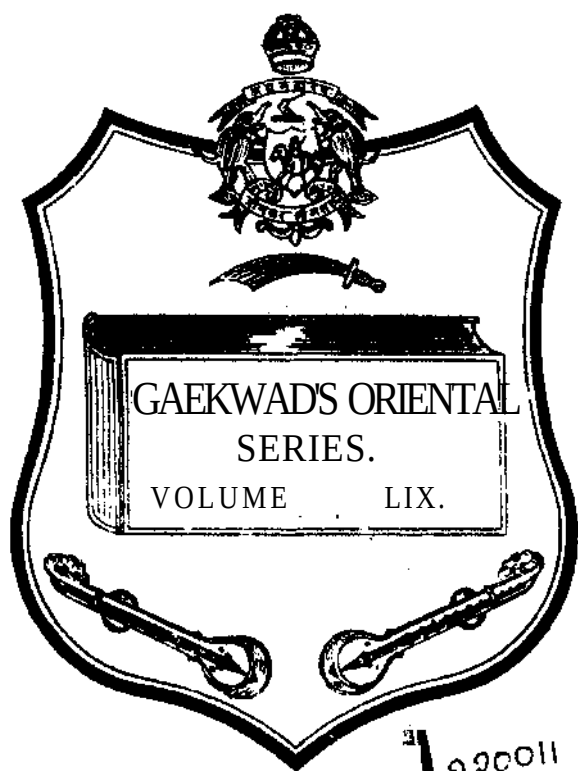

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_220011

UNIVERSAL
LIBRARY

220011

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. 891.2

Accession No. 16697

Author V855

Title

This book should be returned on or before the date last marked below.

GAEKWAD'S ORIENTAL SERIES

Published under the Authority of
the Government of His Highness
the Maharaja Gaekwad of Baroda.

GENERAL EDITOR :

B. BHATTACHARYYA, M.A., Ph.D.,
Raratna.

No. LIX

शब्दरत्नसमन्वयकोशः ।

ŚABDARATNASAMANVAYA KOŚA

OF

KING SAHAJI OF TANJORE

Critically edited with an introduction and index by

VITTHALRAM LALLURAM SHASTRI.

SANSKRIT MAHAVIDYALAYA, BARODA

With a foreword by

THE GENERAL EDITOR

Baroda

Oriental Institute

1932

Printed by P. Knight at the Baptist Mission Press, 41, Lower
Circular Road, Calcutta, and Published on behalf of the
Government of His Highness the Maharaja
Gaekwad of Baroda by Benoytosh
Bhattacharyya, Director,
Oriental Institute,
Baroda.

Price Rs. 11-0-0.

FOREWORD,

The *Sabdaratnasamanvaya* a Sanskrit lexicon of a very high order, is now presented to the public as No. LIX of the *Gaekwad's Oriental Series*. This, unlike the famous *Amarakosa*, belongs to the Nānārtha class of lexicons where words are arranged in a strict alphabetical order according to finals. These are further arranged according to the number of syllables contained in them in their ascending order, all the meanings being given against each. The following may be cited as good examples of lexicons belonging to the Nānārtha class :—

1. *Medinikosa* of Medinikara.
2. *Visralocanakosa* of Sridharasena.
3. *Anekarthasaingraha* of Hemacandra.

No apology is needed for bringing out a critical edition of an important lexicon as this, chiefly because of its peculiarity of arrangement and wealth of synonyms. The literature on Sanskrit lexicography, moreover, is so vast and the published works are so few that it is considered very desirable that attention of scholars should be directed to this branch of technical literature, and important works published without any very great delay. A few years back in this very Series we had offered an important lexicon, namely the *Kesarakalpadru*, and within a few years we have again the pleasure of presenting another remarkable lexicon which may safely pass as a standard work. Another reason why this work has been taken up is, that its Royal author Sāhajī of Tanjore whose erudition and scholarly acumen were not a whit less than those of the greatest Brahmin Pandits of his age, belonged to the Maratha race. He is described in the works composed during his reign as a linguist and a conqueror and as great in all respects. All the Maratha princes of Tanjore were great patrons of learning and

were famous for their erudition, refinement and culture. Shivaji the Great had a special leaning for lexicons and for the employment of suitable administrative terms in vernacular, and he caused to be prepared by one of the most learned Pandits of his court a dictionary entitled the *Rajavyavaharakosa* in which Sanskrit equivalents for all administrative terms in Persian were given. The *Sabdaratnasamanvaya* will, therefore, beat all other lexicons in importance, not only because it is a standard work but also because of its Royal authorship and its Maratha connection, showing that the early Marath rulers were as enlightened as any of the modern Maratha princes and they had always carried with them the legacy of a great culture.

This work has been edited by Pandit Viṭṭhala Sāstri of the Sanskrit Mahāvidyālaya of Baroda who has already made a name by his erudition in Sanskrit Grammar and Lexicography. This learned Pandit has added a scholarly introduction which is extremely valuable and can be read by all with pleasure and profit.

The present edition is based on three MSS. belonging to the Oriental Institute, Baroda and the Tanjore Palace Library, as under :—

1. A paper manuscript belonging to the Library of the Oriental Institute at Baroda. The text is almost wholly based on this manuscript, No. 9180 which is dated Samvat 1846 and is complete. This is styled as **क**.

2. A transcript supplied from the Tanjore Library. This manuscript is numbered 5560 and is incomplete both in the beginning and at the end. This is designated as **ख**.

3. A transcript prepared as above from No. 5559 of the Tanjore Library. This is complete and is designated as **ग**. The work as found in this manuscript is not in the form of verses, but only gives a list of words occurring in the former together with their meanings.

The colophon in No. 3 supplies the author's name and identity¹ as follows :—

इति श्रीमन्महोदधिवेलावल्लयिते इलावल्लयविख्यातकीर्तेः सहाजकन-
निधेर्विद्यारण्यपञ्चाननस्य श्रीमन्महाराजशाहाराजस्य कृतौ शब्दरत्नसम-
न्वयाभिधे राजकोशे etc.

The author of the present work, as has been pointed out already, is the great Marat ha king Sahaji of Tanjore who ruled over the Tanjore kingdom from A.D. 1684-1712. This is not the place to recapitulate the history of the Tanjore kingdom and that of the Maratha kings and the manifold vicissitudes and reverses of fortune through which all the rulers had to pass before Tanjore was taken over by the British under Lord Dalhousie's irresistible policy of lapse.

The history of Tanjore, the garden of the South, is fascinating, and no one can peruse it without a mixed sense of pathos and glory. The kings were all good and cultured and they were always engaged in acts beneficial to their subjects. They were noted for their able administration, character, charity and patronage to literature and fine arts. In fact, they made Tanjore the home of line arts and culture from which they penetrated in all directions throughout the confines of Southern India, and yet they could not survive the surging waves of British domination.

The *History of the Maratha Rdjas of Tanjore*, has been told very eloquently by Mr. K. S. Subramanian, Lecturer in History, Maharaja's College, Vizianagram, and therefore those who are interested in a detailed

¹ Regarding the authorship not the least doubt need be entertained. Both Burnell and P. P. S. Shastri definitely attribute this work to King Sahaji. Moreover, the second introductory stanza, p.I, lino 7 makes a faint reference to Sahaji with the words सहजे ऽपि मजे where Sahaje really stands for King Sahaji. See Burnell's *Catalogue of MSS. in the Tanjore Palace Library*, p. 52 b, and P. P. S. Shastri's new catalogue, Vol. IX, pp. 3904-3906. Moreover, in all the colophons of the present work it is called the *Rajakofa*, which also points to its royal authorship.

account of the Maratha Rajas should refer to this masterly production. A brief summary of the history of Tanjore particularly with reference to the reign of Sāhajī is what is required here by way of introduction.

Tanjore, briefly speaking, was included in a principality under the Vijayanagara Dynasty and was administered by governors appointed by the Vijayanagara kings. The Cholas were the first governors, one of whom, Vīra Narasirhha, rebelled against the emperor. When the rebellion was brought under control the principality was broken up and the Tanjore country was handed over to one Sevāppā, the first Nāyaka ruler of Tanjore who had married the sister-in-law of the late emperor (A.D. 1544).

With the fall of the Vijayanagara kingdom (1646 A.D.) the Sultan of Bijapur became the overlord of the whole territory to the south of the Coramandel and levied tribute. Vijayarāghava the last Nāyaka king was killed by his enemy the Nāyaka Rājā of Madura (1673 A.D.) on his refusal to marry a Tanjore princess to him.

Chokka the victorious Nāyaka king of Madura appointed his foster brother Alagiri as the Governor of Tanjore, but Alagiri with his characteristic ingratitude asserted his independence soon after.

In the meantime the young son of Vijayarāghava the last of the Nāyaka kings of Tanjore sought the help of the Sultan of Bijapur in regaining his throne after the removal of the impostor Alagiri.

Sultan Adil Shah of Bijapur ordered Venkājī, son of Sāhajī Bhonsle and lord of the Bangalore Jāhgir to render necessary help for the restoration of Chertgamaladasa after the expulsion of Alagiri the impostor. Venkājī won a crushing victory after which he took the capital and made Chertgamaladasa the king of Tanjore. Ekojl could, however, easily have anointed himself king of

Tanjore, but he purposely avoided it, as he disliked the idea of alienating himself from the Sultan. But on the death of the Sultan he threw his conscience to the winds and occupied Tanjore without even firing a shot, when the weak Nāyaka king Cheṅgamaladaśa fled for his life.

Veṅkāji or Ekoji was the son of Sāhaji Bhonsle a military officer of high rank in the Bijapur kingdom who had married two wives. While Śivāji the great was his son through the first wife, Ekoji or Vēṅkāji, our author's father, was his son through the second.

Venkaaji was the first Maratha king to rule over Tanjore in the place of the Nāyaka Rājās, the faithful dependents of the Vijayanagara emperors, who ruled over the country for over a century and a quarter. He was already the master of the Bangalore Jāhgir, to which he had succeeded immediately after his father's death in 1664 A.D. The most important event during his reign was Śivāji's invasion of the territory in 1676-77 A.D. claiming his portion of the Bangalore Jahgir the property of their father. Family quarrels of the bitterest kind ensued and the result was that a treaty was concluded by which Ekoji bound himself to pay a tribute to Śivāji and acknowledged him as his suzerain instead of the Bijapur kings, in A.D. 1680. After a distinguished rule of seven years Ekoji died in 1683 and the kingdom passed on to his eldest son Sāhaji.

When Sāhaji ascended the throne, he was barely in his twelfth year. But he was extremely clever and brilliant. Moreover, he obtained for his help the trained and loyal ministers of his father and, therefore, his administration was a great success.

Sāhaji was much attached to his brothers and even to his cousin Rājārāma, the son of Śivāji. While Sāhaji lived in the capital he made his two younger brothers governors of the two principalities under him. Sāhaji maintained good relations even with the Sultan of Bijapur,

probably with a view to check the growing menace of the Moghul advance on Southern India. On the death of Śivāji the fortune of the Maratha power was on the wane, and the centre of the Maratha opposition to the Moghuls was shifted to Gingee. Rājārāma and Tārābāi his worthy queen offered stout resistance to the incursions of the Moghuls, and Sāhaji's father continuously helped him in distress though he knew full well that it was a hopeless job. Sāhaji also followed in the footsteps of his father and helped Rājārāma till Gingee finally fell in 1698 A.D.

Since 1691, even before Gingee fell, Tanjore was held from the Moghul by Zulfikar Ali Khan the Moghul General who began levying a tribute estimated at four lakhs of rupees from king Sāhaji of Tanjore. Daud Khan his successor visited Tanjore periodically for his dues and thus the Maratha kings of Tanjore shifted their allegiance from Bijapur to Śivāji and from Śivāji to the Moghul.

But for this change in suzerainty Tanjore had nothing to lose. There was peace and plenty in the kingdom, and subjects were all contented and happy. The king had enough money and ample leisure to devote to public charity, as is evident from the various acts of public benefit done by him during his life-time.

Sāhaji repaired the fort of Tanjore, erected free hospitals and choultries for the poor. He brought expert-physicians from Arabia to look after the hospitals. Civil and criminal courts were established, and an efficient military force was maintained by him.

Himself a scholar of high eminence he was besides a great lover and a patron of learning and fine arts. He granted an entire village by name Sāhājīpuram to a band of learned Paṇḍits for their maintenance in 1693. His own erudition and the patronage he bestowed on his

court Paṇḍits will be evident from the stupendous list of works composed by himself and his Paṇḍits mentioned below. This is only a cursory list and it is quite probable that many other works, written either by King Sāhaji or by his associates must have been lost.

The following works are attributed to Sāhaji and manuscript copies are to be found in the Tanjore Palace Library besides the present work '*Sabdaratna-samaneaya*.

1. *Sabddrthasangraha*. Nos. 5063 and 5004 described in the *Descriptive Catalogue of the Tanjore Library*, Vol. IX.
2. *Candrasekhararilasanātaka* No. 4359 described in the same Catalogue, Vol. VIII.
3. *Astapadi*. a musical work described in Bunnell's Catalogue of Tanjore MSS., p. 156 b. This appears to be the same as *Saharajastapadi* by Śrinivāsa in praise of Sāhaji (No. 4234 of the new Descriptive Catalogue, Vol. VII).

Sāhaji maintained an astonishing number of 46 Paṇḍits in his court and they were very liberally patronized by him. The Paṇḍits well versed in different branches of Sanskrit learning and vernaculars are said to have written either at the instance of the King or during his reign quite a large number of works. The following among others are known and many among them are still preserved in the various public libraries in manuscript form.

No.	Author.	Works.	Subjects.	Reference.
1	Appa Diksita ..	(i) Acaranavanitā .. (ii) GaurTmayūracampii (iii) Madanabhusana bhāṇa.	Dharmasastra .. Kāvya .. Nāṭaka ..	History, ¹ p. 31. Do. Do.
2	Appa Sastri (later known as Brahmananda).	(i) Prayascittadipika (ii) Upagranthadipa ..	Dharmasastra .. Vedalakṣaṇa	<i>Ibid.</i> , p. 34. Do.
3	Gaṅgādhara-raa- khi, minister of Ekoji and ad- viser of Sahaji.	(i) Bhosalavainsavali	Kāvya ..	Descriptive Cata- logue of Skt. MSS. in Tanjore Library by P. P. 8. Shastri (Vol. VII, No. 4232). Deals mainly with Sahaji.
4	Cokkanātha ..	(i) Kāntimatiparinaya or Kāntimati- sāharjiyam.	Nāṭaka ..	<i>Ibid.</i> (Vol. VIII, Nos. 4339-41).
5	Tryambakarāya- makhi, minister of Sahaji and son of Gaṅgā- dhara.	(i) Dharmakūṭa .. (ii) A work on Stri- dharma.	Dharma ..	Printed in the Sri Vani Vilasa Press. • • History, p. 31.
6	Narasimha ..	(i) Guṇaratnākara ..	Alaṅkāra ..	Tanjore Descriptive Catalogue, Vol. IX, Nos. 5207-10; in praise of Sahaji.
7	Narasimharaya- makhi, elder brother of Tryambakarāya- makhi.	(i) Tripuravijayacampū	Kāvya ..	History, p. 30.
8	Nallākavi ..	(i) Subhadrāparinaya	Nāṭaka ..	Madras Oriental MSS. Library. Triennial Des. Cat. I. 1. e. (Skt.), No. 788.
9	Nallādikṣita or Bhūminātha- kavi.	(i) Dharmavijaya- campū.	Kāvya ..	Tanjore Des. Cat., Vol. VII, No. 4231; treats of the life of Sahaji.
10	Nārāyaṇa ..	(i) Śabdabhedanirū- paṇa. (ii) Saharājanakātra- mala.	Kosa .. Kāvya ..	Do. (Vol. IX. No. 5303). Do. (Vol. VII, No. 4236).
11	Periyappakavi ..	(i) Śrngaramanjarī sahajiyam.	Nāṭaka ..	History, p. 32, Mad. Trien., II. 1, c. No. 1843.
12	Bhagavantarāya- makhi, younger brother of Tryambaka.	(i) Uttaracampū .. (ii) Mukundavilasa .. (iii) Raghavabhyudaya	Kāvya .. Kāvya .. Nāṭaka ..	History, p. 31. Do. Do.
13	Bhāskaradikṣita, teacher of Kṛṣṇānanda.	(i) Ratnatulika, a com- mentary on Sid- dhantasiddhant jāna of his pupil. (ii) Unmattaraghava..	Advaita .. Nāṭaka ..	Text is printed in Triv. Series. Kavyamala edition, No. 17. History, p. 32.

¹ History: refers to Mr. Subramanian's *History of the Maratha Rajas of Tanjore*.

No.	Author.	Works.	Subjects.	Reference.
14	Mahadevakavi ..	(i) Adbhutadarpaṇa..	Nāṭaka ..	History, p. 32. Kavyamala edi- tion 55.
15	Ramabhadra- dikṣita.	(ii) Śukasandee .. (i) Janakiparinaya .. (ii) Paribhasavrttitika .. (iii) Srngaratilakabhana .. (iv) Saddarsanasid- dhintasahgraha.	Kavya .. Nāṭaka .. Grammar .. Nāṭaka .. Darsana ..	History, p. 32. Do. Do. Do. Do.
16	Lakṣmana ..	(v) Patanjalicaritra .. (i) Saharajasabhasaro- varṇini. (ii) Saharajiyam ..	Kāvya .. Kāvya .. Alankara ..	Kavyamala edition. Tanjore Des. Cat., Vol. VII, No. 4235. Do. Vol. IX. Nos, 5304-05.
17	Virarāghava ..	(i) Parvatistotra .. (ii) Ramarajyabhiseka .. (iii) Vallpariṇaya ..	Stotra .. Nāṭaka .. Kavya ..	History, p. 33. Do. Do. See XXI, Mad. Des. Cat., Nos. 12634 and 12643 for Nos. ii and iii.
18	Venkatakrṣṇa- dikṣita.	(i) Uttaracampū .. (ii) Kulalavijaya .. (iii) Nāṭaśavijaya ..	Kāvya .. Nāṭaka .. Kāvya ..	History, p. 31. Do. Printed in Sri Vani Vilasa Press.
19	Venkaṭeśvara ..	(iv) Rlmacandrodaya.. (i) Unadinighantu ..	Kivya .. Kosa ..	History, p. 31. Tanjore Des. Cat., Vol. IX, No. 4732.
20	Vedakavi ..	(i) Jivananda .. (ii) Vidyāpariṇaya ..	Nāṭaka .. Nāṭaka ..	Kavyamala edition, No. 27. Kavyarāṭlā edition, No. 30.
21	Śeṣacalapati ..	(i) Kōśalabhosaliyam	Kāvya ..	Tanjore Dee. Cat., Vol. VII, No. 4233; deals with Sahaji's life and doings.
22	Śridharavenka- tesa or Ayyaval	(i) Padamaṇimañjari	Kosa ..	Do. Vol. IX, Nos. 5011-12. The author composed the work jointly with Nallasaatri and Venkates- varasaatri.
		(ii) Sahendravilasa ..	K&vya ..	Do. Vol. VII, No. 4230.
23	Śrinivasa ..	(i) Saharajastapadi ..	Kavya ..	Do. Vol. VII, No. 4234; set to musical tunes on the style of Gita- govinda.
24	Sumatindra ..	(i) Jayaghosana ..	Kavya ..	Do. Vol VII, Nos. 4237, 4238; in praise of Sahaji.

It is stated in the *Advaitakirtana*, a Tamil work preserved in the Tanjore Library, that Sahaji led the life of a Yogi in the last part of his life, and that he was highly devoted to the Sannyāsins of the Advaita school. His sister was also a Yogini according to *Bhosalavamsa-vali*. This is a common feature found in the Maratha rulers, a sort of non-attachment to worldly things being prominent in them, as in this instance from Sivaji to Ekoji and Ekoji to Sahaji.

Another thing worthy of mention is that even in ancient times the kings used to extend liberal patronage to Paṇḍits who prepared lexicons for them, and probably this technical branch of Sanskrit literature would not have made any progress without the help and the patronage of Royal personages. A list of such Kośas prepared from the earliest times, either at the instance of kings or during their reign, therefore, is likely to prove very interesting.

No.	King.	Century.	Author.	Work.
1	Vikramāditya ..	5th cen. A.D.	(i) Amarasithha .. (ii) Vararuci .. (iii) Mahaksapanaka.. (iv) Kalidasa(?) ..	Namalinganussana. Namamala. Anekarthadhvani- manjari. Nanarthasabda ratna.
2	Kṛṣṇarāja III of MŚnyakheta.	10th cen. ..	(i) Halāyudha ..	Abhidhānaratna- mālā.
3	Bhoja ..	11th cen...	(i) Niculakavi Yogin- dra.	'Tarala', a com- mentary on the Nanarthasabda- ratna, attributed to Kalidasa.
4	Jayasirhha of Kash- mir.	12th cen...	(i) Mañkha ..	Anekarthakosa.
5	Lakṣmaṇasena of Bengal.	Do.	(i) Puruṣottama ..	Trikandaseṣa. Ekakṣarakosa. Dvirupakosa. Varnadesans.
6	fedhara, a scion of the Sena family and son of Muni* sena.	Do.	(i) 6rTdhara himself..	Haravali. Muktavali or Visva- locana.

No.	King.	Century.	Author.	Work.
7	Jayasimha and Kuraarapala, the kings of Gujerat.	12th cen. ..	(i) Hemacandra ..	Abhidhānacintāmaṇi. Anekārthasamgraha. Kighantusesa. Desingmamala. Medinikośa.
8	Ganga kings of Orissa.	13th cen. ..	(i) Medinikara, a governor under the Gaṅga kings.	
9	Rājārāja, son of Kulottunga Cola.	12th-13th cen.	(i) KeSavasvāmin ..	Nanartharṇavaaankṣepa.
10	Madanapāla ..	14th cen. ..	(i) Madanapāla himself.	Mādanāpālanighaṇṭu (medical). Ekākṣaraṇāmamālā.
11	Harihara II of Vijayanagara.	Do.	(i) Madhava, son of Mayana.	
12	Emperor Akbar ..	16th cen. ..	(i) BhānucandraGaṇi disciple of Suracandra. (ii) Kṛsnadasa .. (iii) Puṇḍarikaviṭṭhala	Vivikṭanamasaṇgraha. PāraKṭkaprakāśa (Persian-Sanskrit). Sighrabodhāṇāmā-mala.
13	Bharatamallika, zemindar of the Harihara Khan family.	Do.	(i) Bharatamallika himself.	'Mugdhabodhini', a commentary on Amarakośa. Dvirupadhdvanisamgraha. EkavarnSrthasamgraha. Sadbārtharatnāvalī.
14	Murchha (Mucca) Khān.	17th cen. ..	(i) Mathureia ..	
15	Kirtisimha, the Maharajakumara of the Mahipāra-viṣaya in the Baghela territory.	Do.	(i) Bhanuji Dikṣita, son of Bhattoji Dikṣita.	'Sudhā', a commentary on the Amarakośa.
16	Suryasimha of Jodhpur.	Do.	(i) Vallabhagaṇi ..	'Siroddhara', a commentary on the Abhidhānacintāmaṇi of Hemacandra.
17	Chatrapati Śivaji ..	Do.	(i) Raghunatha Paṇḍita.	Rajavyavaharakosa (Persian-Sanskrit).
18	Rajadhara, son of king Amaramanikya of Tripurā.	Do.	(i) Karpapūra ..	Varnaprakasa.
19	Sahaji, the author of the present work.	Do. (1684-1712).	(i) Himself .. (ii) Vehkateāvarajointly with Nalla Sastri and Sridhara Venkateśvara. (iii) Venkatesvara .. (i) Kṛṣṇakavi himself	'Sadbataratnasamanvaya', the present work, and 'Sadbartasamgraha'. Padamaṇimaṇjari. Unādinighaṇṭu. Vaibhāṣikakośa with a commentary.
20	Kṛṇakavi, son of king Lakṣmaṇa and queen MallikS.	18th cen. ..		

In conclusion, it may be pointed out that the present work, the *Sabdaratnasamanvaya*, is a valuable addition to the existing number of Koṣa works so far published, and will prove useful to all who are interested in this fascinating branch of Sanskrit literature. The Honorary Secretary of Maharaja Sarfoji's Tanjore Palace Library has rendered valuable help by supplying an accurate copy of the original manuscript, and Mr. K. Rangaswami of this Institute has rendered good assistance in the preparation of this Foreword. To these gentlemen the General Editor, therefore, remains very greatly indebted.

GENERAL EDITOR.

BARODA,

5th Aug., 1931.

॥ श्रीः ॥

प्रस्तावना ।

इदं खलु सुविदितं यच्छब्दग्रन्थापरमाद्यौ भगवतौ सुरवाणौ स्वरूपतः साकक्ष्येण प्रतिपदं विवेचयन् पारमधिजगाम भगवान्वाचस्यति-
रपीति । तदिदं प्रतिपादयन्नुवाच भगवान्यतस्त्रलिः, “यदनभ्युपाय एव
शब्दानां प्रतिपत्तौ प्रतिपदपाठः । एवं हि श्रूयते वृहस्पतिरिन्द्राय दिव्यं
वर्षसहस्रं प्रतिपदोक्तानां शब्दानां पारायणं प्रोवाच, माम् जगामेति ”
प० म० भाष्ये । अतो दूरधिगमस्यास्य महतः शब्दौघस्य प्रतिपत्तयेऽधि-
अथन्ति सारस्वतसाराभौषवो व्याकरणमार्गम् । तथापि तत्र प्रकृतयः क,
प्रत्ययाः क, धातवः क, पदव्यवस्था क, बाध्यबाधकभावः क्तेति सर्वत
आकुलाकुल इतिवृत्ते केचनैव प्रवर्तन्ते, प्रवृत्तेषु च परिमिता एव पदानां
परिनिष्ठितां परिस्थितिं प्रतिपद्यन्ते । ततो रसवदर्थभिन्नानाम् समुचितं
पदकदम्बकमन्विध्यतः कविधामस्य निष्पन्नतमानेव शब्दान्पुरतः सन्निधा-
पयन्त्यं कोशो नाम निपुणतरमुपकरोति । अत एवोक्तम्—

“शक्तिग्रहं व्याकरणोपमानकोशाप्रवाक्याद्भुवंहारतश्च ।

वाक्यस्य शेषादिवृत्तेर्वदन्ति सास्त्रिभ्यः सिद्धपदस्य वृद्धाः ॥”

अन्यच्च—

“कोशस्यैव महीपानां कोशस्य विदुषामपि ।

उपयोगो महान्यस्मात्कोशस्तेन विना भवेत् ॥”

इत्याद्युक्तयः कोशस्य शक्तिग्रहद्वारा परमोपकारकत्वं प्रतिपादयन्ति ।

ते च शब्दास्तुर्विधाः । वृद्धयौगिकयोगवृद्धपारिभाषिकभेदात् ।

शब्दभेद- अवयवार्थाप्रतीतौ केवलसमुदायस्य तत्तदर्थं या शक्तिः सा
निरूपणम् । वृद्धिस्तुऽर्थबोधकः शब्दो वृद्धः, यथा मणिनूपुरादिः ।

प्रकृतिप्रत्ययनिरूपिता या शक्तिस्तस्माच्चेणार्थबोधको यौगिकः, यथा

पाचकादिः । तद्वटकधातुप्रत्यययोः पाकादौ कर्चादिकारके च व्युत्पन्नत्वात् । यत्रावधवार्यसहकृता समुदायशक्तिर्यथोभिका सा योग-
रूढिसंज्ञाऽर्थबोधको योगरूढः यथा पङ्कजादिः । तत्र पङ्काधिकरणको-
त्पत्त्याश्रयपद्मत्वविशिष्टबोधात् । अनुपपत्तिप्रतिसन्धानं विनापि पद्म-
बोधान्नात्र लक्षणाऽवसरः । तत्तत्पुरुषसङ्केतवशात्तत्तदर्थबोधकः पारि-
भाषिकः, यथा नदी इत्यादिः । पारिभाषिकाणां रूढानतिरिक्तत्वेऽपि
सादित्वात्पृथङ्निर्देशः । तात्पर्यग्राहकवशात्केवलयोगेन, केवलरूढ्या चार्थ-
बोधबोधको यौगिकरूढः, यथा अश्वगन्धादिरिति कैश्चिदुच्यमानोऽपि,
समुदायनिरूपितरूढिशब्दोपधिबोधः । कदाचिदश्वस्य गन्धोऽस्त्वामिति
व्युत्पत्त्याऽवयवशब्दा वाजिशालाबोध इति, उक्तयोरेवान्तर्भावाच्चात्र
पृथङ्निर्दिष्टः । इत्थं चतुर्विधेषु शब्देषु कोशाग्राह्यो रूढा योग-
रूढाद्योपलभ्यन्ते । यौगिकपारिभाषिकास्तु परिमिता एव । युक्तं चेत् ।
यौगिकानां कृतद्वितप्रत्ययभेदभिन्नानां व्याकरणैकवेद्यानां साकक्षेप
परिगणनासम्भवात् । एवं तत्तत्पुरुषविहितानां साङ्केतिकानामपीति ।
एतेषामगृहीतवृत्तिकस्य पदस्य श्रवणमात्रेण बोधानुदयात् तद्वर्माव-
च्छिन्नविषयकशब्दबुद्धित्वावच्छिन्नं प्रति तद्वर्मावच्छिन्ननिरूपितवृत्ति-
विषयकपदज्ञानं करणम् । तत्र पदजन्यपदार्थोपस्थितिव्यापार इति
कल्प्यते । वृत्तिं च केचनाऽऽचार्याः शक्तिलक्षणाव्यञ्जनाभेदेन त्रिधा
बोधयन्ति । इतरे पुनः शक्तिलक्षणाभेदेन, शक्त्यञ्जनाभेदेन वा द्विधेति
प्रतिपादयन्ति । तत्र कोशस्य शक्त्याहकत्वात्तत्त्वरूपं तावद्विविच्यते ।

शक्तिर्नाम पदपदार्थयोर्वाच्यवाचकभावः सम्बन्धः । दीपादिवत्तद्वाचक-
शब्दशक्ति- स्तेतरेतराध्यासमूलकं तादात्म्यम् । अध्यासस्य, अन्यस्मिन्नन्य-
विवेकः । धर्मावभासः । यथा शुक्ताविदं रजतमिति रजतत्वावभासः ।
एतन्मूलकमिदं पदार्थरजतपदार्थयोस्तादात्म्यम् । तथा पदपदार्थयोरयं घट
इत्यादौ तादात्म्यमध्यासमूलकमेव, न तु वास्तविकम् । अन्यच्च शब्दार्थौ
परस्परतादात्म्यवक्तावितरेतराध्यासवत्त्वात् । यथा गुणगुणिनौ, यजैव तजैव

यथा घटपटावित्यन्वयव्यतिरेकानुमानमपि मानम् । तादात्म्येतरैतरा-
ध्यासमूलकत्वं “शब्दार्थप्रत्ययानामितरेतराध्यासात्सङ्करः०” इति पातञ्जल-
सूत्रे (पा० ३ सू० १७) गौरिति शब्दो गौरित्यर्थो गौरिति ज्ञान-
मित्येकाकारमनुभवं प्रदर्श्य भाष्यकारेण स्पष्टीकृतम् । एष च सङ्केतपदेन
तत्र तत्र व्यवहियते । तदुक्तं पातञ्जलमहाभाष्ये, “सङ्केतस्तु पदपदार्थयो-
रितरेतराध्यासरूपः स्मृत्यात्मको योऽयं शब्दः सोऽर्थो योऽर्थः स शब्द
इति ।” अत एव पदं श्रुतं, पदार्थं शृणु, अर्थं वदतीति स्वरसतः
सङ्गच्छते । तादात्म्यं यद्यपि न सम्बन्धस्तथापि पदनिष्ठशब्दपकारकत्वेन
तस्य शक्तिरित्यौपचारिको व्यवहारः । तच्च तद्विभक्त्यै सति तदभेदेन
प्रतीयमानत्वम् । इदमेव भेदाभेदघटितं तादात्म्यं समवाय इति नैया-
यिकैर्व्यवहियते । अस्य भेदाभेदरूपत्वेऽपि यच्च यत्स्योद्भूतत्वं विवक्ष्यते तच्च
तत्प्रकाशते । तथाच भेदस्योद्भूतत्वविवक्षायां “तस्य वाचकः प्रणवः”
पा०सू० २८ इति निर्देशः । अत एव राहोः शिर इत्यादौ
वैयधिकरणम् । अभेदस्योद्भूतत्वविवक्षायाम् “ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म”
ब्रह्मविद्योप० ३ इति निर्देशः । अत एव नीलो घट इत्यादौ
सामानाधिकरण्यं बोधयते । ईश्वरसङ्केतस्तु स्मितमेवार्थमभिनयति ।
यथावस्थितः पितापुत्रयोः सम्बन्धः सङ्केतेनावद्योत्यते “अयमस्य पिता,
अयमस्य पुत्रः” इति, तथा घटशब्दो घटस्य वाचक इत्युपदेशरूपः
सङ्केतः शक्तिं याचयति; अतो दृष्टानुसारेण सङ्केतः शक्तेः पृथगेव वक्तव्यः ।
एतेनेश्वरसङ्केतः शक्तिरिति वादः प्रत्युक्तः । उक्तं च न्यायवाचस्पत्ये,
“सर्गादिभुवां महर्षिदेवतानामौश्वरेण साक्षादेव कृतः सङ्केतस्तद्व्यवहारा-
न्नास्मदादीनामपि सुगहस्तसङ्केतः” इति । योगवाचस्पत्येऽपि “सर्वे च
शब्दाः सर्वार्थाऽभिधानसमर्थाः, ईश्वरसङ्केतस्तु प्रकाशकः” इति । अत एव
“सिद्धे शब्दार्थसम्बन्धे” इति कात्यायनः । “नित्यः शब्दार्थसम्बन्धः”
इति तात्त्विकाः । सर्वैरर्थैः सर्वशब्दानां सम्बन्धो योगिगम्यः, तेषां योग-
बलेनोभयरूपपराप्रत्ययवत्त्वात् । एकस्य स्फोटस्य शब्दब्रह्मरूपस्य सर्वशब्द-

तदर्थोभयोपादानत्वेन शब्दार्थात्मकजगत्कार्यस्य तद्वपत्वम् । कार्यकारणयो-
रभेदस्तु तदभिन्नाभिन्नस्य तदभिन्नत्वनियमात् ॥ एतच्च “ नामरूपे
व्याकरवाणि ” ह्यान्दो. उप. १।१।२।

“ क्रियाशक्तिप्रधानाद्याः शब्दशब्दार्थकारणम् ॥

प्रकृतेर्विन्दुरूपिण्याः शब्दब्रह्माभवत्परा ॥

स्वरूपज्योतिरेवान्तः परावागनपायिनी । (म० भारतम्)

अचराणामकारस्त्वं स्फोटस्त्वं वर्णसंश्रयः । (हरिवंशः)

इति श्रुतिस्मृतिमूलकमेव । पदसमूहात्मकवाक्यस्य पदार्थसंसर्गरूप-
संखण्डार्थप्रतिपादकत्वेऽपि “ तत्त्वमसि ” इत्यादिवाक्यस्याखण्डार्थेन शब्देन
ब्रह्मणाऽऽध्यासिकं तादात्म्यम् । वेदान्तवाक्यानामखण्डे ब्रह्मणि तात्पर्येण
शब्दब्रह्मात्मवादिमते ब्रह्मवाक्ययोरुभयोरपि नित्यत्वेन तादात्म्यसम्भवात् ।
इत्थं च संखण्डार्थप्रतिपादकस्यापि वाक्यस्य “ नेह नानाऽस्ति किञ्चन ”
(कठोप. ४।११) इत्याद्यखण्डार्थप्रतिपादकनिषेधवाक्यार्थमनने सति
श्रमदमादिसम्पन्नस्यातिशुद्धचित्तस्य ब्रह्मसाक्षात्कारः सम्पद्यते । सैषा शक्तिः
साधुखिवापभ्रंशेष्वपि । शक्तिपादकशिरोमणेर्यवहारस्य समत्वात् । अत
एव स्त्रीशूद्रबालानां प्रयुक्ते साधवर्थसंश्रये तदपभ्रंशिनार्थनिर्णयः ।
आलङ्कारिकाणां प्राकृतभाषोदाहरणं च सङ्गच्छते । साधुत्वं तु न
तेषाम् । शिष्टैर्धर्मबुद्ध्याऽपभ्रंशानामप्रयोगात् । तदुक्तम् “ समानाद्या-
मर्थावगतौ शब्दैश्चापशब्दैश्च शास्त्रेण धर्मनियमः ” इति प० म० भाष्ये ।
साधुत्वं च पुण्यजनकतावच्छेदकधर्मवत्त्वम् । सेयं शक्तिर्नानार्थशब्देषु
संयोगादिभिर्नियम्यत इत्याद्यन्यत्र विस्तरः ।

शक्तिस्वरूपपर्यालोचनेनोपस्थिततदाश्रयशब्दार्थस्वरूपजिज्ञासाया अनु-
ब्रह्मस्वरूप- पेक्षणीयत्वादादौ कक्षावच्छात्माश्रयः शब्द इत्यालोच्यते ।
निरूपणम् । पर्याप्तिसम्बन्धेन वर्णाः प्रत्येकमिति चेन्न, द्वितीयादिवर्णानां
नैरर्थक्यापत्तेः । नापि तत्सङ्गातः, उच्चरितप्रभञ्जसिनां संश्रतत्वासम्भवात् ।
तदुक्तं “ यावद्भूतकारे वाग्वर्तते न तावदौकार इति येनैव यत्तेनैको

वर्षे उच्चार्यते, तेनैव विच्छिन्ने तस्मिन् वर्षे, उपसंहृत्य तं धनमन्यं यज-
मुपादाय द्वितीयः प्रवर्तते” इति परः सन्निकर्षः । इति पा० सू० १।४।
१०८ महाभाष्ये । न चोत्तरवर्षप्रत्यक्षकाले संस्कारवशादव्यवहितोत्तर-
त्वसम्बन्धेन पूर्ववर्षवत्त्वं तदुत्तरवर्षे, तदुत्तरवर्षप्रत्यक्षकाले, उपस्थितविशिष्ट-
तत्त्वदर्शवत्त्वं तत्तदुत्तरवर्षे गृह्यत इति पदज्ञानं सुलभमिति वाच्यम् ।
नष्टविद्यमानयोः सम्बन्धिनोरव्यवहितोत्तरत्वसम्बन्धस्य वक्तुमशक्यत्वात् ।
अविद्यमाने कृत्याश्रयत्वानुपपत्तेश्च । एतेन पूर्वपूर्ववर्षजाः शब्दाः शब्दज-
शब्दन्यायेन चरमवर्षप्रत्यक्षपर्यन्तं जायमाना एव भवन्तीति पदप्रत्य-
क्षोपपत्तिरित्यपास्तम् । अत्र च स्फोटवादिन एवमाहुः । प्रलये
नियतकालपरिपाकानां सर्वप्राणिकर्मणामुपभोगेन प्रक्षयात्कीनसर्वजगत्का-
माया चेतने ईश्वरे लीयते, लयस्यान्तःकरणादीनां वासनाभिः सह
सूक्ष्मरूपेणाविद्यायां कार्यप्रवृत्तिरिरोधानपूर्वकमवस्थानम्, अविद्यायाश्च
ब्रह्मणि । स चायं न मृदि घटस्थेवानुपलभिरूपोऽपि तु रज्ज्वामहेरिव ।
ततोऽपरिपक्वप्राणिकर्मणां कालवशात्प्राप्तभोगसमयानां स्वफलप्रदानाय
“तदैक्षत ब्रह्मणां प्रजायेथ,” इति तान्दो० उप० ६।१।३ । इति परमेश्वरस्य
सिद्धचात्मिका मायावृत्तिर्जायते । ततो बिन्दुरूपं त्रिगुणमव्यक्तमुत्पद्यते ।
अस्माद्विन्दोः शब्दब्रह्मापरनामा चेतनाधिष्ठितोऽनभिव्यक्तवर्णविशेषः सूक्ष्म-
योग्यवस्थाविशेषो जगदुपादानरूपो नाद उत्पद्यते । स एव रव-स्फोट-
परादिशब्दैर्यववर्धयते । उक्तं च—

“विन्दोस्तस्माद्विद्यमानाद्बोऽव्यक्तात्मकोऽभवत् ।

स एव अतिसम्पन्नैः शब्दब्रह्मेति गीयते ॥”

प्रपञ्च० पट० १ श्लो० ४३ इति । एतत्सर्वगतमप्यर्थविवक्षया जात-
प्रयत्नेनैव संस्कृतपदनेन प्राणिनां मूलाधारेऽभिव्यज्यते । तदभिव्यक्तं शब्द-
ब्रह्म स्वप्रतिष्ठतया निष्पन्दं परावागित्युच्यते । तदुक्तम्—

“अनादिनिधनं ब्रह्म शब्दतत्त्वं यदक्षरम् ।

विवर्ततेऽर्धभावेन प्रक्रिया जगतो यतः ॥”

इति वाक्य० कां० १ का० १ । ततो नाभिपर्यन्तमागच्छता तेन पवनेनाऽभिव्यक्तं मनोविषयं पश्यन्तीति । एतद्वयं वाग्मज्ञा सूक्ष्मतमसूक्ष्म-तरमौशराधिदैवं योगिनां समाधौ निर्विकल्पकसविकल्पकज्ञानविषयम् । ततो हृदयपर्यन्तमागच्छता तेन पवनेन हृदयेऽभिव्यक्तं तत्तदर्थविशेषतत्त-च्छब्दविशेषोलेखिज्ञानविषयौक्यता हिरण्यगर्भाधिदेवत्या परश्रोत्राद्याद्या सूक्ष्मा मध्यमा वागित्युच्यते । वक्त्रा तु कर्णपिधाने सूक्ष्मतरवाख्यभि-घातेनोपांशुशब्दप्रयोगे च श्रूयते । सैव चाऽऽस्यपर्यन्तमागच्छता तेन वायुना कण्ठदेशं गत्वा मूर्धानमाहत्य परावृत्य तत्तत्स्थानेष्वभिव्यक्ता परश्रोत्रेणापि गृहीतुं शक्या विराडधिदेवत्या वैखरीति व्यवह्रियते । प्रणवरूपो मध्यमानाद एव व्यामोदानाभ्यां वैखरीरूपं प्रतिपद्यते । अत्रार्थ—

“चत्वारि वाक्परिमिता पदानि

तानि विदुर्ब्राह्मणा ये मनोषिणः ।

गुहा त्रीणि निहिता नेङ्गयन्ति तुरीयं

वाचो मनुष्या वदन्ति ” इति श्रुतिः प्रमाणम् ॥

तत्र हृदयावच्छिन्नमध्यमायां यो नादांशः प्रणवरूपः स एवार्थ-वाचकस्फोटात्मकशब्दस्याभिव्यञ्जकः । स च यद्यप्येकोऽस्त्रण्ड एकैकवर्ण-नाभिव्यज्यते, तथापि अन्यवर्णाभिव्यक्तो बोधहेतुः । तदुक्तम्—

“वैखर्यां हि कृतो नादः परश्रवणमोचरः ।

मध्यमया कृतो नादः स्फोटव्यञ्जक उच्यते ॥”

इति वाक्यपदीये । अतो नैकवर्णजाभिव्यक्तवृत्तरमर्थबोधः । वैखरी-नादस्तु ध्वनिः सकलजनश्रोत्रमात्राद्याो भेर्यादिनादवन्निरर्थकोऽपि वक्त्रेः फूत्कारादिवन्मध्यमानादोद्दीपकः । सोऽयं नाद उच्चारयितुर्मध्यमा-वैखरीभ्यां युगपदुत्पन्नः स्फोटं यञ्जयति । श्रोतुस्तु घटमानयेति वैखरी-नादः श्रवणेन्द्रियद्वारा बुद्धिचङ्गतः सन्नर्थबोधकं शब्दं स्निहकत्वादिना

व्यञ्जयमर्थं बोधयति । स्फुटते वर्णादिभिरभिव्यज्यत इति स्फुटाद्यर्थोऽस्मा-
दिति च व्युत्पत्तेः ।

आत्मा बुद्ध्या समेत्यार्थान् मनो युक्ते विवक्षया ।

मनः कायाग्निमाहन्ति स प्रेरयति मारुतम् ॥

सोदीर्णो मूर्ध्निभिहतो वक्त्रमापद्य मारुतः ।

वर्णाञ्जनयत इति पा० । शिलाया अपि पराद्याख्यमन्तः स्थितं शब्दं
वर्णत्वेनाभिव्यनक्तौत्यर्थः । तथाहि, ओङ्कार एव सर्वा वाक् सैषा स्पर्शो-
न्नभिर्व्यज्यमाना मानारूपा भवतीति श्रुतिः । अयं च मध्यमानादव्यञ्ज्यः
शब्दः सर्वसमष्टेर्विराजो हृदयरूपाकाशदेशस्थः, तत्तन्प्राणिहृदयरूपाकाश-
देशस्थश्च । स च लाघवादेक एव विभुर्नित्यश्च । यथैकस्मिन् श्वेतद्रव्ये रूपं
व्यापकं तथाऽऽकाशदेशस्थस्य शब्दस्यापि सर्वदेशोपलब्धादिभुत्वम् । अत एव
“ एक इन्द्रशब्दः क्रतुगते प्रादुर्भूतो युगपत्सर्वथागेष्वङ्गं भवति ” इति
सकृप० (पा० सू० १ । २ । ६४) सूत्रे भाष्यम् । शब्दस्यैकत्वं तु देश-
भेदेऽपि पटादीनां देशघटितसन्निवेशाभेदवत्कालभेदेऽपि तद्घटितानुपूर्व्या
अभेदेन लाघवादेकत्वम् । आनुपूर्वीघटकमव्यवहितोत्तरत्वमुत्पत्त्यव-
च्छिन्नस्वज्ञानाधिकरणकालोत्पत्तिकज्ञानविषयत्वम् । यथात्यन्तरागवतः
कामिनौसालात्कारस्थले ज्ञानधाराकल्पने गौरवादेकत्वं तदज्ञानानामा-
मयेतद्विषये स्थिरत्वम् । उदात्तत्वादयो वर्णधर्मान्नाऽऽरोप्यन्तेऽतो न
तत्कृतमनेकत्वम् । दिनान्तरानुभूतेऽधुनानुभूयमानस्य सोऽयमिति प्रथमि-
ज्जया तावत्कालं स्थिरत्वे सिद्धे “ तावत्कालं स्थिरं चैनं कः पश्यान्नाग-
यिष्यति ” इति न्यायान्नित्यत्वम् । वायुनिष्ठं तारत्वादि वर्णेष्वारोप्यते ।
अत एवोक्तं “ तारत्वादि वायुनिष्ठं वर्णेष्वारोप्यते ” इति देवताधिकरणे
(वे० सू० १ । १ । २६) भाष्यम् । अतस्तदाश्रयत्वाच्च शब्दस्य द्रव्यत्वम्
आकाशरूपद्रव्याश्रयत्वाहुणत्वमपि । स चायं स्फुटात्मा शब्दः कत्वादिना-
ऽभिव्यक्तः श्रोत्रपादाः पदादिरूपेण तु बुद्धिपादाः । व्यञ्जकध्वनिगतं

कत्वगत्वादिकं शब्दे भासते । प्रतिबिम्बे बिम्बगतधर्मवैशिष्ट्यं अपाकुसुम-
सन्निधानादिव स्फटिके । अत एव—

“पदे न वर्णा विश्वे वर्णेष्ववयवा न च ।

वाक्यात्पदानामत्यन्तं प्रविवेको न कश्चन ॥

इति हरिणोक्तम् । तस्मान्नाध्यमानादव्यञ्जो ब्रह्मरूपः स्फोटात्मा नित्यः
शब्दो वाचक इति ॥ कार्यवादे तु प्रवाहनित्यतया नित्यत्वं बोध्यम् ।
तदाह भगवान् जैमिनिः “चैत्यत्तिकस्तु शब्दस्यार्थेन सम्बन्धः” (मीमां०
द० १।१।५) चैत्यत्तिकशब्देनेत्यमेव तत्र नित्यत्वं गृह्यत इति दिक् ॥

इतः परम् अर्थविचारोऽवशिष्यते । अर्थस्तावद्विविधः । बौद्धो बाह्यश्च ।
अर्थस्वरूप- चेतनो हि नामरूपे बुद्धावालेख्य घट इति नास्तीति कम्बु-
निरूपणम् । गौवादिना रूपेण च बाह्यं घटं निष्पादयति । घटं करो-
तीत्यादावन्तःसङ्ख्याऽऽत्मना घटस्य सिद्धत्वेऽपि बाह्यस्य कर्मकारकत्वम् ।
वस्तुतो बाह्योऽर्थो न पारमार्थिकः । तदाह “बुद्धिसिद्धं तु तदसत्”
इति गौतमः (न्या० द० ४।१।५०) तत्कार्यमुत्पत्तेः प्राक्प्रागोत्तरं
चासदपि बुद्धिविषयतया सिद्धम् । अत एव स्त्रियामिति (पा० सू० ४।
१।३) सूत्रभाष्ये खट्वादौ स्तनकेषाद्यदर्शनेन लिङ्गाभावाद्यापोऽनुप-
पत्तिमाशङ्क्य “असत्तु मृगतृष्णावद्गन्धर्वनगरं यथा । असत्तु खट्वाद्युच्यो-
र्लिङ्गं द्रष्टव्यम् । कथं पुनरसत्किञ्च शक्यं द्रष्टुम् ? मृगतृष्णावत्”
इत्याद्युक्तम् । तथा च स्मृतिः—

“विप्र पृथ्व्यादि चित्तस्थं न बह्विधं कदाचन ।

सप्रभ्रममदाद्येषु सर्वैरेवानुभूयते ॥”

इति ध्वने ज्ञानाकार एव विषयेष्वारोप्यते । सन्निरुद्धं ज्ञानाकारं
विहायासन्निरुद्धरजतताद्यारोपे प्रमाणाभावात् । चाकश्चिद्यादि-
विषयदोषवशाच्चित्तवृत्ते रजतरूपः परिणामः । स च “वाच्यारम्भणं
विकारो नामधेयम्” इति (ज्ञान्दो० ४।१।४) श्रुत्या प्रतिपाद्यते ।
यच्चैव केवलमारभ्यते यतो नाममात्रं न वस्तुत इति श्रुत्यर्थः । तथा च

“सदसत्स्थातिर्बाधाबाधाभ्याम्” इति साङ्ख्यसूत्रम् (५।५।६) याव-
द्विगेषदर्शनमबाधसदुत्तरं च बाध इत्यर्थः । अनिर्वचनीयपदस्यापि सत्ता-
सत्त्वान्यतरत्वमर्थो न तु सदसद्विशेषणत्वम् । तदाह भगवान्मनुः—

“यत्तत्कारणमव्यक्तं नित्यं सदसदात्मकम् ।” अ० १ श्लो० ११

तत्र व्यावहारिकं सत्त्वं पारमार्थिकमसत्त्वम् । एवं च प्राग्ब्रह्मात्म-
दर्शनात्सर्वव्यवहारस्य सत्यत्वम्, स्वप्नव्यवहारस्येव प्राक् प्रबोधात् । तथा
बाह्यार्थस्यापि व्यावहारिकसत्यत्वमादाय प्रागुक्तः कर्मत्वादिव्यवहारः ।
परमार्थतस्तु बौद्ध एवार्थो ज्ञानविषयः शक्तिगद्विविषयश्च । ज्ञानञ्च वृत्तिरूपं
बुद्धिधर्मः । ज्ञानेच्छादीनामन्तःकरणनिष्ठतया तत्र विषयस्य सामानाधि-
करण्येनैव कारणत्वस्योचित्येन बौद्धार्थसत्ताऽऽवश्यकौ । घट इत्यनेनैव
सत्तावगमेऽप्यस्तिनासिभ्यां बाह्यसत्ता तदभावस्य बोध्यते । सा चानादि-
वासनावगादनादिः । बौद्धार्थादेव,—

“रामेति द्रुक्षरं नाम मानभङ्गः पिनाकिनः ।

• गर्वभङ्गो भार्गवस्य गौर्यभङ्गश्च वासिनः ॥”

“शिरस्यपूर्वं कशिपुं प्रचक्षते,” शिशु० १ । ४९ इत्यादि मङ्गच्छते ।

किञ्च,—

सर्वेषां तु स नामानि कर्माणि च पृथक् पृथक् ।

वेदशब्देभ्य एवाऽऽदौ पृथक् संज्ञास्य निर्ममे ॥”

मनु० १।२१। इति श्रुतेः । “स भूरितिव्याहरत्, स भूमि-
मसृजत्” इति श्रुतेः । सृष्टेः प्राग्भूशब्दादिभ्यस्तदर्थज्ञानपूर्वकं सृष्टिरिति
साभेन तदा बाह्याया भुवोऽभावात्स्वबुद्धिवर्तिपदार्थोऽवश्यमङ्गीकर्तव्यः ।
अत एव बाह्यार्थश्रुत्यानां शशशब्दादीनामर्थवत्त्वात्पदत्वसिद्धिरित्याद्यन्वय-
विस्तारः । तस्मात्स्फोटोटात्मकस्य शब्दस्य परमार्थतो बौद्ध एवार्थ इति
सिद्धम् । स्फोटोटात्मवादे वादिनां विप्रतिपत्तिपरिचारादिकं विस्तृतत्वाच्चापि
निरूप्यतेऽतस्तस्मिन्नास्तुभिरन्यतोऽवश्यम् ॥ प्रकृतमनुसरामः ।

शब्दानां शक्तियुक्तं निरुक्तानेककोशकृद्भिर्विधकृतिकर्मपरिकर्म-

कोश- तमपि शब्दानामान्वयेन, “ नभः पतन्धात्मसमं पतन्निभः ”

प्रवेत्ता । इति न्यायादनुपलब्धिविषया बहवः शब्दा इत्यविवेचनीयं
गोर्वाणवाणौविलासिनाम् । अपि च समानार्थानेकार्थभेदेन द्विविधाः
कोशाः । तत्र सामानाधिकरण्येनार्थानुपादत्तः समानार्थकाः ।

“ विष्णुर्नारायणः कृष्णो वैकुण्ठो विष्टरश्वाः ”

इत्येवममरादयः ।

“ अर्कोऽर्कपर्णे स्फटिके रवौ ताम्रे दिवस्पतौ । ”

इत्येवं वैयधिकरण्येनार्थान्व्याहरन्तोऽनेकार्थका भेदिन्यादयः । इत्थं
द्विविधेषु पद्यात्मना विस्तृताः समानार्थका बहवः कोशाः समुपलभ्यन्ते,
परन्तु परितृक्ष्यमानेभ्यनतिविस्तृतेभ्यनेकार्थकेषु विरलतां, बहूनां शब्दाना-
मनुपलब्धजनिततापञ्च सञ्चिह्नीर्षुर्जगदुपकर्तुमना एकादिपञ्चपर्यन्तान्
अकारादिचकारान्तपञ्चाशद्वर्णात्मकान् पद्यात्मना शब्दान्सङ्गृह्यन् रत्नोप-
मानां शब्दानां समन्वयो यचेति खनिगदव्याख्यातविभवं शब्दरत्नसमन्वय-
नामकोशं व्यररचञ्च्रीमान् ग्राहजीमहाराजः ।

एष च महाराष्ट्रमहोपतिः श्रीमत्तः ग्राहजी-भोसले, इत्यस्य पौत्रः
ग्रन्थकृतपरि- श्रीमद्वेकाजीमहाराजस्य पुत्रः त्रिस्ताम्बोऽश्वशतकामे
चयः । तञ्जोरराज्यमशासत् । श्रीमान् ग्राहजी-भोसले बीजापुर-
राज्यस्य माननीयो मुख्यः सेनाधिपतिरिति श्रूयते । उभयपरिपक्षवतोऽस्य
ज्येष्ठायां विश्वविख्यातकीर्तिः श्रीमान् इक्ष्वापतिः शिवाजीमहाराजः
समजनि । द्वितीयाद्यामेतत्कोषप्रणेताः पिता श्रीमान् वेङ्काजीमहाराजः
समजायत । श्रीमान् वेङ्काजीमहाराजस्तञ्जोरराज्यस्य प्रथमराज्यकर्तृति
वदन्ति । एतस्य च जीष्णपत्यानि सम्भूतुः । तेषु सर्वप्रकारश्रेष्ठः ज्येष्ठो
द्वादशवर्षदेशीयो धर्मावतार इव श्रीमान् ग्राहजीमहाराजः प्राप्त-
राज्याभिवेकमङ्गलः पित्रकाशिकमन्त्रिमण्डलसहायेन भुवनराज्यभारगौ-
कर्णधार इव राजधुरामत्यावृत उदवचत् । असौ महाराजः स्वराज्य-

काले सर्वान्वर्णान्परस्परपदार्थभिन्नाभ्युपगमयोगधेमाक्षिरामध्यावर्तयत् ।
 धर्मार्थकामतत्त्वज्ञानसाधनानि, देशान्तरात् (अरबस्थान) चतुरधिकि-
 त्स्कानाङ्ग्य तदधिष्ठितौषधालयानि, बह्वन्यधसत्राणि, और्षवप्रादि-
 संस्करणादीनि, अन्यानि च, लोकोन्नतिसाधनान्यकरोत् । अपि च
 विदितसकलशास्त्रार्थः परिच्छत्प्रजापौडः फलितशक्तिचयः पूज्यमानपितृ-
 दैवत आहिताग्निर्निखिलकलावगाहगम्भीरबुद्धिर्गौर्वाणवाणौविलास्यसौ
 दानमानाभ्यां सक्तस्य वेदवेदाङ्गन्यायमीमांसादिशास्त्रपारंगैरपूर्वप्रबन्ध-
 निर्माणकुशलैः षट्चत्वारिंशत्पण्डितैर्देवसभां देवेन्द्र इव स्वसभामभ्युदयत् ।
 शाहजीपुरं नाम नगरं (तिहवरग्रनक्षुर) विद्वत्साक्ततमित्याख्यायते ।
 पण्डितैः स्वयञ्च श्रीशाहजीमहाराजेन निर्मिता अनेकप्रबन्धाः सुप्रसिद्धाः ।
 तेषु श्रीशाहजीमहाराजनिर्मिता निम्ननिर्दिष्टा गन्धाः ।

- १ शब्दरत्नसमन्वयः ।
- २ शब्दार्थसङ्ग्रहः ।
- ३ चन्द्रशेखरविलासनाटकम् ।
- ४ अष्टपदी ।

इमे पुनरिदानीं तन्त्रोरसंस्कृतपुस्तकालयादुपलभ्यन्ते । तेषु प्रथमः
 शब्दरत्नसमन्वयनामाऽयं कोशो विदुषां पुरस्तात्सादरं समर्थते । एतदैति-
 हारसिका विग्रिष्टजिज्ञासां श्रीप्रौढप्रताप-श्रीगायकवाड-महोद-सर्व-
 विद्यावतार-श्रीमत्सयाजीरावमहाराजप्रतिष्ठापितप्रसिद्धतरसंस्कृतपुस्तका-
 लयस्य प्रधानाधिकारिणा महावंशप्रभवेन प्रथितमहाबुद्धिना राज-
 रत्नपदासङ्कृतेन डा० श्रीविनयतोष-भट्टाचार्यमहाशयेनाऽऽङ्ग्लभाषायां
 सुरचिताया भूमिकायाः पूरयिष्यन्तीत्यावेद्य विरम्यते ।

इदमिदानीमेतत्कोशस्येतरापेक्षया कियदैशिश्वमिति विचार्यते । तच्च
 तावत्कोशानामितरेतरानुकरणमनूद्यते ।

चिका कूपस्य नेमौ स्थानिकं पृष्ठाधरे चये ।

मेदिन्याम् पृ. २. स्तो. २६.

त्रिका कूपस्थ नेमौ स्थापितं पृष्ठाधरे चये ।

विश्वलोचने पृ. ४. श्लो. १४.

त्रिका कूपस्थ नेमौ स्थापितं पृष्ठाधरे चये ।

शब्दरत्नसमन्वये पृ. ४. पं. १२.

अन्यच्च ।

चिरण्टी तु सुवासिन्यां स्थाद्वितीयवयः स्त्रियाम् ।

मे. पृ. ४८ श्लो. ४२.

चिरण्टी च सुवासिन्यां स्थाद्वितीयवयः स्त्रियाम् ।

वि. पृ. ८१. श्लो. ४२.

चिरण्टी तु सुवासिन्यां स्थाद्वितीयवयः स्त्रियाम् ।

श. पृ. ८८. पं. ९.

इत्थं बह्विनि सन्ध्यादाहरणानि, कश्चिद्रचनाभेदेनापि साम्यं प्रतीयते ।

यथा :—

अर्कोऽर्कपर्णे स्फटिके रवौ तास्य दिवस्यतौ ।

मे. पृ. ९ श्लो. १६.

अर्कः सूर्योऽर्कपर्णेऽपि शक्ते स्फटिकताम्रयोः ।

वि. पृ. ९. श्लो. ५.

अर्कोऽर्कपर्णे स्फटिके तास्य सूर्ये दिवस्यतौ ।

श. पृ. ९. पं. ९.

एवं साम्येऽप्यंशतः सर्वेषामुपयोगित्वं निरूप्यते ।

यथा :—

केको गृह्णाश्रितमृगपक्षिणोर्नागरे त्रिषु ।

मे. पृ. ९ श्लो. २४.

केकस्तु गृह्णसंसक्तविश्वस्तमृगपक्षिणोः । नागरे त्रिषु.—

वि. पृ. ९. श्लो. ११.

केको विदग्धेऽपि भवेद्विश्वस्त मृगपक्षिणोः ।

श. पृ. ४. पं. ६.

अन्यच्च ।

अशोकस्त्रिषु निःशोके पुंसि कङ्क्रेस्त्रिपादपे ।

मे० पृ. ५. श्लो. ३८.

अशोको वञ्चुले माने शोकशून्ये तु वाच्यवत् ।

वि० पृ. ७. श्लो. ३६.

अशोको वञ्चुले नौपे माने द्रुमविशोकयोः ।

श० पृ. ६. पं. ८ ।

अनेकैकस्माद्विशेषः स्पष्ट एव । इतःपरमेकवासङ्गृहीतानामन्यत्र सङ्गृह्यरूपं परमोपकारकत्वं प्रतिपाद्यते ।

यथा:—

पिटकस्त्रिषु विस्फोटे मञ्जूषायां पुनः पुमान् ।

मे. पृ. १३. श्लो. १२०.

तर्ककः काङ्क्षिणि ख्यातस्तर्कः कर्क गृध्रपक्षिणि ।

वि. पृ. १७. श्लो. ८२.

यज्ञपात्रविशेषे सुक् स्लोकः स्तन्येऽपि चातके ।

श० पृ. ६. पं ६.

सप्रसिद्धं च यन्मेदिनीकोशसाम्येऽपि विश्वलोचन उपपादितवैलक्षण्ये-
नात्मन उपयोगित्वं न व्यभिचरति तत्किमु वक्तव्यमन्यत्रादृष्टान्मङ्गलः
शब्दराशीनुपादानस्यास्य शब्दरत्नसमन्वयस्येति ।

एतन्मद्रूपेणैव क. ख., सञ्ज्ञितं पुस्तकद्वयम् आद्यं वटपत्तनस्य
श्रीराजकीयसंस्कृतपुस्तकालयस्य व्यक्ताव्यक्तमपि सम्पूर्णम् ।

द्वितीयं तन्महोरसंस्कृतपुस्तकालयादधिगतम् अन्तरात्तरा लुप्तं व्यक्ता-
व्यक्तम् अपरिपूर्णञ्च ।

अनयोर्माहिकयोरादावन्ते च यद्यपि ग्रन्थप्रणेतुर्नाम नोपलभ्यते तथापि
तन्महोरपुस्तकालयादपरो वाक्यरूपः (श्लोकमन्त्रे, हिक्कारुग्मेदे, इत्येवंरूपः)
शब्दरत्नसमन्वयाभिधो ग्रन्थः समुपलब्धः । तदन्ते “इति श्रीमन् महोदधि-

वेत्तावलचितेत्तावलयविख्यातकीर्तिः सकलकलानिर्भेर्विद्यारण्यपञ्चाननस्य श्रीमन्महाराजग्राहाराजस्य कृतौ शब्दरत्नसमन्वयाभिधे राजकोशे कान्त-
वर्गः पूर्णताऽभवद्” इति । अनुश्रित्वा मसाम्नाच्छब्दरत्नसमन्वयसङ्गृहीतानां
नाम्नां यथाक्रमं वाक्यरूपेण निर्देशाद्, अस्मिन्नपि कोशे “सहजेऽपि गजे-
ऽप्यगजे” इति सुखलोके शेषसङ्गृहीतस्य नात्वा, तच्च तच्च शब्दरत्नसमन्वये
राजकोशापरपर्याये कान्तवर्ग इत्यादिनिर्देशाच्च सोऽस्य कर्तव्यगुनीयते ।

अत्राङ्गौक्यतानां सङ्केतानां चिह्नानि

१ वटपत्तनसंस्थित-संस्कृतपुस्तकालयग्रन्थस्य (क.)

२ तन्त्रोरसंस्कृतपुस्तकालयग्रन्थस्य (ख.)

३ एतदुभयग्रन्थस्य (भा.)

अन्ये च विशेषास्तत्र तत्राधोनिर्दिष्टा विदुषां स्वयङ्मोचरा इति नात्र
निर्दिश्यन्ते ।

अन्ते च कोशस्यसमग्रशब्दानां स्रष्टिति प्राप्तय अकारादिचकारा-
न्तादिवर्णात्मकशब्दानां यथाक्रमसूचौविन्यासोऽनुष्ठितः । तत्रादौ स्वरादि-
शब्दानां परं व्यञ्जनादीनामन्ते च संयुक्तादीनामिति क्रमेण सन्निवेशः ।
अयोगवाहानामकारोपरिपाठान्तददाद्यशब्दानामकारक्रमे विनिवेश आदृत
इति ।

अयि विद्वन्मणयः सार्वजनौनमेतद् यच्छ्रीमन्महामहिमप्रौढप्रताप-
श्रीगणकवाङ्महावंशावतंसैः परमरमणीयगुणालङ्कारभोगराजमानै-
र्निखिलविद्याकलावगाहगम्भीरबुद्धिभिरात्मजवदहर्निशं विचिन्थमानास्तु
प्रजास्तु समया विद्याकलाः प्रतिष्ठापयितुं निरन्तरदुष्कैरगणितकोश-
व्ययेनापि प्रतिज्ञातार्थं सन्पादयद्भिः श्रीनरेन्द्रमण्डलमण्डनायमानैरशेष-
जनमाननीयै राजनीतिप्रयोगकुशलैः पुण्यनामधेयैः श्रीमत्सयाजीराव-
महाराजैः प्रवर्तितसंस्कृतपुरातनग्रन्थप्रकाशनकार्येण श्रीसंस्कृतमहाविद्या-
लयसंस्थापनेन च भगवत्या वाग्देवतायाः कुलपरम्पराप्राप्तमौपासन-
मनुतिष्ठद्भिः किं किं नानुष्ठितं तदर्धमिति । तच्छ्रीमन्महाराजानां

पवित्रान्वये पूर्वसञ्ज्ञातश्रीशास्त्रजीमहाराजविरचितस्यास्य ग्रन्थस्य संग्रोधन-
कर्मणि प्रवर्तयमानस्य, अन्तरात्तरा यथोपलब्धं साहाय्यं सम्पादयत
आत्मवदयगणस्य श्रीसंस्कृतपुस्तकालयाध्यक्षस्य राजरत्न-भा० श्रीभट्टाचार्य-
महोदयस्यात्यन्तम् अध्वन्यरङ्गम् उपकारभावं संतोषमभिधीयते ॥

अन्ते च एतत्संग्रोधनकार्यायोपलब्धं शुद्धाशुद्धं मातृकादयमुपजीव्य
निर्दुष्टतानिष्पन्नये प्रतिशब्दं कोशान्तरसाहाय्यवत्सम्य यावच्छब्दं प्रयति-
तमपि शुद्धकर्मणि यथामति सुरचितेऽपि परिशोधने मनुष्यमात्र-
सुलभात्ममादाहृष्टिदोषादुद्भिन्नमादा समुपजातस्खलनानि सद्भिष्यन्ते ते
गुणाभोगद्दयाः सद्दया इत्यभ्यर्थयते ॥

ताः विजापुर,
कोलवडा ;
ताः ३०-१०-१९३१ ।

} विठ्ठलशास्त्री ।
वडोदरा श्रीराजकीयसंस्कृतमहाविद्यालय-
व्याकरणाध्यापकः ।

अथ शब्दरत्नसमन्वयकोशः ॥

'यस्मिन्निदं यन्निदमेव नैत-
 द्वेद्यं न यस्मिन्निदितेऽन्यदस्ति ।
 यद्वेद वेदोऽपि विविध किञ्चि-
 त्त्वापि मे सन्ततमाविरस्तु ॥

५ अवनं हरिजाय वने यवने
 लवनं च दिदेश निदेशमजे ।
 सहजेऽपि गजेऽप्यगजे युयुजे
 शमसौ मम सौख्यकरो न परः ॥

यदुपाश्रयणं यदुपाश्रयणं
 न पृथक् प्रथयत्यपि सातिशयम् ।
 10 प्रणिधाय शयं मयि सानुशयं
 धियमुज्ज्वलयत्यपि देवगुरुः ॥

१ ख. पु० यस्मिन्निद्यादिमङ्गलश्लोकादाश्च कोशोऽयमौचित्यं इत्यन्तं
 वाच्यं । परन्तु

कृकारः स्थावेवमातर्ह्यपि कर्मागमातरि ।
 एकार उच्यते विद्यावैकारः स्थानमहेन्द्रे ।
 ओकारो घातरि प्रोक्त औकारोऽनन्त उच्यते ।
 अं परे ब्रह्मणि प्राञ्जरे स्थावेव महेन्द्रे ।

इति वृक्षते । एतेन काराक्षपक्रमोऽयं कोश इति प्रतीयते ।

नाप्तं वारांनिधिममरमुखैर्यत्प्रयासैर्मथित्वा

ऽपारं प्रौढैरहमहमिकया सारसर्वस्वमस्य ।

तच्चेद्दीचीनिचयपरिचयात्सङ्गहीतुं प्रवृत्तो

बालो लोलोऽप्ययममितधिया योगयुक्तैर्न बाध्यः ॥

5 केचिन्नानार्थकाः केचित्कोशास्त्वेकार्थगोचराः ।

एकोऽनेकार्थयुक्तोऽयं शब्दरत्नसमन्वयः ॥

केषुचित्त्वादिनियमः कृतोऽन्यत्रान्त्यगोचरः ।

कोशेऽस्मिन्द्वयमप्यस्ति कवीनामुपकारकम् ॥

एकद्विचिचतुष्यञ्चषड्वर्णानुक्रमान्मया ।

10 स्वरकाद्यादिकाद्यन्तवर्गैः कोशोऽयमौर्यते ॥

अथ कान्तवर्गः ।

को वायुशमनार्केषु ब्रह्मण्यात्मनि पावके ।

सर्वनाम्नि मयूरे च सुखशीर्षजलेषु कम् ॥

॥ इति कैकम् ॥

अथ 'कद्वितीयम् ।

अकं पापे च दुःखे च शोके चापि निगद्यते ।

'अर्कोऽर्कपणे स्फटिके ताम्रे सूर्ये दिवस्पतौ ॥

अङ्गो मतो नाटकादिपरिच्छेदेऽन्तिकेऽपि च ।

चित्रयुद्धे भूषणे च स्थाने लक्ष्मणि रूपके ॥

5 आर्क्यमे निगदितो व्यतीपाते शनैश्चरे ।

उल्का तु गदिता ऽऽलाते विद्युदुत्पातयोरपि ॥

'एकः संस्थान्तरे श्रेष्ठे केवलेतरयोरपि ।

ओकः स्थाने च मदने कङ्कः छद्मदिजे स्मृतः ॥

लोहपृष्ठे कृतान्ते च कल्कः पापाशयेऽपि च ।

10 पापे दम्भे स्नेहशेषे कल्को विदकिट्टयोरपि ॥

कर्को राशिविशेषे स्याच्छुक्लाश्चे दर्पणेऽपि च ।

हुताशने घटे चाथ काकः स्यादायसेऽपि च ॥

शिरोऽवक्षालने वृश्नविशेषे पौठमर्पिणि ।

धृष्टे मानविशेषे च द्विपभेदे च कीर्तितः ॥

15 'पितुर्भ्रातरि च ज्येष्ठे वेसवारे (!) च संमतः ।

काकं सुरतबन्धे स्यात् काकानां संहतावपि ॥

काको काकस्य योषायां काका काकोलिका मता ।

काका च काकनासायां काचमाचामपीष्यते ॥

१ कविः कविर्निर्वादिपाठो यद्यपि पुस्तकद्वय एकरूपस्तथापि कद्वितीयम्, कद्वितीयमित्येव पाठः साधोयानिति तत्र तत्र तथैव प्रयुक्तम् ।

२ अर्कशब्दात्प्राग्वशब्दप्रयोगः क्रमापेक्षया न्यायोऽपि द्वितीयादिवर्गेषु कोशान्तरेष्विव नातीवादर इति वज्रप्रोऽत्र विज्ञायते ।

३ ख. एकं ।

४ लोकप्रसिद्धिमनुबध्नाचेयमुक्तिः ।

रक्तिकायां मलधां च काकोली काकजङ्घयोः ।
किष्कुर्वितस्तौ हस्ते सप्रकोष्ठे कुत्सितेऽपि च ॥

ककस्तु कन्धरामध्ये केका मायूरवाचि च ।
कोको वृके चक्रवाके खर्जूर्यामपि दर्दुरे ॥

५ घूक इत्यभिधामाहुर्दिवाभीतपतचिणि^१ ।
छेको विदग्धेऽपि भवेद्विश्वस्तमृगपक्षिणोः ॥

जूको राशिप्रभेदे स्यादृक्कः स्यादश्मदारणे ।
मानभेदे खनिचे च तथा नीलकपित्थके ॥

जङ्घायां स्त्री पुमान्कोपे टीका ग्रन्थार्थवर्णने ।

१० ङकस्तु काले कलहे ढका विजयदुन्दुभौ ॥

तर्कः काङ्क्षावितर्कोहतन्त्रभेदेषु भण्यते ।
चिका कूपस्य नेमौ स्यात् चिकं पृष्ठाधरे चिके ॥

तोकः पुत्रे चातके च तोका पुत्र्यां प्रकीर्तिता ।
दकं तु वारिणि प्राहुर्द्विकः स्यात्कोककाकयोः ॥

१५ न्यङ्कुर्मृगे मुनौ नाको व्योम्नि च चिद्वेऽपि च ।
वामसूरे भवेन्नाकुर्गिरावपि मुनावपि ॥

निष्को मानविशेषे च दीनारे कण्ठभूषणे ।
कनके तु भवेन्निष्कं नौका तरणसाधने ॥

पङ्कोऽस्त्री कर्दमे पापे पाकः परिणतौ शिशौ ।

२० केशानां जरसा शौक्ये स्थाल्यादौ पचनेऽपि च ॥

पिकः परभृते प्रोक्तो बकः कङ्के च रक्षसि ।

बको वृक्षविशेषे स्याद्वकपुष्पेऽपि कौर्तितः ॥

भूकं श्वघ्ने च कोलेऽपि भेको मण्डूकमेघयोः ।

मुष्कस्तु वृषणे वृक्षे सङ्घातेऽपि निगद्यते ॥

5 मूकस्त्ववाचि दैत्ये च 'यूका 'कौटान्तरेऽपि' च ।

रङ्गस्तु कपणे मल्ले (न्दे !) राका नवरजःस्त्रियाम् ॥

संपूर्णेन्दुतिथौ राका कच्छां नद्यन्तरेऽपि च ।

रेको विरेके 'नीचे च शङ्कायामधमेऽपि च ॥

रोको दीप्तौ बिले रोकं लङ्का स्याद्रक्षसां पुरि ।

10 शाकिन्यां चापि लङ्का स्यात् कुलटायां च योषिति ॥

भुवने च जने लोको वल्कं वल्कलशल्कयोः ।

वङ्कः पर्याणभागे स्यान्नदीपात्रे च भङ्गुरे ॥

वृकोऽवयवभेदे त्याहकः शालावृकेऽपि च ।

शङ्कुः कौले शिवेऽस्त्रे च सङ्घाभेदे च कथ्यते ॥

15 शंका चामे वितर्के च शको जात्यन्तरे नृपे ।

शल्कं तु शकले वल्के शकं तु स्याद्धरीतके ॥

द्वीपभेदे तरौ शाकः कीरे व्याससुते शुक्रः ।

ग्रन्थिपर्णे शिरीषे च रावणस्यापि मन्त्रिणि ॥

वर्षपुष्पे शुक्रं क्षौवे श्रूकः शुङ्गानुकम्पयोः ।

20 शुल्कं घट्टादिदेये च वरादर्थग्रहेऽपि च ॥

श्लोकः पद्ये च यशसि श्लोको दुःखे निगद्यते ।
श्लोकं शुकगणे स्त्रीणां करणे श्लोकमव्य(सृकइत्य?)यम् ॥

बाणे वातोत्पले चापि स्वकः स्वीये तु वाच्यवत् ।
स्रग् मालायां सहार्थे तु साकमित्यव्ययं मतम् ॥

- 5 'स्फिग् देहावयवे चापि मता स्पृक्षौघधाऽन्तरे ।
यज्ञपात्रविशेषे लुक् स्तोकः स्वल्पेऽपि चातके ॥
सेकस्तु सिञ्चतौ प्रोक्तः सहार्थे स्तोकमव्ययम् ।
स्त्रैरिण्यामव्ययं सैकं (!) हिक्कोल्कारुग्विशेषके ॥

॥ इति कद्वितीयम् ॥

अथ कद्वितीयम् ।

- 10 अश्लोको वञ्जुले नीपे माने द्रुमविश्लोकयोः ।
अश्लोका कटुरोहिण्यामश्लोकं पारदे स्मृतम् ॥
अभौकः कामुके क्रूरे कवौ च भयवर्जिते ।
अलकः कुन्तले पुर्यामलका स्याद्वनेशितुः^१ ॥
अनूकं तु कुले शैलेऽप्यनूको गतजन्मनि ।
अलीकमप्रिये प्रोक्तमसत्ये दिवि चामृते ॥

१ ख. स्फिग् देहावयवे शब्दवेदिभिः संमतास्त्रियामिति पाठभेदः ।

२ क. नः ।

अनीकं स्याद्रुणे सैन्येऽद्याणुको निपुणाल्पयोः ।

अश्वकं स्वच्छपचे चाधानेकं बहुले मतम् ॥

अर्भकस्तु दृष्टे बाले मूर्खेऽपि च निगद्यते ।

अन्तिकं निकटे चुल्यामन्तिका शातलौषधौ ॥

5 अन्तिका भगिनी ज्येष्ठा नाढ्योक्तौ परिकीर्तिता ।

अलर्को धवलाश्वे (र्के ?) स्याद्योगोन्मादितकुक्षुरे ॥

अम्बिका तित्तिडीकाम्बोजारचाङ्गेरिकासु च ।

ध्वान्तेऽन्धकमविज्ञानेऽन्धकः स्यादसुरान्तरे ॥

अन्धिका कैतवे सिद्धे शर्वर्यामपि गद्यते ।

10 अम्बिका पार्वतीमाचोर्धतराष्ट्रस्य मातरि ॥

अम्बको जङ्गमेऽपि स्यादम्बकं तु विलोचने ।

अंशुकं स्यात्सूक्ष्मवस्त्रे वस्त्रमाचोत्तरीययोः ॥

अक्षिका द्यूतभेदे स्यादक्षकं त्विन्द्रिये मतम् ।

अन्तकः शमने प्रोक्तो रोगसन्तापयोरपि ॥

15 अन्दुकः 'कन्दुके प्रोक्तो निगडे च मतोऽस्त्रियाम् ।

'अन्यूने त्वधिकं प्रादुरधिकं चाधिमूर्धनि ॥

आढकः स्यान्मानभेदे तुवर्यामाढकी मता ।

आह्निकं दिननिर्वर्त्ये त्रिलिङ्गमथ न द्वयोः ॥

नित्यक्रियाभोजनयोर्वन्दे प्रकरणस्य च ।

20 आतङ्को रोगसन्तापशङ्कासु मुर'जध्वनौ ॥

१ भूवक्ष इति कोशान्तरे ।

२ अन्यूने इति । अन्यूनेत्यस्य समाधिपक्षयोरप्येकदेशविवक्षयाच प्रयोगः ।

३ ख. जाड ।

आनकः पटहे भेर्यां राहावाहक ईरितः ।

आविकं त्वचि सन्दोहे ऋङ्गवेरे तथार्द्रकम् ॥

आस्तिको मुनिभेदे स्यादास्तिको वेदवादिनि ।

आर्थिकः स्यादर्थविदि स्यात्प्रासङ्गिकमार्थिकम् ॥

5 आलोकः स्यात्प्रकाशेऽपि तथोक्तो बन्दिभाषणे ।

आशङ्का 'स्यादद्याक्षेपे संशये च निगद्यते ॥

इक्ष्वाकुः कटुतुम्ब्यां स्त्री सूर्यवंशन्तपे पुमान् ।

इन्द्रकं त्वास्थानमृहे तथाकाशे मतेषिका ॥

उदर्क एष्यत्काले तत्फले मदनकण्टके ।

10 स्यादुल्बुकं तथाऽऽलाते सोत्कण्ठे तूल्बुको मतः ॥

उलूको वायसारातौ तथेन्द्रे च नृपे क्वचित् ।

उष्णको रोगभेदे स्यादातुरे क्षिप्रकारिणि ॥

उष्णकस्तु निदाघे स्याद्यवाग्वामुष्णिका मता ।

उष्ट्रकः करभे प्रोक्तस्तत्स्त्रियामुष्ट्रिका मता ॥

15 मृत्तिकानिर्मिते भाण्डविशेषेऽप्युष्ट्रिकां विदुः ।

जर्मिका त्वङ्गुलीये स्याद्वस्त्रभङ्गतरङ्गयोः ॥

ज'र्धकः स्यादृग्विशेषे सलिले तूदकं मतम् ।

रडकः ऋङ्गवन्मेषे तृणभिद्येरका मता ॥

एधकः स्यादधकेऽपि 'त्वेजकः स्याद्विकम्पने ।

20 कनकं तु सुवर्णं स्याच्चम्पके नागकेसरे ॥

किंशुके^१ काञ्चनारे च धत्तूरे कनकः स्मृतः ।

करको दाडिमे प्रोक्तः करकं च कमण्डलौ ॥

करे पश्चिमिषे ना करका स्या^२द्वनोपले ।

क्रमुकः स्याद्भद्रमुत्ते क्रमुकः पूगलोध्रयोः ॥

५ फले कार्पा^३सिकायां च पट्टिकाब्रह्मदारुणोः ।

कटकं लवणे राजधानीगिरिनितम्बयोः ॥

कटकं वलये दन्तमण्डने दन्तिनामपि ।

कटुका कटुरोहिण्यां व्योषे तु स्यान्नपुंसकम् ॥

रसान्तरे तु कटुकः क^४ठने (पटोले!) कटुकः स्मृतः ।

१० कण्टको न स्त्रियां क्षुद्रशचै^५ मत्स्यादिकौकमे ॥

नैयायिकादिदोषोक्तौ स्याद्रोमाञ्चद्रुमाङ्गयोः ।

करङ्कः शौर्षिा सस्ये च नारिकेलफलास्थिनि ॥

कलङ्कस्त्वपवादे स्यात् कालायसमलेऽपि च ।

कर्णिका करिहस्ताग्रे बीजकोशेऽम्बुजस्य च ॥

१५ क्रमुकादिछटांशे च करमध्याङ्गुलावपि ।

कर्णिका कर्णभूषायां कुट्टिन्यामपि कुचचित् ॥

क^६चाकुस्तु दुराधर्षे तथाध्वनि विपर्यये ।

बिलेशये च दुःशौले कञ्चुको वारबाणके ॥

वर्धापकग्रहीताङ्गस्थितवस्त्रे च चोलके ।

२० निर्मोके फणिनां चापि कञ्चुकी त्वौषधान्तरे ॥

रसेन्द्रे कञ्चुकौ प्रोक्तः 'व्याले वर्षधरेऽपि च ।

कणिका कथ्यतेऽत्यन्तसूक्ष्मवस्त्व'मिमन्ययोः ॥

कन्दुकः क्रीडनीये स्यात् कणिका कण्टसूचके ।

कवको ग्रासमात्रे स्याद्भूस्फोटे कतकं विदुः ॥

5 कयकस्त्रदितो वैश्ये कर्तको नापिते मतः ।

कम्पाङ्कः पवने प्रोक्तः कलिका कोरके मता ॥

कारिका यातनायां स्यान्नावयोषिति च स्मृता ।

स्मृतौ विवरणश्लोके कारिका नटयोषिति ॥

नपुंसकं तु कर्मादौ कारकं कर्तरि चिषु ।

10 कालिका योगिनीभेदे धूमरीनवमेघयोः ॥

काष्ण्ये गौर्यां मेघपङ्क्तौ क्रमदेये च वस्तुनि ।

पटोलशखारोमालीमांसीकाकीशिवासु च ॥

तथा वृश्चिकपत्रेऽपि वैवर्ण्येऽपि निगद्यते ।

पिष्टौ तु कालकः प्रोक्तो रोगभेदे तु काचकः ॥

15 कार्मिकः शिल्पिनि प्रोक्तः तथैव च कृषीवले ।

काशिका तु पुरीभेदे चषकेऽपि निगद्यते ॥

कालकं त्वन्धकारे स्यात् कालकं यक्षति स्मृतम् ।

कामुकौ तु वृषस्यन्यामिच्छावत्यां तु कामुका ॥

कार्मुकं धनुषि स्यान्ना वेणौ कर्मक्षमेऽन्यवत् ।

20 कामुकः कमनेऽशोकपादपे चातिमुक्तके ॥

काठकः कठशाखीये 'कालकस्तिलकालके ।
कार्तिकः स्यादूर्जमासि तत्पूर्णायां तु कार्तिकी ॥

काञ्चिकं काञ्चिकं तुल्ये द्वे तुषोदकवाचके ।
क्षितकं मधुयष्टौ स्यात् कौलकं द्वारबन्धने ॥

- 5 कौचकः छिद्रवद्देणौ दैत्यभेदे द्रुमान्तरे ।
क्रिमिजातौ कौटकः स्यान्निष्कुरे वाच्यलिङ्गकः ॥
किम्पाकस्तु फलाश्लेषेऽपि महाकाले, च कुड्मले ।
किंशुकः स्यात्पलाशद्रौ किञ्चल्कः केसरोऽस्त्रियाम् ॥

कुत्साकुः कुशवज्ज्वर्कपरोत्तापनकर्तृषु ।

- 10 कुलिकः कुलमंपन्ने द्रुभेदे पञ्चगान्तरे ॥

कुहकं स्यादिन्द्रजाले कुहकः कपटान्विते ।
कुशिकः स्याद्राजभेदे कुतुकं तु कुतूहले ॥

कूपको गुणवृक्षे स्यात्तैलपात्रे कुकुन्दरे ।
'उदपाने चितायां च कूपकश्च विदारके ॥

- 15 कूपकोऽन्धावपि प्रोक्तः कूपिकाऽम्भोगतोपले ।

कुलकं तु पटोले स्याच्छ्लोकसम्बद्धगुच्छके ॥

कुलिकोऽहौ कुलश्रेष्ठे वल्मिके काकतिन्दुके ।
कूर्चिका तूलिकायां स्यात् सूचिकायां च कुड्मले ॥

कपाटोद्घाटने क्षीरविकृतावपि योषिति ।

- 20 कुम्भिका वृक्षभेदे स्यात् कुण्डिका तु कमण्डलौ ॥

कूलिका चित्रलेखन्यां कूष्मिकायां तु कूष्मिका ।
 कूलकं तु मतं तूर्ये(स्त्रपे?) कुलकस्तु द्रुमान्तरे ॥
 काले तु कृषकः प्रोक्तः कृत्तिका तारकान्तरे ।
 आसुर्यां कालिकायां च कृष्णिकेत्यभिधीयते ॥

5 केशिकः केशसम्पन्ने केतकस्तु द्रुमान्तरे ।
 केणिका पटकुब्धां स्यात्कौड्यां केलिका मता ॥
 कैशिकी वृत्तिभेदे स्यात्कैतकं केतकौरजः ।
 कैशिकं केशसंबन्धे कोलिकः शबरे मतः ॥

कोरकः कुड्मले च स्यात्कोलकमृणालयोः ।
 10 कोणको गृहभागे स्याद्द्वीणाङ्गे कोणिका मता ॥
 मरौचे कोलकं प्रोक्तं कोलकं बदरीफले ।
 कौशिको गुग्गुलौ व्यासग्राहे नकुलशक्रयोः ॥
 विश्वामित्रे च कोशोलूकयोरपि कौशिकः ।
 कौशिकी चण्डिकायां स्यान्नदीभेदे च कौर्तिता ॥

15 कौण्डिकः कुण्डकर्मन्ने कौन्तिकः कुन्तयोधिनि ।
 कुतूहले कौतुकं स्यादभिलाषे महोत्सवे ॥
 तथा परम्परायाते मङ्गले हर्षनर्मणोः ।
 विवाहसूचगीतादिभोगयोरपि कौतुकम् ॥
 खड्गिको महिषीक्षीरे फेनसैनिकयो र्ततः ।
 20 खटिका लेखनद्रव्ये कर्णरन्ध्रे च वीरणे ॥

खटकः स्यादर्धमुष्टौ दोर्मूले खण्डिकं मतम् ।

खनकश्चित्तत्त्वज्ञे सन्धिचौरे च मूयके ॥

मन्याने खजकः प्रोक्तः खण्डिकश्चणके मतः ।

खजाका तु भवेद्व्यां खल्लकः खल्पनीचयोः ॥

5 खेटकं तु लघुग्रामे युद्धसाधनचर्मणि ।

खोलकः पाकवल्मीकपूगकोशे शिरस्त्रके ॥

ग्रन्थिकं पिप्पलीमूले दैवज्ञे गुग्गुली तु ना ।

ग्रन्थिपर्णे करौरे च सहदेवास्थपाण्डवे ॥

गडुकः पाचभेदे स्याद्गण्डुकः कन्दुके मतः ।

10 'क्षूरकर्मणि गण्डुकः कथितः शब्दवेदिभिः ॥

गण्डुकौ तु नदीभेदे गण्डकः शकुलार्भके ।

गण्डकः खङ्गिनि ख्यातः सङ्ख्याविद्याप्रभेदयोः ॥

अवच्छेदेऽन्तरायेऽपि गण्डकः समुदाहृतः ।

गणकास्था तु दैवज्ञे सङ्ख्याविदि निगद्यते ॥

15 गणिका यूथिकावेश्यातर्कारीतरुणीघ्रपि ।

गल्बर्कोऽर्काश्मचयके 'गर्त्तकं भूमिनिम्बके ॥

गर्तिका तन्तुशालायां गर्भकं रजनीयुगे ।

गन्धकः स्याद्वातुभेदे गन्धिकं शकटे मतम् ॥

केशमध्यगते माल्ये गर्तकः परिकीर्तितः ।

20 'ग्रान्थिकः पण्डितजने गान्धिकः स्याच्च लेखके ॥

१ ख. पु० अयं पाठोऽधिकः ।

२ क० पुस्तके गडुकः क्षूरकर्मणि, इति पाठभेदः ।

३ ख. य ।

गान्धिकश्चापि गदितः सुगन्धद्रव्यहारिणि ।
 ग्राहको घातिविहगे व्याधानां च ग्रहीतरि ॥
 गिरिका बालमूषायां कथ्यते शब्दवेदिभिः ।
 गुणकः स्याज्ज्योतिषिके गुच्छकः स्तवके मतः ॥

5 गुच्छको देवभेदेऽपि गुच्छकः स्यात्तु गो^१पिते ।
 गृह्यको निघ्नके प्रोक्तस्तथा स्वच्छन्दचारिणि ॥

गुण्डको मलिने धूलौ कलोक्तिस्नेहपात्रयोः ।
^२गेन्दुकं कन्दुके ग्राहुर्गैरिकं धातुरुक्मयोः ॥

गोलको विधवापुत्रे जाराच्च मणिके गुह्ये ।

10 गोरङ्गुः पक्षिजातौ स्यात्तथा नम्रकबन्दिनोः ॥

गोणिका वृषवाह्ये स्यान्नौणिकस्तत्सहे वृषे ।

घटिका स्यात्कालमाने तथा क्षुद्रघटेऽपि च ॥

हकाटिकायां च तथा घण्टिका कांस्यवादने ।

घाण्टिकः^३ स्याद्वोधकरे धार्तिकः पिष्टपूरके ॥

15 घातुको मारके स्यातो घुण्टकः पाद^४गेऽस्थिनि ।

घोलकस्तु समूहे स्याद्वो^५लिका शकभिद्यपि ॥

धामार्गवे घोषकः स्याद्वोटकोऽश्वे निगद्यते ।

चषकस्तु सुरापात्रे मधुमद्यप्रभेदयोः ॥

चटकः कलविह्वले स्याच्चटका स्त्री स्थपत्ययोः ।

20 चलुकः प्रसृतौ भाण्डभेदे चलुकवत्पुमान् ॥

१ ख० पते ।

२ ख० गेखुकं ।

३ ख० कं ।

४ ख० के ।

५ ख० हे ।

'चतुष्कौ मशकाद्व्यां चतुष्कौ यष्टिकान्तरे ।
चतुष्कौ मत्स्यह्यां स्यात् पुष्करिण्यन्तरेऽपि च ॥
चण्डिका तु भवेज्जौर्यां कोपनायां च योषिति ।
चरको ग्रन्थभेदे स्याच्चरकः स्यावरेतरे ॥

५ चणको धान्यभेदे च चर्चिको वाक्पटौ मतः ।
चन्द्रकः केकिपिच्छाङ्गे कर्पूरेऽपि च चन्द्रकः ॥
चम्पकं चाम्पके पुष्पे पीते गौरे तु वाच्यवत् ।
चारकः पालकेऽश्वादेः स्यात्सञ्चारकबन्धयोः ॥

चाक्रिकः कुम्भकारे स्याच्चाक्रिकश्चक्रवर्तिनि ।
१० चिचकः स्यादग्नितरौ चिचकं तिलके मतम् ॥
चीनको देशभेदेऽपि चीनाकं स्यात्फलान्तरे ।
चौरको विक्रियालेखे शिखायां चूडिका मता ॥
भिक्षिकायां चौरिका स्याच्चुबुकं त्वसिकाधरे ।
चुम्बकश्चुम्बनपरे धूर्तायस्कान्तकामुके ॥

१५ बहुग्रन्थैकदेशज्ञे घटस्योर्ध्वावलम्बके ।
चूतकः कूपकेऽथास्त्रे चूचुकं तु कुचाग्रके ॥
चुलुकः प्रस्तौ भाण्डभेदे 'चलुकवन्मतः ।
चूलिका नाटकस्याङ्गे कर्णमूले च दन्तिनाम् ॥
चुल्लिकी शिशुमारे च कुण्डौभेदे कुलान्तरे ।
२० गरुडेषे चुल्लकं प्राहुर्मधुमासे तु चैचकः ॥

चोलकौ^१ तु करौरे स्यान्नारङ्गे किष्कुपर्वणि ।
कञ्चुक्यां चोलिका स्याता चोरकर्मणि चौरिका ॥

छचिका स्याद्भुजङ्गाख्यामातपत्रे तु छचकम् ।
छचाकं धरणीस्फोटे व्याजे छद्मकमौरितम् ॥

5 छलकः कुहके प्रोक्तप्रच्छादकस्तु निगूहके ।
घातुके तक्षके चापि छेदकच्छेदिकावुभौ ॥

जनको नृपभेदे स्यात्तातेऽपि जनको मतः ।
जतुकाऽजिनपट्यां स्याज्जतुकं हिङ्गुलाक्षयोः ॥

जल्पाकस्त्वतिवाचाले वावटूकेऽपि जल्पकः ।
10 जम्बुकः पश्चिमाशयाः पत्यौ नौचे च गद्यते ॥

वृक्षान्तरे फेरवे च जम्बूक इति गद्यते ।
जाहको घोड्ढमार्जारखजाकातुण्डिकासु च ॥

जालकं कोरके प्रोक्तं कुलाये जालिनीफले ।
आनाये दम्भभेदे च वस्त्रभेदे च जालिका ॥

15 जालिकाऽप्यङ्गरक्षिण्यां विधवाजालजीविनोः ।
जालिकस्त्वर्णनाभे स्याद् ग्रामकूटे च धीवरे ॥

जानकौ रामभार्यायां जङ्गले स्यात्तु जाङ्गिकः ।
जीवन्यां जीविकामाहुस्तथा जीवनसाधने ॥

जीवकः प्राणकेऽपि स्याच्छीर्षे स्यात्पौतसारके ।
20 जीरकं जरणास्थे स्यात्सुगते जिनको मतः ॥

जूर्णको धान्यभेदे स्याज्जोङ्गकं क्षमिजे' मतम् ।

ज्योतिष्काः पञ्च चन्द्रार्कग्रहनक्षत्रतारकाः ॥

भरकः क्षरणे प्रोक्तो भरकस्तोयनिर्भरे ।

भावुकः पिचुले प्रोक्तो द्योतदौप्तौ च भस्त्रिका ॥

5 भस्त्रिकोद्वर्तनमले' क्षिण्डयामुद्वर्तनांशुके ।

'भृङ्गारिकायां भस्त्रिका भस्त्रिकाऽपि मता समा ॥

कट्वङ्गे टुण्डुकः प्रोक्तपुण्डुकः शोणकाल्पयोः ।

'डिम्बिका जलबिम्बे च कोणके कामुकस्त्रियाम् ॥

तर्जको भीषकनरे तक्षकः पद्मगान्तरे ।

10 तक्षको वर्धकौ च स्यात्तर्कुक्स्तु मतोऽर्थिनि ॥

तण्डुकः खञ्जने फेने समासप्रायवाचि च ।

गृहदारुतरुस्कन्धमायाबहुलकेष्वपि ॥

तन्त्रकं त्वहते वस्त्रे गुडूच्यां तन्त्रिका मता ।

तर्णकस्तु मतो वत्से त्र्यम्बकस्तु महेश्वरे ॥

15 तारको दैत्यभित्कर्णधारयोर्न द्वयोर्दृशि ।

कनौनिकायामृक्षेऽपि न पुमान् चातरि त्रिषु ॥

तान्त्रिको ज्ञातसिद्धान्ते प्रहस्ते तालिका मता ।

तिक्तकस्तु पटोले स्याद्रसभेदेऽपि तिक्तकः ॥

तिलकं क्षौभि तिलकस्तुरङ्गे तिलकालके ।

20 सौवर्चले पुनः क्षौबे ना तु रोगद्रुभेदयोः ॥

१ क. कुङ्कुमे, ख. कुसुमे ।

२ ख. पुटे ।

३ अथं पाठो मातृकायां अकारादिकचतुर्थेऽभूत् ।

त्रिशङ्कुर्नृपभेदेऽपि शलभे वृषदंशके ॥

तिन्दुको वृक्षभेदे स्यात्त्रिलोकी विष्टपत्रये ॥

तुरुष्को देशभेदे स्यादपि जात्यन्तरे मतः ।

तुरुष्कः 'सिल्हके ताम्रे तथा स्यात्पिण्डके कचित् ॥

5 तृषितेऽर्थिनि तृष्णक्^१ स्यात्तोटकं वृत्तभिद्यपि ।

तूलिका शयनीयोपकरणे लेखसाधने ॥

तूष्णीको निष्क्रिये प्रोक्तस्तोदकः प्रेरके मतः ।

दर्शकः स्यात्प्रतीहारे दर्शयितु^२प्रवौण्योः ॥

दर्पकः पञ्चबाणे स्याद्वन्तको दन्तरुग्भिदि ।

10 दग्धिका^३भिःसटायां स्याद्वाढायां^४ दंष्ट्रिका मता ॥

दलिकं तु मतं काष्ठे दमकस्तु नृपान्तरे ।

द्रावको ग्रावभेदेऽपि विदग्धे घोषकेऽपि च ॥

दारको बालकेऽपि स्याद्भेदके^५ त्वभिधेयवत् ।

दाधिकं^६ दधिसम्पन्ने दारुकः कृष्णसारथौ ॥

15 बैडालिके दाम्भिकः स्याद्वाचकं काष्ठदारणे ।

दीपकं वागलङ्कारे वाच्यवद्दीप्तिकारके ॥

दीप्यकञ्चाजमोदायां यवानौबर्हिचूडयोः ।

दीर्घिकाऽऽख्या पुष्करिण्यां तूलिकायां तु दूषिका ॥

तथा स्याल्लोचनमले गन्धकुश्यां तु 'दुष्कः ।

विहाराद्यवकाशेऽपि दूषकस्तु विदूषके ॥

'देवकौ भूपभेदेऽपि देवकौ' लक्षणमातरि ।

दैहिकं देहसम्बद्धे देशिकस्तूपदेष्टरि ॥

५ दोलिका डोलिकायां स्याद्दोरकः सूत्रमात्रके ।

धनिका स्यात्तु धन्याके धनिको धनवत्यपि ॥

धान्यकं धान्यमात्रे स्याद्धार्मिको धर्मचारिणि ।

धातकौ तरुभेदे स्याद्धानुष्कस्तु धनुर्धरे ॥

ध्रुवकस्तु मतः स्थाणौ गणिताङ्गे कचिन्मतः ।

१० धेनुका तु करिण्यां स्याद्धेनुको दानवान्तरे ॥

धेनुकं करणे स्त्रीणां धेनुसङ्घेऽपि तन्मतम् ।

नर्तकः स्यात्प्योटगले^१ केलके चारणे नटे ॥

नर्तकौ तु करेण्वां स्याल्लासिकायां च योषिति ।

नग्नकः श्लपणे नग्रे बाले नग्नक ईरितः ॥

१५ नग्निका च कुमार्यां स्यान्नग्नकः कर्पटे मतः ।

नन्दकः स्याद्विष्णुखड्गे हर्षके कुलपालके ॥

नरको निरयेऽपि स्यादसुरेऽपि कचिन्मतः ।

नगौकाः पक्षिमात्रेऽपि नलिका सान्तरेऽस्थिनि ॥

निरये नारकोऽपि स्यान्नारको निरयस्थिते ।

२० नारकं निरयोद्धूते नास्तिको वेदनिन्दके ॥

नालीकमञ्जे बाणे ना^१ तथा शल्याशयोरपि ।
 नाशकस्त्वन्तके रोगे शाकभेदे तु नालिका ॥
 नाडिका कालमानेऽपि कण्डरायां च नाडिका ।
 नायको नेतरि प्रोक्तो हारमध्यमणावपि ॥

5 नौलिका नौलिनीक्षुद्ररोगसेफालिकासु च ।
 निर्मोको मोचने व्योम्नि तथा च फणिकञ्चुके ॥
 निरोका भिक्षुमात्रेऽपि निन्दकस्त्वपवादके ।
 रूप्याध्यक्षो नैषिकः स्यान्नोदकः प्रेरके मतः ॥

10 पराक^२स्तु व्रते खड्गे प्रसेकः सेचने च्युतौ ।
 पद्मकं पद्मकाष्ठेभविन्दुजालकयोर्मतम् ॥
 पक्षकः पार्श्वमात्रेऽपि पक्षद्वारे च संमतः ।
 पताका वैजयन्त्यां स्यात्सौभाग्येऽङ्ग^३ध्वजेऽपि च ॥
 पर्यङ्को मञ्चके प्रोक्तः पल्यङ्कोऽपि निगद्यते ।
 प्रतिकूले प्रतीकः स्यात्तथाऽवयवमात्रके ॥

15 पर्शुकस्त्वायुधभिदि पर्शुका पार्श्वकौकसे ।
 प्राणको जीवकतरौ पार्श्वकः सन्धिजीविनि ॥
 प्राशकः प्रासकश्चाष्टे प्रासिकः कुन्तयोधिनि ।
 पावकोऽग्नौ सदाचारे वह्निमन्ये च चित्रके ॥
 भस्मातके विडङ्गे च पातुको जलहस्तिनि ।
 20 पतयालौ प्रपाते च^४ पातुकस्त्वभिधीयते ॥

पादुका पादरक्षिण्यां पालयिच्यां तु पालिका ।
पालकः स्याच्छाकभेदे 'पाटको वाद्यभिद्यपि ॥
पाटकश्च महाकिष्कौ तथा स्यात्कटकान्तरे ।
अक्षादिचालने मूलद्रव्यापचयरोधसोः ॥

5 पिण्याकस्तिलकल्के स्याद् हिङ्गुबाल्हीकसिल्लके ।
पौतको वर्णभेदे स्यात् पिनाको रुद्रधन्वनि ॥
मञ्जूपयां तु पिटको विस्फोटे पिटको मतः ।
पिण्डकः सिल्लके प्रोक्तः पिण्डकाऽवयवान्तरे ॥

पिष्टको घृतपूपे स्यान्नेचरोगे च गद्यते ।
10 प्रियकः पौतमाले^१ स्यात्प्रियकश्चामिते मृगे ॥
पुलाकः^२ स्यात्तुच्छधान्ये मङ्गपे भक्तसिक्थके ।
पुलकः कृमिभेदेऽश्मभेदे च मणिदूषणे ॥
'गजान्नपिण्डे गन्धर्वे रोमाञ्चहरितालयोः ।
पुष्पकं रौतिकानेचरोगयो रत्नकम्बले(ङ्गणे ?) ॥

15 कुबेरस्यापि याने स्यात्कासौमे च रमाञ्जने ।
लोहकांस्यमृदङ्गारशकश्यामपि पुष्पकम् ॥
स्वर्णचूडे पूर्णकः स्यान्नासाद्विच्यां तु पूर्णिका ।
पूलिका पूषिका चापि पोलिकायामुभौ मतौ ॥
पुत्रिका तु स्थपत्ये स्यात्पुत्रिका शालभञ्जिका ।
20 पुचकः पुमपत्येऽपि तथा मन्यनसाधने(?) ॥

१ ख. वाठ ।

२ क. सारे ।

३ ख. कं ।

४ रोमाञ्चे हरिताले गजान्नपिण्डेऽपि गन्धके, इति मा० पाठः ।

तथैव शरभे धूर्ते ग्रैलवृक्षप्रभेदयोः ।

'रोमोज्जमे तु पुलकः पुण्यकं तु व्रतान्तरे ॥

पुष्पिका स्यास्त्रिङ्गमले पुण्ड्रकस्त्वतिमुक्तके ।

पुस्तकं लेखपत्रे स्यात्पृदाकुर्दृष्टिकेऽप्यहौ ॥

5 पृदाकुश्चित्रकतरौ व्याघ्रेऽपि च निगद्यते ।

पृषत्कस्तु खगे बाणे पृथुकश्चिपिटेऽर्भके ॥

प्रेरकः प्रेषकश्चोभौ कथितौ तु नियोजके ।

पेचकः करिलाङ्गूले 'मूलोपान्ते च कौशिके ॥

मञ्जुषायां कदम्बे तु 'वस्त्राधारे च पेटकः ।

10 पोलिकाऽपूपभेदे स्याद् 'बाह्यारामे तु पौरकः ॥

फञ्जिका स्याच्छाकभेदे फलकं काष्ठपट्टके ।

फलकौ मत्स्यभेदे स्याद्वाच्यवत्फलकान्विते ॥

बन्धूकं बन्धुजीवे स्यात्सम्बन्धिनि तु बन्धुकः ।

बन्धुकः पीतशाले' च स्यात्साक्षिणि तु बन्धुकः ॥

15 बन्धकं स्याद्विनिमये पुंश्चल्यामपि बन्धकौ ।

बालिका कर्णभूषायां बालायां बालकः शिशौ ॥

मूर्खे च बाधकः शत्रौ प्रतिकूले तु बाधकम् ।

बाध्यिका त्वौषधिभिदि नेत्रसारे' च बाध्यकम् ॥

बहुकः कर्कटेऽर्के च दात्यूहे जलखातके ।

20 बैजिकं शिग्रुतैले स्यादैम्बिको बिम्बजीविनि ॥

१ पुष्पको घर्मबिन्दौ स्यादिति मा० पाठः ।

२ ख, अघिकः पाठः ।

३ क. पुस्ता ।

४ क. ख. नात्यायां

पौरको मतः । इति पाठः ।

५ क. सारे ।

६ ख. सोरे ।

वैतालिके बोधकः स्यात्कालज्ञानिनि बोधकः ।
 भस्मकं स्याद्रोगभेदे भसिते भस्मकं मतम् ॥
 वार्ताक्यां त्वथ भण्टाकौ भण्डको हास्यकारिणि ।
 भविकं भावुकं भव्ये भावुको भगिनीपतौ ॥
 भालाङ्कः करपत्रे स्याच्छाकभेदे च रोहिते ।
 कच्छपे पुरुषश्रेष्ठे 'तथा स्मरहरेऽपि च ॥
 स्वर्यावर्ताश्मभेदेऽपि जम्बुके आमको मतः ।
 विषे च आमकं' प्रोक्तं भारिको भारहारिणि ॥
 नृपान्तरे भौमकः स्याद्भौरी भौरुकभौलुकौ ।
 10 यतिश्लेषणयोः प्रोक्तो भिक्षुको भैक्षहारिणि ॥
 नृपान्तरे भौष्मकः स्याद्भौषको भयदर्शके ।
 भूमिका रचनायां स्यान्मूर्त्यन्तरपरिग्रहे ॥
 भूतीकमपि भूनिम्बदीप्यकर्पूरकतृणे^१ ।
 भौरिकः कनकाध्यक्षे भौतिकं 'भूतनिर्मिते ॥
 15 अलिञ्जरे तु मणिको महिकामिहिके हिमे ।
 मरकः स्यान्महामार्यां मायिकः कुहके मतः ॥
 उदुम्बरे तु मशकौ मशकः सूक्ष्मजन्तुके ।
 रोगभेदे च मशको मधुको विहगान्तरे ॥
 मधुका मधुपर्ण्यां स्यान्मधुकस्तु मधुदुमे ।
 20 क्लीतके मधुकं प्राहुर्मधुकं त्वौषधान्तरे ॥

१ ख. विहङ्गकलघौतयोरिति पाठभेदः ।

२ ख. पु० इतः पादद्वयस्याधिकः पाठः ।

३ ख. भामिकं ।

४ ख. दृष्टे ।

५ ख. भूति ।

- मण्डूकं बन्धभेदे च मण्डूको दर्दुरे मतः ।
 मण्डूकपर्ण्यां मण्डूकौ मल्लिका पानभाजने ॥
 मल्लिको हंसभेदेऽपि तृणश्रन्धेऽपि मल्लिका ।
 मौने मृत्पात्रभेदेऽपि मस्तिष्कं मस्तुलुङ्गके ॥
- 5 मन्दार्को वृक्षभेदे स्याद्वर्षाकालेऽप्युदीरितः ।
 मातृका धातुकामाचोर्देवीभिद्वर्णमालयोः ॥
 मामकं तु मदीये स्थान्मामकः स्यात्तु मातुले ।
 मालिकः पक्षिणि, ग्रीवालङ्कृतौ सरिदन्तरे ॥
 सप्तलायां च मालायां पुष्पाणां मालिका मता ।
- 10 मासिकं श्राद्धभेदेऽपि भृत्यर्थे मासिको मतः ॥
 मालकः^१ स्यादरिष्टे तु माक्षिकं मधुनि स्मृतम् ।
 मुण्डकः स्यात्तु ग्रामण्यां मूलकं पर्णमूलके ॥
 मृद्वीका हारह्वरायां^२ मेचकः शिखिचन्द्रके ।
 स्रोतोऽञ्जनेऽन्धकारे च श्यामले च निगद्यते ॥
- 15 मेनका हिमवत्पत्न्यामपि स्यादप्सरोग्भिदि ।
 बह्वनामय सङ्घे तु मेलकः परिकीर्तितः ॥
 मोदको हर्षजनके खाद्यभेदे तु मोदकम् ।
 मोचकः कदलीशिग्रुनिर्मोचकविरागिषु ॥
 यमकं यमजे शब्दालङ्कारे संयमेऽपि च ।
- 20 याजकस्तु^३ गजे राशौ यज्वन्यप्यथ याज्ञिकः ॥

याजके च कुये चापि शब्दवेदिभिरौरितः ।
याचको मार्गणे प्रोक्तो यवाक्षेऽपि तु यावकः ॥

याष्टीकः^१ स्याद्यष्टिधरे युतकं संशये युगे ।
यूथिकाऽम्बानके पुष्पे द्रुमभेदेऽपि यूथिका ॥

5 यौतकं युतयोर्देये स्त्रीवस्त्राञ्चलयुक्तयोः ।
रजको धावके कीरे रसिको रसवत्यपि ॥
रसालेऽपि रसालायां काञ्चीरसनयोः स्त्रियाम् ।
रक्ताङ्गोऽथ प्रवाले स्याद्रक्तिका स्वर्णमानके ॥

रक्तकोऽम्बानबन्धूकरक्तवस्त्रानुरागिषु ।
10 रक्तकः कम्बले स्थातो रसकः काथधातुनि ॥
येन वेश्यागृहे नीतो वत्सरस्तत्र राचकः ।
क्रीबं स्यात्पञ्चरात्रं तद्राजसङ्गे तु राजकम् ॥
राजिकाऽपि च केदारे राजसर्पपरेखयोः ।
रौढकः पृष्ठवंशे स्याद्रौढकोऽप्यपमानकत् ॥

15 रुचकः स्यादधैरण्डे रुचकं लवणं तथा ।
रुचको बीजपूरद्रौ निष्के दन्तकपोतयोः ॥
न द्वयोः सर्जिकाक्षारेऽप्यश्वाभरणमाल्ययोः ।
सौवर्चलेऽपि माङ्गल्यद्रव्ये चाप्युत्कटेऽपि च^२ ॥

रुचिकस्तु ऋषेर्भेदे रुचिकश्च नृपे क्वचित् ।
20 रुण्डिका द्वारपिण्ड्यां च दूतिकायां रणक्षितौ ॥

१ याष्टिक इति ऋक्समर्थो मातृकापाठः ।

२ क. ऽपि कटकेऽपि च ।

रूपकं नाटके मूर्ते काव्यालङ्कारोऽपि च ।
रेणुका च हरेणौ च जामदग्न्यस्य मातरि ॥

रेचकस्त्वौषधभिदि प्राणसंयमनेऽपि च ।
लक्षकः^१ स्यात्सूक्ष्मदृशि लम्बमाने तु लम्बकः ॥

5 योगान्तरे लम्बिका स्याद्वनुर्मध्ये तु लस्तकः ।
लतार्कस्तु पलाण्डौ स्याद्वस्त्र्यां लतिका मता ॥
लम्पाको लम्पटे देशे भुजिष्यायां तु लञ्जिका ।
लग्नकस्तु प्रतिभुवि मतं नृत्ये तु लास्यकम् ॥

लासको लसके लास्यकारिण्यपि मयूरके ।
10 पक्षिभेदे लावकः स्यात्तथा लवनकर्तारि ॥

लुब्धकस्तु मतो व्याधे लुञ्चकः क्षपणे स्मृतः ।
लूणको भिदितपशौ लूचकं तूपनेत्रके ॥
लेखकः स्यात्लेखनके लेपकः परिमार्जके ।
लेण्डकं तु पुरीषे स्यात्लोणिका त्वौषधान्तरे ॥

15 लोचको मांसपिण्डेऽक्षितारकायां च कज्जले ।
ललाटाभरणे स्त्रीणां कदलीनीलवस्त्रयोः ॥
निर्वुञ्चौ कर्णपूरे च मौर्व्यां भ्रूस्त्रयचर्मणि^२ ।
मृगान्तरे लोहकः स्यात्लोभ्रकं त्वौषधान्तरे ॥

वरको वनमुक्ते स्यात्कुटजे वत्सको मतः ।
20 भक्ष्यभेदे तु वटको वीणायां वल्लकीं विदुः ॥

- वर्चस्कं तु पुरीषे स्याद्वर्धकिः काष्ठतक्षके ।
 व्यलीकमप्रियाकार्यवैलक्ष्येऽपि'पौडने ॥
- व्यलीको नागरे प्रोक्तः पुंसि शब्दार्थवेदिभिः ।
 वञ्चकस्तु खले धूर्ते गृहबन्धौ च जम्बुके ॥
- 5 वराकः 'मङ्गरे शोच्ये शङ्करेऽपि निगद्यते ।
 व्यञ्जकः स्यादभिनये व्यञ्जकः कार्यस्तूचके ॥
 वसुकं 'रौमके पुंसि शिवमस्त्यर्कपर्णयोः ।
 वर्णकश्चारणे' स्त्री तु चन्दने च विलेपने ॥
 द्वयोर्नोल्यादिषु स्त्री स्यादुत्कर्षे काञ्चनस्य च ।
- 10 वर्चकस्तु खुरेऽश्वस्य वर्तिका विहगान्तरे ॥
 'वातकः शणपण्यां स्याद्वाधिभेदे च वातकः ।
 वासुकिः सर्पराजे स्याद्धारिणिको वर्णकारके ॥
 अटरूपे वासकः स्याद्देशभेदे तु वाहिकः ।
 वारकोऽश्वगतावश्चविशेषे च निषेधके ॥
- 15 वार्द्धकं वृद्धसङ्घाते वृद्धत्वे वृद्धकर्मणि ।
 अङ्गुलीयकह्रीवैरपारिहार्येषु वालकम् ॥
 वाल्हीकस्तुरगे देशभेदे स्याद् धीरहिङ्गुनोः ।
 अनयोरपि वाल्हीकं वाल्हिकं च निगद्यते ॥
 चायमाणे वार्षिकं स्याद्वर्षाकालभवेऽन्यवत् ।
- 20 सन्देशवाग्वाचिकं स्याद्वास्तुकं त्वेवास्तुके ॥

- वालुका सिकतायां स्यादालकं भूषणान्तरे^१ ।
 विपाकः पचने खेदेऽप्यसत्कर्मफलेऽपि च^२ ॥
 कपोतपालिकायां तु विटङ्क इति गद्यते ।
 वितर्कः संशये चोद्दे विवेकस्तु पृथक्कृतौ ॥
 5 विवेकः सलिलद्रोण्यां विचारेऽपि च कथ्यते ।
 विरोकस्तु प्रकाशे स्याद्विरेकः स्यात्प्रवाहणे ॥
 विव्योकः स्त्रीविलासे स्याद्वीजकस्तत्क्रियावति ।
 वृश्चिकः श्रुककीटे स्याद्राश्रयौषधद्रुणेऽपि ॥
 वृषाङ्कः शङ्करे साधौ भस्मातकमहोक्षयोः ।
 10 वेदिका तु वितर्कां स्याद्वैदिको वेदवेत्तरि ॥
 वैणुकं तु गजालाने वैणिको वैणुवादके ।
 वैणिको वैणविके स्याच्छशाङ्कश्च कलाधिपे ॥
 कर्पूरस्य तथा पिण्डे, शम्पाकश्चतुरङ्गले ।
 शस्त्रिका छुरिकायां स्याच्छङ्खः शम्बूकशब्दभाक् ॥
 15 शङ्खकं कङ्कणभिदि शम्बूका जलशुक्तिषु ।
 शस्त्रकौ स्यात्तरुभिदि शम्बुकः शूद्रतापसे ॥
 घोङ्गे च गजकुम्भान्ते, शलाका कामशल्ययोः ।
 शारिकायां च शस्त्रक्यां शस्त्रकौ पशुवृक्षयोः ॥
 शृङ्गादिकाष्टीशरयोः शालूकं पद्मकन्दके ।
 20 शालिका स्त्रीभगिन्यां स्याच्छाक्तिकस्तु तदायुधे ॥

१ ख. वाद्यको वाद्यकर्तारि, इति पाठभेदः ।

२ ख. कर्मणोऽप्यसदृक् पक्षे, इत्यन्यथा पाठः ।

३ ख. चाम्पा ।

शारिका पक्षिभेदे स्याच्छाब्दिकः शब्दवेदिनि ।
श्यामाकस्तृणधान्ये स्याद्रोगभेदे तु शैतिकः ॥
शैतिकः शैतकाले च सुस्थिते दीर्घसूचिणि ।
शिरस्कं स्याच्छिरस्वाणे शिशुकः शिशुमारके ॥

५ बालकोलूपिनीश्चापि शिबिका नरवाह्यके ।
श्रूककः क्षारभेदे स्यात् किंशारौ श्रूककं^१ मतम् ॥
श्रूककः प्रावटे प्रोक्तो रसेऽपि परिकीर्तितः ।
रक्तप्रियङ्गौ गदिता शोधिका शोणकः पुनः ॥

१० 'टुण्टुके शौण्डिको मद्यकर्तर्यपि च हारके ।
सस्यको मणिभेदे स्याद्धान्यमात्रे तु सस्यकम् ॥
स्यमीको वृक्षभेदे स्यात्स्यमीका नीलिकौषधौ ।
सम्पाकस्तार्किके धृष्टे सम्पर्को मेलके रतौ ॥

स्वस्तिको मङ्गलद्रव्ये चतुष्कण्टहभेदयोः ।
सरकः सौधुपाने स्यात्सौधुपात्रे^२ श्लुसौधुनोः ॥

१५ अश्विन्नाध्वगपङ्क्तौ च सरकः समुदीरितः ।
सभिकः स्याद् द्यूतकारे रशनायां तु सप्तकौ ॥
युद्धे समीकं निर्दिष्टं स्फटीकः स्फटिके मतः ।
सायकस्तु शरे खड्गे^३ स्यासको जलबुद्बुदे ॥
स्थानिकः स्थायिनि मतः सार्षिष्कं घृतनिर्मिते ।
२० स्थायिको ग्रामरक्षार्थं स्नातकस्तु समावृते ॥

१ सस्यश्रूककमिति समस्तस्य सन्नेतिवर्तिर्द्ध्योऽयम् ।

२ बुद्ध, इति माहकायामपपाठः ।

३ ख. माने ।

४ क. सा ।

स्थायुकोऽपि ग्रामपाले स्फूर्जकस्तिन्दुके मतः ।

सूचकः सौवनद्रव्ये बोधके पिशुने शुनि ॥

आतौ काके सूतकस्तु पारदे सूतकं जनौ ।

सृदाकुर्जलने चक्रे(वज्रे !) पवने प्रतिस्वर्यके ॥

5 'सृणिका त्वोष्ठयोः प्रान्तभागे निगदिता बुधैः ।

सेचकस्तु भवेन्मेघे वाच्यलिङ्गस्तु सेत्तरि ॥

सेवकस्तु प्रसेवे स्याद्वाच्यलिङ्गोऽनुजीविनि ।

सैन्यकः सैनिके प्रोक्तः सैन्यरश्मे तु सैनिकः ॥

सौप्तिकं युद्धरात्रौ स्यात्सोमाङ्गे सौमिकं मतम् ।

10 सौचिकः स्यात्सौवनके सौनिको वधभूमिगे ॥

हंसकं पादकटके हंसको मानसौकसि ।

यतौ सदाशिवेऽपि स्याद्ब्रह्मकं रक्तसन्ध्यके ॥

हाटकं तु सुवर्णे स्याद्वस्तिमङ्गे तु हास्तिकम् ।

हालिकः कर्षके मूर्खे^१ भवेद्वास्ये तु हासिका ॥

15 हारकः कितवे चोरे गद्यविज्ञानभेदयोः ।

हीरकं तु भवेद्वज्रे हिरण्यकोऽजस्रगामिनि ॥

^२हुडुको वाद्यभेदे स्यान्मत्तदात्यूहपक्षिणि ।

शब्दवेदिभिरप्युक्तं हृषीकं विषयेन्द्रिये ॥

हेरुकः स्याद्बुधभेदे महाकालगणे तथा ।

20 हेरिको गूढपुरुषे ^३हृषकां ह्रीविधायके ॥

१ कालाद्यामिवमरादयः ।

२ गौर्वाहिक इति वदौघोऽयम् । ३ ख. ऊङ्गको ।

४ ऋष्ट, अत्यन्तेशब्दे, इत्यस्मात्कर्त्रेण एवलि निष्पन्नस्यास्य ह्रीविधायकत्वमार्थम् ।

होलिका स्यात्कर्मभेदे स्यात्तद्विदि तु हौलिकः ।
 क्षणिकां विद्युति प्राहुः क्षारकः स्यात्तु जालके ॥
 तथा मत्स्यादिपिटके नीचे तु क्षुल्लको मतः ।
 'क्षुल्लकः शङ्ख'जातीयकौटपृष्ठस्थकौकमे ॥

- 5 क्षुरको वपनद्रव्ये गोक्षुरे तिलकद्रुमे ।
 क्षुरकः कोकिलाक्षे स्यात्क्षुब्धकः क्रोधमूर्च्छिते ॥
 प्रवर्तके क्षेपकः स्यादरातौ क्षोभको मतः ।
 क्षोभकस्तु समुद्रेऽपि क्षोदकः शोधके मतः ॥

॥ इति कचतौथम् ॥

॥ अथ कचतुर्थम् ॥

- अङ्गारकः कुरण्टे स्यादल्मुकांशे महीसुते ।
 10 अङ्गारिकाऽङ्गारधान्यां तथा किंशुककुङ्गले ॥
 अङ्गारिका चेक्षुकाण्डे गदिता शब्दवेदिभिः ।
 अलावलिमको भेके कोकिले पद्मकेसरे ॥
 स्यादश्मन्तकमुद्धाने 'मल्लिकाच्छदनेऽपि च ।
 अश्मन्तको वृक्षभेदेऽनर्थको निष्प्रयोजने ॥
 15 अनामिकाऽङ्गुलीभेदे चण्डाले स्यादनामकः ।
 अनास्तिको वेदवाद्ये वेक्षिते स्यादरालकः ॥

अयाचकस्तु गदितः प्रतिग्रहविवर्जिते ।

द्वारावरोधेऽर्गलिकाऽपटिका काण्डपट्टके ॥

अनासिकस्तु विग्रे स्यात्पर्वतोर्ध्वे त्वधित्यका ।

अट्टालिकाऽपि सौधाग्रे विधवाऽनलका मता ॥

5 आकल्पकस्तमोमोहग्रन्थावुत्कलिकामुदोः ।

आश्लेषकोऽनिलव्याधौ व्याधे निन्दाकरेऽपि च ॥

मूषके स्यादाखनिकश्चोरे चापि च सूकरे ।

आवेशिकः प्राधुणके चण्डे त्वाक्रोशको मतः ॥

आगन्तुकः स्यादतिथौ वैश्ये त्वापणिको मतः ।

10 आम्नातकः पीतनके मता त्वायस्यकाऽरतौ ॥

आकालिकी विद्युति स्यादाखुभुक् तु बिडालके ।

आस्थायिकोपलब्धार्थाऽऽलम्बकस्तु तताङ्गके ॥

धात्रीफले त्वामलकं धात्र्यामामलकी मता ।

आवेशिकं स्यादातिथ्ये विद्या त्वाम्बौक्षिकी क्वचित् ॥

15 आवेदको ज्ञापके स्यान्मूर्खे त्वागारिको भवेत् ।

आमोदको हर्षकारिण्यपि सौगन्धिके भवेत् ॥

आभासिकः कृत्रिमे स्यादावेशिकस्तु प्राधुणे ।

आटीककं तर्णकाल्याः स्थलीषु क्रीडने मतम् ॥

इन्द्राणिका स्यान्निर्गुण्डां दैवज्ञेयशणिकौ समौ ॥

20 उत्सारको दण्डधर उत्कण्ठोत्कलिके समे ॥

'कथितोत्कलिकोत्कण्ठाहेलासलिलवौचिषु ।

उपासकः सेवके स्यादूर्ध्वलोकस्त्रिविष्टपे ॥

उपत्यकाऽद्रेरासन्नभूमावुक्ता मनौषिभिः ।

एरण्डे 'तूरबूकः स्याद् घटौयन्त्रे तु शाब्दिकाः ॥

५ उद्घाटकं विदुश्चोपधान उच्छीर्षकं मतम् ।

एडमूकोऽन्यलिङ्गः स्याच्छठे वाक्श्रुतिवर्जिते ॥

कटिल्लकस्तु पर्णामे वर्षाभूकारवेल्लयोः ।

कपर्दको जटाजूटे धूर्जटेश्च वराटके ॥

कर्कोटकः स्यान्मालूरकाद्रवेयप्रभेदयोः ।

१० कलविङ्गः स्मृतो ग्रामचटके च कलिङ्गके ॥

कनौनिका तारकेऽष्टलः स्यात्कनिष्ठाङ्गुलौ च सा ।

कलामकस्तु कलमे करश्रूकं नखे मतम् ॥

कलन्दिका सर्वविद्या पृष्ठास्थनि 'कशेरुका ।

कदम्बकः 'समूहे स्यान्मरीचादौ कटुचिकम् ॥

१५ 'कम्पिल्लिकौषधिभिदि 'कण्डोलः पिटके मतः ।

'कर्परिकाऽमृतासङ्गे भवेत्कट्टारिकाऽऽयुधे ॥

कञ्जुलिका तु कूर्पासे प्रकोष्ठे तु कलाचिका ।

स्यात्कुलौरे कर्कोटकः तथा राश्यन्तरेऽपि च ॥

१ ख. पु. इदं पादद्वयं नास्ति । २ ख. तूर । ३ क. कसे ।

४ (स्तु जंसे) इत्यभयपु. पाठः ।

५ ख. पु. नास्त्ययमर्धश्लोकः ।

६ कण्डोलः । इत्ययं पादः ककारादिजलतीये न्यायः ।

७ कपर्दि, इति मा. पाठः ।

कङ्कोलकं कोशफले वर्हिबर्हे कलापकः ।
 केशप्रसाधनद्रव्ये तथा कङ्कतिका मता ॥
 कार्तान्तिकस्तु दैवज्ञे कृतान्तस्य गणेऽपि च ।
 काकरूकोऽप्युलूके स्यान्निःस्वे स्त्रीजितदम्भयोः ॥

5 दिगम्बरे भौरुके च स्यात्कामान्तक ईश्वरे ।
 काकलकः कण्ठमणावूर्जे कार्तिकिको मतः ॥
 भक्ष्यकारे कान्दविकः कारणिकः परीक्षके ।
 कृपाशीले कारुणिकः कालीयकं च जोङ्गके ॥

अपि कावचिकं प्राहुर्बुधाः कवचिनां गणे ।
 10 कामन्दको मुनेर्भेदे भीते कान्दिशीकः स्मृतः ॥
 कापटिकोऽन्यमर्मज्ञे छात्रे स्यात्कालदेशिनि ।
 अथ क्लौतकिका 'नील्यां किरणाङ्को दिवाकरे ॥
 भूलतायां 'किञ्चुलुको वनमुक्ते कुलीनकः ।
 निःस्वे (?) कुरवकः शोणाम्बानभिष्टिप्रभेदयोः ॥

15 कुरण्टकः पीतपुष्पाम्बानभिष्टिकयोः पुमान् ।
 तुवर्यां च कुलाल्यां^१ च कस्तूर्यां (?) च कुलत्थिका ॥
 कूष्माण्डकोऽस्रपभिदि फले कूष्माण्डकं मतम् ।
 कूष्माण्डकस्तु कर्कारौ कुम्भ्यां कुमुदिका मता ॥
 कूर्पासकः कञ्चुके स्याद्दृध्याजीवे कुसौदकः ।
 20 कुमारकस्तु वरणे कार्तिकेयकबालयोः ॥

१ गित्यामिति उभयत्रापि लेखकप्रमादः ।

२ ख. किञ्चलु ।

३ ख. न्यां ।

कुन्दरुक्कौ तु सल्लक्कां कुन्दरुक्कस्तु^१ तन्नवे ।
कुमालकस्तु सौवीरदेशे कुम्भाण्डकोऽसुरे ॥
कुठेरकस्तु कथितः शब्दविद्धिः कठिञ्जरे ।
कपाणिकाऽसिपुच्यां स्यादसौ तूक्तः कपाणकः ॥

८ ककाटिका तु घाटायां ककवाकुर्मयूरके ।
ककवाकुश्च सरटे तथैव चरणायुधे ॥
कैराटकस्तु गदितः शब्दविद्धिर्विषान्तरे ।
कोशतकी^२ पटोल्यां च पुंसि 'घोषककेशयोः ॥

१० 'स्यात्कौशलिकमुत्कोचे खड्गे कौश्लेयकं विदुः ।
कौश्लेयको निगदितः शुनि चापि महाकुले ॥
कौमोदकी गदाभेदे लोपामुद्रा तु कौघिकी^३ ।
भवेत्कौकुटिकोऽदूरप्रेरिताक्षे च दाम्भिके ॥
भण्डनाराचोपधानग्रामणौषु खरालिकः ।
भवेत्कौलिकिले शस्त्राभ्यासभूमौ खलूरिका ॥

१५ गवेधुका बीजभेदे गर्भपाकौ तु षष्टिके ।
ग्रामेयकस्तु ग्रामीणे ग्रामे गुडेरकं विदुः ॥
गिरियकः क्रीडनीये नृत्ये गुणनिकां विदुः ।
तथा गुणनिकां प्राहुः शून्याङ्के पाठनिश्चये ॥
ग्रैवेयकं न द्वयोस्तु मतं ग्रीवाविभूषणे ।
२० गोकण्टको गोक्षुरके स्थपुटे च गवां खुरे ॥

१ ख. कस्तु ।

२ क. गकी ।

३ क. ख. तथा ।

४ स्यात्कोशा इति मूलप. पाठः । ५ कौशौतकी, इति पुस्तः पाठः ।

गोमेदकं मणौ पीते काकोले पचकेऽपि च ।
 वलिरे स्यान्नोकुलिकः^१ पङ्कस्थगव्यपेक्षके ॥
 गोजिह्विका शकभेदे गोष्ठे गोस्थानकं^२ विदुः ।
 अथ घर्घरिका क्षुद्रघण्टावादिचदण्डयोः ॥

5 चर्चरीको महाकाले केशविन्द्यासशोकयोः ।
 चण्डालिका किन्नरायामुमायामौषधान्तरे ॥
 कोविदारे चमरिकश्चञ्चरीकस्तु षट्पदे ।
 चण्डारिका भक्ष्यभेदेऽगदङ्कारे चिकित्सकः ॥

चक्रवाकश्च चक्राङ्के तथोक्तः कोकपक्षिणि ।
 10 चण्डातकं चलनकस्त्वर्धोरुकांशुके मतम् ॥
 अथ चातुरकश्चक्रगण्डौ पुंस्यभिधेयवत् ।
 गोचरे लोचनस्यापि चाटुकारे नियन्तरि ॥
 जर्जरीकं बहुच्छिद्रे^३ जरातुरे निगद्यते ।
 जलालोका जलौकायां प्रलये तु जिहानकः ॥

15 विषवैद्ये जाङ्गलिको जागरूकस्तु जाग्रति^४ ।
 जीवान्तको वागुरिके विषे जीवान्तकं मतम् ॥
 जीवन्तिका गुडूच्यां स्याज्जीवात्यशकवन्दयोः ।
 जीवत्तोका जीवदत्ता वृत्तौ जीवनिका मता ॥
 मृत्युलोके जीवलोकोऽमृतं जीवनकं मतम् ।
 20 जैवातृकस्त्वौषधीशे^५ कृशकायुष्मतोरपि ॥

१ क्षणिकः, इति माळ. पाठः ।

२ क. निकं ।

३ क. रजतेऽपि ।

४ ख. के ।

५ ख. क्षति ।

- तर्तरीकं वह्निचे स्यान्न द्वयोः पारगे त्रिषु ।
 तित्तशाकस्तु खदिरे वरुणे पञ्चमुन्दरे ॥
 फलत्रिके चिकटुकं गोक्षुरेऽपि चिवर्णकम्^१ ।
 त्रिकण्टको गोक्षुरके जलजस्थावरान्तरे^२ ॥
 ५ त्रिपत्रकः स्यान्मालूरेऽध्यायुधे स्यात् त्रिशैर्षकम् ।
 रेखात्रयान्विते भाले^३ त्रिपताकमितौरितम् ॥
 त्रिशैर्षको दैत्यभेदे तित्तिडीकं तथौषधे ।
 तीक्ष्णशूको यवे क्षारे काञ्चिके तु तुषोदकम् ॥
 काच्छ्यां मता तुवरिका शरे तेजनकाऽभिधः ।
 १० रङ्गाजीवे तौलिकिको बौद्धे तौतातिको मतः ॥
 तौर्यत्रिकं नृत्तगीतवाद्यत्रिकमुदीरितम् ।
 दलाढकः^४ स्वयञ्जाततिले प्रश्रन्यां च गैरिके ॥
 फेनखातकयोर्नागकेसरे च महत्तरे ।
 दयालुकः कृपायुक्ते दन्दशूकः सरौस्तपे ॥
 १५ दयालुकः कारुणिके^५ देशभेदे दशेरकः ।
 दामेरकस्तु करभे दामौपुत्रे च कौर्तितः ॥
 कर्चूरके द्राविडको देशे जात्यन्तरेऽपि च ।
 द्विनम्रको दुश्चर्मणि रूप्ये दुर्वर्णकं मतम् ॥
 वृद्धाजीवे 'द्वैगुणिको द्वाःस्थे दौवारिको मतः ।
 २० अथाश्वानां गतावृत्तं सङ्घिर्धौरितकं^६ त्विति ॥

१ शुकमिति मा. पाठः ।

२ त्रिकण्टके गोक्षुरके जलस्थाने त्रिकण्टकमिति मा. पाठः ।

३ ख. भोगे ।

४ क. टकः ।

५ दयालुकस्तु कादृश्य इति मा. पाठः ।

६ क. दौ ।

७ दौवारिकमिति मा. पाठः ।

नपुंसको भवेत्पण्डे, पोतवाहे नियन्तरि ।
 नियामकः कर्णधारेऽप्युक्तो, निश्चारकस्तथा ॥
 पुरीषस्य क्षये स्वैरे तथैव च समीरणे ।
 निर्ग्रन्थकः^१ स्यात्क्षपणे निष्फलेऽप्यपरिच्छदे ॥

६ निकोचकः^२ स्यादङ्कोटे कञ्चुके च निचोलकः ।
 एकान्ते निःशलाकः स्यादनमुक्ते निगूढकः ॥
 निर्दिग्धिका भवेद् व्याघ्रां निन्दकेऽपि निवारकः ।
 निरर्थकोऽर्थशून्ये स्यादक्षपादे तु कथ्यते ॥

नैयायिकोऽथ निस्त्रिंशायुधे नैस्त्रिंशिकं विदुः ।
 १० प्रचलाकः शराधाते शिखण्डे च भुजङ्गमे ॥
 प्रकीर्णकं चामरे स्याद्विस्तारे ना तुरङ्गमे ।
 पर्यस्तिका परिकरे विटे पल्लवको मतः ॥

प्रसूतिका तु सूतायां ककुभे तु प्रसेवकः ।
 प्रत्यनीकस्वरतौ स्यात्स्रताभेदे पटोलिका ॥

१५ प्रयाणकं स्यात्प्रस्थाने क्षुद्रारामे प्रसौदिका ।
 प्रवाहिका संग्रहण्यां वमौ प्रच्छर्दिका मता ॥
 प्रवल्हिकावत्कथिता कथायां च प्रहेलिका ।
 टङ्कणे स्यात्पाचनकः प्राङ्निवाकस्तु कीर्त्यते ॥

व्यवहारेष्वधिकृते पत्नौ पादातिको भवेत् ।
 २० पाञ्चालिका^३ वस्त्रकृतपुत्रिकायां निगद्यते ॥

१ —गन्धकः इत्युभयपुं० पाठः ।

२ ख वङ्कोटे, इति ब. ख. पु० पाठः ।

३ वस्त्रकृत, इति मा. पाठः ।

आगन्तौ स्यात्प्राघुणको^१ वृत्ते प्रामाणिकं^२ विदुः ।

प्रासम्बिका हारभेदेऽप्यथ सौवनसाधने ॥

सूत्रे पिप्पलकं प्राहुस्तथा वक्षोजवृन्तके ।

तगरे मदनाख्ये च तरौ पिण्डीतको मतः ॥

५ पिचण्डिका पिण्डिकाख्ये देहस्यावयवे भवेत् ।

अथ पुष्कलको गन्धमृगे क्षपणकौलयोः ॥

पुण्डरीकं सिताम्भोजे सितछत्रे च भेषजे ।

पुंसि व्याघ्रेऽग्निदिक्कागे कोशकारान्तरेऽपि च ॥

वर्द्धापके(ने) भवेत्पूर्णानकं च पटहे तथा ।

१० सारसे पुष्कराङ्कः स्यात्पृषदाज्ये पृषातकम् ॥

पृषातको देवभेदे^३ फर्फरीकश्चपेटके ।

फर्फरीकं मार्दवे स्यात्^४ तरुभेदे फणिञ्जकः ॥

तपस्ये स्यात्फाल्गुनिको देशे जातौ च बर्बरे ।

बलाहको गिरौ मेघे दैत्यनागविशेषयोः ॥

१५ बलान्तको महेन्द्रेऽथ वसन्तर्तौ बलाङ्कः^५ ।

जम्बूफले बार्हतकं कलिद्रौ तु बिभीतकः ॥

कण्टकार्यां वृहतिका मृषे भट्टारको भवेत् ।

भयानको भवेद्याघ्रे रसे राहौ भयङ्करे ॥

भस्मातकस्तरुभिदि भृङ्गे श्रमरकस्तथा ।

२० गैरिकेऽपि श्रमरकस्तद्वत्स्याच्चूर्णकुन्तले ॥

१ ख. विष्को ।

२ क. को ।

३ क. पर्ष ।

४ क. मयधेहे ।

५ क. न्यकः ।

भार्याटिकः पुमान् भार्यानिर्जिते च मृगान्तरे ।

भूरुढकं तु छत्राके तथा भृष्टामिषे मतम् ॥

भवेन्मरुवकः पुष्पभिच्छल्यद्रुफणिष्कके' ।

मण्डोदकं चिचरागे भवेदातर्पणेऽपि च ॥

५ मतं मण्डलकं कुष्ठभेदे बिम्बे च दर्पणे ।

सस्यभेदे मर्कटकस्तथा वानरसूतयोः ॥

मयूरकस्त्वपामार्गे क्लीबं तुत्याञ्जने मतम् ।

मधूलिका मधुश्रेण्यां जलजे तु मधूलकः ॥

मधुद्रुमेऽथ कथितो धान्यभेदे 'मयुष्ठकः ।

१० मङ्गल्यको 'मसूरे स्यात् क्लीबे मङ्गलकर्मणि ॥

'मकुष्ठकस्तु मुङ्गे स्यान्'मूर्व्यामुक्ता मधूलिका ।

भवेन्मधुरको जीवकाख्ये तु धरणीरुहे ॥

मक्कलको निकुम्भेऽपि मृगतृष्णा मरौचिका ।

दध्याज्यमधुसंयोगे मधुपर्कमितीरितम् ॥

१५ हारभेदे माणवको बाले कुपुरुषे बटौ ।

मध्वासवे माधवको 'राधे मध्ये नपुंसकम् ॥

'मृष्टेरुको वदान्येऽपि मृष्टाशिन्यतिथिद्विषि ।

मेधाविको विदि ज्योतिषिके मौहूर्तिको मतः ॥

१ क. व्यके । २ मकु, इति मा. पाठः । ३ ख. मयू ।

४ क. मधु । ५ ख. मधुपाकश्च कथिते । ६ ख. शम्भे ।

७ मिष्टेरुको वदान्येऽपि मिश्रिन्यतिथिविद्विषि, इति मातृकापाठः ।

यवानौकाऽजमोदायां यायजूकस्तु याजके ।
 स्वाद्याज्याऽऽप्ते^१ याचितकं युवतीनां तु संहतौ ॥
 भवेद्यौवतकं चाथ दिवसे स्याद्रतर्हिकम् ।
 सुखज्ञाने^२ मङ्गले च, राजन्यकमुदीरितम् ॥

- 5 राशां सङ्घे राधरङ्गुर्भवेत्सीरे च शीकरे ।
 घनोपले रैवतको गिरौ रोहितकस्तरौ ॥
 ललाटिका पचपाश्या मालाभेदे ललन्तिका ।
 ललामकं विभूषायां मूले लामज्जकं विदुः ॥
 लालाटिकः प्रभोर्भावदर्शिन्यास्त्रेघणान्तरे ।
 10 कार्याक्षमे च गदितस्त्वय साक्षणिकः पुनः ॥
 सामुद्रिकश्रेऽग्निशिखातरौ लाङ्गलिकौ मता ।
 भवेत्सावणिकं सर्वं यद्यल्लवणसंस्कृतम् ॥
 लेखहारे लेखनिको यः स्वहस्तेन वा लिखेत् ।
 लेखेषु परहस्तेन, चक्रवाले तु पर्वते ॥

- 15 लोकालोको लोहितकः पद्मरागमणौ मतः ।
 वक्रोष्ठिका च हसने स्मृतं चोचे वराङ्गकम् ॥
 वर्तारूकः काकनीडे नदीभेदे जलावटे ।
 वनीपको याचनके यानपाचे वहिचकम् ॥
 आस्रातके वर्षपाकी पञ्चाङ्गुले व्यडम्बकः ।
 20 वरारकं वज्रमणौ रज्जौ तु स्याद्वराटकः ॥
 वराटकः पद्मबीजकोशे चापि कपर्दके ।
 वरण्डकस्तु मातङ्गवेद्यां यौवनकण्ठके ॥

- वरण्डको वर्तुले च गदितस्तम्बवेदिभिः ।
 वडवामौ वाणिजको^१ विदितश्च वणिज्यपि ॥
 वासन्तिका लताभेदे भारयष्टौ विहङ्गिका ।
 वृद्धाजीवे वार्धुषिको वावदूकस्तु वाग्मिनि ॥
 5 वाद्यालकस्तु घण्टादौ वागुरिकस्तु^२ जालिके ।
 विनायकस्तु गरुडे जिनभेदे गुरावपि ॥
 विनायकापि रण्डायां हेरम्बे तु विनायकः ।
 विक्रणिका स्यान्नासायां वैणिके तु विक्रणिकः (!) ॥
 'वितुन्नकस्तु धान्याके 'भाटामलमयूरके ।
 10 वितुन्नकं हेमतारे तिलके स्याद्विशेषकम् ॥
 नेतर्येकार्थसम्बन्धे^३ प्राहुः श्लोकचयेऽपि तत् ।
 विद्वन्दकः 'प्रभेदेषु निन्दके तु विदूषकः ॥
 'विषान्तकः स्मरहरे हरिताले विडालकम् ।
 विकर्णिको देशभेदे पादस्फोटे विपादिका ॥
 15 विरूढकं तु छत्राके कूपके तु विदारकः ।
 विप्रश्नकस्तु दैवज्ञे पामायां स्याद्विचर्चिका ॥
 वृन्दारकः स्यादमरे वृषभाङ्को महेश्वरे ।
 'वैदेहकस्तु शूद्रायां वैश्येनोत्पन्नसन्ततौ ॥
 वैतालिको बोधकरे पटौ वैज्ञानिको मतः ।
 20 वार्तावहे^४ वैवधिको भवेद्वैमानिकोऽमरे ॥

१ क. जिको ।

२ क. शोकस्तु ।

३ क. वितुन्निकं तु ।

४ क. लटामाजा ।

५ ख. डे ।

६ ईश्वरकृष्णामित्यस्यादिः ।

७ ख. विषान्त ।

८ शूद्राद्वैश्याभ्यामुत्पन्नो वैश्याद्वैश्याभ्यामुत्पन्नो

वा वैदेहक इति कोशान्तरे ।

९ हरे इति भा. पाठः ।

मणिकारे वैकटिको भृत्ये वैतनिको मतः ।
 वैरज्जिको विरागाहं शास्त्रे वैशेषिकं भवेत् ॥
 'आस्फोटन्यां' वेधनिका वैतंसिकस्तु सौनिके ।
 वैद्यासिको हास्यजीवे भवेदैनयिको रथे ॥

5 वैनाशिकः स्यात्क्षणिकपरतन्त्रोर्ध्वनाभयोः ।
 शतानौको भवेद्दृष्टे राजभेदे तथा मुनौ ॥
 क्षुद्रशङ्खे शङ्खानकः शरलक्ष्ये शरव्यकम् ।
 शास्त्राटकः शृगाले स्यात्सारमेये बलीमुखे ॥
 शाकुनिको वागुरिके नभः आवणिको मतः ।

10 शिखण्डिकः काकपक्षे भवेदपि शिखण्डकः ॥
 शिवानकं पितृवने^१ वदन्ति विबुधा जनाः ।
 श्रीरक्षकमिति प्राहुरावतं हयवक्षसि ॥
 श्रीपर्णिका तु कुम्भ्यां स्याच्छृङ्गाटकं चतुष्पथे ।
 शृङ्गाटकं तथा वारिकण्टके च निगद्यते ॥

15 शृगालिका शिवायां स्यात् चासादपि पलायने ।
 श्रेफालिका तु 'निर्गुण्यां' श्रेलौ श्लेष्मातकं विदुः ॥
 सन्तानिका तु क्षीरादिसारमर्कटजालयोः ।
 'सतीनकः' कलाये स्याद्भवेत्संकुसुकोऽस्थिरे ॥
 संवर्तिका नवदले त्वौर्वे संवर्तको मतः ।

20 प्रलयेऽपि भवेत्क्षौबं बलरामायुधे मतम् ॥

संवाहकस्त्वङ्गमर्दे^१ दूत्यां सञ्चारिका मता ।
 सञ्चारिका च कुट्टिन्यां^२ 'ग्राणेऽपि युगलेऽपि च ॥
 समुज्जकः सम्पुटके वरदे तु समर्धकः ।
 सङ्घाटिका^३ तु कुट्टिन्यां युग्मे च जलकण्टके ॥

- ५ सङ्घट्टकः सन्धिकारे तरुभेदे समष्टिका ।
 सन्दंशको लोहयन्त्रे तथा सन्दंशिका मता ॥
 स्वाभाविकं स्यात्सहजे सभ्ये सामाजिकः स्मृतः ।
 सांयाचिकः पोतवणिग् दुःखे सांसारिकं मतम् ॥
 सापत्निका^४ स्यादध्युढोद्वाहे साम्बन्धिकं विदुः ।
 १० रसनायां सारसिकं^५ 'स्वर्जिष्टारे सुवर्षिका ॥
 सुप्रतीकः शोभनाङ्गे मतश्चेशानदिग्गजे ।
 सुगन्धिको महाशालौ वस्त्रभेदे सुषेखकः ॥
 सुरूहको गर्दभाभहये हेमि सुवर्णकम् ।
 सुषेणिका स्यात् चिरति पित्तले तु सुलोहकम् ॥

- १६ सुपार्श्वकस्तरुभिदि सुरलोकस्त्रिविष्टपे ।
 भक्ष्यकारे स्वेदनिकः क्लीबे स्वेदार्थकौषधे ॥
 भवेत्सैकतिकं^६ 'मातृयात्रामङ्गलसूचयोः ।
 त्रिषु^७ संन्यस्तसन्देहजीविक्षपणकेष्वपि ॥
 सैद्धान्तिकः प्राञ्जिके स्यात्सोमवल्कस्तु कट्फले ।
 २० तथैव श्वेतखदिरे सोमवल्क इतीरितः ॥

१ ख. दे । २ ख. व्या । ३ कुट्टिका, इति मा. ।

४ लिका इति मा. । ५ सर्जे, इति मा. । ६ ख. मातृयात्र ।

७ तथा इति मा. ।

सौगन्धिकं तु कल्हारे पद्मरागे च कक्षणे ।
 सुगन्धव्यवहारश्चे 'गन्धके स्यात्तु पुंस्यपि ॥
 'सौराष्ट्रिका तुवर्यां स्याद्विषभेदे तु पुंस्यपि ।
 मौवस्तिकः पुरोधाः स्याद् हव्यपाकश्चरौ मतः ॥
 ५ हसन्तिकाऽङ्गारधान्यामभयायां हरीतकी ।
 हल्लीसकं तु स्त्रीन्टत्ये 'यन्ता हस्तिपकः स्मृतः ॥
 स्यात्सुद्रघण्टिका सुद्रधान्यधोरापगान्तरे(?) ।

॥ इति कचतुर्थम् ॥

॥ अथ कपञ्चमम् ॥

अनेडमूकः कथितः शठे वाक्श्रुतिवर्जिते ।
 क्रकचेऽसिपत्रकं स्यादन्दारावभिवादकः ॥
 10 अवसन्धिका परिकरे छुरिका त्वसिपुत्रिका ।
 दृष्टरि व्यवहाराणां कथयन्त्यस्तदर्शकम् ॥
 लुब्धेऽभिलाषुकं प्राहुर्जाबाले त्वजजीविकः* ।
 'हसन्यामग्निकार्ये च निगदन्त्यग्निकारिकाम् ॥
 अहंपूर्वमहंपूर्वमित्यहंपूर्विकां विदुः ।
 15 तोययन्त्रेऽरघट्टकः पादावर्ते च कीर्तितः ॥

१ हरिताले तु मा. पाठः ।

२ ख. पु. नावं पाठः ।

३ ख. पु. ताजवूकोऽश्वविजयो, इति पाठभेदः ।

४ ख. कं ।

५ हसन्यामङ्गारधानिका इत्यमरः ।

वासकाख्यौषधभिदि प्रवदन्त्याटरूपकम् ।

गर्भागारेऽपवरकः खल्लिके त्वसिधारकः ॥

स्यादन्तर्वेशिकश्चावरोधिकोऽन्तःपुराश्रिते ।

कुटुम्बपोषणव्यग्रे त्वभ्यागारिक ईरितः ॥

५ आनुमानिक इत्याहुस्तार्किके नरि तद्विदः ।

अयःशूलिक इत्युक्तः क्रूरकर्मरते नरि ॥

कान्तार्थिनीं तु वनितां कथयन्त्यभिसारिकाम् ।

मुक्तास्फोटेऽभिमण्डूकौ रथद्रावतिमुक्तकः ॥

अतिसारयुते पुंसि कथितस्त्वतिसारकौ ।

१० स्यादम्बल्लोणिकाऽम्बुष्ठा क्षुर्यां स्यादसिधेनुका ॥

तथासिपुत्रिका हृद्वाध्यक्षे स्यादधिकर्मिकः ।

अन्नकोष्ठकमित्याहुर्धान्यागारे कुसुलके ॥

शस्त्रसंमार्जनकरे त्वसिधावक इत्यपि ।

पादादीनां परिकरे प्रवदन्त्यवसक्थिकाम् ॥

१५ नासानुगतवर्णेषु प्रवदन्त्यनुनासिकान् ।

अजगन्धाऽभिधामाहुर्बर्बरां शाब्दिकोत्तमाः ॥

स्यादाच्छुरितकं हासनखराघातभेदयोः ।

गजाजीवे तु गदितः शाब्दिकैरिभपालकः ॥

इन्द्रलुप्तकमित्याहुः खल्वाटे खलु तद्विदः ।

२० उग्रनासिक उन्नासे तृष्णायामपलासिका ॥

ऊर्ध्ववाससि सर्वत्र कथयन्त्युत्तरीयकम् ।
 स्यादुरःस्रष्टिका मुक्तामालायामुपहासकः ॥
 कुन्तलानां प्रदेशे स्यादूर्ध्वश्चावूर्ध्वजानुकः ।
 स्यादुलूलकं स्त्रीषु गुग्गुलावुपकारिका ॥

५ उपकर्चां पिष्टभेदे तथैव स्यान्मृपालये ।
 'उष्णोदकं वारिभेदे विदार्यामृक्षगन्धिका ॥
 हारे स्यादेकयष्टिका वालुके त्वेलवालुकम् ।
 चोरे त्वैकागारिकः स्यान्मण्डले तूपस्वर्यकम् ॥
 मतोपकुञ्चिका 'तुत्या बन्धके त्वौपरोधिकः ।

१० कक्षावेक्षक इत्युक्तः शुद्धान्तोद्यानपालयोः ॥
 रङ्गाजीवे कवौ' पिङ्गे दाःस्थे च कटखादकः ।
 खादके काचकलशे बलिपुष्टे च जम्बुके ॥
 राजर्षिभेदे च तथा पूतिके कलिमारकः ।
 द्विपार्भके समुद्दिष्टः करिशवक इत्ययम् ॥

१५ 'कथयन्ति विदर्भेषु विद्वांसः क्रयकैशिकम् ।
 काकतिन्दुक इत्युक्तः काकपीलुकदृष्टके' ॥
 यथा दृष्ट्यां कथिता शब्दज्ञैः कण्टकारिका ।
 तथैव चिह्निता प्राहुः पण्डिताः कालमेधिकाम् ॥
 काकजङ्घातरौ काकनासिकेति निगद्यते ।

२० उदुम्बरे विडङ्गे च कृमिकण्टकमौरितम् ॥

१ उष्णोदकमिति कथञ्चमेऽयुक्तम् ।

२ ख. दृष्ट्या ।

३ कवौ, इति मा. ।

४ ख. अश्विकः पाठः ।

५ ख. रक्षके ।

वदन्ति च समुद्योगे कोशेषु कियदेतिकाम् ।
 कुलबालिका कुलस्त्री सैव स्यात् कुलपालिका ॥
 कुटहारिका भुजिष्ठा चुक्रे तु कुण्डगोलकं कथितम् ।
 पत्न्यास्त्ववरजातायामपि स्यात्केलिकुम्बिका ॥

- 5 कोरदृषक इत्युक्तः सस्यभेदे कियत्यपि ।
 द्वैपायनस्य जननी प्रसिद्धा गन्धकालिका ॥
 स्त्रीवेषधारी पुरुषो नाथोक्तौ गणिकाञ्जुका ।
 गणिकारिकाऽग्निमन्थे लम्बिका गलशुण्डिका ॥

- कुटजे गिरिमल्लिका कूपके गुणवृक्षकः ।
 10 मुसल्यां गृहगोधिका गोजागरिकमित्ययम् ॥
 मङ्गले कण्टकारे नाप्यथ स्याद्वनगोलकः ।
 सुवर्णरूप्ययोर्मिश्रीभावेन परिवर्तने ॥
 चन्द्रिकायां यथा प्राहुः शब्दिकाश्चन्द्रगोलिकाम् ।
 दद्रुघ्ने च तथा वृक्षे चक्रमर्दकमूचिरे ॥

- 15 चक्रजीवक इत्युक्तः कुलाले चक्रजीविकः ।
 लेखके स्याच्च चित्रघ्ने चित्रजीवक इत्यपि ॥
 सौदामिन्यां च खद्योते गदिता चिलिमीलिका ।
 अथो जलकरङ्गः स्यान्नालिकेरफलेऽपि च ॥
 शङ्खे जलसतायां च वारिवाहे च कीर्त्यते ।
 20 काकोलीराजशफरमत्स्ययोर्जलतापिकः ॥
 जलवारकोऽथ सेतौ हरिरेव जगन्नायकस्त्वेकः ।
 जगताञ्जनको ब्रह्मा जङ्गाकरिकस्तु जङ्गले ॥

- तण्डुलीयकोऽवनाटे प्रोक्तस्तथैव मेघनादेऽपि ।
 तालमूलिका मुसल्यां स्याच्छौल्विके ताम्रकुट्टम् ॥
- तालहन्तकं व्यजने त्रिपुरान्तको हरे गदितः ।
 तिलकालकस्तु 'पिण्डी तिलपर्णिकं तु चन्दने गदितम् ॥
- 5 तुन्दकूपिका तु नाभौ बिम्ब्यां तु तुण्डिकेरिकाऽभिमता ।
 तैलपर्णिकस्तु गदितो नियन्तरि च चन्दने विज्ञैः ॥
 तैलपायिका परोक्ष्यां मेनान्यां दण्डनायकः कथितः ।
 दण्डनायिका तु पोच्यां देव्यामुक्ता तथा तज्ज्ञैः ॥
- दारुहस्तकस्तु तर्ह्यां द्वाःस्थे तु द्वारपालको गदितः ।
 10 दीर्घपत्रको लघुने दुर्नामा दीर्घकोशिका ॥
 स्याद्देवमातृको देशविशेषे देववर्द्धकी ।
 त्वष्टरि स्यात्तु धातव्यां विदिता धातुपुष्पिका ॥
 नवजातरजःकान्तानव्यथोर्नवफञ्जिका* ।
 गदिता सप्तसतरौ विद्वद्भिर्नवमल्लिका ॥
- 15 नागवारिक उद्दिष्टो राजकुञ्जरहस्तिपे ।
 माणिक्यराजगरुडचित्रमेखलकेऽपि ॥
 नतनासिकोऽवटौटे तथा च नदीमातृको देशे ।
 मनःशिलायां च तथा सर्वेऽपि नागजिह्विकामाहुः ॥
 पण्यवीथिका विपणिः पदभञ्जिका पञ्जिकायां स्यात् ।
 20 परिचारि(र)को नियोज्ये पिष्टाते पटवासकः कथितः ॥

प्रतिरोधकश्च चोरे परिपन्थिनि मार्गदूषके गदितः ।
परिव्राजको मस्करिणि कथितोऽपि बौद्धतापसयोः ॥

प्रतिस्वर्यकश्च कथितः छकलासे विदां श्रेष्ठैः ।
पारियाचिकोऽध्वरथे कथितश्च पारिरक्षकोऽथ यतौ ॥

- 5 पारिभद्रकोऽद्रि(द्रु!)भेदे पार्श्वस्थे पारिपार्श्वको गदितः ।
पारियाचक'स्तथाऽद्रौ कापि च पारिजातको द्रुभिदि ॥

पारश्वधिकः परश्चायुधधारिणि समुद्दिष्टः ।
पारि'पन्थकोऽपि चोरे प्रातिहारिकोऽथ मायाज्ञे ॥

- 10 पौतसारकस्तु सर्जे पिनाकधृक् स्मरान्तके प्रथितः ।
पुच्छकण्टकस्तथासौ भक्ष्ये कापि च पुलिपूपिकामाहुः ॥

बलिवाह्यकश्च शकटे बन्धुजीवकस्तु बन्धुजीवतरौ ।
बीजपुष्पिकान्यतरौ स्नेषाते बाहुवारकः कथितः ॥

भर्तृदारिकामथाहुर्नाव्योक्तौ राजकन्यकायां च ।
भर्तृदारकस्तथोक्तस्तत्रैव च युवराजेऽपि ॥

- 15 भ्रमरालकस्तु कुरुले चिलोचने भूतनायकं प्राहुः ।
पूर्वं भूते कापि च कथयन्ति भूतपूर्वकं सन्तः ॥

मधुजीवको मधुलिहि मस्तुलुङ्गको मस्तकज्ञेहे ।
मधुपर्णिका तरुभिदि गणामरे महाराजिकं प्राहुः ॥

- 20 मृगधूर्तकः सृगाले मृगजालिका वागुरायां च ।
यज्ञकीलकोऽथ यूषे दैत्ये भर्गे च यज्ञदूषको गदितः ॥

यूपकटकश्याले युगपचकस्तु कोविदारतरौ ।
रणरणकस्तुवैत्सुके कर्णैरथे रथगर्भकं प्राहुः ॥
मनःशिलायामपि च वदन्ति रसनेत्रिकाम् ।
अपामार्गे तु गदितो विद्वद्भिर्लोचमस्तकः ॥

5 लोकायतिकमप्याहुश्चार्वाके लोहकुट्टकः ।
लोहकारे निगदितः स्वर्णकारेऽपि च क्वचित् ॥
स्याद्यवहारिका लोकयात्रासम्मार्जनीङ्गदे ।
तथा निगदिता लोके लेखिन्यां वर्णतूलिका ॥
वृत्ते भाविनि वा युद्धे यत्पानं वीरपाणकम् ।

10 हरिताले स्मृतं वंशपत्रकं वृषनाशकः(!) ॥
'शिरीषवृक्षे गदितो विद्वद्भिर्वैजयन्तिकः ।
पताकिन्यथ दूर्वायां वचायां शतपर्षिका ॥
शैतचम्पक इत्येव स्यादातर्पणदीपयोः ।
सुवसन्तक आस्थातो वासन्त्यां मदनोत्सवे ॥

15 स्याद्धेमपुष्पिका यूथ्यां चम्पके हेमपुष्पकः ।
क्षुद्रनासिकमप्याहुर्नक्षुद्रे शब्दवेदिनः ॥

॥ इति कथम् ॥

अथ कथम् ।

अहमहमिकामाहुरहङ्कारेऽथ लेखके ।
शब्दशास्त्रपरिष्ठाते वदन्त्यक्षरजीवकम् ॥

दर्पादात्मप्रशंसायामाहोपुरुषिकां विदुः ।
आभौरपल्लिका घोषे त्वाग्रहायणिकः सहे' ॥

चर्मपाचे तु करकपात्रिकाऽथ निगद्यते ।
क्रयविक्रयिको वैश्ये काकोदुम्बरिका तरौ ॥

5 मलघ्नां च तथैवोक्ता काकोदुम्बरिका जनैः ।
कपोतपालिकामाहुर्विटङ्के शब्दवेदिनः ॥

हृतसापल्लिकाऽध्यूढा हतान्तजनको रविः ।
स्थानात्स्थानान्तरं गच्छद्भूपे गन्धपिशाचिका ॥

गन्धर्वहस्तकः प्रोक्तस्तथैवैरण्डपादपे ।

0 ग्राममङ्गुरिका ग्रामयुद्धे मृङ्गिभक्षेऽपि च ॥

चर्मप्रभेदिकाऽऽरायां भस्त्रा चर्मप्रभेदिका ।
तरौ रोहितकाख्ये तु मतो दाडिमपुष्पकः ॥
नक्षत्रसूचको ज्योतिःशास्त्रवेदिनि कीर्तितः ।
प्रस्थातवत्कृको विज्ञे टङ्के पाषाणदारकः' ॥

15 पाषाणभेदकं प्राहुः शब्दज्ञाश्चौपधान्तरे ।
बहुगर्ज्वाग्वाचाटे, शैलूषेऽथ निगद्यते ॥

विद्वद्भिः शब्दशास्त्रज्ञैरयं भरतपुत्रकः ।
मार्जारकर्णिका देव्यां सूते मङ्गलपाठकः ॥

स्मृता तु नर्मदास्थायां नद्यां मेकलकन्यका ।
20 रङ्गाजीविनि रङ्गावतारकः परिकीर्तितः ॥

- रथकुटुम्बिकः क्षप्ता रणे वीरजयन्तिका ।
 वीरविस्मावकः शूद्रधनैर्याजक उच्यते ॥
 विज्ञानमातृको बौद्धे मतो, विरलजानुकः ।
 ऊर्ध्वशावथ निर्दिष्टो विज्ञैर्वर्णविलोडकः^१ ॥
 ५ श्लोकस्तेने च चोरे च, सिन्दूरतिलकः पुनः ।
 मतङ्गजे स्त्री कामिन्यां, दूते सन्देशहारकः ॥
 'सौखशायनिकं प्राहुर्नरि सुखप्रपृच्छके ।
 ॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये कान्तवर्गः ॥

अथ खान्तवर्गः ।

खमिन्द्रिये व्याप्ति पुरे शर्मणि चिदशालये ।
 स्नेहे संवेदने बिन्दौ शून्येऽपि च निगद्यते ॥

अथ खदितौषम् ।

- १० आखः स्यान्मूषके^२ तृखा कृष्णवध्वां निगद्यते ।
 'नखः कररुहे शङ्खे शुक्तौ स्त्रीस्त्रीवयोर्नखौ'^३ ॥
 नपुंसकं तु नखरे गन्धद्रव्येऽपि कुचचित् ।
 'न्युङ्क्तः सम्यङ्मनोज्ञे च साम्नः घट्प्रणवेषु च ॥
 पुङ्क्तु शरमूले स्यात्प्रेङ्गा पर्यटनेऽपि च ।
 १५ मृत्ये भवेदश्वगतावपि संवेशनान्तरे ॥

१ ख. (नकः) । २ ख. पुष्पकपाठः । ३ क. ख. खपके ।

४ "नखः केतुग्रहे शङ्खे" इति मा. पाठः ।

५ नखं चेति शेषः । ६ न्युङ्क्ताः बोद्धव्यं योङ्गारा इत्यपि कश्चिद्व ।

मुखं निःसरणे वक्त्रे प्रारम्भोपाययोरपि ।
 सन्धन्तरे नाटकादेः शब्देऽपि च नपुंसकम् ॥
 मूर्खो मूढे मखो यज्ञे लेखो लेख्ये सुरेऽपि च ।
 तथैव विदितः सङ्गिर्लेखो वाचिकहारके ॥

- 5 मर्यादायां भवेत्लेखा लिपिराजिकयोरपि ।
 विज्ञो गतिविशेषे^१ च श्रूकशिष्यां च नर्तने ॥
 शङ्खो निधन्तरे कम्बुललाटास्थिनखेष्वपि^२ ।
 शङ्खौ हरौ समुद्रे ना शङ्खवत्यभिधेयवत् ॥
 शाखी स्यात्पादपे पुंसि तद्वद्विप्रजने मतः ।
 शाखा वेदविभागे च पादपाङ्गेऽन्तिकेऽपि च ॥
 शिखा शिखायां^३ चूडायां ज्वालायामग्रमात्रके ।
 लाङ्गलिकां च शाखायां चूडायां च शिखण्डिनः ॥
 शिखौ बह्वौ बलीवर्दे शरे केतुग्रहे द्रुमे ।
 मयूरे कुक्कुटे पुंसि शिखावत्यन्यलिङ्गवत् ॥
- 15 सखा सहाये मित्रे च वयस्यायां सखी मता ।
 सुखं शर्मणि नाके च सुखा पुर्यां प्रचेतसः ॥

॥ इति खदितौयम् ॥

१ अन्त्येति शेषः ।

२ ख. पु० गलेसितासेखरेखां विभागे तावपि स्मृतः । अधिकः पाठः ।

३ क. (०पायां) ।

अथ खट्वतीयम् ।

अमुखस्तु भवेन्मूके^१ त्वामुखं^२ सम्मुखे मतम् ।

उन्मुखस्तूर्ध्ववक्त्रे स्यादुत्कण्ठाव्याकुलेऽपि च ॥

गोमुखं कुटिलागारे वाद्यभेदे च लेपने ।

गणभेदे महेशस्य तथा मातलिपुत्रके ॥

5 चिशिखं तु चिश्रले स्याच्छिखरे राक्षसे पुमान् ।

चिमुखं तु मतं श्रले चिमुखो राक्षसान्तरे ॥

दुर्मुखो नागभेदेऽपि मुखरे वानराश्रयोः ।

प्रमुखः प्रथमे श्रेष्ठे परिखा सालवेष्टने ॥

मयूखः किरणे ज्वालाशोभयोर्विशिखः पुनः ।

10 शिलीमुखे तोमरे च, विशिखा तु निगद्यते ॥

खनिच्यामपि रथ्यायां नलिकायामपि क्वचित् ।

वाङ्मुखं स्यादुपोद्घाते विमुखस्तु पराङ्मुखे ॥

विशाखस्तक्ष(र्क!)के स्कन्द ऋक्षभेदे कटिल्लके ।

मन्थाने मासभेदेऽपि वैशाखः परिकीर्तितः ॥

15 पण्मुखस्तु विशाखे स्यात्सुमुखो वावदूकके ।

सुमुखः स्यात्तार्क्ष्यपुत्रे फणिभेदे च पण्डिते ॥

१ ख. (खे) ।

२ क. (सम्) ।

३ ऐलौत्यस्यादिः ।

४ अथ पाठो मा. खचतुर्थे आसीत् ।

५ ख. पु० मयूखः किरणे ज्वालाशोभयोर्वाङ्मुखं पुनः ।

उपोद्घातेऽथ विशिखस्तोमरे मार्गणेऽपि च ।

विशिखा त खनिच्यां च रथ्यानालिकयोरपि । इति पाठभेदः

'ह्रस्वोऽखः स्यादुत्कलिका मन्त्रबीजाक्षरे क्वचित् ।

ह्रस्वोऽखं तु भवेत्स्त्रीबेऽलक्ष्यवस्तुनि सर्वशः ॥

॥ इति खततीयम् ॥

अथ खचतुर्थम् ।

अहर्मुखं प्रभाते स्यादवलेखो वमावपि ।

भवेदग्निमुखो देवे विप्रे भस्मातकेऽपि च ॥

5 अथाग्निमुखमुद्दिष्टं कुसुम्भे 'कुङ्कुमेऽपि च ।

लाङ्गलिकायां विशल्यायामोषधौ तु स्त्रियां विदुः ॥

कुङ्कुमे स्यादग्निशिखं हस्ते त्वग्रनखः स्मृतः ।

अयोमुखं तु मुसले हले बाणे त्वयोमुखः ॥

अपलेखो दृथालेखे दृक्षभेदे त्वधोमुखः ।

10 अधोमुखस्तु पिशुने ज्ञानिन्यन्तर्मुखस्तथा ॥

इन्दुलेखा चन्द्रकलासोमवस्स्यमृतासु च ।

गणेशे स्यादिभमुखः स्त्रियामिन्दुमुखी मता ॥

कुबेरे स्यादौशसखः शृगाल्युत्कामुखी मता ।

कुह्लमुखस्तु गदितः परपुष्टविहङ्गमे ॥

15 कुशले स्यात्कृतमुखो गजमुखो गणेश्वरे ।

देव्यां गृध्रमुखी कापि 'देव्यां चन्द्रमुखी क्वचित् ॥

१ वलेखोत्कलिकायां स्यादिति मा. पाठः ।

२ ख. (कुसु) ।

३ ख. (तथा) ।

चतुर्मुखो वेधसि स्याद्देव्यां चारुमुखीत्यपि ।
 बिचपुङ्खः स्मृतो बाणे ध्वान्ते चोरमुखं मतम् ॥
 'जगन्मुखौ हरिन्टपौ देव्यां ज्वालामुखीति च ।
 कृष्णो जयसखः प्रोक्तः कपौ ताम्रमुखः स्मृतः ॥

- 5 चयीमुखो मखे विप्रेऽप्यमरे स्याच्चयीमुखः ।
 दशमुखो रावणे स्यान्मतो दंष्ट्रामुखोऽप्यहौ ॥
 चतुःशतग्राममध्ये पुरं द्रोणमुखं मतम् ।
 पार्वणे स्याद्दर्शमुखं जलौघे स्यान्नदीमुखम् ॥
 तन्द्रां नन्दीमुखीं प्राहुः नान्दीमुखाः पितृष्वपि ।
 10 हरे^१ सिंहे पञ्चमुखः शशादिषु तु वै पुनः^२ ॥
 मतः पञ्चनखः श्वाऽथ शिशौ बद्धशिखः स्मृतः ।
 उच्चटायां बद्धशिखा^३ सुरे बर्हिर्मुखो मतः ॥
 महाशङ्खो मानुषास्थिसङ्ख्याभेदालिकेष्वपि ।
 लसन्मुखो विहसिते तथा लालामुखोऽप्यहौ ॥
 15 अथ व्याघ्रनखं गन्धद्रव्ये चाप्यौषधान्तरे ।
 स्त्रियां, नखक्षते क्लीबं, कपौ रुद्धे वलीमुखः ॥
 अथ वायुसखो ब्रह्मावलिबाणौ शिलीमुखौ ।
 नखक्षताङ्कुरे क्लीबं शिलीमुखमुदाहृतम् ॥

१ ख. पु० पाठाभावः ।

२ द्रोणोमुखं, इति मा. पाठः ।

३ क. (खगो) ।

४ ख. (रौ) ।

५ ख. (तथा गवे) ।

६ ख. (खः) ।

७ ख. (विक) ।

८ क. (ता) ।

९ क. ख. (खो) ।

निगद्यते स्वस्तिमुखो विप्रे^१ वाचिकहारिणि ।
हसन्मुखस्तु सुभगे मतो हालामुखोऽप्यहौ ॥

॥ इति खचतुर्थम् ॥

अथ खपञ्चमम् ।

- अवङ्गमुखो^२ मुखरे तिग्ममयूखः स्मृतः सूर्ये ।
धनदे चम्बकसखः पञ्चविशिखो मतः कामे ॥
- 5 मलिनमुखस्तु वह्नौ गोलाङ्गूले तथा क्रूरे ।
यामिनीमुखरजनीमुखौ शब्दावुक्तौ प्रदोषेऽपि ॥
- शीतमयूखश्चन्द्रे धनसारेऽपि वा पुंसि ।
सर्वतोमुख उग्रे च श्लेचश्रद्धाणोरपि ॥
- नपुंसकं तु पानीये^३ 'सुरवर्त्मन्यपि स्मृतम् ।

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये खान्तवर्गः ॥

अथ गान्तवर्गः ।

- 10 गौः स्वर्गे च वलीवर्दे कुलिशे किरणे पुमान् ।
स्त्री सौरभेयौहग्बाणदिग्वाग्भूषसु भूम्नि च ॥

अथ मदितोयम् ।

- अगः श्माभृत्यादयोरङ्गं चान्तिकगाचयोः ।
 प्रतीकोपाययोः पुंसि भूम्नि नौदति गद्यते ॥
 लौबैकत्वे त्वग्रधाने चिष्वङ्गवति चोच्यते ।
 उक्तमङ्गेति सम्बुद्धौ राहावगुरुदाहृतः ॥
- 5 आगोऽपराधे त्विङ्गः स्यादिक्रितज्ञानयोरपि ।
 जङ्गमेऽपि कचिद्धान्ये कङ्कुरित्यभिधीयते ॥
 खगो देवे ग्रहे सूर्ये तथा पक्षिणि मार्गणे ।
 खङ्गो गण्डकमृङ्गासिबुद्धमेदेषु गद्यते ॥
 खङ्गी ना गण्डके मञ्जुघोषे खङ्गधरेऽपि च ।
- 10 गङ्गा त्रिपथगायां स्याङ्गाङ्गस्तत्प्रभवे त्रिषु ॥
 भौष्मषण्मुखयोश्चापि गर्गो 'मुन्यन्तरे मतः ।
 'चङ्गस्तु शोभने दक्षे छागः स्यादपि बर्करे ॥
 जुङ्गः स्यादक्षगन्धायां टङ्गोऽस्त्री स्यात्त्वनिचके ।
 जङ्घायां खङ्गमेदेषु त्यागो दाने 'च वर्जने ॥
- 15 त्यागी दातरि शूरे च कथितः शब्दवेदिभिः ।
 तुङ्गी निशाबर्बरयोः पुन्नागनगयोः पुमान् ॥
 उन्नते त्वन्यवहुर्गोमानील्योस्त्रिषु दुर्गमे ।
 नगो महीरुहे चाद्रौ, सूर्ये चक्षुःश्रवस्यपि ॥

नागः पद्मगमातङ्गकूरचारिषु तोयदे ।

नागकेसरपुष्पागनागदन्तकमुस्तके ॥

देहानिलप्रभेदे च श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्थितः ।

नागं तु सीसके रङ्गे 'स्त्री बन्धकरणान्तरे ॥

5 नृगस्तु नृपभेदे स्यात्पङ्कः पादविवर्जिते ।

पिङ्गा गोरोचनाहिङ्गु^१नालिकाचण्डिकास्वपि ॥

पिङ्गी शय्यां पिशङ्गे ना 'बालके तु नपुंसकम् ।

पूगस्तु क्रमुके वृन्दे पूगं क्रमुकजे फले ॥

फल्गुः स्त्रियां नदीभेदे फल्गवसारेऽभिधेयवत् ।

10 भङ्गो जयविपर्यासे भङ्गा सस्यान्तरे स्त्रियाम् ॥

भेदरोगतरङ्गेषु पुंसि, क्लीबे भगं मतम् ।

अत्रियां च ज्ञानवैराग्यकीर्तौ^२च्छासु पराक्रमे ॥

माहात्म्यैश्वर्ययत्नेषु धर्मे मोक्षेऽथ ना रवौ^३ ।

भागो रूपार्धके प्रोक्तो भागधेयैकदेशयोः ॥

15 भृङ्गो मधुव्रते भृङ्गराजे धूम्याट^४पिङ्गयोः ।

भृङ्गं गुडत्वचि क्लीबे, तथा पुंसि भृगुस्तटे ॥

मुनौ शुके हरे भृङ्गी मतस्तु हरपार्षदे ।

भोगी त्वहौ भोगवति भोगः प्रोक्तः सुखे धने ॥

१ तथा ह्यौ, इति मा. पाठः ।

२ क. ख. (गहि) ।

३ क. ख. (रा) ।

४ क. पु. इतदनन्तरं ज्ञानवैराग्ययोर्भौ

भगमह्यौ वसौ तु ना इत्यधिकः पाठः ।

५ ख. (खि) ।

पालनेऽभ्यवहारेऽहे' शरीरफणयोरपि ।
 योषिदादिभृतौ चापि मङ्गुर्जलसरे क्वचित् ॥
 मार्गः स्यात्पथि मासेऽपि तथैवान्वेषणेऽपि च ।
 मार्गो मृगमदेऽपि स्यान्मार्गो तु पथिके स्मृतः ॥

- 5 मुङ्गः शिम्बीधान्यभेदे मृगोऽपि पुरुषान्तरे ।
 मृगः पशौ कुरङ्गे च करिनक्षत्रभेदयोः ॥
 अन्वेषणायां याज्जायां मृगौ तु वनितान्तरे ।
 यागस्तु क्रतुमात्रेऽपि युगं हस्तचतुष्टये ॥
 युगो रथे हस्ताद्यङ्गे न द्वयोस्तु क्रतादिषु ।
 10 युग्मेऽपि युगमित्युक्तं वृद्धिनामौषधेऽपि च ॥
 योगोऽपूर्वार्थसंप्राप्तौ मंगतिध्यानयुक्तिषु ।
 वपुःस्थैर्ये प्रयोगे च विष्कम्भादिषु भेषजे ॥
 विस्त्रब्धधातुके द्रव्योपायसन्नहनेऽपि ।
 कार्मणेऽपि च रङ्गो ना रागे नृत्ये रणक्षितौ ॥
 15 अस्त्री चपुणि रागस्तु प्रोक्तो मात्सर्यभूपयोः ।
 क्लेशादावनुरागे च गाने 'लौहित्यकादिषु ॥
 रिङ्गस्तु रिङ्गणे रोगः कुष्ठादावौषधान्तरे ।
 स्यात्सङ्ग'पिङ्गयोर्लङ्गो लिङ्गं मेहनचिह्नयोः ॥
 तथाऽनुमाने साङ्ख्योक्तौ प्रकृतावपि गद्यते ।
 20 शिवमूर्तिविशेषे च लिङ्गी स्यात्लिङ्गधारिणि ॥

लुङ्गस्तरुभिदि प्रोक्तो व्यङ्गो हीनाङ्गभेकयोः ।
 वङ्गः स्याद्देशभेदेऽपि वङ्गं^१ सौसकरङ्गयोः ॥
 वार्ताकेऽपि च कार्पासे पुष्पभूमि च निगद्यते ।
 वल्गुः स्याच्छागले पुंसि सुन्दरे पक्षिणि कश्चित् ॥

- 5 वर्गस्तु ऋक्समूहे स्यात्स्वपक्षेऽपि निगद्यते ।
 वेगो जवे प्रवाहे च महाकालफलेऽपि च ॥
 शुङ्गो^२ वटान्नातकयोः पर्कव्यामपि योषिति ।
 शृङ्गं तु शिखरे चिह्ने^३ प्रभुत्वेहाम्बुयन्त्रके ॥
 विषाणोत्कर्षयोश्चापि शृङ्गः स्यात्कूर्चशीर्षके ।
 10 स्वर्णमौनप्रभेदे च शृङ्गी स्यादौषधान्तरे ॥
 शृङ्गी शृङ्गयुते नागे तथा च शिखरिण्यपि ।
 सर्गस्तु निश्चयाध्यायमोहोत्साहात्मसृष्टिषु ॥
 भवेत्सङ्गस्तु संसर्गे प्रोक्तः स्वर्गस्त्रिविष्टपे ।
 स्वर्गस्तु मारुते^४ स्वाङ्गं शुभाङ्गे वाच्यलिङ्गवत् ॥
 15 हिङ्गु निर्यासभेदे स्यात्पादपे पुंसि कथ्यते ॥

॥ इति गदितौचम् ॥

॥ अथ गदितौचम् ॥

अयोगो विधुरे क्लृटे विश्लेषे कठिनोद्यमे ।
 अश्रगः पक्षिणि शरे त्वद्रिगो गजसिंहयोः ॥

१ क. (ङ्गः) ।

२ शृङ्गौ, इति मा. पा. ।

३ प्रभु हेमाम्बु—इति माह. पा. ।

४ श्रगो मरुति तु, इति मा. पा. ।

अन्धिगः पोतवणिजि त्वनङ्गः पञ्चसायके ।
 क्षौबे त्वनङ्गमाकाशेऽप्यधिगस्त्वनुजीविनि ॥
 अनुगोऽपि भवेद्भृत्ये त्वजगो विष्णुयायिनि ।
 अपाङ्गस्त्वङ्गहीने स्यान्नेवान्ते तिलकेऽपि च ॥

5 अरोगस्तु भवेत्स्वस्थे त्वमृङ्गस्त्वबरे पशौ ।
 अतुङ्गस्तु भवेत्सर्वेऽप्यर्थगो भृतिजीविनि ॥
 आशुगो मारुते बाणे नदीमात्रे मताऽऽपगा ।
 आभोगो वारुणे छत्रे पूर्णतायत्नयोरपि ॥

10 'आयोगो व्यापृतौ गन्धमाल्योपहाररोधसोः ।
 उत्सर्गः पुंसि सामान्ये न्याये च त्यागदानयोः ॥
 उद्देगोऽप्युदाहुलकोद्देजनोद्गमनेषु च ।
 'फले पूगस्य चोद्देगं क्षौबमाहुर्मनौषिणः ॥
 उरगः स्याद्विषधरे तूनगो मन्दगामिनि ।
 उद्योगः 'प्रौढिमात्रेऽपि स्यादुत्तुङ्गस्तथोन्नते ॥

15 उत्सङ्गः 'पूर्वभागे स्यादुल्बगो गर्भगामिनि ।
 शीघ्रकर्मणि चोद्योगौ कलिङ्गो नीवृदन्तरे ॥
 कलिङ्गः पूतिकरजे धूम्याटे भूमि नौवृति ।
 न द्वयोः कौटजफले महिलायां तु योषिति ॥
 कालिङ्गौ राजकर्कष्यां कालिङ्गो गजसर्पयोः ।
 20 क्षिष्टाङ्गो रोगविक्षिप्ते कुरङ्गस्तु मृगान्तरे ॥

कूरगः कूरकर्माब्धे कृशाङ्गी तु भवेत्स्त्रियाम् ।

कृष्णाङ्गः कालसर्पे स्यात्खट्वाङ्गः शङ्करायुधि ॥

गुप्ताङ्गः कोशकौटे स्याच्चक्राङ्गो^१ मानसौकसि ।

चक्राङ्गी कटुरोहिण्यां चित्रगुः पावके रवौ ॥

5 जिह्वाङ्गः^२ सैहिकेयेऽहौ तथा स्याद्वक्रगामिनि ।

तडाग^३स्तु जलाधारविशेषे यन्त्रकूटके ॥

जर्मौ तरङ्गस्तलगस्त्वधोगामिनि गद्यते ।

तातगुः क्षुद्रताते स्याज्जनकस्य हितेऽपि च ॥

चित्रगो^४ धर्मकामार्थे चित्रफलायां कटुचिके ।

10 वृद्धिस्थानक्षये सत्त्वरजस्तमसि च स्मृतः ॥

तुरगौ^५ चाश्वगन्धायां तुरगो^६ वाजिचित्तयोः ।

धाराङ्गोऽसौ च तीर्थे च नरङ्गस्तु वर[ण्ड]^७के ॥

मेहने न द्वयोश्चाथ नारङ्गः पिप्पलीरसे ।

‘यमजे प्राणिनि विटे पादपेऽपि च कुञ्चित् ॥

15 निःसङ्गः सङ्गरहिते निसर्गो रूपसर्गयोः ।

निम्नगा तु नदीमात्रे निषङ्गः सङ्गतूणयोः ॥

पशुस्थमक्षिकायां तु पुमान्मौलङ्गुरुच्यते ।

भम्भराल्यां स्त्रियां, दूतविशेषे परगः स्मृतः ॥

पचाङ्गं न द्वयोर्भूर्जे पद्मके रक्तचन्दने ।

20 पद्मगस्त्वौषधीभेदे तथा स्यात्पवनाशने ॥

१ ख. (ङो) ।

२ ख. (कः) ।

३ ख. (टाग) ।

४ क. (ङो)

५ क. (ङो) ।

६ क. पु. कश्चिकोऽर्धं पाठः ।

सदङ्गसवगौ भेके वानरे' सूर्यसारधौ ।
 परागः कौसुमे रेणौ धूलिस्रानौययोरपि ॥
 गिरिप्रभेदे विस्थातावुपरागे च चन्दने ।
 निदर्शने प्रयुक्तौ च प्रयोगः 'कर्मणोऽपि च ॥

5 प्रवेगः स्याच्छ्रीघ्रगतौ पतङ्गः पक्षिसूर्ययोः ।
 शालिभेदे च शलभे प्रसङ्गो योगचर्चयोः ॥
 तीर्थभेदे प्रयागः स्याद्यज्ञे शतमखाश्वयोः ।
 क्षौबं सूते प्रियङ्गु स्यात्कारणाराजिकयोः स्त्रियाम् ॥

'कङ्गुमस्ये फलिन्यां, च पुन्नागस्तु द्रुमान्तरे ।
 10 जातीफले नरश्रेष्ठे पाण्डुनागे सितोत्पले ॥
 भुजङ्गेऽहौ च 'पिङ्गे च मतङ्गः श्वपचे गजे ।
 मतङ्गो जातिभेदेऽपि मुनावपि भवेत्कचित् ॥
 मनोगः शीघ्रगेऽपि स्यात्पवने चित्तहारिणि ।
 मातङ्गी स्याच्छक्तिभेदे मातङ्गस्त्वन्त्यजे द्विपे ॥

15 मृदङ्गः पटहे घोषे मेघगो ज्वलने मतः ।
 रक्ताङ्गी स्त्री तु जीवन्त्यां क्षीबं विद्रुमधीरयोः ॥
 महीसुते ना काम्पिल्ये, रथाङ्गं रथचक्रके ।
 विहङ्गमप्रभेदे च रन्ध्रगः पिशुनेऽप्यहौ ॥
 रुद्धाङ्गः स्यात्तु कमठे वराङ्गं गजमस्तके ।
 20 भगे चौघधभेदे च वराङ्गस्तु सुरूपके ॥

१ मङ्गुके, इति मा. ।

२ क. क ।

३ ख. सख्यभेदे च निर्दिष्टः ।

४ क. खि ।

वातिगः पुंसि 'भण्टाक्यां वाच्यवद्वातुवादिनि ।

विहगस्तु नृलिङ्गे स्याद्विहगः^१ पक्षिबाणयोः ॥

विडङ्गस्त्रिष्वभिन्ने स्यात्कृमिघ्ने पुंनृपुंसकम् ।

विसर्गस्तु पुमान् दाने 'भास्करस्योत्तरायणे ॥

5 विसर्जनीये त्यागे च तथैव मलमोचने ।

वीरगा व्यभिचारिण्यां श्वगा देवताभिदि ॥

श्वेताङ्गः शङ्करे कामपाले च तरुभिद्यपि ।

सर्वगस्तु विभौ शम्भौ सर्वगं सलिलेऽम्बरे ॥

सम्भोगः सुरते भोगे तथैव जिनशासने ।

10 संवेगः सम्भ्रमे प्रोक्तः संयोगः^२ स्यात्तु सङ्गमे ॥

सारङ्गो हरिणेऽश्वेऽपि चातके च मतङ्गजे ।

शूलभेऽपि सुभोगस्तु भोगशालिनि गद्यते ॥

सुभगः कीर्तिसम्पन्ने स्फुलिङ्गोऽग्निकणे मतः ।

हलाङ्गो लोहिते दृष्टः करपत्रे च कच्छपे ॥

15 हताङ्गः स्याच्छिन्नदेहे 'हताङ्गः सैहिकेयके ।

हेमाङ्गो गरुडे प्रोक्तो हेमाङ्गश्चापि वेधसि ॥

क्षताङ्गः स्यात्क्षतवति^३ क्षीणाङ्गोऽतिक्षणे मतः ।

॥ इति गद्यतृतीयम् ॥

१ भाण्टाक्यामिति मा. ।

२ ख. ङ्गः ।

३ भास्करेऽप्यु इति मा. ।

४ ख. गं ।

५ ख. क्षीणाङ्गो तु पिपीलिका ।

६ ङ्गमपि सर्पिभिः, इति मा. ।

७ क. दृष्टि ।

॥ अथ गच्छतुर्थम् ॥

अपवर्गस्तु मोक्षे स्यान्त्यागकार्यावसानयोः ।
साफल्ये, चाभिषङ्गस्तु शपथाक्रोशयोरपि ॥
पराभवे, चाभियोगो जयाय सह मेनया ।
रिपुं प्रत्यभियाने स्यादनुयोगो नियोजने ॥

5 अनुपङ्गोऽनुवृत्तौ स्यादनुरागो रतावपि ।
ईहामृगो निगदितः कोकरूपकभेदयोः ॥

उपरागो निगदितो राहुग्रासेऽर्कचन्द्रयोः ।
दुर्नये ग्रहकल्लोलं व्यसनेऽपि च गद्यते ॥

उपसर्गः स्मृतो रोगभेदोपप्लवयोरपि ।

10 एकपिङ्गस्तु धनदे कटभङ्गो नृपात्यये ॥

हस्तच्छेदेऽपि मस्यानां चन्द्रभागा नदीभिदि ।
चन्द्रभागौ च गदिता, छत्रभङ्गस्तु गद्यते ॥

वैधव्ये वनितानां तु स्वातन्त्र्यन्तर्पनाशयोः ।
दीर्घाध्वगस्तु करभे तथा लेखवहेऽपि च ॥

15 पृष्ठशृङ्गौ पुमान् दंशभीरौ क्लीबे^१ पृथूदरे ।
"मल्लनागोऽध्रमातङ्गे वात्स्यायनमुनावपि ॥

मातुलुङ्गो बीजपूरे मातुलिङ्गश्च कथ्यते ।
लोहिताङ्गो भूमिपुत्रे क्लीबे तु स्यात्प्रवालके ॥

१ ख. वृषे वाऽपि ।

२ शठे, इति मा. ।

२ ख. व्यय ।

३ मच्छ, इति मा. ।

समायोगस्तु संयोगे समवाये प्रयोजने ।
 संप्रयोगस्तु सुरते कार्मणेऽप्यन्वितेऽपि' च ॥
 संप्रयोगौ क्रियाकैलौ कामुके संप्रयोजने ।

॥ इति गचतुर्थम् ॥

॥ अथ गपञ्चमम् ॥

ऐरावणेऽभ्रमातङ्गो भर्त्सने त्वपकारगौः ।
 5 कथाप्रसङ्गो वातूले विषवैद्ये च कौत्थिते ॥
 नाडीतरङ्गः काकोले ह्रिण्डके रतह्रिण्डके ।

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये गान्तवर्गः ॥

॥ अथ घान्ताः ॥

घैकम् ।

१घो घण्टासु समाख्यातः किङ्कणीषु समौरितः ।
 दुस्तरे घर्घरे घोषेऽप्यन्तर्धाने घटेऽपि च ॥
 घोऽश्वमेधे समाख्यातो दानवे घुर्निगद्यते ।

१ कार्मणेऽप्यन्वितावपि, इति मा. ।

२ ख. पु० अयं सार्द्धश्लोकः ।

॥ अथ षड्वितीयम् ॥

अघं तु व्यसने दुःखे दुरिते च निगद्यते ।
अघो दैत्यविशेषे स्यादर्घः पूजाविधौ मतः ॥
अर्घोऽपि कथितो मूल्ये स्यादुद्धो देहजानिले ।
अग्नौ हस्तपुटे शस्त्रेऽप्योघो नृत्योपदेशयोः ॥

- 5 वृन्दे परम्परायां च वेगे च सलिलस्य च ।
मघा नक्षत्रभेदे स्याद्धान्यभेदे मघौ मता ॥
मघो द्वीपान्तरे मेघो मुस्ताजलदयोः स्मृतः ।
मोघा तु पाटलायां स्याद्बीननिष्फलयोस्त्रिषु ॥
लघुर्मनोऽप्यगुरौ निःसारे वाच्यलिङ्गवत् ।
10 शौघे कृष्णागुरुणि च 'पृक्कानामौषधावपि ॥
स्त्राघा मता प्रशंसायां परिचर्याभिलाषयोः ।

॥ इति षड्वितीयम् ॥

॥ अथ षष्ठतीयम् ॥

- अनघो निर्मलेऽपापे मनोऽन्ने वाच्यलिङ्गवत् ।
अमोघः स्यात् सफले स्त्रियां पथ्याविडङ्गयोः ॥
अनर्घं स्यान्महामूल्ये ऽप्युल्लाघो दक्षनीरुजोः ।
15 तथैव च शुचौ कृच्छ्रे(ष्णे) काचिघः काञ्चने मतः ॥

'द्वमण्डे मूषकेऽपि स्यान्निदाघः स्वेदवारिणि ।
 ग्रीष्मकाले तथैवोष्णे पलिधो गोपुरे मतः ॥
 प्राकारे काचकलशे घटे च योगभिद्यपि ।
 'अस्त्रे चाप्यर्गले घाते क्रोधे स्यात्प्रतिधो रुषि ॥
 5 प्रतिघाते महार्घस्तु महामूल्ये च लावके ।
 सर्वौघो गुरुवेगे स्यात्सर्व'सम्प्रहनेऽपि च ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये घान्तवर्गः ॥

॥ अथ डान्ताः ॥

तिर्यङ् वक्त्रे तु देवद्वङ् देवमञ्चति यः पुनः ।
 'भाङ्गौ त्वौषधिभेदे स्याद्विश्वद्वङ् विश्वमञ्चति ॥
 'शाङ्गं स्याद्वन्वि हरेः स सध्रङ् साधुमञ्चति ।

॥ इति डान्ताः ॥

॥ अथ चैकम् ॥

10 अथार्थे वाक्यविस्तारे प्रसङ्गे पादपूरणे ।
 समयाने (!) बले शेषे चशब्दः परिपश्यते ॥
 चञ्चन्द्रमाः समाख्यातस्तरणिश्चापि कीर्तितः ।
 चञ्चौरे समरे स्थातः परौ च परिपश्यते ॥

१ स, इति मा. ।

२ ख. भ ।

३ ख. मन्त्रा ।

४ भाङ्गौ, इत्यन्वयः, अथं शाङ्गं चेति शब्दद्वयं गदितोवे न्याय्यम् ।

५ ख. पुस्तकेऽयं पाठो दृश्यते ।

॥ अथ चदितौयम् ॥

अर्चा पूजाप्रतिमयोः प्रकाशेऽर्चिरयाञ्चले ।

अञ्चः, कचो गुरुसुते केशे शुष्कव्रणेऽपि च ॥

स्त्रियां कचा करिण्यां तु काचः शिष्ये' मखावपि ।

मृदन्तरे नेत्ररोगे काञ्ची मारमने पुरि ॥

5 कूर्चमस्तौ भ्रुवोर्मध्ये कथ्य(ठि)नश्मश्रुकैतवे ।

कुचः पयोधरे स्त्रीणां 'क्रौञ्चः पर्वतपक्षिणोः ॥

भवेद्द्वीपप्रभेदेऽपि चर्चा स्थासकचिन्तयोः ।

चर्चा तलप्रहारे च तथा शब्दविदो विदुः ॥

चर्चिकायां, च चञ्चा तु तृणनिर्मितपूरुषे ।

10 चञ्चो 'नलादिनिर्माणे चञ्चुस्त्रोद्यां' तु योषिति ॥

पुंसि पञ्चाङ्गले चापि गोनाडौचे व्यडम्बके ।

नीचः खर्वे पामरे च पञ्चो विस्तारवाच्यपि ॥

पञ्च संस्थान्तरे प्राञ्चः प्राचीने प्राग्भवेऽपि च ।

पिचुर्ना कुष्ठभेदे च तूले कर्षेऽसु'रान्तरे ॥

15 भवेन्मञ्चस्तु पर्यङ्के मोचः सौभाग्यनेऽप्यथ ।

मोचा कदल्यां शाल्मल्यां मोचने तु मुचिर्मता ॥

रुचिर्दौप्तौ च शोभायामभिघङ्गाभिलाषयोः ।

लुञ्चस्तु लुञ्चने प्रोक्तो वचः कीरे 'वचौषधौ ॥

१ ख. (कं) ।

२ ख. ए० कुचकृषौ पयोधरे ।

३ लेखा. इति मा. ।

४ क. कोद्यां ।

५ ख. इति मा. ।

६ वनौ. इति मा. ।

सारिकायां च वाग्देव्यां भारत्यामपि तु स्त्रियाम् ।

वर्चस्तेजसि निर्दिष्टं वीचिरूमौ सुखेऽपि च ॥

अवकाशे शुचिग्रौष्णे शृङ्गारे ज्वलनेऽपि च ।

शुद्धमन्त्रिणि चाषाढे ज्येष्ठे पुंसि च गद्यते ॥

5 तथा च धवले वर्णे शुद्धेऽनुपहते त्रिषु ।

शुचिः स्यादपराधाभिनये शक्रस्त्रियां शची ॥

सूचौ तु सौवनद्रव्ये सूचा स्यादपि^१ सूचने ।

सुचिस्तु पात्रभेदे स्याद्यज्ञसम्बन्धिनि क्वचित् ॥

॥ इति चद्वितीयम् ॥

॥ अथ चतुर्थीयम् ॥

अवाचौ तु प्रतीच्यां^२ स्यादरुचिः स्यान्नदान्तरे ।

10 अरुचस्तु विडाले स्यादवीचिर्नरकान्तरे ॥

आनर्चिः स्याद्देशभेदे स्यादुदर्चिर्हुताशने ।

उदौचौ दिग्विभेदे स्यादौदौच्यं तद्भवे त्रिषु ॥

कणौचिः पुष्पितलतागुञ्जयोः^३ शकटेऽपि च ।

कवचौ गर्दभाण्डे च सन्नाहे^४ पटहेऽपि च ॥

15 क्रकचः करपत्रेऽपि ग्रन्थिलास्यतरावपि ।

नमुचिस्तु स्मृतौ दैत्यभेदे कुसुमकामुके ॥

१ ख. (प) ।

२ ख. (स्यादा) ।

३ (सङ्ग), इति मा. ।

४ (पर्यटे), इति मा. ।

नाराच्येषणिकायां स्याल्लोहबाणाम्बुहस्तिनोः ।
 प्रपञ्चः स्यात्तु विस्तारे संश(च)येऽपि प्रतारणे ॥
 मरौचं तत्प्रसूने स्यान्मरौचं तृषणे मतम् ।
 मरौचिर्मुनिभेदे ना गभस्तावनपुंसकम् ॥

- 5 मारौचः स्यात्तु कल्लोले राक्षसे याजकद्विषे' ।
 मारौची देवताभेदे विपञ्ची 'केलिवौणयोः ॥
 विरिञ्चश्च विरिञ्चिश्च वैकुण्ठे परमेष्ठिनि ।
 विकचः क्षपणं केतौ नाऽकेशे स्फुटितेऽपि च ॥
 सङ्कोचः स्यान्मीनभेदे बन्धे' क्लीबं तु कुङ्कुमे ।
 10 सप्तार्चिर्भास्करे बह्वौ साप्तार्चिस्तु शनैश्चरे ॥

॥ इति चतुर्थम् ॥

॥ अथ चचतुर्थम् ॥

जलसूचिर्जलौकायां मृङ्गाटे शिशुमारके ।
 मलित्पुचोऽधिमामे स्याच्चौरज्वलनयोरपि ॥

॥ इति चचतुर्थम् ॥

॥ अथ चपञ्चमम् ॥

सौत्कारे रतनारौचो नारौणां च शुनि स्मिते ।
 कुङ्कुरे च तथा पञ्चसायके परिकीर्तितः ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपद्याय चान्तवर्गः ॥

॥ अथ हान्ताः ॥

॥ अथ छेकम् ॥

'निर्मले छः समास्थातः सरणिस्थः प्रकीर्तितः ।
छेदने छः समास्थातो जपसिद्धौ च कीर्तितः ॥
छं छन्दश्च समास्थातं तडिति छं प्रचक्षते ।

॥ अथ क्वद्वितीयम् ॥

- अच्छः स्फटिकभल्लूकनिर्मलेष्वच्छमव्ययम् ।
5 आभिमुख्ये भवेदाच्छ आयामे परिपद्यते ॥
शब्दवेदिभिरिच्छा तु समीहावीप्सयोर्मता ।
उज्जस्तु मुनिवृत्तौ स्याद्विवामे तूच्छिरुच्यते ॥
१अनूपदेशे कच्छः स्यान्नौकाङ्गे तुन्नकद्रुमे ।
वाराह्यां परिधाने स्यात्पश्चादञ्चलपल्लवे ॥
10 चौरिकायां च कच्छा च स्त्रियां, गुच्छः १पुमान्तः ।
स्तवके हारभेदे च तथा स्तम्बकलापयोः ॥
पिच्छा तु शास्त्रलीवेष्टे पङ्गावाश्रमपादपे ।
मोचापूगच्छटाकोशभक्तसम्भूतमण्डके ॥
लाङ्गुले बर्हिचूडायां तथैवाश्रपदामये ।
15 पिच्छं पुच्छे तु गदितं पृच्छा प्रश्ने प्रकीर्तिता ॥
१भर्क्षा निर्भर्क्षने प्रोक्ता मृच्छा स्यात्परिमार्जने ।
म्लेच्छस्तु जातिभेदे स्यान्म्लेच्छः स्यादपभाषणे ॥

१ ख. पु० सार्धश्लोकोऽधिकः । २ ख. व्या ।

३ ख. (स्त्रियां मतः) पाठान्तरम् । ४ ख. एस्तके सार्धश्लोकोऽधिकः ।

तथा पामरभेदे च पापरक्ते च कीर्तितः ।
 'भवेद्युच्छः प्रमादेऽपि कथ्यते त्वयलक्षणे ॥
 लच्छलाच्छौ निगदितौ मता स्फूर्क्षा तु विस्तृतौ ।
 लज्जायां तु भवेद् हृच्छा हूर्क्षा कौटिल्यवाचिनि ॥
 ॥ इति जदितोयम् ॥

॥ अथ जदितोयम् ॥

5 तपिच्छमपि तापिच्छं कथितं हेमि शाब्दिकैः ।
 शिलोज्झं च भवेदुच्छशिलवन्मुनिवर्तने ॥
 ॥ इति जदितोयम् ॥

॥ अथ जदितुर्थम् ॥

कोलपुच्छस्तु कङ्के न्याच्छिलमुच्छं(!) शिलोज्झके ।
 महाकच्छस्तु पुंसि स्यात्समुद्रे च प्रचेतसि ॥
 ॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये ज्ञान्तवर्गः ॥

॥ अथ जान्ताः ॥

जूराकाशे सरस्वत्यां पिशाच्यां जवनेऽस्त्रियाम् ।

॥ अथ जदितोयम् ॥

10 अजो हरौ हरे कामे विधौ छागे रघोः सुते ।
 अजो धन्वन्तरौ चन्द्रे शङ्खे च निचुले तरौ ॥

अञ्जं पद्मे रणे त्वाजिः स्त्रियामोजस्तु तेजसि ।

क्षौबेऽथोर्जः कार्तिककबलोत्साहेषु कौर्तितः ॥

ऊर्जं जले भवेत् क्षौबमृजुस्त्वकुटिले मतः ।

पौयूषपद्मयोः कञ्जं कञ्जः केशे स्वयंभुवि ॥

5 कुजस्तु नरके भौमे कात्यायन्यां कुजा मता ।

कुञ्जोऽस्त्रियां निकुञ्जे च हनौ^१ दन्ते च दन्तिनाम् ॥

कुञ्जो न्युञ्जे वृक्षभेदे खञ्जः स्यात्कुटिलाद्विके ।

खञ्जा छन्दःप्रभेदेऽपि खजा मन्थप्रहस्तयोः ॥

खर्जूः कौटान्तरे कण्ड्यां खर्जूरीपादपेऽपि च ।

10 गञ्जा गोष्ठे सुरागेहे भाण्डागारे खनावपि ॥

रौढायामपि गञ्जः^२ स्याद्गुञ्जोक्ता तु कलध्वनौ ।

पटहे काकचिञ्चायां द्विजस्त्रैवर्णिके मतः ॥

दन्ताण्डजेषु च पुनर्दिजा भार्ग्यां हरेणुके ।

ध्वजः स्याच्छैण्डिके मेद्रे पताकायां तु न स्त्रियाम् ॥

15 तथा चिह्ने च खट्वाङ्गे ध्वजौ तु पृथिवीधरे ।

रथब्राह्मणयोश्चापि भुजङ्गमतुरङ्गयोः ॥

निजं स्वकीये नित्ये च निर्दिष्टं शब्दवेदिभिः ।

कर्मरङ्गफले न्युञ्जं^३ कुञ्जाधोमुखयोरपि ॥

प्रजा जने च सन्ताने पिञ्जा तूलहरिद्रयोः ।

20 पिञ्जा स्त्रियां मता तूलपिञ्जिकायां बुधोत्तमैः ॥

१ (जमन्त्रे), इति मा. ।

२ (झा), इति मा. ।

३ ख. (हतौ) ।

४ ख. (कुला) ।

लौबं बले वधे पुंसि चिलिङ्गं व्याकुले मतम् ।
फञ्जी लताविशेषे स्यादौजं कारणसस्ययोः ॥
भुजा द्वयोः करे बाहौ मज्जोक्ता धातुभिद्यपि ।
मज्जा स्त्रियां च गदिता मर्जुः शुद्धौ' तु धावके ॥

- 5 पुमान्, रजः परागे स्यादार्तवे च गुणान्तरे ।
रेणावपि भवेद्रज्जुर्वेण्यामपि गुणेऽपि च ॥
राजा प्रभौ च नृपतौ क्षत्रिये रजनौपतौ ।
राजिस्तु पङ्क्तौ रेखायां रुजा स्याद्भङ्गरोगयोः ॥
लज्जा चपायां गदिता लज्जा स्याद्वारयोपिति ।
10 लाजाः स्युः मतुषे भृष्टधान्ये लाजमुशीरके ॥
तथार्द्रतन्दुले' लाजो व्रजो गोष्ठे तथाध्वनि ।
समूहे च भवेद्वाजो घृतयज्ञान्नवारिषु ॥
पक्षे च निःस्वने वेगे व्याजः शाब्दोपदेशयोः ।
पुमान् वर्णिजि मर्जुः स्यात् स्त्रियां विद्युति गद्यते ॥
15 मज्जो रुद्रे विधौ प्रोक्तः स्वजः प्रस्वेदपुत्रयोः ।
मज्जं रक्तेऽथ मज्जः स्यात्सन्नद्धे सम्भृतेऽपि च' ॥
मर्जस्तर्ह्यविशेषे स्याद्हज्जः कामे प्रकीर्तितः ।
आह्वाने तु भवेद् हज्जे नाव्योक्तौ चेदिकां प्रति ॥

॥ इति अद्वितीयम् ॥

॥ अथ जटतीयम् ॥

अण्डजो मृगनाभौ स्याज्जम्भेऽहौ सरटे खगे ।

अम्बुजो निचुले पुंसि^१ शङ्खे क्लीबं तु वारिजे ॥

अङ्गजं रुधिरेश्च नङ्गकेशपुचगदेषु च ।

अनुजोऽवरजे छिन्नबाहुके त्वभुजः स्मृतः ॥

5 करजस्तु करञ्जे स्यान्नखे व्याघ्रनखेऽपि च ।

काम्बोजो^२ हस्तिभेदे च शङ्खदेशविशेषयोः ॥

काम्बोजी माषपर्ण्यां च हिङ्गुपर्ण्या^३मपि क्वचित् ।

काम्बोजस्तुरगे सोमवल्के पुन्नागपादपे ॥

गजार्भके कारुजः स्याद्वल्मीके^४ गैरिकेऽपि च ।

10 स्वयञ्जाततिले फेने तथा स्यान्नागकेसरे ॥

कारुजः शिल्पिनां चित्रे कुटजः स्याद्गुमान्तरे ।

अगस्त्यद्रोणयोश्चापि गिरिजं त्वभ्रके मतम् ॥

शिलाजतुनि शैवाले लोहे च गिरिजा पुनः ।

अपर्णायां मातुलुङ्गां^५ जलजं कमले मतम् ॥

15 पुमाञ् शङ्खे नीरजश्च नीरजं पद्मकुष्ठयोः ।

परञ्जस्तैलपिञ्जे स्याच्छुरिकाकरवालयोः ॥

देवोद्याने तु वैभ्राजमिति तत्त्वार्थवादिनः ।

बलजं श्वेत्तपूर्वारे बलजा वल्गुदर्शना ॥

१ (जतरौ), इति मा. । २ (कम्बोजो), इति मा. ।

३ (पर्ण्या), इति मा. । ४ ख. (गौ) । ५ लङ्गामिति मा. ।

६ देवोद्याने तु वैभ्राजमित्यादि वाच्यं तान्तावर्गं ख पुस्तके नास्ति ।

बलजं गोपुरे श्लेचे सस्यसङ्गरयोरपि ।
बलजा वरयोषायां वसुमत्यामपि स्मृता ॥
बाहुजः क्षत्रिये तु स्याद्भूमिजो नरकारयोः ।
भूमिजापि च जानक्यां भानुजो यममन्दयोः ॥

5 घटोत्कचे भीमजः स्यान्मनोजः पञ्चसायके ।
मनुजो नरमात्रेऽपि यवजः क्षारभिद्यपि ॥

रम्भाजः स्यात्तु कर्पूरे वनजो मुस्तके मतः ।
मुद्गपर्ण्यां तु वनजा क्लीबं स्यान्मुस्तकेऽम्बुजे ॥

10 उरोजे स्यात्तु वक्षोजः^१ शिलाजमपि पत्रके ।
श्रूकजं त्वौषधभिदि शिलाजतुनि शैलजम् ॥

सहजस्तु निसर्गे स्यात्सहोत्थे वाच्यलिङ्गवत् ।
समजः पशुवन्देऽपि विपिने तु नपुंसकम् ॥

^२सामजस्तु गजे पुंसि सामोत्थे पुनरन्यवत् ।
सिन्धुजं लवणे प्रोक्तमन्यवत्सिन्धुदेशजे ॥

15 हिमजा तु शचीगौर्योर्मैनाके हिमजः स्मृतः ।

॥ इति अदतौयम् ॥

॥ अथ अचतुर्थम् ॥

कनिष्ठेऽवरजः प्रोक्तस्त्वह्निभुग् बर्हितार्ह्ययोः ।
कान्यकुब्जं कन्यकुब्जं समानं नीवृदन्तरे ॥

काश्मीरजं केसरे च कुष्ठे क्लीबेऽथ योषिति ।
वदन्यतिविषायां च ग्रहराजो दिवाकरे ॥

गिरिराजः पुमान्मेरौ क्लीबं काश्यायसे (!)मतम् ।
जघन्यजस्त्ववरजे वृषलेऽथ निशाकरे' ॥

6 वैनतेये द्विजराजो तथोक्तोऽनन्तभोगिनि ।
देवराजः सुनासीरे धर्मराजो युधिष्ठिरे ॥

समवर्तिनि बुद्धे च भारद्वाजो विहङ्गमे ।
मुनौ च वनकार्पास्यां भारद्वाजी पुमानथ ॥

गुरोः पुत्रे पांडवानामाचार्येऽपि मतः पुमान् ।
10 पक्षिराजो वैनतेये पर्णराजिस्तरौ क्वचित् ॥

भृङ्गराजः पक्षिभेदे मार्कवे च मधुव्रते ।
मृगराजस्तु पञ्चास्ये महाराजो महीपतौ ॥

यक्षराजस्तु धनदे मल्लानां रङ्गबन्धने ।
राजराजः कुबेरेऽपि सार्वभौमे निशाकरे ॥

15 वनायुजोऽश्वभेदे स्यादपि वानायुजो मतः ।
क्षीराब्धिजो निशाकान्ते लक्ष्म्यां क्षीराब्धिजा मता ॥

॥ इति जचतुर्थम् ॥

॥ अथ जपद्यमम् ॥

कृष्णभध्वजस्तु हरे तद्वह्वभध्वजोऽप्यस्मिन् ।
तथैव शाक्यविशेषे गगनध्वजस्तु कथ्यते मेघे ॥
कज्ज(ल)ध्वजश्च दीपे मुनिभेषजं च लङ्घने प्रोक्तम् ।
तथैव चागस्त्यहरीतक्योरप्युक्तमेतद्धि ॥

5 पद्मध्यां पादविरजाः कथिता तु विशारदैः ।
बालवायजमिच्छन्ति वैडूर्यमणिमुत्तमाः ॥

॥ इति जपद्यमम् ॥

॥ अथ जपष्टमम् ॥

श्रुतश्रवोऽनुजः प्रोक्तस्तत्त्वविद्धिः शनैश्चरे ।

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये भ्रान्तवर्गः ॥

॥ अथ भ्रान्तवर्गः ॥

उभक्तु स्यात्त्यागशीले भजक्ता ध्वन्यन्तरे मता ।
अप्यम्बुकण्टकट्टावप्युक्ता सा शब्दवेदिभिः ॥

इति भ्रान्तवर्गः ॥

॥ अथ आत्मवर्गः ॥

॥ अथ औक्तं अद्वितीयम् ॥

ज्ञो ब्रह्मबुधविद्वत्सु स्यादज्ञो जडमूर्खयोः ।
प्रज्ञस्तु पण्डिते बुद्धौ प्रज्ञा राज्ञौ नृपस्त्रियाम् ॥

विज्ञस्तु विदुषि प्रोक्तो यज्ञस्तु क्रतुमाचके ।
विष्णौ च संज्ञरुद्दिष्टस्तथा संहतजानुके ॥

- 5 संज्ञा नामनि गायत्र्यां चेतनायां रविस्त्रियाम् ।
अर्थस्य सूचनायां च हस्ताद्यैरपि गद्यते ॥
सुज्ञः पण्डितमात्रे स्याद् ।

॥ इति अद्वितीयम् ॥

॥ अथ अष्टौतमम् ॥

अवज्ञा स्यात्तिरस्त्रुतौ ।

अनुज्ञा स्यादयाज्ञायामभिज्ञोऽपि च पण्डिते ॥

- 10 काशज्ञश्च, कलाज्ञश्च कलाविदि निगद्यते ।
काशज्ञः कुक्कुटे ज्योतिर्विदि चाप्यभिधीयते ॥
ह्यतज्ञः कुक्कुरे पुंसि मर्यादिन्यभिधेयवत् ।
दैवज्ञः स्यात्तु गणके वैद्ये दोषज्ञ ईरितः ॥

सर्वज्ञस्तु शिवे बुद्धे क्षेत्रज्ञो वाच्यलिङ्गकः ।
पुंस्यात्मनि प्रधाने च—

॥ इति अष्टतौयम् ॥

॥ अथ अष्टतुर्यम् ॥

षडभिज्ञस्तथार्हते ॥

इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये ज्ञान्तवर्गः ॥

॥ अथ टान्तवर्गः ॥

॥ अथ टटितौयम् ॥

अट्टं दृष्टान्तरेऽत्यर्थे क्षौमे शुष्कोऽन्धसि स्मृतम् ।

5 सङ्ख्याविशेषे त्वष्टेति तथाऽऽटिर्विहगान्तरे ॥

अष्टिर्वृत्तविशेषेऽपि निर्दिष्टा तत्त्ववेदिभिः ।

इष्टित्तु सङ्गहश्लोके तथा यागाभिलाषयोः ॥

इष्टमाशंसिते पूज्यतमे प्रियतमेऽन्यवत् ।

इष्टं संस्कारयोगे च यागे च क्रतुकर्मणि ॥

10 कटः ओणौ शवरथे किलिञ्जेऽतिशये शरे' ।

समये गजगण्डेऽपि पिप्पल्यां तु कटौ मता ॥

कटुः स्त्री कटुरोहिण्यां लताराजिकयोरपि ।

रसमात्रे तु पुलिङ्गमकार्ये तु नपुंसकम् ॥

चिषु तद्वत्सुगन्धोश्च' मत्सरेऽपि खरेऽपि च ।

15 कष्टं तु गहने कृच्छ्रे कृष्टं रोदनरावयोः ॥

कुष्ठं स्यादौषधे रोगविशेषेऽपि कुटी मता ।
 कुम्भदास्यां सुरायां च तथोक्ता चिचगुच्छके ॥
 कूटोऽस्त्री निश्चले राशौ सौरावयवयन्त्रयोः ।
 मायाद्रिशृङ्गयोस्तुच्छे लौहमुद्गरदण्डयोः ॥

5 अन्धतेऽपि, बुधे कृष्टः कृष्टिराकर्षणे मता ।
 कोटिः स्त्री धनुषोऽग्रेऽश्रौ सङ्ख्याभेदप्रकर्षयोः ॥

खटस्तु कूपकफयोः प्रहारान्तरटङ्कयोः ।
 खाटिः शवरथेऽपि स्यात्किणोऽपि स्यादसङ्गहे ॥

खेटः कफे ग्रामभेदे चर्मण्यप्यस्त्रवत्यपि ।

10 गृष्टिः सङ्कल्पसूतायां गवि स्याददरेऽपि च ॥

घटा घटनगोष्ठीभघटनासु च कथ्यते ।

घटः समाधिभेदेभशिरकूटकुटेषु च ॥

घटी स्त्रियां कालमानकुम्भयोः पुंसि तद्वति ।

घृष्टिस्तु घर्षणस्पर्धाविष्णुकान्तासु ना किरौ' ॥

15 घोण्डा तु बदरीपूगदृक्षयोश्च निगद्यते ।

चटु चाटु प्रिये वाक्ये चाटुकारे चटुः पुमान् ॥

व्रतीनामासने चापि 'पिचण्डेऽपि निगद्यते ।

जटामांस्यां लग्नकचे वृक्षमूले वटे जटी ॥

उच्छिष्टे तु भवेज्जुष्टं सेवितेऽपि च वाच्यवत् ।

20 झाटो निकुञ्जे कान्तारे व्रणादिपरिमार्जने ॥

भ्रिण्टी त्वौषधिभेदे स्यादित्याहुः शब्दवेदिनः ।

तटं श्लेचे प्रतीरे च त्रिषु, त्वष्टा दिवाकरे ॥

तक्षमाचेऽपि देवानां शिल्पिन्यपि निगद्यते ।

स्याच्छटिः संशये स्वल्पे सूक्ष्मैलाकालमानयोः ॥

5 चाटिस्तु कट्फले चञ्चां खगमीनविशेषयोः ।

दिष्टं दैवे पुमान् काले दिष्टिर्मुत्परिमाणयोः ॥

स्त्रियां दृष्टिस्तथा बुद्धौ दर्शने लोचनेऽपि च ।

परीक्षार्थे तुलायां च धटश्चूरे धटी मता ॥

नटी दृष्टविलासिन्यां नील्यां शैलूषशोणयोः^१ ।

10 पटः पियालवृक्षे स्यात्पटे चित्रपटेऽपि च ॥

पटुस्तु चतुरे दक्षे नीरोगे चाभिधीयते ।

छत्राके लवणे क्लीबे पटोले तु पुमानसौ ॥

पट्टी ललाटभूपायां तथा लाक्षाप्रसादने^२ ।

पट्टः पेयणपाषाणे व्रणादीनां च बन्धने ॥

15 चतुष्पथेऽथ राजादिशासनान्तरपीठयोः ।

पट्टिस्तु पटभेदे स्त्री ललाटे कुम्भिकाद्रुमे ॥

पुष्टिस्तु पोषणे वृद्धौ^३ पुष्टिस्तु परिमार्जने ।

पोटेति गदिता सन्निर्या स्त्री पुरुषलक्षणा ॥

फटा फणायां दम्भे च फण्टः स्यादौषधान्तरे ।

20 बटुः स्याद्देवताभेदे बटुस्तु ब्रह्मचारिणि ॥

भटः स्यात्पामरे पुंसि वीरे चापि भटो मतः ।
 षट्ठिः स्त्रियां मता ग्रन्थारामे चैव तु भर्जने ॥
 अव्यक्तवाचि ष्टिहं स्यान्त्वाने स्याद्देशगामि तत् ।
 मुष्टिर्वद्वाङ्मुलिकरे तथैव स्त्री 'पलान्तरे ॥

5 यष्टिस्तरौ तु पुंसि स्यात्तथैव भुजदण्डके ।
 द्वयोर्हार्सताभाग्योर्मधुकाशस्त्रभेदयोः ॥

रिष्टः खड्गे फेनिले च रिष्टं स्यादशुभेऽपि च ।
 रिष्टिः खड्गे नाऽशुभे स्त्री लाटोऽनुप्रासदेशयोः ॥
 'अंशुके सारिकायां तु लट्वा शाकान्तरेऽपि च ।

10 वटौ वृक्षविशेषे तु वाटो मार्गे वृत्तिस्थले ॥
 वाटी वनविशेषे स्यात्स्वदिरेऽद्रौ विटः' स्मृतः ।
 तथैव लवणे शङ्खे 'मूषिकेऽपि निगद्यते ॥

विष्टिः कर्मकरे पुंसि भद्राख्ये करणे स्त्रियाम् ।
 प्रेषणे वेतने चापि व्युष्टं कल्ये निगद्यते ॥

15 व्युष्टिः फले समृद्धौ च षष्टिः सङ्क्रान्तरे मता ।
 तथा व्रीहिविभेदे च सृष्टिः सर्गे तु योषिति ॥
 सृष्टं तु निश्चिते क्लीबं प्राज्यनिर्मितयोस्त्रिषु ।
 सटा जटाकेसरयोः स्फुटं व्यक्ते विकसरे ॥

व्याप्ते त्रिषु स्फुटिर्योषित्यादस्फेटामयेऽपि च ।
 20 निर्भिन्ने कर्कटौबीजेऽप्यथ सृष्टं विनिर्मिते ॥

युक्तनिश्चितयोः प्राज्ये चिषु सृष्टिस्तु निर्मितौ ।
स्वभावे चापि गदिता हृष्टो रोमाञ्चिते तथा ॥
सहर्षेऽपि प्रहसिते' विस्मितेऽपि निगद्यते ।
हृष्टो वल्लिक्पथे प्रोक्तो हृष्टो पुरतटी मता ॥

- 5 अक्षोटवन्मतः सद्भिः क्षोटो दृष्टान्तरे कश्चित् ।
॥ इति टटतौचम् ॥

॥ अथ टटतौचम् ॥

अमृष्टमप्रिये प्रोक्तमस्पष्टमपि सकुले ।
अरिष्टमशुभे तक्के स्त्रतिकागार आसवे ॥
अशुभे मृत्युचिह्ने चाप्यादितेये तु कुचचित् ।
अरिष्टो लशुने निम्बे फेनिले काककङ्कयोः^१ ॥

- 10 अभीष्टमौषिते दैवे त्वदृष्टमिति गद्यते ।
अष्टष्टं भौरुणि प्रादुरपटुं मूर्खरोगिणोः ॥
अवटस्तु खिले^२ गर्ते कूपे कुहकजीविनि ।
आदेशिते स्यादादिष्टमाज्ञतोच्छिष्टयोरपि ॥
प्रेतादिभिर्घृहीतो यः स आविष्ट इतौरितः ।

- 15 ^३उत्कटं चिषु श्रुत्येऽथाप्युत्कटस्तीव्रमत्तयोः ॥
^४उद्भटः कण्डपे सूर्येऽप्युचटा वीरुधान्तरे ।
उद्भटः स्यादतिप्रौढेऽप्युत्सटो मृगनायके ॥
कर्कटो राशिभेदे स्यात्कुलीरे विहगान्तरे ।
करटस्त्रिभगण्डे स्यात्कुसुम्भे निम्बजीविनि ॥

१ तिष्ठते, इति मा. ।

२ कोकयोः, इति मा. ।

३ विले, इति मा. ।

४ उम्भ, इति मा. ।

५ उम्माद, इति मा. ।

एकादशाहश्चाह्वे च दुर्दुरूटेऽपि वायसे ।
 करटो वाद्यभेदे स्यात्कर्कटौ तु फलान्तरे ॥
 शिरोस्थिनि करोटिः स्यात्कर्पटं त्वथ वाससि ।
 कलाटौ' तु प्रकोष्ठे स्यादित्याहुः पण्डिता जनाः ॥

५ कपटं स्यात्कैतवेऽथ कार्पटो जतुकार्थिणोः ।
 कवाटं च कुवाटं च कपाटे कथितं बुधैः ॥
 किलाटः शोषितक्षीरपिण्डे स्त्रुरभिरिष्यते ।
 कौकटो देशभेदे स्यान्निःस्वकृपणयोरपि ॥
 कुरुण्टौ दारुपुत्र्यां स्याज्जिह्वाभ्रान्तानप्रभेदयोः ।

१० कुक्कुच्यन्तचर्यायां कुक्कुटश्चरणायुधे ॥
 निषादशूद्रयोः पुत्रे तृणोत्कायां च कुक्कुभे ।
 मनःशिलायां कुलटौ नैपाल्यामथ योषिति ॥
 स्वैरिण्यां, च कृपीटं तु मतं जठरतोययोः ।
 कृकाटोऽवयवे कापि केशटो हर्यजौ कणे' ॥

१५ 'कोयष्टिः कथितः शब्दवेदिभिर्जलकुक्कुभे ।
 अकेशमूर्ध्नि खल्वाटः खर्वटः कण्टकावृते ॥
 खर्वटो ग्रामभेदेऽपि घरदृश्चाश्रमयन्त्रके ।
 चर्पटः स्फारविपुले चपेटेऽपि च पर्पटे ॥
 चक्राटो विषवैद्ये च धूर्तदौनारयोरपि ।

२० चिपिटः स्यात्स्वाद्यभेदे तथा पिष्टिकविस्तृते' ॥

१ कलाटौ, इत्यपरे ।

२ केशाटो जन्तुभिर्द्यापि, इति मा. ।

३ इदं पद्यं माहकायां टप्तपुत्रं आसीत् ।

४ पिष्टलविस्तृते, इति मा. ।

चर्वटा ब्रीहिभेदे स्याच्चर्वटौ पश्ययोषिति ।
चिरण्टी तु सुवासिन्यां स्याद्वितीयवयःस्त्रियाम् ॥
वार्ताकुपुष्पे जकुटं पुंसि स्यान्मलये शुनि ।
च्यङ्गटं स्याच्छिष्यभेदे धौताञ्जन्यां च योषिति ॥

5 चिकूटः शैलभेदे स्याच्चिकूटं लवणेऽभिजे ।
चिपुटा स्यान्मल्लिकायां स्रक्ष्मैलाचिरतोरपि ॥
सतीलके^१ तथा तीरे चिपुटः समुदाहृतः ।
दार्बटं तु मन्त्रवेश्मन्याहुर्द्वतरा नराः ॥

द्रोहाटो मृगलुब्धे स्यान्नाथाभेदे च कथ्यते ।
10 तथा वैडालव्रतिके धाराटश्चातकाश्चयोः ॥
निष्कुटः स्याद्बृहोद्याने केदारे च कवाटके ।
निर्दटः स्याद्व्याश्रम्ये निर्दिष्टो निष्प्रयोजने ॥
परापवादरक्ते च वाच्यलिङ्गोऽयमिष्यते ।
बहुमानुपमङ्गीर्णे स्थले निर्मुटमुच्यते ॥

15 पुरोटिः पुरमंस्कारे गदिता तत्त्ववेदिभिः ।
पर्यटः स्याद्भक्ष्यभेदे तथोक्तो भेषजान्तरे ॥
प्रवेष्टमन्तश्चेभानां दन्तमांसं विदुर्बुधाः ।
पर्कटौ नूतनफले तथा च स्रक्षपादपे ॥
परीष्टिः परिचर्यायां प्राकाम्येऽन्वेषणेऽपि च ।
20 पाचटः कर्पटे^२ पुंसि छत्रे स्यादभिषेयवत् ॥

१ ऊटं, इति मा. ।

२ गके, इति मा. ।

३ कोशान्तरे पुंस्त्वयम् ।

४ स्रव, इति मा. ।

५ पाचाटः पर्यटे, इति मा. ।

पिच्छटः स्यान्नेत्ररोगे क्लीबं सौसकरङ्गयोः ।

भावाटः कामुके साधौ निवेशे भावके नटे ॥

भाक्कटः स्याच्छैलभेदे तथैव च भूषान्तरे ।

मर्कटौ स्यात्तु चक्राङ्गां^१ मर्कटस्य च योषिति ॥

5 करञ्जे श्रूकशिख्यां च तथा वानरलूतयोः^२ ।

मोरटं तु भवे^३दिक्षुमूलाङ्कोटप्रसूतयोः ॥

मोरटं सप्तराचोर्ध्वक्षीरे मूर्ध्ना तु मोरटा ।

वरटौ हंसयोषायां गन्धोल्यामपि गद्यते ॥

वर्णाटो गायने चिचकरे स्त्रीकृतजीवने ।

10 विकटा वज्रवाराङ्गां विषूविकरालयोः ॥

शब्दविज्ञैर्निगदितो विपाटस्तु पतत्रिणि ।

वेकटः स्यान्मछभेदे यूनि वैकटिकेऽपि च ॥

शकटं रथभेदे^४स्याच्छाकटस्तस्य वोढरि ।

शाकटं धवदृष्टे^५ऽपि निगदन्ति च पूस्यपि ॥

15 शैलाटो देवले सिंहे^६ 'शुक्लकाचकिरातयोः ।

समष्टिर्मेलने प्रोक्ता संसृष्टमपि सङ्गते ॥

यमनादिविशुद्धेऽपि स्वादिष्टं स्वनियोजिते ।

स्वादिष्टं चापि गदितं यत्स्यात्त्वादुरसाचितम् ॥

॥ इति दृष्टतृतीयम् ॥

१ मृपशिख्यां स्यादिति ।

२ पुंसौति शेषः ।

३ दिक्षुमूलकोट इति मा. ।

४ शकटं रथोभेदे, अगति चेति परे ।

५ क्षणावस्थे, इति मा. ।

६ शुक्लकाच, इति मा. ।

॥ अथ टचतुर्थम् ॥

उरःकुटं तु बालोपवीते शब्दविदो विदुः ।

उच्चिक्कटो मीनभेदे तथा कोपनपूरुषे ॥

करहाटोऽजकन्दे स्यात्पुष्पवृक्षप्रभेदयोः ।

कार्यपुटस्तु चार्वाकोन्मत्तानर्थकरेषु च ॥

5 कामकूटस्तथा वेश्याप्रिय'विभ्रमयोरपि ।

कुटम्बटस्तु स्योनाके कैवर्त्या अपि मुस्तके ॥

कुण्डकौटस्तु चार्वाके वचनाभिन्नपूरुषे ।

पतितब्राह्मणौपचे तथा दासीरतेऽपि च ॥

खञ्जरीटः पक्षिभेदे, खञ्जरीटस्तु गद्यते ।

10 फलकेऽप्यसिधारास्थव्रतधारिणि पूरुषे ॥

गाढमुष्टिस्तु कृपणे कृपाणेऽपि निगद्यते ।

चक्रवाटः क्रियारोहे पर्यन्ते° च शिखातरौ ॥

चतुःषष्टिः कलासङ्ख्याप्रभेदे बहुष्वेऽपि च ।

विद्याविस्थातविभवे भण्डे चाटुपटुः स्मृतः ॥

15 नारकौटोऽश्मकौटे स्यात्खदत्ताशाविहन्तरि ।

परपुष्टः पिके चान्यपुष्टे स्यादाव्यलिङ्गवत् ॥

परपुष्टा वारनार्या प्रतिहृष्टं द्विकर्षिते ।

गर्ह्ये° च, प्रतिस्पृष्टस्तु प्रत्यास्थाते च प्रेषिते° ॥

रामाश्रमे पञ्चवटी क्लीबे बालोपवीतके ।

20 मुखम्यटो° याचके तु गदितो वसुकौटवत् ॥

१ विष्णु, इति मा. ।

२ वर्ते, इति मा. ।

३ प्रस्थाते प्रेषितेऽपि च, इति मा. ।

४ चो, इत्यन्यत्र ।

यज्ञस्थाने यज्ञवाटं राहृच्छिष्टं रसोनके ।
 वर्कराटः कटाक्षे स्यात्तरुणादित्यरोचिषि ॥
 नारीपयोधरोत्सङ्गकान्तदन्तनखक्षते ।
 शिपिविष्टस्तु खलतौ हरौ दुश्चर्मणीश्वरे ॥

5 उक्तः श्रुतिद्वटुः प्राञ्चलोहेऽहौ पापशोधने ।

॥ इति टचतुर्थम् ॥

॥ अथ टपञ्चमम् ॥

नवोढावस्त्रमानन्दपटमिच्छन्ति स्वरयः ।
 ग्राहे जलकिराटश्च गदितस्तत्त्ववेदिभिः ॥
 अथ 'स्याद्दशनोच्छिष्टः निश्वासाधरचुम्बयोः ।
 प्रासादकुक्कुटः सङ्निर्मतो गृहकपोतके ॥

10 चिचोक्तौ पुष्पशकटीं वदन्ति निपुणा जनाः ।

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये ढान्तवर्गः ॥

॥ अथ ढान्तवर्गः ॥

॥ अथ ठैकम् ॥

श्री(?)ठः शून्ये ॥

॥ इति ठैकम् ॥

॥ अथ ठदितौयम् ॥

कठःस्वर ऋचां भेदे स्यात्तदध्येतृवेदिनोः ।
मुनिभेदे वारिपण्यां तथा स्यात्प्रसभेऽपि' च ॥
कण्ठो ध्वनौ सन्निधाने गले मदनभूरुहे ।
काष्ठा दारुनिशायां स्यात्कालमानप्रभेदयोः ॥

- 5 दिशि च स्थानमात्रेऽपि काष्ठमाख्यातमिन्धने ।
कुष्ठं रोगे पुष्करे' च कुठः स्याद्दृक्षमात्रके ॥
तत्रैव कुठिरित्युक्तः कुण्डोऽकर्मण्यमूर्खयोः ।
कोष्ठः कुसूत्रे चात्मीये मध्ये कुष्ठेर्गृहस्य च ॥
गोष्ठौ सभायां संस्त्रापे गोष्ठं गोस्थानके मतम् ।
10 ज्येष्ठा लक्ष्म्यग्रजायां स्याद्दृक्षगोधर्क्षयोर्मता ॥
ज्येष्ठो मासविशेषेऽपि श्रेष्ठे वृद्धे च कल्पितः ।
निष्ठा निष्पत्तिनाशान्तयाज्जानिर्वहणेषु च ॥
प्रष्ठः श्रेष्ठेऽग्रगे' चैव स्त्रियां चाण्डालिकौषधौ ।
पाठस्तु पठने स्यातो विद्वकर्ण्यां तु योषिति ॥

- 15 पृष्ठं चरमगात्रेऽपि देहस्यावयवान्तरे ।
वण्डः कुन्तायुधे खर्वेऽप्यक्षतोद्वाहपुरुषे ॥
शठो मध्यस्थपुरुषे तथा धत्तूरधूर्तयोः ।
शोठोऽलसे च मूर्खे च श्रेष्ठो वैश्रवणे वरे ॥

१ कोष्ठाक्षरे ऋषयः पर्यायौ ।

२ सुगन्धे, इति मा. ।

३ खगे, इति मा. ।

षष्ठी कात्यायनीषष्ठोस्तथा षष्ठां च पूरणे ।
इठः स्यात्प्रसभे प्रश्न्यां हेठो बाधाविहेठयोः ॥

॥ इति ठद्वितीयम् ॥

॥ अथ ठद्वतीयम् ॥

अम्बष्ठो देशभेदे च विप्राद्वैश्यासुतेऽपि च ।
स्त्रियां तु स्यादम्बलोण्यां पाठायूथिकयोरपि ॥

5 अपष्ठुस्तु भवेत्काले वामे' स्यादन्यलिङ्गकः ।
कमठः कच्छपे भाण्डभेदे तु कमठं मतम् ॥
कनिष्ठोऽल्पेऽनुजे यूनि कनिष्ठा दुर्बलाङ्गुलौ ।
जरठः कर्कशे पाण्डौ कठिने त्वभिधेयवत् ॥
नर्मठश्चुबुके षिङ्गे प्रतिष्ठा गौरवे क्षितौ ।

10 स्थाने च यागनिष्पत्तिचतुरक्षरपद्ययोः ॥
प्रकोष्ठो मणिवन्धस्य कुर्परस्यान्तरेऽपि च ।
भूपकक्षान्तरेऽपि स्याद्धिष्ठो बालकल्पके ॥
वसिष्ठो मुनिभेदे स्याद्धरिष्ठं मरिचे मतम् ।
वरिष्ठः स्यादुरुतरे प्रवरे तित्तिरावपि ॥
15 ताम्ने चाथ मकुष्ठस्तु ब्रीहिभेदेऽपि मन्थरे ।
वैकुण्ठः स्याद्विष्णुलोके तथा विष्णौ शतक्रतौ ॥
श्रीकण्ठो 'देशभिद्युग्रे साधिष्ठोऽतिदृढार्ययोः ।

॥ इति ठद्वतीयम् ॥

॥ अथ उच्यते ॥

कलकण्ठः कलरवे हंसे 'पारावते पिके ।
कालकण्ठस्तु दात्यूहे कलविक्के च खञ्जने ॥
तथा स्यात्खण्डपरशौ मयूरे पीतसारके ।
कालपृष्ठं कर्णचापे तथा कीदण्डमाचके ॥

- 5 कालपृष्ठस्तु सारङ्गविशेषे कङ्कपक्षिणि ।
कलविक्के चित्रपृष्ठो निर्दिष्टः शब्दवेदिभिः ॥
जम्बीरे स्याद्वन्तशठः कपित्थे कर्मरङ्गके ।
नागरङ्गेऽपि चाङ्गेर्यां भवेद्वन्तशठाऽपि^१ च ॥
नीलकण्ठः शिवे 'केकिदात्यूहे खञ्जनेऽपि च ।
10 पूतिकाष्ठं तु सरले मतं तद्देवदारुणि ॥
सूचकण्ठः खञ्जरीटे कपोते वाडवेऽपि च ।
हारिकण्ठः परभृते हारान्वितगलेऽपि च ॥
क्षीरकण्ठो बालके च तथैव च निरक्षरे ।

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपद्यां ठान्तवर्गः ॥

॥ अथ ठान्तवर्गः ॥

॥ अथ उच्यते ॥

उः पुमान् 'वाडवाग्रौ स्याद्वाकिन्यामपि च स्त्रियाम् ॥

१ पास, इति मा. ।

२ शठेऽपि, इति मा. ।

३ केके, इति मा. ।

४ वाट्वाग्रौ, इति मा. ।

॥ अथ उदितौघम् ॥

अडः स्यादुद्यमे त्वण्डं मुष्के पेश्यां नपुंसके ।

ईडा स्तुतौ यज्ञपात्रे नाड्यां च बुधयोषिति ॥

वसुमत्यां सौरभेय्यां वचने चापि कथ्यते ।

कण्डो मदे तु काश्ये स्यात्कण्डूः प्रोक्ता तु रुग्भिदि ॥

5 कण्डं नाले तरुस्कन्धे बाणेऽवसरनीरयोः ।

कुत्सिते वृक्षभिन्नाडौघन्दे रहसि गद्यते ॥

क्रौडा केलिप्रकारे च स्यात्खेलाज्ञानयोरपि ।

कुण्डं देवजलाधारे मानभेदेऽग्निकेतने ॥

पतिवत्नीसुते जारात्^१ कुण्डौ^२ प्रोक्ता कमण्डलौ ।

10 क्रोडो मन्दे पुरे क्रोडो न पुमानङ्गरक्षसोः ॥

क्रोडः सूकरमातङ्गोः^३ क्रोडं क्रोडा च वक्षसि ।

खण्डोऽस्त्री शकले चेक्षुविकारमणिदोषयोः ॥

खण्डौ मानान्तरे खेडा रुजायां च निगद्यते ।

खदे^४ खेडो निगदितः खोटवच्छब्दवेदिभिः ॥

15 गडस्तु^५ सेचने गण्डः खड्गिन्यपि निगद्यते ।

वरे^६ योगप्रभेदे च वीथ्यङ्गे पिटकेऽपि च ॥

चिन्वीरकपोलेषु हयभूषणबुधुदे ।

गडुः पृष्ठगुहे कुञ्जे गडो मौनान्तराययोः ॥

१ वसन, इति मा. ।

२ कुण्ड इति शेषः ।

३ खडा, इति मा. ।

४ खड्गे, इति मा. ।

५ लीव, इति मा. ।

६ ग्रहे, इति मा. ।

गुडः स्यादिष्टुविशतौ हस्तिस्त्राहगोलयोः ।
गुडा स्रुद्धां तु गदिता गुलिकायां तु योदिता ॥
गोण्डः पामरजातौ च वृद्धनाभौ च वाच्यवत् ।
चण्डस्तु दैत्यभेदे स्यात्तिन्निहं यमकिङ्करे ॥

5 चण्डोऽतिकोपने चण्डौ मृडान्यां कोपनस्त्रियाम् ।
चण्डा धनहरीशङ्खपुण्योस्तौत्रे तु वाच्यवत् ॥

चूडा शिखायां वलभौ तथा बाहुविभूषणे ।
चोडो देशविशेषे स्यादपि प्रावरणान्तरे ॥
जडो मूर्खे हिमग्रस्ते श्रुकशिख्यां जडा मता ।

10 ताडस्तु ताडने घोषे मुष्टिमेयतृणादिषु ॥
ताडौ पचद्रुमे चाथ मुखे तुण्डमुदीर्यते ।
तृडा तोडा ताडने स्यादण्डोऽस्त्री लगुडं पुमान् ॥

व्यूहभेदे प्रकारेणैव कोणमन्यानयोरपि ।
सैन्ये काले कालमाने चण्डांशोः पारिपार्श्वके ॥

15 दमे यमेऽभिमाने चोपायभेदे च कौर्त्तितः ।
दण्डो मानार्थको यः स्यात्सविंशतिशताङ्गुलः ॥

व्यूहभेदेऽपि कथितो द्राडो विशरणे मतः ।
धाडोऽपि स्याद्विशरणे तृणभेदे नडो मतः ॥

नलवच्छब्दभेदज्ञैर्नाडौ नाले व्रणान्तरे ।

20 शिरायां गण्डदूर्वायां चर्यायां कुहनस्य च ॥

तथा षट्क्षणकालेऽपि नौडं स्थानकुलाययोः ।
पण्डः षण्ढे धियां पण्डा पाण्डस्तु नृपतौ सिते ॥

पिण्डः सान्द्रे बले बोले गृहाङ्गे जीवनायसोः ।

देहेऽपि च जपापुष्पे निवापे सिल्हकेऽप्यथ ॥

पिण्डी त्वलाबुखर्जूरतगरेषु च कथ्यते ।

पौडा कृपाशिरोमालाऽपमर्दसरलद्रुषु ॥

5 भाण्डं पात्रेऽश्वभूषायां भूषामात्रे वणिग्धने ।

भण्डः कुशीलवे मण्डः शाकभेदे च मस्तुनि ॥

पञ्चाङ्गुले त्वामलक्यां मण्डा स्यात्सारपिच्छयोः ।

अस्त्रियां, दैत्यभेदे तु मुण्डः स्यान्मुण्डिते चिषु ॥

मुण्डा चौषधभेदे स्त्री मुण्डा स्याद्विधवास्त्रियाम् ।

10 मस्तके त्वस्त्रियां, रण्डा मूपपर्यधवास्त्रियोः ॥

रोडः श्लोभे भवेत्पुंसि तृप्ते स्याद्वाच्यलिङ्गकः ।

वण्डा तु पांशुलायां स्याच्चिषु हस्तादिवर्जिते ॥

वण्डो विभागे वाडः स्यादाश्वे, सर्पहिंसयोः ।

व्याडः शुण्डा पानगृहहस्तिहस्तसुरासु च ॥

15 अप्यम्बुहस्तिनीवेश्यास्वपि, शण्डो रुजाविधौ ।

सङ्घाते च भवेच्छाडा स्नाघावचसि योषिति ॥

शैडाऽनादौ भवेच्छौण्डो मदमत्ते च विश्रुते ।

शौण्डी भवेत्तु पिप्पल्यां घण्डं पद्मादिसंहतौ ॥

आङ्गाने तु भवेद्धण्डे नाक्योक्तौ स्वसखीं प्रति ।

20 हुण्डः स्यादथ सङ्घाते हुण्डमावरणे तथा ॥

हरणे च हुडाहूडो गतौ हेडस्त्वनादरे ।

हेडा चाथ गतौ होडा ह्येडः कर्णमयध्वनौ ॥

गरले शङ्करे' चापि लोहितार्कफले तथा ।
 छेडं तु घोषपुष्पे स्यात्तथैव च दुरामदे ॥
 छेडा वंशशलाकायां सिंहनादे तु योषिति ।
 कुटिले वाच्यलिङ्गः 'स्यादंशशल्येऽपि च स्त्रियाम् ॥
 ॥ इति उद्वेगतीयम् ॥

॥ अथ उद्वेगतीयम् ॥

- 5 आमण्डं प्राहुरेरण्डे मण्डवत्तद्विदो जनाः ।
 करण्डौ मारिकायां स्यात्तस्यां चित्रपदा यथा ॥
 करण्डो मधुकोशामिकारण्डेषु दलादके ।
 कुरण्डोऽपि च दीर्घादिसुरज्येष्ठे च संमतः ॥
 तथा निर्गदिता स्त्री च करण्डोच्चतरा वकाः ! ।
- 10 कृष्माण्डो 'गणभेदेऽपि भूणे कर्कारुकेऽपि च ॥
 कृष्माण्डौ त्वीपधीगौर्योः कोदण्डो नौदन्तरे ।
 कार्मुके भुवि, सर्पारौ गरुडो गारुडं पुनः ॥
 सर्पमन्त्रे मरकते तरण्डस्त्वाम्रवे मतः ।
 बडिशौस्तत्रसम्बद्धवस्त्रकाष्ठादिनिर्मिते ॥
- 15 नौकायामपि न स्त्री स्याच्चाण्डा देवतान्तरे ।
 तिनित्डी स्यात्तु चिञ्चायां तथा वृष्टाम्बकेऽपि च ॥
 'द्राविडः स्याज्जनपदे सङ्ख्याभिद्बधमुख्ययोः ।
 निर्गुण्डौ नौलशेफाल्यां सिन्धुवारद्रुमेऽपि च ॥

१ कुरले, इति मा. ।

२ स्यादपौदंशप्रकल्पके, इति मा. ।

३ गज, इति मा. ।

४ द्रवि, इति मा. ।

प्रचण्डो दुर्वहे श्वेतकरवीरे प्रतापिनि ।

प्रकाण्डो विटपे शास्त्रे मूलशाखान्तरे तरोः^१ ॥

शस्त्रे पिचिण्ड उदरे पशोरवयवे पुमान् ।

पूथण्डः स्यात्पूतिकीटे तथा जन्वन्तरेऽपि च ॥

5 पोगण्डः स्याद्द्वयोर्भेदे तथा पौगण्ड ईरितः ।

भृशण्डायुधभेदे स्याद्भेरुण्डा देवतान्तरे ॥

तथैव यक्षिणीभेदे वाच्यवत्तु भयानके ।

मारुण्डोऽण्डे भुजङ्गीनां मार्गे गोमयमण्डले ॥

मार्तण्डः स्यादुष्णरश्मौ क्रोडेऽपि परिकीर्तितः ।

10 वरण्डो मुखरोगे स्याद्वरण्डा^२ तु निगद्यते ॥

सारिका^३ वर्त्तिशस्त्रभिद्बुधेनुषु योपिति ।

वितण्डा व्यर्थवादे स्यात्^४ त्कच्चीशके शिलाङ्घ्रये ॥

करवीर्यां च कथिता शिखण्डो बर्हचूडयोः ।

शरण्डस्तु पुमान् धूर्ते सरटे भूषणान्तरे ॥

15 शिखण्डौ ना कुक्कुटे^५ स्याद्भाङ्गेयारिमयूरयोः ।

सिंहण्डवच्च सेहण्डो वृक्षभेदे निगद्यते ॥

॥ इति षष्ठतमोऽध्यायः ॥

१ योरिति मा. । २ तण्डा, इति मा. । ३ बालिशस्त्रौ, इति मा. ।

४ कट्टी, इति मा. । ५ कपाले, इति मा. ।

॥ अथ उचतुर्थम् ॥

अपोगण्डस्तु शिशुके विकलाङ्गेऽतिभौरुके ।
गलशुण्डी तु रुग्भेदे गृहनीडो वृषायणे' ॥
गौरीपिण्डा रोचनायां गदिता शब्दवेदिभिः ।
चक्रवाडस्त्वद्रिभेदे चक्रवाडन्तु मण्डले ॥

- 5 जलरण्डो जलावर्ते पयोरेणौ भुजङ्गमे ।
'देवताडस्तु जीमूते सैहिकेये हुताशने ॥
उत्वातकेलिः शृङ्गाद्यैर्वप्रक्रीडा निगद्यते ।
स्यात्तु वातगुडो' वात्यावातशोणितयोरपि ॥
पिच्छलस्फोटिकायां च वामायामपि योषिति ।
10 शब्दविद्विर्निगदितो हरिमण्डोऽतिमुक्तके ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपद्यां ङान्तवर्गः ॥

॥ अथ ङान्तवर्गः ॥

॥ अथ ढदितौयम् ॥

गाढं शुण्यां क्षुद्रकूपे लवणेऽपि निगद्यते ! ।
गूढं रहसि गुह्ये च संवृते पुनरन्यवत् ॥
'दाढा स्यादपि दंष्ट्रायामभिलाषे च कौर्त्यते ।
ढढः प्रगाढे स्थूले च नितान्ते बलवत्यपि ॥

१ ने, इति मा. ।

२ जल, इति मा. ।

३ खुडा, इति मा. ।

४ क. पु० (दा) ।

माढिर्देन्यप्रकाशेऽपि पत्रभङ्गौ^१ च गद्यते ।
 मूढः स्यात्तन्द्रिते बाले स्थूणायां मेढिरुच्यते ॥
 राढः स्याद्देशभेदेऽपि स्त्रियां स्यात्सूक्ष्मशोभयोः ।
 रूढो जाते प्रसिद्धे च बाढं दृढप्रतिज्ञयोः ॥

- 5 व्यूढः स्यात्संहतौ चापि विन्ध्यस्ते पृथुलेऽपि च ।
 वोढा भारवहे सूते षण्डः स्यात्पुंसि गोपतौ ॥
 आकृष्टाण्डे वर्षवरे^२ तृतीयप्रकृतावपि ।
 षोढा तु षट्प्रकारे स्यात् 'सोढा शक्ते निगद्यते ॥
 तितिक्षासंयुते चापि सोढा स्यादभिधेयवत् ।

॥ इति ढद्वितीयम् ॥

॥ अथ ढद्वितीयम् ॥

- 10 अधूढा कृतसापत्न्यनार्यामधूढ ईश्वरे^३ ।
 आषाढो मलये मासे दण्डे च व्रतिनामपि ॥
 आषाढात्वृक्षभेदेऽपि विद्वद्भिर्गदिता स्त्रियाम्^४ ।
 आषाढौ शुचिपूर्णायामासौढं त्वशिते चिषु ॥
 तथा स्यात्पादविन्यासविशेषे शस्त्रधारिणाम् ।
 15 ऊढे^५ स्थूलेऽप्युदूढः स्यादुपोढो निकटोढयोः ॥
 प्रगाढः कच्छदूढयोः प्रमौढो मूचिते घने ।
 प्ररूढो जठरे बद्धमूले^६ वारूढ इत्ययम् ॥

१ क्लृ, इति मा. ।

२ घरे, इति मा. ।

३ ख. थो ।

४ व्यामधूढस्तु महेश्वरे, इति मा. ।

५ ख. पु० पाठः ।

६ रूढे, इति मा. ।

७ ख. था ।

वस्त्राञ्चले पञ्चरेऽग्नौ कपाटे शम्बलेऽपि च ।
 विगूढो गर्हिते गुप्ते विरूढोऽङ्कुरिते तथा ॥
 जातेऽपि त्रिषु मरूढः प्रौढेऽप्यङ्कुरिते त्रिषु ।
 'समूढः पुञ्जिते भुम्ने मद्यो जातेऽनुपसृते' ॥

॥ इति ढटतौयम् ॥

॥ अथ ढचतुर्थम् ॥

5 अध्यारूढः समारूढेऽभ्यधिके वाच्यलिङ्गकः ।
 प्रत्यालौढस्तु 'चरणन्यामभेदेऽशिते त्रिषु ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये ढान्तवर्गः ॥

॥ अथ णान्तवर्गः ॥

॥ अथ णद्वितीयम् ॥

अर्णो वारिण्यणुर्व्रीही स्याल्लेशे परमाणुके ।
 अणिराणिवदक्षाग्रकीले स्याद्'असौमयोः ॥
 उष्णः स्यादातपे ग्रीष्मे दक्षे चोर्णा तु मेघजे ।
 10 लोम्नि भूमध्यगावर्तं ऋणं देये निगद्यते ॥
 एणो मृगविशेषेऽथ स्यात्कर्णस्तु पृथ्यासुते ।
 सुवर्णालौ श्रुतौ चापि कर्णौ तु स्यन्दने मतः ॥

१ गुप्ते. इति मा. । २ ख. सं. । ३ क. स्तते । ख. ण्ण. इति मा. ।
 ४ ख. श. । ५ क. प्रिसौ. ख. प्रिषो. इति मा. ।

कणा जीरककुम्भीरमक्षिकापिप्पलीषु च ।
कणस्तु धान्याद्यंशे 'स्यादतिस्त्रक्ष्णे कणो रवे ॥

काणश्च, विहताक्षे तु काण इत्यभिधीयते ।
कीर्णं छन्नेऽपि विक्षिप्ते हिंसितेऽपि च वाच्यवत् ॥

5 कृणिस्तुन्नकटक्षे स्याच्छिन्नहस्ते च कुङ्कुरे ।
कृष्णास्तु वायसे विष्णौ व्यासे भीमानुजेऽपि च ॥

मेचके त्वन्यवत्कौबे कालायसमरौचयोः ।
कृष्णा तु द्रौपदीद्राक्षाकणानीलीनदीष्वपि ॥

कोणस्तु लगुडेऽसौ च मतो वीणादिवादने ।
10 गृहादौनामेकदेशे वाद्यभेदे च गद्यते ॥

गणः समूहे प्रमथे^१ सङ्ख्यासैन्यप्रभेदयोः ।
गौर्णं गिलितमात्रेऽपि स्याद्भृतेऽपि च वाच्यवत् ॥

गुणोऽप्रधाने रूपादौ सूदे मौर्व्यां वृकोदरे ।
सूत्रे सत्त्वादिसन्ध्यादिविद्यादिहरितादिषु ॥

15 'शौर्यादौ च तथा त्यागधिषणावृत्तिरज्जुषु ।
गुणी गुणानामाधारे द्रव्यमात्रेऽपि वाच्यवत् ॥

गेष्णुर्नटे गायने च गोणः शुष्कफले मतः ।
गोणी तु वृषवाहिन्यां घ्राणं घ्रातेऽन्यलिङ्गवत् ॥

१ ख. पु० स्यान्मार्गके च ।

२ क. धमे ।

३ ख. पु० विद्यादौ, इति मा. ।

नासिकेन्द्रिययोः क्लीबं घृणः कौटान्तरे मतः ।

घृणा जुगुप्साक्षपयोर्घृणी रश्मौ प्रकौर्त्यते ॥

पोषितुरङ्गयोर्घोणी नासायां तु 'मता स्त्रियाम् ।

चणस्तु हरिमन्ये स्याद्धीर्णं क्लीबे कृते मतम् ॥

5 चूर्णो चोक्ता कपर्देऽपि चूर्णो धूलौ निगद्यते ।

क्षारभेदे, च चूर्णं स्यात्सुवासयुक्तिके तथा ॥

'जर्णश्चन्द्रे तरुभिदि जिष्णुरर्जुनशक्रयोः ।

जित्वरे चाथ जीर्णं तु परिपक्वपुराणयोः ॥

जूर्णो धान्यविशेषे स्याज्जर्णिः क्रमुकभिद्यपि ।

10 तर्णः पोते परिचारे चार्णः स्याद्रक्षितेऽपि च ॥

चारणं तु चायमाणायां तार्णं तृणमये मतम् ।

तीर्णः^१ स्यात्तु समुत्तीर्णं नद्यादौ वाच्यलिङ्गवत् ॥

तीक्ष्णं सामुद्रलवणे तिग्मात्मत्यागिनोरपि^२ ।

तीक्ष्णो यवाग्रजे क्लीबं विषलोहाजिमुष्कके ॥

15 तूणी नील्यां निषङ्गे ना तूर्णं तु त्वरितेऽव्ययम् ।

तृष्णा^३ 'तर्षलिप्सयोः स्यात्तृणं तु यवसे मतम् ॥

'दीर्णं तु 'दारिते भीते द्रुणं चापे निगद्यते ।

तथा मतोऽलिनि द्रुणो 'द्रोणीकच्छपयोर्द्रुणी ॥

१ चोक्षा, इति शेषः । २ ख. जु । ३ ख. र्ण ।

४ त्रिध्विति शेषः । ५ ख. तर्षलिप । ६ ख. ती ।

७ ख. ता । ८ श्लोकीकच्छयोरिति न्यायम् ।

देषुस्तु दुर्दमे^१ दातर्यपि द्रोणः कृपौपतौ ।
 द्रोणश्च मानभेदेऽपि कृष्णकाके स्थलान्तरे ॥
 स्त्रियां काष्ठाम्बुवाहिन्यां गवादन्यामपौरितः ।
 धृष्णुर्धृष्टे निगदितो नेष्णु ! नेतरि कौर्त्तितः ॥

5 पर्यं पक्षे पलाशेऽपि^२ पर्यः स्यात्किंशुकद्रुमे ।
 पणो वराटमाने स्यान्मूल्ये कार्षापणे ग्लहे ॥

*कथ्यशाकादिके द्यूतव्यवहारे भृतौ धने ।
 पार्ष्णिस्तु पादावयवे सैन्यप्रष्टोन्मदस्त्रियोः ॥

10 प्राणोऽनिले बले बोले हृन्मरुत्काव्यजीवयोः ।
 पुंभूम्नि वाऽसुषु प्राणाः पूरिते वाच्यलिङ्गकः ॥

प्राणौ तु चेतने प्रोक्तः करे पाणिर्निगद्यते ।
 प्राह्लो दिनस्यादिभागे तृतीयांशेऽपराह्लवत् ॥

पूर्णः शक्ते^३ समग्रे च पूरिते त्वभिधेयवत् ।
 फणा फटे फणौ सर्पे फाणिर्गुडकरम्बयोः ॥

15 डिण्डीरे तु भवेत्फणौ बाणः कृष्णकुरण्टके ।
 बाणः^४ स्याज्जोस्तने दैत्यविशेषे केवलेऽपि च ॥

सायके मूर्त्तिभेदे च भ्रिण्ड्यां बाणा निगद्यते ।
 बाणा च बाणमूलेऽपि नदीभेदे च गद्यते ॥

भाणो नाटकभेदे स्याद्भूषणुर्भवितरि स्मृतः ।

20 स्याद्भर्भडिभयोर्भूणो मणिर्मुक्ताश्मजातिषु ॥

१ ममे. इति मा. ।

२ ख. गे. ।

३ ख. क्रिय ।

४ ब्दे. इति मा. ।

५ ख. गे. ।

माणिः 'पञ्चशिरायां स्यात्स्त्रियां विबुधसंमता ।

मोणः 'शुष्कफले नक्रमक्षिकाऽहिकरण्डयोः' ॥

रणः कोणे कणे पुंसि समरे पुन्नपुंसकम् ।

रीणं स्तुते तु रुणं स्याद्गमे रेणुस्तु पर्पटे ॥

5 धृलौ पुष्पपरागे च लोणौ स्यादौषधान्तरे ।

वणः श्रुते निगदितो वर्णो विप्रादिषु स्मृतः ॥

शुक्लादौ च मतो वर्णो यशोगुणकथासु च ।

स्तुतौ ना न स्त्रियां रूपभेदाक्षरविलेपने ॥

ब्रह्मचारिणि वर्णो स्याल्लेखने चित्रकारके ।

10 वाणिर्वृतौ निगदिता वाणिर्मूल्ये बलाहके ॥

वाणौ स्याच्छ्रुतिभारत्योर्विष्णुर्व्यापकशार्ङ्गिणोः ।

वस्त्रक्यां विद्युति तथा वीणा निगदिता बुधैः ॥

वृष्णिर्नृपान्तरे प्रोक्तस्तथा पाखण्डि(चण्ड!)योः ।

वृक्कणं द्विन्ने निगदितं वेणिर्नद्यन्तरे स्त्रियाम् ॥

15 वेणौ केशस्य बन्धे स्यान्नद्यां देशान्तरेऽपि च ।

देवताहं च वेणुस्तु त्वक्क्षारे च नृपान्तरे ॥

शणस्त्वक्क्षारके प्रोक्तः आणं पक्वेऽप्युदीरितम् ।

आणा तु स्याद्यवाग्वां स्त्री शणो माषचतुष्टये ॥

लोहादीनां च निकषे शाणौ प्रावरणान्तरे ।

20 शौर्णं क्लिप्ते मतं शिल्पिसंहतौ श्रेणिरुच्यते ॥

'पङ्क्तौ तथा सेकपात्रे प्रवदन्ति मनोविणः ।
 समानार्थे च शोणस्तु क्लृप्तानौ श्योनकेऽपि च ॥
 लोहिताश्वे नदे कोकनदच्छाये तु वाच्यवत् ।
 श्रोणः पङ्क्तौ स्मृतः श्रोणी कथिताऽवयवान्तरे ॥

- 5 स्थाणुर्भुवे हरे कौले स्थिरे स्थाणुरपीष्यते ।
 स्थूणा स्तम्भे लोहमूर्तावङ्कुशे तु शृणिर्मता^१ ॥
 'लज्जावति ह्रीण इति गदितः शब्दवेदिभिः ।
 ह्रीणं ह्रीते वाच्यवत्स्याद् ह्रणो देशान्तरे मतः ॥
 क्षणः पर्वोत्सवे काले निर्वापार^२ स्थितावपि ।
 10 'क्षीणस्तु हासमापन्ने क्षुणं स्यान्निश्चयार्थके ॥
 क्षोणी धरण्यां निर्दिष्टा पूजायामर्हणे मता ।

॥ इति णदितौयम् ॥

॥ अथ णदितौयम् ॥

- अरणिर्वह्निमन्ये ना द्वयोर्निमन्थ्यदारुणि ।
 अरुणः कुष्ठभेदे ना सन्ध्या^३ रागेऽर्कसारथौ ॥
 अरुणो^४ व्यक्तरागेऽर्के कपिले गुणिनि त्रिषु ।
 15 स्त्रियां त्वतिविषाश्यामामञ्जिष्ठाचिदृतासु^५ च ॥

१ ख. पु. इदमधिकम् ।

२ तः, इति मा. ।

३ ख. पु. इदं नास्ति ।

४ क. स्रुता, ख. स्थिरा, इति मा.

५ ख. पु. इदं नास्ति ।

६ ख. सारे ।

७ शो, इति मा. ।

८ ख. विशासु ।

अभीक्ष्णं तु भृशे नित्ये तद्युक्तक्रिययोस्त्रिषु ।

अवर्णः स्यादथाक्षेपे निर्दये त्वष्टणो मतः ॥

अपर्णा स्यात्तु दुर्गायामनृणस्त्वृणनिर्गते^१ ।

अभ्यर्णं स्यात्सन्निहिते त्वकर्णः क्षेड ईरितः ॥

5 पूर्णेतरे त्वपूर्णं स्यात्पण्यवीथ्यां तथाऽऽपणः ।

आपणस्तु निषद्यायामाकीर्णं सङ्कुले मतम् ॥

आर्याणी स्यादथार्यायामिच्छायामौषणा मता ।

इन्द्राणी करणे स्त्रीणां पौलोमीसिन्दुवारयोः ॥

ईरिणं तृपरे शून्ये^२ त्विरिणं चापि गद्यते ।

10 ईप्सणं दर्शने दृष्टावङ्गनेऽपि निगद्यते ॥

उरणस्तु भवेन्मेद्रे मरीचे तृषणं मतम् ।

ऊपणा तु कणायां स्यादृप्सणं प्रोक्षणे मतम् ॥

ऊहणः काष्ठभेदे स्यादुद्रेके तून्वणं मतम् ।

अथो मार्गानुसारिण्यामेपणी च तुलाभिदि ॥

15 कवोष्णमिषदुष्णं स्यात्कदुष्णं च निगद्यते ।

करुणा तु कृपायां स्याद्रसपादपयोः पुमान् ॥

कत्तृणं तृणं^३ भित्प्रश्न्योः करणं हेतुकर्मणोः ।

बालवादी हस्तलेपे^४ नृत्यगीतप्रभेदयोः ॥

क्रियाभेदेन्द्रियक्षेत्रकायसंवेशनेषु च ।

20 कायस्थे साधने क्लौबं पुंसि शूद्राविशोः सुते ॥

१ ख. र्दने ।

२ ख. त्व ।

३ भृत्प्र. इति मा. ।

४ हले स्तेवे, इति मा. ।

कल्याणं मङ्गले स्वर्गोऽक्षये गौर्यां तु योषिति ।

कङ्कणं हस्तवलये सूत्रमण्डन^१योरपि ॥

करेणुर्गजयोषायां स्त्रियां ना तु मतङ्गजे ।

अतिक्रमे स्यात्क्रमणं कर्षणं त्वपकर्षणे ॥

5 करिणी जातिभेदे स्यात्करणिः पादपान्तरे ।

कार्मणं कर्मठे क्लीबे मन्त्रतन्त्रादियोजने ॥

कारणं तु मतं हेतुवधयोः^२ करणेऽपि च ।

स्त्री यातनायां किरणो गभस्तौ किरणं पुनः ॥

क्लीबं विकिरणे, भृत्ये कुर्वाणोऽपि च कारके ।

10 स्त्रियां कृपाणी कर्तर्यां खड्गे निगदितः पुमान् ॥

कृकणः क्रक्रे स्यातः कृपणो द्रव्यलम्पटे^३ ।

खरणाः खरनासे स्यात्खुरणाः खुरनामिके ॥

गर्हणा स्यात्तु निन्दायां गर्भवत्यां तु गर्भिणी ।

ग्रहणं तूपलब्धौ स्यादादरे च तथा करे ॥

15 ग्रहोपराग^४स्वीकारबन्धिष्वपि निगद्यते ।

उद्गाहे^५ गरणं प्राहुर्गर्भाणं गर्भसम्भवे ॥

गृहिणी तु भवेत्पत्न्यां ग्रहणी तु गदान्तरे ।

ग्रामणी^६भौगिके पथौ प्रधाने नापितेऽपि च ॥

ग्रामीणा नीलिकायां स्याद्ग्रामोद्भूते तु वाच्यवत् ।

20 स्याद्गुर्विणी तु गर्भिण्यां गूरणं तूद्यमे मतम् ॥

गोकर्णस्तु मृगे सर्पेऽश्वतरे च गणान्तरे ।
 अङ्गुष्ठानामिकोन्माने मूर्धिकायां तु योषिति ॥
 गुरणं स्यादुद्यमने घृष्टौ घरणमुच्यते ।
 उच्चैर्घृष्टे घोषणा' स्याद्घोषणन्वच्चभाषिणि ॥

- 5 चरणोऽस्त्री बह्वृचादौ मूले गोत्रे पदेऽपि च ।
 भ्रमणाशनयोः^१ क्लीबं चर्वणं भक्षणं मतम् ॥
 कुशीलवे चारणः स्यात्तथा च स्तुतिपाठके ।
 चिक्कणं स्यात्तु मसृणे जरणं हिङ्गुनि स्मृतम् ॥
 जरणं जीरकेऽपि स्यात्कृष्णे मौवर्चनेऽपि च ।
 10 जृम्भणं स्यात्तु जृम्भायां 'डयनं तु रथे स्मृतम् ॥
 तरणिः 'मागरे सूर्ये कुमारीनौकयोः स्त्रियाम् ।
 'निम्नतायां च तरणिर्नौकायामपि तारणिः ॥
 तरुणो रुबुके^२ यूनि तरुणं 'कुब्जपुष्पके ।
 तर्पणं प्रीणने प्रोक्तं चिञ्चायां तिन्तिणौ मता ॥

- 15 तोरणं द्वारबन्धे स्यात्तोरणः पादपान्तरे ।
 दक्षिणो दक्षिणोद्धृतसरलच्छन्दवर्तिषु ॥
 अवामे चिषु यज्ञादिविधिदाने दिशि स्त्रियाम् ।
 द्रविणं न द्वयोर्वित्ते^३ काञ्चने च पराक्रमे ॥
 दद्रुणो दद्रुरोगार्ते दारणं तु विदारणे ।
 20 दारुणं भीषणेऽपि स्याद्दारुणस्तु रसान्तरे ॥

१ खणं ।

२ दक्षयोर्विति मा. ।

३ इदं न तृतीये युक्तम् ।

४ क. युमणौ पुंसि ।

५ ख पु. पादद्वयम् ।

६ चके. इति मा. ।

७ ख. फलम् ।

८ वृत्ते, इति मा. ।

दुर्वर्णं तु भवेद्रौप्ये द्युमणिस्तिग्मदौधितौ ।
 द्रुघणो मुक्तेरेऽपि स्याद्गुह्येऽपि परश्वधे ॥
 हिरण्यगर्भे द्रुहिणो दौर्गौणं दुर्गसंभवे ।
 दूर्वारसे तु दौर्वौणं 'मृष्टपर्णेऽपि तन्मतम् ॥

5 धर्मणस्तु मतो वृक्षसर्पयोर्धरणं पुनः ।
 मानभेदेऽथ धरणी भुवि बन्धे तु धर्पणा ॥
 धर्षणं तु रतेऽसत्यां धर्षणीति निगद्यते ।
 धर्मिणी गदिता सत्यां स्वर्लोके 'धरुणः पुमान् ॥
 परमेष्ठिनि नीरे च धारणा योगभिद्यपि ।

10 धारणी तु भवेन्नाद्यां बुद्धमन्त्रेऽपि कुत्रचित्^१ ॥
 धिषणस्त्रिदशचार्ये प्रज्ञायामपि योषिति ।
 धुरिणः स्यात्तु निपुणे वरेण्येऽपि निगद्यते ॥
 निःश्रेणिरधिरोहिण्यां खर्जूरौपादपेऽपि च ।
 निर्याणं वारणापाङ्गे तथा मोक्षेऽध्वनिर्गमे ॥

15 निर्माणं निर्मितौ सारे तथैव स्यात्समञ्जसे ।
 निर्वाणं निर्वृतौ मोक्षेऽस्तंगमे^२ गजमज्जने ॥
 निद्राणः स्यात्तु शयिते निष्प्राणः स्याद्भ्रतासुनि ।
 निपुणः स्यादभिज्ञेऽथ निद्राणः शयिते मतः ॥
 अश्वासने स्यात्पल्याणं प्रयाणं तोकने^३ गतौ ।

20 प्रवणस्तु भवेत्प्रहो^४ दरयोश्च चतुष्पथे ॥

१ क. मि ।

२ ख. धर ।

३ ख. भमज्जने ।

४ संगमे, इति मा. ।

५ ख. डने ।

६ क. दा. ख. दा, इति मा. ।

क्रमनिम्नमद्वैभागे प्रमाणं मध्यवर्तिनि ।
तथैव नित्यमर्यादाशस्त्रेषु च प्रमातरि ॥

इयत्तायां च हेतौ च प्रभूष्णः शक्तिमत्यपि ।
प्रवेणित्तु कुथे वेण्यां प्रवीणो निपुणे नरि ॥

5 पक्षिणी स्यात्पूर्णिमायां विहग्यां शकिनीभिदि ।
आगामिवर्तमानाद्द्वयुक्तरात्रावपौष्यते ॥

पत्रोर्णं धौतकौशेये पत्रोर्णः शोणके मतः ।
पादत्राणे तु पत्राणं भवेत्प्राणहिताय च ॥

शराणां पत्ररचने पत्राणां परिकीर्तिता ।

10 प्रघणस्ताम्रकलशे प्रघाणश्च निगद्यते ॥

पक्कणः शबरावामे त्वागन्ता प्राघुणो मतः ।

पापाणः स्यात्तु हृषदि पुराणं पञ्चलक्षणे ॥

पणे पुंसि त्रिषु प्रत्ने पूरणः पूरके त्रिषु ।

पिष्टभेदे पूरणं स्याच्छाल्मल्यां पूरणी स्त्रियाम् ॥

15 *पटारम्भकस्त्रचेषु, व्यादेशे प्रेषणं मतम् ।

प्रोक्षणं मेचने चापि वधे* यज्ञार्थके पशोः ॥

ब्रह्माणी स्याच्छक्तिभेदे बर्हिणस्तु शिखण्डिनि ।

ब्राह्मणं ब्रह्मसङ्घाते वेदभागे पुमान् द्विजे ॥

बार्हिणं *बर्हिणस्येदमित्यर्थे ब्राह्मणी पुनः ।

20 ब्राह्मणस्य च योषायां* ब्राह्मणी चौषधान्तरे ॥

'वृहणं पुष्टिकरणे भरणी त्वृक्षघोषयोः ।
 मृतिवेतनयोः क्लीबे क्रीडायां भ्रमणी मता ॥
 तथा कारुण्डिकायां च क्लीबे तु गमनान्तरे ।
 मधुव्रते तु भ्रमणो भविष्णुर्भविता समौ ॥

- 5 भौषणो रसभेदे स्याच्छलक्यां भौषणा मता ।
 दारुणे^१ तु यथालिङ्गं भूस्तृणं तु तृणान्तरे ॥
 भूषणं स्यादलङ्कारे मस्तृणोऽर्ककेशे मतः ।
 स्निग्धेऽपि च तथोमायामुद्देशे 'मत्कुणो मतः ॥
 तथैव निर्विषाणेभे निश्शमश्रुणि च पूरुषे ।
 10 मत्कुणो नारिकेलेऽपि मन्दोष्णं तु कदुष्णके ॥
 मार्गणो याचकेऽपि स्यात्तथैव च शिलीमुखे ।
 क्लीबं याज्जान्वेषणयोर्यन्त्रणं 'रक्षणे स्मृतम् ॥
 तथा नियमने बन्धे रवणः शब्दने खरे ।
 रमणं तु पटोले स्याद्बन्धे ना रमणी स्त्रियाम् ॥

- 15 अथावने रक्षणं स्याद्रञ्जणो^२ ? भाजनान्तरे ।
 रावणः स्याद्दृशास्येऽपि रामणं रमणस्य यत् ॥
 रिङ्गणं रिङ्गणं चापि खलने परिकीर्तितम् ।
 अस्नेहने रूक्षणं 'स्याद्रूपणं प्रोज्झने मतम् ॥
 रेषणः काशमर्दे तु गदितः शब्दवेदिभिः ।
 20 रोषणः^३ पारदे हेमघर्षणोष^४रयोरपि ॥

१ क. ब्रू. ख. ब्रह्म, इति मा. ।

२ ख. ण्ये । ३ ख. मद् ।

४ ख. ख ।

५ ख. नो ।

६ ख. स्याद्ब ।

७ वाक्यः, इति विन्धः ।

८ खेच, इति मा. ।

क्रोधने स्यादाच्यलिङ्गः स्याद्रोचिष्णुस्तु दौतिमान्^१ ।

रोहिणी कण्ठरोगे^२ स्यादृक्षभेदेऽपि गद्यते ॥

रोहिणश्चन्दनद्रौ च गदितः शब्दवेदिभिः ।

लवणं सैन्धवादौ ना सिन्धुरक्षोभिदो रसे ॥

6 तद्युक्ते वाच्यलिङ्गः स्यान्नदौभेदत्वयोः^३ स्त्रियाम् ।

लक्षणं नाम्नि चिह्ने च सारस्यां लक्षणा क्वचित् ॥

लक्षणा त्वौषधीभेदे सारस्यामपि योषिति ।

रामभ्रातरि पुंसि स्यात्सश्रीके चाभिधेयवत् ॥

जङ्घाचाणे वङ्गणः स्याद्देहावयवभिद्यपि ।

10 वरुणस्तरुभेदेऽप्यु पश्चिमाशाधिपेऽपि च ॥

वरणस्तिक्तशक्ते ना वरणा तु नदौभिदि ।

क्लौबं कन्यादिवरणे वेष्टने च निगद्यते ॥

वरुणस्तु भवेत्सेतौ सालेऽपि च निगद्यते ।

वर्चिष्णुर्वर्चसा युक्ते वर्तिष्णुर्वर्तने मतः ॥

15 वर्चिष्णुर्वर्धके प्रोक्तस्त्वरःसन्धौ तु^४ वङ्गणम् ।

वर्षणं तु भवेद्दृष्टावाशाभेदे तु वारुणी ॥

वारणं प्रतिषेधे ना वारणस्तु मतङ्गजे ।

विषाणी क्षीरकाकोल्हामजशृङ्गां च योषिति ॥

कुष्ठानामौषधे क्लौबं^५ पशुशृङ्गेभदन्तयोः ।

20 विपणिः पण्यवीथ्यां च भवेदापणपण्ययोः ॥

१ इत आरभ्य हरिको हरितायां चेत्यन्तः ख पुस्तक पाठो नास्ति ।

२ कर्णरोगे, इति विश्वः ।

३ द्विषोरिति मा. ।

४ लिङ्गभेदात्पणः पाठः ।

५ जिबु, इति मा. ।

विवर्णः घामरे प्रोक्तो विकर्णः कौरवानुजे ।
 वीक्षणं नयने प्रोक्तं वीक्षणं चावलोकने ॥
 वीरणं तृणभेदेऽपि तथाऽण्डे वृषणो मतः ।
 शरणं गृहरक्षिचोर्वधरक्षणयोरपि ॥

5 अरणमृक्षभेदे स्याच्छ्रुतौ कर्णे च गद्यते ।
 अमणो यतिभेदे ना 'निन्द्यजीविनि च त्रिषु ॥
 स्त्रियां सुदर्शनामांस्योर्मुण्डौरीशबरीभिदोः ।
 अयण्यङ्गारधान्यां स्याच्छशोर्णं शशलोम्नि च ॥

अरणं तु भवेत्याके आमणस्य वत् । !
 10 आवणं ओत्रविषये शिक्षणं शासने मतम् ॥
 औपणं कमलेऽपि स्यादग्निमन्ये मतः पुमान् ।
 आवणो मासि पाषण्डे दध्याल्थां आवणा स्त्रियाम् ॥
 भवेच्छौपणीं काश्मर्यां सहिष्णुः सहने मतः ।
 शृङ्गिणी तु भवेद्धेन्वां शोषणं तु विशोषणे ॥

15 सरणी स्यात्प्रसारिण्यां सप्तार्णस्तुरुभिद्यपि ।
 सरणिः पङ्क्तौ पङ्क्तौ सारणो राक्षसान्तरे ॥
 रुभेदे ना स्वल्पनद्यां प्रसारण्यां च सारिणी ।
 सिङ्गाणं काचपात्रे स्याल्लोहनासिकयोर्मले ॥
 सुपर्णः स्यात्स्वर्णचूडे गरुडे कृतमालके ।

20 जनन्यां वैनतेयस्य कमलिन्यां च योषिति ॥
 सुषेणो विष्णुसुग्रीववैद्ययोः करमर्दके ।
 सुवर्णो ना स्वर्णकर्षे सुवर्णश्च^१ मखान्तरे ॥

स्त्री कृष्णागुरुणि क्रीडे काञ्चने हरिचन्दने ।
हरणं कन्दभेदे स्यात् सृक्किण्वयवान्तरे ॥
स्वैरिणी व्यभिचारिण्यां हरणं चोरकर्मणि ।
हरेणुर्ना मतीने स्त्री रेणुकाकुलयोपितोः ॥

- 5 हर्षणो योगभेदे च हर्षणोऽक्षिरुगन्तरे ।
हर्मणिः ! स्याद्गृहगते हरणं प्रापणे मतम् ॥
हरिणी हरितायां च नारिभिहत्तभेदयोः ।
सुवर्णप्रतिमायां च सारङ्गे हरिणी मतः ॥
विशदे वाच्यलिङ्गः स्याद्वराटे स्वर्णचेतसोः (!) ।
10 क्रीवऽथ क्षपणो बौद्धे क्षपणं कालयापने ॥
क्षमणं सहने क्षेपण्युच्यते स्थायुधान्तरे ।
क्षेपणं प्रेरणं नौकादण्डजालभिदोः स्त्रियाम् ॥

॥ इति णहतीयम् ॥

॥ अथ णचतुर्थम् ॥

- अमर्षणः स्यात्कोपिष्ठे व्यस्ते त्वप्रगुणं मतम् ।
अन्तर्वाणिः शास्त्रविदि त्ववदीर्णं द्रुते मतम् ॥
15 'धिकृते त्वधरीणः स्यादवकीर्णो क्षतव्रते ।
अक्षौहिणी सैन्यमानेऽङ्घ्रिपर्णो त्वौपधान्तरे ॥
अभाषणं तु मौने स्याद्धर्मशून्ये त्वधर्मणः ।
अर्कपर्णस्तु मन्दारेऽन्वेषणा तु गवेषणे ॥

अवहेले^१ऽस्त्रक्षणं च स्फुलिङ्गेऽभिकणो मतः ।

अङ्गारिणी हसन्त्यां स्याद्वास्करत्यक्तदिश्यपि ॥

^२आयर्वणिरथर्वज्ञे ब्राह्मणे च पुरोहिते ।

^३अवदीर्णं दारिते चाध्येषणा तु गवेषणा ॥

5 चरणग्रहीता च^४ मतस्त्वधमर्णो मनौषिभिः ।

आभाषणं स्यादास्त्रापे मता साऽऽक्षारणा च या ॥

आक्रोशो^५ मैथुनार्थः^६ स्यादिति शब्दविदां मतम् ।

अथाचार्यस्य भार्यायामाचार्यानीति^७ गद्यते ॥

आधोरणो हस्तिपके वृतावावरणं स्मृतम् ।

10 आतर्पणं प्रीणने स्यान्मङ्गलालेपनेऽपि च ॥

आरोहणं तु सोपाने समारोहे प्ररोहणे ।

उत्क्षेपणं तु व्यजने धान्यसंस्कारमाधने ॥

उद्धरणं समुद्धारवान्तान्नोन्मूलनेष्वपि ।

उन्मादिन्युन्मदिष्णुः स्यादुत्तमर्णो धनप्रदे ॥

15 उद्धृत्युद्धरिष्णुः स्यादुत्पतत्युत्पतिष्णु च ।

एलापर्णो वृक्षभेदे माने कार्पापर्णो मतः ॥

८टिटिभे^८ तु कटुक्वाणो गदितः पण्डितोत्तमैः ।

अथ कामगुणो रागे विषयाभोगयोरपि ॥

१ क. लेहे ।

२ ख. अ ।

३ अर्थभेदात्पठः पाठः ।

४ तरि, इति मा. ।

५ ख. शे ।

६ ख. र्थे ।

७ गीति, इति मा. ।

८ ख. पु. अधिकः पाठः ।

९ रिदिते, इति मा. ।

क्षेत्रे तु कोद्रवाणां स्यात्कौद्रवीणमिति स्थितिः ।

खरपर्णीं सताभेदे गदिता गुणवत्तरैः ॥

गवेषणी ग्रन्थिपर्णीं गिरिकर्ण्यपि चौषधे ।

गोदारणं लाङ्गले स्याच्चतुष्पर्णीं सतान्तरे ॥

5 चौर्णपर्णस्तु निम्बे स्यात्त्वर्जूरौपादपेऽपि च ।

चूडामणिः काकचिञ्चाफलेऽपि च शिरोमणौ ॥

जुहुराणोऽपि चाङ्गुर्यौ तथा स्याज्जातवेदसि ।

तण्डुरीणः कौटमात्रं बर्बरे तण्डुलोदके ॥

चायमाणं रक्ष्यमाणे चायमाणा तु वार्षिके ।

10 तालपर्ण्यौपधभिदि तिलपर्ण्यपि गद्यते ॥

तुरायणं तु माकल्ये तैलपर्णी तु मिल्हके ।

श्रीवामे स्यान्मलयजे, गौर्यां दाक्षायणी मता ॥

दाक्षायण्योऽश्विनौत्यादितारासु गदिता बुधैः ।

सूर्ये दिनमणिः प्रोक्तस्तथैव च दिनप्रणौः ॥

15 अथ देवमणिर्भर्गोऽश्वावर्ते कौस्तुभेऽपि च ।

नारायणौ गौर्यभौर्वोः पुंसि स्याद्गरुडध्वजे ॥

गले^१ निगरणः, क्लौबे भोजनेऽपि निगद्यते ।

स्यात्तु निःसरणं पापमृत्युमोक्षेषु निर्गमे ॥

उपाये स्यान्निस्तरणं निस्तारे तरणेऽपि च ।

20 निदर्शने विचारे च स्यादालोके निरूपणम् ॥

१निर्वपणं निवापे स्यात्तथा निर्वपणं मतम् ।

पर्वरीणस्तु पर्णस्य शिरायां १द्यूतकम्बले ॥

पर्णवृन्तरसेऽपि स्यात्पर्वरीणं तु पर्वणि ।

आयुधे तु प्रहरणं प्रहारे हरणेऽपि च ॥

5 प्रमापणं संशमने रथे प्रवहणं मतम् ।

परीरणस्तु कमठे २दण्डे च पट्टशाटके ॥

परायणमभीष्टे स्यात्तत्पराश्रययोरपि ।

परवाणिः ३ पुमान् धर्माध्यक्षवत्सरयोरपि ॥

परीक्षणं शोधने स्यात्तत्ताभेदे प्रधर्षिणी ।

10 प्रसारिणी च गदिता तथा प्रस्रवणं सुतौ ॥

प्रवारणं निषेधे स्यात्काम्यदाने च न द्वयोः ।

प्रत्यक्श्रेणी तथा प्रत्यक्पणौ ४ स्यादौषधान्तरे ॥

स्यादावृतौ प्रावरणं मतं दाने प्रचारणम् ।

प्रतारणं तारणे स्यादपि मिथ्याभिभाषणे ॥

15 परायणं समासङ्गे कात्कर्त्तव्यं पारङ्गतावपि ।

स्याच्चक्षुमशाने पितृवणं पीतवर्णं तु काञ्चने ॥

पीलुपर्णौ तु ५ बिम्बायां मूर्वायाञ्चाभिधीयते ।

अथ पुष्करिणी नद्यां सरोजिन्यां जलाशये ॥

पृश्निपर्णौ ६ पृथक्पण्यौ ७ सम्मतावौषधान्तरे ।

20 मतं बालवृणं शष्पे भद्रपर्णौ ८ मतौषधे ॥

१ क. निर्वी ।

२ वृ, इति मा. ।

३ च. इति मा.

४ रायणिरिति मा. ।

५ पिच्छा, इति मा. ।

मधुपर्णौ तु 'गाम्भार्यां नीलसंज्ञौघधेऽपि च ।

महारसे मधुतृणमसिपचवदीरितम् ॥

'मापपर्ण्यौषधिभिदि मीनाम्रीणस्तु दर्दुरे ।

खञ्जने, मृगतृणा तु या प्रसिद्धा मरीचिका ॥

५ सिन्दूरे रक्तरागः स्यात्पालाशकुसुमेऽपि च ।

रागचूर्णः स्मरे दन्तधावने पटरञ्जके ॥

रेरिहाणः पुमान् गौरीपतावप्यम्बरेऽपि च ।

लम्बकर्णः स्मृतोऽङ्कोटपादपे छगले'ऽपि च ॥

विदारणं 'विडम्बे च हलं भेदे रणं द्वयोः ।

१० विमर्षणं प्रसरणं तरुभेदे विकीरणः ॥

प्रमारणे विकिरणं चर्चायां तु विचारणा ।

वीरयागं' तु यद्योर्ध्वः पीयते मङ्गरे मधु ॥

'प्रेतनद्यां वैतरणी प्रेतानां यातुमातरि ।

शरवाणिः शरमुखे पायिके' शरजौविनि ॥

१५ 'शालिपर्ण्यौषधीभेदे शम्भदीर्गस्तु' पर्वते ।

अथो शिखरिणी प्रोक्ता रसालावृत्तभेदयोः ॥

नारौरत्ने मल्लिकायां रोमावल्या' 'मपि स्त्रियाम् ।

घण्टापथे संसरणमसम्बाध' 'चमूगतौ ॥

१ क. ग. ख. क ।

२ ख. मात्र ।

३ ख. कले ।

४ ख. विट ।

५ ख. पाठ ।

६ प्रेक्षा, इति मा. ।

७ यायिको, इति मा. ।

८ ख. प. इतः प्राक् गीथानकस्तु ररटे प्रतिसूर्याय, इति पाठोऽपूर्णः कथतुर्थम् ।

९ ख. गीर्गस्त ।

१० धान्या, इति मा. ।

११ ख. धा ।

संसारे च वरारामे^१ निर्गमेऽपि च गद्यते ।

रणारम्भे संसरणं गोपुरे पुरनिर्गमे ॥

समीरणस्तु पवने पथिके च फणिज्जके ।

संवीक्षणं विचयने कथितं तत्त्ववेदिभिः ॥

5 सुनिषण्णं^२ शाकभेदे सुतश्रेणी तु वीरुधि ।

हस्तिकर्णस्त्ररुबूके^३ पलाशगण^४भेदयोः ॥

॥ इति णचतुर्थम् ॥

अथ णपञ्चमम् ।

अनादरेऽवग्रहणं प्रतिरोधे च गद्यते ।

लिपिज्ञे त्वक्षरचणः कृच्छादौ चाघमर्षणम् ॥

यात्रायामभिनिर्द्याणं निःश्रेण्यामधिरोहिणी ।

10 शूद्रे त्ववरवर्णः स्यादायुषि त्वसुधारणम् ॥

रिपुपक्षेऽभ्यमित्रीणः खनित्रे त्ववदारणम् ।

अनुकर्षणं तु चषके चौर्ये स्यादपहारणम् ॥

अवतारणं च भूतादिग्रहे वस्त्राञ्चलेऽर्चने ।

मण्डनेऽलङ्कारिणुः स्यान्निर्हारेऽप्यवकर्षणम् ॥

15 कर्मक्षमेऽलङ्कर्मौणोऽपत्रपिणुस्त्रपावति ।

गदितः शब्दभेदज्ञैर्मञ्जुन्याहितलक्षणा ॥

१ रम्भे, इति मा. ।

२ इदं संवीक्षणशब्दादनन्तरमासीत् ।

३ ख. मुनिषयः ।

४ क. ख. स्त्ररुबूके, इति मा. ।

५ इम, इति मा. ।

अथेन्द्रवारुणी 'वीरुङ्गेदे निगदिता बुधैः ।
 स्यादुपाकरणं यज्ञे पशोः संस्कारकर्मणि ॥
 दधिवारे^१ निगदितः करघर्षण इत्ययम् ।
 'श्रीपर्णसंज्ञकतरौ मताऽस्ति गणिकारिका ॥

- 5 ज्योतिरिङ्गण इत्युक्तः खद्योते शब्दवेदिभिः ।
 यः सनिन्द उपालम्भस्तत्र स्यात्परिभाषणम् ॥
 पद्मचारिणी रमायां पादग्रहणं नतावुक्तम् ।
 प्रविदारणं प्रयुक्तं विदारणे सम्पराये च ॥
 चर्मणि फलकपाणिः, प्रभिन्नकटकञ्चरे नु पुनः ।
 10 मत्तवारुण इति गदितः प्रग्रीवे च व्यवस्थया विज्ञैः ॥
 मण्डूकपर्णी मञ्जिष्ठाब्राह्मण्योर्ना तु शोणके ।
 रोमहर्षणं रोमाञ्चे ना सूते च विभौतके ॥
 'वातरायण उन्मत्ते निष्प्रयोजनपुरुषे ।
 काण्डे च करपत्रे च कूटे च शरमङ्गले ॥
 15 सन्निकर्षणमप्याहुः सान्निध्ये निकयोपले ।
 सम्प्रधारणमित्युक्तं शब्दविद्भिः समर्थने ॥

॥ इति णपञ्चमम् ॥

॥ अथ णषष्ठम् ॥

‘जनोदाहरणं कीर्तिं प्रवदन्ति मनीषिणः ।

वयःसन्धौ च गर्भे च मतं दोहदलक्षणम् ॥

लावण्यकुचयोरुक्तमथ यौवनलक्षणम् ।

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये णान्तवर्गः ॥

॥ अथ तान्तवर्गः ॥

॥ अथ तैकम् ॥

महाबुद्धे तु^१ तः प्रोक्तस्तु विकल्पेऽवधारणे ।

5 कथ्यते ता^२ सटायां तु योगिनां गोविदां वरैः ॥

॥ अथ तद्वितीयम् ॥

अस्तं क्षिप्ते व्यवसिते त्रिषु ना पश्चिमाचले ।

अन्तं स्वरूपे नाशे ना नस्त्री शेषेऽन्तिके त्रिषु ॥

आर्तिः पौडाधनुष्कोद्योरतो हेत्वर्थमव्ययम् ।

आप्तिः स्त्री योगसम्प्राप्त्योराप्तौ लब्धे स्वसत्ययोः^३ ॥

10 अथ स्यादात्तमादानेऽप्याप्तो मित्रे निगद्यते^४ ।

इतिर्दिम्बेऽतिदृष्ट्यादावितं स्मृते गतेऽपि च ॥

१ ख. ए. पाठः ।

२ ख. मोहे युद्धे च ।

३ ख. संजटायां ।

४ ख. भ्ययोः ।

५ ख. व्याप्तो मित्रे निगद्यते, इति पाठभेदः ।

इत्यव्ययं समामौ स्यादितर्के स्यादुताव्ययम् ।
 उक्ता त्वेकाक्षरे छन्दस्युक्तिः स्याद्भाषितेऽपि च ॥
 बौजावापे भवेदुप्तं^१ स्यादृतं तन्तुसन्तते ।
 उतिः स्त्री रक्षणेऽप्युतावृतिः^२ कल्याणवर्त्मनोः ॥

- 5 जुगुप्सास्पर्धयोः स्त्री स्यादृतमुञ्छशैले जले ।
 दौमे सुपूजिते मत्वे वसन्तादावृतुः स्मृतः ॥
 आर्तवे भासि च पुमानेतः कर्बूर^३ आगते ।
 विस्तारे तु भवेदोतं बिडाले^४ त्वोतुरुच्यते ॥
 परमेश्विनि कर्ता स्याद्वाच्यलिङ्गस्तु कारके ।
 10 'क्रतुर्मत्वे मुनौ पुंसि कन्तुः स्यात्पञ्चमायके ॥
 कान्तिरिच्छाशोभयोः स्यात्कान्तो भर्तारि शोभने ।
 कान्ता स्त्रियां प्रियङ्गौ च, स्यादश्मनिग्रहे तथा ॥
 कान्तं च चन्द्रसूर्यायःपर्यायान्तं निगद्यते ।
 कीर्तिः प्रसादे यशसि विस्तारे कर्दमेऽपि च ॥
 15 कुन्तः प्राप्ते 'शुद्रजन्तौ दण्डभावे गवेधुके ।
 कुन्तौ पाण्डुप्रियायां स्याच्छलक्यां गुग्गुलावपि^५ ॥
 चर्मनिर्मितसस्त्रेहपात्रे तु स्यात्कुतूः स्त्रियाम् ।
 कृतं युगेऽलमर्थे च विहिते हिंसिते चिषु ॥
 कृतिः क्रियायां कृत्तिस्तु भूर्जे चर्मत्वचोरपि ।
 20 कृतं तु 'चेष्टिते छिन्ने क्लीबे केतं तु सद्गनि ॥

१ ख. क्तं ।

२ क. कृतिः । ख. कृतिः, इति मा. ।

३ पूर ।

४ ख. त्वेतु ।

५ क. कृतु ।

६ शुद्रजातौ दण्ड, इति मा. ।

७ क. कृतं ।

८ वे, इति मा. ।

केतुर्ना 'रुकूपताकाविग्रहोत्प्रातेषु लक्ष्मणि ।

स्वातं गर्तेऽथ गर्तः स्यादवटे च कुकुन्दरे^१ ॥

'गर्तस्त्रिगर्तभेदे^२ स्याद्गतं विज्ञातयातयोः ।

सुप्तवर्णपदे ग्रस्तं ग्रस्तं ग्रासीकृतेऽपि च ॥

5 गतिः स्त्री मार्गदशयोर्ज्ञाने यात्राभ्युपाययोः ।

गातुस्तु^३ रोषणे 'भृङ्गे पिकगन्धर्वयोरपि ॥

गीतिश्छन्दसि गाने स्त्री गीतं शब्दितगानयोः ।

गुप्तिः स्त्री रक्षणे कारागारे चावकरस्थले ॥

गुप्तं च रक्षिते गूढे गोप्ता स्यादपि रक्षके ।

10 घातो वधे मेलने च तथा काण्डप्रहारयोः^४ ॥

अथ घातमवघ्राते घृतं स्यादपि शब्दिते ।

घृतमाज्ये च सलिले प्रदीप्ते त्वभिधेयवत् ॥

चित्संविदि चिता प्रोक्ता चित्यायामपि संहतौ ॥

चितिश्रित्यावृन्दयोश्च चितं छिन्ने च चेतसि^५ ॥

15 चिन्ताऽध्याने च्युतं पाते चूतश्चास्त्रे निगद्यते ।

छिन्ने छातच्छिते, जन्तुर्जन्यमात्रे पुनर्जतु ॥

लाक्षायामव्ययं जातु कदाचिदिति भाषणे ।

जातमुत्पन्नमात्रेऽपि तथा व्यक्तौघजन्मसु ॥

जातिर्गोत्रे जन्मनि च सामान्यश्छन्दसोरपि ।

20 अश्मन्तिकामलक्योश्च मालत्यां च फले कचित् ॥

१ रुकूपताकारि इति मा. । २ ख. गृहरे । ३ गर्तमिति मा. पाठः ।

४ स्याद्गतं विज्ञा, इति मा. । ५ क. क्षु । ६ क. प्र. ख. भ. इति मा. ।

७ रोषयोरिति मा. । ८ चित्तमिति शेषः ।

जूतिस्तु जवने प्रोक्ता ज्वरे जूतिर्निगद्यते ।

ज्ञातिर्निगद्यते पुंसि तथा तातसगोचयोः ॥

आज्ञप्ते स्यान्नरि ज्ञप्ते ज्ञप्तं ज्ञाने स्त्रियामपि ।

ज्ञाताविन्दौ निगदितस्यक्तमुत्सृष्टहीनयोः ॥

५ ततं व्याप्ते विस्तृते च ततं वीणादिवादने ।

ततः सदागतावानन्तर्ये स्यादव्ययं ततः ॥

तन्तुर्यज्ञे च सूत्रे च लेशमात्रं निगद्यते ।

घस्तं भीते वाच्यलिङ्गं तान्तो ग्लाने चिलिङ्गकः ॥

चातस्तु रक्षिते तद्वत्तातः स्याज्जनकेऽपि च ।

१० अनुक्रम्ये शिष्यसूत्रोक्तिक्तो रमसुगन्धयोः ॥

तप्तं तप्तिश्च मौहित्ये चेता वह्निचये युगे ।

दाने तृदीर्यते दत्तं दन्तोऽद्रिकटके द्विजे ॥

कुञ्जे चौघधिभेदे तु स्त्रियां दन्तौ गजे पुमान् ।

दत्तस्तु मुनिभेदे स्याद्दान्तस्तु दमितेऽपि च ॥

१५ तपःक्लेशसहे पुंसि दान्त इत्यभिधीयते ।

दातं छिन्ने दितं चापि दितिः स्याद्वैत्यमातरि ॥

खण्डनेऽपि स्त्रियां, दौप्तं ज्वलिते 'भातदग्धयोः ।

दौप्तिर्भासि स्त्रियां, 'भीते दीर्घं क्लीबे निगद्यते ॥

अथ द्रुतं विलीनेऽपि 'विद्राणेऽपि च सत्वरे ।

२० हप्तो मत्ते हतिः कृत्तौ^१ द्युतिः स्त्री रश्मिशोभयोः^२ ॥

१ ख. वा ।

२ तप्ते द्रुतमिति मा. ।

३ ख. विशीर्णे ।

४ चर्मपुटे, इति विश्वः ।

५ ख. शीतयोः ।

धर्ता धातरि च' प्रोक्तः स्वप्ने ध्वस्तं निगद्यते ।
धातुः 'स्नेष्मादिषु तथा गैरिकादिषु कौकसे ॥

इन्द्रियेषु महाभूततद्गुणेषु रसादिषु ।
धाता हिरण्यगर्भे ना पालके तु त्रिलिङ्गकः ॥

5 ध्वान्तं गाढेऽन्यतमसि ध्यातं शब्दे च' दौपिते ।
ध्यातं चित्तैकविषये वाच्यलिङ्गं धितं धृते ॥

धौतं पौते'ऽप्यथ धुतं त्यक्ते धूतं तु' कम्पिते ।
भर्त्सितेऽपि तथा धूतिः स्त्रियां स्यात्कम्पनेऽप्यथ ॥

धूर्त्तं तु खण्डलवणे धत्तूरे ना विटेऽपि च ।
10 'वञ्चकेऽपि च धूर्तः स्यात्तथा धूर्तो मतो विटे ॥

धृतिर्नेष्टौ स्त्रियां तुष्टौ योगभिद्वैर्यधारणे ।
धृतं दृष्टीते धौतं तु शोधिते वाच्यलिङ्गकम् ॥

नतं 'स्यात्तगरे क्लीबं नतः कुटिलनम्रयोः ।
नक्तं' रात्रौ भवेन्नप्ता पौत्रेऽपि प्रणतौ नतिः ॥

15 नमस्कर्तरि नन्ता स्यान्नीतिस्तु प्रापणे नये ।
नीतं त्वपहृतेऽपि स्यान्नुतिनूते मते स्तुतौ ॥

नुत्तं क्षिप्तेऽथ नृत्ये तु नृत्तं नृत्तिश्च गद्यते ।
नेता तु नायकेऽपि स्यादपहर्तरि तु स्मृतः ॥

१ ख. सं ।

२ क. रसा ।

३ तिष्ठेषु, इति मा. ।

४ ख. ने ।

५ ख. त्व ।

६ ख. पाठः ।

७ स्यात्, इति मा. ।

८ ख. क्लो ।

पक्तिः स्त्री गौरवे पाके पत्तिर्ना पदगे^१ स्त्रियाम् ।
गतावैक^२ रघैकेभ्यश्चपञ्चपदातिके ॥

पङ्क्तिर्दशाक्षरदत्तदशसङ्ख्याऽऽलिषु स्त्रियाम् ।
पतिर्धवे ना चिघौशे प्राप्तं लब्धे समञ्जसे ॥

5 पातो ना पतने चाते^३ चिषु प्राप्तिर्महोदये ।
लाभेऽपि च मता प्रातिः स्त्रियां पूर्तिर्प्रदेशयोः ॥

पाता रक्षितरि प्राप्तं लब्धेऽथ जनके पिता ।
पितं दोषविशेषे स्यात्पीतं तु गिलिते मतम् ॥

हरिद्रायां तु पीता स्यान्नौरे पीतं तु वाच्यवत् ।
10 पीतिर्नाऽश्चे स्त्रियां पाने प्रीतं^४ हृषितनर्मणोः ॥

प्रीतिर्योगान्तरे प्रेम्णि स्मरपत्नीमुदोः स्त्रियाम् ।
पूतं चिषु पवित्रे च शोधिते बहुलौक्यते ॥

पूतं खातादिके क्लीबं पूरिते तु त्रिलिङ्गकम् ।
पुस्तं क्लीबं पुस्तकेऽपि लेख्यादिशिल्पकर्मणि ॥

15 सुत^५ मश्वगतौ क्लीबं पुंसि चिमात्रके स्वरे ।
सुतिरुत्सवने पृक्तिः^६ 'स्पृष्टौ तु गमने सुतम् ॥

प्रेतो भूतान्तरे पुंसि मृते स्यादाच्यलिङ्गकः ।
प्रोतं वाससि^७ क्लीबे स्यात्पोतो बाले पुमानयम् ॥

गृहस्थाने वहिचे च वासस्यपि नपुंसकम् ।
20 दशवर्षगजे^८ पोतः कथितः शब्दवेदिभिः ॥

१ ख. के ।

२ क. रघैकेभ्यश्च, ख. रघे पाकत्वं, इति मा. ।

३ ख. प्राते ।

४ ख. त् ।

५ ख. मश्व ।

६ ख. वृ ।

७ विजये, इति मा. ।

८ ख. ते ।

बत इत्यव्ययं खेदे वन्तुः ! स्यात्पञ्चसायके ।
 भर्ता पोष्टरि नाथेऽपि धातर्यपि च गद्यते ॥
 भक्तिर्विभागे सेवायां भङ्गा^१ स्यान्नरि भञ्जके ।
 भक्तो भृत्ये भक्तमन्त्रे स्याद्भान्तिरनवस्थितौ ॥

5 मिथ्यामतौ च भ्रमणे भ्रान्तं^२ च भ्रमणे मतम् ।
 भातं तु स्फुरिते भाक्तं गौणेऽर्थे वाच्यलिङ्गकम् ॥
 भित्तिः^३ प्रदेशाश्रययोः कुड्ये चाप्यथ साध्वसे ।
 भीतं भीतिश्च, भूतं तु क्षमादौ^४ जन्तौ पिशाचके ॥
 प्राप्ते वृत्ते^५ समे सत्ये देवयोन्यन्तरे तु ना ।

10 कुमारेऽपि भृतिः स्त्री स्यान्मूल्येऽपि भरणेऽपि च ॥
 भूतिर्भस्मनि सम्पत्तिहस्तिशृङ्गारयोः स्त्रियाम् ।
 भृतिस्तु भरणे स्त्री स्याद्भूतः^६ स्यात्सेवके पुमान् ॥
 मन्तुः स्यादपराधेऽपि मनुष्ये च विधातरि ।
 मतं तु सम्मते ज्ञाते मतिस्स्त्रीच्छाधियोः स्मृता ॥

15 मङ्गा तु मञ्जके मत्तः शौण्डे मङ्गिस्तु मञ्जने ।
 मानकर्तरि माता ना जनन्यां तु मता स्त्रियाम् ॥
 माता^७ गौर्यादिषु तथा गोब्राह्मण्यादिभूमिषु ।
 मार्तं स्यान्मृतसम्बन्धेऽप्यभ्यस्ते न्नानमुच्यते ? ॥
 मितिर्मार्नेऽप्यवच्छेदे मितं चापि तदर्थकम् ।
 20 मितः पुमान् हिंसिते तु मुक्तिर्मोक्षे च मोचने ॥

१ ख. ङ्गा । २ क. ज्ञे । ३ ख. भृतिः । ४ ख. तौ ।

५ ख. ज्ञे । ६ ख. तिः । ७ ख. अपि । ८ ख. ना ।

मुक्तस्तु प्राप्तमोक्षे स्यान्मुक्तः स्यान्मोचितोऽपि यः ।
स्त्रियां तु मौक्तिके मूतं बद्धे हर्षे तु मुत् स्त्रियाम् ॥

मूर्तिः काये च काठिन्ये मूर्तः स्यान्मूर्तिमत्यपि ।
मूर्त्तं स्यात्त्रिषु मूर्च्छाले मृतं तु याचिते मृते ॥

5 यतिः स्त्री पाठविच्छेदे निकारयतिनोः पुमान् ।
यन्ता मेडे^१ च सूते च यत्तः^२ 'स्याद्यत्नवत्यपि ॥

यतो बद्धे गते यातं याता गन्तरि गद्यते ।
क्लीबं तु राक्षसे यातु^३ युतं^४ हस्तचतुष्टये ॥

स्त्री न्याययोपितोर्युक्तिर्युतो^५ युक्तेऽपृथग्गते ।

10 योगकर्तरि योक्ता स्याद्रतः^६ स्यादनुरागिणि ॥

नौल्यादिरञ्जिते रक्तं रक्तं स्यात्सौहिते त्रिषु ।

रक्तं तु कुङ्कुमे ताम्रे प्राचीनामलकेऽसृजि ॥

रतिर्मदनयोपायां रागे सुरतगुह्ययोः ।

रतूर्ध्वतमनि नद्यां स्त्री रतं सुरतगुह्ययोः ॥

15 रन्ता तु क्रीडके^७ पुंसि रातः^८ स्यात्परिरक्षिते ।

रिक्तं शून्ये वनेऽपि स्याद्रौतिः^९ 'स्यन्दप्रचारयोः ॥

पित्तले लोहकिट्टे च रुतं शब्द ऋतुः^{१०} पुनः ।

वसन्तादौ स्त्रीरजसि रेतः शुके निगद्यते ॥

सता वीरुत्स्त्रयोः सृक्कामाधव्योश्च प्रियङ्गुनि ।

20 कस्त्रिकायां शाखायां दूर्वाज्योतिष्मतीद्वयोः ॥

१ गृहे, इति मा. । २ ख. स्याद्रज. । ३ ख. ते । ४ क्लमिति मा. ।

५ ख. ऽभ्यु. । ६ ख. रतं. । ७ ख. पु. पाठः । ८ ख. ढिते ।

९ ख. तं. । १० क. स्य. । ११ ऋतुशब्दः प्राङ्निर्दिष्टः ।

लता पादहतौ स्नातं गृहीते वाच्यलिङ्गवत् ।
लितो विधाक्ते बाणे स्याद्विहितं त्रिषु विलिप्तके ॥

लुप्तं 'प्रलोपिते लूता' गदभेदे मता स्त्रियाम् ।
पिपीलिकायां च तथा मता लूतोर्णनाभके ॥

- 5 लूतिस्त्वौषधभेदे स्यान्मतो लेप्ता तु लेपके ।
लोतिः स्त्रियां पिष्टपिण्डे ! लोप्ता स्यात्पुंसि लेपके ॥

लोतस्त्वश्रुणि वक्ता तु वाग्मिन्यथ च पण्डिते ।
व्यस्तं तु व्याकुले व्याप्ते व्यक्तः 'स्फुटमनीषिणोः ॥

- वप्ता तु जनके पुंसि व्यक्तिः स्यात्पृथगात्मता ।
10 वस्तिर्द्वयोर्निरूहे नाभ्यधोभूमि दशासु च ॥

वर्ति^१ भेषजनिर्माणे नयनाञ्जनलेखयोः ।
गात्रानुलेपनीदीपदशादीपेषु योषिति ॥

वार्ता तु वर्तने 'वातिङ्गणे' 'कृष्याद्युदन्तयोः ।
निःसारारोग्ययोः क्लीबं 'वृत्तिमन्त्रीरुजोस्त्रिषु ॥

- 15 व्याप्तं स्याते समाक्रान्ते व्याप्तिर्व्यापनलम्भयोः^२ ।
व्याप्तं वीणादिवाद्ये स्यादथ वातः समीरणे ॥

वार्तमुक्तं तथाऽरोग्ये व्रातः 'सङ्क्षेपभिधीयते ।
उद्गीर्णे तु भवेद्दान्तः भवेद्वित्तिर्विचारणे'^३ ॥

१ ख. प्रलू ।

२ ख. वा ।

३ क. टे मनौषिणि ।

४ ख. क्ति ।

५ वातगणे, इति मा. ।

६ ख. कृष्या ।

७ क. वृत्ति ।

८ ख. व्यापतल्लम्भयोः ।

९ क. सन्धे, ख. सत्वे इति मा. ।

१० क. रिणे ।

लाभसम्भवयोर्वित्तिर्वित्तं स्याते विचारिते ।

धनेऽथ वीतिस्तु गतौ धावने प्रजनेऽशने ॥

दौप्तौ, वीतं त्वसारे तु गजे च तुरगे तथा ।

शान्ते वीतमपि क्लीबे तथैवाङ्कुशकर्मणि ॥

5 वृत्तमाचरणे छन्दस्यपि वृत्तिस्तु वर्तने ।

जीवनेऽपि भवेद्वृत्तिः कौशिक्यादिप्रवर्तने ॥

वृत्तिस्तु वरणे वृन्तमुक्तं प्रसवबन्धने ।

कुचाग्रे घटीधारायां वृत्तमित्यभिधीयते ॥

वृत्तोऽधीतेऽप्यतीते च वर्तुलेऽपि मृते वृते ।

10 दृढेऽन्यलिङ्गवान् क्लीबं छन्दश्चारिचवृत्तिषु ॥

वेत्ता स्याज्ज्ञातरि नरे वेदितं ज्ञापितेऽपि च ।

शतं सङ्ख्यान्तरे शस्तमुक्तं क्षेमप्रशस्तयोः ॥

शक्तिरस्त्रान्तरे शौर्य उत्साहादौ बले स्त्रियाम् ।

अथाकृष्टे भवेच्छतं शान्तिः स्त्री मङ्गले शमे ॥

15 शान्तोऽतिमुक्तरसयोर्वारणे शान्तमव्ययम् ।

आन्तिः कृशे शमे शान्तं शास्ता स्याद्देवताभिदि ॥

शासकेऽपि महीपाले, शितं स्यादपि दुर्बले ।

निशिते च 'शितिर्भूर्जे' ना सिताऽसितयोस्त्रिषु ॥

शीतं 'हिमगुणे' प्रोक्तं शीतलालसयोस्त्रिषु ।

20 वानीरे बहुवारे ना श्रितः^१ स्यादाश्रयीकृते ॥

श्रुतिः श्रोत्रे च तत्कर्मण्यान्नायवार्तयोः स्त्रियाम् ।

शुक्तिः कपालशकले शङ्खे शङ्खनखेऽपि च ॥

नख्यश्चावर्तदुर्नाममुक्तास्फोटेषु च स्त्रियाम् ।

शुक्तमन्त्रीकृते पूते निष्ठुरे च निगद्यते ॥

5 अतमाकर्णिते शास्त्रे श्वेतो द्वीपाद्रिभेदयोः ।

श्वेता वराटिकाकाष्ठपाटलाशङ्खिनीषु च ॥

श्वेतं रूप्ये तु सन् मान्ये साधौ च धीरशस्तयोः ।

विद्यमाने तथा सत्ये सती 'साध्युमयोः स्त्रियाम् ॥

सस्तं धष्टे तथा स्नातः स्नातके च कृतान्तवे ।

10 'स्फूर्तिर्दृष्टौ स्त्रियां सातिर्दाने चाप्यवसानके ॥

स्वान्तं तु गह्वरे चित्ते सीता लाङ्गलपद्धतौ ।

स्वर्गङ्गायां च वैदेह्यां सञ्चाररहिते स्थितः ॥

स्थितिः स्त्रियां च मर्यादासीम्वोरथ सितं मतम् ।

'बद्धे चावसिते श्वेते शर्करायामपि स्त्रियाम् ॥

15 सुतस्तु भूपतौ पुत्रे पुत्रिकायां सुता मता ।

सुतस्त्वभिषुतेऽपि स्यात्सुप्तः स्यादपि निद्रिते ॥

सुप्तिः स्पर्शज्ञतातन्द्रोः स्वापविश्रम्भयोः स्त्रियाम् ।

सूतस्तु पारदे पुंसि प्रसूते प्रेरिते त्रिषु ॥

क्षत्रियाद्वाङ्मणीषु च सारथौ तक्षिण बन्दिनि ।

20 स्यूतिः स्त्रियां सन्ततौ स्यात्स्यूतं स्यात्तन्तुसन्तते ॥

स्यूतः प्रसेवके ना चिघूतेऽथ स्यात्स्मृतिः स्त्रियाम् ।

धर्मशास्त्रस्मरणयोः स्मृति'र्गमनमार्गयोः ॥

सेतुः कुमारके नालौ स्रोतः प्रवहणे मतम् ।

हस्तः करे करिकरे सप्रकोष्ठकरेऽपि च ॥

5 चक्षुभेदे, हतं नष्टे ताडितेऽपि च वाच्यवत् ।

हन्ताव्ययं भवेत्वेदे हन्ता तु स्यान्निहन्तरि ।

हितं घृते गते पथ्ये हितं मित्रे^१ निगद्यते ।

हीतस्तु लज्जामंपन्ने हुतं होमे निगद्यते ॥

हुतिः^२ स्त्रियां मताऽऽह्वाने हवने^३ च निगद्यते ।

10 हुतं त्वपहृते वाच्यलिङ्गं स्यादेतिरायुधे ॥

ज्वालायां च स्त्रियां सूर्ये तेजस्यपि तथा मता ।

हेतुः स्यात्कारणे लिङ्गे होता त्वृत्विजि च कचित् ॥

क्षतं व्रणे भवेत्क्लीबं क्षतस्तु व्रणवत्यपि ।

क्षतिर्नाशे स्त्रियां क्षन्ता सङ्घने पुंसि गद्यते ॥

15 क्षन्ता शूद्रात्क्षत्रियाजे प्रतीहारे च सारथौ ।

भुजिष्ठातनयेऽपि स्यान्नियुक्तेऽपि च वेधसि ॥

क्षान्तं क्लीबं निगदितमपराधप्रमार्जने ।

क्षिप्तं तु क्षेपिते वाच्यवह्वरण्यां क्षितिः स्त्रियाम् ॥

निवासेऽपि क्षये^४ कालभेदेऽथ क्षवथौ क्षुतम् ।

॥ इति तद्वितीयम् ॥

॥ अथ तद्वर्तीयम् ॥

अर्हतश्चापि सुगते क्षपणेऽपि च गद्यते ।
अगस्तिः स्यात्कुम्भयोनौ वङ्गसेनतरावपि ॥
अर्वती^१ कुम्भदास्यां च वडवायां च योषिति ।
अमृतं यज्ञशेषे स्यात्पीयूषे सलिले घृते ॥

5 अयाचिते च मोक्षे च ना धन्वन्तरिदेवयोः ।
अमृता तु भवेत्पथ्यागुडूच्यामलकीषु च ॥

अजितः कमलाकान्तेऽप्यजिता हरयोषिति ।
अजितौषधिभेदे^२ स्यादच्युतोऽनिर्जिते स्थिरे ॥

हरौ, च योषिति पुनर्गौर्यामथ्यच्युता मता ।
10 अर्दितं स्याद्याचितेऽपि वातव्याधौ च हिंसिते ॥

अक्षताश्चापि लाजेषु तण्डुलादावहिंसिते^३ ।
अव्यक्तस्तु हरौ गुप्ते शङ्करे महदादिके ॥

आत्मन्यपि, तथानन्तो गदितो विष्णुशेषयोः ।
अनन्ता सारिवादूर्वाविशल्यालाङ्गलीषु च ॥

15 अनन्ता हैमवत्यां च गुडूच्यां च क्षितावपि ।
अनन्तं व्योम्नि क्लीबे स्यात्पूजिते त्वच्चितं मतम् ॥

अतीतं पूर्ववृत्तेऽपि सुहृदेऽपि निगद्यते ।
अर्हतिस्तु भवेद्दाने निर्बुद्धावमतिः पुमान् ॥

अदितिर्वसुधायां 'स्याददितिर्देवमातरि ।
 अस्नातं स्याद्देवस्नातेऽसत्ये त्वनृतमौरितम् ॥
 'अश्वन्तस्तरुभेदे स्यादश्वन्तं 'मरणे मतम् ।
 अमितं स्यादसङ्ख्यातेऽप्यमितः काल उच्यते ॥

5 अर्चितः पूजितजनेऽप्यसितः श्यामले मतः ।
 अरतिः स्यादसन्तोषे त्वर्पितं 'स्यात्समर्पिते ॥

अंहतिस्त्वयुभे त्यागरोगयोरङ्गतिः पुनः ।
 पुंस्यग्निहोत्रवह्निष्वप्यापातः पतने मतः ॥

तदात्वे स्यादथाघ्रातं 'शिक्षितक्रान्तयोरपि ।

10 आध्मातः पवनव्याधा आख्यातं भाषिते तिङि' ॥

आसुतः स्नातके स्नातेऽप्याहतः सादरेऽर्चिते ।
 आचितः शकटोन्नेये पलानामयुतद्वये ॥
 पुल्लिङ्गः सङ्गृहीतेऽपि 'द्वन्द्वेऽपि स्यात्त्रिलिङ्गकः ।
 आहतं तु नृषार्थे स्यात्ताडिते गुणितेऽपि च ॥

15 स्यात्पुरातनवस्त्रेऽपि नववस्त्रेऽपि 'नाऽऽनके ।
 आनर्तः^१ स्याद्देशभेदे नृत्यस्थाने जले' रणे ॥

आवर्तश्चिन्तने वारिश्चमे चावर्तनेऽपि च ।
 आस्फोटः कोविदारार्कपर्णयोरभिधीयते ॥

१ ख. स्यादपि ता ।

२ ख. अस्म ।

३ ख. वर ।

४ क. स्यात्पुमर्पिते ।

५ शिक्षितघ्ना, इति मा. ।

६ भिदि, इति मा. ।

७ द्वि, इति मा. ।

८ ता, इति मा. ।

९ ख. तै ।

१० ने, इति मा. ।

आस्फोता गिरिकर्ण्यां च वनमल्ल्यां च योषिति ।
आयतिस्तु स्त्रियां 'दैर्घ्ये' प्रभावागामिकालयोः ॥

आयतिस्तु स्त्रियां स्नेहे वशित्वे वासरे बले ।
आयस्तः क्लेशिते क्षिप्ते तेजिते कुपिते 'हते' ॥

5 आयतिस्तु स्त्रियां रूपे सामान्यवपुषोरपि ।
आसक्तिः^१ सङ्गमे लाभे स्त्रियामापत्तिरापदि ॥

प्रापणेऽपि च योषित्स्यादापातः पतने पुमान्^२ ।
आनतिस्तु प्रणामे स्यादाहतिर्हर्नने भवेत् ॥

'आश्रुतं स्यात्प्रतिज्ञातेऽप्याहतः सादरार्थवान् ।

10 अथेच्छाविषयीभूतेऽपीषितं^३ च तथेक्षिते ॥

इङ्कितं स्यान्नतौ क्लीबे हीरितं समुदीरिते ।
इङ्कितं चेष्टिते प्रोक्तमीक्षितं त्वबलोकिते ॥

'ईषितं त्वुच्छिते शस्ते संस्तुतावीडितस्तथा^४ ।
उषितं व्युषिते दग्धेऽप्युदन्तः साधुवार्तयोः ॥

15 उदात्तः स्वरभेदे स्यादथात्यागादिसंयुते ।
काव्यालङ्कारणे कृत्येऽप्युदितं 'तूक्त उद्गते' ॥

उतप्तं शुष्कमांसे स्याच्चिषु तप्ते परिक्षुते ।
उचितं तु भवेन्न्यस्ते मिते 'ज्ञाते समञ्जसे' ॥

१ ख. भेदे ।

२ ख. हि ।

३ ख. हतिः ।

४ पूर्व गतः ।

५ ख. व्यालातं वह्निवत्काष्ठे ।

६ क. रितं, ख. डितमिति मा. ।

७ ईच्छितं त्विच्छ, इति मा.

८ ते डिते, इति मा. । ९ ख. भु । १० जा, इति मा. ।

उच्छ्रितं त्रिषु सञ्जाते 'समुन्नतप्रवृद्धयोः' ।

उन्नतस्तु भवेच्छीण्डे धत्तूर'मुचकुन्दयोः ॥

उन्नतस्तु भवेद्दीर्घे द्रुमे त्रिष्टपि चोद्धते ।

उद्धातस्तु भवेत्पादस्खलने समुपक्रमे ॥

5 पवनाभ्यासयोगस्य कालभेदेऽप्युदीरितः ।

उद्रङ्गे सुकुमारे स्यादुत्थितो वृद्धिमत्यपि ॥

भुक्तोज्झितेऽप्युद्धतं स्यादुदितं तूद्धतेऽपि च ।

उत्क्षिप्तमूर्ध्वक्षिते' स्यात्परित्यक्तेऽपि वाच्यवत् ॥

उद्रिक्तं स्यादुर्वरितेऽप्युत्सृतं गमनान्तरे ।

10 उत्थितं तु समुत्थानेऽप्युदितं तु समुद्धते ॥

तापादिनोर्ध्वगमने स्यादुच्छिक्तमपि त्रिषु ।

निर्मयादेऽप्युद्धतः' स्यादुद्धृतं प्रकटीकृते ॥

उक्षितं प्रोक्षितेऽपि स्यादुपेतः प्राप्तमात्रके ।

उन्नीतं तर्कितेऽपि स्यादुत्कृतं छिन्नवस्तुनि ॥

15 उपान्तं' स्यादनुप्रान्ते' जये स्यादुज्जितः स्त्रियाम् ।

उत्पाटिते' स्यादुत्खातमुद्धीतं सामगायने ॥

न्यूनीकृते तूनितं स्यादुपात्तं स्वीकृतावपि ।

ऊर्मितं विषमस्थूलेऽप्युद्धान्तं तु परिभ्रमे ॥

१ समुद्रङ्ग, इति मा. ।

२ ख. वर्चयोः ।

३ ख. मुचु ।

४ ख. प्रे ।

५ क. दृष्टः ।

६ ख. तं ।

७ ख. ते ।

८ ख. दिते ।

उत्पातस्तूदितो रिष्टेऽप्येधतुः पुरुषेऽनले ।

रजितः कम्पिते दीप्तेऽपनयेऽप्योणितं मतम् ॥

अथ क्रन्दितमाङ्गाने रुदिते च नपुंसकम् ।

कापोतो रुचके क्लीबं कपोतौघेऽञ्जनान्तरे ॥

5 कणितं शब्दविषये क्रमिता ^१चालके पुमान् ।

कविता स्यात्तु काव्यादावुक्तार्थे कथितं मतम् ॥

कलितं त्ववबुद्धे स्यात् कथितं परिपाचिते ^२ ।

अथ स्यात् कथितं क्रीते क्रमितं गमिते विदुः ॥

कम्पितं स्यात्तु विधुते क्रव्यात्स्याद्राक्षसे खगे ।

10 केशप्रसाधनद्रव्ये कङ्कती समुदाहृता ॥

काङ्कितं ^३त्वोहितार्थे स्यात्कामितं च तदर्थकम् ।

मतं च काचितं ^४बद्धे क्रामितं ^५विक्रमान्विते ॥

किरातो म्लेच्छभेदे स्याद्भूनिम्बेऽल्पतनावपि ।

स्त्रियां चामरवत्यां ^६स्यात्कुट्टनीदुर्गयोरपि ॥

15 कुपितः स्याद्रोषयुते शाये तु कुस्ततिः स्त्रियाम् ।

कुञ्चितं स्यात्तु सङ्कोचे निन्द्ये ^७कुत्सितमौरितम् ॥

कूर्दितं तु सवे प्राहुः कूणितं कूजितं रणे ^८ ।

क्षतान्तो यमसिद्धान्तदैवाकुशलकर्मसु ॥

केशितं केशविषये केलितं क्रीडिते मतम् ।

20 किरातसङ्घे कैरातं कोपितस्तु रुषान्विते ॥

१ ख. प्य ।

२ पा. इति मा. ।

३ क. धिते ।

४ ख. त्व ।

५ ख. बु ।

६ चितमिति मा. ।

७ क. ख. नद्यामिति मा. ।

८ ख. न्दे ।

९ ख. धे ।

खचितं तु भवेद्याप्तौ खनितं क्षोदिते मतम् ।
 खलतिः 'केशहीने स्यात्पुंसि खिन्नेऽपि खण्डितम् ॥
 खण्डिता पत्यन्तरिता खगितस्थपिते समे ।
 खादितं गिलिते प्रोक्तं खेदितं 'खेदसंयुते ॥

५ क्रीडायुते खेलितं स्यान्निन्दिते स्यात्तु गर्हितम् ।
 गर्जितं वारिवाहादिध्वनौ ना मत्तकुञ्जरे ॥

ग्रथितं गुम्फिते क्रान्ते हिंसिते च चिलिङ्गकम् ।
 गभस्तिः किरणे सूर्ये ना स्वाहायां च योषिति ॥

गमितं यापिते प्रोक्तं म्लानिते म्लापितं मतम् ।
 १० गर्मुत् स्त्री स्वर्णलतयोः^१ सङ्ख्याते गणितं मतम् ॥

गदितं वाचितेऽर्थे तु गर्भितं गर्भवत्यपि ।
 ग्रसितं स्यात्तु 'गिलिते गालितं शोधितार्थकम् ॥
 गामितं प्रापितार्थे स्या द्यापिते गाहितं विदुः ।
 गापितं गायितं गानविषये ग्रामता पुनः ॥

१५ ग्रामानां तु समूहे स्यान्निगौर्णे^२ 'गिलितं विदुः ।
 गौघ्यतिर्निर्जरगुरौ ग्रथिते गुम्फितं मतम् ॥

गुपितं गूहिते प्रोक्तं गुणितं गणितार्थकम् ।
 गोदन्तो हरितालेऽपि कथ्यते शब्दवेदिभिः ॥

गोपितं तु रहस्यार्थे गोपतिः शिवशब्दयोः ।

२० नृपभास्करदिक्पालगोपेषु च निगद्यते ॥

१ क. पट, ख. पद इति मा. ।

२ क. खेदि ।

३ ख. गतयोः ।

४ ख. ग ।

५ ख. ग ।

- गोमितं ! तूपलिते स्याज्जोमती त्वृक्नदीभिदोः ।
 घर्षितं घृष्टितार्थे स्याद्वटितं त्वपि निर्मिते ॥
- घर्मितः स्वेदितेऽपि स्याद्वापितं ग्राणमापिते ।
 घूर्णितं तन्द्रिते प्रोक्तं घोषितं तु 'प्रचालिते ॥
- 5 चरितं कर्मणि प्राहुः पौनःपुन्ये तु चर्वितम् ।
 चमितं^१ भोजितेऽपि स्याच्चर्चितं^२ तु विलेपिते ॥
 चकितं तु भवेत्स्पन्दे चलितं प्रचलायिते ।
 स्याच्चारुता तु सौन्दर्ये चालितं त्वन्यथा कृते ॥
- चावितं गालितेऽपि स्याच्चिह्नितं स्यात्तथान्तिके ।
 10 चिन्तितं चित्तविषये चेष्टितं स्यात्तु कर्मणि ॥
 चूषितं भक्षणभिदि चूर्णितं चातिकुट्टिते ।
 प्रेरिते चोदितं प्रोक्तं चोरितं स्यात्तु निहृतौ ॥
 चोरता स्याच्चोरकृतौ छलितं तु प्रतारिते ।
 छर्दितं स्यात्तथोज्झीर्णे छादितं पिहिते मतम् ॥
- 15 छात्रौकृते छाचितं स्याच्छायितं^३ छेदिते विदुः ।
 छुरितं मिश्रिते प्रोक्तं छेदितं तु द्विधाकृतौ ॥
 स्याज्जगद्विष्टपे क्लीबं वायौ ना जङ्गमे त्रिषु ।
 जगती भुवने क्षमायां छन्दोभेदे जनेऽपि च ॥
 जयन्ती दृक्षभिज्ञीर्योस्तिथिभेदपताकयोः ।
 20 जयन्ती स्यादिन्द्रपुत्र्यां जयन्तस्तत्तनूजनौ ॥

इरे 'भौमेऽथ ज्वलितं वाच्यवद्गध उज्वले ।
जनता जनसङ्घे स्याज्ज्वरितं तु ज्वरान्विते ॥
जनिता जनके पुंसि जनिता निर्मितौ स्त्रियाम् ।
हिंसिते स्याज्जासितोऽथ जामाता दुहितुः पतिः' ॥

- 5 स्वर्यावर्ते धवे पुंसि जामिताऽलस्यवाचिनी' ।
जीमूतः स्या'देवताह' 'मेघे धृतिकरे गिरौ ॥
जीवातुर्जीविते भक्ते जीवनौयौपधेऽपि च ।
जीवन्ती देवताशम्योर्गुडूचीवन्दयोरपि ॥
जिह्मता स्यात्तु कौटिल्ये जीवितं जीवने मृतौ ।
10 जृम्भितं करणे स्त्रीणामीहास्फुटितयोरपि ॥
जृम्भे, च जेमितं तु स्याद्भोजिते जोङ्गितं मतम्' ।
भरितं हिंसितेऽपि स्याज्भरितं भरयुज्यपि ॥
अथ स्याज्ज्ञापितो ज्ञप्ते तडिदुक्ता तु विद्युति ।
त्वरितं प्रजवे शौघे 'तैलितं स्नेहपाचिते ॥
15 तन्द्रितं स्याद्दूर्णितेऽथ तन्त्रितं शास्त्रसम्भते ।
स्त्रक्षणीकृते तक्षितं स्यात्समे तापिततामिते' ॥
चासितं जनितचासे तारितं तरणान्विते ।
तानितं तानितपटे तिमितं स्तिमितार्थके ॥

१ मोने, इति मा. ।

२ तौ, इति मा. ।

३ ख. नि ।

४ ख. तोऽब्दे ।

५ ख. मध्ये ।

६ वर्जित इति शेषः ।

७ क. ते, ख. त, इति मा. ।

८ ख. तौ ।

‘तार्णतो वासुदेवे स्याच्छार्ङ्गे’ तु तृणता मता ।
त्रिगर्तो ना देशभेदे तथा स्याद्गणितान्तरे ॥

भवेद्बुधुरिकायां च त्रिगर्ता कामुकस्त्रियाम् ।
तुलितं स्यात्तुलाक्रान्ते तुषितो देवभिद्यपि ॥

5 तृणता तु तृणत्वे स्यात्तथा धनुषि गद्यते ।
तोदितं तु प्रेरिते स्यात्तोषितं तु तुलाधृते ॥

दंशितं जातदंशे स्यात्कवचेनादृतेऽपि च ।
दयितं तु प्रिये पुंसि भर्तार्यपि निगद्यते ॥

दमितं दमसम्पन्ने दलितं विदलीकृते ।
10 दापितं दानविषये दारितं तु विदारिते ॥

दुर्गतिर्नरके नैःस्थे स्त्री दृष्टान्त उदाहृतौ ।
शास्त्रे च मरणे चाथ पापे दुरितदुष्कृते ॥

दुर्दृष्टिस्त्यक्तयोषायां दुर्बुद्धौ दुर्मतिर्मतः^१ ।
दुःश्रुतं दुरधीते ‘स्याद्दुष्पाके दुःश्रुतं मतम् ॥

15 दुष्यन्तः स्याद्राजभेदेऽप्युपलायां दृषत् स्त्रियाम् ।
दृष्टान्तः स्यात्कथाशास्त्रे दृष्टान्तस्तु निदर्शने ॥

दोलितं कम्पितेऽपि स्याद्दौष्यन्तिर्नृपभिद्यपि ।
ध्वनितं तु निनादे स्याद्द्वर्षितं^२ तु ‘प्रधर्षणे ॥

धमितं स्यात्तथाध्माते धक्षितं भक्षिते मतम् ।

20 धिक्कृतं स्यादपध्वस्ते प्रमत्ते धूपितं मतम् ॥

१ ख. घ. नास्ति, क. दृष्ट, इति मा. ।

२ ख. ता ।

३ ख. स्याद्दुः ।

४ ख. ज्वनितं ।

५ ख. प्रघ ।

धूमायिते धूमितं स्याद्भूर्गतः^१ सारथौ पुमान् ।

धैवतः^२ स्वरभेदे स्यान्नमितः स्याद्विनामिते ॥

नन्दितो हर्षसम्पन्ने न्यक्तृतो धिक्कृते^३ मतः ।

नादितं नादसम्पन्ने नाशितं तु विनाशिते ॥

5 न्यासितं स्यात्तु विन्यस्ते निमित्तं हेतुलक्ष्मणोः ।

निर्वृतिः^४ स्यादलक्ष्यां स्त्री दिक्पालेऽपि कचित्पुमान् ॥

निकृतं स्याद्विप्रलब्धे^५ शठे विप्रकृते त्रिषु ।

निर्मुक्तो मुक्तसङ्गे स्यान्मुक्तकञ्चुकभोगिनि ॥

निरस्तस्त्रिषु निधूते प्रेषितेपौ द्रुतोदिते ।

10 मन्थक्ते च प्रतिहते निकेतं सदनं मतम् ॥

निवातो दृढसन्नाहे^६ वातशून्ये तथाश्रये ।

निकृतिर्भर्त्सने क्षेपे शठे शायेऽपि च स्त्रियाम् ॥

निशान्तस्त्रिषु शान्ते स्यात्कौबं तु भवनोपसोः ।

निर्वृतिः^७ सुस्थितावस्तङ्गमने च सुखे स्त्रियाम् ॥

15 नियतिर्नियमे दैवे स्त्री पतन्यातुके^८ खगे ।

निर्वृत्तं^९ स्यात्तु निष्पन्ने निर्णिक्तं शोधिते मतम् ॥

निधूतं तु भवेत्क्षिप्ते निष्पीतं पीतमाचके ।

निर्धूतं तु भवेद्भूते नियन्ता पुंसि शास्तरि ॥

सङ्ख्याभेदे तु नियतं निरतं^{१०} तु निरन्तरे ।

20 नितान्तं स्यादतिशये नियतो नियमान्विते ॥

१ ख. तो ।

२ ख. तं ।

३ ख. तौ ।

४ ख. व्यो ।

५ क. वाज ।

६ ख. दृत्तिः ।

७ जातुके, इति मा. ।

८ अयं पादः प्रकारादिषु न्यायः । ९ क. दृत्तं । १० ख. युतं ।

निर्धान्तः स्याद्धान्तिहीने' निवीतमृजुसूत्रके ।
 निहितं तु विनिक्षिप्ते निष्णातं निर्णयान्विते ॥
 निर्व्यक्तं व्यक्तिभूयिष्ठे निचितं तु समूहिते ।
 निर्मितं कृतनिर्माणे दैवे स्यान्नियतिः स्त्रियाम् ॥

5 निशान्तः शान्तिमापन्ने निभृतो गुप्तशिष्ययोः^१ ।
 निवृत्तिः^२ स्यान्मनस्तुष्टौ नोदितं प्रेरिते मतम् ॥
 पलितं शैलजे तापे केशपाके च कर्दमे ।
 प्रसृतः सम्प्रसारे स्याद्विनीते वेगिते चिषु ॥

10 "अर्द्धाञ्जलौ तु पुलिङ्गो जङ्घायां प्रसृता मता" ।
 प्रसृतं कुसुमे क्लौवं चिषु सञ्जातसूतयोः ॥
 प्रभूतं प्रचुरे प्रोक्तं पण्डितः सिल्हके कवौ ।
 प्रहतं विहते क्षुप्ते पर्यस्तः पतिते 'हते ॥
 प्रणीता यज्ञपात्रे स्यात्प्रणीतः संस्कृतेऽनले ।
 चिषु क्षिप्तोपसम्पन्नविहितेषु प्रवेशिते ॥

15 प्रणतिः स्यान्ममस्कारे प्रणतस्तद्युते नरि ।
 प्रतीतः सादरे ज्ञाते हृष्टप्रस्थातयोस्त्रिषु ॥
 प्रमितं स्याद्वाच्यलिङ्गं^३ प्रोक्षितेऽपि मृतेऽपि च ।
 परेतो वाच्यलिङ्गः स्यान्मृते भूतान्तरे पुमान् ॥
 पर्वतः स्यात्पुनः शाकभेदमत्स्यप्रभेदयोः ।
 20 देवमुन्यन्तरे शैले प्रपातो निर्भरे तटे ॥

१ युते, इति मा. । २ दन्तशिष्ययोरिति मा. । ३ क. हतिः ।

४ स्याद, इति मा. । ५ क. एतदनन्तरं पाणिनिर्बुद्धः प्रवृत्तिरिति पाठः

६ ख. ह ।

७ ख. प्रे ।

पर्याप्तं तु यथेष्टे स्याच्छक्ते तृप्तौ निवारणे ।

पञ्चता मरणे पञ्चभावेऽपि च निगद्यते ॥

पक्षतिः पक्षमूले स्यात्पक्षतिः प्रतिपत्तिथौ ।

प्रसूतिः स्यात्समुत्पत्तौ तनये दुहितर्यपि ॥

५ प्रततिः स्यात्तु विस्तारे बल्यमपि निगद्यते ।

प्रवृत्तिस्तु प्रवाहे स्यादुदन्तेऽपि च गद्यते ॥

अवन्त्यादौ च पर्याप्तिः प्रकामप्राप्तिरक्षणे ।

प्रकृतिर्गुणसाम्ये स्यादमात्यादिस्वभावयोः ॥

योनौ लिङ्गे पौरवर्गे मतं प्रव्यक्तमुत्बणे ।

१० 'परितः' स्यादाममन्तात्परीतं^१ दिश्यथो विदि^२ ॥

प्रमितिर्योपिति पुनः परीतं व्याप्तिवाचकम् ।

पङ्कितं पङ्कवत्स्थाने पठितं पाठसंस्कृते ॥

पणितं वस्तुनि क्रीते प्रसिद्धे प्रथितं मतम् ।

प्रयतं संस्कृते प्रोक्तं प्रयतो धीर इत्यपि ॥

१५ प्रयतं नियमाक्रान्ते प्रततं विस्तृते मतम् ।

प्रदत्तं दानविषये प्रवृत्तं^३ नर्तने मतम् ॥

सम्भृते प्रभृतं प्रोक्तं प्रशस्तं शस्तकर्मणि ।

प्रहस्तो राक्षसभिदि^४ 'प्रशस्तो ज्ञातसम्भृते ॥

निर्गलेऽपि ग्रहतः प्रपातो निर्भरे मतः ।

२० प्रस्थातस्तु प्रसिद्धे स्यात्पदातिः पादगामिनि ॥

१ इतः साङ्गश्लोकः ख. पुस्तके नास्ति ।

२ क. गीतः ।

३ ख. रितं ।

४ दिवि, इति मा. ।

५ ख. वृतं ।

६ ख. प्रह ।

प्रभातं तु दिनान्ते स्यात्प्रसितिर्बन्धने स्त्रियाम् ।

पङ्क्तिः कर्मसन्दोहग्रन्थे मार्गेऽपि 'गद्यते ॥

प्रचेताः स्यात्तु वरुणे प्रणुतं तु नमस्कृतौ ।

पर्दितं 'स्यादधोवायुनिर्गमे वाच्यलिङ्गवत् ॥

5 पार्वती सल्लकीदुर्गागोपालपुचिकासु च ।

प्रार्थितं 'याचिते शत्रुसंरुद्धेऽभिहते त्रिषु ॥

पादातं स्यादले क्लीबे पाटितं तु द्विधाकृते ।

समापिते पारितं स्यात्प्राजिता पुंसि यन्तरि ॥

पाचितं परिपक्वे स्यात्पातितं कृतपातने* ।

10 पिहितं छादिते प्रोक्तं मांसे तु पिशितं मतम् ॥

पिण्डितं तु भवेद्गोले* पीडितं तु प्रपीडिते ।

पित्सन् विहङ्गमे पुंसि पतनेच्छौ च* वाच्यवत् ॥

प्रफुल्लिते पुष्पितं स्यात्पुटितं पुटसंस्कृते ।

पुटितं स्याद्वस्तुपुटे पाटितं*स्यूतयोरपि ॥

15 पूरणार्थं पूरितं स्यात्पूपितं पूषवत्कृते ।

एकीकृते 'पूगितं स्यात्पूरोधसि पुरोहितः ॥

पृषद् मृगे पुमान् बिन्दौ न द्वयोः 'पृषतोऽपि ना ।

अनयोश्च त्रिषु श्वेतबिन्दुयुक्तेऽप्युभाविमौ ॥

निरीक्षिते प्रेक्षितं स्याद्याचार्ये प्रेषितं मतम् ।

20 निरीक्षिते प्रेक्षितं* स्यात्प्रेरितं प्रेरणास्पदे ॥

१ ख. छा ।

२ ख. स्यादधो ।

३ ख. पावि ।

४ क. या ।

५ ख. क्लीबे ।

६ ख. तु ।

७ ख. स्तु ।

८ क. पु ।

९ ख. कृ ।

१० ख. क्षितं ।

प्रोक्षितं निहते^१ सिक्ते प्रोन्नतं दैर्घ्यवत्यपि ।
 प्रोक्षितं च, परित्यक्ते प्रोज्झितं चापि वाच्यवत् ॥
 प्रोक्षुतं प्रावृतेऽपि स्यात्फाणितं^२ त्विष्टुसम्भवे ।
 बाहृतं च फले जम्बा बाधितं बाधवत्यपि ॥

५ बुधितं तु भवेदुद्धे^३ 'वृद्धितं गजगर्जने ।
 सामभेदे वृद्धत् क्लीबे वृद्धती वसनान्तरे ॥
 छन्दोभित्क्षुद्रवार्ताकौवारिधानीषु वाचि च ।
 कण्टकारीमहृत्योश्च बोधितं बोधवत्यपि ॥

१० कुशीलवे मुनौ रामानुजे तु भरतस्तथा ।
 दौष्यन्तौ^४ भारतं वर्णभेदे व्यासकृतावपि ॥
 भणितं भाषिते पूर्णे भरितं भसितं^५ पुनः ।
 स्याद्भस्मन्यथ गौर्णे तु भक्षितं भ्रमितं पुनः ॥
 भ्रमवत्यपि तस्मिन् भर्क्षितं तु तिरस्कृते ।
 भारती वाचि वचने पश्चिष्टत्तिप्रभेदयोः ॥

१५ भासन्तः सुन्दराकारे त्रिषु ना भासपक्षिणि ।
 भाषितं वासिते प्राप्ते भूभृद् नाऽद्रौ महीपतौ ॥
 धाजितं शोभिते ध्रान्ते ध्रामितं वाचि भाषितम् ।
 'भासितं वासिते वाच्ये वाच्यवद्भाषितं मतम् ॥
 भिक्षितं स्याद्याचितेऽपि भेदितं स्फोटिते विदुः ।
 २० महती वल्लकीभेदे राज्ये तु स्यान्नपुंसकम् ॥

१ क. हिते ।

२ क. टितं ।

३ ख. वृ ।

४ क्ले, इति मा. ।

५ क. ते ।

६ इदं ख पुस्तके नास्ति ।

तत्त्वभेदे पुमान् श्रेष्ठे मरुद् देवे समीरणे ।

महितं तु पवित्रे स्यान्मणितं रतिक्रुजिते ॥

मथितं निर्जले 'घोले' तथा लोडितघृष्टयोः^१ ।

मनितं तु भवेदुद्धे^२ मण्डितं भूषिते चिषु ॥

5 मन्वितं 'मन्त्रसंयुक्ते मन्द्रितं मन्द्रवत्यपि ।

मापतिस्तु हृषीकेशे मापितं मानसंस्कृते ॥

मिहितं तु मनोज्ञे स्यान्मूर्छितो 'मृतमूढयोः ।

सोच्छ्रयेऽपि दृढे^३ त्वाहुर्मुषितं खण्डितेऽपि च ॥

गवेषिते तु मृगितं मेदितं मूर्छिते हिते ।

10 स्नेच्छितं परभाषायां निगदन्ति मनौषिणः ॥

मोचितो मोक्षितश्चापि बन्धमुक्त उदीर्यते ।

मोटितं त्वन्यथाभावे यमितं नियमान्विते ॥

याजितः कारितमखे यापितः चिघ्नतिक्रमे ।

स्त्रियां निगदिता विज्ञैर्योषिता योषिदित्यपि ॥

15 रजतं^४ विशदे दन्तिदन्तयोस्तारहारयोः ।

रक्षितं गोपिते प्रोक्तं विरहे रक्षितं मतम् ॥

रणितं^५ तु भवेच्छब्दे रचितं क्रमनिर्मिते ।

रसितं स्तनिते क्लीबे स्वर्णादिखचिते चिषु ॥

रञ्जितं रङ्गसंयुक्ते राज्ञान्तत्त्वर्थनिर्णये ।

20 रुदितं क्रन्दिते प्रोक्तं रुतितं^६ चञ्चले^७ मतम् ॥

१ ख. तक्ने । २ ख. घृष्टयोः । ३ दुद्धे, इति मा. ।

४ ख. मन्त्रि । ५ क. मत । ६ हते, इति मा. ।

७ ख. जितं । ८ ख. जितं । ९ ख. दितं । १० ख. च चले ।

रुषितं तु भवेत्क्रुद्धे 'रूषितं मलद्रूषिते ।
'रुशती वागकल्याणी वाणी ह्येषाऽवचोविदाम्' ॥

रेवती हलिपत्न्यां स्यादक्षमातृप्रभेदयोः ।
रोहितं लोहिते रक्त ऋजुशक्रशरासने ॥

5 मीने मृगे च पुंसि स्यात्तथा रोहितकद्रुमे ।
'रोहितं रोहिते रक्ते रोपितं त्वधिरोहिते ॥

रोधितं त्वधिरुद्धे स्याद्रोलितं तु विवेचिते ।
विलोकिते रोकितं स्याद्रोचितं रुचिभाजिनि ॥

रोहिद् मृग्यां लताभेदे रोमितं रोमसंयुते ।
10 ललितं द्वारभेदे स्यादौषिते ललितेऽपि च ॥
लपितं वचसि प्राहुर्लज्जितं तु चपावति ।
लङ्घितं^१ स्यादतिक्रान्तौ^२ लक्षितं मम्यगौक्षिते ॥
लम्बितं तु निराधारे लम्बितं^३ प्रापिते मतम् ।
लापितं त्वधिरुद्धे स्याल्लुञ्चितं कृतलुञ्चने ॥

15 लुटितं स्यात्तु लोट्यां^४ लुण्ठितं तु बलाङ्गते ।
लोहितं रक्तगोशीर्षे कुङ्कुमे च कुचन्दने ॥
तथा नदान्तरे भौमे वर्णे च त्रिषु तद्वति ।
वनिता जातरागस्त्रीस्त्रियोश्च त्रिषु याचिते ॥

१ ख. ह ।

२ ख. पु. पाठः ।

३ वचो विहामिति मा. ।

४ लो. इति मा. ।

५ ख. वितं ।

६ ख. लो. ।

७ ख. भितं ।

८ लोट्यामिति, इकश्चित्तौ धातुनिर्देश इति श्लोपानिर्दिष्टमपि प्रकरणा-
ज्ज्ञातये कक्षयतीति भावः । एवमन्यत्रापि ।

वनिता जनिता पुंसि वनिताऽपि वधूः स्त्रियाम् ।

‘वनितं याचितेऽपि स्यात्सेवितेऽपि च वाच्यवत् ॥

वर्द्धितं प्रसृतं^१ भिक्षे पूरिते^२ वहतिर्गवि ।

सच्चिवे पुंसि वहतुः पथिके वृषले पुमान् ॥

5 वसिगतं स्यादश्वगतौ वसितं^३ व्याकुले मतम् ।

वसतिः स्यात्स्त्रियां वासे यामिन्यां च निकेतने ॥

वमितः स्यात्समुज्जीर्णं वर्णितस्तु परिस्तुते ।

प्रलोभिते वञ्चितः स्याद्वन्दितस्तु नमस्कृते ॥

वर्मितः^४ स्यात्कङ्कटितं^५ वसन्त चतुर्भिद्यपि ।

10 विस्तारवल्गोर्व्रतती^६ वर्धितं पूरितं मतम् ॥

वर्जितं स्यात्परित्यक्ते वहितं वाहने मतम् ।

वापितं तु भवेद्बीजाकृतमुण्डितयोस्त्रिषु ॥

व्यायतं व्यापृते दीर्घे दृढे चातिशयेऽन्यवत् ।

व्याघातः स्यादन्तराये प्रहारे^७ योगभिद्यपि ॥

15 वासिता करिणीनार्योर्वासितं भाविते रुते ।

वासन्ती माधवीयूथोः^८ पाटलायां क्रमेस्तके ॥

वासन्तः कोकिलेऽपि स्यादुष्ट्रेणाऽवहिते विटे^९ ।

व्यापृतो दीर्घदृढयोर्वाक्पतिर्गुह्वाग्निनोः ॥

१ ख. पु. नास्ति ।

२ खिते, इति मा. ।

३ ख. जिते ।

४ क. सुतं ।

५ ख. श्रितः ।

६ ख. गटक्रिते ।

७ ख. धो ।

८ ख. प ।

९ ख. इ ।

१० ख. ध्योः ।

११ विष्टे, इति मा. ।

- विविक्तं स्यादसम्पृक्ते रङ्गःपूतविवेकिषु ।
वाच्यवद्दर्शिते^१ धीरे विनेता रात्रि^२ शिक्षके ॥
- विकृतोऽसंस्कृतेऽपि स्यादौभक्ते रोगितेऽपि च^३ ।
विकृतिश्छन्दसोभेदे प्रकृतिव्यत्ययेऽपि च ॥
- ५ विश्रुतं^४ ज्ञातसंछष्टप्रतीतेष्वभिधेयवत् ।
विनीतमुपनीते स्यादपनीते जितेन्द्रिये ॥
- विनीतः सुवहाश्चे स्यान्निभृतेऽपि वणिज्यपि ।
विनतः प्रणते भग्ने विनता तार्क्ष्यमातरि ॥
- विनता^५ 'पिटिकाभेदे शिक्षिते त्वभिधेयवत् ।
- १० विधाता कर्तृसामान्ये विधाता वेधसि स्मरे ॥
- विजाता तु प्रसूतायां जनिते विकृतेऽन्यवत् ।
विश्वस्तो जातविश्वासे विश्वस्ता^६ विधवास्त्रियाम् ॥
- विद्युत् सौदामिनीसन्धोः निष्प्रभे त्वभिधेयवत् ।
विहस्तो विह्वले पण्डे^७ विपत्तिर्यात^८ नास्वपि ॥
- १५ विदितं बुद्धश्रुतयोर्वाच्यवत्समुदीरितम् ।
विदृता क्षुद्ररुग्भेदे विस्तृते^९ त्वभिधेयवत् ॥
- विच्छिन्तिः स्यादङ्गरागे^{१०} विच्छेदे हारभिद्यपि^{११} ।
विधूतं कम्पिते त्यक्ते कुटिलेऽपि च वाच्यवत् ॥

१ ख. जि ।

२ ख. त्रः ।

३ ख. गद्यव्यपि ।

४ क. श्रुतं ।

५ ख. पिट ।

६ ख. त्त ।

७ पण्डे, इति मा. ।

८ यतिनास्वपि, इति मा. ।

९ ख. कृते ।

१० चारे, इति मा. ।

११ ख. दहारभेदयोः ।

विक्रान्तस्तु भवेच्छूरे विगतस्तु गतस्पृहे ।
 वियत् स्यान्नभसि क्लीबे विभूतिर्भूतिभस्मनोः ॥
 विहितं कृतमात्रेऽपि विदुतं तु पलायिते ।
 वृत्तान्तः^१ स्यात्प्रकरणे कात्कर्त्यवार्ताप्रभेदयोः ॥

५ प्रस्तावे वेष्टितं रुद्धे लासके करणान्तरे ।
 वेष्टितं गमने प्रोक्तं कुटिले^२ विधुते चिषु ॥
 वेधितं कृतवेधे स्याद्वेपितं तु विकम्पिते ।
 वेशन्तः पल्लवे प्रोक्तो वेणितोऽपि^३ विगुम्फिते ॥
 वैक्रान्तं रत्नभेदे स्याद्वनान्ते तु शरत् स्त्रियाम् ।

१० शकुन्तः स्यात्पक्षिमात्रे भासपक्षिमहेन्द्रयोः ॥
 श्यमन्तो मणिभेदे स्यात्सुप्ते तु शयितो मतः ।
 शष्पितं शादलवति^४ निश्वासे श्वसितं भवेत् ॥
 शङ्कितं जातशङ्के स्याच्छब्दितं शब्दवत्यपि ।
 शाकुन्तः^५ स्यात्सूक्तभेदे शाश्वतं तु निरन्तरे ॥

१५ शिक्षितस्तु विनीते स्याच्छीतला देवताभिदि ।
 तथा स्फोटविशेषेऽपि श्रीपतिः पुरुषोत्तमे ॥
 श्रीमाँस्तिलकवृक्षे स्यान्मनोज्ञे धनिके चिषु ।
 शुद्धान्तश्चावरोधे स्याद्रहःकक्षान्तरेऽपि च ॥
 शुद्धान्तःकरणे पुंसि शुद्धान्त इति गद्यते ।
 २० विनियुक्तावशेषे तु शेषितं शोधितं पुनः ॥

१ क. तं, ख. न्ता, इति मा. ।

२ द्विते, इति मा. ।

३ क. धि ।

४ ख. वि ।

५ ख. न्ते ।

शुष्कौकृते शोधितं तु गालिते' शोभितं तथा ।

सम्यन्त्रशोभे खलितं चलिते अंशवत्यपि ॥

संहतं सङ्गतं चापि दृढे च हृदयङ्गमे ।

संस्कृतो^१ भूपिते शस्ते कृत्रिमे वाच्यलिङ्गकः ॥

5 कौबं तु लक्षणोपेते स्थपतिः कञ्चुकिन्यपि ।

जौवेष्टियाजके^२ शिल्पिभेदे ना सत्तमे त्रिषु ॥

स्थपतिः स्यात्तु सम्म्राजि स्थगितः स्याद्विगुण्डिते^३ ।

सङ्घातः पुंसि धाते च संहतौ नरकान्तरे ॥

संवित्तिः प्रतिपत्तौ चाप्यविवादे जनस्य च ।

10 समाप्तिरवसाने न्यात्सम्यतिः न्यात्समर्थने ॥

स्वरितः स्वरभेदे स्यात्सविता पितृसूर्ययोः ।

स्वनितं स्याच्छब्दवति 'स्तनितं मेघनिस्वने ॥

'समितिः सम्पराये स्यात्सभायां सङ्गमेऽपि च ।

सन्ततिर्गोचपङ्क्तयोः स्यात्पारम्पर्येऽपि च स्त्रियाम् ॥

15 संकृतिः स्यान्नोचवृत्तभेदयोः सम्मतं मते ।

संस्तृतिः सरणे चापि संसारेऽपि मता स्त्रियाम् ॥

'संश्रुतं तु प्रतिज्ञाते संविद् ज्ञप्तौ च^४ योषिति ।

सङ्गतिः स्यादूर्ध्वगतौ सम्यत्तिर्वैभवे स्त्रियाम् ॥

संपद् 'भूतौ गुणोत्कर्षे हारभेदे निगद्यते ।

20 संवित् स्त्रियां प्रतिज्ञायामाचारज्ञानसङ्गरे ॥

१ ख. तं ।

२ ख. ते ।

३ ख. र्याजिके ।

४ कुण्डिते, इति मा. ।

५ ख. ख ।

६ ख. सृ

७ ख. सम्म ।

८ ख. तु ।

९ ख. ग ।

सम्भाषणे क्रियाकारे सङ्केते नाम्नि तोषणे ।
 सङ्ख्याभेदे सप्ततिः स्यात्समूहे 'संहतिर्मता ॥
 सङ्गान्तिः स्यात्तु खेटानां राश्यान्तरप्रवेशने ।
 नैरन्तर्ये सन्ततं स्यात्सङ्गतं हृदयङ्गमे ॥

5 स्तभितं स्यात्तु संस्तब्धे स्वधितिः शस्त्रभिद्यपि ।
 सम्भ्रान्तं भ्रमणे चापि सम्भृतं^१ सञ्चितेऽर्थवत् ॥
 संवीतः स्यात्तु संयुक्ते स्वगतं स्वात्मसङ्गते ।
 संहिता स्यादथाम्नाये सामन्तो मण्डलाधिपे ॥
 स्थापितं निश्चये न्यस्ते स्वायत्ते साधितं मतम् ।

10 स्वादितं तु कृतास्वादे सातितः - - - - - ॥
 आसादिते सादितं स्यात्सारितं^२ तु विदूरिते ।
 साकेतं स्यादयोध्यायां सामन्तो मण्डलाधिपे ॥
 सिकता स्त्री सिकतिले वालुकायां च भूमनि^३ ।
 सिद्धान्तः स्यान्निश्चितेऽर्थे स्तिमितो निश्चले मतः ॥

15 सीमन्तः स्त्रीकेशवेशे^४ सिञ्चितं भूषणध्वनौ ।
 सुरता स्यात्तु देवत्वे सुरतो भक्तिमत्यपि ॥
 सुरतं स्यान्निधुवने सुकृतं शुभपुण्ययोः ।
 सुव्रता सुखदोद्या^५ गौः सुव्रता शोभनव्रता ॥
 सुहितस्तु भवेत्तृप्ते सुहुतस्तु हुतेऽनले ।

20 सुहृतः सम्यगाहृतं सुरुतः अव्यवाच्यपि ॥

सुगतस्तु जिने प्रोक्तः सुमतिर्बुद्धिमत्यपि ।
 सुदत्तौ' स्यात्तु योषायां सुनृतं मङ्गले प्रिये ॥
 सुभूतं स्यात्परिणते सुनीतिर्ध्रुवमातरि ॥
 तथैव शोभननये' सुस्मितिर्देवतान्तरे ॥

- 6 हरितं शाकभेदे स्याच्चरिद्वर्णयुते तथा ।
 हरिता स्याच्च दूर्वायां स्त्रियां दिशि हरिद् मता ॥
 हयवर्णविशेषेऽपि यवसेऽपि हरिद् मतम् ।
 हसन्यङ्गारधान्यां स्यान्मल्लिकाशकिनीभिदोः ॥
 हर्षितं तु भवेद्दग्धे हर्षयुक्तेऽन्यलिङ्गवत् ।
 10 'हारीतः पक्षिभेदे स्यान्मुनिभेदे च कैतवे ॥
 हृषितं विस्मये प्रीते प्रहते हृष्टलोमनि' ।
 कृतक्षणे तु' श्रणितः श्रमिता पुंसि यः क्षमौ ॥
 क्षयितं तु क्षयं नीते क्षमितं' स्यात्क्षमाश्रये ।
 क्षारितं 'च्याविते क्षारैरभिशस्तेऽपि च त्रिषु ॥
 15 क्षारितं मलहीने स्यात्क्षुरितं क्षुरसंस्कृते ।
 क्षेडितं सिंहनादे स्यात्क्षोदितं परिशोधिते' ॥
 क्षोभितं क्षोभयुक्ते स्याद्वाच्यलिङ्गत्वमीदृशम् ।

॥ इति तटतौयम् ॥

१ ख. नीौ ।

२ क. यने. ख. घभे. इति मा. ।

३ ख. ह ।

४ ख. झि च ।

५ क. गस्तु ।

६ ख. घितं ।

७ ख. चा ।

८ ख. भिते ।

॥ अथ तत्तुर्थम् ॥

अपस्नातो मृतस्नातेऽपहते स्यादयाहृतम् ।
 पराभूतेऽभिभूतः^१ स्यादभीष्टे स्यादभीष्टितम् ॥
 सम्मूर्च्छनेऽभिव्याप्तिः स्यादवध्वस्तोऽवचूर्णिते ।
 अतिरिक्तः समधिकेऽतिपातः स्यादुपात्यये ॥

- 5 ^१अहर्षतिश्चित्रभानावंशुमानपि गद्यते ।
 सम्मते स्यादनुमतं सम्प्राप्तेऽधिगतं विदुः ॥
 अवज्ञाते त्ववगतं द्वेष्टेऽक्षिगत ईरितः ।
 अभिनीतस्त्रिषु न्याय्ये^२ संस्कृतामर्षिणोरपि ॥
 अभिजातः^३ कुलीने स्यान्व्याय्य^४ पण्डितयोस्त्रिषु ।
 10 अभियुक्तः परैरुद्धे तत्परेऽप्यभिधेयवत्^५ ॥
 अतिमुक्तस्तु निःसङ्गे वासन्त्यां तिनिशेऽपि च ।
 अपध्वस्तः परित्यक्ते^६ निन्दितेऽप्यवचूर्णिते ॥
 अधिक्षिप्तः प्रणिहिते कुत्सिते भर्त्सिते त्रिषु ।
^७अम्बूहतं सनिष्ठीवे तथाम्बुबहुलीकृते ॥
 15 ^८दर्पेऽप्यहङ्कृतिः सालपर्ण्यामंशुमतौ स्मृता ।
^९क्षमार्चयोरपचितिर्निष्कृतिव्ययहानिषु^{१०} ॥

१ तं । २ ख. व्यहःप । ३ ख. ये । ४ ख. जातः ।

५ क. पिण्डी, ख. पौडि, इति मा. । ६ ख. धीयते

७ विदि, इति मा. । ८ ख. पु. पाठः ।

९ क. पु. अंशुमान् भास्करे शाल, इति पाठान्तरम् ।

१० क. क्षया ।

११ यद्वाविषु, इति मा. ।

स्याच्चानुमतिरूनेन्दुपूर्णिमानुश्रयोरपि ।

'सावधाने त्ववहितोऽप्यनुयातोऽनुगन्तरि ॥

अभिशस्तिः प्रार्थनापवादयोश्च स्त्रियां मता ।

स्यादथावसितमृद्धे ज्ञाते चाप्यवमानगे^१ ॥

5 स्याच्चैवार्थपतिर्भूमिनाथे चार्थस्य पातरि ।

अवदातं मिते गौरे विशुद्धेऽप्यन्यसिद्धवत् ॥

अवगीतं^२ च निर्वादे दृष्टगर्हितयोरपि ।

अन्तर्गतं^३ विस्मृते^४ स्यान्मध्यप्राप्ते^५ च वाच्यवत् ॥

अङ्गारितं तु दग्धे स्यात्पलाशकलिकोद्धमे ।

10 अपावृत्तस्त्वपहिते^६ स्वतन्त्रेऽपि च वाच्यवत् ॥

गवेपितेऽन्वेपितं स्यात्सम्प्राप्तेऽवनतं विदुः ।

कार्ये नियुक्तोऽधिकृतो वारिवाहे तथाम्बुभृत्^७ ॥

आयुष्मान् योगभेदे स्याच्चिरजीविनि वाच्यवत् ।

आमादितं भाविते स्यात्सम्प्राप्तेऽपि च वाच्यवत् ॥

15 अस्मारितोऽभिशस्तेऽपि त्ववाग्रेऽभ्यानतं मतम् ।

आशंसिताऽऽशंसुनि स्यादान्दोलितस्तु कम्पिते ॥

आकम्पिताधूर्णितौ च कम्पितार्थौ मतावुभौ ।

इलापतिर्भृपमात्रे विशेषेऽपि महीपतेः ॥

१ ख. पु. पाठः ।

२ ख. के ।

३ ख. पीतं ।

४ ख. गीतं ।

५ ख. स्तते ।

६ ख. प्राप्ते ।

७ हते, इति मा. ।

८ क. लो ।

९ ख. पु. इतः परं, अंशुमती शालिपर्ण्यमंशुमान्हाविता यथा, इति पाठः ।

इन्द्रजिद्रावणसुते गरुडेऽपि निगद्यतेः ।

उमापतिर्महेशे स्यादनिरुद्ध उषापतिः ॥

उपवीतमुत्तरीये चोपश्रुतमुपगतं च विदिते स्यात् ।

उरौकृतमूररौकृतमिव मतमङ्गीकृते वैतत् ॥

5 उपाहितोऽनलोत्पाते पुमानारोपिते त्रिषु ।

उपाकृतोऽध्वरहते पशौ नोपद्रुते त्रिषु ॥

उदास्थितः प्रतीहारे प्रवज्यावसितेऽपि च ।

उद्गाहितमुदीर्णेऽपि बद्धग्राहितयोरपि ॥

समृद्धे^१ स्यादुपचितं परिदग्धे च वाच्यवत् ।

10 उज्जृम्भितं समुत्फुल्ले स्याच्चेष्टायां नपुंसकम् ॥

व्यसनार्ते तूपरक्तो राहुग्रस्तेन्दुसूर्ययोः ।

उपसत्तिस्तु^२ सेवायां सङ्गमात्रेऽपि योषिति ॥

उद्गाहितः कृतोद्वाहे कम्पितोत्कम्पिते समे ।

ऊर्ध्वासितोऽपि गदितो बुधै राजपटोलके ॥

15 ऋष्यप्रोक्ता शतावर्यां शूकशिख्यां च योषिति ।

तथैवातिबलायां स्यादृभुमाताऽदितावपि ॥

ऐरावतोऽभ्रमातङ्गे^३ लकुचे नागरङ्गके ।

नागभेदे च गदितो विद्युत्तद्भेदयोः स्त्रियाम् ॥

नपुंसकं महेन्द्रस्य ऋजुदीर्घशरासने ।

20 कलधौतं कनकवद्रजतेऽपि प्रकीर्तितम् ॥

१ ख. चै ।

२ ख. उद्गोर्णि ।

३ ख. झे ।

४ क्लिष्ट, इति मा. ।

५ क. उ ।

६ ख. विसृ ।

छेदो हस्तेन सस्यानां कटहस्त इतौरितः ।
 कौशकारे कोटभर्ता गदितो धीवरैरपि ॥
 कुहरितं निगदितं 'पिकालापे रतध्वनौ ।
 कुमुदती कुमुदिनीकुशपत्न्योः' स्त्रियां मता ॥

5 कुमुद्वान् कुमुदप्राये देशे तु स्यात्पुमानयम् ।
 कृष्णवृन्ता तु पाटल्यां 'मापपण्यामपौरिता ॥

गन्धवतौ सुगन्धाममावृष्टु पुरीभिदि ।
 गवेयितं स्यादन्विष्टे वृहौ गृहपतिः पुमान् ॥
 तथा गृहपतिः प्रोक्तो गृहस्थेऽपि च मर्चिणि ।
 10 गोपायितं रक्षिते स्याच्चन्द्रकान्तं महोत्पले ॥
 चन्द्रकान्तस्तु पुंसि स्यान्मणिभेदे च कैरवे ।
 चन्द्रकान्ता तु रोहिण्यां कुमुदिन्यां तथा दिवि ॥
 चर्मण्वती मरिच्चेदे कदलीपादपे स्त्रियाम् ।
 चिचगुप्तः ग्राहदेवे तथा तस्य च लेखके ॥

15 ज्योतिष्मतौ लतारात्र्योश्चन्द्रे तारापतिर्मतः ।
 दिवाकौर्तिस्तु पुंसि स्यान्नापितान्तावमायिनोः ॥
 दिवाभीतः कुम्भिले स्यादुलूके कुमुदाकरे ।
 दौपवान् सिन्धुनदयोर्दौपवत्यापगाभुवोः ॥
 हृषदती नदीभेदे तथा कात्यायनीभुवोः ।
 20 स्याद्भूमकेतुरुत्पातभेदे वैश्वानरेऽपि च ॥

कुबेरे स्याद्धनपतिस्तथा स्याद्धनवत्यपि ।

नन्धावर्तो 'वैश्वभेदे तथाच तगरदुमे ॥

नदीकान्तः समुद्रे स्याद् द्विज्जले 'सिन्धुवारके ।

नदीकान्ता स्त्रियां जम्बां काकजङ्घौषधावपि ॥

5 नागदन्तो द्विपरदे गृहान्निर्गतदारुणि ।

नागदन्ती तु कुम्भायां हस्तिन्यामपि योषिति ॥

निस्तुषितं त्वभित्यक्ते^१ त्वग्विहीने लघूकृते^२ ।

निराकृति^३ रनाकारेऽप्यस्वाध्याये^४ निवारणे ॥

परिपीतं तु निष्पीते^५ परिस्तीर्णे^६ परिश्रितम् ।

10 परिगीतं संस्तुते परावृत्तं पुनरागते ॥

परिध्वस्तमपध्वस्ते निराकृति पराकृतम् ।

भवेत्परिगतं प्राप्तौ विस्मृतज्ञातचेष्टिते ॥

अथ प्रणिहितं न्यस्ते^७ प्राप्तेऽपि च समाहिते ।

लाक्षारक्ते पल्लवितं तथा सपल्लवे तते ॥

15 'प्रतिहतं तु 'द्विष्टे स्यात्प्रतिष्वलितरुद्धयोः ।

प्रतिक्षिप्तं वारिते^८ स्यात्प्रोषिते^९ पञ्चकं त्रिषु ॥

परिवर्तो विनिमये कूर्मराजे पलायने ।

परिस्तुता^{१०} स्याद्धारण्यां^{११} स्यन्दे^{१२} स्यादभिधेयवत् ॥

१ ख. वैश्व ।

२ सिन्दु, इति मा. ।

३ व्यक्ते, इति मा. ।

४ धिते, इति मा. ।

५ ख. ते ।

६ ख. य ।

७ क. परिस्तीर्णे, इति पा. नास्ति ।

८ क. प्राप्ते, ख. माने, इति मा.

९ ख. प्राप्ते ।

१० दु, इति मा. ।

११ ख. सिके ।

१२ क. स्त्रेधिते, ख. प्रास्थिते, इति मा. ।

१३ अता, इति मा. ।

१४ वक्ष्यामिति मा. ।

१५ मे, इति मा. ।

- पञ्चगुप्तस्तु कमठे तथा चार्वाकदर्शने ।
 प्रजापतिस्तु भूपाले दक्षादौ च विधातरि ॥
 प्रतिपत्तिः प्रहसौ स्यात्प्रगल्भत्वे च गौरवे ।
 पदप्राप्तौ प्रबोधे च सम्प्राप्तावपि कथ्यते ॥
- 5 प्रधूपिता क्लेशितायां स्मर्यगन्तव्यदिश्यपि ।
 अथ प्रव्रजिता मुण्डौतापमौमांसिकास्वपि ॥
 प्रतिहतिः प्रतिनिधिप्रतिकारार्चनास्वपि ।
 अथ प्रज्वलितो^१ दीप्ते शिवे पशुपतिर्मतः ॥
 बकपुष्पे पाशुपतं पशुपत्यधिदैवते ।
- 10 पारिजातः पारिभद्रे तथा देवद्रुमेऽपि च ॥
 पारावती गोपगीतौ नदीभिल्लवल्लीफले ।
 पारावतः कलरवे तथा 'मर्कटतिन्दुके' ॥
 स्यात्पाशभृत्तु वरुणे प्राणिघृतं तु संयुगे^२ ।
 वैवस्वते पितृपतिः 'पुष्पदन्तस्तु दिग्गजे ॥
- 15 विद्याधरविशेषे च पूजिते स्यात्पुरस्कृतः ।
 अरिग्रस्तेऽभिग्रस्ते च तथैवाग्रहतेऽपि च ॥
 भगवान्ना जिने पूज्ये गौर्यां भगवती मता ।
 अथ भोगवती नागपुरी^३ नद्योरहौ पुमान् ॥
 कुट्टिन्यां स्याद्रङ्गमाता वृक्षे रोगान्तरेऽपि च ।
- 20 रथगुप्तिर्वरुणे स्यात्पुमान् रतिपतिः स्मरे ॥

१ ख. ते ।

२ ख. कर्मठ ।

३ क. प्राणिघृतं ; ख. प्राणिघृतं तु संयुते, इति मा. ।

४ ख. पुष्टि ।

५ ख. वती ।

राजहस्ती निगदितो गजे सङ्घिर्मदोत्कटे ।
 लक्ष्मीपतिर्वासुदेवे तथाऽमरपतावपि ॥
 व्यतीपातो महोत्पाते योगभेदा^१पमानयोः ।
 वनस्पातिर्दृक्षमात्रे विना पुष्पं फलिन्यपि ॥

5 बहुसुता शतावर्यां बालहस्तस्तु बालधौ ।
 वाचस्पतिः सुराचार्ये^२ विष्णुकान्तौपधौलयोः ॥
 विनिपातोऽवपाते^३ स्याद्द्वैवादिब्यमनेऽपि च ।
 विजृम्भितं विचेष्टायां तथा विकस्वरेऽपि च ॥
 विवस्वानर्कसुरयोस्तत्पूर्यां तु विवस्वतौ ।

10 विलम्बितं लम्बिते स्यादतीतसमयेऽपि च ॥
 विपरीतं प्रसृते स्याद्विवाचाऽप्यन्यथाकृते ।
 विश्वगोप्ता हृषीकेशे वैजयन्तो ध्वजे पुमान् ॥
 प्रासादे च महेन्द्रस्य पताकायां तु योषिति ।
 शक्रधात्रोः शतधृतिः शततन्तु^४र्विडौजसि ॥

15 शुभ्रदन्तौ सुदत्यां^५ स्यात्पुष्पदन्तस्य योषिति ।
 समुन्नतं वाच्यवत्स्यात्समुन्नौर्णा^६विनौतयोः ॥
 सदागतिर्नार्कवातनिवारणेषु सदीश्वरे ।
 सरस्वास्तु नदे बाधौ^७ नान्यवद्रमिके स्त्रियाम् ॥
 वाणीस्त्रीरत्नवाग्देवौगोनदीषु नदीभिदि ।
 20 समुद्रान्ता तु कार्पासीपृक्का^८दुरालभासु च ॥

१ नरपताविति कोशान्तरे । २ दो, इति मा. । ३ ख. र्यो ।

४ ख. माते ।

५ ख. न्तौ ।

६ न्यामिति मा. ।

७ णं, इति मा. ।

८ ख. सहा ।

९ क. स्पृक्का ।

समाहितः समाधिस्थेऽप्युक्तः सिद्धान्त आहिते^१ ।

निर्विवादीकृतेऽपि स्यात्समवर्तौ^२ पुमान्धमे ॥

मनुपत्न्यां सत्यवती तथा व्यासस्य मातरि ।

स्वधासूतिर्मखे पुंसि समुदौर्णे समुदृतन्^३ ॥

5 समाघातो वधे युद्धे मङ्ग्यावान्पण्डिते पुनः^४ ।

सङ्ख्यायुक्ते वाच्यलिङ्गः बुद्धे सुभाषितो मतः ॥

सुभाषितं तु सूक्ते स्यात्सूर्यभक्तोऽर्कपूजके ।

^५बन्धुके च स्त्रियां सूर्यभक्ता स्यादौषधीभिदि ॥

उत्साहे सूचतन्तुः स्यादिति शब्दज्ञसम्मतम् ।

10 सेनापतिः कार्तिकेयेऽथानौकाधिकृते पुमान् ॥

हस्तिदन्तो महाकन्दे विषाणे करिणोऽपि च ।

हिमाराति^६ वीतिहोचं तथा किरणमालिनी ॥

हैमवत्यभयास्वर्णशौर्योः श्वेतवचोमयोः ।

समापतिर्नरपतौ श्रमावाञ् शेषबुद्धयोः ॥

॥ इति तपश्चमम् ॥

॥ अथ तपश्चमम् ॥

15 अव्यवहितं संसक्ते स्यादनन्यवृत्तिरेकाग्रे^७ ।

अथगणितं परिभूतेऽपि न्यकृतेऽवमानितं गदितम् ॥

१ समस्तमन्यत्र ।

२ ख. इतम् ।

३ ख. एमान् ।

४ उत्साह इत्याद्यनन्तरोऽयं मा. पाठः प्रकृतानुसूच्याय प्राग्वोजितः ।

५ ख. य ।

६ क. वीति ।

७ क. वृत्तिवृत्तिरेकाग्रे ।

अभ्यवहृतं तु गिलितेऽप्यमरावतौ^१ मतेन्द्रनगरेऽपि ।

अङ्गीकृतेऽवलम्बितमश्विनीसुता(व)मरभिषजौ च ॥

अपराजिता तु दिग्भिद्यपराजितौषधिभिदि च ।

अपराजित ईशान इष्ट्यन्तरे^२ तथाऽजिते गदितः ॥

5 अवलोकितस्तु गदितो निरौक्षिते लोकनाथेऽपि ।

अञ्जनावतौ तु गदिता सुप्रतीकस्य योषिति ॥

^३अञ्जिनौपतिरित्युक्तो भानौ च कपिभिद्यपि ।

नैरन्तर्येऽनवरतमित्युक्तं शब्दतत्त्वज्ञैः ॥

उररौकृतमङ्गीकृतमात्रेऽपि च वाच्यलिङ्गं तत्^४ ।

10 उपधूपितस्तु मरणासन्नेऽपि परिधूपिते कथितः ॥

अस्तासन्ने समयेऽप्युपधूपितं गदन्त्येके ।

स्याङ्गणाधिपतिः पुंसि शङ्करे च विनायके ॥

ज्योतिषाम्पतिरप्युक्तः पुमान् कुमुदिनीपतौ ।

तनूनपाद्बृहद्भानौ भानोरपि सुते मतः ॥

15 गिलिते प्रत्यवसितं नृपतौ पृथिवीपतिः ।

मूर्धाभिषिक्तोऽभिहितोऽभिषिक्ते क्षत्रियेऽपि च ॥

तथा जात्यन्तरे मन्त्रिण्यपि शब्दविदां मतम्^५ ।

मूर्धावसिक्तो विप्रेण क्षत्रियायां भवेत्सुतः ॥

यादसाम्पतिरम्बोधौ पश्चिमाशापतावपि ।

20 यज्ञोपवीतं गदितं यज्ञसूत्रे नपुंसकम् ॥

१ ख. तौन्द्रन ।

२ ऋष्यन्तरे, इति मा. ।

३ अञ्ज ।

४ ख. मात्रवाच्यलिङ्गं तत्, इति पा. ।

५ क. तः ।

वसन्तदूतश्चूते स्यात्पिकपञ्चमरागयोः ।
वसन्तदूती पाटल्यामतिमुक्ते च योषिति' ॥

॥ इति तपञ्चमम् ॥

॥ अथ तषष्ठम् ॥

अर्धपारावतश्चिचकण्ठे तित्तिरपक्षिणि ।
दाक्षायणीपतिश्चन्द्रे कश्यपेऽपि निगद्यते ॥

॥ इति तषष्ठम् ॥

॥ अथ तसप्तमम् ॥

5 समुद्रनवनीतं स्यात्पौयपरजनौशयोः ॥

॥ इति तसप्तमम् ॥

॥ इति शब्दरत्नमन्त्रये राजकोशापरपर्याये तान्तवर्गः ॥

॥ अथ यान्तवर्गः ॥

॥ अथ थैकम् ॥

थं रक्षणे मङ्गले च साध्वसे च नपुंसकम् ।
शिलोच्चये पुमानेव क्वचिच्च भयरक्षके ॥

॥ इति थैकम् ॥

॥ अथ यद्वितीयम् ॥

मङ्गलार्थेऽथ शब्दः स्यादानन्तर्ये त्वयो ह्यथ ।
अर्थो पुमान्याचके स्यात्सेवके च विवादिनि ॥
अर्थः प्रकारे विषये वित्तकारणवस्तुषु ।
अभिधेयेऽपि शब्दानां निवृत्तौ च प्रयोजने ॥

5 आस्थाऽवलम्बनास्थानयत्नापेक्षासु गद्यते ।
इत्थं परिष्कृतार्थे स्यादुक्त्य 'उक्तस्तथोक्त्यते ॥
कथा स्यात्तु पुरावृत्ते कथं प्रश्नार्थमव्ययम् ।
कन्या मृन्मयभित्तौ स्यादपि प्रावरणान्तरे^१ ॥
क्रथो देशविशेषेऽपि राजन्यपि मतः क्वचित् ।

10 क्वाथो द्रवस्य^२ निष्पाकेऽप्यतिदुःखे निगद्यते ॥
कुथः प्रवेणौकुशयोः कोयस्तु मथने मतः ।
नेचरोगे च^३ सटिते ग्रन्थस्तु ग्रथने मतः ॥
ग्रन्थो धने च सन्दर्भे द्वाविंशद्वर्णनिर्मितौ^४ ।
ग्रन्थिः पर्वणि कौटिल्ये ग्रन्थिपर्णे गदान्तरे ॥

15 गाथा श्लोके संस्कृतान्यभाषायां 'गेयवृत्तयोः ।
तथेत्यङ्गौकृतौ तीर्थमध्वरक्षेत्रयोरपि ॥
नारौरजस्युपाये च^५ पात्रोपाध्यायमन्त्रिषु ।
अवतारर्षिजुष्टाम्बुविशेषे च निगद्यते ॥

१ उक्त्य, इति मा. ।

२ ख. इः ।

३ निपा. इति मा. ।

४ तालव्यादिरिति परे ।

५ क. गीतौ ।

६ शेष, इति मा. ।

७ तथो, इति मा. ।

तुल्यं स्यादञ्जनभिदि नीलीस्रश्मैलयोः स्त्रियाम् ।
 दुस्थस्तु दुर्गते मूर्खे यश्च दुःखेन वर्तते ॥
 प्रस्थोऽस्त्रियां मानभेदे पाथो'ऽर्केऽग्नौ जलेऽपि च ।
 पार्थस्तु ककुभे जिष्णौ पार्थं सत्यवचस्यपि ॥

5 पृथुर्भूषे कृष्णजीरे वाप्यां' पृथुर्महत्यापि ।
 प्रोथश्च हयघोणायां कव्यामप्यध्वगे मतः ॥

मन्यः स्याद्वमन्याननेत्रामयरविष्यपि ।
 तत्रैव गदितो विज्ञैर्मथिश्चापि मथोऽपि च ॥

यूथी पुष्पप्रभेदेऽथ यूथं तिर्यक्समूहके ।

10 तुल्यार्थे तु यथेत्याहुः 'म्यन्दने वेतमे रथः ॥

तथा पुमानवयवे रथौ तु रथमादिनि ।

वीथी पङ्क्तौ गृहाङ्गे च रूपकान्तरवर्त्मनोः ॥

'मंस्था स्थितौ चरे नाशे व्यक्तिमादृश्ययोरपि ।

सार्यो' वणिक्समूहे स्यादपि सङ्घातमाचके ॥

15 सिक्थं नील्यां' मधुच्छिष्टे सिक्थ ओदनसम्भवे ।

॥ इति यद्वितीयम् ॥

॥ अथ यद्वितीयम् ॥

अव्यथो निर्व्यथे' सर्पे 'चारटौपथ्ययोरपि ।

अतिथिर्नृपभेदे स्यादागन्तावतिथिर्मतः ॥

१ ख. ये ।

२ ल्यामिति सा. ।

३ क. स्प ।

४ ख. सु ।

५ ख. र्था ।

६ ख. त्यां ।

७ ख. थः ।

८ चर्व, इति मा. ।

अश्वत्थः पिप्पलतरावश्वत्था पूर्णिमातिथौ ।
 अन्यथा वैपरीत्ये स्यादपथं कुपथे मतम् ॥
 आसन्दौ^१ लघुखट्वायां मता^२ शाब्दिकमण्डनैः^३ ।
 उन्माथो^४ घातके कूटयन्त्रे चाप्यथ^५ सारथौ ॥

- 5 उपस्थः 'शेफसि क्रोष्टे मतो मदनमन्दिरे ।
 उद्रथः स्यात्ताम्रचूडे रथकौलेऽपि कौर्तितः ॥
 कायस्थो^६ जातिभेदे स्यात्कायस्थः परमात्मनि ।
 कायस्था तु हरीतक्यां कायस्थं देहसंश्रिते^७ ॥
 गोग्रन्थिर्ना करीषे स्याज्जोष्टे 'गोजिह्विकौपधौ ।
 10 दमथस्तु दमे^८ 'दण्डे निशैथो रात्रिमाचके ॥
 अर्धरात्रेऽपि निर्ग्रन्थो नग्ने बालिशनिःस्वयोः ।
 प्रत्यर्थौ^९ वाच्यलिङ्गः स्याच्छत्रौ च प्रतिवादिनि ॥
 मन्मथः कामचिन्तायां कुपित्ये^{१०} कुसुमायुधे ।
 वरूथो^{११} रथगुप्तौ स्याद्वरूथं चर्मवेश्मनोः ॥
 15 वमथुः पुंसि वमने हिक्कायां गजसौकरे^{१२} ।
 वयस्थो वाच्यवद्युनि वयस्था शात्मलौद्रमे ॥
 ब्राह्मौगडूचौकाकोलौखक्ष्मैलाऽऽमलकौषु च ।
 विदथो^{१३} योगिकृतिनोर्वैयर्थ्ये^{१४} वितथं मतम् ॥

१ ख. वौ ।

२ ख. तः ।

३ ख. लैः ।

४ क. न्माथो ।

५ ख. पि च ।

६ ख. मेप ।

७ ख. स्या ।

८ ख. तं ।

९ ख. गोजिह्व ।

१० ग, इति मा. ।

११ ख. धि ।

१२ क. रथो ।

१३ श्रीकरे ।

१४ तथो, इति मा. ।

१५ ख. र्थे ।

शमयः सचिवे शान्तौ षड्ग्रन्थस्तु' करञ्जके ।
 वचायामपि षड्ग्रन्था समर्थोऽपि^१ हितेऽपि च ॥
 सम्बन्धार्थेऽपि शक्तेऽपि गदितो वाच्यलिङ्गकः ।
 मिह्वार्थो मुनिमिहे स्यात्सिह्वार्था मितमर्षये ॥
 ५ शवयुर्ना क्षुते कामे क्षुण्णार्थः शास्त्रवेत्तरि ।

॥ इति यद्वतीयम् ॥

॥ अथ यचतुर्थम् ॥

अनीकस्थो रणगते गजशिक्षाविचक्षणो ।
 राजरक्षणि^२ चिह्ने च वीरमर्दनके^३ऽपि च ॥
 भवेदितिकथा 'नष्टधर्मे'ऽपार्थवचस्यपि ।
 अश्रद्धेयेऽप्युदरथिः समुद्रे च वियन्मणौ ॥
 १० चतुष्पथं चतुर्मार्गे मङ्गमे ब्राह्मणे पुमान् ।
 अथ चित्ररथः 'सूर्यगन्धर्वान्तरयोरपि ॥
 जयद्रथो भूपभेदे कथितो भारतादिषु ।
 दशमौष्ठो नष्टबीजे स्थविरेऽपि निगद्यते ॥
 'दौनानाथस्त्वभिज्ञैश्च मूपिकेऽप्यभिधीयते ।
 १५ मणिग्रन्थस्तु मुण्डायां यथार्थं तु यथातथम् ॥
 वानप्रस्थो मधुष्टौले स्यात्तृतीयाश्रमेऽपि च ।

॥ इति यचतुर्थम् ॥

१ ख. ज्ञे तु । २ क. भिह । ३ ख. क्षण । ४ क. को ।
 ५ नष्टे, इति मा. । ६ सूर्ये, इति मा. । ७ ख. प. पा. ।

॥ अथ यपञ्चमम् ॥

यद्याचामङ्गलं साम तदप्रतिरथं विदुः ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये थान्तवर्गः ॥

॥ अथ दान्तवर्गः ॥

॥ अथ दैकम् ॥

दुःशब्दो दुष्टवचनो दुःशब्दस्तु तरावपि ॥

॥ अथ दक्षितौयम् ॥

अब्दः संवत्सरे वारिवाहमुस्तकयोरपि ।

‘अन्दुर्भूषणभेदे स्यान्निगडे तु मता स्त्रियाम् ॥

5 अदः स्यादिदमर्थेऽपि स्याददत्त्वदने पुमान् ।

अदः स्यात्प्रथमे त्वेतदर्थे स्यादिदमव्ययम् ॥

कन्दोऽस्त्री ‘स्तरणे धान्यमूले जलधरेऽपि च ।

कुन्दश्चक्रे ‘अमे माथ्ये निधिभेदे सुरदिषि ॥

गदः कृष्णानुजे रोगे गदा स्यादायुधान्तरे ।

10 गोदा गोदावरीनद्यां गोदा योषिति गद्यते ॥

छदः^१ पलाशे गरुति ग्रन्थिपर्णतमालयोः ।

छन्दो^२ ‘वशेऽप्यभिप्राये वेदे वृत्ते निगद्यते ॥

१ क. चन्दुर्दू ।

२ शूराण इति कोशान्तरे ।

३ कश्चमे, इति मा. ।

४ ख. गदः ।

५ वृत्ते, इति मा. ।

हृदिः पिधाने हृदिः स्याद्वमनेऽपि मता स्त्रियाम् ।

तुन्दं स्यादुदरे तोदस्तोदने पुंसि गद्यते ॥

नदी सरिति शोणादौ ना नन्दा 'स्यादलिञ्जरे ।

गौर्यां तिथिविशेषे स्त्री नन्दो गोपान्तरे मतः ॥

5 नन्दिर्हरप्रतीहारे 'द्युते भाण्डे वटद्रुमे ।

नान्दी तु मङ्गलश्लोके स्त्रियां 'नादस्तु निस्वने ॥

निन्दा स्यादपवादेऽपि कृत्सायामपि योषिति ।

पदं शब्दे च वाक्ये च व्यवसायापदेशयोः ॥

'पादतच्चिह्नयोः स्थानत्राणयोरङ्गवस्तुनोः ।

10 श्लोकपादेऽपि च कौबं पुल्लिङ्गः किरणे मतः ॥

पादो 'बुधे तुरीयांशे शैलप्रत्यन्तपर्वते ।

बिन्दुस्तु दन्तदशने तथा वेदितृविप्रयोः ॥

भ्रुवोर्मध्ये रूपकाव्ये कृतौ चापि निगद्यते ।

'भिदिर्भेदिश्च कुलिशे शब्दवेदिन ऊचिरे' ॥

15 भेदो द्वेधे विशेषे स्यादुपजापे विदारणे ।

कल्याणशर्मणोर्भद्रं भदो रेतसि गद्यते ॥

१ ख. स्यात्क । २ ख. दौ ३ गर्द, इति मा. ।

४ ख. नान्द । ५ क. य । ६ क. प । ७ क. रङ्ग ।

८ ख. ब्रह्मे । ९ क. लिख्यात्, ख. द्युते स्यात्, इति मा. ।

१० कार्य इति कोशान्तरे । ११ ख. पु. साङ्गश्लोको नास्ति ।

१२ बुधरे, इति मा. । १३ भेद, इति मा. ।

१४ भदो, इति मा. ।

कल्पर्यामपि गर्वे च तथा हर्षभदानयोः ।
मन्दो मूर्खे 'त्वतीक्ष्णे च स्वैरे चाभाग्यरोगिणोः ॥

अल्पे च त्रिषु पुंसि स्याद्वस्तिजात्यन्तरे शनौ ।
मृदुः स्यात्कोमलेऽतीक्ष्णे मेदो धात्वन्तरे पुनः ॥

5 मोदो गणेश्वरभिदि प्रमोदे मोद उच्यते ।
जलजन्तुनि यादः स्याद्रदो दन्ते विलेखने ॥
वन्दा स्ततान्तरे प्रोक्ता भिक्षुक्यामपि कौर्तिता ।
विदा ज्ञाने च निर्दिष्टा मनौषायां च योषिति ॥
वेदः श्रुतौ च 'वित्तौ च वेदिः पुंसि च पण्डिते ।

10 वेदिरङ्गुलिमुद्रायां स्यात्परिष्कृतभूतले ॥
शादस्तु विषभेदे स्याच्छादः कर्दमशष्पयोः ।
श्रीदः श्रीमति निर्दिष्टस्तथा पुण्यजनेश्वरे ॥
'स्यदो जवे निगदितः सादस्तु स्याद्विनाशने ।
स्वादुर्मिष्टे मनोज्ञे च गद्यते वाच्यलिङ्गकः ॥

15 सादौ तुरङ्गमातङ्गरथारोहेषु चोच्यते ।
हृदस्तु व्यञ्जने^१ प्रोक्तस्तथा स्यात्सूपकारके ॥
स्वेदस्तु स्वेदने घर्मे^२ हृदस्तु स्याज्जलाशये ।
'हृद् बुक्कचित्तयोः क्लीबं क्षोदः पुंसि रजस्यपि ॥

॥ इति दक्षितौयम् ॥

१ च, इति मा. । २ वृत्ते इति कोशान्तरे । ३ ख. पु. पा. ।

४ ख. जने ।

५ क. हृत् वृत्त, ख. हृत् वृत्ता, इति मा. ।

॥ अथ दृष्टतौयम् ॥

अङ्गदो वालितनये केयूरे तु नपुंसकम् ।

अङ्गदा याम्यदिग्दन्तियोषायां समुदाहृता ॥

अर्बुदः स्यान्मांसकौले दशकोटिषु पर्वते ।

अर्धेन्दुश्चन्द्रखण्डे स्यान्नलहस्तनखाङ्गयोः ॥

५ अर्धेन्दुः स्यादतिप्रौढस्त्रीगुह्याङ्गुलियोजने ।

'आमन्दो वासुदेवे स्यात् 'खट्वाभेदे च योषिति ॥

आक्रन्दो दारुणरणे मित्रे 'धातरि रोदने ।

आस्पदं^१ स्यात्पदे कृत्य आमोदो गन्धहर्षयोः ॥

ककुदत्ककुदं श्रेष्ठे वृषाङ्गे 'राजलक्ष्मणि ।

१० कपर्दः खण्डपरशो^२ जटाञ्जुटे वराटके ॥

कर्णान्दुरुत्क्षिप्तिकायां कर्णपाल्यामपि स्त्रियाम् ।

क्रव्यादः स्याद्राक्षसवन्मांससिन्यभिधेयवत् ॥

करदो जितभूपाले करदः^३ करदातरि ।

कामदा स्यात्कामधेनौ वाच्यवत्कामदातरि ॥

१५ कुमुदं कैरवे रक्तपद्मे स्त्री कुम्भिकौषधे ।

'गाम्भार्यामपि दिङ्गागे नागे शाखामृगान्तरे ॥

कुसौदं जीवने वृद्धा कुसौदस्तु कुसौदिके^४ ।

सत्कृत्यालङ्कृतां कन्यां यो ददाति स क्लृकुदः ॥

१ क. अ ।

२ अङ्गा, इति मा. ।

३ चा, इति मा. ।

४ ख. स्यन्दः ।

५ क. राज्य ।

६ शौ, इति मा. ।

७ ख. दा ।

८ गम्भार्यामिति मा. ।

९ दक्, इति मा. ।

कौमुद्युत्सवभेदे स्याच्चन्द्रिकायां च कौमुदी ।

कौमुदः कार्तिकेये स्यान्नरदो विषदातरि ॥

गोविन्दः स्याद्वासुदेवे गवाध्यक्षे च गीष्पतौ ।

गोष्पदं गोपदश्च गवां च गतिगोचरे ॥

5 गोनर्दमपि कैवर्त्तौ मुस्तके^१ पुंसि सारसे^२ ।

जलदो मुस्तके मेघे जीवदो वैद्यविद्विपोः ॥

तोयदो^३ मुस्तके मेघे^४ आज्ये तु स्यान्नपुंसकम् ।

तोषदं तु दृते प्रोक्तं तोषदस्तुष्टिकर्तरि ॥

दारदो विषभेदे स्यात्पारदे द्विङ्गुलेऽपि च ।

10 दायदस्तु सपिण्डे स्याद्दायादस्तनयेऽपि च ॥

धनदस्तु कुबरे स्याद्धनदातरि च स्मृतः ।

नर्मदः केलिसचिवे स्त्रियां तु सरिदन्तरे ॥

कामिन्यां, नलदं पुष्परसमांमौ^५ जलेऽपि ।

निर्वादो लोकवादेऽपि तथाच परिनिष्ठिते ॥

15 'निष्यन्दः स्यात्स्वेदजले निःष्यन्दः स्यन्दवर्जिते ।

निर्वेदः स्यादुपरतौ निर्मदो मदवर्जिते ॥

निषादः^६ स्यात्तु चाण्डाले स्वरभेदे च धीवरे ।

प्रमदा स्यात्तु योषायां मत्तसम्मदयोरपि^७ ॥

प्रसादोऽनुग्रहे^८ 'काव्यप्राणस्वास्थ्यप्रसक्तिषु ।

20 प्रमादोऽनवधानेऽपि प्रवादो जनभाषणे ॥

१ ख. मस्तके ।

२ ख. क ।

३ ख. म ।

४ चे राज्ये, इति मा. ।

५ ख. सि ।

६ ख. पु. पा. ।

७ ख. दं ।

८ पुंसोति शेषः ।

९ काव्यगुण इत्यपरे ।

प्रणादस्तारशब्दे स्यात्तथैव श्रवणामये ।
 प्रहादः 'प्रणदे दैत्ये' निध्वानेऽपि निगद्यते ॥
 प्रासादो देवन्दपतिगेहेऽथ वरदा स्त्रियाम् ।
 कन्यायां वाच्यलिङ्गस्तु प्रसन्नेऽपि समर्थके ॥

- 5 'माकन्दः सहकारे स्त्री धात्रीनगरभेदयोः ।
 मुकुन्दो निधिभिद्विष्णुरत्नभेदेषु कुन्दुरौ ॥
 मेनादस्तु भवेत्केकि'मार्जारच्छागलेषु च ।
 विशदः पाण्डुरे' व्यक्ते 'विवादः संशयोक्तिषु ॥
 शारदोऽब्दे शरज्जातनूतनाप्रतिभेषु च ।
 10 शरद्वच्छारदा'ऽपि स्यान्नियता जलदात्यये ॥
 अथ स्याच्छारदा' तोयपिप्पलीसप्तपर्णयोः ।
 पङ्क्तिन्दुः पुण्डरीकाक्षे 'कौटभेदे मतः पुमान् ॥
 सम्भेदः स्फुटने प्रोक्तः सम्भेदः सिन्धुसङ्गमे ।
 सुनन्देन्दुमतीधात्र्योः सुनन्दा रोचनोमयोः ॥

॥ इति दशतृतीयम् ॥

॥ अथ दचतुर्थम् ॥

- 15 अष्टापदं च कनके भारीणां फलकेऽपि च ।
 अष्टापदश्च 'भरभे चन्द्रमल्यां च मर्कटे ॥

१ ख. प्रा ।

२ क. निध्वा ।

३ ख. श्रेष्ठ ।

४ ख. ना ।

५ मार्जभिल्लगेष्ट इति मा. ।

६ ख. गङ्गरे ।

७ क. निना ।

८ ख. त्वरसा ।

९ दौ. इति मा. ।

१० ख. कौडा ।

११ अन्यत्र तालाद्यादिः ।

निन्दायामपवादः स्यादाज्ञाविसम्भयोरपि ।

‘अभिस्यन्दोऽक्षिरोगे स्यादभिरुद्धौ तथाऽऽश्रवे’ ॥

अभिमर्दः सम्परायेऽप्यवमर्दे च गद्यते ।

महोत्पलेऽरविन्दं स्यादिरिमेदो^१ महौरुहे ॥

5 उपच्छन्दः प्रार्थनायां गदितस्तत्त्ववेदिभिः ।

तत्काले स्यादेकपदं पदव्यामेकपद्यपि ॥

कटुकन्दस्तु शिग्रौ स्याच्छृङ्गवेररसोनयोः ।

‘कुरुविन्दो व्रीहिभेदे मुस्ताकुल्माषयोरपि ॥

हिङ्गुले पद्मरागे च मुकुरे च समीरितः’ ।

10 अथ कोकनदं रक्तकुमुदे रक्तपङ्कजे ॥

चतुष्पदौ तु पद्ये ना पशौ स्त्रीकरणान्तरे ।

भवेज्जनपदो जानपदोऽपि जनदेशयोः ॥

तमोनुदो रवौ वन्तौ तथैव च निशाकरे ।

परिवादः कलङ्के स्याद्द्वीणावादनवस्तुनि ॥

15 प्रियंवदः खेचरे स्यात्प्रियवादिनि वाच्यवत् ।

पीठमर्दोऽतिधृष्टे^२ स्यान्नाद्योक्तौ नायकप्रिये ॥

पुटभेदो नदीवक्त्रे^३ पत्तनातोद्ययोरपि ।

महानादो ‘वर्षकाब्दे वारणेऽथ महास्वने ॥

१ अभिनिविध्यःस्यन्दतेः घत्वविकल्प्यादमूर्धन्योऽत्र ।

२ दन्त्यमध्य इत्येके ।

३ क. दा ।

४ कुर, इति मा. ।

५ स्त्रीवे, इति शेषः ।

६ ख. धो ।

७ क. क्ते ।

८ ख. वर्ष ।

मकरन्दः पुष्परसे मरन्दवदुदीरितः ।

मुचुकुन्दो वृक्षभेदे मुनिदैत्यविशेषयोः^१ ॥

‘मेलानन्दो मसिमणौ गदितः शब्दपारगैः ।

मेघनाद^२स्त्वपान्नाथे दशास्यतनयेऽपि च ॥

5 तथौपधिप्रभेदे च मिथ्यावादो निरर्थके ।

रसवादो धातुवादे रक्तपादः खगान्तरे ॥

विशारदोऽतिधिपणे धृष्टे चापि निगद्यते ।

मतं विष्णुपदं व्याम्नि शौरोदे चाप्यथ स्त्रियाम् ॥

जाह्नव्यां रविमङ्गान्तिभेदे च परिकीर्त्यते ।

10 ‘शशबिन्दुर्वासुदेवे तथा भूपान्तरेऽपि च ॥

शतानन्दो मुनेर्भेदे देवकीनन्दनेऽपि च ।

शतहृदा त्विन्द्रवजे मौदामिन्यां च गद्यते ॥

समर्यादस्तु मर्यादामहिते च समीपगे ।

स्वर्णाच्छदस्तु गरुडे वृक्षे ममच्छदः क्वचित् ॥

॥ इति दचतुर्थम् ॥

॥ अथ दपञ्चमम् ॥

15 रक्तपारदमित्याहुर्हिङ्गुले^३ शब्दवेदिनः ।

सहस्रपादः कारुण्डे^४ मार्तण्डे यज्ञपूरुषे ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये दान्तवर्गः ॥

१ मात्स्याहृतनयेऽपि चेति क्वचित् ।

२ मेलानन्दा इति कोशान्तरे ।

३ ख. य ।

४ क. शक ।

५ क. ठे ।

६ कारुण्डे, इत्यपि कोशान्तरे ।

॥ अथ धान्तवर्गः ॥

॥ अथ धदितौयम् ॥

अर्धं समांशे खण्डे चाप्यब्धिः सरसि वारिधौ ।

अन्धश्चक्षुर्विहीने स्यादन्धं तु तिमिरे मतम् ॥

अधस्तलप्रदेशे^१ स्यादद्वा^२ स्यान्निश्चयेऽव्ययम् ।

आधिः पुमांश्चित्तपौडाप्रत्याशाबन्धकेषु च ॥

5 व्यसने चाप्यधिष्ठानेऽपौडमातप^३दौत्तयोः ।

ऋद्धं^४ सम्पन्नधान्ये च सुसमृद्धेऽपि वाच्यवत् ॥

ऋद्धिः स्त्रियां समृद्धौ स्यादपि स्यादौषधीभिदि ।

एधमाहुस्तथा काष्ठ एधः क्लीबे च तद्विदः^५ ॥

गन्धो गन्धक आमोदे लेशे 'सम्बन्धिगर्वयोः ।

10 गन्धः श्लाघ्ये च हिंसायामुत्ताने गाधमित्यपि ! ॥

गोधा तले निहाकायां दग्धं^६ श्लुष्टेऽन्यलिङ्गकम् ।

दग्धा स्थितार्कदिशि तु दधि क्षीरोत्तरस्थितौ ॥

श्रीवासवासयोश्चापि दिग्धो बाणे विषान्विते ।

दुग्धं प्रपूरिते क्षीरे दुग्धौ क्षीरावि^७कौषधौ ॥

15 दोग्धा गोपालके वत्से कवौ वत्सोपजीविनि^८ ।

नद्धो बद्धे तथोद्धत्ते बन्धस्त्वाधौ^९ च बन्धने ॥

१ ख. भेदे ।

२ क. दाद्धा ।

३ क. दा ।

४ इद्धमिति मा. ।

५ तद्विदः क्लीबमेधसा, इति मा. ।

६ सम्बन्ध, इति कोशाक्षरे ।

७ क. दद, ख. पृष्ठे, इति मा. ।

८ वाससोरिति मा. ।

९ ख. धि ।

१० अर्थोपजीविनि, इति परे । ११ ख. दौ ।

बाधा दुःखे निषेधे च बुधो^१ ज्ञे परिणतेऽपि च ।

बुद्धो जिने^२ लब्धवर्णे बुधिते त्वन्यलिङ्गवत् ॥

बोधिः समाधिभेदे च तथा पिप्पलभूरुहे ।

मधु मद्ये पुष्परसे क्षौद्रे ना तु मधुद्रुमे ॥

5 वसन्तचैत्रदैत्येषु जीवन्त्यामपि योषिति ।

मिद्धं^३ चित्ताभिसङ्क्षेपे मतमालस्यनिद्रयोः ॥

मुग्धः स्यात्सुन्दरे मूढे, क्रतौ मेधा मतौ स्त्रियाम् ।

राधा विशाखाऽऽमलकौविष्णुकान्तासु मासि ना ॥

धन्विनां चित्रभेदे च स्याद्गोपौविद्युतोः स्त्रियाम् ।

10 राहं समृद्धे लुब्धस्तु स्याद्वाधाकाङ्क्षिणोरपि ॥

लब्धं प्राप्ते बधूर्भार्यासुपापृक्काऽङ्गनासु च ।

शटीनवोढयोस्तद्वत्स्त्रियां स्यात्सारिवौषधौ ॥

व्याधिः कुष्ठे च रोगे^४ च व्याधौ मृगयुदृष्टयोः ।

विधुर्ना चन्द्रकर्पूरविष्णुष्वपि विधिः पुनः ॥

15 काले विधाने नियतौ तथैव परमेष्ठिनि ।

विधा गजान्न ऋद्धौ च प्रकारे^५ वेतने विधौ ॥

वृद्धो जीर्णे प्रवृद्धे ज्ञे त्रिषु क्लीबं तु शैलजे ।

वृद्धिः स्याद्वर्धने योगविशेषेऽप्यौषधान्तरे ॥

कालान्तरे चाप्युदये समृद्धावपि योषिति ।

20 अश्वाऽऽदरे^६ च काङ्क्षायां आश्वः अश्वान्विते त्रिषु ॥

१ क. धे ।

२ क. नो ।

३ ख. चिन्ता ।

४ ख. छेऽङ्गरोगे ।

५ रेच, इति मा. ।

६ ख. परे ।

हव्यकव्यविधौ क्लौबं शुद्धं तु त्रिषु केवले ।
 पवित्रेऽपि च निर्दोषे सन्धा^१ स्थितिप्रतिज्ञयोः^२ ॥
 स्पृष्टा^३ 'सङ्घर्षणे साम्ये' तथा क्रमसमुन्नतौ ।
 सन्धिर्भेदे सुरङ्गायां भागसङ्घट्टने^४ऽपि च ॥

- 5 रूपकाणां मुखाद्यङ्गेष्ववकाशेऽपि कौर्तितः ।
 स्कन्धः स्यान्नृपतावंशे सम्परायसमूहयोः ॥
 काये तरुप्रकाण्डे च 'भद्रादौ छन्दसो^५ भिदि ।
 साधुर्वार्धुषिके चारौ सज्जने चाभिधेयवत् ॥
 सिद्धं स्यात्त्रिषु निष्पन्ने पुमान् व्यासादियोगयोः ।
 10 स्निग्धं त्रिषु स्नेहयुते चिक्कणेऽपि निगद्यते ॥
 सिन्धुर्वमयुदेशाब्धिनदेषु सरिति स्त्रियाम् ।
 सिद्धिः स्त्री योगनिष्पत्योरणिमादिषु 'चेष्यते ॥
 सुधाऽमृते 'सुह्रीमूर्वालेपगाङ्गेष्टिकासु'^६ च ।
 क्षुधा तु स्यादुभुक्षायामिच्छायां च मता क्वचित् ॥
 ॥ इति धद्वितीयम् ॥

॥ अथ धद्वितीयम् ॥

- 15 अवधिः सौमित्रि काले स्यादवधाने बिले पुमान् ।
 'समेऽंशकेस्यादर्धार्धमवडं स्यादनर्थके ॥

१ न्धा, इति मा. ।

२ भेदयोर्मिति मा. ।

३ संघर्षणे, इति विश्वः ।

४ त्मो, इति मा. ।

५ ख, हने ।

६ भ्रात्रा, इति मा. ।

७ ख, सां । ८ ख, चोच ।

९ कङ्क्षीदू, इति मा. ।

१० मञ्चेष्टिकासु, इति मा. ।

११ ख, पु. पाठः ।

अगाधमतलस्पर्शे त्रिषु श्वभ्रे नपुंसकम् ।

अनङ्गं स्यादङ्गमात्रे तथैव मुरजादिके ॥

आविष्टं वाच्यवज्ज्ञेयं कुटिले च पराहते ।

आबन्धो दृढबन्धे स्यात्प्रेमालङ्कारयोरपि ॥

५ 'उत्सेधन्वच्छ्रये काये क्लीबं' मङ्गननेऽपि च ।

उपाधिधर्मचिन्तायां विभवेऽपि विशेषणे ॥

कुटुम्बव्यापृतेऽपि स्यादुपधिर्व्याजचक्रयोः^१ ।

कबन्धोऽस्त्रौ क्रियायुक्तेऽप्यपमूर्धकलेवरे ॥

क्लीबं जले पुंस्यदरे राहुरष्टोविशेषयोः ।

१० दुर्विधस्तु खलेऽपि स्यादुर्गते वाच्यलिङ्गकः ॥

न्यग्रोधो व्यामवटयोः स्त्रियां शम्युपचिचयोः ।

मोहनाख्यौपधे चापि निरोधो नाशरोधयोः ॥

निपधः कठिने देशे तद्राजेऽपि नगान्तरे ।

परिधिर्यज्ञियतरुशाखायामुपस्तर्यके ॥

१५ प्रमिद्धो भृषिते ख्याते^२ प्रणिधिर्ना चरेऽर्थने^३ ।

मगधः स्याद्देशभेदे वाच्यवन्मगधोद्भवे ॥

मागधौ तु कणायूथ्योः^४ पुंसि जीरकबन्दिनोः^५ ।

तथा वैश्यात्क्षत्रियाजे विबुधो ज्ञे सुरेऽपि च ॥

१ उच्छेदस्तु, इति मा. ।

२ ख. मङ्गल ।

३ कैतवे, इति परे ।

४ व्याधिचक्रयोर्गिति मा. ।

५ क. तो ।

६ खले, इति मा ।

७ ख. ध्योः ।

८ क. न्दिनोः ।

वौवधो विवधस्योभौ पर्याहारेऽध्वभारयोः^१ ।

विस्रब्धोऽनुत्कटेऽपि स्याद्गाढविश्वस्तथोरपि^२ ॥

सन्नद्धो वर्मिते व्यूढे सम्बाधः सङ्कटे भगे^३ ।

सन्निधिस्तु पुमान्सन्निधानेऽपौन्द्रियगोचरे ॥

5 संसिद्धिः प्रकृतौ सिद्धौ^४ 'मदोग्रायां स्त्रियामपि ।

संरोधो^५ रोधने श्लेषे समाधिर्ना समर्थने ॥

ध्याने वैरस्य^६ नियमे काव्यस्य च गुणान्तरे ।

सुगन्धिः स्यादिष्टगन्धे त्रिषु^७ 'क्षीरे नपुंसकम् ॥

॥ इति धटतौयम् ॥

॥ अथ धचतुर्थम् ॥

अवरोधो निरोधे स्याच्छुद्धान्ते राजवेश्मनि ।

10 'अवष्टब्धोऽविदूरे स्यादाक्रान्ते चाविलम्बिते ॥

स्यादनिरुद्ध उषाया नाथे^८ 'चानर्गले चापि ।

द्विक्कायानुबन्धौ तृष्णायामपि योषिति स्याता ॥

'दोषोत्पादेऽनुबन्धः स्यात्प्रकृत्यादेर्विनश्वरे ।

मुख्यानुयायिनि शिशौ^९ 'प्रवृत्तस्यानुवर्तने ॥

१ ख. पु. राध्वभारिणोः ।

२ तालव्यमध्योऽपि कोशान्तरे ।

३ आसयोरपि, इति मा. ।

४ टोरगे, इति मा. ।

५ ख. मे । ६ ख. धे ।

७ ख. खरस्य । नौवाके, इत्यन्ये ।

८ वालुके, इति मेदिनी ।

९ क. अवि ।

१० ख. ना ।

११ अनुबन्धः प्रकृत्यादेर्दोषोत्पादे विनश्वरे, इति मा. । १२ ख. प्रवर्त ।

अधिकर्षिः समृद्धे स्यादमितर्षिश्च भण्यते ।

आशाबन्धः समाश्वासे भवेन्मर्कटवासके ॥

इक्षुगन्धा कोकिलाक्षे क्रोष्ट्यां 'काशे च गोक्षुरे ।

इष्टगन्धः सुगन्धौ' स्यादपि क्लौबं तु वालुके ॥

5 उपलब्धि'र्मतौ प्राप्तौ ज्ञानानुभवयोरपि ।

'उग्रगन्धाऽजमोदायां वचायां 'छिक्कि'कौषधौ ॥

कालस्कन्धः स्यात्तमाले तिन्दुके जीवकद्रुमे ।

तौक्ष्णगन्धा वचायां स्याच्छिग्रुराजिकयोरपि ॥

तृणगोधा चित्रकोले 'ककलामेऽपि गद्यते ।

10 परिव्याधौ वेतसे स्यात्तथैव च द्रुमोत्पले ॥

ब्रह्मबन्धुरधिष्ठिते' निर्देशे च द्विजन्मनः ।

महौषधं तु शुग्यां स्याद्विपायां लशुनेऽपि च ॥

विप्रबन्धुर्मनिभिदि श्रुतबन्धुस्तथैव च' ।

समुन्नद्धः समुद्भूते पण्डितम्मन्यगर्विते ॥

॥ इति धचतुर्थम् ॥

॥ अथ धपक्षमम् ॥

15 योजनगन्धा कस्तूर्यां सौतायां व्यासमातरि ।

सहस्रवेधि क्लौबं स्याद्रामठे नाऽऽम्बवेतसे ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये धान्तवर्गः ॥

१ को. इति मा. । २ ख. न्य. । ३ ख. व्यो. ।

४ ख. पु. सार्धश्लोको नास्ति । ५ चि. इति मा. ।

६ ख. कु. । ७ क्षेपे. इति मा. । ८ ख निर्दिष्टः, इति मा. ।

॥ अथ नान्तवर्गः ॥

॥ अथ नैकम् ॥

न नो निषेधे गदितो ना नरेऽपि प्रकीर्तितः ।

॥ अथ नद्वितीयम् ॥

अग्निर्वह्नौ चिचके चाप्यनः शकटमातरि ।

अन्नं भक्ते च भुक्ते स्यादिनः पत्यौ नृपार्कयोः ॥

उन्नं क्लिन्ने^१ च सुरते तून्^२ ह्रीने रणोद्यमे ।

५ एनः पापे च दुःखे च क्लिन्नं तु स्याज्जलामृते ॥

कृत्स्नं सर्वाम्बुकुक्षिषु त्वाहुर्गानं तु गायने ।

ग्लानं म्लाने मतं गानं गीतौ चापि निरूपितम् ॥

घनः सान्द्रे दृढे मेघे^३ विस्तारे लोहमुद्गरे ।

घनं तु कांस्यतालादिवाद्यमध्यमनृत्ययोः ॥

१० चिह्नं ध्वजे पताकायां चीनो देशान्तरे मतः ।

तथा मृगान्तरे तन्तुव्रीहिभेदेऽ^४शुकान्तरे ॥

छन्नं तु छादिते वाच्यलिङ्गं क्लीबं रहस्यपि ।

छिन्ना गडूच्यां पुंश्चल्यां^५ छिन्नं कृत्ते त्रिलिङ्गकम् ॥

जनो लोकान्तरे लोके पामरे चाभिधीयते ।

१५ जनौ सीमन्तिनीवध्वोरुत्पत्तावौ^६ पधीभिदि ॥

‘जहुः स्यात्पुंसि राजर्षिभेदे च मधुसूदने ।

जनुर्जन्मन्यपि जनिस्तदर्थैव निगद्यते ॥

१ क. क्लीबे ।

२ ख. नो ।

३ दोर्घे, इति मा. ।

४ क. छ ।

५ माशौ, इति मा. ।

६ ख. नि ।

'ज्यानिर्हानौ तटिन्यां च जिनोऽर्हति च जित्वरे ।
अतिरुद्धे च बुद्धे च ज्योत्स्ना चन्द्रातपे मता ॥
ज्योत्स्ना' पटोलिकायां च ज्योत्स्ना शुक्लविभावरौ' ।
शुक्लपक्षनिशि ज्योत्स्नी ज्ञानं तत्त्वार्थनिश्चये ॥

5 ज्ञानौ तु पुंसि दैवज्ञे ज्ञानयुक्तेऽन्यलिङ्गकः ।
तनुः कृशेऽल्पे विरले तनुः काये त्वचि स्त्रियाम् ॥
तानं प्रताने गीते च दानं गजमदे मतम् ।
तथा त्यागेऽप्यभिहितं पालनच्छेदशुद्धिषु ॥

दानुर्दातरि विक्रान्ते दीना मृपकयोपिति ।
10 दानुः स्त्रियां दनुरिव मता दानवमातरि ॥
दीनं च दुर्गते भीते दिनं त्वहनि न स्त्रियाम् ।
दूनं तु दुःखसम्पन्ने 'दृग्घं दृग्विहते मतम् ॥
द्युम्नं पराक्रमे वित्ते धनं वित्ते च गोधने ।
धनुः पुमान् 'प्रियालद्रौ राशिभेदे शरामने ॥

15 ध्वनिः शब्दे तथा ध्वानः कथितः शब्दवेदिभिः ।
धाना तु स्याद्भ्रष्टयवे 'धन्याकेऽभिनवोद्भिदि ॥
धान्यं तु बीजमात्रे स्याद्भुनौ नद्यां नदे पुमान् ।
धेनुर्गवि प्रसूतायां नम्रः क्षपणबन्दिनोः ॥

विवाससि स्यूतवस्त्रे नम्रः कच्छविवर्जिते ।
20 नानाऽव्ययमनेकार्थं भूतं त्वभिनवे मतम् ॥

१ ख. जाति ।

२ गयोऽरिति मा. ।

५ ख. पि ।

२ ज्योत्स्नी, इति कोशान्तरे ।

४ ख. दृग्घं दृडनाशने मतम् ।

६ धान्याक इति धरे ।

नूनः सम्प्रेरिते नूनं निश्चयार्थेऽव्ययं मतम् ।
 न्यूनं गह्वोर्नयोः पानं पौतिभाजनरक्षणे ॥
 पौनस्तु परिपुष्टे स्यात्फेनौ 'भक्षान्तरे मता ।
 फेनः स्यादपि डिण्डीरे फेन्यऽपि स्यात्सरित्पतौ ॥

- 5 ब्रध्नो^१ दौनमणावुक्तस्तेजस्विन्यपि कुञ्चित्^२ ।
 बुध्नो मूले निगदितो भग्नो भिन्ने पराजिते ॥
 भानुर्ना किरणे सूर्ये भिन्नः स्यात्त्रिषु दारिते ।
 सङ्गतेऽ^३न्यत्र फुल्ले च भुग्नं तु स्यात्प्रमोदिते^४ ॥
 मग्नं निमग्ने मानस्तु ग्रहे^५ चित्तोन्नतावपि ।
 10 कौबं प्रमाणे प्रस्थादौ मौनो राश्यान्तरे भूषे ॥
 मुनिः पुंसि वसिष्ठादौ वङ्गमेनतरौ जिने ।
 मृत्स्ना^६ मृत्स्नातुवर्योः स्त्री मेना हिमगिरेः स्त्रियाम् ॥
 मौनं वाङ्मयमे यत्नो व्यापारेऽप्यथ वाहने ।
 गमनेऽपि च^७ यानं स्याद्योनिः स्त्रीपुंसयोरपि ॥
 15 स्यादाकरे च जनने स्त्रीणां च स्मरमन्दिरे ।
 रत्नं स्वजातिश्रेष्ठे स्यान्मणावपि नपुंसकम् ॥
 बद्धमुष्टिकरे रत्निः 'निष्कनिष्ठे त्वरत्निवत् ।
 रास्त्रा तु स्याद्भुजङ्गाश्यामेलापण्यामपि स्त्रियाम् ॥

१ ख. प ।

२ क. धो ।

३ ख. पु. अव्ययं पादः ।

४ त्वन्त, इति मा. ।

५ ख. दिते ।

६ ख. ह ।

७ क. मृत्स्ना ।

८ क. प्यथ ।

९ क. कनिष्ठे त्वरत्निवत्, ख. निष्कनिष्ठेऽथ रत्निवदिति मा. ।

लभं सक्ते लज्जिते च तथा राश्वदयेऽपि च ।
 लीनं विलयने गुप्तौ 'लूनं' छिन्नेऽपि वाच्यवत् ॥
 वनं नीरे कानने च वह्निरग्नौ च चित्रके^१ ।
 वन्धा वनसमूहे स्याद्वनी चापि निगद्यते ॥

- 5 वस्त्रं^२ स्याद्वेतने मूल्ये वसनद्रव्ययोरपि ।
 वानं शुष्कफले शुष्के कटे मौवनकर्मणि ॥
 विन्नं ज्ञाते स्थिते^३ लब्धे शौनोऽजगरमूर्खयोः ।
 श्येनः खगे पाण्डुरे च स्वप्नः स्वापे च दर्शने ॥
 प्रसुप्तस्य च विज्ञाने मानुः प्रस्थे वनेऽपि च ।
 10 स्थानं स्थितौ च सादृश्ये सन्निवेशावकाशयोः ॥
 स्थानं^४ स्निग्धे प्रतिध्वाने घनत्वालस्ययोरपि ।
 स्नानौयेऽभिषवे^५ स्नानं स्नानं प्रभवपुष्पयोः ॥
 स्तना पुत्र्यां वधस्थानगलशुण्डिकयोरपि ।
 स्तनुः पुत्रेऽनुजेऽर्के ना स्थोनः^६ किरणस्तर्ययोः ॥
 15 हनुर्हृद्विलामिन्यां कपोलावयवे गदे ।
 हनुः प्रहरणे मृत्यौ हीनं गह्वानयोस्त्रिषु ॥
 हानिः क्षये स्त्रियां हूनो देशे जात्यन्तरे मतः ।

॥ इति नदितौयम् ॥

१ क. वृ. ख. नू. इति मा. :

२ क. के.

३ क. स्त्रं ।

४ क. तं ।

५ ख. स्नानं ।

६ ख. ये ।

७ स्थान इत्यपि कश्चित् ।

८ क. जाल् ।

॥ अथ नवतौचम् ॥

अवनं रक्षणे प्रीतावपानो गुदमारुते ।

अञ्जनं कज्जले चाक्तौ^१ सौवीरे च रसाञ्जने ॥

अञ्जना वानरीभेदेऽप्यञ्जनो दिग्गजे मतः ।

अञ्जनी लेप्यनार्यां चाप्यथ स्याद्यनं पथि ॥

5 भानोरुदग्दक्षिणाशागमने चापि गद्यते ।

असनो जीवकतरा असनं श्लेषणे मतम् ॥

अङ्गनं प्राङ्गणे^२ याने^३ कामिन्यामपि चाङ्गना ।

अङ्कनं^४ चिह्नकरणेऽप्यधुना साम्प्रतं मतम् ॥

अर्जुनः ककुभे पार्थे कार्तवीर्यमयूरयोः ।

10 मातुरेकसुते चापि धवले स्यात्तुवाच्यवत् ॥

नेचरोगे तृणे क्लीवं गवि स्यात्त्वर्जुनी स्त्रियाम् ।

कुट्टन्यां^५ बाहुदानधामुपायामपि योषिति ॥

महासहायामम्बानो निर्मलेऽपि च वाच्यवत् ।

‘अर्शोघ्नी तालमूल्यां स्त्री त्वर्शोघ्नः स्त्ररणे पुमान् ॥

15 असिक्ती स्यादृष्टान्तःपुरप्रेष्यानदीभिदोः ।

अशनिस्तु पुमान् खड्गे चञ्चलायां च योषिति ॥

अरत्निर्ना सप्रकोष्ठतताङ्गुलिकरेऽपि च ।

कफोणावजिनं चर्ममात्रेऽपि च नपुंसकम् ॥

१ क. क्लौ ।

२ ख. ने ।

३ ख. मागे ।

४ कूनं ।

५ कुट्टिन्यामिदमपि कचित् ।

६ अर्शो इति मा. ।

७ तालव्यादिरन्यत्र ।

'अटनी धनुषः कोटावंशुमान्द्युमणावपि' ।

आसनं द्विरदस्कन्धे' पीठे याचानिवर्तने ॥

आसनी विपणौ स्थित्यामासनो ना द्रुजीवके ।

आपन्नः प्राप्तविपदि प्राप्ते चाप्यन्यलिङ्गकः ॥

5 आदानं ग्रहणेऽपि स्यादलङ्कारेऽपि वाजिनः ।

'आध्यानमुदरापूरे त्वालानं गजबन्धने ॥

'आकारणे स्यादाज्ञानं स्पृहयाऽऽकारणेऽपि च ।

'आयुष्मान्योगभेदे स्या'च्चिरजीविनि वाच्यवत् ॥

उत्तानमगभीरे स्यादृध्वास्यशयितेऽपि च ।

10 उत्थानमुद्यमे' तन्त्रे पौरुषे पुस्तके रणे' ॥

उद्यानं स्यान्निःसरणे वनभेदे प्रयोजने ।

उदानन्तदरावर्ते वायुभेदे भुजङ्गमे ॥

उद्धानमुद्गते चुल्यामुच्छूनं स्यात्प्रफुल्लिते ।

'आदनं न स्त्रियां भक्ते बलायामोदनौ स्त्रियाम् ॥

15 कमनः कामुकेऽनङ्गेऽभिरूपेऽशोकपादपे ।

कम्पनः पवने कम्पे कम्पे स्यादभिधेयवत् ॥

कठिनं निष्ठुरे म्हाल्यां स्तब्धेऽपि त्रिषु वाच्यवत् ।

कठिनौ 'खटिकायां स्यात्कठिना शर्कराभिदि ॥

१ ख. प. पा. । २ टी पशुमान्द्युमणावपि, इति मा., अयं नचतुर्थे न्यायः ।

३ क. न्ध । ४ क. भ्रात । ५ आज्ञानं प्राकारणे स्यादिति मा. ।

६ ख. प. पा. । ७ त्रिष्ट, इति मा. ।

८ ते, इति मा. । ९ क. केव्यपि ।

१० ख. अर्ध । ११ कठिकायाभिति मा. ।

क्रन्दनं रोदनेऽपि स्यादाह्वानेऽपि नपुंसकम् ।
 कर्त्तनं न द्वयोश्च्छेदे नारीणां सूचनिर्मितौ ॥
 कदनं मर्दने^१ पापेऽप्यथ स्यात्कल्पना स्त्रियाम् ।
 करिणः सज्जतायां स्त्री क्लीबं क्लृप्तौ^२ च कल्पने ॥

५ काञ्चनश्चम्पके नागकेसरे मातुलद्रुमे ।
 'काञ्चनारोदुम्बरयोर्हरिद्रायां च काञ्चनौ ॥
 क्लीबेऽङ्गकेसरे हेम्नि कामिनी भौरुवन्दयोः ।
 कानौनः कन्यकाजाततनये व्यासकर्णयोः ॥

काननं विपिने 'गेहे परमेष्ठिमुखेऽपि च ।
 १० काकिनी पणपादेऽपि^३ मानपादवराटके ॥
 कुन्नानं^४ स्यात्काचपात्रे तथा मृद्भाजनान्तरे ।
 कुहना दम्भचर्यायामीर्ध्यालौ कुहनो मतः ॥
 केतनं तु गृहे केतौ कृत्ये चापि निमन्त्रणे ।
 कौलीनं पक्षिणां युद्धे कौलीनं गुह्यजन्ययोः ॥

१५ कुकर्मणि कुलीनत्वे, कौपीनं चीरगुह्ययोः ।
 कौपीनं स्यादकार्येऽपि खलिनी खलमेलके ॥
 खलीनमश्वावरणे मुखगे लोहनिर्मिते ।
 ताडपट्यां च खलिनी खञ्जनः खञ्जरीटके ॥
 स्त्रियां स्यादपि सर्षप्यां^५ गतौ स्यादपि खञ्जनम् ।
 २० गर्जनं निनदे कोपे गहनं कलिले वने ॥

१ कर्दमे, इति मा. ।

२ क. क्लमे ।

३ लान्तोऽपि ।

४ मो, इति मा. ।

५ क. पशोद ।

६ ख. लं ।

७ ख. पिण्यां ।

तयैव गङ्गरे दुःखेऽप्यथोत्साहे प्रकाशने ।
 सूचनेऽपि च हिंसायां गन्धनं समुदाहृतम् ॥
 ग्रामीणो' ग्रामसम्भूते ग्रामीणः शुनि वायसे^१ ।
 गृञ्जनं विषसम्पृक्तपशुमांसे रसोनके ॥

६ गोस्तनो हारभेदे स्यात्तथा धेनुपयोधरे ।
 द्राक्षायां तु स्त्रियां क्लीबं गोपनं स्यादपह्वे ॥
 घट्टना चलनाऽऽवृत्योश्चन्दनं मलयोद्धवे ।
 चन्दना 'कालिभेदे स्याच्चन्दना' तु नदौभिदि ॥

चलनं धमणे कम्पे कम्पे स्यादाच्यलिङ्गकम् ।
 १० चलनौ वस्त्रधर्षयां 'वारिभेदेऽपि च क्वचित् ॥
 चालनौ तितउः प्रोक्ता चिह्ननं चिह्ननिर्मितौ ।
 चेतनो वाच्यवत्प्राणिजीवयोः^२ संविदि स्त्रियाम् ॥
 छदनं छादने पक्षे पिधाने छेदनं छिदि ।
 छर्दनं वमने क्लीबं निम्बालम्बुपयोः पुमान् ॥

१५ जवनं तु स्यदे वेगे हये स्याद्देगवत्यपि ।
 जननौ स्यादयामाचोर्जननं वंशजन्मनोः ॥
 जयनं तु तुरङ्गादिसन्नाहे विजयेऽपि च ।
 जघनं स्यात्स्त्रियाः श्रोणिपुरोभागे कटावपि ॥
 जटिनी पिप्पलीमांस्योर्जटिनी योगिनीभिदि ।
 २० जाङ्गलं वातबहुलप्रदेशे निर्जनेऽपि च ॥

१ नो. इति मा. ।

२ ख. सवे ।

३ कपि, इति मा. ।

४ चन्दनौति परे ।

५ वारो. इत्यन्ये ।

६ स्वर्गयोः इति मा. ।

जीवनं वर्तने नीरे जीवन्यां जीवनी^१ स्त्रियाम् ।

जीवना स्यात्तु मेदायां तटिनी सिन्धुयोषिति ॥

तपनी निरयेऽपि स्याद्भास्करेऽरुष्करेऽपि च ।

तलुनः^२ पवने यूनि युवत्यां ^३तलुनी मता ॥

5 पृष्ठवंशस्य यन्मांसं तल्पनं तत्प्रचक्षते ।

तथैव गदितं सङ्घिस्तद्दिनं प्रतिवामरे ॥

तलिनं विरले स्तोके वाच्यवत्स्वच्छवस्तुनि ।

तमोघो बुद्धवद्भ्यर्कव्योमकेशाच्युतेष्वपि ॥

तेमनं त्वाट्रीकरणे व्यञ्जनेऽपि निगद्यते ।

10 तोदनं व्यथने^४ तोत्रे दंशनं दंशवर्मणोः ॥

दर्शनं दर्पणे शास्त्रे ^५बुद्धिधर्मोपलब्धिषु ।

दर्शनं नयने स्वप्ने दमनं चपिभूपयोः^६ ॥

तथा लतावीरयोश्च दहनश्चिचकेऽनले ।

भस्मातके च दुर्दृष्टे दशनः शिखरे रदे ॥

15 दृशानं ज्योतिषि क्लीवं दृशानस्तु विरोचने ।

दुर्दिनं तु घनच्छन्ने चिन्ताव्याप्ते तु दुर्दिनः ॥

देवनं व्यवहारे स्यादक्षक्रीडाजिगीषयोः ।

देवनोऽश्लेषु कुशले धमनो जातवेदमि ॥

धमनस्तु भवेद्भस्त्रा^७ ध्यापककूरयोस्त्रिषु ।

20 धमनः स्याद्वातुलेऽपि भस्त्रायां धमनी^८ मता ॥

१ ख. निः ।

२ क. लनः ।

३ क. तु ।

४ ख. नं ।

५ बुद्धिधर्मो, इति मा. ।

६ भूपशब्देन दमयन्तीभ्राताऽत्र विवक्षितः ।

७ ख. घाय ।

८ धमना, इति मा. ।

धमनी तु शिराहृद्विलामिन्योश्च योषिति ।

धावनं क्षालने शीघ्रगमने धावनी पुनः ॥

पृश्निपर्ण्यां धावनस्तु रजके संप्रकीर्तितः ।

नन्दनं^१ वामवोद्याने नन्दनो हर्षके सुते ॥

५ नन्दिन्युमागङ्गयोश्च मौरभेय्यां च योषिति ।

नलिनी पद्मिनीव्यामगङ्गापद्माकरेष्ठपि ॥

नपुंसकं^२ नौलिकायां न पुंसि सरमौरुहे ।

निदानं^३ कारणे वत्सदामादिकारणश्रये ॥

निधनं^४ तु कुले नाणे प्रधनं^५ दारुणे रणे ।

१० पवनं^६ कुम्भकारन्य पाकस्थाने निगद्यते ॥

निष्पावमरुतोः पुंसि प्रज्ञानं^७ बुद्धिचिह्नयोः ।

प्रधानं^८ तु महामात्रे प्रकृतौ परमात्मनि ॥

प्रज्ञायां^९ च तथैकत्वे प्रधानं स्यात्तथात्तमे ।

पद्मिनी विमिनीवाप्योः पद्मसङ्गे च योषिति ॥

१५ प्रमन्ना तु सुरायां स्यात्प्रमन्नं त्वच्छतुष्टयोः ।

प्रस्तनो वाच्यवज्जाते^{१०} प्रस्तनं फलपुष्पयोः ॥

पवनः स्यान्न्यवहे पवनं^{११} स्तृणभिद्यजे ।

पाठीनः स्यान्मीनभेदे पाठके च द्रुमान्तरे ॥

१ मदनमिति मा. ।

३ क. ख. धानमिति मा. ।

४ ख. नं ।

५ उज्ञाते, इति मा. ।

२ ना, इति मा. ।

४ चदनमिति मा. ।

६ विम, इति मा. ।

८ क. स्तन, ख. स्तु, इति मा. ।

- पावनं तु जले कृच्छ्रे स्याद्यासे 'पावकेऽपि च ;
 पाचनं दशमूल्यादौ प्रायश्चित्ते च नाऽनले ॥
- वाच्यवत्पाचयितरि हरीतक्यां च योषिति ।
 पिशुनं^१ सूच्यते क्रूरे काके ना सूचकेऽपि च ॥
- 5 कपिवक्त्रे कुङ्कुमे च क्लीबं स्पृकौषधौ स्त्रियाम् ।
 पीतनं हरिताले च पीतदारुणि कुङ्कुमे ॥
- पूतना तु हरीतक्यां ग्रहभिद्रोगभेदयोः ।
 पृतना तु भवेत्सेनाविशेषे सैन्यमात्रके ॥
- फलिन्यग्निशिखायां स्यात्फल्यां स्त्री फलिते त्रिषु ।
 10 फाल्गुनस्तु गुडाकेशे मासे चार्जुनभूरुहे ॥
- पूर्णिमायां फाल्गुनस्य फाल्गुनीत्यभिधीयते ।
 बन्धनं तु वधे बन्धे बुधानो गुरुविज्ञयोः ॥
- बोधनी बोधपिप्पल्यो^२र्बोधनं गन्धदौपने ।
 बोधिनी पूर्णमास्यां तु कार्त्तिक्यां परिकीर्तिता ॥
- 15 भवनं स्याद्गृहे भावे भण्डनं कवचे रणे ।
 भट्टिनी द्विजभार्यायां नात्र्योक्तौ राजयोषिति ॥
- भर्जनं^३ स्यात्पाकभेदे भाजनं योग्यपाचयोः ।
 भावना 'तु न ना ध्याने पर्यालोचेऽधिवासने ॥
- भुवनं सलिले व्योम्नि भुवनं विष्टपे जने ।
 20 विहाय पट्टमहिषौ भोगिनी राजयोषिति ॥

१ क. याच ।

२ सू, इति मा. ।

३ पीण्यापो, इति मा. ।

४ क. जौनं ।

५ तुल, इति मा. ।

मदनस्तरुभेदे स्याद्वसन्तस्मरसिक्थके' ।

मल्लनः 'पठवासे स्थान्मल्लनं' मर्दने मतम् ॥

'मलिनी त्वृतुमत्यां स्यात्समलोऽपि तु वाच्यवत् ।

मण्डनं' भूपणे क्लीबमलङ्कारिणानि चिपु ॥

5 'मन्यनी मन्यनद्रव्ये मन्यनं लवलोडने ।

मार्जनो' लोभ्रवृक्षे स्यादपि 'माष्टौ' मतं चिपु ॥

मालिनी मातृकावृत्तभिदोर्मालिकयोपिति ।

गौरीचम्पानगर्याश्च नदीभेदे च ऋग्भिदि ॥

मानिनी स्यान्मानवत्यां फल्यामपि च योपिति ।

10 मिथुनं राशिभेदे स्यात्तथा स्त्रीपुंसयुग्मयोः ॥

मुण्डनं वपने चाणे मेहनं मूत्रशिश्नयोः ।

मैथुनं स्यात्कामयुद्धे सङ्गतेऽपि नपुंसकम् ॥

यमनस्तु यमं चोपरतौ' वन्ये नपुंसकम् ।

यवनो' जातिभेदे स्याद्यभनं मैथुने स्मृतम् ॥

15 यजनं तु मतं यागे याजनो' यागकारिणि' ।

यापनं वर्त्तने 'कालक्षेपे निरमनेऽपि च ॥

युञ्जानः सारथौ विघ्ने चतुष्क्रोश्यां तु योजनम् ।

परमात्मनि योगे च रमनं स्वदने ध्वनौ ॥

१ द्धिल्लके, इति मा. । २ 'पठ, इति मा.' ३ कदमे, इति परे ।

४ मलिना, इति मा. । ५ ख. झनं । ६ ख. पु. पा. ।

७ ख. नौ । ८ क. माष्टौ, ख. मष्टे, इति मा. ।

९ ख. ते । १० देशभेदेऽपौत्यपरे ।

११ ख. ना । १२ क. गौ । १३ ख. काले ।

जिह्वायामपि रास्त्रायां रसना रशना पुनः ।

मेखलायां तथा रज्जौ रञ्जनो रागरञ्जने ॥

कुचन्दने च मञ्जिष्ठानीलौरोचनिकासु च ।

स्त्रियां, तु रजनी लाक्षाहरिद्रानीलौरात्रिषु ॥

5 राधनं^१ साधने प्राप्तौ राधना भाषणे स्त्रियाम् ।

रेचनी चिह्वादन्यो रोचनी कर्कशे मता ॥

रोचना^२ रक्तकल्हारे गोपित्तवरयोपितोः^३ ।

रोचनः^४ कूटशाल्मल्यां पुंसि स्याद्रोचने त्रिषु ॥

रोदनं क्रन्दनेऽस्त्रेऽपि दुरालम्भौपधौ स्त्रियाम् ।

10 लङ्घनं तूपवामे स्यात्क्रमणे^५ श्वनेऽपि च ॥

ललना कामिनौजिह्वायोपिङ्गेऽपि योपिति ।

लाञ्छनं नाम्नि चिह्ने च कलङ्केऽपि निगद्यते ॥

लापनं बीजवापे स्याल्लालनं क्रीडने मतम् ।

लेखनं तु लिपिन्यासे भूर्जेऽपि हर्दनेऽर्दने ॥

15 वसनं छादने वस्त्रे व्यञ्जनं तेमनेऽपि च ।

चिह्ने श्मश्रुण्यवयवे वमनं हर्दनेऽर्दने ॥

वर्जनं वृद्धिवर्द्धिष्णुच्छेदे घट्यां^६ तु वर्द्धिनौ ।

वर्द्धिनौ वारिधान्यां च सम्मार्जन्यां प्रकीर्तिता ॥

व्यसनं त्वशुभे सक्तौ विपत्तौ निष्फलोद्यमे ।

20 दैवानिष्टफले चापि वर्तनो वामने मतः ॥

१ क. ने ।

२ नं, इति मा. ।

३ गोपित्ते वारयोपितीत्यपि कश्चित् ।

४ ख. नं ।

५ प्रवले, इति मा. ।

६ ख. पु. श्लोकः ।

७ वेधामिति मा. ।

न पुंसि तूलनालायां' वृत्तौ स्त्री 'पेपणाध्वनोः ।

वर्त्तिष्णौ त्रिषु निर्दिष्टस्तर्कपिण्डे च जीवने ॥

वचस्तु पुमान्विप्रे वावदूकेऽभिधेयवत् ।

वामनस्तु हरौ खर्वे नीचे दिग्दारणोऽपि च ॥

5 तथैवाङ्कोट'वृष्टोऽपि वामनं धृपनेऽपि च ।

वारिधान्यां च वस्त्रे च प्रत्याशाज्ञानयोः स्त्रियाम् ॥

वितुन्नं' सुनिपणे च शैवालेऽपि नपुंसकम् ।

विज्ञानं कार्मणे ज्ञाने 'प्रज्ञाने लाञ्छनेऽपि ! ॥

मानहौने वाच्यलिङ्गे विमानः पुंनपुंसकम् ।

10 व्यामयाने विमानं च 'सार्वभौमगृहेऽपि च ॥

घोटके यानमात्रे च पुंनपुंसकयोर्मतः ।

वितानो यज्ञ उत्तोचं विस्तारे पुंनपुंसकम् ॥

लौबं वृत्तविशेषे म्यान्त्रिलिङ्गे मन्दतुच्छयोः ।

विक्रिन्नो जरया जीर्णे शीर्णे चार्द्रं च वाच्यवत् ॥

15 विपन्नं विपदाक्रान्ते त्रिषु पुंसि भुजङ्गमे ।

विच्छिन्नं तु समालम्ब्य विभक्तेऽप्यभिधीयते ॥

विलग्नं तु स्त्रिया मध्ये लग्नमात्रे भवेत्त्रिषु ।

विपन्नस्तु शिरौषे स्याद्गुडुचीचिवृतोः स्त्रियाम् ॥

स्वातन्त्र्यकृत्ये व्युत्थानं विरोधाचरणेऽपि च ।

20 वृजिनं कलुषे केशे कल्मषे कुटिलेऽपि च ॥

१ क. यौ ।

२ क. प्रे ।

३ ख. धुके ।

४ ख. कोट ।

५ ख. तन्नं ।

६ ख. पु. पादद्वयम् ।

७ सत्यमौ, इति मा. ।

वेदना तु स्त्रियां ज्ञानदुःखयोर्वेष्टनं पुनः ।
उष्णीषे मुकुटे व्योम्नि वृत्तौ^१ च व्योमचारणि ॥

वेष्टनौ भक्ष्यभेदेऽपि भास्करस्यार्चनाश्रये ।
शकुनिः सौबले पुंसि विहगे करणान्तरे ॥

5 शयनं तु मतं स्वापशय्यथोः सुरतेऽपि च ।
शमनः स्याद्यमे शान्तिवधयोस्तु नपुंसकम् ॥
श्वसनः श्वसिते पुंसि समीरे मदनद्रुमे ।
शकुनः पक्षिमात्रेऽपि विशेषे च शुभंवदे^२ ॥
शङ्खिनी स्यात्कृता^३ नारीविशेषे शङ्खिनी पुनः ।

10 शङ्कावत्यां शन्तनुस्तु भूपभेदे पुमान्तः ॥
शतघ्नी हेतिभेदे स्यादृश्चिकाल्यां करञ्जके ।
शासनं राजदत्तोर्व्यां^४ लेखाज्ञाशास्त्रशस्तिषु ॥
श्लेष्मघ्नी मल्लिकायां^५ च ज्योतिष्मत्यां च थोपिति ।
शोभनः स्याद्योगभेदे सुन्दरे वाच्यलिङ्गकः ॥

15 सवनं यजने स्नाने सोमनिर्दलनेऽपि च ।
स्तननं ध्वनिमात्रे स्यान्मेघशब्दे च कुञ्चिते ॥
समानं सत्समैकेषु त्रिषु ना नाभिमारुते ।
सन्तानं^६ सन्ततौ गोत्रे स्यादपत्येऽमरद्रुमे ॥
स्पर्शनः स्यात्तु पवने दाने स्पर्शे नपुंसकम् ।

20 संस्थानमाकृतौ मृत्यौ सन्निवेशे चतुष्पथे ॥

१ तौ, इति मा. ।

२ क. शा. ।

३ ख. देत् ।

४ क. न्तोर्णा ।

५ क. मल्लियायो, ख. मूलयाद्यामिति मा. ।

६ लोम, इति मा. ।

७ स्यान्मेघ, इति मा. ।

८ अन्यत्र पुंस्थपि ।

स्यन्दनं तु सुतौ नीरे 'स्यन्दनस्तिनिशे रथे ।

सज्जनं तु रथे कौबमुपरक्षणघट्टयोः ॥

सन्धानं स्यादभिपवे तथा सङ्घट्टनेऽपि च ।

सम्पन्नं स्यात्साधितेऽपि सम्पत्तिसहितेऽन्यवत् ॥

5 सतीनः कथितो वेणौ विद्वद्भिस्तृणकेतुवत् ।

'स्यन्दाग्निः स्थूलकाष्ठाग्नौ स्तम्भनः स्थैर्यकारिणि ॥

'सन्धिनी वृषभाक्रान्ताऽकालदुग्धासयोरपि ।

सदनं मन्दिरे तोये सन्धानं 'सदनेऽंशुके ॥

स्थापनं रोपणे पुंसवने पाटौपधौ स्त्रियाम् ।

10 साधनं' यज्ञकर्मान्ते यजमानप्रचेतसोः ॥

साधनं मृतसंस्कारे सैन्ये मिहौ' गतौ वधे ।

सूचनाऽभिनये दृष्टौ व्यधने गन्धनेऽपि च ॥

मेचनं रक्षणं मेके नौकायाः मेकभाजने ।

मेनानीः कार्तिकेये स्यात्तथा मेनापतावपि ॥

15 स्यात्सोपानं तु निःश्रेण्यां सुकुमारे'तु वाच्यवत् ।

मेवनं सौवनोपास्त्योर्हस्तिनी गजयोषिति ॥

जातिभेदे स्त्रियश्चापि हसनो (हा)न्यकारिणि ।

हसनं च भवेद्हासे'ऽङ्गारधान्यां तु योषिति ॥

हायनो न स्त्रियां वर्षे पुंस्यर्चिर्वीहिभेदयोः ।

20 हदिनी हादिनी नद्यां हादिनी वज्रविद्युतोः ॥

१ क. स्प । २ ख. स्का । ३ क. स्यन्द. ख. स्यन्दि. इति मा. ।

४ हादने, इति मेदिनी ।

५ पुंसौत्वपरे. सावन इत्यपि क्वचित् ।

६ क. जे ।

७ जंमे. इति मा. ।

हिरण्यनं^१ हेलनं^२ चोभे क्रमाद्भ्रमणहेलयोः ।

॥ इति नवतौयम् ॥

॥ अथ नचतुर्यम् ॥

ख्यातौ कुलध्वजे जन्मभूम्यामभिजनो मतः ।
सेनाविशेषे सामान्ये स्त्रियामुक्ता त्वनौकिनौ ॥

अनूचानः साङ्गवेदविज्ञेऽपि विनयान्विते ।
5 अवागर्थे त्वपाचीनं^३ विपर्यस्ते तु वाच्यवत् ॥

अभिपक्षोऽपराद्धेऽभिग्रस्ते चापह्नते^४ त्रिषु ।
अन्वासनं^५ वस्तुभेदेऽप्युपास्तावनुशोचने ॥

अवलग्नोऽस्त्रियां मध्ये लग्नमात्रे त्रिलिङ्गकः ।
अतिवृत्ते कर्मणि स्यादवदानं च खण्डने ॥

10 'पराक्रमेऽपि गदितमनुमानं वितर्कणोः ! ।
अभिमानो भवेद्दर्पे ज्ञाने प्रणयहिंसयोः ॥

अधिष्ठानं पुरे 'चक्रे प्रभावेऽध्यामनेऽपि च ।
आवर्जनं प्रदाने स्याच्चैत्ये त्वायतनं मतम् ॥

आवर्तनं परावृत्तौ लात्ये त्वा(व)र्तनं मतम् ।
15 आयोधनं वधे युद्धे त्वात्मयोनिर्विधौ स्मरे ॥

आवेशनं स्यादावेशे प्रवेशे शिल्पिमन्दिरे ।
आस्कन्दनं रणे संशोषणेऽपि स्यात्तिरस्कृतौ ॥

१ ख. डनं ।

२ अन्यत्र पुंस्यपि ।

३ ख. हते ।

४ वस्ति, इति मा. ।

५ ख. पु. पादद्वयम् ।

६ व. इति मा. ।

आच्छादनमपावृत्तौ तिरोधाने तथांशुके ।
 आराधनं मेवने स्यात्प्राप्तौ सन्तोषनिर्मिते ॥
 आकाङ्क्षायामाकलनं विबन्धपरिसङ्ख्योः ।
 आतश्चनं प्रतीवापजवनाध्यायनेषु च ॥

5 'सम्भाषणे त्वालपनं लेपे चासपनं यथा ।
 उपधानं^१ विशेषे च गरुडपे^२ प्रणयेऽपि च ॥

उत्सादनं समुल्लेखोद्दामनोद्वर्तनेषु च ।
 उद्वर्तनं चोत्पत्तनेऽप्यपावृत्तौ विलेपने ॥

स्यादुत्पत्तनमुत्पत्तौ तथोर्ध्वगमनेऽपि च ।

10 उदये स्यादुदयनं वर्त्तनागस्त्ययोरपि^३ ॥

उदाहनं^४ द्विमौल्ये स्याद्व्यामोदाहनौ मता ।

उपासनं शराभ्यामेऽप्युपास्तावासनेऽपि च ॥

'कञ्चुक्यन्तःपुराध्यक्षे पिङ्गेऽहौ जोङ्गकद्रुमे ।

कपौतनो गर्दभागडशिरौपाम्रातकेषु च ॥

15 अश्वत्येऽथ पुमान्पारावतकेकिपिकेष्ठपि ।

कलध्वनिरथो^५ कात्यायनो वररुचावपि ॥

कापायवस्त्रे विधवाऽर्धजरत्युमयोः^६ स्त्रियाम् ।

कात्यायनौ च दुर्गायां कुम्भयोनिस्त्वगस्त्यके ॥

१ ख. प. इदं पादद्वयम् ।

२ ख. ना ।

३ गरुडौ, इति मेदिनी ।

४ उत्सर्गागस्त्ययोरङ्ग, इति मा. पा. ।

५ ख. सनं ।

६ इदमग्रेऽश्वत्येऽथ पुमानित्याद्यनन्तरमासीत् ।

७ कत्य, इति मा. ।

८ त्वंसयोमिति मा. ।

वसिष्ठद्रोणयोश्चापि भवेत्क्षीवे कुचन्दनम् ।
 रक्तचन्दनपत्राङ्गदुर्भेदेषु नपुंसकम् ॥
 क्रौञ्चादनस्तु 'पिप्पल्यां चिञ्चोटकमृणालयोः ।
 खड्गधेनुः खड्गपुत्र्यां फेने गण्डकयोषिति ॥

5 'गवादिनीन्द्रवारुण्यां गवां घासादनाश्रये ।
 घनाघनो मत्तगजे तथा वर्षुकतोयदे ॥

शक्रे च घोषयितुस्तु विप्रकोकिलयोः समः^१ ।
 वज्र्यर्कयोश्चिचभानुर्जलौकायां जलाटनी ॥

जलाटनो^२ लोहपृष्ठखगे पाठीनसेऽपि च ।

10 तपोधनस्तापसे स्यान्मुण्डौर्थां तु तपोधना ॥

दशेन्धनस्तु दीपे स्याद्विद्याहुः शब्दवेदिनः ।
 देवसेनेन्द्रकन्यायां सेनायामपि तस्य वै ॥

नक्तं निर्गत्य यत्किञ्चि(च्छुभा)शुभकरं वचः ।
 श्रूयते तद्विदुर्धौरा दैवप्रश्नमुपश्रुतिम् ॥

15 नागाञ्जना नागयष्टौ द्विरदस्यापि मुङ्गरे ।

भवेन्निधुवनं कम्पे पञ्चसायकसङ्गरे ॥

निर्यातनं वैरशुद्धौ दाने न्यासार्पणेऽपि च ।

निशमनं^३ दर्शने स्यात्तथैवालोचनेऽपि च ॥

श्रुतौ दृष्टौ निशमनं तथा निरसनं वधे ।

20 प्रतिक्षेपे^४ च निष्ठीवे, जनौ^५ प्रजननं तथा ॥

१ किञ्चुल्यामिति मा. ।

२ गवादनीति परे ।

३ क. मे ।

४ टणो, इति मा. ।

५ ख. ननं ।

६ क. क्षये ।

७ नो, इति मा. ।

योनौ चापि प्रहसनं रूपके हसने पुमान् ।

प्रणिधानं प्रयत्ने स्यात्समाधौ च प्रवेशने ॥

प्रयोजनं कार्यहेत्वोः सिंहे पञ्चाननः शिवे ।

अथ प्रवचनं वेदे प्रकृष्टवचनेऽपि च ॥

5 प्रतिपन्नोऽङ्गीकृते च विज्ञाते'ऽप्यन्यलिङ्गकः ।

प्रस्फोटनं विकसने सूर्ये स्यात्ताडनेऽपि च ॥

प्रतिमानं प्रतिच्छाया'गजदन्तान्तरालयोः ।

प्रमाधनी तु कङ्कत्यां मिहौ वेशे प्रमाधनम्' ॥

पयस्विनी नदीधेन्वोर्विभावयां च योषिति ।

10 प्रतिपन्नश्च "मंस्कारलिप्सोपग्रहणेऽपि ॥

अथ पुण्यजनो यष्टे राश्रमे सज्जनेऽपि च ।

मृणालिन्यां पुटकिनौ" प्रवदन्ति मनीषिणः ॥

पृथक्जनस्तु मूर्खे स्यात्तथा नीचजनेऽपि च ।

महाधनं महामूर्खे सुवामसि च मिल्हके ॥

15 महामेनो बाहुलेये महासैन्यपतावपि ।

मदयितुः पञ्चबाणे मद्ये तु स्यान्नपुंसकम् ॥

महामुनिरगस्त्ये ना कुस्तुम्बुरुणि न द्वयोः ।

मालुधानो मातुलाहौ मालुधानौ लतान्तरे ॥

मातुलानी कलाये स्याद्भङ्गायां मातुलस्त्रियाम् ।

20 योजने मार्गधेनुः स्यादित्याहुः पण्डितोत्तमाः ॥

१ ख. ने । २ छायामिति मा. । ३ वेगे च सम्भवा, इति मा. ।

४ ख. मल्हा ।

५ ख. नी ।

रसायनं विषेऽपि स्याज्जराव्याधिरौषधे ।
 पुल्लिङ्गः पक्षिराजे च विडङ्गाख्यौषधेऽपि च ॥
 राजादनं क्षौरिकायां प्रियाले किंशुकेऽपि च ।
 वर्धमानः प्रश्नभेदे 'शरावैरण्डविष्णुषु ॥

- 5 विस्मापनो^१ ना कुहके गन्धर्वनगरे स्मरे ।
 विसर्जनं परित्यागे दाने 'सम्प्रेषणेऽपि च ॥
 विरिञ्चनो^२ निगदितो ब्रह्मण्यपि विरिञ्चिवत् ।
 विरोचनोऽग्न्यर्कचन्द्रप्रहादतनयेषु च ॥

- 10 विहेठनं तु हिंसायां^३ मर्दनेऽपि विडम्बने ।
 चरणमोक्षे विगणनं कथयन्ति विचक्षणाः ॥
 भवेद्विहननं विघ्नहिंसयोन्मूलपिञ्जने^४ ।
 विलुण्ठनी तु लोटन्यां लुण्ठने तु नपुंसकम् ॥
 विश्वक्सेनो विष्णुगणे विष्णौ च स्यादथ स्त्रियाम् ।
 विश्वक्सेना फलिन्यां स्यात्सुयोपायां विलेपिनौ ॥

- 15 विलेपनौ यवागवाञ्च विदारौकन्दकेऽपि च ।
 वैरोचिनिस्तु सुगते बलिदैत्यार्कपुत्रयोः ॥
 शिखण्डिनी तु गुञ्जायां यूथिकायां च योषिति ।
 अथ श्लेष्मघना मल्ल्यां केतव्यां च निगद्यते ॥
 सम्मूर्च्छनमभिव्याप्ता^५ बुत्साहमोहयोरपि ।
 20 समुत्थानं निर्णये स्याद्वाधीनां^६ च समुद्गमे^७ ॥

१ शरावे च, इति मा. ।

२ ख. यनो ।

३ ख. मङ्गु ।

४ रञ्जनी, इति मा. ।

५ ख. नां ।

६ स्थूलपिञ्जले, इति मा. ।

७ वृञ्जाय, इत्यन्ते ।

८ भ्रानामिति मा. ।

९ ख. दमे ।

गन्धहस्तिनि हरेभ्ये सदादानोऽभ्रहस्तिनि ।

अथ संवदनं क्लीबमालोच च वशीकृतौ ॥

चतुःशाले सञ्जवनं प्रवदन्ति मनोपिणः ।

समादानं समीचीनग्रहणे सौगताह्निके ॥

५ संवाहनं त्वङ्गमर्दं वाहनेऽपि नपुंसकम् ।

समापनं परिच्छेदे समाप्तिवधयोरपि ॥

मनातनः^१ पित्रतिथ्यन्तरेऽजे शाश्वते हरे ।

स्तनयितृस्तु जीमूते स्तनितेऽपि निगद्यते ॥

मरीजिनौ तु पद्मिन्यां तथैव कमलाकरे ।

१० वन्धे व्रते संयमनं यमपुर्यामपि स्त्रियाम् ॥

मेखलायां मारमन^२ मध्युरस्त्रे नपुंसकम् ।

सामिधेनौ तु धाय्यायां समिध्यपि च योपिति ॥

सामयोनिस्तु सामोत्थे ब्रह्मकुञ्जरयोरपि ।

सांयुगौनस्तु सङ्ग्रामे यः साधुः सोऽभिधीयते ॥

१५ सुदर्शनं हरेश्चक्रे मरुजम्बुदुमेऽपि च ।

तथैव शक्रनगरं आज्ञौपधिभिदोरपि ॥

सुयामुनो वत्सराजे प्रामादेऽभ्रान्तरे^३ ऽच्युते ।

सौदामिनो स्त्रियां विद्युदप्सररोभेदयोरपि ॥

हर्षयितृः पुमान् पुत्रे काञ्चने तु नपुंसकम् ।

॥ इति नचतुर्थम् ॥

१ वेदनमिति सा. ।

२ ख. ते ।

३ ख. दे ।

४ ख. माधनः ।

५ ख. ना ।

६ ख. पु. पा. ।

७ अयं पुंस्त्वपि ।

८ मेखवंशे, इति सा. ।

९ शत्रुगमने, इति सा. ।

१० देव्यन्तरे, इति सा. ।

॥ अथ नपञ्चमम् ॥

अथातिसर्जनं दानवधयोरपवर्जनम् ।
निर्वाणदानत्यागेषु क्लीबेऽथाप्यनुवासनम् ॥
स्नेहवस्तौ धूपने चाप्यथ स्याद्दर्शमाचके ।
विसर्जनीयेऽपि तथाऽभिनिष्ठानो निगद्यते ॥

5 स्यादुपस्पर्शनं स्पर्शे स्नानाचमनयोरपि ।
अथोपसम्पन्नमपि निहतेऽपि सुसंस्कृते ॥
स्याङ्गन्धमादनं भृङ्गे गन्धके वानरे पुमान् ।
सुरायां स्त्रौ नगे^१ काके चिरजीविनि पुंस्यपि ॥

दन्तधावनः खदिरे दन्तशुद्धौ नपुंसकम् ।
10 स्याद्भूमकेतनो वह्नौ तथा^२ केतुग्रहेऽपि च ॥
स्यान्नन्दिवर्धनो लिङ्गे^३ पक्षान्ते तनयेऽपि च ।
प्रतिपादनं दाने स्यात्प्रतिपत्तौ प्रबोधने ॥

स्यात्पद्मलाञ्छनो लोकेश्वरे ब्रह्मणि भास्करे ।
धनदे च स्त्रियां तारालक्ष्मीवाग्देवतासु च ॥

15 कालीयके हरिद्रायां पीतचन्दनमुच्यते ।
वरचन्दनमित्युक्तं कालीये देवदारुणि ॥
वरवर्णिनी तु साध्यां योषायां स्यात्फलिन्यां च ।
जतुन्यपि च (म)त्ता स्याद्हरिद्रायां च कामिनीरत्ने ॥

१ क. पे ।

२ केशे, इति मा. ।

३ लङ्गे, इति मा. । भर्गे, इत्यपरे ।

ब्रीहिकाञ्चनो मसूरे गदितः^१ शब्दैकनिष्णातैः^२ ।

मधुसूदनो द्विरेफे वनमालिनि चापि निर्दिष्टः ॥

महारजनमुद्दिष्टं शातकुम्भकुसुम्भयोः ।

स्यान्मृत्युवञ्चनः शम्भौ मालूरद्रोणकाकयोः ॥

5 प्राहुः शब्दैकनिष्णाताः सिन्दूरे रक्तशसनम् ।

वनमालिनी वाराह्यां गदिता शब्दवेदिभिः ॥

कटुकायां च पिप्पल्यां^३ शाके च शकुलादनी ।

शालङ्कायन उद्दिष्टो मुनिभेदे च नन्दिनि ॥

शिवकीर्तन इत्युक्तो भृङ्गरौटेऽसुरदिपि^४ ।

10 श्वेतवाहनशब्दस्तु सुधाधाम्नि धनञ्जये ॥

स्यात्पिष्टहायनो ब्रीहिविशेषे कुञ्जरेऽपि च ।

हरिचन्दनमित्युक्तं चिदशानां महौरुहे ॥

नपुंसकं तु गोशीर्षे ज्योत्स्नाकुङ्कुमयोरपि ।

हरिवाहनस्तु पुंसि स्याद्विवस्वच्छचीशयोः^५ ॥

॥ इति नपञ्चमम् ॥

॥ अथ नषष्ठम् ॥

15 वराङ्गरूपोपेतो यः सिंहसन्नहनो हि सः ॥

॥ इति शब्दरत्नसम्बन्धे राजकोशापरपर्याये नान्तवर्गे ॥

१ ख. पु. प्राङ्गः ।

२ ख. ताः ।

३ क. पु. प्रलोकः ।

४ क. तं ।

५ पटके, इति मा. ।

६ क. छे ।

७ शम्भयोरिति मा. ।

॥ अथ पान्तवर्गः ॥

॥ अथ पैकम् ॥

पो वाया

॥ अथ पद्वितीयम् ॥

वल्पमध्युक्तं स्वल्पेऽप्यापस्तु भूमि च ।

कल्पो न्याये^१ विधौ शास्त्रे संवर्ते ब्रह्मणो दिने ॥

कपिस्तु सिल्हके विष्णावपि शाखामृगे पुमान् ।

5 कूपस्तु गुणवृक्षे स्यान्मृन्माने च विदारके ॥

कृपस्तु पाण्डवाचार्ये द्रोणपत्न्यां कृपौ मता ।

कृपा दयायामथ च खण्ड्यः क्रोधे बलात्कृतौ ॥

गोपो नृपे दिक्पतौ च गोष्ठाध्यक्षे च गोपके^२ ।

ग्रामाध्यक्षे भास्करेऽपि^३ मारिव्याख्यौपधे स्त्रियाम् ॥

10^४ छुपः क्षुपस्पर्शनयोस्त्रपु सौमकरङ्गयोः ।

तपश्चान्द्रायणादौ स्यात्साधुधर्मे च गद्यते ॥

योगे^५ चरेऽपि च तपस्तथा शिशिरमाघयोः ।

तल्पं स्याच्छयनीयेऽपि कलत्रेऽद्वेऽपि न द्वयोः ॥

त्रपा व्रीडाकुलटयोस्तापः मन्तापकृच्छ्रयोः ।

15^६ तापी नद्यन्तरे दर्पः कस्तूर्यामप्यहङ्कृतौ ॥

१ स्त्रियामिति मा. । २ वले, इति मा. । ३ अन्यत्र तालव्यादिः ।

४ क. ख. “दुपान्तयस्पर्शनयो” इति मा. ।

५ ख. पु. श्लोकः । ६ पीको, इति मा. । ७ ख. वा ।

नीपः कदम्बबन्धुकनीलाशोकद्रुमेष्टपि ।
 पुष्पं 'विकामिकुसुमस्त्रीरजःस्वपि कौर्त्तितम् ॥
 रूपं स्वभावमौन्दर्याऽऽल्लोकेषु पशुशब्दयोः ।
 ग्रन्थावृत्तौ नाटकादावाकारश्लोकयोरपि ॥

- 5 रेपस्तु निन्दिते क्रूरे रोपो वागे च रोपणे ।
 लेपो^१ जग्धौ प्रलेपेऽपि वपा विवरमेदसोः ॥
- वाप्य उपपत्तिं चास्ते ना^२शप्यं बालवृत्ते स्मृतम् ।
 पुंसि स्यात्प्रतिभाहानौ शापस्त्वाक्रोशदिव्ययोः ॥
- शिल्पो तु वाच्यवत्कारौ स्त्रियां 'कोलदलौपधौ ।
 10 शिल्पं श्रुवे क्रियायोगे^३ स्वापः शयननिद्रयोः ॥
- स्पर्शज्ञतायामज्ञाने स्त्रपो व्यञ्जनस्तदयोः^४ ।
 'मर्पः स्यात्स्पर्शे^५ व्याले नश्वरे नागकेसरे^६ ॥
- भवेद्वेपस्तु लज्जायां शपा रात्रौ निगद्यते ।
 शपस्तु स्यात्शुद्रवृक्षे श्लेषो निर्हरणेऽपि च ॥

॥ इति पदितौयम् ॥

१ विकाम. इत्यपरे ।

२ वृन्दयोरिति मा. .

३ क. लोपो ।

४ द्वाशुक्रश्लेषो. इति मा. ।

५ कोलार्द. इति मा. ।

६ योग्ये, इति परे ।

७ ख. कागो शिल्पो तु वाच्यवत् ।

८ ख. पु. पा. ।

९ शापस्त्वाक्रोशदिव्ययोरिति, मा.

॥ अथ पदतृतीयम् ॥

अनूपो महिषे देशभेदेऽपि स्यात्तु वाच्यवत् ।

आवापो भाण्डवपने परिशेषालवालयोः ॥

आतपस्तु प्रकाशे स्यादादित्येऽपि निगद्यते ।

आक्षेपो भर्त्सनादृष्टिकाव्यालङ्कृतिषु स्मृतः ॥

5 आकल्पः कल्पने वेषेऽप्युदुपः स्रवचन्द्रयोः ।

उलपस्तृणभेदे स्याद्गुल्मिन्यामुलपोऽस्त्रियाम्^१ ॥

कच्छपी वल्लकीभेदे दुलौ^२ क्षुद्रगदान्तरे ।

निध्यन्तरे तथा कूर्मे^३ मल्लभेदे च कच्छपः ॥

कलापः संहतौ बर्हे तूणीरे भूपणे हरेः ।

10 कशिपुर्भक्ताच्छादनयोरेकोक्त्या च पृथक्तयोः पुंमि^४ ॥

कश्यपो मीनमृगयोर्भेदे भूमौ तु काश्यपौ गदिता^५ ।

कुतुपस्तु कुशे वाद्ये रवौ नेपालकम्बले ॥

कुतपो भागिनेये च भागे घस्यस्य चाष्टमे ।

विट्शारिकायां कुणपौ पूतीगन्धे शवे च ना ॥

15 कुलपः स्यात्कुलाधीशे कोणपो निर्ऋतीश्वरे ।

रक्षोमाने खबाष्पस्तु मिहिकायां निगद्यते ॥

खलपूः स्यात्बहुकरे गणपो गणनायके ।

जलपो वरुणे प्रोक्तः कथितो जनपो नृपे ॥

१ परे त्विमं तालस्थान्तं पेटुः ।

२ पामता, इति मा ।

३ मूर्धन्यादिरिति विश्वः ।

४ ख, मच्छे ।

५ क. पुंसि, इति पदं नास्ति ।

६ ख, गदिता, इति पदं नास्ति ।

७ अक्षारमध्योऽप्यन्यत्र ।

८ ख, विष्णा ।

जिह्वापः शुनि मार्जारे जीवपः प्राणनायके ।

त्वगङ्कुरे तु त्वक्पुष्पं प्रवदन्ति मनौपिणः ॥

तिरिपः^१ शालिभेदे स्याद्जनपो गुह्यकेश्वरे ।

धेनुपः स्यात्तु गोपाले प्रतापस्तापतेजसोः ॥

६ पादपः पादपीठेऽद्वौ पादुकायां तु पादपा ।

रक्तपा तु जलौकायां डाकिन्यां राक्षसे पुमान् ॥

वटपा वटयश्निग्यां भवेज्झाटे तु बालपः ।

विटपः पल्लवे खिङ्गे विस्तारे^२ स्तम्बशाखयोः ॥

विकल्पः पुंसि निभ्रान्तौ^३ कल्पनेऽपि प्रकल्प्यते ।

॥ इति पद्यतौयम् ॥

॥ अथ पञ्चतुर्थम् ॥

१० अभिरूपो बुधे रम्ये प्राप्तरूपेऽपि वाच्यवत् ।

अवर्त्तेपस्तु गर्वे स्यात्क्षपने दूषणेऽपि च ॥

अपलापः स्मृतः प्रेम्णि तथैवापह्नवे मतः ।

उपतापस्त्वेरायां स्यादुत्तापगदयोरपि ॥

उपकूपं निपाने स्याद्गण्डकूपोऽद्रिमन्निधौ ।

१५ तथैव गदितो विज्ञैर्जलकूपोऽपगर्त्तके ॥

जलकूपी^४ पुष्करिण्यां नागपुष्पस्तु चम्पके ।

पुन्नागे च तथा नागकेसरे च निगद्यते ॥

१ अन्यत्र मान्तः ।

२ क. सुवः ख. मुख. इति मा. ।

३ क. आतौ ।

४ जलकूपा. इति मा.

परिवापस्तु पर्याप्तौ^१ जलस्थाने परिच्छदे ।
 परितापस्तु पुंसि स्याद्दुःखे च नरकान्तरे ॥
 परिकम्पो भये कम्पे^२ प्रलापे प्रेम्णापह्नवे ! ।
 पिण्डपुष्पमशोके च^३ जवायां च कुशेशये ॥

६ प्राप्तरूपो बुधे रम्ये बहुरूपो महेश्वरे ।
 बहुरूपस्तथा विष्णौ धूनके सरटे स्मरे ॥
 मेघपुष्पं तु पिण्डाभ्राम्बुनादेये हरेर्हये ।
 विप्रलापो विरोधोक्तावपार्थवचनेऽपि च ॥
 वीजपुष्पं दमनके तथा मरुवकेऽपि च ।

१० दृक्धूपस्तु सरलद्रवकृत्रिमधूपयोः ॥
 दृषाकपिस्त्वाश्रयाशे शम्भौ दामोदरेऽपि च ।
 हेमपुष्पं जवाशोकपुष्पयोश्च नपुंसकम् ॥

॥ इति पञ्चतुर्थम् ॥

॥ अथ षष्ठमम् ॥

भवेच्चाभ्रपुष्पस्तु^४ चूतकोशास्रकेतके ।
 पूगे चापि भवेत्काशे तद्वदेव च बालके ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये पान्तवर्गः ॥

१ पर्याप्तौ. इति पमे ।

२ ख. प्रलापेयेस्यापह्नवे ।

३ परि. इति मा. ।

४ जभा. इति मा. ।

५ क. प्रादा, ख. पादा, इति मा. ।

६ धूनके. इति मा. ।

७ क. पु. पादद्वयम् ।

८ जपा. इति मा. ।

९ अन्यत्र श्रौते ।

॥ अथ फान्तवर्गः ॥

॥ अथ फैकम् ॥

फो यज्ञमाधने स्थूले भृञ्जावाते च पुंस्थयम् ।
प्रकटेऽथ' रणे फः स्यात्

॥ अथ फद्वितीयम् ॥

कफो द्रोणे तृतीयके ॥

गुम्फस्तु गुम्फने हस्तालङ्कारेऽपि निगद्यते ।
५ रेफो रवर्णे गदितः कुत्सिते वाच्यलिङ्गकः ॥
शफः पशूनां च खुरे तरुमूले शफं मतम् ।
शिफा जटायां सरिति मांसिकायां च मातरि ॥
॥ इति फद्वितीयम् ॥

॥ अथ फतृतीयम् ॥

द्विरेफः कथितो भृङ्गे शब्दभेदविशारदैः ।
॥ इति फतृतीयम् ॥

॥ अथ फचतुर्थम् ॥

घनोपले मेघकफं प्रवदन्ति मनौषिणः ॥
॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापर्याये फान्तवर्गः ॥

‘॥ अथ बान्तवर्गः ॥

॥ अथ बद्धितौघम् ॥

अम्बु स्याद्दालके तोये कम्बुः शङ्खेऽस्त्रियां मतः ।

गजे च शम्बुकग्रीवाराजसु वलये पुमान् ॥

कम्बिरंशे च वंशस्य खजाकायामपि स्त्रियाम् ।

पण्डके तु भवेत्क्षौबं वाच्यलिङ्गस्त्वविक्रमे ॥

5 जम्बुः सुमेरुसरिति तरुद्वीपभिदोरपि ।

डिम्बो भयध्वनावण्डे^१ फुफ्फुसलौहविश्रवे^२ ॥

बिम्बं तु प्रतिबिम्बे स्याद्विम्बिकायाः फलेऽपि च ।

मण्डले ककलामे च शम्बस्तु मुसलाग्रगे ॥

लोहमण्डलके वज्रे पुमांस्त्रिषु शुभान्विते ।

10 शिबिस्तु भूर्जपत्रे स्यात्तथोदारे महीपतौ ॥

शुक्लं ताम्रे यज्ञकर्मण्याचारे जलसन्निधौ^३ ।

‘स्तम्बो गुल्मे तृणादीनामप्रकाण्डे द्रुमेऽपि च ॥

॥ इति बद्धितौघम् ॥

॥ अथ बद्धितौघम् ॥

अक्षौबं वशिरे शिग्रौ नाऽमत्ते पुनरन्यवत् ।

अलावुश्चाप्यलावूश्चाप्यालावुस्तुम्बिकौघधौ ॥

15 अचुम्बस्त्वतिदीर्घे ! स्यादलम्बो नीचखर्वयोः ।

कदम्बो^४ निकुरम्बे^५ स्यान्नीपसर्षपयोरपि^६ ॥

१ ख. भण्डे । २ क. पुष्पधलौह विष्णवे, ख. पुष्पधा लौह विस्तृत. इति मा. ।

३ जलसम्भूते, इत्यन्ये ।

४ ख. नास्ति पा. ।

५ अन्यत्र कौबेऽपि ।

६ निकुरम्ब इत्यपि केचित् ।

७ क. पद्मसर्षपयोरपि ।

कलम्बी' स्याच्छाकभेदे पुमान् स्यादण्डबाणयोः ।

कादम्बः सायके हंसे गोडुम्बः शीर्णवृन्तके ॥

स्त्रियामपि गवादिन्यां नितम्बः स्कन्धरोधमोः ।

प्रलम्बा स्यात्तु शाखायां प्रलम्बो दैत्यदीर्घयोः ॥

5 चपुषे जलदे चापि हारभेदे लताङ्गुरे ।

भृजम्बूरपि गोधूमे विकङ्कतफलेऽपि च ॥

हिडिम्बो दैत्यभेदेऽपि हिडिम्बाऽपि तथा मता ।

हेरम्बो विघ्नराजे स्यान्महिषे शौर्यगर्विते ॥

॥ इति वदतीयम् ॥

॥ अथ वचतुर्थम् ॥

जलडिम्बस्तु कथितः शम्बूके शब्दवेदिभिः ।

10 'राजजम्बूजम्बुभिदि पिण्डखर्जूरकेऽपि च ॥

॥ इति वचतुर्थम् ॥

॥ अथ वपञ्चमम् ॥

धूलौकदम्बो 'नीपे स्यात्तिनिशे' वरुणद्रुमे ।

शृगालजम्बूर्गोडुम्बे तथा घोण्टाफले स्त्रियाम् ॥

॥ इति शब्दरत्नसम्बन्धे राजकोशापरपर्याये बान्तवर्गः ॥

१ म्बा, इति मा. । २ क. ख. दौनां, इति मा. ।

३ गज, इति मा. । ४ ख. ए. पा. नास्ति । ५ ख. निम्बे ।

६ क. ख. लिशे, इति मा. । ७ घोटा, इति मा. ।

॥ अथ भान्तवर्गः ॥

॥ अथ भैकम् ॥

भं नक्षत्रे गभस्तौ स्त्री पुंसि स्याद्भृगुनन्दने ।
भूः स्थानमात्रे गदिता धरण्यामपि योषिति ॥
॥ इति भैकम् ॥

॥ अथ भदितौयम् ॥

अम्भो जले तु शोभायामाभा स्यात्करिणि त्विभः^१ ।

कुम्भो राश्यन्तरे योगविशेषे गदितो घटे ॥

५ कामुके वारनार्यां च करिमूर्धनि राक्षसे ।
गुग्गुलौ^२ वारनार्याश्च पतौ^३ कुम्भा त्रिवृत्यपि ॥

कुम्भौ तु पाटलावारिपर्णोपिठरकटफले ।

गर्भो भ्रूणेऽर्भके कुक्षौ मन्थौ पनसकण्टके ॥

जम्भो दैत्यान्तरे दन्ते जम्बीरेऽपि च भक्षणे ।

१० जृम्भो हर्षे विक्रामे^४ च जृम्भायामपि गद्यते ॥

डिम्भस्तु बालके मूर्खे तथा बालिशचेष्टिते ।

दम्भः स्यात्कैतवे कल्के^५ हन्भूः स्त्री सर्पवज्रयोः ॥

नभस्तु श्रावणे पुंसि खे तु क्लौवे मतं नभः ।

नाभिस्त्ववयवे मुख्यन्टपे क्षत्रियमात्रके ॥

१ त्वितः, इति मा. ।

२ इतः प्रभृति ख. पुस्तकाभावः ।

३ कामुके, इति मा. ।

४ क्लौवमिति शेषः ।

५ पुंसौति शेषः ।

६ पाटलीवार. इति मा. ।

७ कसिते, इति मा. ।

८ न्ये, इति मा. ।

चक्रमध्ये प्रधाने च स्त्रियां कन्दरिकामदे ।
निभस्तु कथितो व्याजे पुल्लिङ्गः सदृशे त्रिषु ॥
प्रभुः परिवृढे^१ प्रोक्तः समर्थेऽपि निगद्यते ।
रम्भा कदल्यप्सरसोर्ना वेणौ वानरान्तरे^२ ॥

5 लाभः प्राप्तौ भवेल्लोभः कार्पण्यातिशयेऽपि च ।
विभुः प्रभौ सर्वगते शङ्करब्रह्मणोरपि ॥

शम्भुरहन्महादेवपरमेश्वरिषु कौर्त्तितः ।
शुभो योगविशेषेऽपि शुभं श्लेमे^३ऽपि गद्यते ॥
शुम्भो दैत्यविशेषेऽपि शोभा कान्तौच्छयोर्मता ।

10 सभा सामाजिके दृते गोप्त्रीमन्दिरयोरपि ॥
स्वभूना ब्रह्मणि हरी स्तम्भः स्थणाजडत्वयोः ।
श्लोभः कोपविशेषे च कल्पान्तेऽपि निगद्यते ॥

॥ इति भटतीयम् ॥

॥ अथ भटतीयम् ॥

अधिभूनायकेऽपि स्यादग्निभूस्तु मतो गुहे ।
आरम्भस्तु त्वरायां स्यादुद्यमे वधदर्पयोः ॥

15 आत्मभूना विधौ कामे तनूजन्मनि चोच्यते ।
ऋषभो वृषभे^४ वृक्षविशेषे च स्वरान्तरे ॥

१ वृद्धे, इति मा. ।

२ वागणान्तरे, इति मा. ।

३ च, इति मा. ।

४ अष्टवर्गोभयान्तरे, इति विश्वः ।

श्रेष्ठार्थे च वराहस्य पुच्छे रन्ध्रे च कर्णयोः ।
 कृषभौ श्रुकशिख्यां स्यान्नराकारस्त्रियामपि ॥
 कृषभौ च शिरालायां विधवायां क्वचिन्मता ।
 ककुप् 'शोभादिशोः शास्त्रे प्रवेण्यां चम्पकसजि ॥

5 ककुभो रागभेदे स्याद्वीणायां^१मर्जुनद्रुमे ।
 कटभौ^२ तरुभेदे च ज्योतिष्मत्यामपि स्त्रियाम् ॥

करभः शरभे चाष्टापदे प्रोक्तो मृगान्तरे ।
 करभो मणिवन्धादिकनिष्ठान्ते मतः करे ॥

कुसुम्भं हेम्नि च महारजने च कमण्डलौ ।

10 कैटभा कैटभीश्वर्यां कैटभो दैत्यभिद्यपि ॥

गर्दभो रासभे श्वेतकुमुदे गर्दभं मतम् ।
 गर्दभौ क्षुद्रजन्तौ स्याद्रुग्भेदे गन्धभिद्यपि^३ ॥

दुन्दुभिर्दितिजे भेर्यामश्वबिन्दुचिकद्वये ।
 दुर्लभः कर्चूरे^४ चापि दुष्प्रापे वल्लभेऽपि च ॥

15 निकुम्भः कथितो दन्त्यां कुम्भकर्णसुतेऽपि च ।
 वल्लभो दयितेऽध्यक्षे सल्लक्षणतुरङ्गमे ॥

पुनर्नवायां वर्षाभूः स्रवे किञ्चुलकेऽपि च ।
 विष्कम्भः स्याद्योगभेदे विस्तारप्रतिबन्धयोः^५ ॥

विष्कम्भः कथितो विज्ञैः कवाटस्यार्गलेऽपि च ।

20 रूपकाङ्गप्रभेदे च बन्धभेदे च योगिनाम् ॥

१ शोफा, इति मा. ।

२ वीणाङ्गे, इति केचित् ।

३ टुभी, इति मा. ।

४ पुंसोति शेषः ।

५ बुरे, इति मा. ।

६ वैदर्भे विस्मृतावधोति केचित् ।

विस्त्रम्भः^१ केलिकलहे विश्रामे प्रणये वधे ।
 विष्टम्भः प्रतिबन्धे च रोगभेदेऽप्युदाहृतः ॥
 वृषभस्तु वृषे श्रेष्ठे वैदर्भो^२ रीतिभिद्यपि ।
 नलपत्न्यां, च वैदर्भं^३ वाक्यवक्रत्व ईरितम् ॥
 ५ शरभो देवताभेदे^४ शरभः पक्षिभिद्यपि ।
 करभे वानरभिदि मनाभिर्जातितुल्ययोः ॥
 सुरभिश्चम्यके स्वर्गे मल्लकौमातृभेदयोः ।
 गन्धोत्पले मौरभेभ्यां जातीपुष्पवसन्तयोः^५ ॥
 सुगन्धे च मनोज्ञे च वाच्यवत्सुरभि स्मृतम् ॥

॥ इति भट्टतौयम् ॥

॥ अथ भचतुर्थम् ॥

१० अवष्टम्भः सुवर्गे च स्तम्भप्रारम्भयोरपि ।
 शातकुम्भं तु हेम्नि स्यात्पुमान्स्यादश्वमारके ॥
 ॥ इति भचतुर्थम् ॥

॥ अथ भयञ्जकम् ॥

प्रोक्तः करिकुसुम्भस्तु नागकेसरचूर्णके ।
 पिष्टमौरभमुद्दिष्टं विद्वद्भिर्मलयोद्भवे ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपद्यांये भान्तवर्गः ॥

१ अन्यत्र ताजव्यसन्धः ।

२ भो, इति मा. ।

३ पशुभेदे, इत्यन्यत्र ।

४ तंसयोरिति मा. ।

॥ अथ मान्तवर्गः ॥

॥ अथ मैकम् ॥

मो यमे समये चन्द्रे विषे मा तु श्रियां स्त्रियाम् ।
मः शङ्करे च गदितो मा निषेधेऽव्ययं मतम् ॥

॥ इति मैकम् ॥

॥ अथ मदितौयम् ॥

अमा दर्शे तिथावुक्ता स्यादात्मा यत्नचेतसोः ।
स्वभावे च धृतौ पुंसि स्यादामो रुग्विशेषके ॥

5 अपक्वे वाच्यलिङ्गं स्यादीर्ममीर्मो व्रणे मतौ ।
इध्मः स्यादपि यज्ञाङ्गे^१ स्यादिन्धनचयेऽपि च ॥

तथैव गदिता सङ्गिरुमा शङ्करयोपिति ।
अतस्यामप्युमामाहुर्हरिद्राकीर्तिकान्तिषु ॥

ऊर्मिस्तरङ्गे पौडायां वेगे भङ्गप्रकाशयोः ।

10 उत्कण्ठावस्त्रसङ्कीचरेखयोरपि गद्यते ॥

क्रमस्त्वनुक्रमे शक्तौ कल्पे चाक्रमणेऽपि च ।
कर्मास्त्रौ^२ कर्मक्रिययोः कर्मौ^३ स्यादपि तदिति ॥

- - - - - मूर्छायां तु क्रमो मतः ।

कामः स्मरेऽभिलाषे च कामं रेतोनिक्कामयोः ॥

१ होमेन्धनं स्यादिध्मोऽस्त्रौ, इति वैजयन्ती । २ व्याप्य, इति मा.

अव्ययं त्वभ्यनुज्ञायां काम्येऽपि स्यान्नपुंसकम् ।
कामिर्ना कामुके रत्यां स्त्री 'किम् शेषवितर्कयोः ॥

निन्दायां च परिग्रहे वाच्यलिङ्गत्वमौरितम् ।
कामौ तु कामुके चक्रवाके पारावतेऽपि च ॥

- 5 क्रिमिर्ना कृमिवत्कीटे लाक्षायां क्रिमिले खरे^१ ।
किर्मौ^२ पलाशे शालायां^३ हेमपुत्र्यां च योषिति ॥
खर्मं^४ स्यात्पौरुषे 'कोपजांशुकेऽपि च गद्यते ।
गमो नाऽश्वविवर्ते स्यादपर्यालोचितेऽध्वनि ॥

ग्रामः स्वरे संवमथे वृन्दे शब्दादिपूर्वकः ।

- 10 ग्रीष्म उष्मागमे चोष्ण गुल्मः स्यात्सैन्यरक्षणो ॥
गुल्मः सेनाघट्टभिर्दोगुल्मस्तम्बे^५ च रुग्भिदि ।
गुल्मौ स्यादामलकेनार्वानिकावस्त्रवेश्मसु ॥
धर्मः स्यादातपे ग्रीष्मेऽप्युष्मे^६ स्वदाम्भसोरपि ।
चर्मः सेनाविशेषे स्यात्सेनामात्रेऽपि योषिति ॥

- 15 चर्मो मृगे विटे भृजे तथा फलकहस्तके ।
चर्म कृत्तौ^७ च फलके छद्म व्याजापदेशयोः ॥
जाल्मः क्रूरे पामरे चाप्यममौश्यप्रवर्तके ।
जिह्वस्तु कुटिले मन्दे क्लीबं^८ तगरदर्पयोः ॥

१ विन्दे, इति मा. ।

२ श्वरे, इति मा. ।

३ शाखायां, इति मा. भाषायामपि क्वचित् ।

४ अत्रार्थे ऐस्यपि ।

५ स्तम्बे, इति मा. ।

६ कोष्ण, इति मा. ।

७ तौ, इति मा. ।

८ व्यालो, इति मा. ।

९ नग, इति मा. ।

तोकं कर्णमले पुंसि हरिते च हरिचवे^१ ।

दमः स्यादमथे दण्डे कर्दमे दमनेऽपि च ॥

दस्मस्तु यजमाने स्यादपि चोरे हुताशने ।

द्रुमस्तरो किम्पुरुषे पारिजाते तथेश्वरे ॥

5 धर्मोऽस्त्री पुण्य आचारे स्वभावोपमयोः क्रतौ ।

अहिंसोऽपनिषन्वाये स्याद्वनुर्यमसोमपे ॥

१धाम देहे गृहे रश्मौ स्थानजन्मप्रभेदयोः ।

ध्यामं तु १श्यामले गन्धतृणे दमनकेऽपि च ॥

नमो नतौ भवेत्क्षौबेऽव्ययमप्यभिधीयते ।

10 नामाभिधाने निर्दिष्टं निश्चयार्थं तथाव्ययम् ॥

नेमिर्ना तिनिशे कूपत्रिकाचक्रान्तयोः स्त्रियाम् ।

नेमो गर्तेऽवधौ कीले १प्राकारे कैतवेऽपि च ॥

पक्ष्म १पक्षे च सूत्रांशे किञ्चल्के नेचरोमणि ।

पद्मोऽस्त्री पद्मके व्यूहे निधौ सङ्ख्यानतरेऽम्बुजे ॥

15 नागे च स्त्री १फञ्जिकाश्रीचारटी १पन्नगीषु च ।

ब्रह्मा विधौ योगभेदतद्वतोः स्यान्नपुंसकम् ॥

ब्रह्म तत्त्वतपोवेदे पुमान् विप्रे च ऋत्विजि ।

ब्राह्मी तु भारतीसोमवल्लरीब्रह्मशक्तिषु ॥

तथैव फञ्जिकायां स्याच्छाकमत्यप्रभेदयोः ।

20 भ्रमस्तु कुन्दे भ्रमणे भ्रान्तौ स्याद्धारिनिर्गमे ॥

१ खरे, इति मा. ।

२ इदं पादद्वयं वदितोय आसीत् ।

३ भ्या, इति मा. ।

४ प्र, इति मा. ।

५ सूत्रादि, इति मा. ।

६ पूजि, इति मा. ।

७ वाटी, इति मा. ।

भामः क्रोधे रवौ दीप्तौ भामा स्यात्कृष्णयोपिति ।

भौष्मः कौरवदायादे भौष्मं भौमं भयानके' ॥

भौमोऽम्बवेतमे घोरे शङ्करे चार्जुनाग्रजे ।

भूमिर्भुवि स्थानमात्रं भौमस्तु नरकाऽऽरयोः ॥

5 भौमं भूमिभवेऽपि स्याच्चिपु भौमश्च वामरे ।

यमो दण्डधरे ध्वाङ्गे संयमे यमजेऽपि च ॥

शरीरमाधनापेक्षे नित्यकर्मणि चोच्यते ।

यामः' स्यात्प्रहरे पुंसि संयमेऽपि तथाविधः ॥

यामिः कुलस्त्रीस्वस्रोश्च युध्मो धनुषि संयुगे' ।

10 रश्मिः पुमान्दौधितौ 'स्यात्पक्ष्मप्रग्रहयोरपि ॥

रमो रक्ताशोककान्तस्मरेषु स्याद्रमा श्रियाम् ।

तथा योपाहिङ्गनद्योः' क्लीबं वास्तुककुष्ठयोः ॥

रामस्तु रङ्गुकये स्याद्राघवेऽथ 'हलायुधे ।

हये पशुविशेषे च त्रिषु चारौ मितेऽमिते ॥

15 रुक्मं तु काञ्चने लोहे रुमा स्यात्सवर्णाकरे ।

रुमा सुग्रीवदारेषु रोम क्लीबं तनूरुहे ॥

लक्ष्मीस्तु शोभासम्पत्त्योस्तथा 'वृध्यौपधावपि ।

'फलिन्यां च वमिर्वान्तौ' स्त्रियां पुंसि च पावके ॥

१ चिह्निति शेषः ।

२ भौ, इति मा. ।

३ यमे, इति मा. ।

४ स्यात्पक्ष्म, इति मा. ।

५ नायोः, इति मा. ।

६ हना, इति मा. ।

७ ऋ, इति मा. ।

८ पलि, इति मा. ।

९ नातो, इति मा. ।

वर्ष्म देहप्रमाणातिसुन्दराकृतिषु स्मृतम् ।
 वर्त्म नेत्रच्छदे मार्गे राजीवाणाश्चपक्षिषु ! ॥
 वाग्मी पटौ सुराचार्ये वामी स्याद्रासभस्त्रियाम् ।
 वडवायां शृगाल्यां च करभस्यापि योषिति ॥

5 वामं धने पुंसि हरस्मरवारिधरेष्वपि ।
 नार्यां स्त्रियां वल्गुसव्यप्रतीपेषु मतं त्रिषु ॥
 तन्तुवायोपकरणे वेमा वेमश्च वेम च ।
 शमी शक्तुफलायां च 'शिम्विकायां च 'वाग्गुलौ ॥

10 'श्यामः प्रयागस्थवटे वृद्धदारौ पयोधरे ।
 पिके च कृष्णहरितोः पुंसि स्यात्तद्वति त्रिषु ॥
 श्यामो दमनके गृध्रतृणे श्यामेऽभिधेयवत् ! ।
 प्रियङ्गौ चाप्रसूतायां नार्यां त्रिवृति योषिति ॥
 मरीचे सिन्धुलवणे क्लीवं स्त्री शारिवौषधौ ।
 यमुनायां च यामिन्यां नीलिकायामपौष्यते ॥

15 'श्रामस्तु पुंसि निर्दिष्टो 'मासे मण्डपकालयोः ।
 शुष्मं तेजसि सूर्ये ना समा संवत्सरे स्त्रियाम् ॥
 'सर्वसाधुसमानेषु समं स्यादभिधेयवत् ।
 सौमाऽऽघाटस्थितिश्चेन्नण्डकोशेऽपि च स्त्रियाम् ॥
 सूक्ष्मं तेजोऽङ्गयोरुक्तं सूक्ष्मं क्षीरे नभस्यपि ।

20 सूक्ष्मं^१ स्यात्कतकेऽध्यात्मे पुंस्यणौ त्रिषु चाल्पके ॥

१ शिव, इति मा. ।

२ गुण, इति मा. ।

३ भ्या, इति मा. ।

४ श्या, इति मा. ।

५ माघमण्डक, इति मा. ।

६ सर्वघातु, इति मा. ।

७ स्मं, इति मा. ।

सुमं प्रसूने' गदितं सूर्मौ' तु - - - - - ।

सोमो लतायां चन्द्रे च वानरे च धनाधिपे ॥

वसुकर्पूरनीरेषु पितृदेवे समीरणे ।

हिमं स्यान्मलयोद्धूते तुषारेऽपि च शीतले' ॥

५ होमिर्घृते पावके च होमस्तु हवने मतः ।

श्रमा भूमौ तितिश्रायां स्त्रियां 'युक्ते नपुंसके ॥

वाच्यवच्छक्तहितयोः श्रामं 'दुःसमये मतम् ।

'श्रमाऽतमीनीलिकयोः श्रमं स्यान्नध्यरश्रमे ॥

चण्डायां ना शुभे न स्त्री कात्यायन्यां च योषिति ।

१० श्रौममद्रे' दुकूलेऽस्त्री श्रौमं वल्कलजांशुके ॥

शाणजेऽतमिजे चापि श्रौमं क्लीव उदौरितम् ॥

॥ इति महतीयम् ॥

॥ अथ महतीयम् ॥

अधमः स्याद्गृहजनेऽप्यवमोऽप्यधमे श्रये ।

अवमः स्यादसहनेऽप्यङ्गहीन उदौरितः ॥

अनुमा स्यादनुमितावप्रमा त्वयथार्थके ।

१५ अन्नमूर्गजयोपायामर्यमा पुंसि भास्करे ॥

१. मते, इति मा. ।

२. सूर्मौ स्यात्तालोहप्रतिमयोऽप्यसः ।

३. गतदर्थे वाच्यलिङ्गः ।

४. सु, इति मा. ।

५. स्यात् क्षयक्षौण्ययोऽिति परं ।

६. क्षमा, इति मा. ।

७. हे, इति मा. ।

८. गुह्यजने, इति मा. ।

अक्रमस्तत्क्रमे प्रोक्तोऽप्यागमः शास्त्र आयतौ ।
 आश्रमो ब्रह्मचर्यादौ वानप्रस्थे वने मठे ॥
 आचामः स्यादाचमितावायामो दैर्घ्य उच्यते ।
 आरामः स्यादुपवनेऽथ क्षामं मेदुरोऽन्यवत् ! ॥

5 उत्तमा दुग्धिकायां स्यादुत्कृष्टेऽपि च वाच्यवत् ।
 उद्गमः स्यात्तथोत्पत्तावुत्तमः श्रैष्ठ्यभागिनि ॥
 उद्यमः स्यात्समुद्योगेऽप्युपमोपमितौ मता ।
 उद्दामो बन्धरहिते स्वतन्त्रे च प्रचेतसि^१ ॥

कलमो लेखिनीचोरशालिलाक्षारसेषु च^२ ।

10 कलमः स्यात्तु सङ्ख्याने श्यामिकायां तु कालिमा ॥

कुसुमं स्त्रीरजोनेचरोगयोः फलपुष्पयोः ।

कृत्रिमं रचिते प्रोक्तं सिल्हके लवणान्तरे ॥

गृहाश्मा गदितः शब्दवेदिभिर्गृहकच्छपे ।

गोसोमौ श्वेतदूर्वायां पङ्गन्यावारयोपितोः ॥

15 गोधूमो नागरङ्गे स्यादोषधिब्रीहिभेदयोः ।

गौतमस्तु मुनौ शाक्य रोचन्यम्बिकयोः स्त्रियाम् ॥

नदीभेदेऽपि, तस्मिन् विताने कुट्टिमेऽपि च ।

चन्द्रहासे च तल्पे च दाडिमः करकैलयोः ॥

निष्क्रमो बुद्धिसम्पत्तौ निर्गमे दुष्कुले तथा ।

20 निगमो वाणिजे पुर्यां कटे वेदे वणिक्पथे ॥

१ प्युषगो, इति मा. ।

२ एतदग्रे, उद्गमः स्यादजगरे, इति मा. एकपादः ।

३ करेषु चेति मा. ।

'कुलीरस्य प्रसृत्यां तु निगमा इति योषिति ।

नियमो मन्त्रणायां च प्रतिज्ञानिश्चये व्रते^१ ॥

नैगमः स्यादुपनिषद्गणिजोर्नागरेऽपि च ।

परमं स्यादनुज्ञायामव्ययं परमं परे ॥

5 प्रथमस्तु प्रधाने स्यादादावपि च वाच्यवत् ।

पञ्चमो रागभेदे स्यात्पञ्चानां पुरगेऽपि च ॥

पञ्चमौ स्वरभेदेऽपि पाण्डवानां च योषिति ।

प्रतिमा गजदन्तस्य बन्धे^२ चानुक्ततावपि ॥

प्रक्रमः स्यान्नरश्रेष्ठे गोत्रेऽपि प्रक्रमः पुनः ।

10 क्रमा^३ वसरयोरुक्तो भूतात्मा चात्मदेहयोः ॥

मध्यमो मध्यगेऽपि स्यात्स्वरभेदे च कथ्यते ।

मध्यदेशेऽवलम्बे तु न स्त्रियामिति तद्विदः ॥

राकादृष्टरजानार्याः कर्णिकाऽङ्गुलिभेदयोः ।

अक्षरे छन्दसि तथा ललामं लाञ्छने ध्वजे ॥

15 ललामः स्यात्प्रभावेऽश्वे शृङ्गे भृषाप्रधानयोः ।

अपि स्याद्दालधौ पुण्ड्रे व्यायामः पौरुषे श्रमे ॥

विपमे^४ दुर्गमश्चारे विभ्रमो भ्रान्तिहावयोः^५ ।

विद्रुमो रत्नदृष्टेऽपि प्रवालेऽपि पुमानयम् ॥

१ इदं "मध्यदेशेऽवलम्बे तु न स्त्रियामिति तद्विदः" इत्यनन्तरमासीत् ।

२ तते, इति मा. ।

३ ना, इति मा. ।

४ यसरगे, इति मा. ।

५ उयामो, इति मा. ।

६ चारयोरिति मा. ।

७ रक्त, इति मा. ।

विलोमस्तु प्रतीपेऽपि वरुणे शुनि पन्नगे ।

‘आमलक्यां विलोमी’^१ च विलोमं^२ ‘चारघट्टके’ ॥

विक्रमः क्रान्तिमात्रे स्यादपि स्याच्छक्तिसम्पदि ।

सङ्क्रमः क्रमणे सम्यग्वारिसञ्चारयन्त्रके^३ ॥

5 सम्भ्रमः^४ साध्वसे वेगे तथा स्यादादरे भये ।

सत्तमः^५ स्यात्पूज्यतमे साधूयस्युत्तमे त्रिषु ॥

सरमा कुकुरौदेवशुन्योः स्याद्राक्षसौभिदि ।

सुषमाऽत्यन्तशोभायां स्त्री चारौ च ममे त्रिषु ॥

सुषीमः शिशिरे चारौ त्रिषु ना पन्नगान्तरे ।

10 सुकर्मा तु पुमान्योगभेदे स्याद्देवशिल्पिनि ॥

॥ इति मत्ततीयम् ॥

॥ अथ मचतुर्थम् ॥

अभ्यागमो विरोधाजिघाताभ्युद्गमनान्तरे ।

अनूपमा सुप्रतीकयोपायां सुन्दरेऽन्यवत् ॥

उपक्रमरूपधायां ज्ञात्वाऽऽरम्भे च विक्रमे ।

चिकित्सायामुपगमः स्वीकारेऽन्तिकसर्पणे ॥

१ आमल, इति मा. ।

२ चारु, इति मा. ।

५ मयः, इति मा. ।

२ लोममिति मा. ।

४ रेणन्त्रके, इति मा. ।

६ रामः, इति मा. ।

कारन्धमौ कांस्यकारे धातुवादरतेऽपि च ।
 सितोत्पले^१ गन्धमोममित्याहुः शाब्दिका जनाः ॥
 जलगुल्मी जलावर्ते कच्छपे जलचत्वरे^२ ।
 दण्डयामस्तु कौनाशे दिवसे कुम्भसम्भवे ॥
 ५ लवङ्गमस्तु मण्डूके तथा शाखामृगेऽपि च ।
 पराक्रमस्तु सामर्थ्याद्योगयोर्विक्रमेऽपि च ॥
 महापद्मस्तु नागे न्यान्निधौ मह्यान्तरेऽपि च ।
 यातयामं तु जीर्णे स्यात्तथा भुक्तोज्झिते^३ऽपि च ॥
 सार्वभौमस्तु दिङ्मागे^४ऽखिलपृथ्वीपतावपि ।

॥ इति मचतुर्थम् ॥

॥ अथ मपञ्चमम् ॥

10 अवन्तिसोमं गदितं धान्यास्त्रे शब्दवेदिभिः ।
 अभ्युपगमोऽवगमस्वीकारनिकटागमे ॥
 इन्द्राग्निधूम इत्युक्तस्तुहिने तत्त्वविज्ञेनैः ।
 नक्षत्रनेमिः शैतांशौ रेवत्यां च ध्रुवेऽपि च ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये मान्तवर्गः ॥

१ गोपले, इति मा. ।

२ एतदन्तरं तरत्समस्तृणाद्यौ स्यादिति पाठः । तरत्समः, इति तु घटे ।

३ सिते, इति मा. ।

४ भागे, इति मा. ।

॥ अथ यान्तवर्गः ॥

॥ अथ यैकम् ॥

यः सर्वनामानिलयोर्या श्रियां ज्या तु मातरि ।
मौर्व्यां धरण्यां निर्दिष्टा द्यु 'स्याङ्गननाकयोः ॥
द्यौर्व्योन्नि स्वर्गे गदिता शब्दतत्त्वार्थवेदिभिः ॥

॥ इति यैकम् ॥

॥ अथ यद्वितौयम् ॥

अयः शुभावहविधावयो लोहे नपुंसकम् ।

5 अर्थ्यः शिलाजतुन्यार्थ्ये^१ बुधे न्याय्ये^२ तु वाच्यवत् ॥

अर्थ्यः स्यादर्धमयुक्तेऽप्यर्थनीयेऽपि वाच्यवत् ।

अन्योऽधमे पुल्कसे^३ च मुस्तायां च निगद्यते ॥

अर्धमर्धस्य^४ योग्ये स्यादर्धार्थ्येऽपि च वाच्यवत् ।

अन्यः स्यादितरस्मिंस्तु वाच्यवन्ना तु वैरिणि^५ ॥

10 आयस्त्वलब्धयोगे स्यादार्यस्तु स्वामिवैश्ययोः ।

आद्यस्तु प्रथमे मुख्ये स्यादाज्यं तिलसर्पिषोः ॥

आस्यं मुखे^६ च तन्मध्ये स्यादाप्यं^७ जलजेऽम्भये ।

आख्याऽ^८भिधाने योषायामाढ्यो धनवति त्रिषु ॥

१ स्याङ्गश्चि, इति मा. ।

२ र्थ्यमिति मा. ।

३ न्यर्षे, इति मा. ।

४ चाप्ये, इति मा. ।

५ क्लमे, इति मा. ।

६ र्थ्येति मा. ।

७ ग्राः, इति मा. ।

८ जल, इति मा. ।

९ खे, इति मा. ।

१० र्थमिति मा. ।

११ पि, इति मा. ।

इज्या दानेऽध्वरेऽर्चायां मङ्गे^१चेज्यो गुरौ मतः ।
 इभ्या करेणुश्लक्ष्णोः^२ स्त्रियामाद्ये तु वाच्यवत् ॥
 ईक्ष्योऽवलोकनीये तु वाच्यलिङ्ग उदीरितः ।
 विचार्यधार्ययोरूह्यं कथ्यं^३ पित्र्ये तु वाच्यवत् ॥
 ५ कन्या कुमार्यां नार्यां च^४ तथा स्यादौपधान्तरे ।
 कथ्यं^५ तु पल्लवे कण्ठं योग्ये कण्ठपरिष्कृतौ ॥
 कथ्यं^६ तु कथनीये स्यात्प्रभाते कल्यमुच्यते ।
 कथ्यं कशार्हे मद्ये च कल्यो वाक्श्रुतिवर्जिते ॥
 मज्जनैरोगदष्टेषु कल्याणवचनेऽपि च ।
 १० उपायवचनेऽपि स्यात्त्रिषु मद्ये तु योऽपि ॥
 कथ्या वृद्धतिकायां स्यात्काच्यां मध्येभवन्धने ।
 'हर्म्यादौनां प्रकोष्ठे च कायस्तु स्यात्कदैवते ॥
 कायं मनुष्यतीर्थेऽपि^७ मृतौ मङ्गुस्वभावयोः ।
 काव्यं ग्रन्थविशेषे स्यात्कीव पुंसि तु भार्गवे ॥
 १५ - - - - - काव्या^८ पृतना बुधैः ।
 काश्यं शरीरशोषेऽपि काम्यं^९ स्यात्कामनाभवे ॥
 काथ्यं कथनयोग्येऽपि कार्यं हेतौ प्रयोजने ।
 कांस्थं वाद्यान्तरे पानपात्रे स्यात्तैजसान्तरे^{१०} ॥

१ गे, इति मा. ।

२ गन्धर्वोक्ति इति मा. ।

३ घे, इति मा. ।

४ कन्यायामिति मा. ।

५ थ्यमिति मा. ।

६ कथमिति मा. ।

७ हन्वा, इति मा. ।

८ युतौ मिश्र, इति मा. पुंसि, इत्यस्यादिः ।

९ म्यो, इति मा. ।

१० स्यात्कन्यका, इति मा. ।

११ वैजयन्तिके, इति मा. ।

कौतुर्न तु भाषणार्हे स्यात्क्रिया तृपायचेष्टयोः ।

आरम्भे निष्कृतौ पूजासम्प्रधारणकर्मसु ॥

शिक्षाचिकित्साकरणे कुद्यं भित्तौ नपुंसकम् ।

विलेपने कौतुके च कुल्या जीवन्तिकौपधौ ॥

5 पयःप्रणाल्यां नद्यं च कुल्यः स्यात्कुलसम्भवे ।

मान्ये^१ कुलहिते चापि त्रिषु स्याद्वाच्यलिङ्गतः ॥

कुल्यं स्यात्कौकसेऽप्यष्टदोणी^२ श्रृर्षामिषेषु च ।

कृत्या क्रियादेवतयोस्त्रिषु विद्विष्टकार्ययोः ॥

क्लेश्यं तु क्लेशनीये स्यात् क्लेशं क्लेशमहे मतम् ।

10 कैश्यं तु केशसम्बन्धे कौष्यं कूपमवे त्रिषु ॥

खाद्यं भक्ष्यविशेषे स्यात्खेद्यं^३ खेदयुते त्रिषु ।

गयः स्यात्पशुराजर्ष्योत्तीर्थभेदे गया मता ॥

गव्यं तु गोहिते ज्यायां रागद्रव्येऽप्यथ स्त्रियाम् ।

गोसमूहे च दुग्धादौ नृलिङ्गो गलितायुधे ! ॥

15 गण्यं^४ तु गणनीये स्याद्गम्यं^५ गमनयोग्यके ।

‘गह्यं तु निन्दिते गद्यमनिबन्धे वचत्यपि ॥

गार्ग्यः स्यान्मुनिभेदेऽपि गार्ह्यं गृहसमन्विते ।

ग्राम्यं स्त्रीकरणेऽस्त्रीले ग्राव्यं^६ पापाणनिर्मिते ॥

गुह्यं रहस्यपस्थेऽत्र गुह्यः कमठदम्भयोः ।

20 ‘गृह्यं गुदे ग्रन्थभेदे क्लीबं शाखापुरे स्त्रियाम् ॥

१ मनो, इति मा. ।

२ सूर्यामिषेषु इति मा. ।

३ विद, इति मा. ।

४ व्यमिति मा. ।

५ काम्यमिति मा. ।

६ गु, इति मा. ।

७ व्यमिति मा. ।

८ गृह्यमिति मा. ।

गृहसक्तमृगादौ ना त्रिषु चास्वैरिपक्षयोः ।

गृह्यं च गृहकृत्यादौ स्त्रवभेदे च कौर्तितम् ॥

गेयं तु गीते गेयः 'स्याज्ञातव्यं गायने त्रिषु ।

गोप्यो दामौसुते पुंसि रक्षणीयेऽभिधेयवत् ॥

५ घर्म्यं घर्मसमुद्भूते वाच्यनिङ्गमुदीरितम् ।

चव्यं तु चविके क्लीवं वचायां^१ स्यात्, योपिति ॥

चयः समूहं प्राकारे मूलवन्धं समाहृतौ^२ ।

चित्यं मृतकचैत्यं स्याच्चित्या मृतचितौ स्त्रियाम् ॥

चिन्त्यं विचारणीये^३ स्याच्चेयं चेतुं तथाहति ।

१० चैत्यमायतने बुद्धविम्बे^४ नोद्देशपादपे ॥

चोद्यं न्यादद्भूते प्रश्नं चोदनार्हं तु वाच्यवत् ।

छाया न्यादातपाभावे प्रतिविम्बाक्योपितोः ॥

पालनोत्कोचयोद्दोषिमच्छोभापङ्क्तिषु स्त्रियाम् ।

छाद्यमाच्छादनार्हं न्याच्छेद्यं छेदनार्हं ईरितम् ॥

१५ जया जयन्तीतिथिभित्पथ्योमातत्सखीष्वपि ।

जयन्ते नाऽग्निमन्ये च विजये च युधिष्ठिरे ॥

जन्यं हृद्रे परौवादे सङ्गामे च नपुंसकम् ।

जन्या मातृवयस्यायां जन्यः स्याज्जनकेऽपि च ॥

१ स्याद्दौ, इति मा. .

३ चन्मया, इति मा. .

५ यामिति मा. .

७ त्यये, इति मा.

२ भूमिति मा. .

४ छितौ, इति मा. .

६ विचे, इति मा. .

त्रिषूत्याद्यजनिचोश्च^१ नवोढाज्ञातिभृत्ययोः ।
वरस्त्रिगुणे च जन्यः स्यात्पुंसि प्राण्यग्निधातृषु^२ ॥

तस्थं तु तद्वर्णीये स्यात्तर्प्यं तर्पणयोग्यके ।
तस्थं यथार्थवचसि तर्क्यमूह्येऽपि च त्रिषु ॥

5 चयौ चिवेद्यां चितये तार्क्ष्यं क्लीबे रसाञ्जने ।
तार्क्ष्यः^३ स्यादश्वकर्णखट्वे रथतुरङ्गयोः ॥

तार्क्ष्यः स्यात्पुंसि गरुडे तथैव गरुडाग्रजे ।
तार्थं नौकादिसाध्ये स्यात्ताड्यं तु ताडमंस्कृते ॥

तिष्ठन्तु ऋक्षभेदे स्यात्कलौ धात्र्यां तु योषिति ।

10 तौर्थः स्यादपि तौर्थाह्^४ तिथ्यं तिथिसमुद्भवे ॥

द्रव्यं वित्ते^५ पृथिव्यादौ पित्तले च विलेपने ।
क्लीबेऽथ भेषजे भव्ये द्रुविकारे च वाच्यवत् ॥

दस्युश्चोरेऽप्यरातौ स्यादायः स्यात्क्रूरभाषणे^६ ।
विभक्तव्यपितृद्रव्ये तथा हरणदानयोः ॥

15 दर्वौंसंस्थे तु दार्व्यं स्याद्वाप्यं स्याद्वापनीयके ।
दमनीये तु दाम्यं स्यान्नाम्यं स्यान्ममनीयके ॥

दिव्यं सत्यपरीक्षायां कथितं शब्दवेदिभिः ।

दिव्यं लवङ्गे धात्र्यां^७ च वल्गौ^८ दिवि भवे त्रिषु ॥

१ त्रिषूत्याद्यजनिचोश्चेति मा. । २ कृधातृषु, इति मा. ।

३ र्क्ष्या, इति मा. । ४ तौर्था, इति मा. । ५ वित्ते, इति मा. ।

६ दृग्वि, इति मा. ।

७ ज्ञाषणे, इति मा. ।

८ दाम्यमिति । चक्रन्तात्करोतीति गण्यन्ताद्यदिति भावः, श्वमयोऽपि ।

९ न्यामिति मा. ।

१० द्वौ, इति मा. ।

दूष्यं तु दूषणीये स्यात्क्लौबं वस्त्रे च तद्गृहे ।
 दूष्यं दूतस्य भावे स्यात्तथा तत्कर्मणि स्मृतम् ॥
 दैत्योऽसुरे सुरायां च दैत्या चण्डौपधावपि ।
 धन्या धात्र्यामलक्योः स्याद्वन्यः पुण्यवति त्रिषु ॥

5 धान्यं व्रीहिषु धान्याके धाय्या^१ स्याद् ऋग्विशेषके ।
 धिष्यं स्थानाग्निगृहेषु कथयन्ति मनौषिणः ॥

स्थिरा चित्तोन्नतिर्या तु तद्वैर्यमिति गद्यते ।
 नयो नौतौ तथा नाव्यं नौतार्ये कथितं बुधैः ॥

नित्यं तु मततेऽपि स्याच्छाश्वतेऽपि च वाच्यवत् ।

10 पथ्या तु स्याद्वरीतक्यां पथ्यं तु स्याद्विते त्रिषु ॥

पद्यं^२ श्लोके पुमाञ्श्रुते पद्या स्याद्वर्त्मनि स्त्रियाम् ।

पाक्यं लवणभेदे स्याद्यवशारे पुनः पुमान् ॥

प्रायो मरणान् ! शनैः मृत्यौ बाहुल्यतुल्ययोः ।

प्रियो हृद्ये वाच्यलिङ्गः स्याद्व्यां चौपधे धवे^३ ॥

15 पौयु^४ धृके रवौ काले पुण्यं स्याच्छाभने त्रिषु ।

क्लौबं धर्मे च सुकृते पुण्यं ऋक्षे कलौ युगे ॥

(मासभेदेऽपि पुण्यः स्यात् ! त्वृज्यश्च सुरवन्द्ययोः ।

पयं पातव्यपयसोः पेया आणाच्छमण्डयोः ॥

बल्यं प्रधानधातौ स्यात्तथा बलकरे त्रिषु ।

20 भयं कुञ्जप्रसूने स्याद्वोरे प्रतिभयेऽपि च ॥

१ धान्या, इति मा. ।

२ न्या, इति मा. ।

३ यमिति मा. ।

४ पद्ये, इति मा. ।

५ पौष, इति मा. ।

भयं भाविनि योग्ये च शुभे सत्ये च गद्यते ।
 कर्मरङ्गतरो पुंसि स्त्रियां करिकणोमयोः^१ ॥
 क्लौबमस्थिनि^२ भाग्यं तु^३ स्याच्छुभाशुभकर्मणोः ।
 मृत्युः पोष्ये मृतौ मृत्या^४ मयुर्ना किन्नरे मृगे ॥

5 मन्या^५ शिरायां ग्रीवाया मन्तुं योग्येऽन्यलिङ्गकम् ।
 मयः शिल्पिनि दैत्यानां करभेऽश्वतरेऽपि च ॥

मत्स्यो मौनेऽथ पुम्भूम्नि देशे, मध्यान्तरेऽधमे !
 मध्यं न्याये विलम्बेऽपि मन्युः क्रोधे मत्सेऽपि च ॥

दैव्ये शोके च माल्यं तु कुसुमेऽपि च तत्सज्जि ।

10 माया तु शम्बरौबुद्धोर्मायः पीताम्बरेऽसुरे ॥

मुख्यं प्रधाने गदितं वाच्यवच्छब्दवेदिभिः ।

मृग्यं मृगस्येदमर्थे^६ गवेष्ट्येऽपि मतं त्रिषु ॥

मूल्यं तु वेतने वस्त्रे^७ मृत्युर्ना मरणे यमे^८ ।

मेध्यं शुचौ त्रिषु तथा वचारोचनयोः स्त्रियाम् ॥

15 मोच्यं^९ तु मोचनीये स्याद्यभ्यं तु यभनार्थके ।

ययुः पुमानश्वमात्रे^{१०} तथा यज्ञार्थवाजिनि ॥

याप्यं तु यापनीये स्थान्निन्द्ये याम्यं तु नारके ।

याम्याऽवाच्यां भरण्यां च पुंस्यगस्त्ये च चन्दने ॥

१ योमयोऽरिति मा. । २ स्तुनि, इति मा. । ३ ना, इति मा. ।

४ त्यो, इति मा. । ५ स्त्रियां स्यादिति मा. । ६ चिन्त्यमेतत् ।

७ रत्ने, इति मा. ।

८ गोमयमिति मा. ।

९ ण्यन्ताद्यदिति भावः ।

१० चे, इति मा. ।

योग्यः प्रवीणयोगार्होपायि'शक्तेषु वाच्यवत् ।
 कौबन्धुपथौ पुष्पे ना स्तब्ध्यामार्कयोपितो ॥
 रम्या रात्रौ चम्पके ना मनोहे वाच्यलिङ्गवत् ।
 रथ्या रथौघविशिखावर्तनीचत्वरेषु च ॥

५ रथवोढरि रथ्यः स्याद्रूप्यः स्यात्सुन्दरे त्रिषु ।
 रूप्यं स्यादाहतस्वर्णरजते रजतेऽपि च ॥

रथो वेगे निगदितो राज्यं राजाधिपात्मके ।
 लयो नाशे च संश्लेषे साम्ये तौर्यचिकम्य च ॥

लक्ष्यं तु लक्षणीये स्यादपदेशशरव्ययोः ।

१० लास्यं तौर्यचिके नृत्ये लभ्यं लब्धव्ययुक्तयोः ॥

वन्धस्त्वफलवृक्षादावप्रजायां च योपिति ।

वर्या पतिवरायां च वरेण्ये त्रिषु ना स्मरे ॥

व्रज्या पर्यटनेऽपि स्यात्प्रव्रज्यायामपि स्त्रियाम् ।

वन्धं त्रिषु वनोद्भूते स्त्री वनाम्बुसमूहयोः ॥

१५ वाच्यं तु कुत्सिते ह्रीने वचनार्हे तु वाच्यवत् ।

विन्ध्यः स्यात्पर्वते विन्ध्या लवल्यामपि योपिति ॥

वीक्ष्यं तु विस्मये दृश्ये पुंसि सामकवाजिनोः ।

वीर्यं शुके प्रभावे च तेजःसामर्थ्ययोरपि ॥

वेश्या तु गणिकायां स्याद्देश्यं वेश्यागृहे मतम् ।

२० शल्यं शङ्कौ शरे वंशकर्णिकायां च तोमरे ॥

शल्यश्च श्वाविधि प्रोक्तो मदनद्रुमभूपयोः^१ ।
 शय्या स्याच्छयनीयेऽपि गुम्फनीये च गुम्फने ॥
 शल्यं तु न स्त्रियां शङ्कौ^२ शयः शय्याऽहिपाणिषु ।
 शून्यं तु निभृतेनल्यामन्योभिन्नसमानयोः ! ॥

5 शौर्यमारभटीशक्तयोः सङ्घः शैलान्तरेऽपि च ।
 सोढव्ये त्रिषु च क्लौबमारोग्ये समुदौरितम् ॥
 सङ्घं समिति सङ्घा तु सङ्घानेऽपि निगद्यते ।
 सख्यं तु मैत्र्यां क्लौबे स्यात्सत्यं तु शपथे^३ कृते ॥
 सन्ध्या पितृप्रसूनद्यन्तरयोर्युगसन्धिषु ।

10 सख्यं वामे प्रतीपे च सायः काण्डादिनान्तयोः ॥
 स्मयो गर्वे मतं स्तन्यं क्षीरे तु स्तनसम्भवे ।
 साध्यो योगान्तरे देवे साधनीये तु वाच्यवत् ॥
 सूर्योऽर्कपर्णे तपने सूर्या^४ भायौपधीभिदोः ।
 राकामध्यगते चन्द्रे सूर्य इत्यभिधीयते ॥

15 स्थेयो^५ विवादपादस्य निर्णेतरि पुरोहिते ।
 सेव्यं क्लौबमुशीरे^६ स्यात्सेवार्हे वाच्यलिङ्गवत् ॥
 सैन्यं क्लौबे बले सेनासमवाये तु वाच्यवत् ।
 सौम्यो ज्ञे ना त्रिष्वनुग्रे^७ मनोज्ञे सोमदैवते ॥

१ शल्यश्च कथितः श्वाविन्मदनद्रुमभूपयोर्हित मा. ।

२ क्लौविति मा. ।

३ ये, इति मा. ।

४ अस्य तदित्यादिः ।

५ विवाद, इति मा. ।

६ दन्त्यमध्य, इति मा. ।

७ वृक्षग्रे, इति मा. ।

हार्यो विभीतकतरौ हर्तव्ये पुनरन्यवत् ।
हृद्यं मनोज्ञे जवने^१ हृद्भवेऽपि च वाच्यवत् ॥
वशकृद्देदमन्त्रे च हृद्या वृद्धाख्यभेषजे ।
श्रयो रोगान्तरे वेश्मकल्पान्तापचयेऽपि ॥

॥ इति यद्वितीयम् ॥

॥ अथ यद्वितीयम् ॥

- ५ अव्ययो निर्व्यये^२ विष्णावव्ययं शब्दभिद्यपि ।
अभयं स्यादुशीरे तु हरीतक्यभया मता ॥
अभया स्यात्तथा गौर्यां निर्भये त्वन्यलिङ्गकः ।
स्यादगस्त्यः कुम्भयोनी वङ्गमेनतरावपि ॥
अभित्या^३ त्वभिधाने स्याच्छोभायां च यशस्यपि ।
१० अवध्यमवधार्ये^४ स्यादनर्थकवचस्यपि ॥
अहल्या त्वप्सरोभेदे गौतमस्य च योपिति ।
अनयो व्यमने दैवाशुभयोश्च^५ विपद्यपि ॥
अत्ययोऽतिक्रमे दण्डे विनाशे दोषकृच्छयोः^६ ।
अश्र्वीयमश्वमङ्गाते मतमश्वहितेऽन्यवत् ॥
१५ 'अहार्यः पर्वते^७ हर्तुमयोग्येऽपि च वाच्यवत् ।
अधृष्यस्तु प्रगल्भे स्यादधृष्या तटिनौभिदि ॥

१ शो. इति मा. ।

२ धिक्छेष्ट. इति मा. ।

३ त्वपि. इति मा. ।

४ नि. इति मा. ।

५ त्वयोऽपि. इति मा. ।

६ आ. इति मा. ।

७ घ. इति मा. ।

अपत्यं सन्ततौ क्लीबममात्यः स्यात्तु मन्त्रिणि ।
 अमात्यमपि चाहुस्तमादित्यो रविदेवयोः ॥
 आम्नायो निगमे चोपदेशे स्यादतिथौ पुनः ।
 आतिथ्यश्चातिथ्यर्थे^१ स्यादातिथ्यं वाच्यलिङ्गकम् ॥

- 5 आशयः स्यादभिप्राये स्थानमात्रे तथाऽऽश्रये^२ ।
 आत्रेयी स्यात्पुष्पवत्यां नदीभेदे मुनौ तु ना ॥
 इन्द्रियं तु हृषीके स्यादिन्द्रियं चेतसि स्मृतम् ।
 उपायः स्यादुपगतौ सामादौ च निगद्यते ॥
 ऊर्णायुः क्षणभङ्गे^३ स्यान्मेढ्रकम्बलमेपयोः ।
 10 ऐश्वर्यं त्वणिमादौ स्याद्भाग्ये चैश्वर्यमौरितम् ॥
 औचित्यमुचितत्वे स्यात्सत्येऽप्यौचित्यमौरितम् ।
 कषायो रसभेदे च निर्यासे च विलेपने ॥
 अङ्गरागे च न स्त्री स्यात्सुरभौ लोहितेऽपि च ।
 कालेयः स्याद्वैत्यभेदे कालेयं कालखण्डके ॥
 15 कार्पण्यं तु मतं दैन्ये कुलायः स्थाननीडयोः ।
 गवयः पशुभेदे स्यात्तथा वानरभिद्यपि ॥
 गाङ्गेयस्तु मतो भीष्मे क्लीबं स्वर्णकशेरुणोः^४ ।
 ग्रैवेयं तु मतं ग्रीवाऽलङ्कारादौ स्ववाच्यवत् ॥
 चक्षुष्यः केतकौटुक्षे पुण्डरीके रसाञ्जने ।
 20 कुलत्थिकासुभगयोः^५ स्त्रियामक्षिहितेऽन्यवत् ॥

१ दर्पे, इति मा. ।

२ धादरे, इति मा. ।

३ स्यान्नौच्छ, इति मा. ।

४ मेरुगे, इति मा. ।

५ चक्षुष्यभि, इति मा. ।

चाम्पेयश्चम्पके स्वर्णे किञ्जल्के नागकेसरे ।

जघन्यं चरमे क्लीवं मेहने गर्हितेऽपि च ॥

जटायुर्गुग्गुले पुंसि सम्पाते च कनौयसि ।

जरायुरपि तत्पश्चिराजे गर्भाशयेऽपि च ॥

5 तपस्यः फाल्गुने मासि तपस्या 'नियमस्थितौ ।

देवयुर्धार्मिके ख्यातो देवयुर्लोकयाचिके ॥

नादेयौ नागरङ्गे स्याज्जयायां जलवेतसे ।

भूमिजम्बां च तर्कायां व्यङ्ग्येऽपि समीक्ष्यते ॥

निकायो निलये लक्ष्ये संहतानां समुच्चये ।

10 एकार्थभाजिनि व्यङ्गे परमात्मनि चेष्यते ॥

निर्दयो निर्घृणं क्रूरं नेपथ्यं स्यात्प्रसाधने ।

नेपथ्यं रङ्गभूमौ च नाद्योक्तौ परिकौत्यते ॥

प्रणयः प्रेम्णि विसम्भे याज्जाप्रसरयोरपि ।

विनये प्रलयो मृत्यो मृच्छाकल्पान्तयोरपि ॥

15 प्रत्ययः शपथं रन्ध्रे 'सन्नादिज्ञानयोरपि ।

आचारे प्रथितत्वेऽपि विश्वासाधीनहेतुषु ॥

पर्जन्यः न्यान्मेषशब्दे ध्वनदम्बुदशक्रयोः ।

प्रसव्यं स्याद्वाच्यलिङ्गं प्रतिकूलानुकूलयोः ॥

प्रकौर्यः पुत्तिकरजे विप्रकौर्णे तु वाच्यवत् ।

20 प्रणायो'सम्पत्तेऽपि स्यादभिलाषविवर्जिते ॥

१ तुलत, इति मा. ।

२ तायायां काङ्गुले, इति मा. ।

३ सम्भा, इति मा. ।

४ यो तुषु, इति मा. ।

५ न्यो, इति मा. ।

पयस्या^१ क्षीरकाकोल्यां पयोहितभवेऽन्यवत् ।
 पयस्या दुग्धिकायां स्यात्स्वर्णक्षीर्यां च कथ्यते ॥
 प्रतीक्ष्यस्तु भवेत्पूज्ये लक्ष्ये ज्येष्ठे च राजनि ।
 पारुष्यो^२ गौष्पतौ क्लीबे दुर्वाक्यपरुषत्वयोः ॥

- ५ पानीयं तु जले क्लीबं पातये वाच्यसिद्भवत् ।
 पुलस्त्यो मुनिभेदे स्यात्पौलस्त्यस्तु विभीषणे ॥
 दशग्रीवे कुबेरे च पौलस्त्यः कुम्भकर्णके ।
 वलयः कण्ठरोगे स्यात्क्लीबं स्यात्करभूषणे ॥
 ब्रह्मण्यः स्याद्ब्रह्मसाधुब्रह्मदारुशनैश्चरे ।
 १० ब्राह्मण्यं ब्राह्मणत्वे स्याद्ब्राह्मणानां च संहतौ^३ ॥
 बालेयः स्याद्गर्दभेऽपि मृदौ^४ बालहिते चिषु ।
 भुवन्युः पुंसि भानौ स्याच्चन्द्रे^५ च ज्वलनेऽपि च ॥
 भुजिष्या गणिकादास्योः, सूचहस्तकदामयोः ।
 स्वतन्त्रेऽपि भुजिष्यः स्यान्मलयः पर्वतान्तरे ॥

- १५ शैलांशे देश आरामे चिष्टतायामपि स्त्रियाम् ।
 मङ्गल्या स्याद्धःपुष्पीमिसौशुक्लवचास्वपि ॥
 त्रायमाणाऽश्वत्थबिल्वशमीमस्तूरकेष्वपि^६ ।
 रोचनायामथो दध्नि क्लीबं मङ्गलकारिणि ॥
 मृगयुस्तु भवेद्याधे गोमायौ परमेष्ठिनि ।
 २० स्नेच्छास्यं गदितं ताम्रे यथा रक्तमुदुम्बरे ॥

१ पयः स्यादिति मा. । २ गौष, इति मा. । ३ चितौ, इति मा. ।

४ बलि, इति मा. । ५ चण्डे, इति मा. ।

६ एसीति शेषः, त्रायमाणा तु स्त्रियाम् ।

७ स्त्रियामित्यादिः ।

रहस्यं गोपनीये स्याद्रहस्या स्त्री नदीभिदि ।
लौहित्यः 'स्यान्नदभिदि लौहित्यं लोहितत्ववत्' ॥

वदान्यः स्याच्चाटुशब्दे दानशौण्डेऽपि कीर्तितः ।
व्यवायः सुरतेऽन्तर्धौ^१ पुंसि क्लीबं तु तेजसि ॥

5 वक्तव्यं वचनार्हे स्यात्तहीनकुत्सितयोरपि ।
विजयस्तु जये पार्थे विजया च तियौ क्वचित् ॥

विस्मयस्तु रसाश्चर्यमदेषु च तथा पुनः ।
विशल्या चिपुटादन्तौगुडुच्यग्निशिखासु च^२ ॥

विनया^३ तु बलायां न्याच्छिष्यायां प्रणतावपि ।

10 विषयः स्याद्विन्दिष्यार्थे देशे जनपदेऽपि च ॥

गोचरे च प्रबन्धाद्यो यस्य ज्ञातः स तत्र वै ।
विषयौ विषयामक्ते वाच्यवत्क्लौबमिन्द्रिये^४ ॥

पुंसि स्यान्नृपतौ कामदेवे वैषयिके^५ऽपि च ।
श्वश्रुर्यो देवरे श्याले^६ मालूरे मुनिभिद्यपि ॥

15 शालेयः शतपुष्पायां श्लेघ्रे शाल्युद्भवेऽपि च ।

शौर्यण्यस्तु सुकेषे स्यात्तथाक्लौबं तु शौर्यके ॥

शैलेयं सिन्धुस्रवणे तालपण्यां च शैलजे ।

‘शिलातुल्ये च मधुपे संस्थायः मन्निवेशने ॥

१ स्यान्नद, इति मा. । २ तिस्र्यवदिति मा. । ३ तर्जनी, इति मा. ।

४ गुडुच्यौचिपुटादन्तौ विशल्योऽसि मुखासु च, इति मा. ।

५ जया, इति मा. । ६ महिषे, इति मा. । ७ मिके, इति मा. ।

८ शाखिल्यो, इत्यादिः । ९ शिखा, इति मा. ।

विस्तृतावपि संस्थाने संस्थायः परिपश्यते ।
सन्नायः^१ समवायेऽपि पृष्ठस्थायिबले पुमान् ॥

समयः शपथाचारसिद्धान्तेषु तथा धियि ।
सङ्केते च क्रियाकारे निर्देशे कालभाषयोः ॥

5 'सरण्युर्वारिवाहेऽपि स्यात्तथा पवनेऽपि च ।
'शक्तौ च योग्यतायां च सामर्थ्यं चाभिधीयते ॥

सौरभ्यमाहुः सौगन्धे चारुत्वे गुणगौरवे ।
सौकर्यं स्यादनायामे क्रियायां सूकरस्य च ॥

10 हिरण्यं^२ 'रेतसि द्रव्ये मानभेदेऽश्वयेऽपि च ।
तथाऽकुप्ये शातकुम्भे वराटेऽपि निगद्यते ॥

हृदयं मानसे^३ 'बुक्कोरसोरपि नपुंसकम् ।
शत्रियो बाहुजेऽपि स्यात्तथा भूमौपतावपि ॥

क्षिपण्युः सुरभौ देहे श्लेत्रियं^४ श्लेचसम्भवे ।

॥ इति यत्ततैयम् ॥

॥ अथ यत्तुर्थम् ॥

'भवेदनुशयो द्वेषे^५ पश्चात्तापानुबन्धयोः ।

15 अवश्यायस्तु नौहारेऽप्यभिमानेऽपि कौर्तितः ॥

१ साधुः, प्रज्ञाद्यणि ।

२ सु, इति मा. ।

३ वृक्षा, इति मा. ।

४ अनुशयो भवेद्वेषे, इति मा. ।

२ सवन्यू, इति मा. ।

४ चे, इति मा. ।

६ चायमिति मा. ।

८ पश्चा, इति मा. ।

- अन्तश्चया मृतौ भूमिशय्यायां पितृकानने ।
 अपमव्यं वाच्यलिङ्गं दक्षिणप्रतिकूलयोः ॥
- अन्वाहार्यममाश्राद्धे 'मुखदक्षिणयोरपि ।
 अलिप्रियं वारिजे त्याद्रमाले स्यादलिप्रियः ॥
- 5 अमौजयो ! गजारोहेऽभिनयो भावदर्शने ।
 अभिप्रायो मनोवृत्तावभिधेयं तु नामनि ॥
- अविनेयस्तु दूर्ध्वत्तेऽवजयस्तु पराजये ।
 उपकार्या राजमङ्गन्युपकारोचितेऽन्यवत् ॥
- जलाशयो जलाधारे स्यादुशीरे जलाशयम् ।
 10 तण्डुलीयः शकभेदे विडङ्गतरुताप्ययोः ॥
- तृणशून्यं मल्लिकायां तथा स्यात्केतकीफले ।
 धनञ्जयोऽर्जुने चाग्निनागभिद्वेहमारुते ॥
- निरामयस्तु नौरोगे 'त्रिषु स्याद्विडिक्के पुमान् ।
 परिधायो जलस्थाने परिच्छेदनिर्गतश्चयोः ॥
- 15 प्रतिश्रयः सभायां स्यादाश्रयेऽपि परिश्रयः ।
 परिमङ्ग्या तु मङ्ग्याने विधावपि निवर्तके ॥
- प्रतिभयं भये घोरे पाञ्चजन्योऽग्निशङ्खयोः ।
 प्रावृड्भवे प्रावृषेण्यं नौपे" तु स्यात्पुमानयम् ॥
- पूर्वकायस्तूर्ध्वदेहे गदितः शब्दवेदिभिः ।
 20 पौरुषेयो विक्रमेऽपि विकारे पुरुषस्य च ॥

१ नान्दी, इत्यादिः ।

२ मल, इति मा. .

३ तथा स्यात्पिङ्गके त्रिषु, इति मा. ।

४ नौपे, इति मा. ।

त्रिषु ना सङ्ख्यधयोः पुरुषस्य पदान्तरे ।
 फलोदयस्तु लाभे स्यादपि स्वर्गे फलोदयः ॥
 भागधेयं तु भाग्ये स्याद्भागप्रत्यययोरपि ।
 महालयो विहारे स्याद्भाद्रपक्षेऽपरेऽपि च ॥

5 महालयं तीर्थभेदे पुमांस्तु परमात्मनि ।
 महोदयः कान्धकुञ्जे 'चाधिपत्यापवर्गयोः ॥
 महामूल्यं महार्धेऽपि रत्नेऽपि च नपुंसकम् ।
 मार्जारौयोऽङ्गसंशुद्धौ तथा मार्जारसङ्गते ॥
 मार्जारीयः पुमान्शूद्रे बिडाले कायशोधने ।

10 रौहिणेयोऽन्यवदत्से ना बुधे च हलायुधे ॥
 बिलेशयस्तु भुजगे 'मूषकेऽपि च कथ्यते ।
 वैनतेयो विष्णुरथेऽप्यरुणेऽपि प्रकीर्तितः ॥
 सम्परायस्तु विपदि समीकोत्तरकालयोः ।
 समाह्वयस्तु पशुभिः खगैर्द्युते^१ च सङ्गरे ॥

15 समुदायः^२ स्मृतः सङ्घे सङ्गरेऽपि समुद्गमे ।
 समुच्चयस्तु गदितो विरोधोत्सेधयोरपि ॥
 'सुखोदयस्तु चामद्यभेदे पक्षेऽपि रसे ।
 स्थूलोच्चयो गण्डशैले गजानां मध्यमे गते ॥
 असाकल्ये वरगण्डेऽपि शक्रे हरिहयः स्मृतः ।

20 हिरण्मयः सुरश्रेष्ठे हिरण्यविकृतावपि ॥

॥ इति यत्तुर्यम् ॥

१ वाधिपत्या, इति मा. । २ मूल, इति मा. । ३ खगे द्युते, इति मा.

४ मूदयः, इति मा. ।

५ सार्धश्लोको मातृकायां यपक्षमेऽभूत् ।

॥ अथ यपञ्चमम् ॥

- अन्तावसायी श्वपचे मुनिभेदे च नापिते ।
 कडङ्गरीयो बुभुगृपादौ परिकीर्तितः ॥
 कालानुमार्यं शैलेये कालीये शिंशपाद्रुमे ।
 'शौरतालीयमित्युक्तं दुग्धाश्वशौरफेनयोः ॥
 5 ज्येष्ठामृलीयमिच्छन्ति माममापादपूर्वजम् ।
 अथ प्रवचनीयं तु स्यात्प्रवक्तृप्रवाच्ययोः ॥
 दृपाकपायी श्रीगौरीवरौजीवन्तिकाश्वपि ॥

॥ इति यपञ्चमम् ॥

॥ अथ यषष्ठम् ॥

- प्रत्यङ्गमनौयमुपस्थेये धौतांशुकद्वये ।
 विघ्नक्लेनप्रिया लक्ष्म्यां वाराह्यामपि गद्यते ॥
 10 हरिणहृदयो भीरौ कथितः शास्त्रपारगैः ॥

॥ इति यषष्ठम् ॥

॥ अथ यसप्तमम् ॥

- तुरगब्रह्मचर्यं तत् स्यभावाद्ब्रह्मचर्यके ॥
 ॥ इति यसप्तमम् ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपद्यां चान्तवर्गः ॥

॥ अथ रान्तवर्गः ॥

॥ अथ रैकम् ॥

रः स्मये जलदे तीक्ष्णे वह्नौ राः स्वर्णवित्तयोः ।

रौर्भूमौ रुर्मये 'सूर्ये' द्रुस्तरौ च निगद्यते ॥

चित्तु सङ्ख्याविशेषे स्याद्दृष्टौर्लज्जायां प्रकीर्तिता ।

श्रीर्वेपरचनाशोभाभारतीमरलद्रुमे ॥

5 लक्ष्म्यां चिर्वर्गसम्पत्तौ वेपोपकरणे मतः ।

सुः सवे^१ निर्भरे चापि द्रुः स्वर्णे कामरूपिणि ॥

॥ इति रैकम् ॥

॥ अथ रदितौयम् ॥

अस्मिन्नर्थेऽव्ययं चात्र त्वङ्गिः पादाशयोरपि ।

अत्रिः स्त्री काष्ठकुहाले स्यादत्रिर्मुनिभिद्यपि ॥

अत्रिः शत्रौ पुमान् मर्मण्यरुरित्यभिधीयते ।

10 अरं शीघ्रे च चक्राङ्गे शीघ्रगे पुनरन्यवत् ॥

अग्रं पुरस्तादुपरि परिमाणे पलस्य च ।

आलम्बने समूहे च ग्रान्तेऽपि स्यान्नपुंसकम् ॥

प्रधाने चाधिके चापि प्रथमे वाच्यलिङ्गवत् ।

असमश्रुणि रक्ते स्यादस्रः स्यात्कचकोणयोः ॥

अस्त्रं तु करवाले स्याच्चापे प्रहरणेऽपि च ।

अश्वं^१ स्यादश्वके स्वर्णे मेघे च गगनेऽपि च ॥

अद्रिः शैले द्रुमे चार्कऽप्यारो भौमे शनैश्चरे ।

आरा चर्मप्रभेदिन्यामारं^२ चक्र उदौरितम् ॥

५ आर्द्रा^३ नशचभेदे स्यादाद्रं^४ क्लिन्न उदौरितम् ।

आरुस्तरुविशेषे स्यात्तथा कर्कटदंष्ट्रिणोः ॥

आन्ध्रो^५ नौवृज्जातिभेदेऽप्यान्वं त्ववयवान्तरे ।

अश्वमस्वन्धिनि त्वाश्वं^६ चाम्रः स्याच्चतुपादपे ॥

इन्द्रः शक्रादित्यभेदे योगभेदान्तरात्मनोः ।

१० इन्द्रा फणिज्जके स्त्री स्यादिग भृवाक्क्षुराप्सु च ॥

ईरी तु करवालिन्यां उग्रो रुद्रे चिपृत्कटे^७ ।

शचाच्छृङ्गासुतेऽप्युग्रः स्याद्वचाशुद्रयोः स्त्रियाम् ॥

उसो वृषे च किरणेऽप्युसाऽर्जुन्युपचिचयोः ।

उरु पौने मतं क्लीवमूरुस्त्ववयवान्तरे ॥

१५ उष्ट्रः क्रमेणके प्रोक्तश्चन्द्रिः काकेन्द्रपुत्रयोः^८ ।

रुन्द्री स्यादिन्द्रमस्वन्धिन्यैन्द्रौ प्राच्यां दिशि स्मृता ॥

ओङ्गाः^९ पुष्पमि देशे स्यादोङ्गस्तु तरुभिद्यपि ।

करो वर्षोपने पाणौ रश्मौ प्रत्यायशुण्डयोः^{१०} ॥

१ स्वमिति मा. २ कोण, इति परे ३ कृत्तप्र. इति मा. ।

४ धो. इति मा. ५ अमिति मा. ६ शूलक, इति मा. ।

७ उरुः स्त्रियामुक्तौ चैव मतस्त्ववयवौतरे इति मा.

८ के. इति मा. ९ औन्त्र. इति मा. १० न्द्रीयमिति मा. ।

- कामं^१ तु वाच्यवत्काम्ये करौ तु स्यान्मतङ्गजे ।
 कद्रुर्मातरि नागानां कद्रुः कनकपिङ्गले ॥
 कर्चौ स्त्री कर्तृकायां स्यात्कारा दूत्यां प्रमेवके ।
 कारो वधे निश्चयेऽच बलौ^२ यत्ने यतावपि ॥
- ५ कारस्तु स्वर्णकारे स्यात्तुषाराद्रावपि स्मृतः ।
 कारा तु बन्धनागारे बन्धनेऽपि च योषिति ॥
 कारिः^३ स्त्रियां क्रियायां स्याद्वाच्यलिङ्गस्तु शिल्पिनि ।
 विश्वकर्मणि ना कारुस्त्रिषु कारकशिल्पिनोः ॥
 किरिः किटौ शुके^४ कौरः कुरुर्मत्ते नृपान्तरे ।
 १० देशान्तरेषु पुम्भूम्नि क्रूरः स्यात्कठिनेऽपि च ॥
 नृशंसघोरयोश्चापि कृच्छ्रं कष्टेऽप्यघापहे ।
 क्रोद्धी शृगालिकाकृष्णविदारौलाङ्गलौषु च ॥
 खरस्तीक्ष्णे च धर्मे च देवताहेऽथ गर्दभे ।
 खरुर्दर्पे हये शम्भौ खारी मानप्रभेदके ॥
- १५ खुरः शफे^५ कोलदले गरस्त्वपविषे विषे ।
 गरौ खरायां करणे^६ गात्रमङ्गे कलेवरे ॥
 स्तम्भेरमाग्रजङ्घादिविभागेऽपि समीरितम् ।
 गारा तूपलभेदे स्यान्निरा वाग्देवतागिरोः ॥
 गिरिगीर्णौ^७ गिरियके^८ क्रीडागण्डकशैलयोः ।
 २० नेत्रामयविशेषे च पूज्ये तु गिरिरन्धवत् ॥

१ इदमत्राप्तासङ्गिकम् ।

२ र, इति मा. ।

३ किरिरिति मा. ।

४ सुके, इति मा. ।

५ कोक, इति मा. ।

६ कौबमिति शेषः ।

७ र्यत्ते, इति मा. ।

गुरुर्निषेकादिकरे पिचादौ गौष्यतावपि ।
वाच्यलिङ्गं त्वलघुनि तथा महति दुर्जरे ॥
गुन्द्रस्तेजनकद्रव्ये 'मुस्तायामपि योषिति ।
युधस्तु पक्षिभेदे स्याल्लुब्धकेऽपि च वाच्यवत् ॥

5 गोत्रं नाम्नि^१ कुले गोत्रः शैले गोत्रा गवि^२ श्लितौ ।
सम्भावनीयबोधे च 'काननच्छत्रवर्त्मसु' ॥

गौरश्चन्द्रेऽरुणे पीते श्वेते शुद्धे च सर्पपे ।
पुंसि क्लीवं च कथितो गौरः पङ्कजकेसरे ॥
गौरी त्वसञ्जातरजःकन्याशङ्करयोपितोः ।

10 रोचनीरजनीपिङ्गाप्रियङ्गवसुधासु च ॥
आपगाया विशेषेऽपि तथा वरुणयोषिति ।
घसस्तु दिवसे हिंसे घोरो भीमे भयानके^३ ॥
चरोऽष्टाद्युतभेदे स्याद्भौमे चारे चमे चले^४ ।
चन्द्रः 'कर्पूरकाम्पिलसुधांशुस्वर्णवारिषु' ॥

15 चक्रः कोके पुमान्क्लीवं राष्ट्रे च वज्रसैन्ययोः ।
दम्भान्तरे कुलालोपकरणे वारिजास्त्रयोः ॥
चक्री तैलिकभित्कोककुलालाजाहिस्तचके ।
चरुहव्येऽन्नभाण्डे च चर्मो^५ भृजतरौ पुमान् ॥
चर्मो 'फलकहस्ते च तथा पर्णायतेऽपि च ।

20 चारः पियालवृक्षे स्याज्जतौ बन्धापसर्पयोः ॥

१ गुन्द्रा ।

२ सि, इति मा. ।

३ गव्य, इति मेदिनी ।

४ कत, इति मा. ।

५ कौबमिति शेषः ।

६ हरेऽपि चेत्यन्यत्र ।

७ इमेचने, इति मा. ।

८ कदम्बि, इति मा. ।

९ खेट, इति मा. ।

चारुस्तु गौष्पतौ पुंसि शोभने त्वभिधेयवत् ।
 चौरं तु गोस्तने वस्त्रे चूडायां सीसकेऽपि च ॥
 चौरौ 'कच्छाटिकाभिल्यो रेखालेखनभेदयोः ।
 चित्रोऽग्निपादपे चित्रमङ्गुते शबलेऽपि च ॥

5 चित्राऽऽखुपर्णौ गोडुम्बासुभद्रादन्तिकासु च ।
 मायायां सर्पनक्षत्रनदीभेदेषु च स्त्रियाम् ॥
 तिलकालेखयोः^१ क्लीबं चुक्रं^२ वृक्षाम्बुके मतम् ।
 चौरः पाटच्चरेऽपि स्याच्चौरपुष्पौषधावपि ॥

छत्रा मधुरिकायां स्त्री छत्रमातपवारणे ।
 10 छत्रा मिमावतिच्छत्रे कुस्तुम्बुरु^३ शिलौन्धयोः ॥
 छत्रौ महीपतौ पुंसि छिद्रं दूषणरन्ध्रयोः ।
 छात्रः शिष्ये निगदितो राश्रस्यापलिते जरा ॥
 ज्वरस्तु परितापे स्याद्रुग्भेदेऽपि मतो ज्वरः ।
 जारौ स्त्रियामौषधे स्याज्जारन्ध्रपतौ^४ मतः ॥

15 जौरस्तु जरणे^५ खड्गे भरस्तु जलनिर्गमे ।
 भारौ भृङ्गारके प्रोक्ता टारौ 'लङ्गतुरङ्गयोः ॥
 तरस्तु तरणे पुंसि 'कृशानौ पेटके तरौ ।
 तन्त्रं प्रधाने सिद्धान्ते कुटुम्बपरिपोषणे ॥
 औषधे तन्तुवाये च शास्त्रभेदे परिच्छदे ।
 20 श्रुतिशाखान्तरे हेतावुभयार्थप्रयोजके ॥

१ "कच्छोटिवाप्ति" इति मा. ।

२ लिङ्गयोर्विति मा. ।

३ ल्कमिति मा. ।

४ वरी, इति मा. ।

५ मतौ, इति मा. ।

६ वने, इति मा. ।

७ नग, इति मा. ।

८ द, इति मा. ।

इति कर्तव्यतायां च तन्त्री वीणागुणे स्त्रियाम् ।

अमृतादेहमिरयोस्तन्त्री स्याच्छास्त्रवेदिनि ॥

तन्त्री स्त्रियां प्रमौलायां तस्मिन्नर्थे तु तत्र च ।

तारो मुक्ताविशुद्धौ स्यात्तारके^१ शुद्धमौक्तिके ॥

५ ना नष्टचेऽक्षिमध्ये च तारं^२ कथ्ये नपुंसकम् ।

स्त्री बुद्धदेवताभेदे वालिगौप्पतिभार्ययोः ॥

तारः स्यादुच्चशब्देऽपि ताम्रं^३ शुक्लेऽरुणेऽपि च ।

तौव्रा तु कटुरोहिण्यां राजिकागण्डद्वयेयोः ॥

त्रिघृत्युषां नितान्तंऽपि कटौ तौरं तु रोधमि ।

१० पुंसि चपुणि तोत्रं तु प्राजने वेणुकेऽपि च ॥

दन्तः खरेऽश्विनौस्तनौ दगो गतं च माध्वमे ।

दगौ तु कन्दरायां स्त्री मनागर्थं दगाऽव्ययम् ॥

दंष्ट्री किटावहो व्याघ्रे^४ दभ्रं क्लीवे कृणे मतम् ।

दारा भृमि च भायायां केचिदाहुः स्त्रियामपि ॥

१५ अथ पुंस्यपि दाराः स्याद्वाचं^५ लवनमाधने ।

दारुः स्यात्पित्तले काष्ठे देवदारौ नपुंसकम् ॥

द्वारं निर्गमनेऽपि स्यादभ्युपाये धरो गिरौ ।

कार्पासतुलके कूर्मराजे वस्वन्तरेऽपि च ॥

दूरं त्वमन्निधौ दारः सूत्रं चापि प्रकीर्तितः ।

२० धरा पृथिव्यां गदिता स्त्री गर्भाशयभेदमोः ॥

१ तारके, इति मा. ।

२ द्यमिति मा.

३ तोद, इति मा. ।

४ चहो व्याघ्रे, इति मा.

५ वल, इति मा. ।

धात्री धरामलक्योः 'स्याद्वात्री माचुपमात्षु ।

'धारा सैन्याग्रदेशे च तुरङ्गगतिपञ्चके ॥

घटादिच्छिद्रसन्तत्योः प्रपाते स्याद्ववस्य च ।

खड्गादेर्निशिते देशे धारा 'ग्रावान्तरेऽपि च ॥

5 धीरः स्वैरे बुधे धैर्यान्विते क्लीबं तु कुङ्कुमे ।

धीचं नृपरिधानौये नरोऽजे 'मनुजेऽर्जुने ॥

क्लीबं तु रामकर्पूरे नक्रं^१ नासाग्रदाहणोः ।

नक्रः कुम्भीरके पुंसि 'नारस्तर्णकनौरयोः ॥

नधौ तु स्यादरचायां नारं^२ स्यान्नरसंहतौ ।

10 'निद्रा स्वापे च संवेशे नीरं तु सलिले मतम् ॥

नीध्रं नेमौ 'वल्लीके च रेवतीभे च कानने ।

नेचं मयिगुणे वस्त्रभेदे मूले तरोरपि ॥

रथे चक्षुषि नद्यां च नेत्री नाद्यां^३ च योषिति ।

परः श्रेष्ठारिदूरान्योत्तरे^४ क्लीबं तु केवले ॥

15 पत्रं स्याद्वाहने पर्णे पक्षे च शरपक्षिणोः ।

पारं परतटे याचामात्रे स्याद्राजनं चिणि ! ॥

प्रान्तेऽस्त्रियां 'नदीभेदे 'पारी पूरेऽन्वगद्यते ।

दन्तिनः पादबन्धे च कर्कर्यां च 'सुवादिके ॥

१ स्याद्वाहा, इति मा. ।

२ सैन्यस्याग्रप्रदेशे, इति मा. ।

३ यामा, इति मा. ।

४ मर्जुने, इति मा. ।

५ भक्तमिति मा. ।

६ तथापि, इति मा. ।

७ पारमिति मा. ।

८ निद्रा शुभौ च सङ्कोचे, इति मा. ।

९ न, इति मा. ।

१० रथनाभ्यामिति मा. ।

११ रसे, इति मा. ।

१२ वारि, इति मा. ।

१३ पारा, इत्यादिः ।

१४ यात्रमित्यादिः ।

तौरदयान्तरे योग्ये, पुरुः प्राज्येऽभिधेयवत् ।

भूपभेदे परागे च देवलोके च पुंस्ययम् ॥

पुरं गृहोपरिगृहे शरीरे च नपुंसकम् ।

तथा पाटलिपुत्रेऽपि गेहमात्रे पुरं विदुः ॥

५ पुष्पादीनां दलावृत्तौ गुग्गुलौ ना न ना पुरि ।

पुण्ड्रोऽतिमुक्तके चित्रं कर्मौ दैत्येऽभेदयोः ॥

पुंभूमि देशभेदे स्यात्पुण्डरीके नपुंसकम् ।

पूरो जलममृतेऽपि व्रणमंशुद्विखाद्ययोः ॥

पोचं वज्रे' मुखाग्रे च सूकरस्य हलस्य च ।

१० पौरं त्रिपु पुनोद्धृते कर्तृणे तु नपुंसकम् ॥

बभ्रुस्तु गरुडं वज्रौ नकुले च महेश्वरे ।

पिङ्गले वाच्यलिङ्गः स्याज्जम्बूके फेरुच्यते ॥

भस्त्रा तु चर्मपेश्यां स्याद्भ्रूयोऽतिशयभारयोः ।

भरुः स्वर्णे हरं पुंसि भद्रस्तु वृषभे शिवे ॥

१५ खञ्जरीटे कदम्बे च भद्र इत्यभिधीयते ।

करिभेदे, तथा क्लीबं मतं मङ्गलमुस्तयोः ॥

काञ्चने च स्त्रियां 'रास्त्राकृष्णाव्योमनदीपु च ।

तिथिभेदे प्रमारिण्यां 'कट्फलाऽनन्तधोरपि ॥

त्रिपु श्रेष्ठे तथा माधौ न पुंसि करणान्तरे ।

२० भारः स्याद्वीवधे विष्णौ पलानां द्विसहस्रके ॥

१ वस्त्रे, इति मा. ।

२ गजदन्तज्रे, इत्यपरे ।

३ नाष्ठा, इति मा. ।

४ कल्प, इति मा. ।

भाद्रस्तु मासभेदे स्याद्भाद्रं तत्प्रभवे मतम् ।
भौरारते च योषायां वरयोषिति च स्त्रियाम् ॥

भूरिर्ना वासुदेवेऽपि हरेऽपि परमेष्ठिनि ।
क्लौबं सुवर्णे प्राज्ये तु वाच्यलिङ्गमुदीरितम् ॥

- 5 भेरौ वाद्यप्रभेदे स्याद्भौमस्वर्णमयेऽखिले ।
मन्त्रस्तु गुह्यवादे स्याद्देवादीनां च साधने ॥
वेदभागविशेषे च मन्त्रौ तद्वि(द)मात्यके ।
मन्त्रः स्वरविशेषेऽपि माद्रौ 'पाण्डोश्च योषिति ॥

- मात्रा कर्णविभूषायां माने वित्ते परिच्छदे ।
10 अक्षरावयवे स्वल्पे क्लौबं कात्स्न्ये 'ऽवधारणे ॥
मारः स्मरे मृतौ^१ विघ्ने मारौ देव्यां जनक्षये ।
मारिः स्त्री^२ मारणे वर्षे^३ 'मित्रं सख्यौ च भेषजे ॥
लम्नाच्चतुर्थराशौ च पुंसि सूर्ये प्रकीर्तितः ।
मुरा गन्धौषधौ मूत्रं मलभेदे निगद्यते ॥

- 15 मेरुः सुराद्रौ मेद्रं तु शेफसि क्लौबमौरितम् ।
मैत्रं तु जातकृत्ये स्थान्निचमम्बन्धवत्यपि ॥
यस्मिन्नर्थे तु यत्रेति यन्त्रं तु स्थान्नियन्त्रणे ।
देवतायतने चापि तथा युद्धादिसाधने ॥
यात्रोत्सवे च गमने यात्रा स्याद्यापनेऽपि च ।

- 20 योक्त्रं तु रज्जुभेदे स्यात्तथैवावयवान्तरे ॥

१ प, इति मा. ।

२ प, इति मा. ।

३ मृत्याविति परे ।

४ रौ प, इति मा. ।

५ मित्रः सूर्ये च दानवे । गन्धद्वयेऽस्त्रियां क्लौबे मतं सुहृदि सद्गुणे, इति मा. ।

रन्ध्रं 'स्याद्दूषणे छिद्रे राष्ट्रौ स्यादौषधेऽप्यथ ।

राष्ट्रन्ध्रपट्टवे क्लीवं तथा स्यादुपवर्तने ॥

रात्रिर्हरिद्रायामिन्यो रुरुर्देत्ये 'मृगेऽपि च ।

रुद्रन्ध्रे महादेवे रेचं' क्लीवं तु रेतसि ॥

५ पौषे पटवामेऽपि सूतके परिकीर्तितम् ।

रौद्रो रमान्तरे रौद्रमुग्रे रुद्रोऽपि च ॥

रौद्री चण्ड्यामपि ख्याता स्नाध्रं स्यादौषधान्तरे ।

वरो जामातरि वृते देवतादेरभौषिते ॥

पिङ्गं पुंसि त्रिषु श्रेष्ठे कुङ्कुमे तु नपुंसकम् ।

१० वरौ प्रोक्ता शतावर्यां वरा तु स्यात्फलत्रिके ॥

मनागिष्टे वरं क्लीवं केचिदाहुस्तदव्ययम् ।

वक्रः शनैश्चरे पुंसि पुटभेदे नपुंसकम् ॥

त्रिषु कूरे च कुटिले वज्रो योगान्तरे तथा ।

वज्रः कृष्णस्य दायादे वज्रं धात्र्यां च वालके ॥

१५ वज्रा गुडुच्यां कुलिशे मतं क्लीवं च पुंसि च ।

वज्री महेन्द्रे पुंसि स्यात्कुल्यां वज्री मता स्त्रियाम् ॥

'वज्रोऽस्त्री हौरके वध्रं क्लीवं चपुवरत्रयोः ।

वप्रः मानौ पुमानस्त्री रेणौ श्लेचे चये तटे' ॥

वक्त्रं मुखे वृत्तभेदे व्यग्रो व्यामक्त आकुले ।

२० वधौ प्रोक्ता वरत्रायां वासो ना दिवसे मतः ॥

१ स्याद्दू. इति मा. ।

२ मृते. इति मा. ।

३ रेवमिति मा. ।

४ पिङ्ग. इति मा. ।

५ हौर्केऽपि न वेश्मिनी. इति मा. ।

६ त्रैलोक्ये च पेटके. इति मा. ।

वासं तु मन्दिरे क्लीबं तथैव च चतुष्पथे ।
 व्याघ्रः स्यादपि शार्दूले रत्नैरण्डे करञ्जके ॥
 व्याघ्रः पराक्रमयुते^१ कण्टकार्यां तु योषिति ।
 व्याघ्रं व्याघ्रनखे क्लीबं वारौ स्याद्भजबन्धने ॥

5 वारः सूर्यादिदिवसे वृन्दावसरयोः क्षणे ।
 द्वारे हरे कञ्जवृक्षे वारं स्याद्दालकेऽम्बुनि ॥
 वीरो रसविशेषे स्याद्वीरः शूरे निगद्यते ।
 स्त्री सुराक्षीरकाकोलीतामलक्येलवासुके ॥

पतिपुत्रवतीरम्भा^२ विदारौ दुग्धिकासु च ।
 10 मलपूक्षीरविदार्योः क्लीबं शृङ्गां^३ नलेऽपि च ॥
 वीधं तु विमले प्रोक्तं विग्रः स्याद्भतनासिके ।
 वृत्रो रिपौ^४ घने ध्वान्ते शैलभेदे च दानवे ॥
 वैरं कलेवरे नेत्रे वार्ताकौ कुङ्कुमेऽपि च ।
 वैरं विरोधे वैरौ तु पुमांस्तद्वति कीर्तितः ॥

15 वोद्गी स्त्री 'पणपादे ना गोनमाहौ भूपान्तरे ।
 शरस्तु तेजने बाणे दध्यग्रे ना शरं जने ॥
 शस्त्रं लोहास्त्रयोः क्लीबं छुरिकायां तु योषिति ।
 शको महेन्द्रे कुटजे तथैवार्जुनपादपे ॥

शद्रि^५र्नाऽम्भोधरे जिष्णौ शरुर्ना कोपवज्रयोः ।

20 शरुश्च यूपशकले श्वश्रुश्च पतिमातरि ॥

१ गौणोऽर्थः ।

२ भते, इति मा. ।

३ मल, इति मा. ।

४ गम्भारीत्यन्वयः ।

५ शौ च, इति मा. ।

६ त्रि, इति मा. ।

शारिर्नाऽक्षोपकरणे स्त्रियां शकुनिकान्तरे ।
युद्धार्थगजपर्याणे व्यवहारान्तरेऽपि च ॥
शारस्तु शबले वाच्यलिङ्गो ना तु समीरणे ।
अक्षोपकरणे चापि क्लीवं ज्ञानेऽपि वारिणि ॥

5 शास्त्रं तु न द्वयोरगमाज्जयोश्च निगद्यते ।
शिशुः पुमान् वृक्षभेदे शाकमात्रे नपुंसकम् ॥
शिरः क्लीवं नालिकेरे मस्तकेऽपि निगद्यते ।
शिरो ना पिप्पलीमूले स्याद्वमन्यां च योषिति ॥

10 उशीरे चापि चक्राङ्गे शौघं द्रुतगतौ विपु ।
शुक्रो दैत्यगुरौ मामे तथा वैश्वानरेऽपि च ॥
तथाऽशिरुग्भिदि क्लीवं शुक्रं क्लीवं तु रेतसि ।
शूरो नृपतिभेदेऽपि तथा विक्रान्तयोधिनि ॥
शुभ्रः शुक्लोद्दीप्तयोः स्यात्तथैव क्लीवमभ्रके ।
शूद्रौ शूद्रस्य भार्यायां शूद्रा स्याज्जातिमात्रके ॥

15 स्वरो ध्वनौ च खङ्गादेस्तथा नामाममीरणे ।
उदात्तादौ मध्यमादावकारादावपौष्यते ॥
सरः पुमान्दधिभवे सरं क्लीवं सरस्यपि ।
त्सरुः पुमान् खङ्गमुष्टौ यूपस्यावयवे स्वरुः ॥
सत्वं यागविशेषे स्यात्सत्रौ नित्यान्नदातरि ।

20 मारो बले स्थिरांशे च न्याय्ये मज्जनि शम्बरे ! ॥

१ छः, इति मा. ।

२ शुक्रो क्लीवेतरेतसि, इति मा. ।

३ त्रिष्विति शेषः ।

४ दौ, इति मा. ।

५ सखिमिति मा. ।

६ ऽपि च, इति मा. ।

७ न्याज्ये, इति मा. ।

धने वायौ वने सान्द्रं वने^१ चापि घने मृदौ ।

‘स्फारस्तु विकटे पुंसि^२ ‘करकादेश्च बुद्धे^३ ॥

सिप्रो निदाघसलिले सिप्रा^४ ‘नद्यन्तरे तथा ।

स्थिरोऽचले शनौ मोक्षे, शालपण्यां^५ स्थिरा भुवि ॥

5 सौरो^६ ‘कहलयोः पुंसि स्फिरं भूरिणि^७ ‘स्फारवत् ।

सिराऽपि कण्डरायां स्यात्सुरा चपकमद्ययोः ॥

सुरः स्यात्त्रिदशे^८ सूत्रं क्लीवे तन्तुव्यवस्थयोः ।

शास्त्रादिसूचनाग्रन्थे स्तरः प्रोक्तो विवस्वति ॥

स्वच्छन्दमन्दयोः स्वैरो हरिश्चन्द्रार्कवायुपु ।

10 शुक्रमेकयमाश्वाहिकपिमिंहहरिर्घापि ॥

अजेशशक्रकिरणपिङ्गलोकान्तरेऽपि ।

हरः शिवे तथा हारिः मन्तानद्युतभङ्गयोः ॥

पथिकेऽपि पुमान् हारिर्हाता मुक्तामरे युधि ।

हिंसा काकादनीमांस्योर्घातके चान्यलिङ्गवत् ॥

15 हीरा ‘पिपीलिकालक्ष्योर्होर्^९ शङ्करवज्रयोः ।

होरा^{१०} तु लग्ने राश्यर्धे रेखाशास्त्रभिदोरपि ॥

‘‘क्षरस्तु द्रवमात्रे स्यात्क्षारः स्याद्भेषजान्तरे ।

क्षौरं दुग्धेऽपि पयसि क्षौरौ त्वन्नान्तरे मतः ॥

१ बले, इति मा. ।

२ स्यात्, इति मा. ।

३ कनकादेशरिति मेदिनी ।

४ नद्यां तथान्तरे इति मा. ।

५ र्णमिति मा. ।

६ सरो, इति मा. ।

७ स्यात्, इति मा. ।

८ नो, इति मा. ।

९ पिप्य, इति मा. ।

१० ह्रिः, इति मा. ।

११ लोहा, इति मा. ।

१२ उल्ल, इति मा. ।

श्रीरौ वटादिदृष्टे स्यात्क्षुरो वपनसाधने ।
 क्षुद्रस्तु कृपणे दृष्टे क्षुद्रा स्यान्मधुमक्षिका ॥
 द्यौचं सिद्धादिसंस्थाने क्लीवं श्रीरं तु मुण्डने ।
 क्षौद्रं^१ मधुविशेषे स्यान्मधुमाचं^२पि गद्यते ॥

॥ इति रत्नतोयम् ॥

॥ अथ रत्नतोयम् ॥

- ५ अशरी वारिधारायामशरं ब्रह्मवर्णयः ।
 अशरं नाशशून्यं स्यादशरः शङ्करे स्मृतः ॥
 अदधं बहुले क्लीवमदरं निकटस्थिते ।
 अधरस्तु पुमानोष्ठे हौनेऽनूर्ध्वं च वाच्यवत् ॥
 अध्वरः सावधाने स्याद्वसुभेदे तथा क्रतो ।
- 10 अधीरश्चञ्चलमतावधीरा योऽपि नोदिता ॥
 अधीरा विद्युति मतावङ्गारं क्लीवमुन्मुके ।
 अङ्गारा भूमिजगृहेऽप्यथाग्रं मुमले मतम् ॥
 अथोग्रस्तु हले पुंसि स्यादपि प्रासकुन्तथाः ।
 अवोराऽपतिपुत्रायां मत्त्वहौने तु वाच्यवत् ॥
- 15 अमरस्त्रिदशेऽप्यस्थिमंहारे कुलिशद्रुमे ।
 *स्त्री गुडुच्यमरावत्योः स्थूणादूर्वाजरायुषु ॥

१ शं, इति मा. ।

२ शो कृत्विप्रि, इति मा.

३ दूर्वामिश्रवतो स्थूणा गुडुच्यमरावत्यु, इति मा.

अपरं त्वितरार्थे स्यात्पश्चाद्भावे च दन्तिनः ।

अर्वाचीनेऽपरं प्राहुर्जरायौ चापरा मता ॥

अन्तरं तु परीधाने भेदे रन्ध्रावकाशयोः ।

आत्मान्तर्धिविनात्मीयबहिर्मध्यावधिष्वपि ॥

5 अवरं चरमेऽपि स्याद्भवान्यामवरा मता ।

गजान्त्यजङ्घादेशे चाप्यवरं क्लीबमौरितम् ॥

अम्बरं वाससि व्योम्नि कर्पासे च सुगन्धके ।

अङ्कुरो 'लोम्नि पानीये रुधिरेऽभिनवोज्झिदि ॥

अजिरं प्राङ्गणे वाते विपये दर्दुरे तनौ ।

10 अशिरो भास्करे वीतिहोत्रे स्याद्राष्ट्रमान्तरे ॥

अण्डीरः पुरुषे शक्तेऽररं^१ छदकपाटयोः ।

अररस्तु पुमान्तीमेऽप्यगारं मन्दिरे मतम् ॥

अध्वरस्तु मतो यज्ञेऽप्यनूरुः स्वर्यसारथौ ।

अमचमपि पात्रे स्यादमित्रं वैरिणि स्मृतम् ॥

15 अगुरु स्यात्तु लघुनि शिंशपायां च जोङ्गके ।

असारं स्यात्तु निःसारे^२ त्वसरुर्वृष्टाभिद्यपि ॥

असुरा रजनौ^३ राश्वोरसुरो दानवे रवौ ।

अहेरुः स्त्री शतावर्यामासारः प्रसरे मतः ॥

आसारो वेगवृष्टौ स्यात्तथैव स्यात्सुहृद्वले ।

20 आहारः स्यादाहरणे हारे प्रोक्तश्च भोजने ॥

१ व्यो, इति मा. ।

२ ऽनिले, इति मा. ।

३ वरमिति मा. ।

४ त्वसरौरोग, इति मा. ।

५ वास्योद, इति मा. ।

आसुरी देवताभेदे मिहार्थेऽपि मता स्त्रियाम् ।

आशरस्तु स्मृतो वन्तौ तथैव रजनौचरे ॥

स्यादाशिरस्तु क्कमर^१ इत्याहुर्बुद्धिशालिनः ।

आकार इङ्गिताकृत्योराभौरो गोप उच्यते ॥

५ आकरो निकरे रत्नस्थाने श्रेष्ठे च कथ्यते ।

आधारश्चाधिकरणेऽप्यालवान्तेऽम्बुधारणे ॥

आग्नीध्रो ब्रह्मपुरुषे व्याधिते^२ स्यात्तथाऽऽतुरः ।

आभौरी गोपयोपायामासुरा दितिमन्तौ ॥

आतरस्तरपण्ये स्यादितरोऽन्यत्र पामरे ।

१० ईश्वरो मन्मथ शम्भौ नाऽऽन्त्रो^३ स्वामिनि वाच्यवत् ॥

ईश्वरी चेश्वरोदायामौश्वरी वृष्टाभिद्यपि ।

इत्वर्यसत्यां पथिके क्लृप्तकर्मणि चोच्यते ॥

उदारो दातृमहतादृशिणे वाच्यलिङ्गकः ।

उर्वरा सर्वमस्यान्त्रभूमौ स्याद्भूमिमात्रके ॥

१५ उत्तरा दिग्विशेषे स्यात्तुपायामर्जुनस्य च ।

विराटतनुजेऽपि^४ स्यादूर्ध्वोदीच्यात्तमेष्टपि^५ ॥

कौवि तु^६ स्यात्प्रतिवाक्येऽथोद्धारश्चोद्भृतादृणे ।

उपेन्द्रस्तु मतो विष्णावुत्करो यज्ञभृभिदि ॥

उन्दुरुर्मूपके पुंसि चोपरं क्षारमृद्भुवि ।

२० उच्चारं स्यादुच्चरणे^७ तथा मलविमर्जने ॥

१ स्यादासरोपकृष्टम्, इति मा. । २ यत्वाविले, इति मा.

३ नाशे, इति मा. ।

४ पुंसौति शेषः ।

५ त्रिष्विति शेषः ।

६ स्यात्पत्नी, इति मा. ।

७ राशिपुञ्जयोश्चिदपरे । ८ चो, इति मा. ।

उत्तारं स्यादुत्तरणे जठरे तूदरं मतम् ।
 चक्षुरं वारिधारायामृक्षरत्नृत्विति स्मृतः ॥
 एकाग्रं वाच्यलिङ्गं स्यादेकतानेऽप्यनाकुले ।
 ॐकारः प्रणवे चाङ्गीकृतावपि च कौर्तितः ॥

- 5 औशीरं शयने प्राहुर्दण्डेऽपि चामरस्य तु ।
 उशीरजे वाच्यवत्स्यात्कदरो^१ व्याधिभिद्यपि ॥
 क्रकरः^२ क्रकचे दौने करौरेऽद्रेः खगान्तरे ।
 कन्धरः स्याद्धारिवाहे ग्रीवायां कन्धरा मता ॥
 कच्चरं कुत्सिते तक्ने तथा स्यान्मलदूषिते ।
 10 कणेरुः कर्णिकारे च करिणीवेश्ययोः स्त्रियाम् ॥
 कडारः कपिले दासे^३ कवरं लवणाम्बयोः ।
 कवरी केशवेशे स्यादुमायां भेषजान्तरे ॥
 पृथ्वीतुङ्गोश्च कवरी ना रक्षःपापयोरपि ।
 करौरः कलशे वृक्षभेदे वंशाङ्कुरेऽपि च ॥
 15 करौरी चौरिकायां च दन्तमूले च दन्तिनाम् ।
 कर्बुरो^४ राक्षसे पापे क्लीवं हेमाम्भसोरपि ॥
 कर्बुरा^५ कृष्णवृन्तायां शबले वाच्यलिङ्गवत् ।
 कर्परस्तु^६ कपाले स्यात्कटाहे शस्त्रभिद्यपि ॥
 कञ्जारो जठरे^७ सूर्ये विरञ्चौ^८ वारणे मुनौ ।
 20 कटिचं रमनायां स्याच्चर्माङ्गे कटिवामसि ॥

१ रीको, इति मा. । २ करौरः, इति मा. । ३ दासे, इति मा. ।

४ पूर्वो, इति मा. । ५ पूर्वो, इति मा. । ६ पूर्वस्तु, इति मा. ।

७ कञ्जारीवरे, इति मा. । ८ च्यो, इति मा. ।

कच्छुरा श्रुकशिख्यां च 'शटीदुःस्पर्शयोरपि ।

कच्छुरः पुंश्चले कच्छुयुक्ते स्यात्कर्तृरौ पुनः ॥

भवेत्कर्तृनकार्यार्हे कश्चेरुः कन्दभिद्यपि ।

कर्मारः स्याज्जातिभेदे त्वचिमारे च कौत्यते ॥

८ कर्करौ भाण्डभेदे ना दर्पणे कठिने त्रिषु ।

कन्दरस्त्वङ्कुशे पुंसि गुहायां च नपुंसकम् ॥

कंसारिः कथितो विष्णौ कलत्रं श्रोणिभार्ययोः ।

दुर्गस्थाने नृपादीनां कठोरं निष्ठुरे मतम् ॥

कदरः श्वेतखदिरे श्लुद्ररोगेऽपि चेष्यते ।

१० कन्दुरौ स्यान्मृगमदे लताभेदेऽपि गद्यते ॥

कर्पूरं घनमारस्यात्काण्डौरः काण्डवत्यपि ।

कान्तारः स्यादिश्रुभेदे दुर्गमे च वने विले ॥

कावेरौ स्यात्सरिङ्गेदे पण्यनारीहरिद्रयाः ।

काश्मीरं कुङ्कुमेऽपि स्याद्रङ्गपुष्करमूलयोः ॥

१५ कातरश्चञ्चले चस्ते कामारः स्यात्सर्गावर ।

काश्मीरौ मधुपर्ण्यां स्याद्वेवयोनौ तु किन्नरः ॥

किशोरौ बालमात्रे स्यात्स्त्रियामश्वस्य शवके ।

तैलपर्ण्यां च पुल्लिङ्गस्तरुणावस्थः स्वर्ययोः ॥

किमोरौ ना नागरङ्गे कर्वरे राशमान्तर ।

२० किंशारुः स्यात्सस्यश्रुके विशिखे कङ्कपश्निणि ॥

किङ्करः स्याद्भृतिभुजि कुठारः परशौ मतः ।

कुहरं गह्वरे छिद्रे कुहरो नागभिद्यपि ॥

कुङ्कुरः सारमेये ना ग्रन्थिपर्णे तु कुङ्करम् ।

कुञ्जरो ऽनेकपे केशे स्त्री धातक्यां च पाटलौ ॥

5 'कूर्मरस्तु कफोणौ स्याज्जानुदेशेऽपि कूर्परः ।

कुमारो युवराजेऽश्ववाहके बालके शुके ॥

स्कन्दे च वरुणद्वौ ना^१ न द्वयोर्जात्यकाञ्चने ।

कुमारी मारतरुणी^२ नवमाल्योर्नदीभिदि ॥

कन्याऽपराजितागौरी^३ जम्बुद्वीपेषु च स्मृता ।

10 कुररौ पक्षिभेदे स्यात्कुठारुर्दुमकौशयोः^४ ॥

कुवेरस्तु धनाध्यक्षे वृक्षभेदेऽपि गद्यते ।

कुठरं मैथिले^५ विद्यात्कुठरं कवले^६ रते ॥

कुठरो दण्डविष्कम्भे धातक्यां कुञ्जरा मताः ।

कूबरः कुञ्जके चारौ कूबरस्तु युगन्धरे ॥

15 कुलीरः स्यात्कर्कटके राशिभेदे च गद्यते ।

नागान्तरे तु कुहरः कुम्भीरो नक्रचोरयोः ॥

कुटीरः कर्कटे गेहे कुचरस्तु खगेतरः ।

केसरी तुरगे सिंहे किञ्जल्के केसरोऽस्त्रियाम् ॥

१ कर्पू, इति मा. ।

२ स्य. इति मा. ।

३ शोभोणौ, इति मा. ।

४ वान, इति मा. ।

५ जग, इति मा. ।

६ कुदाशुमकाशयोः, इति मा. ।

७ युने, इति मा. ।

८ म्वले, इति मा. ।

केसरं हिङ्गुनि कौबं पुंसि स्यान्नागकेसरे ।
सिंहच्छटायां पुन्नागे वकुले च निगद्यते ॥
केदारस्तु शिवे शेषेऽद्रौ भूभेदालवालयोः ।
केनारः कुम्भिनरके' शिरःकपालमन्थिपु ॥

5 केकरस्तु भवेत्कोटिः कोटिरस्तु विडौजमि ।
'कोटिरी नकुले चापि तथा स्यादिन्द्रगोपके ॥

कैचरं ! मुङ्गरे प्राहुः पुंसि शब्दविशारदाः ।
कोटारो" नागरे कूपे पुष्करिण्याश्च पाटके' ॥
कोटरः कोटरं वृश्नगह्वरे परिकीर्तितम् ।

10 कौमारौ मातृकाभेदे कौमारः स्याद्वयोभिदि ॥
खदिरौ स्याच्छाकभेदे ना चन्द्रे दन्तधावने ।
खर्जूरं रूप्यखलयोः खर्जूरः कौटवृश्नयोः ॥

खण्डाभ्रमभ्रलंशे स्यात्स्त्रीणां दन्तशतान्तरे ।
'खिङ्गिरस्तु शिवाभेदे खट्वाङ्गे (वारि)वालके ॥

15 खिङ्गिरः फेरवे प्रोक्तः खनिचमवदारणे ।
कथयन्त्यपि शब्दज्ञाः खरारं च खुरप्रके ! ॥

खेचरः पवने देवे तथैव च पतत्रिणि ।
गर्गरी मौनभेदे 'स्यान्मन्थन्यामथ गह्वरः ॥

गुहानिकुञ्जगहनदम्भेषु द्रौ तु गह्वरा ।

20 निम्ने गभीरगम्भीरे गम्भारी स्त्री लतान्तरे ॥

१ कुम्भिनके, इति मा. । २ केरिर, इति मा. । ३ के, इति मा. ।

४ दारो, इति मा. । ५ ग्णौक्षपाटके, इति मा. ।

६ दन्ते, इति मा. । ७ खिन्धि, इति मा. । ८ गर्गरी, इत्यादिः ।

समष्टिलायां^१ गण्डीरो गान्धारो देशभिद्यपि ।

गान्धारः पुंसि सिन्दूरे स्वररागप्रभेदयोः ॥

गायत्री^२ चिपदादेवीच्छन्दोभित्त्वदिरेषु च ।

गोपुरं तु पुरद्वारि द्वारमात्रेऽपि शस्यते ॥

5 कैंवतौमुस्तयोश्चापि गौधेरो गोधिकाऽत्मजे ।

गौधारश्चापि तत्रैव घर्घरस्तु^३ नदान्तरे ॥

घर्घरश्चञ्चलद्वारि ध्वनौ घूकेऽपि कथ्यते ।

श्रीरुद्रवाद्यवौणाया^४ भेदे वस्त्रान्तरेऽपि च ॥

घर्घरौ पात्रभेदे स्याद्वस्मरो बहुभक्षके ।

10 चमरं चामरे क्लीबं मञ्जरीमृगयोः स्त्रियाम् ॥

^५चन्दिरस्तु गजे सोमे चत्वरं स्थण्डिलेऽङ्गणे ।

चङ्कुरस्तु रथे वृक्षे चमूरस्तु मृगान्तरे ॥

चतुरश्चातुरे विज्ञे चकोरः स्यात्त्वगान्तरे ।

चातुरश्चाटुकारे स्यान्नियन्तर्यश्लिगोचरे ॥

15 स्त्रियां दाक्ष्ये चातुरी स्याच्चाङ्गेरौ त्वम्बिकौपधि ।

चिकुरो मूर्धजे प्रोक्तः पिकवृक्षभिदोरपि ॥

गृहवध्नौ^६ च तरलागयोरपि सरौसृपे^७ ।

चौत्कारः करिघोषे^८ स्याच्चौवरं^९ वल्कले मतम्^{१०} ॥

१ कायामिति मा. ।

२ इ, इति मा. ।

३ नगा, इति मा. ।

४ स्त्री दुद्रवाद्यवौणाया इति परे ।

५ छद्म, इति मा. ।

६ गृहवध्नौ, इति मा. ।

७ पि, इति मा. ।

८ द्याते, इति मा. ।

९ परमिति मा. ।

१० खिडः, इति मा. ।

'छिद्रिः पावके रज्जौ करवाले परश्वधे ।
छिद्रुर्य्छेदनद्रव्ये धूर्ते वैरिणि च त्रिषु ॥
जठरो न स्त्रियां कुक्षौ 'वृद्धकर्कटयोस्त्रिषु ।
जर्जरस्तु जराजीर्णे स्याच्छक्रध्वजशैवले ॥

५ जम्बीरः^१ स्यादन्तशठे प्रस्थपुष्पद्रुमेऽपि च ।
जलेन्द्रो वरुणे चाथ जम्भने^२ च महोदधौ ॥
जित्वरो जयभाजि स्यात्भर्भरस्तु कलौ युगे ।
नदान्तरे वाद्यभागडे वालचक्रे तु भल्लरौ ॥
भल्लरौ^३ चापि गदिता 'वाद्यभेदे स्त्रियामपि ।

१० तद्रौ तु मृषावादे लम्पापटहवाद्ययोः ॥
तङ्कारो विस्मयेऽपि स्यात्प्रसिद्धौ सिञ्जिनौरवे ।
तगरष्ट(ङ्क)णशारे हेल्लाविभ्रमगोचरे ॥
नान्यवर्त्तकराष्ट्रे स्याङ्गिङ्गरः शेषणेऽप्यथ ।
डङ्गरं फलभेदे स्याद्भुमरुवाद्यभिद्यपि ॥

१५ डामरो 'डिम्बभेदेऽपि सिन्धुफने तु डिण्डरः^४ ।
तमिस्रं तिमिरे कोपे^५ तमोयुक्तनिशि स्त्रियाम् ॥
'त्वक्पत्रौ स्त्री तु कारव्यां त्वक्पत्रं स्याद्वराङ्गके ।
तगरस्तरुभेदे स्यात्तर्वारस्तु भवेदमौ ॥

१ जि. इति मा. । २ वृद्धकटु. इति मा. । ३ उशीरा. इति मा. ।

४ खूके. इति मा. । ५ भङ्गौ. इति मा. । ६ नाद्य. इति मा. ।

७ यश. इति मा. । ८ अथ दीर्घमध्योऽपि ।

९ धोये. इति मा. । १० तथ. इति मा. ।

चसरः सूत्रवेष्टेऽपि अङ्कुरौ कोललस्यपि ! ।
 कथितो ना 'तित्तिरवत्तित्तिरिः पक्षिभिद्यपि ॥
 तिमिरं स्यादन्धकारे नेत्ररोगे तथेष्टते ।
 तीवरोऽम्बुनिधौ व्याधे^१ तूष्णीरः शरसम्पुटे ॥
 5 तूवरोऽश्मश्रुपुरुषे 'कषायेऽमृद्भवदृषे ।
 तुम्बुरुस्तु सुरपौ^२ स्यात्तुम्बुरौ कुकुरस्त्रियाम् ॥
 तुषारोऽम्बुकण्ठे चाद्रौ प्रालेये क्लीबमीरितम् ।
 तुतुरो^३ वृक्षभेदे स्यादाढक्यां तुवरौ मता ॥
 तुन्दिरस्तुन्दिलनरि तैत्तिरं तित्तिरव्रजे ।
 10 तोमरस्त्वायुध^४भिदि दरिद्रो भाग्यवर्जिते ॥
 दहरो मूपिकायां च स्वल्पे भ्रातरि बालके ।
 दन्तुरम्बुन्नतरदे तथोन्नतानते^५ चिपु ॥
 दर्दुरः पर्वते प्रोक्तस्त्रिषौपद्मभाजने ।
 दर्दुरस्तोयदे भेके^६ वाद्यभागडाद्रिभेदयोः ॥
 15 दर्दुरा^७ चण्डिकायां स्याद्भ्रामजाले नपुंसकम् ।
 दण्डारो वहने^८ मत्तवारणे शरयन्त्रके ॥
 कुम्भकारस्य चक्रे च द्वापरः संशये युगे ।
 'दासेरश्चेटिकाऽपत्ये तथैव स्यात्क्रमेलके ॥

१ तित्तिरिदि, इति मा. ।

२ बह्वदे, इति मा. ।

३ व्याधाय, इति मा. ।

४ दर्दुरः पर्वते पुंसि, इति मा. ।

५ बह्वले, इति मा. ।

२ व्याधाम्बुनिधोः, इति मा. ।

३ तर्मुगो, इति मा. ।

४ त्रिलोचने, इति मा. ।

५ री, इति मा. ।

६ दासेरश्चेट, इति मा. ।

दिग्धरः स्यात्तु दिक्पाले दिक्चरस्तु प्रवामिनि ।
स्त्रियां तु दिक्चरौ^१ सद्भिर्दिक्चरं तु प्रवामिनि ॥
द्विपारिस्तु मृगेन्द्रे दीनारो हेममाने स्यात् ।
दुरतिः स्यादनिवार्ये^२ भरणानर्हे तु दुर्भरो गदितः ॥

5 - - - - - ।

देवारिर्दितितनये दैत्यारिर्निर्जराच्यतयोः ॥
धरित्री तु धरण्यां स्त्री धत्तरी^३ मातुलद्रुमे ।
ध्वान्तारिस्तु मतः स्वर्ये धिक्कारो न्यक्कृतौ श्रुतः ॥

10 धूसरी किन्नरीभेदे ना खरे पाण्डुरे त्रिषु ॥

नर्मरा तु दरीभस्वासरलानिष्कलाम् च ।
नर्मरा निष्कलायां स्यान्नमंरुष्टशभिद्यपि ॥
नरेन्द्रः स्यान्महीपाले विपवैद्ये निगद्यते ।
नखक्षते तु नखरो न्यक्कारो धिक्कृतौ मतः ॥

15 नगरी नगरे पुर्यामनित्ये नश्वरं मतम् ।
नागरं मुस्तके शुण्यां नागरो नगरस्थिते ॥
नागरो जातिभेदेऽपि विदग्धेऽपि च तादृशः ।
निस्तारः^४ स्यान्निस्तरणे निर्हारोऽभ्यवकर्षणे ॥
निर्जरस्त्रिदशे प्रोक्तो जराश्रन्येऽपि वाच्यवत् ।
20 निर्वरो निर्भये सारे निर्वरं विगतचपे ॥

१ निगदिता, इति मा. ।

२ दुरतिस्त्रनिवार्ये, इति मा. ।

३ री, इति मा. ।

४ निःसारः, इति मा. ।

निष्ठुरं च दृढे ग्राम्ये तालपण्यां तु निर्जरा ।
 निःसारः सारशून्ये स्यान्नगरी गरणे मतः ॥
 'निकरो निवहे सारे न्यायदेयधने निधौ ।
 निकारः स्यात्परिभवे धान्यस्योत्क्षेपणेऽपि च ॥

5 नौवरः स्याद्वाणिजके वास्तव्येऽपि तथा मतः ।
 निरञ्चं त्वधशून्ये खे नौशारः स्यात्तथाऽऽवृत्तौ ॥

नूपुरः पादकटके त्वस्त्रियां परिकीर्तितः ।
 प्रवरं सन्ततौ गोत्रे स्याच्छेष्टे वाच्यलिङ्गकम् ॥

10 प्रखरोऽश्वस्य सन्नाहे कुक्कुरेऽश्वतरेऽपि च ।
 पवित्रं तु कुशे ताम्रे मेध्ये पयसि 'वर्षणे ॥
 प्रदरो रोगभेदे स्याद्विदारे 'शरभङ्गयोः ।
 प्रकरः स्यात्पुमान्स्त्रे 'पुष्पादौ तु नपुंसकम् ॥

जोङ्गके प्रकरं प्रोक्तं प्रकरौ चत्वरान्वौ ।
 संहतौ चोपकृत्यायां ! यथासङ्ख्यमवस्थितौ ॥

15 पङ्कारः शैवले^१ सेतौ सोपाने जलकुञ्जके ।
 प्रस्तरो ग्राविण च मणौ दर्भमुष्टावपि क्वचित् ॥
 यजमानेऽपि गदितः प्रकारस्तुल्यभेदयोः ।
 प्रत्यग्रः स्यादभिनवे प्रतीरं तु नदीतटे ॥

१ निकारः स्यात्परिभवे निकरो निवहे तथा ।

धान्यस्योत्क्षेपणेऽपि स्यात्तथा परिभवे मतः, इति मा. ।

२ ध, इति मा. ।

३ ना, इति मा. ।

४ विकीर्ण, इत्यस्यादिः ।

५ शकले, इति मा. ।

प्रहरः कालमाने स्यात्पतत्रं पक्षपचयोः ।
 प्रचुरं बहुले क्लीबं पतत्रौ तरुपक्षिणोः ॥
 प्रहारस्तु (भवेद्वेगे !) प्रहारप्रसरौ समौ ।
 परारस्तु पटोले स्यादिति शाब्दिकसम्मतम् ॥

५ प्रसारस्तु विसारे स्यात्प्रवीरः श्रेष्ठवाचकः ।
 पदारः पादधूलौ^१ स्यात्पादालिन्दे च पुंस्यपि^२ ॥
 पार्परी^३ भक्तमिच्छे स्यात्कीनाशे राजयश्मणि ।
 जगटेऽपि कदम्बस्य केसरे च गदान्तरे ॥

पाटौरी मूलके वङ्गे वार्तिके ततउन्यपि ।
 १० धाराधरेऽपि केदोरे^४ वेणुमारेऽपि चेष्यति ॥
 पाण्डुरः स्यान्मरुचके वर्णे ना चिपु तदिति ।
 प्रान्तरं विपिने दूरश्चन्यमार्गे च कोटरे ॥
 प्राकारो वरणे प्रोक्तः पामरी नीचमूर्खयोः ।
 प्रावारश्चोत्तरामङ्गेऽप्युखायां पिठरो मतः ॥

१५ तथा क्लीबेऽपि निर्दिष्टं^५ मुस्तामन्यानदण्डयोः ।
 पिञ्जरोऽश्वान्तरे प्रोक्तः क्लीबं स्वर्णे च पीतके ॥
 पिण्डारः क्षपणे गोपे महिषौरक्षके दुमे ।
 पौवरः कच्छपे स्थूले^६ युवत्यां पौवरी मता ॥
 पुष्करं करिहस्ताग्रे पङ्कजे व्योम्नि वारुणौ^७ ।
 २० पुमान्योगविशेषेऽपि तथा श्लेषे नपुंसकम् ॥

१ मूलौ, इति मा. । २ विन्दुषु, इति मा. ।

३ वीरौ, इति मा. । ४ रे, इति मा. । ५ मुस्तामाप, इति मा. ।

६ खाल्या तु पिठरं मतम्, इति मा. । ७ यसि इति मा. ।

औषधद्वीपविहगेष्वपि रागोरगान्तरे ।

तूर्यवक्त्रे च काण्डे च तथा खड्गफलेऽपि च ॥

पैठरमुष्णमांसे स्याद्वर्करस्तरुणे पशौ ।

बन्धुरं मुकुटे पुंसि विडङ्गतैलकल्कयोः ॥

5 बन्धूके बधिरे हंसे तथा स्याद्रम्यनम्रयोः ।

बन्धुरं स्यात्प्रविश्लेषे न द्वयोर्विकले त्रिषु ॥

बन्धूरा पण्ययोपायां स्त्रियां पुंभूमि सक्तुषु ।

बर्बरः स्याद्देशजात्योर्बर्बरो वृक्षमिद्यपि ॥

बर्बरः पामरे केशविन्धासे, शाकपुष्पयोः ।

10 बर्बरा फञ्जिकायां च 'बठरः' शठवस्त्रयोः ॥

बण्डरः^१ स्थगिकारज्जौ वकोटे^२ परिकीर्तितः ।

बदरा वृष्टिकार्पास्योरेलापण्यां स्त्रियां पुमान् ॥

कार्पासस्यास्थि बदरी कोलौ क्लीबं तु तत्फले ।

बदरा विष्णुक्रान्तायामिति विश्वेन भाषिता ॥

15 बदरी कोलवृक्षे स्याद्वधिरः श्रोत्रवर्जिते ।

बादरं बाब्ररञ्चोभे तत्तत्सम्बन्धसंयुते ॥

भ्रमरः कामुके मृङ्गे 'भविचं भावि वस्तुनि ।

भट्टिचं शूल्यमांसे स्याद्भट्टिचं भर्जिते फले ॥

१ किमीरे बर्बरोऽन्यत्र । बर्बरा वृक्षाद्यन्तायां बर्बरं कनके जले ।

बर्बरं सुस्तमज्जानदण्डयोः पठरः शठे । इति मा. । अत्र बर्बरस्थाने कर्बुर इति युज्यते स च प्राग्यतः ।

२ बण्डे च, इति मा. । ३ कण्डे च, इति मा. । ४ प, इति मा. ।

भण्डीरो योद्धवल्थोश्च' भाण्डीरो वटभिद्यपि ।
भाण्डीरं 'वनभेदेऽपि आमरं मधुभिद्यपि ॥
पुंसि प्रस्तरभेदे च भास्करोऽग्नौ प्रभाकरे ।
भार्यारुः स्याच्छैलभेदे मृगभेदे च तत्र च ॥

5 क्रीडया परभार्यायां पुत्रो 'येनोपपादितः ।
भृदारः 'स्तकरे चापि भृस्फोटे च निगद्यते ॥
भृङ्गारौ भिल्लिकायां च भृङ्गारौ जलभाजने ।
मेदुरस्तु भवेत्त्रिगधे महीध्रो धरणीधरे ॥
मधुरा शतपुष्पायां 'मिश्रेयानगरौभिदोः ।

10 मधुकुट्टिकामंदामधुलौयट्टिकासु च ॥
क्षौबं विषे रसे पुंसि तद्वत्त्वादुप्रियेऽन्यवत् ।
मकरस्तु' विनिर्दिष्टो दर्पणे 'वकुलद्रुमे ॥
कुलालदण्डे मकरो मुकुरोऽपि च विश्रुतः ।
मन्दरो मन्थर्शले स्यात्तथा मन्दारपादपे ॥

15 वाच्यवद्बहले मन्दे मन्दारस्तु सुरद्रुमे ।
'पारिभद्रेऽर्कपर्णे च मन्दारो हस्तिधूर्तयोः' ॥
मन्दिरं नगरेऽगारे मन्दिरौ मकरालये ।
मन्थरः कौशफलयोः बाधमन्थानयोः पुमान् ॥
कुसुम्भ्यां नद्ययोर्मल्ले ! पृथौ 'वक्रोऽभिधेयवत् ।
20 मन्थरः सूचके मन्दे पृथावपि तु वाच्यवत् ॥

१ योजनं वल्थो, इति मा. ।

२ बल, इति मा. ।

३ योतो, इति मा. ।

४ स्त, इति मा. ।

५ भिल्ले, इति मा. ।

६ धुरस्तु, इति मा. ।

७ च, इति मा. ।

८ वा, इति मा. ।

९ मूर्त्तयोः ।

१० च, इति मा. ।

मकरो राशिभेदे स्यान्निधावपि च 'यादसि ।
मन्दुरा^१ वाजिशालायां शयनीयार्थवस्तुनि ॥
मसूरा^२ मसुरा च स्याद्वीहिवेश्याप्रभेदयोः ।
मसूरो मसुरश्च द्वावेतौ चापि तयोर्मतौ ॥

5 मर्मरः 'स्यादस्त्रभेदे शुष्कपर्णधनावपि ।
पुंसि स्त्रियां पुनः प्रोक्ता मर्मरौ पीतदारुणि ॥
मञ्जरौ तिलकस्थूलमुक्तयोः वल्लरौ^३ द्वयोः ।
मत्तरा मक्षिकायां स्यान्मात्सर्यक्रोधयोरपि ॥
असह्यपरसम्पत्तौ कृपणे चाभिधेयवत् ।

10 अथ स्यान्मज्जुरो मत्स्ये मयूरोऽपि च केकिनि ॥
माथुरो देशभेदे स्यान्मधुरे^४ माधुरौ स्त्रियाम् ।
माठरः स्यात्कुलालस्य दण्डेऽर्कपारिपाश्विके ॥
व्यासेऽपि चाथ खट्वाणे मार्जारः स्याद्विडालके ।
मायूरं श्वेचभेदे स्यान्मयूरस्य समूहके^५ ॥

15 मायूरः स्यात्तु लकुचे मिहिरः सूर्यवृद्धयोः^६ ।
मुज्जरं^७ मल्लिकाभेदे तथा 'लोष्टादिभेदने ॥
मुदिरः कामुके मेघे मुहिरः^८ काममूर्खयोः ।
मुर्मुरस्तुपवह्नौ स्यान्मन्मथे रविवाजिनि ॥

१ वा, इति मा. । २ गडुरा, इति मा. । ३ लूरा, इति मा. ।

४ स्याद, इति मा. ।

५ वल्करौ, इति मा. ।

६ वे, इति मा. ।

७ सपृजिता, इति मा. ।

८ बुद्धयोरिति मा. ।

९ कर्ममिति मा. ।

१० वो, इति मा. ।

११ दूरः, इति मा. ।

मुनीन्द्रस्तु मतो बुद्धे मृगारिर्व्याघ्रसिंहयोः ।
 मेदुरं बहुले प्रोक्तं मल्यां स्यान्मोगरः पुमान् ॥
 रुधिरं कुङ्कुमे रक्ते रुधिरोऽङ्गारके पुमान् ।
 मनोहरे तु रुचिरं लविवं छेदसाधने ॥

5 वल्लरः शादने प्रोक्तो 'निर्भरस्थानकुञ्जयोः ।
 विल्वशेचे च मञ्जरीं वल्लरीति प्रचक्षते ॥

वल्लुरं स्यादनशेचे गहनोपरयोरपि^१ ।
 वल्लूरं शुष्कमांसे च तथा मांसे च दंष्ट्रिणः^२ ॥
 वन्दिरोऽनेकपे चन्द्रे वन्दारुरभिवादके ।

10 वर्करः परिहामे स्याद्वरः^३ पामरेऽपि च ॥
 वर्वरश्च मतः केशचक्रं नौवृदन्तरे^४ ।
 फञ्जिकायां पुमाञ्छाकभेदपुष्पभिदोः स्त्रियाम् ॥
 वटरः कुकुटे वस्त्रे^५ शठे च वशिः पुमान् ।
 किण्वीहस्तिपिप्यल्योः क्लीवं^६ स्थिलवणे स्मृतः ॥

15 वत्सरो हायनेऽपि स्याद्वशिः मशठे मतः ।
 वन्दनं गहनेऽरण्ये वभरो भ्रमरे मतः ! ॥
 वरचा तु भवेत्कशा केकरे^७ वलिरो मतः ।
 वाईरः क्रिमिजातेऽम्बुदक्षिणावर्त्तशङ्खयोः ॥

१ निर्भर, इति मा. ।

२ नाहनव्यययोरपि, इति मा. ।

३ (?) कुरमौनयोः, इति मा. ।

४ छत्रः, इति मा. ।

५ नेमिवृदन्तरे, इति मा. ।

६ वंशे, इति मा. ।

७ वोटे तु, इति मा. ।

- वागरः^१ स्याद्गतातङ्गे मुमुक्षौ वातवेष्टके^२ ।
 विशारदे विशाणेऽपि^३ निर्णये वारकेऽपि च ॥
 वागुरा मृगबन्धिन्यां वानरस्तु मतः कपौ ।
 वानौरो वृक्षभेदेऽपि व्याहारो लपिते मतः ॥
- 5 वासुरा^४ वासिताराच्योर्वासरो^५ दिननागयोः ।
 वानरौ तु लताभेदे तथा वानरयोपिति ॥
 वातारिः स्यादुरुवुके वामोरुस्तु मता स्त्रियाम् ।
 वाशिरं^६ लवणे प्रोक्तं विकारो विकृतौ रुजि ॥
 विष्टरः कुशमुष्टौ स्यात्पादपे चासनेऽपि च ।
- 10 विस्तरौ वाक्पुष्पञ्चे स्याद्विस्तारे प्रणयेऽपि च ॥
 विदुरो नागरे धीरे कौरवाणां च मन्त्रिणि ।
 विदारौ शालिपर्ण्यां स्याद्रोगभेदेऽगन्धयोः ॥
 परिक्रमे विहारः स्याद्भ्रमणे सुगतालये ।
 विस्फारस्तु धनुःशब्दे विसरः प्रसरे व्रजे^७ ॥
- 15 विवरं दूषणे गर्ते विदूरो दूरदेशगे ।
 विचारो व्योममार्गे स्याद्विचारः कार्यनिश्चये ॥
 विस्तारस्तु मतो व्यासे विद्वरः स्यात्तु सूकरे ।
 विधुरं स्यात्प्रविश्लेषे विकले^८ मृतयोपिति ॥
 विकिरः स्यात्पिण्डभेदे विष्किरोऽपि पतत्रिणि ।
- 20 विशारदे सप्रतिभे वैधाचो ब्रह्मणः सुते ॥

१ गुरुः, इति मा. ।

२ चामये बले, इति मा. ।

३ नगरे वाक्पुष्पे, इति मा. ।

४ वासु, इति मा. ।

५ सरो, इति मा. ।

६ वाशिरमेव वाशिरं, प्रज्ञाद्यम् ।

७ ध्वजे, इति मा. ।

८ अन्यवदिति शेषः ।

शबरः स्यान्म्लेच्छदेशजात्योश्च मल्लिले शिवे ।
 शबरी तु स्त्रियां देव्यां शम्बरं मल्लिले मतम् ॥
 शम्बरी चाखुपर्ण्यां स्याच्छम्बरो मृगदैत्ययोः ।
 शर्करा छन्दसोभेदे नदीमेखलयोरपि ॥

5 शफरी तु द्वयोर्मौने शर्वरी यामिनौस्त्रियोः ।
 शर्करा चेष्टुविकृतावुपलाकर्परांशयोः ॥
 रुग्भेदे शकलेऽपि स्याच्छङ्करश्चन्द्रशेखरे ।
 श्वशुरस्तु मतः पूज्ये तथा स्यात्स्त्रीपितर्यपि ॥

10 शतद्रुस्तु नदीभेदे श्वदंष्ट्रागोष्ठुरेऽपि च ।
 शरारिराटौ क्लीबं तु शरीरं 'वर्षमणि स्थितम् ॥
 अल्पशम्यां शमीरः स्याच्छरीरं' तु सुभिन्नके ।
 शबरी शृङ्गशिख्यां स्यात्पुंसि पापापराधयोः ॥
 लोभे च शाङ्करी' पुंसि कार्तिकेये गणाधिपे ।
 शालूरः' पद्मकन्दे स्याद्गुग्धफेने तु शर्करः ॥

15 शर्करान्वितदेशेऽपि तद्युतेऽन्ने नपुंसकम् ।
 'शाङ्करस्तु बलीवर्दे छन्दोभेदे नपुंसकम् ॥
 शर्वरं स्यादन्धकारे शरीरं देहजे वृषे ।
 शर्वरं राचिसम्बद्धे' घातुके भेद्यलिङ्गकम् ॥
 शिखरोऽस्त्री दुस्त्राग्रे चाद्रिशृङ्गपुलकाग्रयोः ।
 20 पक्वदाडिमबीजाभमाणिक्ये शिखरं मतम् ॥

१ श. इति मा. ।

२ शङ्करे. इति मा. ।

३ शार्क. इति मा. ।

२ शाकौरः. इति मा. ।

४ अत्रार्थेऽन्यत्र शालुकशब्दः ।

५ स्यादन्धकारे. इति मा.

शिखरी स्यादपामार्गे शैलपादपयोः पुमान् ।

शिशिरस्तु ऋतौ देशे जडे तु स्याच्चिलिङ्गकः ॥

शिलीन्ध्रं कदलीपुष्पे कवके ना भूषान्तरे ।

चिपुटे, स्त्री तु विहगौभेदे गण्डूपदीमृदोः ॥

5 शीकरं शरले वातसृताम्बु^१कणयोः पुमान् ।

शिविरं^२ सैन्यवसतौ शितद्रुस्तु नदीभिदि ॥

वंशादिवाद्ये शुपिरं विवरेऽपि नपुंसकम् ।

शुपिरो न स्त्रियामाखौ^३ बह्वौ रन्ध्रान्विते त्रिषु ॥

शृङ्गारः सुरते नाद्यरसे च गजमण्डने^४ ।

10 शृङ्गारं चूर्णसिन्दूरे लवङ्गकुसुमेऽपि च ॥

शृङ्गारौ पूगगजयोः सशृङ्गारसुवेपयोः ।

संस्कारः प्रतियत्नेऽनुभवसङ्कल्पयोरपि ॥

संस्तरः प्रस्तरे यज्ञे सङ्गरो युधि चापदि ।

शमीफले क्रियाकारे विपाङ्गीकारयोस्तथा ॥

15 सम्भारः सम्भृतौ सङ्घे सगरो राजभिद्यपि ।

सङ्गरोऽवकरे चापि सङ्कीर्णे^५ऽपि निगद्यते ॥

समरः संयुगे चाथ सन्तापे सञ्ज्वरो मतः ।

समीरः स्यात्तु पवने समुद्रस्तु सरित्पतौ ॥

सत्वरस्त्वरया युक्ते समग्रं बहुलेऽन्यवत् ।

20 संहारः स्याच्च संवर्ते स्थविरः स्याज्जरायुजि ॥

१ जाम्बु, इति मा. ।

२ खरं, इति मा. ।

३ मर्त्ते, इति मा. ।

४ ले. इति मा. ।

५ सङ्कीर्णे, इति मा. ।

संवरो^१ मृगभेदे स्यात्सागरश्च सरित्पतौ^२ ।
 स्थाविरं^३ वार्धके प्रोक्तं^४ सामुद्रं देहलक्षणे ॥
 समुद्रजेऽन्यलिङ्गं स्यात्साविचः शङ्करे^५ वसौ ।
 यमे शनैश्चरे चापि सावित्री ब्रह्मयोषिति ॥
 5 सावित्री सत्यवत्यन्यां^६ चिपदायामपौष्यते ।
 मान्तरं दूरशून्योः स्यात्सादरथादरान्विते ॥
 साकारो गुणवन्मूर्तौ चिलिङ्गः समुद्रोरितः ।
 मिन्दूरो^७ दैत्यभेदे स्यात्सिन्दूरं रक्तचूर्णके ॥
 मिन्दूरी रञ्जनारक्तचेलिकाधातकौष्ठपि ।
 10 मिताम्रः स्यात्तु कर्पूरे सुन्दरं तु मनोहरे ॥
 सुनारस्तु शुनीस्तन्ये^८ सर्पाण्डकलविङ्कयोः ।
 सुन्दरी^९ तरुभिन्नारीदेवताभिद्यपौष्यते ॥
 सुमेरुः स्याद्रत्नमानौ सुहोत्रो मुनिभिद्यपि ।
 सुपिरं विवरे चापि पातान्तेऽपि नपुंसकम् ॥
 15 सुपिरा विद्रुमलता सूकरः न्यात्तु पाञ्चिणि^{१०} ।
 सैरन्ध्री परवेशमस्थशिल्पकृत्स्ववशस्त्रियाम् ॥
 वर्णमङ्करसम्भूतस्त्रीमहल्लिकयोरपि ।
 सौवीरं काञ्चीके^{११} स्रोतोऽञ्जने च बदरीफले ॥
 स्रवणे चापि देशे तु सौवीरो गदितः क्वचित् ।
 20 हारिद्रं हेमि वृक्षे ना पश्चिभेदेऽप्यथ चिपु ॥

१ सामगो, इति मा. ।

२ जागरः सरितां पतौ, इति मा. ।

३ जरसा शौक्ते, इति मा. ।

४ मरे, इति मा. ।

५ द, इति मा. ।

६ तद्भेदे, इति परे ।

७ सर्पिण्ड, इति मा. ।

८ तनु, इति मा. ।

९ योषिति, इति मा. ।

१० ओन्तो, इति मा. ।

हरिद्रा रञ्जितेऽपि स्याद्विमाद्रिस्तु सुरालये ।
हिण्डीरो^१ दाडिमेऽपि स्यात् (फेनवार्ताकुपुरुषे) ॥

॥ इति रत्नतौयम् ॥

॥ अथ रचतुर्थम् ॥

अरुष्करो व्रणकृति त्रिषु भस्मातके पुमान् ।
अभिमरो वधे युद्धे तथा ^२स्वबलसाध्वसोः ॥

5 अलङ्कारस्वरूपमादौ द्वारकेयूरकादिषु ।
अवतारोऽवतरणे पुष्करिण्यादितीर्थयोः ॥

अनुत्तरस्त्रिषु श्रेष्ठे प्रतिजल्पासमर्थके ।
अवस्करस्तु वर्चस्के गुह्येऽथावसरः पुमान् ॥

प्रस्तावे मन्त्रभेदे च वर्षणे चापि कौर्तितः ।

10 उपलादावक्लृपारः कूर्मराजे महोदधौ ॥

असिपत्रस्तु निरये कोपकारे च कौर्त्यते ।

अश्वतरो वेगसरे कर्कोटे पन्नगान्तरे ॥

अभिहारोऽभियोगे स्याच्चौर्ये सन्नहनेऽपि च ।

अग्निहोत्रः पुमानग्नौ क्लीबं हविषि कर्मणि ॥

15 अग्निहोत्री त्वाहिताग्नौ पुंसि सुचि तु योषिति ।

अर्द्धचन्द्रस्तु खण्डेन्दौ मतश्च करजघ्नाते ॥

गलहस्ते बाणभेदे कृष्णचिह्नि तु स्त्रियाम् ।

दिनरात्रे त्वहोरात्रस्त्वन्धकारस्वभास्करे ॥

अङ्गहारोऽङ्गविश्लेषेऽहिभेदेऽजगरः स्मृतः ।
 अभिमाने त्वहङ्कारस्त्वतिमात्रं तु पुष्कले ॥
 अङ्गीकारोऽभ्युपगमेऽप्यध्याहारो वितर्कणे ।
 अन्तःपुरं राजवेश्मन्यवाच्ये स्यादनशरम् ॥

5 अभ्यन्तरं त्वन्तराले मणिके स्यादलिङ्गरः ।
 अग्रेसरः पुरोगे स्यादहङ्कारो त्वहंयुजि ॥
 अमिपुत्री छुरिकायां त्वचि तु स्यादसृग्धरा ।
 अतिचरा पद्मतरावभ्याहारस्त्वभिग्रहे ॥
 अपहारश्चापचयेऽवहारः स्यात्तु तस्करे ।

10 अधश्चरन्तथा चोरे गदितः सुकुमालवत् ! ॥
 अश्रममारस्तु लोहे स्यात्सहायेऽभिमरो मतः ।
 अतिहारस्तु चौर्ये स्यादपवित्रं तु किल्बिषे ॥
 आडम्बरो रथे तुर्ये' मरम्भे गजगर्जिते ।
 आत्मपुत्रे चात्मवीरः श्यालके च विदूषके ॥

15 बलवत्यप्यौदरिकेऽप्यात्मभरिरितौरितः ।
 इन्दिदिरश्चरौकेऽप्यथ नीलोत्पले मतम् ॥
 इन्दौवरं, शतावर्थां भवेदिन्दौवरीति' च ।
 उपकारस्त्वपकृतौ विकीर्णकुसुमादिषु ॥
 उपह्वरः' समीपे स्यादेकान्ते तु नपुंसकम् ।
 20 उदुम्बरो जन्तुफले ताम्रे तु स्यादुदुम्बरम् ॥

१ सूर्ये इष्टे, इति मा. ।

२ शा. इति मा. ।

३ वरेति, इति मा. ।

४ अन्यत्र स्त्रीवे ।

उदुम्बरस्तु देहल्यां कुष्ठभेदे च षण्डके ।
 उदन्तुरस्त्रिपूत्तुङ्गे करालोत्कटदन्तयोः ॥
 उपहारस्त्वपदायां 'वेषवार उपस्करः ।
 उदाहार उपोद्घाते तूष्णसारस्तु हि तरौ ॥

5 औदुम्बरो यमे रोगभेदेऽपि च निगद्यते ।
 बुमे कडङ्गरः प्रोक्तः कर्णधारस्तु नाविके ॥
 अथ कर्मकरो भृत्ये वेतनाजीविनि त्रिषु ।
 कौनाशे पुंसि मूर्वायां^१ विम्बिकायामपि स्त्रियाम् ॥
 करवीरः कृपाणे स्याद्द्वैत्यभेदाश्चमारयोः ।

10 करवीर्यदिति श्रेष्ठगवौपुत्रवतीष्वपि ॥
 कटम्भरा प्रसारिण्यां रोहिण्यां गजयोपिति ।
 कलम्बिकायां गोलायां^२ वर्षाभूमूर्वयोरपि ॥
 कलिकारस्तु धूम्याटे करञ्जे पीतमुस्तके ।
 कर्णिकारस्तु शम्याके तथैव च द्रुमोत्पले ॥

15 कर्णपूरोऽवतंसे स्यान्नौलोत्पलशिरौपयोः ।
 कटुम्भरा कटुक्यां स्यात्कर्मशूरस्तु कर्मठे ॥
 कादम्बरस्तु दध्यग्रे 'मद्यभेदे नपुंसकम् ।
 स्त्री वारुणीपरमृताभारतीसारिकासु च ॥
 कालिञ्जरो योगिचक्रे मेलके भैरवे गिरौ ।
 20 कारोत्तरः सुरामण्डे हेन्नि कार्तस्वरं मतम् ॥

१ प्रजने स्याद्, इति मा. ।

२ घायामिति मा. ।

२ वांपो, इति मा. ।

४ मेघ, इति मा. ।

कामचारः कामुके स्यात्स्वच्छन्दे निरवग्रहे^१ ।
कुम्भकारी कुलथ्यां स्यात्पुमांस्तु घटकारके ॥
कुशिम्वरस्त्वौदरिके कुस्तुम्ब(रु) तु धान्यके ।
कृष्णसारा शिंशपायां सुह्यां पुंसि मृगान्तरे ॥

५ कोविदारो वृक्षभेदे कौ(ल)टेरोऽसतीसुते^२ ।
गिरिसारः पुमांल्लोहं वङ्गे^३ मलयपर्वते ॥

गुडदारुर्मधुतुणे गदितः शब्दवेदिभिः ।
खगेश्वरस्तु गरुडे सहस्रकिरणेऽपि च ॥

धनसारस्तु कर्पूरे दक्षिणावर्त्तपारदे ।

१० चराचरं जङ्गमे स्याद्विङ्गविष्टपयोरपि^४ ॥
चर्मकारः पादूकृति स्त्रियां चर्म(क)पौषधौ ।
अथ चक्रधरोऽजेऽहौ ना त्रिषु ग्रामजालिनि ॥
चिचाटौरो विधौ भालमङ्कितं येन तत्र च ।
घण्टाकर्णोपहाराय हतच्छागास्रविन्दुषु ॥

१५ चाटकैरस्तु चटकाऽपत्ये पुंसि निगद्यते ।
चिचाटिरो विधौ रङ्गाजीवे चिचकरः स्मृतः ॥
चार्वटौरस्तु गणिकाऽत्मजे चाथ नपुंसकम् ।
हेमि लुच्छुन्दरी^५ योषा गन्धमुखामुदौरिता ॥
मौनादौ स्याज्जलचरो मेघे जलधरो मतः ।

२० जगत्करो धातरि स्याद्द्वे तु स्याज्जरातुरः ॥

१ कलविङ्गयोरिति मा. ।

२ पुंस्त्रिण्यसुते, इति मा. ।

३ वङ्गे, इति मा. ।

४ त्रिषु, इति शेषः ।

५ लुच्छुन्दरी, इति मा. ।

जटाधरः स्मरहरे दैत्यभेदे जलन्धरः ।

जलेश्वरस्तु वरुणे स्याद्राजनि जनेश्वरः ॥

तरवारो मतः खड्गे त्वक्क्षीरौ वंशलोचना^१ ।

ताडपत्रं तु ताटङ्के रण्डायां तालपत्रपि ॥

5 तुङ्गभद्रा नदीभेदे स्त्रियां पुंसि मदोत्कटे ।

तुण्डकेरौ च कार्पास्यां बिम्बिकायामपि स्त्रियाम् ॥

^२तुलाधारस्तुलाराशौ पुंसि वाणिजके त्रिषु ।

घने तोयधरो^३ मुस्तासुनिषण्णकयोरपि ॥

दधिचारस्तु तक्राटे गदितः शब्दकोविदैः ।

10 दर्वौकरो दन्दशूके^४ भवेद्दण्डधरः पुनः ॥

प्रेतनाथे महीशे च तथा भैरवभिद्यपि ।

दण्डयात्रा दिग्विजये मंथानवरयात्रयोः ॥

दध्योदके दधिसरः दानवारिस्तु केशवे ।

^५दामोदरश्च तत्रैव ^६दशपुरं तु पत्तने ॥

15 दिनेश्वरः सवितरि, क्षपणे स्याद्दिगम्बरः ।

नग्रे महेश्वरे, द्यूतकारे तु स्याद्दुरोदरः ॥

द्यूताक्षपणयोश्चापि देहयात्रा तु भोजने ।

प्रेतनाथपुरीयाने पुरीं यो दिवि निर्ममे ॥

द्वैमातुरो गणाधीशे जरासन्धे च गद्यते ।

20 अथ दैत्यगुरुः शुके दैत्यदारो जनार्दने ॥

१ वंशलोचने, इत्यपरे ।

२ क्षरो, इति मा. ।

३ दामे, इति मा. ।

४ जुला, इति मा. ।

५ ददुशूके, इति मा. ।

६ दशशा, इति मा. ।

द्रोणश्रीरा द्रोणदुहि गवि, शैले धराधरः ।

धनुर्धरस्तु धानुष्के कुबरे स्याद्भनेश्वरः ॥

धाराधरो जलधरे कृपणे च निगद्यते ।

धाराङ्कुरस्तु नासौरे शौकरेऽपि धनोपने ॥

5 धार्तराष्ट्रोऽमिताऽऽस्याद्भिर्दंसे कौरवसर्पयोः ।

धुन्धुमारस्त्विन्द्रगोपे गृहधूममहौपयोः ॥

धुरन्धरो धवतरौ वाच्यलिङ्गस्तु धूर्वहे ।

धृतराष्ट्रो राजमात्रे पश्चिराजप्रभेदयोः ॥

नागभेदे च कथितो हंसपत्न्यां तु यौपिति ।

10 नभश्चरो घने विद्याधरे चापि विहङ्गमे ॥

नमस्कारौ लताभेदे राजनि स्यान्नरेश्वरः ।

नागोदरमुरस्त्राणं गोमान्त - - - - ॥

निपहरस्तु जम्बाले सुधांशौ च निशाकरः ।

नीलाम्बरो रौहिणेये राक्षसे च शनैश्वरे ॥

15 निशाचरो राक्षसे स्यात्फेरौ पेचकसर्पयोः ।

निशाचरौ पांसुलायां माङ्गे क्लीवे निरन्तरम् ॥

भवेत्परिकरः मङ्गे पर्यङ्कपरिवारयोः ।

प्रगाढगात्रिकाबन्धे समारम्भविवेकयोः ॥

भवेत्पक्षचरश्चन्द्रे पृथक्चारिगजेऽपि च ।

20 अथ प्रतिसरो मन्त्रभेदे माल्ये च कङ्कणे ॥

व्रणशुद्धौ 'चमूपृष्ठे पुंसि न स्त्री तु मण्डने ।

आरक्षे करस्तूचे च नियोज्ये त्वन्थलिङ्गकः ॥

परम्परः प्रपौत्रादौ मृगभेदेऽपि कथ्यते ।

परम्परा परिपात्र्यां सन्तानेऽपि वधे क्वचित् ॥

5 मयाऽस्योपकृतं पूर्वमयं चोपकरिष्यति ।

इति यः क्रियते सन्धिः प्रतीकारः स उच्यते ॥

पञ्चभद्रस्तु हृत्पृष्ठमुखपार्श्वे च पुष्पितः ।

पयोधरो नालिकेरे कोशकारे कुचेऽपि च ॥

कसेरुमेघयोः पुंसि प्रभाकरोऽग्निस्त्रययोः ।

10 प्रतिहारो द्वारि तत्स्थे जौर्णवस्त्रे पटच्चरम् ॥

परिष्कारस्त्वाभरणे कामे पञ्चशरः स्मृतः ।

परिवारः परिजने वज्रकोशे परिच्छदे ॥

भवेत्परिसरः प्रान्तभूमौ दैवे तथा मृतौ ।

प्रतीकारो वैरशुद्धौ वरार्थिन्यां पतिम्बरा ॥

15 पद्माकरस्तडागे प्रतिसीरा जवनिकायां स्यात् ।

परिसर्या^१ परिसारः स्यात्प्रत्याहार उपादाने ॥

परिचरः परिधिस्थे प्रत्यासारो व्यूहपाष्णी^२ च ।

पटच्चरस्तु चोरे पारावारः^३ सरित्यतावुक्तः ॥

निम्बे स्यात्पारिभद्रस्तु चोरे पाटच्चरो मतः ।

20 पारावारं परार्वाचोस्तीरयो (र्ना सरित्यतौ) ॥

१ भूमि, इति मा. ।

२ धार, इति मा. ।

३ हारे, इति मा. ।

४ पार, इति मा. ।

पात्रटौरः समुद्दिष्टो मुक्तव्यमनमन्त्रिणि' ।

पौताम्बरस्तु शैलूषे' पुंसि कैटभस्त्रदने ॥

पौतसारो मलयजे गोमेदकमणावपि ।

पौतसारं च कनके पौतदारु च चन्दने ॥

5 पौनोदरं गजमुखे महेन्द्रे स्यात्पुरन्दरः ।

पूर्णपात्रं वस्तुपूर्णपात्रे वर्धापकेऽपि च ॥

फलपूरो वृक्षभेदे' बलात्कारो हठात्कृतौ ।

बलभद्रा त्रायमाणाकुमार्योः पुंसि सौरिणि ॥

भयङ्करं प्रतिभये भद्रदारु तु दारुणि ।

10 भक्षकारः स्त्रपकारे रक्षोभेदे महोदरः ॥

महोदरं व्याधिभेदे महावीरौपधौभिदि ।

महावीरोऽतियजने परपुष्टे' जराटके ॥

तार्क्ष्यं कर्के' पवौ शूरे मिह्रे' मखहुताशने ।

महामात्रः समृद्धे चामात्ये हस्तिपकाधिपे ॥

15 मणिच्छिद्राऽथ मेदायामृषभाख्यौपधावपि ।

मनोहरो भक्ष्यभेदे चित्तहारिणि वाच्यवत् ॥

भ्रमरे स्यान्मधुकरो गिरौशे तु महेश्वरः ।

मधुशिग्रू रक्तशिग्रौ मदोदयो मदोत्कटे ॥

अथाभौरस्य योषायां महाशूद्रौ निगद्यते ।

20 चित्ताभोगे मनस्कारो मालाकारस्तु मालिके ॥

१ मुक्तव्यापात्रमन्त्रिणि, इति विश्वः ।

२ त्रिखिति शेषः ।

३ बीजपुरे, इत्यमरः ।

४ पशितुष्ये, इति मा. ।

५ कर्कोऽत्र ध्वलाश्वः ।

६ सु, इति मा. ।

७ मेघा, इति मा. ।

माहेश्वरौ शक्तिभेदे शैवे माहेश्वरस्त्रिषु ।
मितोदरौ तु तन्वद्भ्यां भे स्यान्मृगशिरः क्वचित् ॥

रथकारस्तु माहिष्यात्करणौजे च तक्षणि ।

रागसूत्रं तुलासूत्रे पट्टसूत्रे नपुंसकम् ॥

5 रात्रिच्चरो रात्रिचरश्चोभौ स्यातां च रक्षसि ।

लम्बोदरं स्यादुद्धाने^१ गणानामधिपे नरि ॥

लक्ष्मीपुत्रः कामदेवे तथैव च तुरङ्गमे ।

लिपिकारो लेखके स्याद्वरण्यां स्याद्वसुन्धरा ॥

व्यवहारो द्रुमेदे स्यान्व्यायेऽपि च धनेऽपि च ।

10 वक्रनक्रस्तु पिशुने तथैव शुकपक्षिणि ॥

अथ व्यतिकरः पुंसि व्यसनव्यतिपङ्गयोः ।

वटाङ्कुरस्तु नामौरे वटस्य च नवोद्भिदि ॥

वनेचरः किराते स्याद्वत्से वत्सतरो मतः ।

तथा स्त्रियां वत्सतरो घण्डे वर्षधरः स्मृतः ॥

15 वामाचारः कौ^२ - - - - - ।

- - - - - ॥

स्कन्दावारस्तु कटके शब्दविद्विर्निगद्यते ।

सांवत्सरो ज्योतिषिके मिन्दुवारस्तरौ क्वचित् ॥

स्थेयान् स्थिरतरः प्रोक्तः^३ स्थिरदंष्ट्रौ भुजङ्गमे ।

20 वराहाकृतिविष्णौ च सूपकारस्तु पाचके ॥

१ द्रुगने, इति मा. ।

२ इतो माटकायां प्रायः पञ्चदशश्लोकानामनुपलम्भः ।

३ स्थिरतरः स्थेयसि स्यादिति मा. ।

सुचारिचा तु सत्यां स्यात्सुकुमारं च कोमले ।

तथा पुण्ड्राभिधानेक्षौ सुकुमारः 'सुपुत्रके ॥

कल्पवृक्षे सुरतरुः सूत्रधारः शचीपतौ ।

'नान्द्यनन्तरमञ्चारिपात्रशिल्पि'प्रभेदयोः ॥

५ सुनासीरः शचीकान्तं शुनासीरवदीरितः ॥

॥ इति रचतुर्थम् ॥

॥ अथ रपञ्चमम् ॥

अगदङ्गरस्तु वैद्येऽभिमतोऽग्रतःसरो भृत्ये ।

संसर्क्तेऽत्वपटान्तरमनवस्करं तु निःशोध्यै ॥

उत्पन्नपत्रं तृत्पलदलयोपानखशते गदितम् ।

कपिलधारा गदिता स्वर्णद्यां तीर्थभेदेऽपि ॥

१० करशीकरस्तु गदितः शब्दाभिज्ञैर्मदे करिणः ।

खरमञ्जरी शिखरिणी मृगनाभौ तु गन्धशेखरं प्राहुः ॥

तद्वत्प्रचण्डपण्डैर्धनपे तु गुह्यकेश्वरो गदितः ।

चन्द्रशेखरस्तु शम्भौ^१ पुत्रोपस्कर ईरितः सङ्घिः ॥

रेपणनामकवृक्षे रश्मि रजनौचरं प्राहुः ।

१५ लोहाभिसारमाहुर्नृपतेस्तुरङ्गपूजादौ ॥

तमालपत्रतिलके तापिच्छे पत्रके चापि ।

इङ्गुद्यां तापसतरुः कौबरे 'नलकूबरः प्रोक्तः ॥

१ सुव्य. इति मा. ।

२ मृगनाद्या, इति मा. ।

३ सिष्य, इति मा. ।

४ शिवे, इति मा. ।

५ भल्ल, इति मा. ।

नागकेसरस्तरुभिदि प्रतिजागरो' - - - ।
 पांशुचामरस्तु दूर्वाञ्चितभूवि गदितश्च तत्त्वज्ञैः ॥
 तालीसपत्रं भूम्यामलकौतालीसयोगदितम् ।
 वर्धापकप्रशंसापूरोटोधूलिगुच्छकेष्वपि च ॥

5 स्यात्पादचत्वरं छागे सैकते पिप्पलेऽपि च ।
 करके परदोषैकप्रवक्तृपुरुषेऽपि च ॥

पीतकावेरमित्युक्तं पित्तले कुङ्कुमेऽपि च ।
 मण्डलेश्वरमप्याहुः पुंसि सामन्तभूमिपे ॥

10 स्याद्राजवदरं रक्तामलके लवणेऽपि च ।
 वस्त्रौकसारेन्द्रपुरे कुबेरनलिनीपुरोः^१ ॥

विप्रतीसार इत्युक्तः कौकृत्येऽनुशयेऽपि च ।
 व्योममुद्गर इत्युक्तो निर्घातेऽनन्यबुद्धिभिः ॥

स्याच्छाखानगरं नाम नगरस्थोपकल्पके ।
 सनत्कुमार इत्युक्तश्चतुर्मखसुतेऽप्यथ ॥

15 स्यात्सन्देशहरो दूते कणिशे सस्यमञ्जरौ ।
 स्यात्सोमवल्लरी सोमलतायां परिकीर्तिता ॥

स्यात्सस्यसंवरो^२ वृक्षे, पौनःपुन्येऽथ कौर्तितः ।
 भृशे^३ समभिहारश्च, सर्वतोभद्र इत्ययम् ॥

काव्यचित्रे धामभेदे तथा मण्डलभिद्यपि ।

20 (नि)म्बे ना सर्वतोभद्रा गम्भार्यां नटयोषिति ॥

॥ इति रपञ्चमम् ॥

१ अवेक्षायामित्यमरः । २ वृक्षे, इति मा. । ३ युगे, इति मा. ।

४ चरो, इति मा. ।

५ श्लोके, इति मा. ।

॥ अथ रषष्ठम् ॥

अङ्गारवल्लरीत्युक्ता मर्कट्यां शब्दवेदिभिः ।
समभिव्याहरो वाक्ये निर्दिष्टो वाक्यकोविदैः ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपद्यांये रान्तवर्गः ॥

॥ अथ नान्तवर्गः ॥

ल इन्द्रे लवणे व्याजे दाने ला परिकीर्तितः ।
ली श्लेघे चपले चापि ग्लौः (कौ) चन्द्रेऽपि गद्यते ॥

॥ अथ लटितोयम् ॥

- 5 अलिः सुरायां भ्रमरेऽप्यलं पृथर्थमव्ययम् ।
आलुर्गलन्तिकायां स्यादालु कन्दे च भेलके ॥
आलिः सेतौ वयस्यायां पङ्क्तौ च विशदाशये ।
दुला मौम्यस्य योपायां भृम्यां च गवि वाचि च ॥
ओलस्तु स्तरणे पुंसि स्यादाद्रे वाच्यलिङ्गकः ।
10 कला मूलद्रव्यद्वयौ शिल्पादावंशमात्रके ॥
चन्द्रस्य षोडशंशे च कला कालमितावपि ।
कलं शुके 'त्वजीर्णे चाप्यव्यक्तमधुरध्वनौ' ॥

१ लवे, इति मा. ।

२ अस्य वाच्यवदिति शेषः

३ धाव्या, इति मा. ।

४ उल्लः, इति मा. ।

५ लै, इति मा. ।

६ च, इति मा. ।

७ अनयोस्त्विति शेषः

कलिः स्त्री कलिकायां ना शराजिकलहे युगे ।
कालो मृत्यौ महाकाले समये यमकृष्णयोः ॥

काला स्यात्कृष्णवृन्तायां निलीमञ्जिष्ठयोरपि ।
कालौ त्रुमामातृभिदोः परिवारेऽम्बुदावलौ ॥

5 क्षीरकौटे कालिकायां, कौलः स्यादग्नितेजसि ।
कफोणिस्तभयोः शङ्कौ कौलाऽऽरतहतावपि ॥

कुलं जनपदे गोत्रे मजातीयगणेऽपि च ।
भवने च तनौ क्लीबं कण्टकार्यौघधौ कुली ॥

अथ कूलं तटे स्तूपे^१ सैन्यपृष्ठतडागयोः ।

10 कोलः पोचिणि कोलं तु फले कोलस्य न द्वयोः ॥

स्त्रियां तु पिप्पलीचव्योः खलः स्याद्धमेऽप्यथ ।

खलः कल्के भुवि स्थाने क्रूरे कर्णजपेऽपि च ॥

खल्ला निम्ने^२ वस्त्रभेदे चर्मचातकपक्षिणोः ।

खल्लौ तु हस्तपादावमर्दनाह्वयरुज्यपि ॥

15 गलः कण्ठे सर्जरसे गुलः स्यादैश्वरे पुमान् ।

गुली तु गुटिकारोगभिदोः^३ खुद्यां गुला स्मृता ॥

^४गोला पचाञ्जने वालखेलने मण्डले^५ऽपि च ।

कुनटीदुर्गयोगोदावरीमखोरलिञ्जरे ॥

चला^६ लक्ष्यां पुमान्कम्पे कम्पयुक्तेऽभिधेयवत् ।

20 चिल्लः खगे सचुल्लश्च पिस्त्रवत् क्लिन्नलोचने ॥

१. मूर्ध्ने, इति मा. ।

२. ग, इति मा. ।

३. योगभिदोः, इति मा. ।

४. गुलीपाशा, इति मा. ।

५. ने, इति मा. ।

६. द्वयोः, इति मा. ।

आतायिनि भवेचिल्लः चिल्ली स्यादौडवास्तुके ।
 चुल्ली चितायामुद्धाने कचिद्वाक्येऽप्युदौरिता ॥
 चेलं स्याद्धमे वस्त्रे चोलः स्याद्देशभेदके ।
 छलं तु स्वलिते व्याजे^२ छल्ली स्याद्वीरुधि स्त्रियाम् ॥

५ वल्कले कुसुमे^३ चापि छल्ली चेत्यभिधीयते ।
 जालं गोकलने^४ नीरे ह्रीवरे च जडं न्यवत् ॥

जालं गवाश आनाये शारके दम्भवृन्दयोः ।
 जाला नीपद्रुमं जाली पटोल्यामभिधीयते ॥

भल्ला^५ स्यादातपस्थोर्मौ कीटके दुहितर्यपि ।
 १० भिल्ली चौर्यातपरुचोर्वत्यामुदत्तनांशुके ॥

‘तलश्चपेटे तालद्रौ तलं ज्याघातवारणे ।
 त्सरौ स्वभावाधरयोः तन्त्रौघाते च मथ्यतः^६ ॥

तल्लो जलाधारभेदे तल्ली तु ‘तरुणस्त्रियाम् ।
 तालः करतलेऽङ्गुष्ठमध्यमाभ्यां च सम्मिलिते ॥

१५ ‘गौतकालक्रियामाने करास्फाले द्रुमान्तरे ।
 वाद्यभेदे च कांस्यस्य त्सरौ तालौ जटौषधौ ॥
 कौबं तु हरितान्ते स्यात्तला-मादृश्यमानयोः ।
 गृहाणां दारुबन्धाय पौठिकायामपौष्यते ॥

१. चोलोऽधमे देशभेदे वस्त्रे तु नर्पमकम्. इति मा.

२. शास्त्र. इति मा. ।

३. कुसुमे. इति मा. ।

४. ले. इति मा. ।

५. भिल्ली. इति मा. ।

६. ता. इति मा. ।

७. ज्यतः. इति मा. ।

८. व. इति मा. ।

९. तल्लः ।

राशौ पलशने भाण्डे तूलं स्याद्ब्रह्मदारुणि ।
 आकाशेऽथ पिचौ न स्त्री दलमुत्सेधखण्डयोः ॥
 शस्त्रौच्छेदेऽध्यपद्रव्ये पचेऽप्यथ दुलिः स्त्रियाम् ।
 कमद्यां क्रौडने, दोला नील्यां यानान्तरेऽपि च ॥

- 5 नलः^१ कपौ राजभेदे यमे पोटगलेऽपि च ।
 क्लीबे तु कमले नद्यां स्त्रियामप्यभिधीयते ॥
 नलो नाले पद्मदण्डे नाली शाककदम्बयोः ।
 नीलं तु नीलीरक्ते स्थान्निध्यद्रिखवगेषु ना ॥
 नीली रुग्भेदनौलिन्योः पलं स्यान्मांसमानयोः ।
 10 पलः^२ स्थूलकुसूले स्यात्कुव्यल्प^३ग्रामयोः स्त्रियाम् ॥
 पालिः कर्णसताग्रेऽ^४श्रौ पङ्गावक्कप्रभेदने ।
 पालिः प्रस्थे च यूकायां जातश्मश्रुस्त्रियामपि ॥
 पिह्लः पुमान् क्षिन्ननेत्रे क्षिन्नाक्षे पुनरन्यवत् ।
 पीलुर्दृष्टे फले पीलु परमाणौ गजे च ना ॥
 15 पीलुस्तालास्थिखण्डे च काण्डपादपभेदयोः ।
 पुलस्तु पुलके पुंसि विपुले वाच्यलिङ्गवत् ॥
 फलं हेतुसमुत्थे स्यात्फलके व्युष्टिलाभयोः ।
 जातीफले च कङ्कोले सस्यबाणाग्रयोरपि ॥
 फलिन्यां तु फली योषा त्रिफलायामपौष्यते ।
 20 फालं स्यादसने फाल उत्सृज्यते शङ्करेऽपि च ॥

१ ऽथ च, इति मा. ।

२ नीत्यां पालीतरे, इति मा. ।

३ तालः, इति मा. ।

४ पलः, इति मा. ।

५ ग्र. इति मा. ।

६ श्रौयङ्गावस, इति मा. ।

सौराग्रलौहेऽपि' तथा फाली स्यादपि सौरिणि ।

फेला फेलिस्तथोच्छिष्टे गदिता शब्दवेदिभिः ॥

बलिस्तु दैत्यभेदे स्यात्करचामरदण्डयोः ।

उपहारे राजदेये बलं स्यात्थौल्यसैन्ययोः ॥

5 बलो' गन्धरमे रूपे स्थामन्यपि हलायुधे ।

दैत्यभेदे वायसे च बलयुक्तेऽन्यलिङ्गकः ॥

बला 'वाद्यालके प्रोक्ता स्यादङ्गे' वाच्यलिङ्गकः ।

अलङ्कारान्तरे मेध्ये बाली बाला चुटौ' स्त्रियाम् ॥

भल्लो भल्लिश्च बाणे स्याद्भल्लो भल्लूक इष्यते' ।

10 भल्लातके तु योपायां भालं तेजोललाटयोः ॥

भेलः भवे मुनौ च स्यान्निर्बुद्धौ चापि भौरुके' ।

मलं किट्टे पुरौषे च पापे' च कृपणे मलः ॥

मल्लः पात्रं कपोले च मत्स्यभेदे बलीयसि ।

'मालं जने च माला स्यात्पङ्क्तौ पुष्पादिदामनि ॥

15 मालं श्लेचे स्त्रियां स्पृक्षासजोर्जात्यन्तरे पुमान् ।

मालुः' पञ्चलतानार्योः स्त्रियां मूलं शिफाद्ययोः ॥

मूलं वित्तेऽन्तिके मेला मेलके च मसावपि' ।

मौलिः किरौटे चूडायां धम्मिल्लकेलिमूर्धसु ॥

१ औबमिति शेषः । २ बोलो, इति मा. ३ वाद्या, इति मा. ।

४ जे, इति मा. ।

५ टटौ, इति मा. ।

६ मल्लकृष्यते, इति मा. ।

७ लुके, इति मा. ।

८ शे, इति मा. ।

९ मालावने व इति मा. ।

१० मल्लः, इति मा. ।

११ लज्जनेऽपि च इति मा. ।

लौला केलिविलासे मृङ्गारभावजक्रियायां च ।
 लोलश्चले सतृष्णे रसनायां स्यात्स्त्रियां लक्ष्याम् ॥
 वल्ली स्यादजमोदायां व्रतत्यामपि योषिति ।
 वालो ना कुन्तलेऽश्वस्य गजस्यापि च वालधौ ॥

5 व्यालो दुष्टगजे स्याच्छापदखलसर्पसिंहेषु ।
 विलं गुहायां छिद्रे पुंसि तु माहेन्द्रतुरगे स्यात् ॥
 बुधयोषायां 'वेला श्रीमज्जनभोजनेऽपि स्यात् ।
 वेला सिम्नि च काले रागे चाक्षिष्टमरणेऽपि ॥
 वेला च जलधेस्तौरे पानीयस्यापि विवृतौ ।

10 दत्तमांसेऽपि वेला स्यादित्याहुः शब्दवेदिनः ॥
 वेलो नौचेऽन्यवद्वेलमङ्गे च गर्हितेऽन्यवत् ।
 शलं तु शल्लकीलोम्नि^१ शलो मृङ्गिगणे विधौ ॥
 शालुः^२ कषायद्रव्ये स्याच्चोरकास्थौषधौ पुमान् ।
 शालिस्तु गन्धमार्जारे कलमादिषु च स्मृतः ॥

15 शालो वृत्तौ^३ नृपे मत्स्यप्रभेदे मर्जपादपे ।
 शाला गृहे तरुस्कन्धे शाखाऽगारैकदेशयोः ॥
 शिलमुञ्च्छे शिला द्वाराधोदारु कुनटीवृषत् ।
 शिलौ भेक्यां विनिर्दिष्टा शीलं वृत्तस्वभावयोः ॥
 शुक्लो योगान्तरे पुंसि रजते तु नपुंसकम् ।
 20 शुक्लं सिते वाच्यवत्स्याच्छूलं रोगायुधान्तरे ॥

१ वेलः, इति मा. ।

२ शालः, इति मा. ।

३ वीम्नोः, इति मा. ।

४ हले, इति मा. ।

योगान्तरे पुमान् मृत्यौ केतकद्रावथ स्त्रियाम् ।
 शुला स्यात्पण्ययोषायां कीले दुष्टवधार्थके ॥
 शैलो महीध्रे शैलं तु शैलेये तार्क्ष्यशैलके ।
 सालः सर्जतरौ वृक्षमात्रप्राकारयोरपि ॥

- 5 स्थालं भोजनपात्रेऽपि स्थाली स्यात्पाटलोखयोः ।
 स्थूलं पीने जडं हालः शालिवाहनभृभुजि ॥
 हाला सुरायां हला तु स्यादवज्ञाविलासयोः ।
 हला शृङ्गारभावस्य क्रियायां च निगद्यते ॥
 हलिरालिङ्गने स्त्रिये होली स्यादुत्सवान्तरे ॥

॥ इति लट्तीयम् ॥

॥ अथ लट्तीयम् ॥

- 10 अनलः स्याद्वसावग्नावनिलो वसुवातयोः ।
 अञ्जलिः कुडवे पुंसि हस्तसम्पुटकेऽपि च ॥
 अवेलस्त्वपलापे स्यादवेला पूगचर्विते ।
 अचला तु धरित्र्यां स्यादचलः शैलकौलयोः ॥
 अर्गला चिपु कल्लोले दण्डे वारकपाटयोः ।
 15 अर्गला द्वाररोधिन्यामपि प्रोक्ता निरोधने ॥
 अरालः कुटिले सर्जरसे मत्तमतङ्गजे ।
 अङ्गलिः करशाखायां कर्णिकायां गजस्य च ॥

१ योऽस्ति मा. । २ वीने, इति मा. । ३ नोषा, इति मा. ।

४ कुलामिति मा. ।

५ नर, इति मा. ।

अमलं त्वंशुके क्लीबं लक्ष्यां स्त्री विमले चिषु ।
आभीलं न द्वयोः कृच्छ्रे वाच्यलिङ्गं भयानके ॥

इत्थला तारकाभेदे ना भेदे दैत्यमत्स्ययोः ।
इङ्गुलस्तु करौषाम्नावुत्पलं मांसवर्जिते ॥

- 5 उत्पली तुषचर्पण्यां क्लीबे कुण्डे च कैरवे ।
उपलः प्रस्तरे रत्ने शर्करायां मत्तोपला ॥
उत्फुल्लं करणे स्त्रीणामुत्ताने च विकस्वरे ।
उत्तालस्त्वत्कटे श्रेष्ठे विकराले खवङ्गमे ॥

उद्दालः 'कोद्रवे प्रोक्तस्त्वेकके मत एकलः ।

- 10 कमलो दैत्यमृगयोः कमलं वारिजे जले ॥
कमला वरयोषायामपि लक्ष्यां निगद्यते ।
कपिलो वासुदेवेऽग्नौ कुक्कुटे च मुनावपि ॥
कपिलः पिङ्गवर्णे स्याद्रेणुकायां तु योषिति ।
पुण्डरीककरिण्यां च 'शिंशपागोविशेषयोः ॥

- 15 कम्बलः स्यान्नागभेदे सास्त्राप्रावारयोरपि ।
कृमावप्युत्तरासङ्गे सलिले तु नपुंसकम् ॥
कम्बली 'मृगभेदे स्यात्पुंसि कम्बलधारिणि ।
करालो भीषणे चाथ तुङ्गदन्तुरयोरपि ॥
ससर्जरसतैले ना क्लीबं कृष्णकुठेरके ॥

- 20 कन्दलस्तु कपाले स्यादुपरागे नवाङ्गुरे ॥

१ स्यात्तु शङ्करे, इति मा. ।

२ पशुभाग, इति मा. ।

३ ग्रन्थ, इति मा. ।

४ लोभकुठेरयोरिति मा. ।

कलध्वनौ कन्दली तु 'मृगगुच्छविशेषयोः ।
कदलाकदली प्रश्न्यां कदलीकदली पुनः ॥
रम्भादृष्टेऽथ कदली पताकामृगभेदयोः ।
कदला डिम्बिकायां च शाल्मलीभूरुहेऽपि च ॥

5 कपालं कुष्ठरुग्भेदे घटादिशकले गणे^१ ।
शिरोऽस्थनि कपालीति स्त्रियां^२ प्रोक्ता मनौषिभिः ॥

कण्ठाला तु द्वयो^३र्द्रोणीप्रभेदे ना क्रमेलके ।
कल्लोलस्तु भवेद्वर्पे तथा वारिमहोर्मिषु ॥

कामला रोगभेदे वा ना ना मरुवसन्तयोः ।
10 कामुके वाच्यलिङ्गोऽथ काकोलो नरकान्तरे ॥
कुलाले^४ द्रोणकाके च विषभेदे च न स्त्रियाम् ।
काहलाऽप्सरसो भेदे वाद्यभेदे च गद्यते ॥
काहलः शब्दमात्रेऽपि तथैव चरणायुधे ।
काहली^५ च तरुण्यां स्यान्निषु शुष्के भृशे खले ॥

15 किट्टालस्ताम्रकलशे 'लोहगूथेऽपि कीर्त्यते ।
किसलं स्यात्किमलये सर्वशब्दकृतताम्रतम् ॥
कौलालं रुधिरे तोये कुशलः शिष्टिते त्रिषु ।
क्षेमे च सुकृते चापि पर्याप्तौ च नपुंसकम् ॥
कुवलं चोत्पले मुक्ताफले च बदरीफले ।

20 कुड्मलः मुकुले पुंसि न द्वयोर्नरकान्तरे ॥

१ मृगपक्षि, इति मा. ।

२ व्रजं, इत्येके ।

३ स्त्रियां कृत्तिदिति केशवः ।

४ वेणी, इति, मा. ।

५ कालुको, इति मा. । ६ तथैव, इति मा. ।

७ होल्लय, इति मा. ।

कुटिलो वाच्यलिङ्गः स्याद्भुमे नद्यां तु योषिति ।
 कुम्भिलः श्यालके चोरे स्लोकच्छायाहरेऽपि च ॥
 कुहालो युगपत्रे स्यात्तथाभूमिविदारणे ।
 कुचेला स्याद्विद्वकर्ण्यां वाच्यवच्च कुवाससि ॥

5 कुक्कुलं शङ्कुसङ्कीर्णश्वभ्रे ना तु तुषानले ।
 कुण्डलं वलये पाशे तथा कर्णविभूषणे ॥
 काञ्चनद्रुगुडूच्योः स्त्री पन्नगे कुण्डली' मतः ।
 कुन्तलः स्याद्यवे देशे केशलाङ्गलथोरपि ॥

10 कुलालः कक्कुभे कुम्भकारे चाप्यञ्जनान्तरे ।
 केवलः कहनेऽपि स्यान्निर्णीते चैककृत्तयोः ॥
 कोमलं मृदुले तोये कोहलो मद्यभिद्यपि ।
 कोहलो 'वाद्यभेदेऽपि 'नाद्यशास्त्रप्रयोक्तारि ॥
 ग्रन्थीलस्तु करीरद्रौ विकङ्कततरावपि ।
 सग्रन्थौ चिषु भद्रायां गन्धोली वरटामटौ ॥

15 गरलं तृणपूले' च विषे माने नपुंसकम् ।
 गोपालस्तु नृपे गोपे गोकौलो मुमले हले ॥
 'गौरिलस्तु पुमाँल्लोहचूर्णे स्याद्गौरमर्षपे ।
 चपलश्चोरके मीने पारदे प्रस्तरान्तरे ॥
 चपला कमलाविद्युत्पुंश्चलीपिप्पलीपु च ।
 20 नपुंसकं तु शीघ्रे स्याद्वाच्यवत्तरले चले ॥

१ तु पुमान्, इति मा. ।

२ देव, इति मा. ।

३ नाग्र, इति मा. ।

४ स्त्रिषु पुरे, इति मा. ।

५ गौली, इति मा. ।

चन्द्रिलः पुंसि वास्तुकशकभेदेऽपि नापिते ।

चञ्चला तु तडिल्लक्ष्योः चञ्चलश्चपलेऽनिले ॥

चूडाला तूच्चटायां स्याच्चूडावति च वाच्यवत् ।

छगलं नीलवस्त्रे ना छागे स्त्री वृद्धदारके ॥

५ 'जम्बालः शैवलं पङ्के जगलो भेदकेऽपि च ।

मदनद्रौ पिष्टमद्ये पुंसि धूर्त्ते तु वाच्यवत् ॥

जटिला पिप्पलीमांस्योर्जटायुक्तेऽपि वाच्यवत् ।

जङ्गलं निर्जलस्थाने त्रिलिङ्गां पिशितेऽस्त्रियाम् ॥

जङ्गालस्तु मतः शौघ्रगमने नरि तद्विदाम् ।

१० जम्बलः पुंसि जम्बीरे 'बुद्धदेवान्तरेऽपि च ॥

जम्बूलो जम्बुविटपे पुंसि स्यात्क्रकचच्छदे ।

जाङ्गलो वातभृयिष्ठदेशे ना तु कपिञ्जले ॥

जाङ्गली विषविद्यायां जाङ्गलं 'जालिनीफले ।

जाङ्गली शृकशिख्यां स्यात्तरुलं चञ्चलेऽपि च ॥

१५ खड्गे च भास्वरे^१ चापि त्रिलिङ्गमुपदिश्यते ।

हारमध्यमणौ पुंसि यवागुसुरयोः स्त्रियाम् ॥

तण्डुलस्तु विडङ्गे स्याद्धान्यादिनिकरेऽपि च ।

तमालस्तिलके खड्गे तापिच्छे वरुणद्रुमे ॥

ताम्बूली स्त्री नागवल्यां ताम्बूलं क्रमुके मतम् ।

२० तातलो रुजि पाके च लोहकूटे मनोजवे ॥

१ जाबालो जगलेयङ्गे शैवले, इति मा. । २ बुद्धदेवा. इति मा. ।

३ जाङ्गली, इति मा. ।

४ विङ्ग. इत्यन्यत्र ।

५ स्मरे, इति मा. ।

तुमुलस्तु कलिद्रौ स्यात्तुमुलं रणसङ्कुले ।

तैतिलो गण्डके पुंसि स्त्रीबं तु करणान्तरे ॥

दुकुलं स्याच्छृणावस्त्रे क्षौमे च धवला गवि ।

वृषश्रेष्ठे^१ पुमान् वाच्यलिङ्गः शुक्ले च सुन्दरे ॥

5 नकुली कुक्कुटीमांस्योः पशुपाण्डवयोः पुमान् ।

नाकुली कुक्कुटीकन्दे रासायां चव्यके स्त्रियाम् ॥

नाभीलं वङ्गणे नार्याः कच्छगर्भाण्डयोरपि ।

निचुलो हिज्जले चापि निचोले च महीरुहे ॥

निर्मलं मलहीने स्यान्निर्माल्ये चाश्वकेऽपि च ।

10 निष्कलस्तु कलाश्रन्ये निस्तलं वर्तुले चले ॥

निष्कलं नष्टबीजे स्यान्नेपालो देशभिद्यपि ।

मनःशिलायां नैपाली सुवहा नवमाल्यपि^२ ॥

पल्लवं तिलचूर्णे स्यात्तथा मांसे नपुंसकम् ।

ना राक्षसेऽथ पटलं स्त्रीबं वृन्दे पुनर्न ना^३ ॥

15 छर्दिर्द्योगपिटके तिलके च नपुंसकम् ।

प्रतलं स्यात्तु पाताले तताङ्गलिकरे पुमान् ॥

ज्योत्स्नायां तु पटोला स्यात्पटोलं वस्त्रभिद्यपि ।

प्रवालो विद्रुमे वीणादण्डे किसलयेऽपि च ॥

पाञ्चाली पुत्रिकागौत्योः पाण्डवानां च योषिति ।

20 स्त्रियां पुम्भूमि निर्दिष्टो नीवृद्धेदेऽथ पांसुलः ॥

१ श्रेष्ठे, इति मा. ।

२ नवमाल्यपि, इति मा. ।

३ वे, इति मा. ।

पुंश्चले हरखद्वाङ्गे स्त्रियां स्यादसतौभुवोः ।
वाच्यलिङ्गः सरजसि श्वेतरक्ते तु पाटलः ॥
व्रीहिभेदे पाटला स्यात्तरौ पुष्पे तु पाटलम् ।
पाचलो राधनद्रव्येऽप्यनिलानलयोरपि ॥

- 5 पाकलं कुष्ठभैषज्ये पाकलः कुञ्जरज्वरे ।
पाचलं पाचने नाऽग्नौ राधनद्रव्यवातयोः ॥
पाटला पाटलौ स्त्री स्यादस्याः पुष्पे पुनर्न ना ।
आशुधान्ये पुमान् श्वेतरक्तवर्णे तु वाच्यवत् ॥
पातालं स्यान्नागलोके विवरे वडवानले ।
10 पातिलौ वागुगायां स्यान्नारौपात्रप्रभेदयोः ॥
पित्तलं तैजसद्रव्ये पित्तवत्यपि वाच्यवत् ।
'पित्तला तोयपिप्पल्यां पिच्छलो विजिलेऽन्यवत् ॥
स्त्री पोतिकाशिंशपयोः शान्मलीसिन्धुभेदयोः ।
पिप्पलः स्याच्चलदलं भक्तसिञ्चे तु पिप्पलम् ॥
15 तथैव सलिले वस्त्रच्छेदे पुंसि निरंशुके^१ ।
तथा पशुप्रभेदेऽपि कणायां पिप्पली मता ॥
पिञ्जलं तु हरिद्राभे कुशपत्रेऽपि कौट्यते ।
पिङ्गलो नागभेदे स्याद्देश्याभेदे तु पिङ्गला ॥
अपि दिङ्गागयोपायां पिङ्गलेति निगद्यते ।
20 पिञ्जोलेत्यवगदिता पत्रकाहलिका बुधैः^२ ॥

१ पिप्पला, इत्येके ।

२ पिप्पलवृक्षे, इत्यर्थः ।

३ ले, इति विश्वः ।

४ या तु पत्रकाहलिका, इति मा ।

तथा विहगभेदेऽपि पिचुलो जलवायमे ।
 पुङ्गलः सुन्दराकारे तथा स्यादात्मदेहयोः^१ ॥
 पेशलो रुचिरे दक्षे^२ फेनिलोऽरिष्टपादपे ।
 ना फेनिले त्रिषु क्लीबं कोलीमदनयोः फले ॥

5 बहुलः कृष्णपक्षेऽग्नौ शितौ च बहुला गवि ।
 'एलायां नीलिकायां च विहायसि नपुंसकम् ॥

कृत्तिकासु स्त्रियां भूमि मङ्गलो भूमिजे ग्रहे ।
 मङ्गला सितदूर्वोमे कल्याणे तु नपुंसकम् ॥
 सर्वार्थरक्षिणे^३ पुंसि मङ्गलः परिकीर्तितः ।

10 मण्डलः कुकुरे पुंसि बिम्बे च निवहे त्रिषु ॥
 क्लीबं तु परिधौ कोठे^४ देशे द्वादशराजसु ।
 'मञ्जुलं वाच्यवन्मञ्जौ जलरङ्गौ नपुंसकम्'^५ ॥
 जलाञ्चले निकुञ्जे च क्लीबं मञ्जुलमौरितम् ।
 मरुला तु नदीभेदे मारुलं तद्भवे त्रिषु ॥

15 महिला फलिनीनार्योर्मोतुलो मदनद्रुमे ।
 मातृभ्रातरि धत्तरे व्रीहिभेदे च कथ्यते ॥
 माचलो बन्दिचोरे स्यादपि च ग्राहरोगयोः ।
 मुसलः स्यादयोऽग्रे तु पुन्नपुंसकयोरपि ॥
 ग्रहगोधातालमूल्योराखुपर्यां च योषिति ।

20 मृणालं नलदे क्लीबं पुन्नपुंसकयोर्विसे ॥

१ तथा दाक्षिदेहयोरिति मा. ।

२ वृत्ते, इति मा. ।

३ चला, इति मा. । ४ दक्षिणे, इति मा. । ५ कोशे, इति मा. ।

६ मण्ड, इति मा. । • तु वामतः, इति मा. ।

मेखला खड्गबन्धे स्याद्रसनाद्रिनितम्बयोः ।

यमलं युगुले प्राहुर्यमली चोटिकादये ॥

रमालः सहकारेश्वोः क्लीबं मिल्हकबोलयोः ।

रामिलो रमणेऽनङ्गे लाङ्गलं पुच्छशेफयोः ॥

5 लाङ्गली तोयपिप्पल्यां क्लीबं तु कुसुमान्तरे ।

गृहदारुविशेषे गोदारणे तृणराजके ॥

लाङ्गली नारिकेलटौ^१ रेवतीरमणे पुमान् ।

लोहलः शृङ्खलाधार्येऽव्यक्तवाचिनि च त्रिषु ॥

वनलो गन्धमार्जारे वञ्चकव्याघ्रयोः पुमान् ।

10 'वण्टालो युद्धभेदे च नौकायां च खनिचके ॥

वञ्जुलस्तिनिशाणोकवेतसेषु निगद्यते ।

(वातु)लः पुंसि वात्यायां वाच्यवन्मारुतामहे ॥

'वामिलो दाम्भिके वामे त्रिषु स्याद्वार्दलं पुनः ।

दुर्दिनेऽथ भवत्येलानन्दायामपि वार्दलः ॥

15 विमला शातलायां स्याद्भुवो भेदे च निर्मले ।

विशाला त्विन्द्रवारुण्यामुज्जयिन्यां च कौर्त्यते ॥

'नृपरशोभिदोः पुंसि पृथुले त्वभिधेयवत् ।

विदुलस्तु पुमानम्बु^२वेतसे वेतसेऽपि च ॥

विपुलः पृथुलेऽगाधे मेरुपश्चिमभूधरे ।

20 विडालः स्यान्नेत्रपिण्डे तथा च वृषदंशके ॥

१ रक्षौ, इति मा. ।

२ वंसा, इति मा. ।

३ व्याम, इति मा. ।

४ मृगपक्षिभिदोर्गिति मेदिनी ।

५ ख. इति मा. ।

वृषलो गृञ्जने शूद्रे चन्द्रगुप्ते च वाजिनि ।
 शम्बलं कुलपाथेयमत्सरेषु समीरितम् ॥
 शकलं त्वचि खण्डे स्याद्रागवस्तुनि वल्कले ।
 शयालुः स्यादजगरे निद्राशीले गजेऽपि च^१ ॥

5 श्यामलो मेचकेऽस्वच्छे शृङ्गालुः शृङ्गया युते ।
 शृङ्गालुर्दोहदिन्यां स्याच्छार्दूलो व्याघ्ररक्षसोः ॥
 शार्दूलः पशुभेदे च सत्तमे^२ च निगद्यते ।
 शास्त्रलिङ्गैर्पभिहृष्टभिदोर्नरकतार्क्ष्ययोः ॥

10 श्रीफला नीलिकाधाच्योर्मालूरे पुंसि गद्यते ।
 शीतलं पुष्पकासीसे शैलजे मलयोद्भवे ॥
 शीतलं स्यादनुष्णेऽपि स्याद्विस्फोटेषु शीतला ।
 भवेदसनपर्यां च शीतलः शिशिरेऽन्यवत् ॥
 शीतलाख्या च शैवाले शैलेयेऽपि नपुंसकम् ।
 शृगालो वञ्चके दैत्यभेदे ना^३ डमरे स्त्रियाम् ॥

15 शृङ्खला^४ पुंस्कटीकाच्चोर्लोहरज्जौ च बन्धने ।
 शौष्कलः शुष्कमांसस्य पणके^५ पिशिताशिनि ॥
 'सरलः पूतिकाष्ठे स्यादुदारावक्रयोरपि ।
 सङ्कुलं वाच्यवद्याप्ते विस्पष्टार्थे वचस्यपि ॥
 सप्तला पाटलागुञ्जानवमालीषु च स्त्रियाम् ।
 20 तथा चर्मकपायां च सिध्मलस्तु किलासिनि ॥

१ च कुक्कुरे, इति मेदिनी ।

३ नग, इति मा. ।

५ लके, इति मा. ।

२ उत्तरस्थितः, इति शेषः ।

४ पुंखली, इति मा. ।

६ रसा, इति मा. ।

वाच्यवन्मत्स्यविकृतौ 'सिन्धुला त्वपि योषिति ।
 'सन्धिला तु सुरुङ्गायां नदीमदिरयोरपि ॥
 सुबेलः प्रणते शान्ते त्रिषु ना पर्वते) क्वचित् ।
 सुतलोऽट्टालिकाबन्धनागलोकप्रभेदयोः ॥

- 5 मता शब्दविदां पुंसां सूत्रालि'गजशृङ्खला ।
 हिङ्गुलो वर्णकद्रव्ये ना भाण्टा)क्यां तु हिङ्गुली ॥
 हेमलः स्यात्स्वर्णकारे ककलामे मिलान्तरे ॥

॥ इति लटतौयम् ॥

॥ अथ लचतुर्थम् ॥

- 'मुनेर्भेदे त्वपिशलो यथा चाऽऽपिशलिर्मतः ।
 अशमालाऽशसूत्रे स्यादरुन्धत्यामपौष्यते ॥
 10 प्रबले स्यादतिबलः स्त्रियामोषधिभिद्यपि ।
 अङ्गपालौ परौरभे धात्रीवेदिकयोः स्त्रियाम् ॥
 'उदूखलं (गु)ग्गुलौ स्यादुलूखलेऽपि न द्वयोः ।
 एकाष्टीलो बुकपुष्पे वनतिक्तौषधौ स्त्रियाम् ॥
 कोलाहले कलकलस्तथा सर्जरसेऽपि च ।
 15 मतं कर्मफलं कर्मविपाके कर्मरङ्गके ॥

१ संवि, इति मा. ।

२ संत्रिलो लसु तु, इति मा. ।

३ गङ्ग, इति मा. ।

४ अपिशलि मुनेर्भेदे कथिता पिशलि यथा, इति मा. ।

५ उलू, इति मा. ।

६ धावपि, इति मा. ।

कन्दरालः (लक्ष्म)तरौ 'गर्दभाण्डेऽपि सम्मतः ।

कमण्डलुस्तु करके 'पर्कटौपादपेऽपि च ॥

कुजम्भलो निगदितस्तस्करे शब्दवेदिभिः ।

तथा क्रोशध्वनौ क्रोशतालोऽपि गदितो बुधैः ॥

5 कुतूहलं कौतुके स्यात्प्रशस्तेऽपि तु वाच्यवत् ।

खतमालस्तु मेघे स्यादपि धूमे निगद्यते ॥

गन्धफल्गुपि गुन्द्रायां चम्पकस्य च कोरके ।

गण्डशैलो ललाटे स्याच्च्युते स्थूलोपले गिरेः ॥

घनवल्ली निगदिता सौदामिन्यां विशारदैः ।

10 चक्रवालोऽद्रिभेदे^१ स्याच्चक्रवालं तु मण्डले ॥

चतुःशलं सभागेहे प्रवदन्ति मनीषिणः ।

जलाञ्चलं स्वतोवारिनिर्गमे शैवलेऽपि च ॥

जयज्वाली निगदितो दीपे शब्दज्ञशेखरैः ।

त्वक्शाल्मली तु रम्भायां तृणसारा यथा भवेत् ॥

15 दलामलं मरुबके 'दमनेऽपि नपुंसकम् ।

ध्वनिनाला तु वीणायां वेणुकाहलयोरपि ॥

परिमलो विमर्देऽपि स्यान्मनोहरगन्धवत् ।

(सु)रतोपमर्दविकसद्देहरागादिसौरभे ॥

भवेत्पोटगलश्चापि नले च काशमीनयोः ।

20 भवेद्बहुफलाभिख्या मलयूनिपटुक्षयोः^५ ॥

१ वा, इति मा. ।

२ कर्कटो, इति मा. ।

३ हि भेदे, इति मा. ।

४ मद, इति मा. ।

५ तच्च नोपपत्तेः पुंसौति बोध्यम् ।

भस्मतूलं ग्रामकूटे पांशुवर्षे हिमेऽपि च ।
भद्रकाली तु 'गन्धोल्लीकात्यायन्योरपि स्त्रियाम् ॥
भम्भराली मक्षिकायामित्याहुः शब्दकोविदाः ।
महाकालो महादेवे किम्पाके प्रमथान्तरे ॥

5 मदकलो भवेन्मत्तेभम(दा)व्यक्तवाचिनीः ।
महाबला बलायां स्यात्सीमके तु नपुंसकम् ॥
बलीकूटे वाच्यलिङ्गो, मणिमाला निगद्यते ।
दन्तशतान्तरे हारे, महानीलो मणेर्भिदि ॥

तथैव स्याद्भृङ्गराजे कचिन्नागेऽपि गद्यते ।
10 मुक्ताफलं तु कर्पूरे मौक्तिके लवलीफले ॥
कदल्यां स्यान्मृत्युफला महाकालफले पुमान् ।
भवेद्यवफलो वेणौ मांसौकुटजयोरपि ॥

रक्तोपलं गैरिके तु वदन्ति मतिमज्जनाः ।
रजस्वला पुष्पवत्यां 'सौरभे तु रजस्वलः ॥
15 लोकपालो महेन्द्रेऽपि मतो भूमिपतावपि ।
लम्बनाल'स्तु जलजे वनमाली तु शार्ङ्गिणि ॥
वातकेलिः कलालापे पिङ्गदन्तश्चते पुमान् ।
शक्रचापे वातफलं तथैव जलदोपले ॥

भवेद्विचकिलो मल्लीद्रुभेदे मदनेऽपि च ।
20 दृहन्नला गुडाकेशे महापोटगले पुमान् ॥

सदाफलः स्कन्दफले नारिकेलेऽप्युदुम्बरे ।
 यः शिवायतनोत्सृष्टो मतः सन्ध्याबलिर्दृषः ॥
 सिनीवाली तु 'दृष्टेन्दुकलाऽमादुर्गयोः' स्त्रियाम् ।
 अवन्तिसोमे गदितं बुधैः सिद्धजलं त्विति ॥

- 5 अथ सौवर्चलं सर्जशारे च लवणान्तरे ।
 हस्तिमल्लोऽभ्रमातङ्गे शङ्खनागे^१ विनायके ॥
 हरितालं धातुभेदे स्त्री दूर्वाकाशरेखयोः ।
 हलाहलो ब्रह्मसर्पे ज्येष्ठिकायां विषेऽस्त्रियाम्^२ ॥
 हालाहलो विषे कौटे^३ हयलाला हयोरगे ॥
 ॥ इति लचतुर्थम् ॥

॥ अथ लपञ्चमम् ॥

- 10 आसुतौबल इत्याख्या 'कल्पपादपयज्वनोः ।
 भवेदुदण्डपालस्तु सर्पमत्स्यप्रभेदयोः ॥
 एककुण्डल इत्याख्या कुबेरबलभद्रयोः ।
 क्षपीटपाल इत्युक्तः केनिपातसमुद्रयोः ॥
 स्यात्पाण्डुकम्बलः श्वेतप्रावारग्रावभेदयोः ।
 15 वराहकाली कथिता तुर्यावर्ते तु शाब्दिकैः ॥
 भवेत्सुरतताली^४ तु दूतिकायां शिरःस्रजि ॥
 ॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये लान्तवर्गः ॥

१ न, इति मा. । २ पूर्णिमयोः, इति मा. । ३ नादे, इति मा. ।
 ४ विषे हालाहलोऽस्त्रियामिति मा. । ५ ज्येष्ठा, इति मा. ।
 ६ कन्यापालक, इति मेदिनी । ७ लाली, इति मा. ।

॥ अथ वान्तवर्गः ॥

वं प्रचेतमि जानीयादिवार्थे च तदव्ययम् ।
 'स्वं ज्ञातावात्मधनयोरात्मीये च प्रचक्षते ॥
 गन्धने वं तु मन्ताने पुंसि 'वः पवने मतः ।
 वा समुच्चय उद्दिष्टं विकल्पोत्प्रेक्षयोरपि ॥

॥ इति वैकम् ॥

॥ अथ वदितोयम् ॥

- 5 अविः सूर्ये गिरौ मेपे तथा कम्बलमूपके ।
 'अश्वः पुञ्जातिभेदे स्यात्तरङ्गे च' पुमानयम् ॥
 अध्वा ना पथि संस्थाने मासवस्कन्धकाययोः ।
 उर्ध्वं स्यादुच्छ्रिते तुङ्गे चोपगिष्टादपि स्मृतम् ॥
 एवं च स्यात्प्रकारार्थेऽव्ययं कविरिति ध्वनिः ।
 10 वात्मीयिकाव्ययोः काव्यकरे सूरौ' पुमानथ ॥
 कविः खलीने कथिता कण्वं पापे मुनौ पुमान् ।
 किण्वं पापे सुरात्रीजे खर्वो 'ह्रस्वन्यगर्थयोः ॥
 गर्वोऽभिमाने ग्रावा स्यात्प्रस्तरे च महीधरे ।
 ग्रीवा तु कन्धरायां स्यात्तत्तिरायामपौष्यते ॥

१ सं, इति मा. ।

२ स्यंध, इति मा.

३ अर्वा तु पक्षिमम्भेदे, इति मा. ।

४ न, इति मा. .

५ मुरे, इति मा. ।

६ ऋलो च, इति मा. :

मनोऽन्ते चारु गदितं चार्वस्तु कलहंसके ।
चार्वौ तु शोभनाबुध्यो 'ज्योत्स्नाधनदभार्ययोः ॥

ह्रविः शोभारुचो'र्योषिज्जवो वेगे च तद्वति ।
श्रौण्डपुष्पे जवा योषिज्जीवस्तु स्याद्गुमान्तरे ॥

5 वृहस्पतौ प्राणिनि च जीवं जीवा च जीवने ।
जीवा जीवन्तिकामौर्व्योर्वचा'सिञ्चितभूमिषु ॥

दवो दावश्च गदितौ वनाग्निवनयोरपि ।
द्वन्द्वं रहस्ये कलहे तथा मिथुनयुग्मयोः ॥

द्रवः प्रद्रावरसयोर्न ना नर्मणि विद्रवे ।

10 दर्वौ स्त्रियां यज्ञपात्रे दावं क्लीबे वने मतम् ॥
दार्वौ दारुहरिद्रायां तथा गोजिह्विकौषधौ ।
दिवं 'स्वर्गे च गगने क्लीबं दूर्वा तृणान्तरे ॥
देवः सुरे नृपे चैव घने देवः प्रकौर्तितः ।
देवमिन्द्रियमाख्यातं क्लीबं देवी पुनः स्त्रियाम् ॥

15 कृताभिषेकयोषायां तेजनीपृक्कयोरपि ।
दैवं भाग्ये च नियतौ देवसम्बन्धवत्यपि ॥

धवो दृक्षान्तरे धूर्ते पथ्यावपि निगद्यते ।
धन्वी धनुर्धरेऽपि स्याद्वर्जने ककुभद्रुमे ॥

धन्वा तु मरुदेशे ना क्लीबं चापे स्थलेऽपि च ।

20 ध्रुवः कौले हरौ शम्भौ वसौ योगे वटे मुनौ ॥

ध्रुवा मूर्वाशालिपर्ण्योर्गौतिसुग्भेदयोरपि ।
 ध्रुवं स्यान्निश्चिते क्लीबं तथा तर्के च शाश्वते ॥
 वदन्यपि विशेषज्ञा नवं चिपु' चतुष्टये ! ।
 नवो नव्ये स्तुतौ नीवी स्त्रीकटीवस्त्रबन्धने ॥

5 मूलद्रव्ये परिपणे स्रवः स्रष्टे स्तुतौ कपौ' ।
 शब्दे कारण्डवे भेके कुलके भेलके घने' ॥

स्रवं गन्धतुणे प्रोक्तं चण्डालजलकाकयोः ।
 'कैवर्तीमुस्तके चैव हंससारसकादिषु ॥

क्रमनिम्नमहीभागे, पक्वं परिणते तथा ।

10 विनाशाभिमुखे चापि प्रह्वः प्रणतनम्रयोः ॥
 पर्व क्लीबं महे ग्रन्थौ प्रस्तावे लक्षणान्तरे ।
 दर्शप्रतिपदोः सन्धौ विषुवत्प्रभृतिष्वपि ॥
 पार्श्वं स्यादन्तिके कक्षाधरे पर्शुगणेष्वपि च ।
 चक्रोपान्ते च पार्श्वं स्यात्प्राध्वं तु प्रणते मतम् ॥

15 तथैव प्राध्वमुदितं दूरवर्त्मनि बन्धने ।
 पूर्वं तु पूर्वजे प्राच्यां प्रथमे' श्रुतिभेदके ॥
 पृथ्वौ भूमौ महत्यां च त्वक्पद्यां कृष्णजौरके ।
 भवः क्षेमेशसंसारसत्तासम्प्राप्तिजन्मसु ॥

भावः स्वभावेऽभिप्राये चेष्टासत्तात्मजन्मसु ।

20 क्रियालीलापदार्थेषु बुधजन्तुविभूतिषु ॥

१ क्रिष्ण, इति मा. । २ स्यौ, इति मा. । ३ म्वे, इति मा. ।

४ स्तुतौ चेल्ले मुस्तके च कैवर्त्या च निगद्यते, इति मा. ।

५ प्रागथ, इति मा. ।

रत्यादौ^१ चाय रेवा स्यान्नद्यां^२ नील्यां स्मरस्त्रियाम् ।
लवो विलासे लेशे च छेदे काले च रामजे^३ ॥

लद्धा करञ्जभेदे स्यात्फले वाद्ये खगान्तरे ।
लघ्वौ ह्रस्वविवक्षायां प्रभेदे स्यन्दनस्य च ॥

5 विश्वं तु भुवने कृत्स्ने विश्वे देवेषु नागरे ।
विश्वाऽप्यतिविषायां स्याद्विश्वो भूम्नि वसौ मतः^४ ॥
बिम्बो ना श्रीफले प्रोक्तः शवः स्यात्प्राणवर्जिते ।
शावं तु स्याच्छवाऽऽशौचे शिवा तु स्यान्मृगान्तरे ॥
शिवं मोक्षे सुखे भद्रे सलिले च शिवो हरे^५ ।

10 वेदे योगान्तरे कौले वालुके गुग्गुलावपि ॥
पुण्डरीकद्रुमे चापि शिवा भूटात्मलौपधौ ।
सत्त्वं द्रव्ये गुणे वित्ते^६ व्यवसायस्वभावयोः ॥
पिशाचादा(वा)त्मभावे बले प्राणेषु जन्तुषु ।
सवो यज्ञे सुसन्धाने समग्रे सर्वमौरितम् ॥

15 सान्त्वं साम्नि च दाक्षिण्ये सुवो होमस्य पात्रके ।
शङ्खकौमूर्वयो^७श्चापि, सेवा स्यात्परिचारणे ॥
हव आज्ञाध्वराद्धाने^८ कथितः शब्दवेदिभिः ।
हावः प्रोक्तस्तु नाव्याङ्गे ह्रस्वः खर्वे^९ खरान्तरे ॥
क्षवः क्षुते पुमानुक्तो राजिकायां क्षवा मता ॥

॥ इति वद्वितीयम् ॥

१ घादौ, इति मा. । २ तु घां, इति मा. । ३ ठे, इति मा. ।

४ पुष्पेदवाजिकोः, इति मा. ।

५ रौ इति मा. ।

६ वृत्ते, इति मा. ।

७ कर्ष्यो, इति मा. ।

८ घाने, इति मा. ।

॥ अथ वहतीयम् ॥

अभावो मरणेऽसत्वेऽप्यधवा विधवास्त्रियाम् ।
अटवी तु वने प्रोक्ता निःशब्दे त्वरवो मतः ॥

अश्रवः श्रोत्ररहितेऽप्याहवो यागयुद्धयोः ।
आर्तवं स्त्रीरजस्युक्तमृतुजे तु मतं त्रिषु ॥

५ आश्रवोऽङ्गीकृतौ क्लेशे नान्यवद्वचनस्थिते ।
आरावश्चारवः शब्देऽप्याश्रवं स्नान ईष्यते ॥

उड्ववो यादवभिदि महं च क्रतुपावके^१ ।
उत्सवो मह उत्सवे^२ इच्छाप्रसरकोपयोः ॥

कारवौ मधुरादीप्यत्वक्पञ्चीकृष्णजौरयोः ।

१० किरवः स्यात्तु दुःशब्दे कितवो मत्तधूर्तयोः ॥

कनकाह्वयवृक्षे च पेचके कितवो मतः ।
केशवोऽजे च पुन्नागे पुंसि केशवति त्रिषु ॥

कैतवं तु छले^३ द्यूते कैरवः कितवे रिपौ ।
कैरवौ चन्द्रिकायां स्यात्कुमुदेऽपि तु कैरवम् ॥

१५ कौरवो राजभेदेऽपि तथा काके निगद्यते ।
नभश्चरे च गन्धर्वो रागभेदे तुरङ्गमे ॥

पुंस्कोकिले गायके वा चाऽन्तराभवदेहके ।
गालवो^४ लोभ्रवृक्षे स्थान्मुनिभेदे च कौर्तितः ॥

१ लके, इति मा. .

२ पौडा, इति मा. ।

३ द्यूते कैत, इति मा. ।

४ वली, इति मा. ।

गाण्डीवो गाण्डिवश्चापि कार्मुकेऽर्जुनकार्मुके ।
गाण्डीवगाण्डिवे क्लीबे^१ स्यातामर्जुनधन्वनि ॥

तपस्वी तापसे चानुकम्प्ये त्रिष्वथ^२ योषिति ।
मांसिकाकटुरोहिण्योस्तरस्वी शरवेगिनोः ॥

5 ताण्डवं तृणभेदे स्यान्नाश्वे च परिकीर्तितम् ।
त्रिदिवं तु सुखे स्वर्गे स्वर्गद्यां त्रिदिवा मता ॥

द्विजिह्वस्तु^३ खले सर्पे दीदिविर्धिषणान्नयोः ।
दानवस्तु दनोः पुत्रे काष्ठीये दारवं मतम् ॥

दृष्टजे द्रुभवं प्राहुर्धनुजे धैनवं मतम् ।

10 निष्पावस्तु^४ श्रृर्षवायौ राजमाषे कडङ्गरे ॥

निष्पावः^५ शिम्बिकायां स्यान्निर्विकल्पेऽन्यलिङ्गकः ।

निह्वो निहृतौ प्रोक्तः^६ विश्वामापलापयोः ॥

प्रभवो जन्महेतौ स्यात्प्रभावे वत्सरेऽपि च ।

आद्योपलब्धये स्थानेऽपाम्भूले^७ मुनिभिद्यपि ॥

15 प्रसवः पुष्पफलयोरपत्ये गर्भमोचने ।

उत्पादे च प्रसेवस्तु वीणाङ्गस्यूतयोर्मतः^८ ॥

प्रभावस्तेजसि प्रोक्तः शक्तौ चापि पराक्रमे ।

पल्लवो विटपे खड्गे विस्तरेऽपि चले^९ मतः ॥

१ गाञ्जीवगाञ्जिवे चापि, इति मा. ।

३ ह्ना तु, इति मा. ।

५ वो पि च निष्पावे, इति मा. ।

७ दृतौ, इति मा. ।

२ त्रिष्ठिय, इति मा. ।

४ ह्वो, इति मा. ।

६ मुले, इति मा. ।

८ प्यपले, इति मा. ।

शृङ्गारेऽलङ्कारागेऽपि तथा किसलयेऽपि च ।
पञ्चत्वं चापि पञ्चानां भावे प्राणायामेऽपि च ॥
पार्थिवो नृपतौ भूमिविकारे पार्थिवं चिषु ।
पार्थिवी पार्थिवा चापि पृथिव्यां तु मता स्त्रियाम् ॥

5 पार्थिवी स्यात्तुगायां च पुङ्गवो भेषजे' मतः ।
बलीवर्दे च श्रेष्ठेऽपि' फेरवो जम्बुकेऽस्तपे' ॥

बल्लवः स्तूपकारे स्याद्वीमसेने च गोदुहि ।
बान्धवो बन्धुसुहृदोर्भागवो गजधन्विनोः ॥

शुके परशुरामे च भार्गवी पार्वतीश्रियोः ।
10 दूर्वायां चापि कथिता भैरवः शङ्करे मतः ॥
भैरवो तु स्त्रियां देव्यां भौषणे वाच्यलिङ्गकः ।
माधवोऽजे मधौ राधे 'वासवे ना स्त्रियां मिधौ ॥

माधवी मद्यभेदेऽपि तथा यादवयोषिति ।
कुट्टिन्यामपि वामन्त्यां' माधवी मधुशर्करा ॥

15 मालवो देशभेदे स्यान्मानवो नरि कीर्तितः ।
मानवश्च मनोर्वशे भृङ्गराजे तु मार्कवः ॥
मार्त्तवं ! मृद्विकारे स्यान्मृदूत्वे मार्दवं स्मृतम् ।
मेधावी ना शुके ब्राह्म्यां स्त्रियां मेधान्विते चिषु ॥

यादवो राजभेदे स्याद्राजौवं नलिने मतम् ।
20 राजीवो हरिणे मीने राघवो रघुवंशजे ॥

१ पिब्यवोर्न रसे, इति मा. ।

२ बन्दन्दि शब्दिकर्जनः, इति मा. ।

३ सरे, इति मा. ।

४ यादवे, इति परे ।

५ च सुवासिन्या, इति मा. ।

महामौने च गदितो रौरवो नरकान्तरे ।
 वाडवो ब्राह्मणेऽपि स्याद्वाडवा द्विजयोषिति ॥
 अश्वयां कुम्भदास्यां च मतो राजान्तरेऽपि ना ।
 वाडवं करणे स्त्रीणां घोटकौघे नपुंसकम् ॥

5 पाताले चाथ पुंसि स्याद्वाडवो वडवानले ।
 वासवः स्यान्महेन्द्रेऽपि विस्रवस्तु विपर्यये ॥
 विभवो धननिर्वृत्त्योर्विद्रवो विद्रुतौ धियि ।
 विभावः स्यात्परिचये रण्डायां विधवा मता ॥

10 शात्रवं भावसंहत्योः शत्रूणां शात्रवो द्विपि ।
 शाम्भवस्तु भवेच्छैवेऽप्युमायां शाम्भवौ मता ॥
 श्रीभवो मदने प्रोक्तः श्रीधवो गरुडध्वजे ।
 सम्भवः कथितो हेतावुत्पत्तौ मेलकेऽपि च ॥
 आधारानतिरिक्तत्वेऽप्याधेयस्य निगद्यते ।
 संरवः कथितः शब्दे स्वभावः प्रकृतौ स्मृतः ॥

15 सुग्रीवः स्यात्कृष्णहये तथैव स्रवणेश्वरे ।
 सुग्रीवः शोभनग्रीवे सुमवः प्रसवे शुभे ॥
 सुपवौ कारवेले स्यात्कृष्णजौरकजौरयोः ।
 सुधन्वा प्रौढधानुष्के तथा स्याद्विश्वकर्मणि ॥
 विष्णौ नृपविशेषे च सुपर्वा तु शरे मतः ।
 20 त्वक्सारोऽपि सुपर्वा स्यात्पर्वधूमसुरेष्वपि ॥
 सैन्धवं माणिमन्योऽपि सिन्धुदेशोद्भवाश्वयोः ॥

॥ इति वृत्तीयम् ॥

॥ अथ वचतुर्थम् ॥

अपह्नवोऽपलापे स्यात्स्नेहे चापह्नवो मतः ।

अनुभावः प्रभावे स्यान्निश्चये भावसूचने ॥

भवेदभिपवः स्नाने मद्यमन्यानयज्ञयोः ।

आदीनवः पुमान्दोषे परिलेशदुरन्तयोः ॥

5 शिवधन्वन्थाजगवं शाक्र उच्चैःश्रवा हये ।

उपस्रवः सैहिकेये विस्रवोत्पातयोरपि ॥

किष्कुपर्वा पुमानिष्टौ वेणौ घाटगलेऽपि च ।

कुशीलवस्तु वाल्मीकौ नटयाचकयोरपि ॥

जलबिल्वः^१ कर्कटे स्यात्पञ्चाङ्गे जलचत्वरे ।

10 जायाजौवौ तु पुंसि स्यान्नटे च बकपक्षिणि ॥

जौवञ्जौवो वृषभेदे तथा पक्षिण्यपि क्वचित् ।

स्यात्तिक्तपर्वा चानन्ता^२ गुडूचीयष्टिषु स्त्रियाम् ॥

ज्वालामुखौ शृगालौ या दौमजिह्वाति सा मता ।

धामार्गवस्त्वपामार्गं घोषके^३ च निगद्यते ॥

15 प्रतिश्रवोऽङ्गौकारे स्यात्परिभावस्तिरस्कृतौ ।

पराभवस्तिरस्कारे विनाशे चापि कथ्यते ॥

पारिस्रवः स्यात्तपले व्याकुले च परिश्रुतः ।

पारशवस्तु शस्त्रे^४ स्याद्विजाच्छूद्रासुते^५ तथा ॥

१ जीवः, इति मा. ।

२ तिक्तपर्वाङ्गौलमोचि, इति मा. ।

३ टके, इति मा. ।

४ शस्त्रे, इति मा. ।

५ म्हासुते, इति मा. ।

परस्त्रीतनये चापि तथा पारशवो^१ मतः ।
 पारङ्गते पारदृश्वा कथितस्तत्त्ववेदिभिः ॥
 पितृदेवो यमे प्रोक्तः पिण्डजीवी तु दुर्दिजे ।
 पुटग्रीवो निगदितो गर्गरीताम्रकुम्भयोः ॥

5 पुष्पधन्वा रतिपतौ पृषदश्वः समीरणे ।
 बलदेवो बले वायौ चायमाणौषधौ स्त्रियाम् ॥
 महादेवः पञ्चमुखे महादेवी तु तत्स्त्रियाम् ।
 रन्तिदेवो भूपभेदे^२ तथैव गरुडध्वजे ॥

रोहिताश्वश्चित्रभानो^३ हरिश्चन्द्रनृपात्मजे ।
 10 वीरुद्देवः स्मृतस्त्विन्दाविन्द्रे दृढश्रवा मतः ॥
 हरिश्चन्द्रो भूपभेदेऽप्यथशैतशिवं पुनः ।
 शैलेये माणिमन्ये चाप्यथ शैतशिवं^४ विदुः ॥
 सैन्धवे चाश्रमपुष्पे च मश्यां^५ शैतशिवो मतः ।
 सहदेवा बलादण्डोत्पलयोः शारिवौषधौ ॥

15 सहदेवी तु सर्पाक्ष्यां सहदेवस्तु पाण्डवे ॥

॥ इति वचतुर्थम् ॥

॥ अथ वपञ्चमम् ॥

मता शब्दविभागज्ञैः कावेर्यामर्धजाह्नवी ।
 आशितम्भवमन्नाद्ये तृप्तावप्यशितम्भवः ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये वान्तवर्गः ॥

१ सवो, इति मा. ।

२ भेदे, इति मा. ।

३ भवमिति मा. ।

४ शतपुष्पायां शम्भा, इति मा. ।

॥ अथ शान्तवर्गः ॥

अंशुः सूत्रादिसूत्रांशे किरणे च दिवाकरे ।
अंशस्तु स्यादेकदेशे भुक्तावाशो निगद्यते ॥
आशा दिशि च तृणायामाशुः स्याद्वीहिशौघयोः^१ ।
ईशः स्वामिनि रुद्रे च स्याद्रीशा हस्तदण्डके ॥

5 काशस्तृणे रोगभेदे काशी वाराणसीपुरे^२ ।
कौशो दिग्म्बरे प्रोक्तो वानरेऽपि निगद्यते ॥
कुशो रामसुते द्वीपे पापिष्ठे योक्तृमत्तयोः^३ ।
कुशो दर्भे कुशी फाले कुशा वल्यां कुशं जले ॥

केशस्तु वरुणे चापि कुन्तले वालकेऽपि च ।
10 क्लेशः कोपेऽपि दुःखेऽपि व्यवसायेऽपि गद्यते ॥
केशी केशवति प्रोक्तश्चोरपुण्यां^४ च दानवे ।
कोशः स्यादर्थसङ्घाते^५ जातिकोशे च कुड्मले ॥
पात्रे दिव्येऽपि गदितस्तथा खड्गपिधानके ।
कोशस्त्वाकोशकरणे भूमानेऽपि प्रचक्षते ॥

15 अस्यूले तु दशः प्रोक्तः खशः स्यान्नौदन्तरे ।
दर्शस्तु दर्शने सिन्धौ तथा सूर्येन्दुसङ्गमे ॥
पक्षान्ते वैदिकविधावपि दर्श उदीरितः ।
दंशः कौटविशेषे च वर्मदंशनयोरपि ॥

१ वीहिमिच्छोन्नयोर्हपि, इति मा. .

२ एरि, इति मा. ।

३ मन्त्रयोः, इति मा. ।

४ कोष्ठे, इति मा. ।

५ केशकेशवति प्रोक्तश्चोरपुण्यां, इति मा. । ६ मन्धाने, इति मा. ।

दशाऽवस्थादीपवर्त्योर्वस्त्रप्रान्ते' च गद्यते ।
 नाशः पलायने मृत्यौ पाशः पश्यादिवन्धने ॥
 कर्णान्ते शोभनार्थः स्यात्कचान्ते निकरार्थकः ।
 छात्राद्यन्ते च निन्दार्थो मृगादौ पशुरीर्यते ॥

5 पशुः स्यादायुधभिदि पेशौ मांस्यसिकोशयोः ।
 पलपिण्ड्यां मण्डभेदे सुपक्वकणि(के)ऽपि च ॥
 मेघादिपुञ्जयो राशिर्वंशो वेणौ कुलेऽपि च ।
 वर्गे ^१पृष्ठास्थिवयवे वशा नार्यां निगद्यते ॥

वन्धगव्यां दुहितरि हस्तिन्यामपि कौर्त्तिता ।
 10 वशो जनस्पृहायां त्रिषायत्तत्वप्रभुत्वयोः^२ ॥
 वेशो वेश्यागृहे प्रोक्तो वेशोऽपि गृहमात्रके ।
 नेपथ्ये च शशो वीले^३ रोध्रे नृपशुभेदयोः ॥
 शशो मृगविशेषेऽपि माशस्त्वाशावति त्रिषु ।
 स्पर्शो वर्गाक्षरे दाने स्पर्शने स्पर्शके रुजि ॥

16 स्पर्शः स्यात्सम्परायेऽपि प्रणिधावपि पुंस्ययम् ।
 स्पशश्चारे निगदितः स्वेशश्च धनदे मतः ॥

॥ इति शब्दितृतीयम् ॥

॥ अथ शब्दितृतीयम् ॥

आदर्शो दर्पणे टीकाप्रतिपुस्तकयोरपि ।
 उड्डीशः स्यात्तु चण्डीशे देवताशास्त्रभेदयोः ॥

१ भूमि, इति शेषः ।

३ कौवमिति शेषः ।

२ पृच्छाव, इति मा. ।

४ शरावाले, इति मा. ।

उपांशुः स्वरभेदे स्यादुपांशु 'विजनेऽव्ययम् ।

कपिशा तु नदीभेदे कपिले सिल्हकेऽपि च ॥

कपौश इति सुग्रीवे कर्कशो निर्दये दृढे ।

कर्कशः क्रूरपुरुषे क्षपाणेऽपि निगद्यते ॥

5 इक्षौ माहसिके कामे मर्दकम्पिल्लयोरपि^१ ।

कौनाशस्तु यमे शूद्रे कर्पकोपांशुघातिनोः ॥

कुलिशो न स्त्रियां प्रोक्तो दम्भोलौ ना भयान्तरे ।

गणेशः स्याद्विघ्नराजे गिरौशो गिरिशो मृदं ॥

गिरौशः स्याद्विघ्नराजे गिरौशो वाक्पतावपि ।

10 ग्रहेशः स्यात्सवितरि ग्रहेशो ग्रहपेऽपि च ॥

गोपेशो नन्दगोपालं गोपीशः सम्भृक्पणयोः ।

तुङ्गौशस्तु पुमान् गौरीकान्तं च हिमदौधितौ ॥

दुःस्पर्शस्तु खरस्पर्शे कण्टकार्यां यवामके ।

निस्त्रिंशो निर्दये खड्गे निर्वेशो मूर्च्छने^२ऽपि च ॥

15 भोगे च वेतने^३ चापि, निवेशस्तु निगद्यते ।

शिविरोद्वाहयोश्चापि विन्यासेऽपि तथा मतः ॥

निदेश उपकरणे स्याच्छामने परिभाषणे ।

नौकाशो निश्चये तुल्ये प्रकाशः स्फुटहास्ययोः ॥

उद्योते च प्रमिद्वे च प्रदेशो देशमात्रके ।

20 भित्तौ मानविशेषे च पलाशः किंशुकेऽस्रपे ॥

१ व्य, इति मा. ।

२ पिप्पलयोरपि, इति मा. ।

३ चवा, इति मा. ।

४ मूर्च्छितं, इति मा. ।

५ मन्देहने, इति मा. ।

शयां च हरिते पत्रे पिङ्गाशं जात्यकाञ्चने ।
पिङ्गाशी नीलिकायां स्यान्मत्स्यपक्षीशयोरपि ॥

बालिशस्तु शिशौ मूर्खे भूकेशः शैवले वटे ।
(अ)वल्लुजे तु भूकेशी लोमशो लोमवत्यपि ॥

5 मेघे मुनिविशेषे च शूकशिख्यां च लोमशा ।
काकजङ्घामृगाल्येलामहामेदास्वपौरिता ॥

काशीसे^१ शाकिनीभेदे विवशस्त्ववशात्मनि ।
स्यादरिष्टाद्दुष्टधियि^२ विकाशो विजनेऽन्तिके ॥

व्यक्तौ प्रकाशे सदृशं^३ समे चैवोचितेऽपि च ।

10 संवेशस्तु मतः स्वापे तथा स्त्रीरतबन्धने ॥

सुखाशो राजतिनिशे^४ शोभनाशप्रचेतसोः ।
स्नेहार्थिनि स्यात्स्नेहाशो दीपेऽपि च निगद्यते ॥

सुधांशुः स्यात्क्षपानाथे शुद्धांशेऽपि निगद्यते ।
हताशो निर्दये चाशारहिते निष्कृपे खले ॥

॥ इति शब्दतृतीयम् ॥

॥ अथ शब्दतुर्यम् ॥

15 अपदेशः^५ स्मृतो लक्ष्ये निमित्तव्याजयोरपि ।
अपभ्रंशोऽपशब्दे स्याद्वाषाभेदावपातयोः ॥

१ मत्स्यपक्षीशयोरपि, इति मा. ।

२ रिष्टद्विष्टधियोच्चापि, इति मा. ।

३ राजितनिशोः, इति मा. ।

४ तिमि, इति मा. ।

५ तथैवोप, इति मा. ।

६ भ्रंशः, इति मा. ।

आश्रयाशो हृतवहे भवेदाश्रयनाशिनि ।
उपस्पर्शः स्पर्शमात्रं स्नानाचमनयोरपि ॥
उपदंशो विदंशे च मेद्वरोगेऽपि वर्तते ।
कर्णिवंशो भवेन्मृच्च इत्याहुः शब्दवेदिनः ॥

5 खण्डपशुः^१ पशुरामे शङ्करे चूर्णलेपिनि^२ ।
खण्डामलकभैषज्ये मिहिकातनयेऽपि च ॥

“कवारवच्छैवले स्याज्जलकेश इति स्थितिः ।
जीवितेशः आशुदेवे तथा स्याज्जीवितप्रदे ॥

नागपाशः स्त्रीकरणे तथैव वरुणायुधे ।

10 पञ्चदशौ त्वमापूर्णमास्योः मञ्जुयुते^३ऽपि च ॥

प्रतिष्कशस्तु रोगे स्याद्वार्ताहरमहाययोः ।

परिवेशो वेष्टनेऽपि परिधावपि कीर्तितः ॥

पादपाशौ^४ खड्गकायां^५ मृङ्गलाकटकेऽपि च ।

पुरोडाशो हविर्भेदे^६ चमस्यां पिष्टकस्य च ॥

15 मातृवंशः सभामध्ये मातामहकुलेऽपि च ।

॥ इति शततुर्थम् ॥

॥ अथ अष्टमम् ॥

सेनानिवेशः शिबिरे ।

इति शब्दरत्नसमन्वये राजाकोशापरपर्याये शान्तवर्गः ॥

१ रोमे, इति मा. । २ झपशुः, इति मा. । ३ केपिनि, इति मा. ।

४ कवाल, इति मा. । ५ नरे, इति मा. । ६ पदपाशौ, इति मा. ।

७ खड्गतायां इति मा. ।

८ वस, इति मा. ।

शद्यां च हरिते पचे पिङ्गाशं जात्यकाञ्चने ।
पिङ्गाशी नीलिकायां स्यान्मत्स्यपल्लीशयोरपि ॥

बालिशस्तु शिशौ मूर्खे भूकेशः शैवले वटे ।
(अ)वल्गुजे तु भूकेशी लोमशो लोमवत्यपि ॥

5 मेघे मुनिविशेषे च श्रुकशिख्यां च लोमशा ।
काकजङ्घाशृगाल्येस्लामहामेदास्वपौरिता ॥

काशीसे^१ शाकिनीभेदे विवशस्त्ववशात्मनि ।
स्यादरिष्टाद्दुष्टधियि^२ विकाशो विजनेऽन्तिके ॥

व्यक्तौ प्रकाशे सदृशं ^३समे चैवोचितेऽपि च ।

10 संवेशस्तु मतः स्वापे तथा स्त्रीरतबन्धने ॥

सुखाशो राजतिनिशे^४ शोभनाशप्रचेतसोः ।
स्नेहार्थिनि स्यात्स्नेहाशो दीपेऽपि च निगद्यते ॥

सुधांशुः स्यात्क्षपानाये शुद्धांशेऽपि निगद्यते ।
हताशो निर्दये चाशारहिते निष्कृपे खले ॥

॥ इति शततौयम् ॥

॥ अथ शततुर्थम् ॥

15 अपदेशः^५ स्मृतो लक्ष्ये निमित्तव्याजयोरपि ।
अपभ्रंशोऽपशब्दे स्याद्भाषाभेदावपातयोः ॥

१ मत्स्यपल्लीशयोरपि, इति मा. ।

२ सिमे, इति मा. ।

३ रिष्टद्विष्टधियोश्चापि, इति मा. ।

४ तथैवोप, इति मा. ।

५ राजतिनिशोः, इति मा. ।

६ अंशः, इति मा. ।

आश्रयाशो हृतवहे भवेदाश्रयनाशनि ।
उपस्पर्शः स्पर्शमात्रं स्नानाचमनयोरपि ॥
उपदंशो विदंशे च मेढ्ररोगेऽपि वर्तते ।
कर्णिवंशो भवेन्मध्य इत्याहुः शब्दवेदिनः ॥

5 खण्डपशुः^१ पशुरामे शङ्करे चूर्णानेपिनि^२ ।
खण्डामलकभैषज्ये मिहिकातनयेऽपि च ॥

"कवारवच्छैवले स्याज्जलकेश इति स्थितिः ।
जौवितेशः आह्वदेवे तथा स्याज्जीवितप्रदे ॥

नागपाशः स्त्रीकरणे तथैव वरुणायुधे ।

10 पञ्चदशौ त्वमापूर्णमास्योः सङ्ख्यायुते^३ऽपि च ॥

प्रतिष्कशस्तु रोगे स्याद्वाक्ताहरमहाययोः ।

परिवेशो वेष्टनेऽपि परिधावपि कीर्तितः ॥

पादपाशौ^४ खड्गकायां^५ शृङ्खलाकटकेऽपि च ।

पुरोडाशो हविर्भदे^६ चमस्यां पिष्टकस्य च ॥

15 मातृवंशः सभामध्ये मातामहकुलेऽपि च ।

॥ इति शततुर्थम् ॥

॥ अथ अथपञ्चमम् ॥

सेनानिवेशः शिविरे ।

इति शब्दरत्नसमन्वये राजाकोशापरपद्यांशे शान्तवर्गः ॥

१ रोमे, इति मा. । २ ज्ञपशुः, इति मा. । ३ केषिनि, इति मा. ।

४ कवाल, इति मा. । ५ न्तरे, इति मा. । ६ पदयाशौ, इति मा. ।

७ खड्गतायां इति मा. ।

८ वम, इति मा. ।

॥ अथ वान्तवर्गः ॥

॥ अथ षड्वितीयम् ॥

अर्घो रोगविशेषे स्यादार्घः स्यादृषिसम्भवे ।
उषा स्यादाणकन्यायां रात्रावपि तथा मतां ॥
उषस्तु रात्रिशेषे स्यात्तथा कामिनौगुगुलौ ।
ऋषिर्वेदे वसिष्ठादौ दौधितौ च पुमानयम् ॥

5 ऋक्षः पर्वतभेदे स्याद्भल्लूके शोणकेऽपि च ।
कृतवेधे^१ त्वन्यलिङ्गो नक्षत्रे पुन्नपुंसकम् ॥
कर्षस्तु मानभेदे स्यात्कर्षणेऽपि प्रकीर्तितः ।
कर्षूः स्मृतः करौषाग्नौ तथा 'कुल्येष्टिखातयोः ॥
कोषः खड्गपिधाने स्याद्विद्ये पात्रे^२ च कुड्मले ।
10 जातिकोशेऽर्थसङ्घाते^३ पेश्यां शब्दादिसङ्घाते ॥

घोषत्वाभौरपल्ल्यां स्यात्कांस्ये चाम्बुदनिस्वने ।
गोपालध्वनिघोषे च घोषा मधुरिकौषधौ ॥
भूषा नागबलायां स्यात्तापमत्स्याटवीषु ना ।
पिपासालिप्सयोस्तर्घस्तुपो धान्यत्वगक्षयोः ॥

15 तृषा लिप्सातृष्णयोश्च दोषा रात्रौ मता स्त्रियाम् ।
दोषः करे च पापेऽपि प्रैषः क्लेशे च मर्दने ॥
उन्मादे प्रेषणे चापि पौषो मासान्तरे मतः ।
मार्घः शाकविशेषेऽपि सतां मारिषवन्मतः ॥

१ वे, इति मा. ।

२ पात्रे, इति मा. ।

२ कुल्योल्ल, इति मा. ।

३ ह्याने, इति मा. ।

माघो ब्रौह्मन्तरे मूर्खे मानत्वभेददोषयोः ।
मिधं व्याजे स्पर्धने' च मेघो राश्यन्तरे पशौ ॥
वर्षोऽस्त्री भारतादौ च जम्बूद्विपाब्ददृष्टिषु ।
प्रादृष्टकाले स्त्रियां भूमि विपं छेडे जलेऽपि च ॥

- 5 विषा त्वौषधभेदे स्याद्वयो राश्यन्तरे मतः ।
धर्मे च गोपतौ शुक्रे शुक्रले वामके वरे ॥
मृषके मैथुनेऽपि स्यात्कपिकच्छां वृषा स्मृतां ।
शृङ्गां वृषा निगदिता यतीनामामने वृषौ ॥
शुषिः शोषे बिले स्त्री स्याच्छेषः सङ्कर्षणेऽपि च ।
10 वधेऽनन्ते चोपयुक्तेतरनिर्मात्यवस्तुनि ॥
शोषो यश्मणि शुष्कत्वे हर्षस्तोषे हृषिस्तथा ।
हेषाऽश्वशब्दे गदिता शब्दमात्रेऽपि कुचचित् ॥

॥ इति षड्वितीयम् ॥

॥ अथ षड्वितीयम् ॥

- अभीषुः प्रगहे रश्मावाकर्षो द्यूत इन्द्रिये ।
आकर्षः शारिफलके कोदण्डाभ्यामवस्तुनि ॥
15 आमिधं भोग्यवस्तुन्यप्युष्णीषं लक्षणान्तरे ।
शिरोवेष्टे किरीटे चाप्युत्प्रेक्षाऽनवधानके ॥

१ शर्धने, इति मा. ।

२ कपिकच्छां वृषा प्रोक्ता मृषके मैथुनेऽपि च ; इति मा. ।

- कल्मषं^१ किल्बिषे क्लीबं पुंसि स्यान्नरकान्तरे ।
 कल्माषं^२ करणे चापि कल्माषो राक्षसान्तरे ॥
 कल्माषस्तु भवेत्कृष्णे कल्माषः कृष्णपाण्डरे ।
 कल्माषस्तु मुनौ कापि कारूपो नौरुदन्तरे ॥
- 5 कल्मुषं त्वाविले पापे किल्बिषं^३ पापरोगयोः ।
 कुल्माषमपराधे स्यात्काञ्जिके यावके पुमान् ॥
 गण्डूषो मुखपूतौ स्यात्कारिहस्ताङ्गुलावपि ।
 गण्डूषः प्रसृतिमिते^४ जिगीषुर्जेतुमिच्छुके ॥
 जिगीषुरपि च प्रोक्तो व्यवसायप्रकर्षयोः ।
- 10 तारीषी त्विन्द्रकन्यायां ना 'स्वर्गेऽम्बुधिकाञ्चने ॥
 नहुषो नागभेदे स्यात्सोमवंशोद्भवे नृपे ।
 निकषः 'शाणफलके निकषा यातुमातरि ॥
 निमेषो निमिषश्चापि कालभेदेऽग्निमीलने ।
 परुषं निष्ठुरोक्तौ स्याद्रुक्षे चापि च 'कर्बुरे ॥
- 15 परूषं कुफले प्रोक्तं परुषं परुषस्तथा ।
 प्रदोषः कालभेदे स्यात्प्रदोषो दोष इत्यपि ॥
 प्रत्यूषोऽहर्मस्त्रे चाथ वसावपि निगद्यते ।
 पौषममृते सप्तदिनावधिपयस्यपि ॥
 पुरुषो नरि साङ्ख्ये प्रोक्तः पुन्नागपादपे ।
- 20 पौरुषं पुरुषस्योक्तं भावे कर्मणि तेजसि ॥

१ क्लमिति मा. ।

२ काक्मलमिति मा. ।

३ लं, इति मा. ।

४ प्रवृत्तौ चोन्मिते चापि, इति मा. ।

५ तवो, इति मा. ।

६ स्वर्गे बुद्धि, इति मा. ।

७ शाण, इति मा. ।

८ ध्वर्ष, इति मा. ।

ऊर्ध्वविस्तृतदोःपाणि'नृमाने चाभिधेयवत् ।
 कृताभिषेकासैरिभ्योर्मद्विधौ चौपधौभिदि ॥
 मनीषा धिषणायां स्यान्मनीषौ गौष्पतौ बुधे ।
 मारिषः शाकभेदे स्यान्मारिषा दक्षमातरि ॥
 ५ नाद्योक्तौ मारिषश्चार्थे^१ तथैव कनकेऽम्बुधौ ! ।
 रौहिपं तृणभेदे स्यात्पुमांस्तु हरिणान्तरे ॥
 विस्त्रेपो विधुरेऽयोगे शुश्रूषा स्यादुपासने ।
 कथने श्रोतुमिच्छायां सेमुषौ तु मता मतौ ॥
 शैलूषोऽपि नटे बिल्वे संहर्षस्तु प्रभञ्जने^२ ।
 १० "सङ्घर्षस्तु मतो घृष्टौ स्पर्शायामपि कौर्तितः ॥

॥ इति षष्ठतीयम् ॥

॥ अथ षष्ठतुर्थम् ॥

अनिमेषः सुरे मत्स्येऽप्यनुकर्षोऽनुकर्षणे ।
 तथैव च रथस्याधःस्थितदारुणि चेप्यते ॥
 अनुतर्षः सुरापानपात्रे तृष्णाभिलाषयोः ।
 अलम्बुषः प्रहस्ते^३ च छर्दने राक्षसान्तरे ॥
 १५ अलम्बुषा तु मुण्डौर्यां सुकुमारौगणान्तरे ।
 अम्बरीषं रणे आध्रे^४ क्लीबं पुंसि नृपान्तरे ॥

१ दोषणि, इति मा. ।

२ र्थे, इति मा.

३ हर्षोश्चातुमाहते, इति मा. ।

४ संघर्षौ, इति मा. ।

५ शस्ते, इति मा. ।

६ भष्टे, इति मा. ।

तथा नरकभेदेऽपि किशोरे च (र)वावपि ।
 आम्नातकेऽनुतापे^१ चाप्यम्बरीष उदौरितः ॥
 अम्बरीषो वह्निभेदेऽप्याम्बरीषोऽपि गद्यते ।
 उक्तः किम्पुरुषो लोकभेदकिन्नरयोः पुमान्^२ ॥

5 दशकर्षौ^३ तु दीपे स्याद्धान्तोन्नेपस्तमोमणौ ।
 नन्दिघोषोऽर्जुनरथे घोषे बन्दिजनस्य च ॥

परिवेषस्तु परिधौ तथैव परिवेषणे ।
 परिधोषो निनादे स्यादवाच्ये जलदध्वनौ ॥

पलङ्कषा गोक्षुरे स्याद्रास्त्रागुग्गुलकिंशुके ।
 10 मुण्डीरीलाक्षयोश्चापि राक्षसेऽपि पलङ्कषः ॥
 महाघोषा तु कर्कशां शृङ्गां हृद्रातिघोषयोः ।
 मञ्जूघोषाऽप्सरोभेदे वीणापरभृतोरपि ॥
 मार्गशीर्षो मतो मासे^४ मृगशीर्षं तु भे मतम् ।
 वातरूपस्तु वातूलोत्कोचयोः शक्रधन्वनि ॥

15 समाकर्षौ तु निर्हारिगुणे प्राहुर्मनीषिणः ।
 सर्ववेपौ नटे प्रोक्तः पुंसि शब्दविशारदैः ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये षान्तवर्गः ॥

१ प्रतापे, इति मा. ।

२ योषिति, इति मा. ।

३ देष्टे, इति मा. ।

॥ अथ मानववर्गः ॥

॥ अथ सद्वितीयम् ॥

असिः खड्गे मतः पुंसि स्कन्धे त्वंस उदीरितः ।
असुः प्राणे धनु(ष्या)सः कंसो दैत्यभिदि स्मृतः ॥
कंसोऽस्त्रौ तैजसद्रव्ये कांस्ये मानेऽसुरे' तु ना ।
कामस्तु श्रवथावुक्तः का(स्त्र)र्विकल्पवाच्यपि ॥

5 कास्तः शतघ्रायुधे' प्रोक्ता खसो देशान्तरे मतः ।
ग्रामस्तु कवले स्थातो गुल्मः स्याद्वन्यपर्णके ॥
तथैव स्तवके स्तम्बे हारभेदे' निगद्यते ।
दासः शूद्रे दानपात्रे मृत्यधौवरयोरपि ॥

नामा घ्राणाधिकरणे तथा दारोर्ध्वदारुणि ।

10 प्रस्तरश्चाजनन्योश्च 'कन्दलीवौरुधोः स्त्रियाम् ॥
भासः पश्विविशेषे स्यान्भासः पशद्वयोर्मतः ।
मांसं स्यादामिपे कौबं कङ्कालौजटयोः स्त्रियाम् ॥
मांसौ तु मधुरामांस्योः 'शतपुष्पाजमोदयोः ।
मिमिस्तु शतपुष्पायां मृत्सा काङ्क्षां च मृद्यपि ॥

15 यासो यवासं यासं तु यासपुष्पे निगद्यते ।
रसो गन्धरसे स्वादे तिक्तादौ 'विषरागयोः ॥
मृङ्गारादौ' द्रवे वीर्ये देहधात्वम्बुपारदे ।
रसा तु शल्लकौ(पाठा)रसनाभूमिकङ्गुषु' ॥

१ खरे, इति मा. ।

२ कथे, इति मा. ।

३ दि, इति मा. ।

४ कद, इति मा. ।

५ शतपुत्रा, इति मा. ।

६ रस, इति मा. ।

७ दौ, इति मा. ।

८ शशि रगिक कङ्गुषु, इति मा. ।

रासः कोलाहले ध्वाने भाषाशृङ्खलकेऽपि च ।
 क्रीडाभेदे च गोपानां लासो लास्ये निगद्यते ॥
 वत्सस्तरुणकपुचादौ वर्षे क्लौबं तथोरसि ।
 वसुर्ना देवभेदाग्निमयूखेषु धनाधिपे ॥

- 5 शुके राजविशेषे च रत्नेऽर्थे मधुरे त्रिषु ।
 व्यंसो गतांसके प्रोक्तो वसा मांसरसे मता ॥
 वासा त्वोषधिभेदे स्याद्वासो निवसनेऽम्बरे ।
 व्यासो ना विस्तृतौ द्वैपायनेऽपि परिकीर्तितः ॥
 शंसा वचसि वाञ्छायां हंसः स्यात्परमात्मनि ।
 10 निहोभिन्तपवि(ण्व)र्कमरालेष्वपि मत्सरे ॥
 योगभेदे मन्त्रभेदे शरीरमरुदन्तरे ।
 तुरङ्गमप्रभेदे च हिंसा चौर्यादिघातयोः ॥

॥ इति सदितौयम् ॥

॥ अथ सदितौयम् ॥

- अलसः पादरोगे स्यात्क्रियामन्दे द्रुमान्तरे ।
 अलसा हंसपद्यां चाप्यभ्यासोऽभ्यसनेऽन्तिके ॥
 15 अरसो रसशून्ये स्यादाश्वासः पुंसि निर्वृतौ ।
 आख्यायिकापरिच्छेदे हितस्याशंसनेऽपि च ॥
 आभासो भानमात्रे स्यादि(ष्वा)सः कार्मुके पुमान् ।
 त्रिषु स्यात्क्षेपके चेषो(रुच्छा)सः प्राणने मतः ॥

उच्छ्वासश्च तथाऽऽश्वास'गद्यबन्धगुणान्तरे ।

उत्तंसः कर्णपूरे स्याच्छेखरे चावतंसवत् ॥

उद्दामः पलले ! प्रोक्तः शब्दतत्त्वपरीक्षकैः ।

कौकसः कृमिजातौ स्यादस्थिन्यपि नपुंसकम् ॥

5 कूर्पासं कञ्चुके प्राहुर्दन्थान्तं शाब्दिका जनाः ।

गोनामः सर्पभेदे स्याच्छिलिन्ध्रेऽपि प्रचक्षते ॥

पिष्टवर्थां तु चमसां वदन्ति विबुधा जनाः ।

चमसो यज्ञपात्रस्य भेदेऽस्त्वौ पिष्टके स्त्रियाम् ॥

तमोवत्तमसं प्राहुरन्धकारे तु तद्विदः ।

10 तामसौ निशि दुर्गायां तामसो भुजगे मतः ॥

तमोगुणयुते पुंसि पनसः कण्टकीफले ।

वनान्तरे कण्टके च कपिभेदेऽपि गद्यते ॥

स्त्रियां रोगप्रभेदे स्याद्दृष्टे स्यात्पायसः पुमान् ।

श्रीवामे परमान्ने च क्लीवे पायसमुच्यते ॥

15 पौनसो रोगभेदे स्यात्तत्रैव स्यादपौनसः ।

पुक्कसौ^१ कालिकानील्योः पुक्कसः^२ श्वपचेऽधमे ॥

विभत्सो नाऽर्जुने क्रूरे घृणात्मविकृते त्रिषु ।

मानसं तु सरोभेदे स्वान्तेऽपि च नपुंसकम् ॥

हर्षे वेगे च रभसो यातुधाने तु 'राक्षसः ।

20 'चण्डायां राक्षसौ प्रोक्ता लालसस्तु निगद्यते ॥

१ गज, इति मा. ।

२ वित, इति मा. ।

३ ल्कसौ, इति मा. ।

४ ल्कसः, इति मा. ।

५ रक्त, इति मा. ।

६ दंष्ट्रा, इति मा. ।

तृष्णातिरेकयाज्जासु तथौत्सुक्वेऽपि गद्यते ।

वतंसः कर्णपूरे 'स्याच्छेखरेऽप्यवतंसवत् ॥

विलासो हारभेदे स्यास्त्रीलायामपि पुंस्ययम् ।

वीतंसो बन्धनोपाये मृगाणामपि पक्षिणाम् ॥

5 श्रीवासो वृकधूपे स्यात्पङ्कजे च रमापतौ ।

श्रेयो मुक्ते शुभे धर्मेऽतिप्रशस्ते तु वाच्यवत् ॥

श्रेयसी गजपिप्पल्यामभयापाठयोरपि ।

समासः स्यात्तु सङ्क्षेपे तथैव च समर्थने ॥

सारसः पक्षिभेदे स्यात्सारसं सरसीरुहे ।

10 साहसं तु बलात्कारकृतकार्यं दमेऽपि च ॥

॥ इति सप्ततीयम् ॥

॥ अथ सचतुर्थम् ॥

अन्तेवासी तु शिष्येऽपि चाण्डाले शान्तमेऽपि ! च ।

१ अवध्वंसः परित्यागे निन्दने ऽप्यवचूर्णने ॥

अवतंसः कर्णपूरे शेखरेऽपि निगद्यते ।

कलहंसस्तु कादम्बे राजहंसे च कीर्त्यते ॥

15 कुम्भीनसः सर्पभेदे लवणासुरमातरि ।

कर्पूरे स्याद्वनरसः सान्द्रे सिद्धरसे जले १ ॥

मोरटे पौलुपण्यां च चन्द्रहासेऽसिमाचके ।

दशग्रीवस्य खण्डेऽपि, स्वेदे तनुरसं विदुः ॥

तथैव शान्दिकजनैः पद्मे तामरसं मतम् ।

ताम्रकाञ्चनयोश्चापि, शिवे निःश्रेयसो मतः ॥

5 कल्या(ण)मोक्षयोश्चापि तथा निःश्रेयसं मतम् ।

नीलाञ्जसा(ऽप्स)रोभेदे सरिङ्गेदेऽपि विद्युति ॥

पुनर्वसु चर्दक्षभेदे कात्यायनमुनावपि ।

पौर्णमासो यज्ञभेदे पौर्णमासौ स्त्रियां तिथौ' ॥

महारसः स्यात्त्वर्जुरे 'कोशकारे कमेरुणि ।

10 चुल्यां महानसं प्राहुः पाकागारे च तद्विदः ॥

मल्लीमसः स्यान्मल्लिने पुष्पकासौसलोहयो ।

मूर्विकायां मधुरसा द्राक्षादुग्धिकयोरपि' ॥

यमस्वसा स्याद्दूर्गायां' यमुनायामपि स्त्रियाम् ।

रासेरसस्तु रासे स्याच्छृङ्गारपरिहासयोः ॥

15 षष्ठीजागरके' गोच्यां रसमिद्धिवलावपि' ।

राजहंसस्तु कादम्बे कलहंसे नृपोत्तमे ॥

वाराणसी वारणसी वारणास्यपि पूर्भिदि ।

विभावसुर्दिनमणौ हारभेदे च पावके ॥

१ विधौ, इति मा. ।

२ पुण्ड्रकेत्ये, इति मा. ।

३ मधुरसा स्याद्द्राक्षायां मूर्विकायां दुग्धिकासु च, इति मा. ।

४ वीयां, इति मा. ।

५ करिका, इति मा. ।

६ बलेऽपि च, इति मा. ।

‘श्वःश्रेयसं च कल्याणे परमात्मनि शर्मणि ।

भवेत्सर्वरसो वाद्यभाण्डभेदे च धूनके’ ॥

पारदे’ स्यात्सिद्धरसः सिद्धवासस्तथाऽऽश्रमे ।

॥ इति सचतुर्थम् ॥

॥ अथ सपञ्चमम् ॥

हिङ्गुनिर्यास इत्युक्तो निम्बे हिङ्गुरसेऽपि च ।

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये सान्तवर्गः ॥

॥ अथ हान्तवर्गः ॥

॥ अथ हृदितौयम् ॥

5 अहिर्वृचासुरे सर्पेऽप्यंहो दुरित उच्यते ।

अर्हः पूज्यतमे प्रोक्तश्चाहः स्याद्वामरेऽपि च ॥

ईहोद्यमे च वाञ्छायां ऊहस्तु स्याद्वितर्कके’ ।

कुहः स्त्री कोकिलालापनष्टेन्दुकलदर्शयोः ॥

ग्रहो’ऽनुग्रहनिर्बन्धग्रहणेषु रणोद्यमे ।

10 स्वर्यादौ च ग्रहः प्रोक्तः सैहिकेयोपरागयोः ॥

ग्राहो ग्रहेऽवहारे’ च गुहः पाणमातुरे मतः ।

गुहा तु गह्वरे सिंहपुच्छ्यां नाऽपि तु शङ्करे ॥

१ स्त्रः, इति मा. ।

२ क, इति मा. ।

३ घण्टाके, इति मा. ।

४ गगने, इति मा. ।

५ र्णके, इति मा. ।

६ नि, इति मा. ।

७ वराहे, इति मा. ।

गृहं गृहाश्च पुष्पभूमि कलने चापि सद्गतिः ।
गर्हा प्रोक्ता तु निन्दायां निदाये दाह ईरितः ॥

देहः कलेवरे द्रोहो दाहनेऽपि प्रकीर्तितः ।
मात्सर्ये द्रोह इत्युक्तस्तथा नाहस्तु बन्धने ॥

5 कूटे चाप्यथ प्रोहस्तु गजाङ्घ्रिपर्वणेर्मतः ।
वाच्यवन्निपुणं तर्कं बर्हं पिच्छे दलेऽपि च ॥

बहु स्यात् व्यादिमङ्ग्यासु विपुलेऽप्यभिधेयवत् ।
महौ नद्यन्तरे भूमौ स्त्रियां ना तृत्सवान्तरे ॥

महस्तेजस्यथ मुहुरतिवेत्तार्थमव्ययम् ।

10 मेहो रुजि च मोहस्तु मूर्च्छनाऽविद्ययोर्मतः ॥

एकान्ते रह इत्युक्तं रंही वेगेऽभिधीयते ।
अधारोहे तु रोहः स्याल्लोहं शस्त्रे च जोङ्गके ॥

वहस्तु स्याद्वपस्कन्धदेशे गन्धवहेऽपि च ।

वाहो भुजे पुमान्मानभेदाश्चष्टपवायुषु ॥

15 व्रीहिः स्याद्धान्यमात्रेऽपि चाशुधान्येऽपि कथ्यते ।

व्यूहः स्यादलविन्यासे निर्माणे वृन्दतर्कयोः ॥

सहो बले न स्त्रियां स्यात्स्त्रियां तु नखभेपजे ।

दण्डोत्पलामुङ्गपर्णैर्कुमारौष्ठयिवौषु च ॥

सिंहस्तु राशिभेदे स्यान्मृगेन्द्रे सत्तमेऽपि च ।

20 सिंहौ स्यात्कण्टकार्यां तु सिंहौ स्वर्भानुमातरि ॥

वासाष्टहत्योः शुद्रायां ! स्नेहः प्रेम्णि घृतादिके ।
हाहाशब्दस्तु कथितः सन्तापे दिव्यगायके ॥

॥ इति द्वितीयम् ॥

॥ अथ तृतीयम् ॥

अत्यूहा' नीलिकायां स्त्री कालकण्ठखगे पुमान् ।
आग्रहोऽनुग्रहाऽऽसक्तयोराक्रमे ग्रहणेऽपि च ॥

5 आरोहस्त्ववरोहे स्याद्वरयोषित्कटावपि ।
आरोहणे गजारोहे दीर्घत्वे च समुच्छये ॥

उत्साहस्त्वद्यमे सूत्रे कटाहो महिषौशिशौ ।
कटाहो घृततैलादिपाकपात्रेऽपि कर्परे ॥

तथा दौषप्रभेदेऽपि कटाहः कूर्मकर्परे ।

10 कलहस्तु भवेद्युद्धे दात्यूहः कालकण्ठके ॥
चातके च नवाहस्त्वाद्य'तिथौ नववासरे ।
निग्रहो भर्त्सनेऽपि स्यान्मर्यादायां च बन्धने" ॥

निर्यूहः" शिखरे द्वारे निर्यासे नागदन्तके ।
निरूहो बस्तिभेदे स्यादूहग्रन्थे च निश्चिते ॥

15 प्रग्रहः स्यात्तुल्लासूत्रे हयादिप्रग्रहेऽपि च ।
पटहस्त्वानके न।स्त्री समारम्भे तु पुंस्ययम् ॥

१ दो, इति मा. ।

२ अ, इति मा. ।

३ स्वच्छ, इति मा. ।

४ के, इति मा. ।

५ र्युशः, इति मा. ।

- प्रवहस्तु^१ बहिर्याचामातरिश्चप्रभेदयोः ।
 प्रवाहस्तु प्रवृत्तौ स्यादपि स्रोतसि वारिणः^२ ॥
 राजार्हं राजयोग्ये स्याद्राजार्हं जीर्णके मतम् ।
 विग्रहः कायविस्तारविभागे ना रणे स्त्रियाम् ॥
 5 विदेहो नृपभेदे स्यात्कायग्रन्थे च कथ्यते ।
 वैदेही रोचनासीतावणिकुस्त्रीपिप्पलीषु च ॥
 मंग्रहो वृहद्युत्तुङ्गे^३ ग्रहसङ्क्षेपयोरपि ।
 सुवहा शल्लकौगोधापद्येलापर्णेषु मता ॥
 राक्षानीलिकयो, प्रोक्ता सुखवाह्येऽन्यलिङ्गवत्^४ ।

॥ इति दृष्टतीयम् ॥

॥ अथ हचतुर्थम् ॥

- 10 वैरानुबन्धे धौमद्विरभिनाहोऽभिधौयते ।
 अवग्रहो वृष्टिरोधे गजसङ्घेऽभिधौयते ॥
 अभिग्रहो^५ऽभिग्रहणेऽभियोगेऽपि च गौरवे ।
 सतोद्गमेऽवरोहः स्यादारोहे^६ऽवतरेऽपि च ॥
 अश्वारोहोऽश्ववाहे स्यादश्वगन्धौषधौ स्त्रियाम् ।
 15 उपनाहो व्रणालेपे तथा वीणानिबन्धने ॥

१ वस्तस्तु, इति मा. ।

२ दिक्कुसेनाभिधौषधौ, इति मा. ।

३ मङ्गे, इति मा. ।

४ राक्षानेफालिकयोः सुवहः सुखवाहेऽपि स्यादिति मा. ।

५ धियहो, इति मा. ।

६ चारे, इति मा. ।

‘उपानत्स्यात्पादुकायामुक्षवाहो महेश्वरे ।

उपग्रहस्तुपयोगेऽनुकूले व्रततावपि ॥

गन्धवाहो गन्धवहे नासायां पवने नरि ।

तनूरुहं मतं लोम्नि पतत्रेऽपि तथाविधम् ॥

८ तमोऽपहो रवौ चन्द्रे जिने हव्यवहेऽपि च ।

प्रतिग्रहस्तु स्वीकारे सैन्यपृष्ठे पतद्गहे ॥

परिग्रहः परिजने पत्न्यां स्वीकारमूलयोः ।

शापे च, परिबर्हस्तु राजयोग्ये परिच्छदे ॥

परौवाहो जलोच्छासे भूपयोग्ये च वस्तुनि ।

१० पितामहस्तातपितर्यपि धातरि कौर्तितः ॥

महासहा माषपर्ण्यामम्बानेऽपि च योषिति ।

गोमयच्छत्रिकायां तु रसारोहमिति स्मृतम् ॥

वातासहो वातसहो वातुले स्यादिदं द्वयम् ।

बलौवर्दे स्वधवहो गदितः पण्डितोत्तमैः ॥

॥ इति षष्ठ्यर्थम् ॥

॥ अथ हपञ्चमम् ॥

१५ स्यात्प्रपितामहः शब्दो विधौ पितृपितामहे ।

समुद्रगृहमित्याहुर्जलयन्त्रनिकेतने ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपद्यादि हान्तवर्गः समाप्तः ॥

॥ अथ चात्मवर्गः ॥

अक्षः पाशे च रुद्राक्षे सर्पे कर्पे च चक्रके ।
अक्षो 'ज्ञातार्थशकटव्यवहारे च गद्यते ॥
आत्मनि च तथैवाक्षं तुल्ये' सौवर्चलेन्द्रिये ।
अक्षो महीधरे चापि भल्लके शोणकेऽपि च ॥

- 5 कृतवेधे' वाच्यलिङ्गं नक्षत्रं तु नपुंसकम् ।
कक्षा स्यादुत्तरीयस्य पश्चादञ्चलपल्लवे ॥
स्यर्द्धापदे च दोर्मूलं 'कच्छवीरुत्तृणेऽपि च ।
कक्षोऽम्बाहिणिकाऽकाञ्चीप्रकोष्ठगजरज्जुषु ॥
रथभागेऽपि 'काङ्क्ष्यः स्याद्वीक्ष्यविस्मयदृश्ययोः ।
10 काक्षौ तुवरिकायां स्यात्सौराष्ट्रमृदि' च स्त्रियाम् ॥
दक्षः पटौ हरदृषे कुक्कुटे च प्रजापतौ ।
मुनिभेदे द्रुमेऽप्यग्नौ दक्षा भुवि मता स्त्रियाम् ॥
ध्वाङ्गी ककोलिकायां स्याद्वाङ्गः काके बकेऽर्थिनि ।
ध्वाङ्गं कार्त्त्ये तृणेऽपि स्यात्तर्कके भिक्षुके गृहे ॥
15 न्यक्षः परशुरामे स्यान्व्यूक्षः कार्त्त्यनिष्ठपृथो ।
सक्षो 'दृष्टे गर्दभाण्डद्वीपभित्कुञ्जराशने' ॥
पक्षो मासार्द्धके गेहपार्श्वसाध्यविरोधयोः' ।
केशादेः परतो वृन्दे 'बले सखिसहाययोः ॥

१ ज्ञानात्म, इति मा. ।

२ ल्यं, इति मा. ।

३ कक्षमिति मा. ।

४ श्रे, इति मा. ।

५ कक्षा, इति मा. ।

६ द्वौमपि ।

७ वटे, इति मा. ।

८ खड्गशसने, इति मा. ।

९ प्रेषयोरिति मा. ।

१० ख. इति मा. ।

पतचे चुस्त्रिरन्ध्रे च तथा स्याद्राजकुञ्जरे ।
 प्रेक्षा नृत्येक्षणे बुद्धौ भिक्षा तु भृतिसेवयोः ॥
 याज्जायां भिक्षिते वस्तुन्यपि भिक्षा निगद्यते ।
 मोक्षस्तु मुष्कटक्षे (स्यान्मृतौ) मुक्तावपीर्यते ॥
 5 यक्षो गुह्यकमाचेऽपि गुह्यकाधीश्वरेऽपि च ।
 रौक्षं^१ गीते शुचौ दक्षे तथा तीक्ष्णमनोक्षयोः ॥
 शरव्यव्याजयोर्लक्षं रक्षा रक्षणलाक्षयोः ।

॥ इति चतुर्थीयम् ॥

॥ अथ चतुर्थीयम् ॥

अध्यक्षोऽधिकृते प्रोक्तः प्रत्यक्षेऽध्यक्षमुच्यते ।
 आरक्षं रक्षणीये स्याच्छीर्षकर्मणि^२ दन्तिनाम् ॥
 10 उत्प्रेक्षाऽनवधानेऽपि काव्यालङ्कारणान्तरे ।
 ऋभुक्षा तु शुनासीरे ऋभुक्षः स्वर्गवज्रयोः ॥
 गवाक्षौ त्विन्द्रवारुण्यां गवाक्षो जालके कपौ ।
 गोरक्षः स्यान्नागरङ्गे गवां च परिरक्षके ॥
 परीक्षा तत्त्वविज्ञाने प्रतीक्षा मार्गलक्षणे ।
 15 पद्माक्षं पद्मबीजे स्यात्पद्माक्षो ना मतो हरौ ॥
 मत्स्याक्षौ तु लताभेदे मीनाक्षौ देवताभिदि ।
 रक्ताक्षः कासरे क्रूरे पारावतचकोरयोः^३ ॥

१ चाक्षौ, इति मा. ।

२ मर्मणि, इति मा. ।

३ वकरयोरिति मा. ।

समौक्षा ग्रन्थभेदेऽपि तत्वे बुद्धौ निभालने ।
गदितः शब्दतत्त्वज्ञैः सौभिष्यस्त्विन्द्रजालिके ॥

॥ इति चतुर्थम् ॥

॥ अथ चतुर्थम् ॥

- कर्करार्क्षः खञ्जने स्याज्जलजाक्षो हये द्विपे ।
कल्पवृक्षः प्रातराशे सुराणामपि पादपे ॥
5 देववृक्षः सप्तपर्णे मन्दरादौ च गुग्गुलौ ।
भूतवृक्षस्तु शाखोटे^१ तथा श्योनाकपादपे ॥
राजवृक्षः पियाले स्यात्सुवर्णालुपियालुके ।
वीरवृक्षस्तु भस्मातककुभद्रमयोर्मतः ॥
विशालाक्षो हरे ताक्ष्ये विशालाक्षौ वरस्त्रियाम् ।
10 तथैव देवताभेदे गदितः शास्त्रकोविदैः ॥
शकटाक्षो धवद्रौ स्यात्कटाक्षसहितेऽपि च ।

॥ इति चतुर्थम् ॥

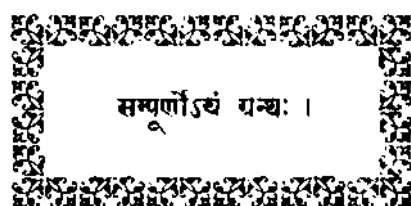
॥ अथ अपञ्चमम् ॥

कथितः कौमुदीवृक्षो दीपवृक्षे विचक्षणैः ।

॥ इति अपञ्चमम् ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये चान्तवर्गः ॥

कोशाः सन्ति सहस्रशः सुमनसां सङ्कल्पवल्लीभुषः ।
 स्वामोदातिशयानुमोदितजगज्जीवातवे विश्रुताः ॥
 भक्त्या श्रीमदनन्तदेवचरणे पुष्पाञ्जलावर्पितः ।
 कोशोऽयं विबुधालिमङ्गलधुरां सद्यः समारोहतु ॥

श्रीशब्दरत्नसमन्वयकोशस्थशब्दानामकारादिक्रमेण सूचिपत्रम् ।

अ

शब्दः	पृष्ठं	पङ्क्तौ	शब्दः	पृष्ठं	पङ्क्तौ
अंश	१८२, ६ ।	३२५, ७	अक्षेप	७३, ८	
अंशक	१८२, १६		अक्षेपामुर्धन	८८, १६	
अंशमात्रक	२६५, २०		अक्षि	१६०, २	
अंशु	३२५, १		अक्रम	२२८, १	
अंशुक	७, १२ । ८६, ६ ।		अक्षिष्टमङ्ग	३००, ८	
अंशुकान्त	२०१, ८ । २०३, १ । ३०२, १		अक्ष	१६, ८ । २०, १७ । १०३, ८ । ३२०, १४ । ३४५, १ । २, ३	
अंशुमत्	१५८, ५ । १६१, १		अक्षक	७, १३	
अंशुमती	१५८, १५		अक्षकुशल	१६४, १८	
अंस	३२५, १		अक्षकीडा	१६४, १७	
अंश्वति	१३६, १८ । १३७, ७		अक्षता	१३६, ११	
अंशुम	३४०, ५		अक्षदर्शक	४५, १२	
अक्ष	३, १ । १३, १६		अक्षद्युतभेद	२५३, १३	
अक्षकषा	११४, ७		अक्षपाद	३८, ८	
अक्षर्ग	१०६, ४		अक्षचिन्दुचिकदय	२२०, १३	
अक्षर्मन	६३, ७		अक्षमाला	३११, ६	
अक्षाक्षी	३४५, ८		अक्षय	११०, १ । २४६, ६	
अक्षार्गादि	२६१, १६		अक्षम	१०७, ८ । २६३, ५ । ६	
अक्षार्थ	२७, २ । ८३, १३		अक्षमन्त्र	१२२, ८	
	१६२, १६		अक्षमजीवक	५१, १८	
अक्षालदग्धोक्ता	२०१, ७		अक्षगात्रयव	२५८, १०	
अक्षुटिल	७६, ३		अक्षगौ	२६३, ५	
अक्षुष्य	२४६, १०		अक्षविवर्त	२२३, ८	
अक्षुशलकर्मन्	१४०, १८		अक्षसूत्र	३११, ६	
अक्षुपात्र	२८४, १०		अक्षादिपालन	२१, ४	
अक्षतोदाहृपूष	६३, १६		अक्षाम्गा	११८, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अक्षारित	१५६, १५		१६६, ३ । १८६, २ । १८६, ३ ।		
अक्षिका	७, १३		२०६, ८ । २३६, २ । २३७, ६ ।		
अक्षिगत	१५८, ७		२४७, १७ । २७७, ३ । २८४, १४ ।		
अक्षिगोचर	२७०, १४		२६०, ६ । ३०१, १० । ३०२, ३२ ।		
अक्षितारक	३३, ११		३०७, ६ । ३०८, ५ । ३३६, ४ ।		
अक्षितारका	२६, १५		३४५, १२		
अक्षिमध्य	२५५, ५		अभिकण	६६, १३	
अक्षिमौलन	३३२, १३		अभिकारिका	४५, १३	
अक्षिगन्तर	११७, ५		अभिकार्य	४५, १३	
अक्षिरोग	१७८, २		अभिकेतन	६६, ८	
अक्षिब	२१६, १३		अभिक्रिया	११८, १	
अक्षिहित	२४२, २०		अभितरु	१५, १०	
अक्षोटवत्	८७, ५		अभितेजस्	२६६, ५	
अक्षोपकरण	२६१, १ । २६१, ४		अभिदिष्टनाग	३६, ८	
अक्षौहिणी	११७, १६		अभिपादप	२५४, ४	
अख	२१६, २		अभिभिद	२४७, १२	
अखात	१३७, २		अभिभु	२१६, १३	
अखिलपृष्ठीपति	२३१, १६		अभिमय	१०, २ । ४८, ८ ।	
अग	५६, १ । २७०, १७		११६, ११ । २३५, १६		
अगदञ्चार	२६३, ६		अभिमुख	५६, ४ ; ५	
अगदञ्चार	३६, ८		अभिप्रिख	५६, ७	
अगभौर	१६१, ६		अभिप्रिखा	१६६, ६ । २४५, ८	
अगस्ति	१३६, २		अभिप्रिखातब	४१, ११	
अगस्त्य	७८, १२ । ८१, ४ । २०३, १० । २०३, १८ । २०५, १७ ।		अभिहोत्र	२८४, १४	
	२३८, १८ । २४१, ८		अभिहोत्रवर्जि	१३७, ८	
अगाध	१८३, १ । ३०६, १६		अभिहोत्रिन्	२८४, १५	
अगार	२६४, १२		अय	२५०, ११	
अगारैकदेश	३००, १६		अयकृत	१६३, १६	
अगु	५६, ४		अयग	६३, १३ । २७३, ६	
अगुब	६६, ६ । २६४, १५		अगतःसर	२६३, ६	
अभि	२०, १८ । ६६, ४ । १०३, १ ।		अग्रनख	५६, ७	
			अग्रमात्रक	५४, ११	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अद्योसर	२८५,	६	अङ्गविच्छेप	२८५,	१
अन	६६,	१ ; २	अङ्गहार	२८५,	१
अनमर्थग	१२२,	८	अङ्गहीन	६३, ४। २२७, १३	
अनापह	२४२, ११		अङ्गसंयुज्ज	२४८, ८	
अपृग	१०६, २		अङ्गाग	२६३, ११ : १२	
अङ्ग ३, ३। ६६, १०। १७३, ६।			अङ्गागक	२७६, ३	
२२६, १६। ३००, १२			अङ्गागधानी	३१, १०। ४५, ५।	
अङ्गन	१०६, १०। १६०, ८		११६, ८। १५७, ८। २०१, १८		
अङ्गपाली	३११, ११		अङ्गाववल्ली	२६५, १	
अङ्गप्रभेदन	२६८, ११		अङ्गागिका	३१, १२ ; १७	
अङ्ग	२६४, ८		अङ्गागिणी	११८, २	
अङ्गगित	१०३, २ : ३		अङ्गागित	१५६, ६	
अङ्गश	१०८, ५। २६७, ६		अङ्गीकार	२८२, १४। २८५, ३।	
अङ्गशकर्मन्	१३३, ४			३०३, १५	
अङ्गोट	३८, ५		अङ्गीकृत	१६, ४। १६६, २	
अङ्गोटपादप	१२१, ८			२०५, ५	
अङ्गोटप्रसून	६०, ६		अङ्गीकृतमात्र	१६६, ६	
अङ्गोटवृक्ष	१६६, ४		अङ्गीकृति	१६८, १६। २६६, ४।	
अङ्ग ५६, १ : ४। २५२, १६।				३१६, ६	
	२६६, ७		अङ्गलि	३०१, १७	
अङ्गज	७८, ३		अङ्गलिभेद	२२६, १३	
अङ्गग	२७०, ११		अङ्गलिमुद्रा	१७७, १०	
अङ्गति	१३७, ७		अङ्गलोभेद	३१, १५	
अङ्गद	१७५, १		अङ्गलीय	८, १६	
अङ्गदा	१७५, २		अङ्गलीयक	२७, १६	
अङ्गध्वज	२०, १२		अङ्गुष्ठानामिकोन्मान	१११, २	
अङ्गन	१६०, ७		अङ्गि	२५०, ७	
अङ्गना	१८१, ११। १६०, ७		अङ्गिपगौ	११७, १६	
अङ्गमर्द	४४, १। २०७, ५		अचल	२६२, ४। ३०१, १३	
अङ्गरक्षिणी	१६, १५		अचला	३०१, १३	
अङ्गराग	१५३, १७। २४२, १३		अचुम्ब	२१६, १५	
अङ्गवत्	५६, ३		अच	७४, ४। १६५, १५	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अच्छम्		७४, ४	अञ्जना		१६०, ३
अच्छमयड		२३७, १६	अञ्जनान्तर		१४०, ४ । ३०४, ६
अच्छिन्नाध्वगपञ्क्ति		२६, १६	अञ्जनावती		१६६, ६
अच्युत		१३६, ८ । १६४, ८ । २०७, १७ । २७३, ६	अञ्जनी		१६०, ४
अच्युता		१३६, ६	अञ्जलि		३०१, ११
अज		७५, १० । ८८, १४ । १६५, १७ । २०७, ७ । २५३, १७ । २५६, ६ । २६२, ११ । २८७, १२ । ३१६, १२ । ३२१, १२	अटनी		१६१, १
अजग		६३, ३	अटरुष		२७, १३
अजगन्धा		४६, १६	अटवी		३३०, १३
अजगर		१८६, ७ । २८५, १ । ३१०, ४	अट्ट		८३, ४ । २१०, १३ । २२७, १०
अजजीविक		४५, १२	अट्टालिका		३२, ४
अजमोदा		१८, १७ । ४१, १ । १८५, ६ । ३००, ३ । ३२५, १३	अट्टालिकाबन्ध		३११, ४
अजश्लक्ष्मी		११५, १८	अड		६६, १
अजस्रगामिन्		३०, १६	अगि		१०३, ८
अजित		१३६, ७ । १६६, ४	अगिमादि		१८२, १२ । २४२, १०
अजिता		१३६, ७ ; ८	अगा		१०३, ७ । २२६, २०
अजिन		१६०, १८	अगाक		७, १
अजिनपञ्चो		१६, ८	अगद		६६, १ । १००, ८ । ११६, ३ । २१६, ६
अजिर		२६४, ६	अगडकोष		२२६, १८
अजीर्ण		२६५, १२	अगडज		७६, १३ । ७८, १
अज		२०, १ । ८२, १	अगदौघ		२६४, ११
अज्ञान		२११, ११	अतः		१२४, ८
अक्ष		७१, २	अतलस्पर्श		१८३, १
अक्षल		७१, १	अतमिज		२२७, ११
अक्षित		१३६, १६	अतसौ		२२२, ८ । २२७, ८
अञ्जन		१६०, २ ; ३	अतिकृद्रित		१४२, ११
अञ्जनभिद्		१६६, १	अतिकृष		६६, १७
			अतिकोपन		६७, ५
			अतिक्रम		११०, ४ । १५०, १३ । २४१, १३
			अतिक्रान्ति		१५१, १२
			अतिचोध		३३४, ११

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
अतिचरा	२८५, ८	अतिचङ्ग	१८७, २
अतिच्छत्र	२५४, १०	अतिच्छादि	१२४, ११
अतिसमय	१६४, १०	अतिवेलाद्यै	३४१, ६
अतिथि	१६६, १७ । २४२, ३	अतिशय	८३, १० । १४५, २० । १५२, १३ । २५७, १३
अतिथिद्विष	४०, १७	अतिसर्जन	२०८, १
अतिथी	३२, ६	अतिसारकिन्	४६, ६
अतिथ्यन्तर	२०७, ७	अतिसारयुत	४६, ६
अतिथ्यर्थ	२४२, ४	अतिसुन्दर	२२६, १
अतिदीर्घ	२१६, १६	अतिमृग	१०४, २
अतिदुःख	१६८, १०	अतिहार	२८५, १२
अतिदृढ	६४, १७	अतीक्ष्ण	१७४, २ : ४
अतिधिया	१७६, ७	अतीत	१३३, ६ । १३६, १७
अतिष्टय	१७८, १६	अतुङ्ग	६३, ६
अतिपात	१५८, ४	अत्यन्तशोभा	२३०, ८
अतिपीडन	२७, २	अत्यन्तमृग्यवस्तु	१०, २
अतिप्रशस्त	३३८, ६	अत्यय	२४१, १३
अतिप्रौढ	८७, १७	अत्यर्थ	८३, ४
अतिप्रौढस्त्री	१७५, ५	अत्युष्ण	२५५, ६
अतिबल	३११, १०	अत्युष्ण	३४२, ३
अतिबला	१६०, १६	अत्र	२३२, ४ । २५०, ७
अतिभीरुक	१०१, १	अत्रि	२५०, ८, ६
अतिमान	२८५, २	अथ	१६८, १
अतिमुक्त	१३३, १५ । २५८, ११ । १६१, २	अथगणित	१६५, १६
अतिमुक्तक	१०, २० । २२, ३ । ४६, ८ । १०१, १० । २५७, ६	अथर्वण	११८, १
अतियजन	२६१, १२	अथार्थ	७०, १०
अतिशिक्षा	१५८, ४	अद	१७२, ५
अतिवाचाल	१६, ६	अदम	१७२, ५
अतिविषा	८०, २ । १०८, १५ । ३१०, ६	अदभ	२६३, ७
अतिवृत्त	२०२, ६	अदम्	१७२, ५
		अदिति	१३७, १ । २८६, १०
		अदितो	१६०, १६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अदूर	२६३, ७		अधावन	१८५, ३	
अदूरप्रेरिताक्ष	३५, १२		अधिक	७, १६ । २५०, १३	
अदृष्ट	८७, १०		अधिकरण	२६५, ६	
अद्धा	१८०, ३		अधिकर्त्रि	१८५, १	
अद्भुत	२३५, ११		अधिकर्मिक	४६, ११	
अद्भुत	२५४, ४		अधिज्ञत	१५६, १२ । ३४६, ८	
अद्यासन्नभूमि	३३, ३		अधिज्ञात	१५८, ११ । १८५, ११	
अग्नि ५०, ६ । ५६, १८ । ८६, ११ ।			अग्निग	६३, २	
१४६, १६ । २१३, ६ । २५१, ३ ।			अग्निगत	१५८, ६	
२६६, ३ । २७२, ७ । २८८, ८			अधिह्यका	३२, ३	
अदिकटक	१२७, १२		अधिभू	२१६, १४	
अद्विखगान्तर	२६६, ७		अधिमास	७३, १२	
अग्निग	६२, १७		अधिमूर्धन्	७, १६	
अद्विनितम्ब	३०६, १		अधिबद्ध	१५१, ७	
अग्नि(द्)भेद	५०, ५		अधिरूढ	१५१, १४	
अग्निभेद १०१, ४ । १३४, ६ । २७२, १४ । ३१२, १०			अधिरौहिणी	११२, १३ । १२२, ६	
अग्निराज	३२७, ६		अधिरौहित	१५१, ६	
अग्निवृक्ष	८४, ४ । २८२, १६		अधिवासन	१६६, १८	
अद्विसन्निधि	२१३, १४		अधिष्ठान	१८०, ५ । २०२, १२	
अधःपुष्पी	२४४, १६		अधीत	१३३, ६	
अधम ५, ८ । २२७, १२ ।			अधीन	२४३, १६	
२३२, ७ । २३८, ७ । २६६, ११ ।			अधीन	२६३, १०	
२६७, ३ । ३३७, १६			अधीरा	२६३, १० । ११	
अधर	२६३, ८ । २६७, १२		अधुना	१६०, ८	
अधरचुम्ब	६२, ८		अष्टष्ट	८७, ११	
अधरौगा	११७, १५		अष्टथ	२४१, १६	
अधर्मण	११७, १७ । ११८, ५		अष्टथा	२४१, १६	
अधवा	३१६, १		अधोगामिन्	६४, ७	
अधवास्त्री	६८, ६		अधोमुख ५६, ६ ; १० । ७६, १८		
अधस्वर	२८५, १०		अधोवायुनिर्गम	१४८, ४	
अधस्	१८०, ३		अध्यक्ष	२२०, १६ । ३४६, ८	
			अध्यात्म	२२६, २० ।	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अध्याग	१२६, १५		अनर्थक	३१, १४	१८२, १६
अध्याय	६२, १२		अनर्थकर		६१, ४
अध्याखण्ड	१०३, ५		अनर्थकनयस्		२४१, १०
अध्यासी	३४१, १२		अनल	१४०, १	१६४, १३।
अध्यासन	२०२, १२			१६६, २। ३०१, १०। ३०७, ४	
अध्याहार	२८५, ३		अनलका		३२, ४
अध्याह	१०२, १०		अनलोत्पात		१६०, ५
अध्याडा	५२, ७। १०२, १०		अनवधान	१७६, २०	३४६, १०
अध्यादोदाह	४४, ६		अनवधानक		३३१, १६
अध्यायणा	११८, ४		अनवरत		१६६, ८
अध्वग	१६६, ६		अनवरत्कार		२६३, ७
अध्वन्	६, १७। ७७, ११। १८४,		अनवस्थिति		१४०, ४
	१। १६६, १। ३१५, ६		अनम्		१८६, २
अध्वनिर्गम	११२, १४		अनाकर		१६२, ८
अध्वर	१६८, १६। २३३, १।		अनाकुल		२६६, ३
	२६३, ६ २६४, १०		अनादर	६८, ११। १२२, ७	
अध्वरग	५०, ३		अनादि		६८, १७
अध्वरहत	१६०, ६		अनामक		३१, १५
अध्वराज्ञान	२१८, १७		अनामिका		३१, १५
अध्वर्यु	११६, ७		अनायाम		२४६, ८
अनलर	२८५, ४		अनात्मिक		३२, ३
अनप्र	६६, १०		अनास्तिक		३१, १६
अनङ्ग	६३, १ : २। ७८, ३।		अनिष्ट		२७३, १५
	१६१, १५। ३०६, ४		अनिमेष		३३३, १०
अनन्त	१३६, १३ : १६ : ३३१, १०		अनिहृड	१६०, २। १८४, ११	
अनन्तभोगिन्	८०, ५		अनिर्जित		१३६, ८
अनन्ता	१३६, १४ : १६।		अनिल	१०६, ६ २३२, १।	
	२५७, १८। ३२३, १२			३०१, १०। ३०५, २। ३०७, ४	
अनन्यवृत्ति	१६५, १५		अनिलप्रभेद		६०, ३
अनय	२४१, १२		अनिलव्याधि		३२, ६
अनर्गल	१८४, ११		अनिवार्य		२७३, ४
अनर्थ	६६, १४		अनीक		७, १

शब्दः	पृ०	पं०
अनीकस्थ	१७१, ६	
अनीकाधिकृत	१६५, १०	
अनीकितनी	२०२, ३	
अनुकम्प	६, १६	
अनुकम्प्य	१२७, १० । ३२०, २	
अनुकर्षण	१२२, १२ । ३३३, ११	
अनुकूल	२४३, १८ । ३४४, २	
अनुक्रम	२२२, २१	
अनुग	६३, ३	
अनुगन्तृ	१५६, २	
अनुग	२४०, १८	
अनुगच्छ	१७६, २६ । ३४०, ६ । ३४२, ४	
अनुज	७८, ४ । ६४, ७ । १८६, १४	
अनुजीविन्	३०, ७ । ६३, २	
अनुज्ञा	८२, ६ । १५६, १ । २२३, १ । २२६, ४	
अनुतर्ध	३३३, १३	
अनुताप	३३४, २	
अनुत्कट	१८४, २	
अनुत्तर	२८४, ७	
अनुनासिक	४६, १५	
अनुपहत	७२, ५	
अनुप्रान्त	१३६, १५	
अनुप्राप्त	८६, ८	
अनुपसृत	१०३, ४	
अनुबन्ध	१८४, १३ । २४६, १४	
अनुबन्धिन्	१८४, १२	
अनुभव	१८५, ५ । २८२, १२	
अनुभाव	३२३, २	
अनुमत	१५८, ६	
अनुमति	१५६, १	

शब्दः	पृ०	पं०
अनुमा	२२७, १४	
अनुमान	६१, १६ । २०२, १०	
अनुमिति	२२७, १४	
अनुयात	१५६, २	
अनुयोग	६७, ४	
अनुराग	६१, १६ । ६७, ५	
अनुरागिन्	२६, ६ । १३१, १०	
अनुवासिन्	२०८, ९	
अनुवृत्ति	६७, ५	
अनुप्राय	२४६, १४ । २६४, ११	
अनुप्राप्य	२०२, ७	
अनुषङ्ग	६७, ५	
अनुष्ठा	३१०, ११	
अनूक	६, १३	
अनूचाम	२०२, ४	
अनूप	२१२, १	
अनूपदेश	७४, ८	
अनूपमा	२३०, १२	
अनूय	२६४, १३	
अनूयर्ध्व	२६३, ८	
अनृणा	१०६, ३	
अनृत	८४, ५ । १३७, २	
अनृतपर्या	८८, १०	
अनेक	७, २	
अनेकप	२६८, ४ । २७६, ६	
अनेकाक्षी	१८७, २०	
अनेकमूक	४५, ८	
अन्त	६३, १२ । १२४, ७	
अन्तःपुर	२८५, ४	
अन्तःपुराध्यक्ष	२०३, १३	
अन्तःपुराश्रित	४६, ३	
अन्तक	७, १४ । २०, २	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अन्तः	२६४, ३		अन्धिका	७, ६	
अन्तरभाव	३२६, १७		अन्धु	११, १६	
अन्तर्भाव	२५१, ६		अन्न	७७, २२ । १३०, ४ । १८६, ३ ।	
अन्तराद्य	१३, १३ । ६६, १८ ।			३२०, ७	
	१५२, १४		अक्षकोटक	४६, १२	
अन्तराल	२८५, ५		अक्षभाग	२५३, १८	
अन्तर्गत	१५६, ८		अक्षराद्य	३२४, ७	
अन्तर्धान	६८, ८		अक्षरान्त	२६२, १८	
अन्तर्धि	२४५, ४ । २६४, ४		अन्ध	२३२, ६ । २५६, १४	
अन्तर्मुख	५६, १०		अन्धतम	५०, १२	
अन्तर्वाहि	११७, १४		अन्धथा	१७०, २	
अन्तर्विशिष्ट	४६, ३		अन्धथाकृत	१४२, ८	
अन्तर्ग्राह्य	२४७, १		अन्धथाभाव	१५०, १२	
अन्तर्ग्राह्यिन्	१६१, १६ । २४६, १		अन्धपथ	६१, १६	
अन्तिक	३, ३ । ७, ४ । ५४, १० ।		अन्धमर्मज्ञ	३४, ११	
	५६, १ । १२४, ७ । १४२, ६ ।		अन्धन	७, १६	
	२३०, ११ । २६६, १७ । ३२८, ८ ।		अन्धमान	२०२, ७	
	३३६, १४ । ३६१, १३		अन्धार्थ	२४७, ३	
अन्तिकसर्पण	२३०, १४		अन्धित	६८, २	
अन्तिका	७, ४ । ७, ६		अन्धित	१६१, ८	
अन्धवासिन्	३३८, ११		अन्धेष्ण	६१, ३ । ८६, १६ ।	
अन्ध	२३२, ७			११४, १२	
अन्धग	६५, १४		अन्धेष्ण	६१, ७ । ११७, १८	
अन्ध	१७२, ४		अन्धेष्ठित	१५६, ११	
अन्धक	७, १६		अप	५८, ११ । ११५, १० ।	
अन्ध	१८०, २			२१०, २ । २५१, १०	
अन्धक	७, ८		अपकर्षण	११०, ४	
अन्धकार	१०, १७ । २४, १४ ।		अपकारिण	६८, ४	
	२७२, ३ । २८१, १७ ।		अपक	२२२, ६	
	२८४, १८ । ३३७, ६		अपगर्तक	२१३, १६	
अन्धतमस्	१२८, ५		अपनय	२४१, ४ । २८५, ६	
अन्धस्	८३, ४		अपचिति	१५८, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अपटान्तर	२६३, ७		अपरिच्छद	३८, ४	
अपटिका	३२, २		अपर्या	७८, १४ । १०६, २	
अपटु	८७, ११		अपर्यालोचिताध्वन्	२२३, ८	
अपतिपुत्रा	२६३, १४		अपलाप	२१३, १२ । ३०१, १२ ।	
अपत्य	२००, १८ । २४२, १ ।			३२०, १९ । ३२३, १	
	३२०, १४		अपलासिका	४६, २०	
अपवर्षिष्णु	१२२, १५		अपलेख	५६, ६	
अपथ	१७०, २		अपवरक	४६, २	
अपदेश	२३६, १६ । ३२८, १५		अपवर्ग	६७, १ । २४८, ६	
अपद्रव्य	२६८, ३		अपवाद	६, १३ । १५६, ७ ।	
अपध्वस्त	१४४, २० । १५८, १२ ।			१७३, ७ । १७८, १	
	१६२, ११		अपवादक	२०, ७	
अपनय	१४०, २		अपवित्र	२८५, १२	
अपनीत	१५३, ६		अपशब्द	३२८, १६	
अपहव	१६३, ६ । २१३, १२ ।		अपकु	६४, ५	
	३२३, १		अपमर्ष	२५३, २०	
अपभाषण	७४, १७		अपसव्य	२४५, २	
अपभ्रंश	३२८, १६		अपस्नात	१५८, १	
अपमर्द	६८, ४		अपष्टु	१२८, १८	
अपमान	१६४, ३		अपहार	२८५, ६	
अपमूर्धकलेवर	१८३, ८		अपहारण	१२२, १२	
अपर	२६४, १ ; २		अपहित	१५६, २०	
अपरभाद्रपक्ष	२४८, ४		अपहत	१२८, १६ । १३५, १० ।	
अपरभट्	३३४, १२			१५८, १	
अपरा	२६४, २		अपाङ्ग	६३, ४	
अपराजित	१६६, ४		अपानित	१३६, ५	
अपराजिता	१६६, ३ । २६८, ६		अपानोन	२०२, ५	
अपराध	५६, ५ । १३०, १३ ।		अपान	१६०, १	
	२८१, १२ । ३३२, ६		अपानाय	१७६, ४	
अपराधाभिनय	७२, ६		अपाप	६६, १२	
अपराज	२०२, ६		अपामार्ग	४०, ७ । ५०, ४ ।	
अपराहवत्	१०६, १२			२८२, १ । ३२३, १४ ।	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अपामूल	३२०, १४		अब्द	१७२, ३। १७७, ६। ३३१, ३	
अपास्यवचन	२१४, ८		अब्धि	१८०, १। १८२, ११	
अपास्यवचस्	१७१, ८		अब्धिग	६३, १	
अपावृत्त	१५६, १०		अब्धिलवण	८६, ५	
अपावृत्ति	२०३, १। २०३, ८		अब्धिमगदकौ	४६, ८	
अपिप्राण	३११, ८		अब्धिलवण	२७६, १४	
अपीनस	३३७, १५		अभय	२४१, ६	
अपूपभेद	२२, १०		अभया	४५, ५। १६५, १३।	
अपुर्ण	१०६, ५		२४१, ६; ७। ३३८, ७		
अपुर्वार्थसम्प्राप्ति	६१, ११		अभाग्र	१७४, २	
अपृथगत	१३१, ६		अभाव	३१६, १	
अपेक्षा	१६८, ५		अभाषण	११७, १७	
अपोगम	१०१, १		अभास्वर	२८४, १८	
अप्रकाश	२१६, १२		अभिध्या	२४१, ६	
अप्रशङ्गा	११७, १३		अभिग्रह	२८५, ८। ३४३, १७	
अप्रतिग्रह	१८२, १		अभिग्रस्त	२००, ६	
अप्रधान	५६, ३। १०४, १३		अभिग्रहण	३४३, १२	
अप्रतिभ	१७७, ६		अभिजन	२०१, २	
अप्रसा	२२७, १४		अभिजात	१५८, ६	
अप्रसूतानाम्नी	२२६, १०		अभिज्ञ	६६, ३। ८२, ६। ११२, १८	
अप्रिय	६, १४। २७, २। ८७, ६		अभिज्ञात	१६२, ७	
अप्रसन्न	२१६, ४		अभिधान	२०४, १०। २३२, १३।	
अप्रसोभिन्	२४, १६			२४१, ६	
अप्रसोभेद	२०७, १६। २४१, ११।		अभिधेय	१६८, ४। २४७, ६	
३०३, १२। ३३४, १२। ३३६, ६			अभिनय	२७, ६। २४७, ५	
अवल्लङ्घादि	२३६, ११		अभिनव	१८७, २०। २७४, १८	
अवड	१८२, १६		अभिनवोद्भिद्	१८७, १६। २६४, ८	
अवडमुख	५८, ३		अभिनाह	३४३, १०	
अक	२०, १। ७५, ११। ७६, १		अभिनिर्यात	१२२, ६	
अककन्द	६१, ३		अभिनिर्यात	२०८, ४	
अककेशर	१६२, ७		अभिनीत	१५८, ८	
अकनीपति	१६६, ७		अभिपन्न	२०२, ६	

शब्दः	पृ०	पं०
अभिप्राय	१७२, १२ । २४२, ५ ।	
	२४७, ६ । ३१७, १६	
अभिसर	२८४, ४	
अभिसर्द	१७८, ३	
अभिमान	६७, १५ । २०२, ११ ।	
	२४६, १५ । २८५, २ । ३१६, १३	
अभिघान	६७, ३	
अभियुक्त	१५८, १०	
अभियोग	६७, ३ । २८४, १३ ।	
	३४३, १२	
अभिरूप	१६१, १५ । २१३, १०	
अभिलाष	१२, १६ । ८३, ७ ।	
	१०१, १३ । २२२, १४	
अभिलाषविवर्जित	२४३, २०	
अभिलाषा	६६, ११ । ७१, १७ ।	
	३३३, १३	
अभिलाषुक	४५, १२	
अभिवादक	४५, ६ । २७६, ६	
अभिवृद्धि	१७८, २	
अभिव्याप्ति	२०६, १६	
अभिप्रास्त	१५७, १४ । १५६, १५ ।	
	१६३, १६	
अभिप्राप्ति	१५६, ३	
अभिषङ्ग	६७, २	
अभिषव	१८६, १२ । २०१, ३ ।	
	३२३, ३	
अभिषिक्तक्षत्रिय	१६६, १६	
अभिषुत	१३४, १६	
अभिव्यङ्ग	७१, १७	
अभिसर	२८५, ११	
अभिसारिका	४६, ७	
अभिस्यन्द	१७८, २	

शब्दः	पृ०	पं०
अभिहत	१४८, ६	
अभिहार	२८४, १३	
अभौक	६, ११	
अभौक्ष्य	१०६, १	
अभौख	११६, १६	
अभौषु	३३१, १३	
अभौख ८७, १० । १२०, ७ । १५८, २		
अभौष्टित	१५८, २	
अभुज	७८, ४	
अभ्यधिक	१०३, ५	
अभ्यन्तर	२८५, ५	
अभ्यमित्रिन्	१२२, ११	
अभ्यर्ग	१०६, ४	
अभ्यवर्षण	२७३, १८	
अभ्यवहार	६१, १	
अभ्यवहत	१६६, १	
अभ्यसन	३३६, १४	
अभ्यस्त	१३०, १८	
अभ्यागम	२३०, ११	
अभ्यागारिक	४६, ४	
अभ्यागत	१५६, १५	
अभ्यास	३३६, १४	
अभ्याहार	२८५, ८	
अभ्युद्गमन	२३०, ११	
अभ्युपगम	२३१, ११ । २८५, ३	
अभ्युपाय	१२६, ५ । २५५, १७	
अभ्य	२५१, २	
अभ्यक ७, २ । ७८, १२ । २५१, २ ।		
	२६१, १३ । ३०६, ६	
अभ्यग	६२, १७	
अभ्यमातङ्ग	६७, १६ । ६८, ४ ।	
	१६०, १७ । ३६४, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अभ्यसु	२२७, १५		अभ्युत्तासङ्गा	३३, १६	
अभ्युत्ता	२६६, १३		अभ्युत्त	८७, ६	
अभ्युत्त	२७७, ६		अभ्युत्त	६६, १३	
अभ्युत्तान्तिन्	२५१, ८		अभ्युत्त	७, ११	
अभ्युत्तान्तिन्	२०७, १		अभ्युत्त	६६, ८ । १२१, ७ ।	
अभ्युत्तान्तिन्	२०७, १७		अभ्युत्त	२६४, ७ । ३३६, ७	
अभ्युत्त	१३६, १८		अभ्युत्त	३३३, १६ । ३३३, २ : ३	
अभ्युत्त	२६४, १४		अभ्युत्त	६४, ६	
अभ्युत्तभेद	२४८, १७		अभ्युत्त	४६, १०	
अभ्युत्त	४२, १७ : २७ । ५७, ५ ।		अभ्युत्त	७, १० । २२८, १६	
	२६३, १५		अभ्युत्त	२६, ६ । ६८, १५ । १८६, ६ ।	
अभ्युत्त	२००, १८		अभ्युत्त	२१६, १ । २७६, १८ । ३३४, १७	
अभ्युत्त	१६४, २		अभ्युत्त	२७२, ७	
अभ्युत्त	१६६, २		अभ्युत्त	८१, ६	
अभ्युत्त	१६६, १		अभ्युत्त	१५८, १४	
अभ्युत्त	११७, १३		अभ्युत्त	७८, २ । ७६, ८ । २२४, १४	
अभ्युत्त	२०२, १		अभ्युत्त	६, १४	
अभ्युत्त	२२२, ३ । ३२६, १०		अभ्युत्त	३३०, ११	
अभ्युत्त	२४२, १ : २		अभ्युत्त	२६६, ४	
अभ्युत्त	१४७, ८		अभ्युत्त	२६५, ६	
अभ्युत्त	२७७, १७		अभ्युत्त	३३३, ५	
अभ्युत्त	२४७, ३		अभ्युत्त	३३२, १०	
अभ्युत्त	१३७, ४		अभ्युत्त	२७२, ४	
अभ्युत्त	१८५, १		अभ्युत्त	१५८, १४	
अभ्युत्त	२६४, १४		अभ्युत्त	१५६, १२	
अभ्युत्त	२४७, ५		अभ्युत्त	६२, ८	
अभ्युत्त	५५, १		अभ्युत्त	१६८, १८	
अभ्युत्त	६३, ७		अभ्युत्त	३०६, १८	
अभ्युत्त	६, १४ । ३६, १६ । १३६, ४ ।		अभ्युत्त	२३६, १४	
	१८२, १३ । ३३२, १८		अभ्युत्त	७३, १	
अभ्युत्त	५६, ११ । १३६, ६ ।		अभ्युत्त	२१८, ३ । २२३, १३ ।	
	२५५, २			२६६, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अम्भोगतोपज	११, १६		अरति	१६०, १७	
अम्भोधर	२६०, १६		अरन्निवत्	१८८, १७	
अम्भोधि	१६६, १६		अरर	२६४, ११; १२	
अम्भय	२३२, १२		अरविन्द	१७८, ४	
अम्बाहिणिका	३४५, ८		अरवी	३१६, २	
अम्बलोशिका	४६, १०		अरस	४३६, १५	
अम्बलोशी	६४, ४		अरगति	३८, १४; २३६, १३	
अम्बवेतस	२२५, ३		अराल	३०१, १६	
अम्बान	२५, ६। ८८, ६।		अरालक	३१, १६	
	१६०, १३। ३४४, ११		अरि	२२५, १४। २५६, १४	
अम्बानक	२६, ४		अरियक्त	१६३, १६	
अम्बिकौषधि	२७०, १५		अरिष्ट	२४, १२। ८७, ७; ६	
अम्बोक्त	१३४, ४		अरिष्टपादप	३०८, ३	
अम्बोद्धार	७, ७		अरिष्टाद्बुधौ	३२८, ८	
अयथार्थक	२२७, १४		अरु	२५०, ६	
अयदेश	१७३, ८		अरुच	७२, १०	
अयन	१६०, ४		अरुचि	७२, ६	
अयनक्षय	७५, २		अरुणा	१०८, १३; १४। २४८, १२।	
अयस्	२४२, ४			२५३, ७। २५५, ७	
अयस्कान्त	१६, १४		अरुतर	६४, १४	
अयःश्रुजिक	४६, ६		अरुन्धती	३११, ६	
अयाचक	३२, १		अरुष्कर	१६४, ३। २८४, ३	
अयाहृत	१५८, १		अरोग	६३, ५	
अयोग	६२, १६। ३३३, ७		अर्क	२, ११। ३, २। ११, ६।	
अयोग्य	२६३, १२; १३। ३०८, १८			१७, २। २२, १६। १०८, १४।	
अयोध्या	१५६, १२			१६४, ६; १७। १६६, ३।	
अयोमुख	५६, ८			१८६, ३। १८६, १४। १६४, ८।	
अर	२५०, १०			२०४, ८। २०६, ८। २५१, ३।	
अरघट्टक	४५, १५			२६२, ५; ६। ३३६, १०	
अरणि	१०८, १२		अर्कपथ	३, २। २७, ७।	
अरण्या	२७६, १६			११७, १८। १३७, १८।	
अरति	३२, १०। १३७, ६			२४०, १३। २७७, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अर्कपारिषादिक	२७८, १२		अर्थनिर्णय	१५०, १६	
अर्कपुत्र	२०६, १६		अर्थनीय	२३२, ६	
अर्कपूजक	१६५, ७		अर्थपति	१५६, ५	
अर्कयोषित्	२३५, १२ । २३६, २		अर्थपाठ	१५६, ५	
अर्कसारथि	१०८, १३		अर्थवत्	१५६, ६	
अर्गल	७०, ४		अर्थविद्	८, ४	
अर्गला	४०१, १४ । १५		अर्थशून्य	३८, ८	
अर्गलिका	३२, २		अर्थसंयुक्त	२३२, ६	
अर्घ	६६, २; ३ । २३२, ८		अर्थसङ्घात	३२५, १२ । ३३०, १०	
अर्घार्थ	२३२, ८		अर्थसूचना	८०, ६	
अर्घ्य	२३२, ८		अर्थिन्	१७, १० । १८, ६ ।	
अर्चन	१२२, १३			१६८, २ । ३४५, १३	
अर्चना	१६३, ७		अभीष्टित	२५६, ८	
अर्चा	७१, १ । १५८, १६ ।		अर्था	२३२, ५	
	२३३, १		अर्दन	१६८, १६	
अर्चित	१३७, ६; ११		अर्दित	१३६, १०	
अर्चिष	७१, १ । २०१, १६		अर्घ	१८०, १	
अर्जुन	१०५, ७ । १६०, ६ ।		अर्घचन्द्र	२८४, १६	
	२४७, १२ । २५६, ६ । ३४७, १७		अर्घजरती	२०३, १७	
अर्जुनकामुक	३२०, १		अर्घाश्रवौ	३२४, १६	
अर्जुनक्षम	२२०, ६		अर्घपारावत	१६७, ३	
अर्जुनधन्वन्	३२७, २		अर्घमुष्टि	१३, १	
अर्जुनपादप	२६०, १८		अर्घगात्र	१७०, ११	
अर्जुनभूखट्ट	१६६, १०		अर्धाङ्गलि	१४६, ६	
अर्जुनरथ	३३४, ६		अर्धाघं	१८२, १६	
अर्जुनखुषा	२६५, १५		अर्धेन्द्र	१७५, ४; ५	
अर्जुनायज	२२५, ३		अर्धोत्काङ्गक	३६, १०	
अर्जुनी	१६०, ११ । २५१, १३		अर्पित	१३७, ६	
अर्गस	१०३, ७		अर्बुद	१७५, ३	
अर्थ	१६८, ३ । ३३६, ५		अर्भक	७, ३ । २२, ६ । २१८, ८	
अर्थम	६३, ६		अर्थमन्	२२७, १५	
अर्थन	१८३, १५		अर्वतो	१६६, ३	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अर्वाचीन	२६८, २		अलिङ्गन	२३, १५। १७३, ३।	
अर्ध	३३०, १			२८५, ५। २६६, १८	
अर्ध	३४०, ६		अलिन्	१०५, १८	
अर्धग	१०८, ११		अलिप्रिय	२४७, ४	
अर्धत्	१८७, १। २१६, ७		अलिभूत	१५८, २	
अर्धत	८३, ३। १३६, १		अलिमक	३१, २२	
अलक	६, १२		अलिस्थिति	१५८, ३	
अलका	६, १२		अलौक	६, १४। ५७, १३	
अलकौ	२६४, ३		अल्प	७, १। १७, ७। ६४, ७।	
अलङ्काराग	३२१, १			१७४, ३। १८७, ६। २१०, २	
अलङ्गो	१४५, ६		अल्पक	२२६, २०	
अलङ्गवस्तु	५६, २		अल्पग्राम	३६८, १०	
अलघु	२५३, २		अल्पतनु	१४०, १३	
अलम्	२६५, ५		अल्पप्रभो	२८१, ११	
अलमर्थ	१२५, १८		अवकन	२८२, १६	
अलङ्कारिणी	१२२, १४। १६७, ४		अवकर्षण	१२२, १४	
अलङ्कारिणी	१२२, १५		अवकाश	७२, ३। १८२, ५।	
अलङ्कार	११४, ७। १८३, ४।			१८६, १०। २६४, ३	
	१६१, ५। २८४, ५		अवकीर्ण	११७, १५	
अलङ्कारान्तर	२६६, ८		अवका	३६०, १७	
अलङ्कारयोग	२३२, १०		अवगत	१५८, ७	
अलम्ब	२१६, १६		अवगम	२३१, ११	
अलम्बव	१६३, १४। ३३३, १४		अवगीत	१५६, ७	
अलम्बधा	३३३, १५		अवग्रह	३४३, ११	
अलर्क	७, ६		अवग्रहण	१२२, ७	
अलस्	६३, १८। १३३, १६।		अवघात	१२६, ११	
	३३६, १३		अवचूर्णन	३३८, १२	
अलसा	३३६, १४		अवचूर्णित	१५८, ३। १२	
अलातु	६८, ३। २१६, १४		अवच्छेद	१३, १३। १३०, १६	
अलातु	२१६, १४		अवजय	२४७, ७	
अलि	३१, ११। ५०, १०। ५७, १७।		अवज्ञा	८२, ८। ३०१, ७	
	२६५, ५		अवज्ञात	१५८, ७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अवट	८७, १२।	१२६, २।	अवयव	८८, १४।	१६६, १०।
अवटौट		४६, १७		१६८, १६।	२१८, १५
अवतंस	२८६, १५।	३३७, २।	अवयवभेद		५, १३
		३३८, २; १३	अवयवमात्रक		२०, १४
अवतर		३४३, १३	अवयवान्तर	२१, ८।	१०८, ४।
अवतरण		२८४, ६		११७, २।	२५१, ७; १४।
अवतार	१६८, १८।	२८४, ६			२५८, २०
अवतारण		१२२, १३	अवह		२६४, ५; ६
अवदात		१५६, ६	अवहज	७८, ४।	७६, १६।
अवदान		२०२, ६	अवहवर्ग		१२२, १०
अवदारण	१२२, ११।	२६६, १५	अवगा		२६४, ६
अवदीर्घ	११७, १४।	११८, ४	अवगोघ	१५४, १८।	१८४, ६
अवधान		१८२, १५	अवगोघिक		४६, ३
अवधारण	१२४, ४।	२५८, १०	अवगोह	३४२, ५।	३४२, १३
अवधार्य		२४१, १०	अवर्ग		१०६, २
अवधि	१८२, १६।	२२४, १२।	अवलय	२०२, ८।	२२६, १२
		२६४, ४	अवलम्बन		१६८, ५
अवध्य		२४१, १०	अवलम्बित		१६६, २
अवध्वंस		३३८, १२	अवलेख		५६, ३
अवध्वस्त		१५८, ३	अवलेप		२१२, ११
अवन	११४, १५।	१६०, १।	अवलोकन		११६, २
		२७४, १३	अवलोकनीय		२३३, ३
अवनत		१५६, ११	अवलोकित	१३८, १२।	१६६, ५
अवनाट		४६, १	अवसृगज		३२८, ४
अवन्तिसोम	२३१, १०।	३१४, ४	अवश्याम्न		३२८, ७
अवन्त्यादि		१४७, ७	अवश्याय		२४६, १५
अवघात	१६४, ७।	३२८, १६	अवश्रुत्य		१८४, १०
अवबुद्ध		१४०, ७	अवश्रुम्भ		२२१, १०
अवम		२२७, १३	अवसक्थिका	४५, १०।	४६, १४
अवमर्		१७८, ३	अवसर	६६, ५।	२२६, १०।
अवमानकृत		२६, १४		२६०, ५।	२८४, ८
अवमानित		१६५, १६	अवसान		१५५, १०

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अवसानक	१३४,	१०	अव्यक्तमधुरध्वनि	२६५,	१२
अवसानग	१५६,	४	अव्यक्तराग	१०८,	१४
अवसित	१३४,	१४	अव्यक्तवाच	८६,	२
अवस्कार	२८४,	८	अव्यक्तवाचिन्	३०६,	८
अवस्था	३२६,	१	अव्यय	१६६, १६६ । २४१,	५ ।
अवस्थिति	२७४,	१४		२५०,	७
अवहार	२८५, ६ । ३४०,	११	अव्यवहित	१६५,	१५
अवहित	१५२, १७ । १५६,	२	अग्रन	१११, ६ । १३३,	२
अवहेल	११८,	१	अग्रनि	१६०, १६६ । २५	
अवागर्थ	२०२,	५	अग्रित	१०२, १३ । १०३,	६
अवाग	१५६,	१५	अग्रितम्भव	३२४,	१७
अवाच	५,	६	अग्रिरस्	२६४,	१०
अवाची	७२, ६ । २३८,	१८	अशुभ	८६, ७ ; ८ । ८७, ७ ; ८ ।	
अवाच्य	२८५,	४		१३७, ७ । १६८, १६ । २४०,	१२
अवाम	१११, १७		अशुभकर्मन्	२३८,	३
अवि	३१६,	६	अष्टक	६३,	५
अविक्रय	२१६,	४	अष्टकवद्वय	२७२,	५
अविज्ञान	७, ८		अशोक	६, ६ ; १० । २१४,	४ ।
अविदूर	१८४,	१०		२२५, ११ । ३०६,	११
अविद्या	३४१,	१०	अशोकमम	३११,	१
अविनीत	१६४, १६		अशोकपादप	१०, २० । १६१,	२५
अविनेय	२४७,	७	अशोकपुष्प	३१४,	१२
अविलम्बित	१८४,	१०	अशोका	६, १०	
अविवाद	१५५,	६	अशोभि	१६०,	१४
अविश्वास	३२०,	१२	अशोभि	१६०,	१४
अविस्मृत्यर्थवचस्	३१०,	१८	अशमकौट	६१,	१५
अवीचि	७२,	१०	अशमयक	१३, १६	
अवीरा	२६३, १४		अशमजाति	१०६,	२०
अष्टजान्तःपुरप्रेष्या	१६०,	१५	अशमदारण	४, ७	
अवेक	३०१, १२		अशमनिग्रह	१२५,	१२
अवेका	३०१, १२		अशमन्त	१३७,	३
अव्यक्त	१३६, १२		अशमन्तक	३१, १४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अभिमन्त्रिका	१२६, २०		अश्ववाह	३४३, १४	
अभिमपुष्य	३२४, १३		अश्ववाहक	२६८, ५	
अभिमभेद	२१, १२		अश्वविशेष	२७, १४	
अभिमयन्त्रक	८८, १७		अश्वशाल्य	३३१, १२	
अभिमपुष्य	२७२, ६		अश्वशावक	२६७, १०	
अभिमसार	२८५, ११		अश्वमङ्गात	२४१, १४	
अश्वज्वेय	१७१, ८		अश्वमग्राह	२७४, ८	
अश्वव	३१८, ३		अश्वहित	२४१, १४	
अश्वि ८४, ६ । १०३, ८ । २८८, ११			अश्वि	३२२, ३ । ३३५, १०	
अश्व	१३२, ७ । २५०, १४		अश्वदिपाक	१६, ८	
अश्व १४, १७ । ५५, ७ । ६५, ७			अश्वान्त	२७५, १६	
६६, ११ । ८८, १० । ८७, १३ ।			अश्वगोह	३४३, १४	
१२८, १० । २२८, १५ । २६२,			अश्वान्तग	१८२, १७	
१० । ३१५, ६ । ३२९, २१			अश्ववर्त	११८, १५ । १३४, ३	
३४१, १४			अश्वानन	११२, १८	
अश्वकर्णाख्यकृत्	२३६, ६		अश्विनीमत	१६६, २	
अश्वखुर	२७, १०		अश्विनीमनु	२५५, ११	
अश्वगति	२७, १४ । ३७, २० ।		अश्विन्यादितारा	११८, १३	
५३, १५ । १२८, १५ । १५२, ५			अश्वीय	२४१, १४	
अश्वगन्धा	६४, ११ । ३४३, १४		अश्विणी	२३४, ७	
अश्वतथ	१११, १ । २३८, ६ ।		अश्वत्	८३, ५	
२७४, ८ । २८४, १२			अश्वत्थी	३४२, १	
अश्वत्थ	१७०, १ । २०३, १५ ।		अश्वपद	१७७, १५ । १६	
२४४, १७			अश्वि	८३, ६	
अश्वत्था	१७०, १		असंस्कृत	१५३, ३	
अश्वपदामय	७४, १४		असङ्गात	१३७, ४	
अश्वभूषा	८८, ५		असङ्गह	८४, ८	
अश्वभेद	८०, १५		असङ्गातरजःकन्या	२५३, ८	
अश्वमात्र	२८८, १६		असतो	११२, ७ । १६५, १२ ।	
अश्वमार	२८६, ८			३०७, १	
अश्वमारक	२२१, ११		असतोसुत	२८७, ५	
अश्वमेध	६८, ८		असत्कर्मफल	२८, २	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
असत्त्व	ई, १४।	१३७, २	असुधारण	१२२, १०	
असत्त्व	३१८, १		असुर	१६, १७। ३५, २। २३७, २।	
असत्त्व	१६०, ६		२३८, १०। २६४, १७। ३३५, ३		
असत्त्वपणी	३१०, १२		असुरा	२६४, १७	
असत्त्वोभ	१३७, ६		असुरान्तर	७, ८। ७१, १४	
असत्त्वधि	२५५, १६		असूक्ष्मा	११८, १	
असत्त्वोपवर्तक	१२३, १७		असूक्ष्मरा	२८५, ७	
असत्त्व	१५३, १		असूज	१३१, १२	
असत्त्व	२४३, २०		अस्त	१२४, ६	
असत्त्व	२६४, १६		अस्तकर्म	११२, १६	
असत्त्व	२२७, १३		अस्तकर्मन	१४५, १४	
असत्त्वपरसम्पत्ति	२७८, ६		अस्तासम्पत्ति	१६६, ११	
असाकल्य	२४८, १६		अस्थि	६, १२। २३८, ३। ३३७, ४	
असार	ई०. ६। १३३, ३।		अस्थिर	४३, १८	
	२६४, ६		अस्थिसंहार	२६३, १५	
असि	३५, ४। ५६, ८। ६६, ७।		अस्थूल	३२५, १५	
	२७१, १८। ३३५, १		अस्तेजन	११४, १८	
असिकाधर	१६, १३		अस्पृष्ट	८७, ६	
असिकोश	३२६, ५		अस्मन्तक	३१, १३	
असिली	१६०, १५		अस्मिन्नर्थ	२५०, ७	
असित	१३३, १८। १३७, ५।		अस्त्र	५, १४। ७०, ४। १६८, ६।	
	२२५, १४		२११, ७। २५०, १४। २५१, १।		
असिधारक	४६, २		२५३, १६। २६०, १७		
असिधाराख्यव्रतधारिन्	६१, १०		अस्त्रप	३२१, ६। ३२७, २०	
असिधेनुका	४६, १०		अस्त्रपभिद्	३४, १७	
असिधावक	४६, १३		अस्त्रवत्	८४, ६	
असिषत्र	१२१, २। २८४, ११		अस्त्रान्तर	१३३, १३	
असिपत्रक	४५, ६		अस्त्रि	१०४, ६	
असिपुत्री	४५, ४। २८५, ७		अस्त्र	३१०, ५	
असिपुत्रिका	४५, १०। ४६, ११		अस्त्राध्याय	१६२, ८	
असिमात्रक	३३६, १		अस्त्रैरि	२३५, १	
असु	१०६, १०। ३३५, २		अस्त्रयुज	२८७, ६	

शब्दः	पं.	पं.
अहङ्कार	५२, १७। २८५, २	
अहङ्कारिन्	२८५, ६	
अहङ्कृति	१५८, १५। २१०, १६	
अहृतवस्त्र	१७, १३	
अहन्	१८७, ११। ३४०, ६	
अहम्भुविंका	४५, १४	
अहमहमिका	५२, १७	
अहर्षति	१५८, ५	
अहर्मुख	५६, ३। ३३२, १७	
अहल्या	२४२, १२	
अहार्य	२४२, १५	
अहि	२२, ४। ५७, ६; १४। ५८, २। ६०, १८; ६४, ५। ६५, १२; १८। ७७, १७। ८८, १। ६२, ५। १६३, १८। २०३, १४। २४०, ३। २५३, १७। २५५, १२। २६२, १०। २८७, १२। ३४०, ५	
अहिकरण	१०७, २	
अहिफणा	६१, २	
अहिभुज	७६, १६	
अहिभेद	२८५, २	
अहिप्रहौर	६१, १	
अहिमा	२२४, ६	
अहिमित	१३६, १२	
अहेय	२६४, १८	
अहोपुष्पिका	५२, १	
अहोरात्र	२८४, १८	
आ		
आकाम्यत	१५६, १७	
आकर	१८८, १५। २६५, ५	

शब्दः	पं.	पं.
आकर्णित	१३४, ५	
आकर्ष	३३१, १३; १४	
आकर्षण	८४, ५	
आकलन	२०३, ३	
आकल्प	२६२, ६	
आकल्पक	३२, ५	
आकाङ्क्षा	२०३, ३	
आकाङ्क्षिन्	१८२, १०	
आकार	२१२, ४। २६५, ४	
आकारग	१६१, ७	
आकालिकी	३२, १२	
आकाश	८, ८। ६३, २। ७५, ६। २६८, २	
आकाशरेखा	३१४, ७	
आकीर्ण	१०६, ६	
आकुल	२५६, १६	
आकृति	१३८, ५। २००, २०। २२६, १। २६५, ४	
आलस्य	१३३, १४	
आलस्यशब्द	१०२, ७	
आलस्य	२१२, ४	
आलस्य	१७५, ७	
आलस्य	३४२, ४	
आलस्यग	२२२, १२	
आलस्य	१८४, १०	
आलोच	६७, २। ११८, ७। २१२, ८	
आलोचक	३२, ८	
आलोचकरण	३२५, १४	
आलोच	८, ६	
आलोचक	३२, ६। १०६, २। ११२, ४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
आखनिक		३२, ७	आख्य		७४, ५
आख्य	५४, १० । २८२, ८		आख्यादन	२०४, १ । २१२, १०	
आख्यपणौ	२५४, ५ । २८१, ३ ।		आख्यादनाह		२३५, १४
	३०८, १६		आख्युरितक		४६, १७
आख्यमुञ्ज		३२, ११	आजगव		३२३, ५
आख्या		२३२, १३	आजि ७६, १ । १०५, १४ । २३०, ११		
आख्यात		१३७, १०	आज्य १२६, १२ । १७६, ७ । २३२, ११		
आख्यायिका		३२, १२	आज्ञात		८७, १३ । १२७, ३
आगत		१२५, ७	आज्ञा ८२, ६ । १७८, १ । २००, १२ ।		
आगन्तु	३६, १ । १६६, १७		२०७, १६ । २६१, ५ । ३१८, १७		
आगन्तुक		३२, ६	आटव्यक		४६, १
आगन्तु		११३, ११	आटि		८३, ५ । २८१, १०
आगम	१२८, १ । २६१, ५		आटीकक		३२, १८
आगस्		५६, ५	आढम्बर		२८५, १३
आगामिकाल		१३८, २	आढक		७, १७
आगामिक		३२, १५	आढकौ		७, १७ । २७२, ८
आभीष्ट		२६५, ७	आढा २३२, १३ । २३२, २ । २६५, १०		
आद्यह		३४२, ४	आतङ्ग		७, २०
आद्यहायणिक		५२, २	आतङ्गन		२०३, ३
आघाट		२२६, १८	आतप	१०३, ६ । १८०, ५ ।	
आचुर्णित		१५६, १७	२१२, ३ । २२३, १३		
आघ्रात		१३७, ६	आतपञ्च		१६, ३
आङ्गैरौ		६५, ८	आतपद्वय		२६७, १०
आचमन	२०८, ५ । ३२६, २		आतपर्णा	५१, १३ । ११८, १०	
आचमिति		२२८, ३	आतपनाराय		२५४, ६
आचरण		१३३, ५	आतपाभाव		२३५, १२
आचाम		२२८, ३	आतपोर्मि		२६७, ६
आचार	१५५, २० । २१६, ११ ।		आतर		२६५, ६
	२२४, ६ । २४३, १६ । २४६, ३		आतर्पण		४०, २
आचार्यभार्या		११८, ८	आतायिन्		२६७, १
आचार्यानी		११८, ८	आतिष्ठ	३२, १४ । २४२, ४	
आचित		१३७, १२	आतुर		८, १२ । २६५, ७

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
आतोद्य	१७८,	१७	आधि	१८०, ४ ; १६	
आप्त	१२४, १०		आधिपत्य	२४८, ६	
आत्मत्यागिन्	१०५, १३		आधोरण	११८, ८	
आत्मन् २. ११। ८३, २। १३६, १३।			आध्यात	१३१, १०। १४४, १८	
२२२, ३। २२६, १०। २६४, ४।			आध्यान	१६१, ६	
३०८, २। ३१६, २। ३१७, १६।			आनक	८. १। १३७, १६। ३४२, १६	
	३४५, ३		आनति	१३८, ८	
आत्मपुत्र	२८५, १४		आनङ्ग	१८३, २	
आत्मभाव	३१८, १३		आनन्तर्य	१२७, ६। १६८, १	
आत्मस्मृति	२८५, १५		आनन्दघट	६२, ६	
आत्मयोनि	२०२, १५		आनर्षि	७२, ११	
आत्मवीर्य	२८५, १४		आनर्त	१३७, १६	
आत्मवृष्टि	६२, १२		आनाय	१६, १४। २६७, ७	
आत्मोद्य ६३, ८। २६४, ४। ३१५, २			आनुमानिक	४६, ५	
आत्रेयो	२४२, ६		आनन	२५१, ७	
आथर्वणि	११८, १		आन्दोलित	१५६, १६	
आदङ्ग ११०, १४। १८१, २०।			आन्ध्र	२५१, ७	
	२३०, ५		आन्वीक्षिकी	३२, १४	
आदगन्धित	२८३, ६		आपगा	६३, ७। १६१, १८	
आदर्श	३२६, १७		आपगाविशेष	२५३, ११	
आदान	१२४, १०। १६१, ५		आपगा	१०६, ५ ; ६। ११५, २०	
आदि	२२६, ५		आपगिक	३२, ८	
आदिकाश	१६५, ८		आपत्ति	१३८, ३ ; ६	
आदितेय	८७, ८		आपद्	१३८, ६। २८२, १३	
आदित्य	२१२, ३। २४२, २		आपद्रुत	२०२, ६	
आदित्यभेद	२५१, ६		आपन्न	१६१, ४	
आदिष्ट	८७, १३		आपन्नित	२५४, १२	
आदीनव	३२३, ४		आपात	१३७, ८। १३८, ७	
आदेशित	८७, १३		आपिर्णालि	३११, ८	
आद्य	२३२, ११। २६६, १६		आप्त	१२४, ६ ; १४	
आद्यतिथि	३४२, ११		आप्ति	१२४, ६	
आधार	२६५, ६		आप्य	२३२, १२	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
आध्यायन	२०३, ४		आमोद	१७५, ८। १८०, ६	
आज्ञव	६८, १३। ६६, १३।		आमोदक	३२, १६	
	३१६, ६		आज्ञाय	१३४. १। १५६, ८।	
आज्ञुत	१३७, ११			२४२, ३	
आबन्ध	१८३, ४		आम्यरीष	३३४, ३	
आभरण	२६०, ११		आम्य	१५, १६। १२६, १५।	
आभा	२१८, ३			२५१, ८	
आभाषण	११८, ६		आम्यकेतक	२१४, १३	
आभास	३३६, १७		आम्यातक	३२, १०। ४१, १६।	
आभासिक	३२, १७			६२, ७। २०३. १४। ३३४, २	
आभिमुख्य	७४, ५		आम्य	२६६, ११	
आभीर	२६५, ४		आम्यवेतस	१८५, १६	
आभीरपक्षी	३३०, ११		आम्यानभिगिष्ट	३४, १४, १५	
आभीरपक्षीका	५२, २		आम्यिका	७, ७	
आभीरयोषा	२६१, १६		आय	२३२, १०	
आभीरी	२६५, ४		आयतन	२०२, १३। २३५, १०	
आभील	३०२, २		आयति	१३८, २। २२८, १	
आभोग	६३, ८। ११८, १८		आयस	२१६, १३	
आभ	२५१, ८		आयत्तत्व	३२६, १०	
आम	२२२, ४		आयस्	६८, १	
आमगृह	६६, ५		आयस्त	१३८, ४	
आमन्द	१७५, ६		आयाम	७४, ५	
आमर्षिन्	१५८, ८		आयुध	३२, १६। ३७, ५। १२०, ४।	
आमलक	३२, १३			१३५, १०	
आमलकभैषज्य	३२६, ६		आयुधान्तर	११७, ११। १७२, ६।	
आमलकी	३२, १३। ६८, ७।			३००, २०	
	१२६, २०। १३६, ६। १७०, १७।		आयुधमिद	२०, १५। २७२, १०।	
	१८१, ८। २२३, १२। २३७, ४।			३२६, ५	
	२५६, १		आयुधभेद	१००, ६	
आमिष	२३४, ७। ३३१, १५।		आयुष्	१२२, १०	
	३३५, १२		आयुष्मत्	३६, २०। १५६, १३।	
आमुख	५५, १			१६१, ८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
आयोग	६३,	८	आर्याणी	१०८,	७
आयोधन	२०२,	१५	आर्य	३३०,	१
आर ७८, ३। २२५, ४। २५१, ३; ४			आलपन	२०३,	५
आरक्ष	२८०,	२। ३४६, ८	आलम्बन	३२, १२। २५०, १२	
आरतहति	२८६, ६		आलवान	२१९, २। २६५, ६	
आरम्भ	२१८, १४। २३०, १३।			२६८, ३	
	२३४, २		आलस्य	१८१, ६। २८८, ११	
आरव	३१८, ६		आलात	३, ६। ८, १०	
आरा	५२, ११। २५१, ४।		आलान	१८१, ६	
आराती	३१, ७		आलाप	११८, ६	
आराधन	२०३, २		आलाबु	२१६, १४	
आरात्र	३१८, ६		आजि	१२८, ३। १३५, ३	२८५, ७
आरास	२२८, ४। २४४, १५		आलिङ्गन	३०१, ८	
आरासटो	५४०, ५		आलीठ	१०२, १३	
आरु	२५१, ६		आनु	२८५, ६	
आरोग्य	१३२, १४; १७। २४०, ६		आलेख्य	२५४, ७	
आरोग्यित	१६०, ५		आलोक	८, ५। ११८, २०। २११, ३	
आरोग्य	३४२, ५। ३४३, १३		आलोच	२०७, २	
आरोग्य	११८, ११। ३३२, ६		आलोचन	२०४, १८	
आर्कि	३, ५		आलोडित	१५०, ३	
आर्त	२५८, २		आवकारस्थान	१२६, ८	
आर्तव	७७, ५। १२५, ७। ३१८, ४		आवरण	८८, २०	११८, ८
आर्ति	१२४, ८		आवर्जन	२०२, १३	
आर्थिक	८, ४		आवर्त	१३७, १७	
आर्थ	२३२, ६		आवर्तन	१३७, १७। २०२, १४	
आर्द्र	१८८, १४। २५१, ५। २८५, ८		आवर्तित	१५८, ४	
आर्द्रिक	८, २		आवाप	२१२, २	
आर्द्रतन्दुल	७७, ११		आविक	८, २	
आर्द्रा	२५१, ५		आविकौषधि	१८०, १४	
आर्द्रौक्य	१८४, ८		आविद्ध	१८३, ४	
आर्य	८४, १७। २३२, १०। ३३३, ५		आविल	३३२, ५	
आर्या	१०८, ७		आविष्ट	८७, १४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
आकृति	१२०, १४	१६३, ७।	आश्रुत	१३८, ६	
		२७४, ६	आश्लिष्यमान्तर	४१, ६	
आवेदक	३२, १५		आश्रय	३३६, १५। ३३७, १	
आवेश	२०२, १६		आषाढ	७२, ४। १०२, ११	
आवेशन	२०२, १६		आषाढपूर्वज	२४६, ५	
आवेशिक	३२, ८। १४, १७		आषाढा	१०२, १२	
आशंसित	८३, ८		आषाढी	१०२, १३	
आशंसित	१५६, १६		आस	३३५, २	
आशंस	१५६, १६		आसक्ति	३४२, ४	
आश	३२५, २		आसक्ति	१३८, ६	
आशङ्गा	८, ६		आसन	१६१, २; ३। २०३, १२।	
आशय	२४२, ५			२८०, ६। ३३१, ८	
आशय	२६५, २		आसनी	१६१, ३	
आशयवत्	३३६, १३		आसन्दी	१७०, ३	
आशा	२५०, ७। ३२५, ३		आसमन्तात्	१४७, १०	
आशाबन्ध	१८५, २		आसादित	१५६, ११। १५६, १४	
आशाभेद	११५, १६		आसार	२६४, १८; १६	
आशारहित	३२८, १४		आसुतीबल	३१४, १०	
आशितम्भव	३२४, १७		आसुर	२६५, ४	
आशिर	२६५, ३		आसुरी	१२, ४। २६५, १	
आसु	३२५, ४		आस्तदन	२०२, १७	
आसुग	६३, ७		आस्तिक	८, ३	
आसुधान्य	३०७, ८। ३४१, १५		आस्तपन	२०३, ५	
आसुर्य	२४५, ७		आस्या	१६८, ५	
आश्रम	२२८, २। ३४०, ३		आस्यान	१६८, ५	
आश्रमपादप	७४, १२		आस्यानमृच्च	८, ८	
आश्रय	१३०, ७। १३०, ७।		आस्यद	१७५, ८	
	१४५, ११। २४२, ५। २४७, १५		आस्कोटनी	४३, ३	
आश्रयनाशिन	३२६, १		आस्कोत	१३७, १८	
आश्रयाश्र	२१४, ११। ३२६, १		आस्कोता	१३८, १	
आश्रयोक्त	१३३, २०		आस्य	२३२, १२	
आश्रव	१७८, २। ३१६, ६		आश्रव	८, १	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
आहत	१३७, ११; १४।	१३८, ८	इक्षुद	५१, ७	
आहतस्यार्जत	२३८, ६		इक्षुदो	२८३, १७	
आहति	१३८, ८		इक्षुव	३०२, ४	
आहरण	२६४, २०		इक्ष्वा	६०, १२। ७४, ६। १०८, ७।	
आश्रव	३१८, ३			१२५, ११। १३०, १४।	
आहार	२६४, २०			१८२, १४। २१८, ८	
आहित	१६५, १		इक्ष्वाप्रसर	३१८, ८	
आहितस्यक्षया	१२२, १६		इक्ष्वावती	१०, १८	
आहिताग्नि	२८४, १५		इक्ष्वाविषयीभूत	१३८, १०	
आहत	१५६, २०		इक्ष्व	२३३, १	
आहिक	७, १८		इक्ष्वा	२३३, १	
आज्ञान	७७, १८। ८८, १८।		इक्ष्वा	२४७, १३	
	१३५, ८। १४०, ३। १८१, ७।		इत	१२४, ११	
	१८२, १		इतर	३, ७। २३२, ८। २६५, ८	
इ			इतरार्थ	२६४, १	
इक्षानिक	३२, १८		इति	१२४, ११। १२५, १	
इक्ष्वा	३०८, ३। ३२३, ७। ३२७, ५		इतिकथा	१७१, ८	
इक्ष्वाकाय	३१, ११		इतिकर्तव्यता	२५५, १	
इक्ष्वागन्ध	२८०, १२		इतिका	२५, २०। ३१४, १५	
इक्ष्वागन्धा	१८५, ३		इत्थं	१६८, ६	
इक्ष्वाभेद	२५७, ६। २६७, १२		इत्थरी	२६५, १२	
इक्ष्वाभूत	८०, ६		इदम्	१८२, ६	
इक्ष्वाविकार	८६, १२		इदमर्थ	१७२, ५	
इक्ष्वाविकृति	८७, १। २८१, ६		इद्ध	१८०, ५	
इक्ष्वासम्भव	१४८, ३		इध्वा	२२२, ६	
इक्ष्वासोषु	२८, १४		इम	१८६, ३	
इक्ष्व	२३३, ३		इन्दि	२८५, १६	
इक्ष्वाकु	८, ७		इन्दोवर	२८५, १७	
इक्ष्वा	५८, ५। २८७, १०		इन्दोवर्हि	२८५, १७	
इक्ष्वा	१३८, ११। ५८, ५		इन्दु	१२७, ४। ३२४, १०	
इक्ष्वा	१३८, १२। २६५, ४		इन्दुमती	१७७, १४	
			इन्दुमुखी	५६, १२	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
इन्द्रलेखा	५६, ११		इभगयङ्	८७, १६	
इन्द्र ८, ११। २५१, ६। २६५, ३।			इभघटना	८४, ११	
	३२४, १०		इभदन्त	११५, १६	
इन्द्रक	८, ८		इभदान	१७४, १	
इन्द्रकन्या	२०४, १२। ३३२, १०		इभपाणक	४६, १८	
इन्द्रगोप	२८६, ६		इभविन्दुजालक	२०, १०	
इन्द्रगोपक	२६६, ६		इभमुख	५६, १२	
इन्द्रजाल	११, ११		इभशिरःकूट	८४, १२	
इन्द्रजालिक	३४७, २		इभ्या	२३३, २	
इन्द्रजित्	१६०, १		इयत्ता	११३, ३	
इन्द्रनगर	१६६, १		इरा	२५१, १०	
इन्द्रपुत्र	२५१, १५		इरिगा	१०६, ६	
इन्द्रपुत्री	१४२, २०		इरिभेद	१७८, ४	
इन्द्रपुर	२६४, १०		इला	१६४, ६। २६५, ८	
इन्द्रलुप्तक	४६, १६		इलापति	१५६, १८	
इन्द्रवध	१७६, १२		इल्लला	३०२, ३	
इन्द्रवाद्यणी	१२३, १। २०४, ५।		इवार्थ	३१६, १	
	३०६, १६। ३४६, १२		इधदुष्ण	१०६, १५	
इन्द्रसम्बन्धिनी	२५१, १६		इधिका	८, ८	
इन्द्रा	२५१, १०		इधुक्षेपक	३३६, १८	
इन्द्राभिघ्नम	२३१, १२		इष्ट	८३, ८; ६	
इन्द्रागिका	३२, १६		इष्टगन्ध	१८४, ८। १८५, ४	
इन्द्राणी	१०६, ८		इष्टि	८४, ७	
इन्द्रिय ७, १४। ५३, ८। १०५, १।			इष्टिका	१८२, १३	
१०६, १६। १२८, ३। २४२, ७।			इष्टिखात	३३०, ८	
२३५, १२। ३१६, १४। ३३१, १४।			इष्ट्यन्तर	१६६, ४	
	३४५, ३		इव्वास	३६६, १७	
इन्द्रियगोचर	१८४, ४				
इन्द्रियार्थ	२४५, १०				
इन्धन	६३, ५		ईक्ष्वा	१०६, १०	
इन्धनचय	२२२, ६		ईक्षित	१३८, १०; १२। १५१, १२	
इभ	२१८, ३		ईडा	६६, २	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
ईदित	१३८, १३		उय	५८, ८। ६४, १७।	
ईष्टित	८७, १०। १५१, १०			२५१, ११; १२। २५६, ४; ६	
ईरिग	१०६, ६		उयगन्धा	१८५, ६	
ईरित	१३८, ११। १५८, ७		उयनासिक	४६, २०	
ईगौ	२५१, ११		उचित	१३८, १८। २२८, ६	
ईर्म	२२२, ६		उचितत्व	२४२, ११	
ईश १२६, ४। २६२, ११। ३२५, ४।			उचटा	५७, १२। ८७, १६।	
	३११, १८			३०५, ३	
ईशसख	५६, १३		उचभाषिन्	१११, ४	
ईशा	३२५, ४		उचग	२६५, २०	
ईशान	१६६, ४		उचग्रन्थ	२५५, ७	
ईशानदिग्गज	४४, ११		उचार	२६५, २०	
ईश्वर ३४, ५। ६२, ४। १०२, १०।			उचिद्रुट	६१, २	
२२४, ४। २६५, १०; ११			उचैर्षुष्ट	१११, २	
ईश्वरी २२०, १०। २६५, ११			उचैःश्वरस	३२३, ५	
ईशगा	१०६, ७		उच्छि	७४, ७	
ईशद्वयभाजन	२७२, १३		उच्छिक्त	१३६, ११	
ईशित	१३८, १०; १३		उच्छिष्ट	८४, १६। ८७, १३।	
ईश्यान्	१६२, १२			२६६, २	
ईहा	१४३, १०। ३४०, ७		उच्छीर्षक	३३, ५	
ईहामृग	६७, ६		उच्छन	१६१, १३	
ईशितार्थ	१४, ११		उच्छय	१८३, ५	
उ			उच्छित	१३६, १	
उ	६५, १४		उच्छिस्त	३३७, १। ३६६, १८	
उक्त	१३८, १६		उज्जयिनी	३०६, १६	
उक्ता	१२५, १		उज्जिति	१३६, १५	
उक्तार्थ	१४०, ६		उज्जमित	१६०, १०	
उक्ति	१२५, २		उज्जा	८१, ८	
उक्तवाह	३४४, १		उज्जल	१४३, १	
उक्षित	१३६, १३		उज्ज	७४, ७। ३००, ११	
उखा	५३, १०। २७५, १४।		उज्जशील	१२५, ५	
	३०१, ५		उज्जशीलवस्त्रनिवर्तन	७५, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
उच्छ्रित	१३८, १३		उत्तरस्थित	६०, ३	
उद्युप	२१२, ६		उत्तरा	२६५, १५	
उद्युष्य	३२६, १८		उत्तरासङ्ग	२७५, १४ । ३०२, १६	
उत	१२५, १ । १३६, १		उत्तरीय	७, १२ । १५६, ३	
उत्कट	२५, १८ । ८७, १५ ।		उत्तरीयक	४७, १	
	२५१, ११ । ३०२, ८		उत्तंस	३३७, २	
उत्कटदन्त	२८६, २		उत्तान	१८०, १० । १८१, ८ ।	
उत्कण्ठा	३२, २० । ३३, १ ।			३०२, ७	
	५५, २ । २२२, १०		उत्ताप	२१३, ३	
उत्कम्पित	१६०, १३		उत्तार	२६६, १	
उत्कर	२६५, १८		उत्ताल	३०२, ८	
उत्कर्ष	६२, ८		उत्तङ्ग	६३, १४ । २८६, २ ।	
उत्कालिका	३२, ५; २० । ३३, १ ।			३४३, ७	
	५६, १		उत्थ	१६८, ६	
उत्कृष्ट	१३६, १४		उत्थान	१८१, १०	
उत्कृष्ट	२२८, ५		उत्थित	१३६, ६; २० । १६८, ६	
उत्कोच	३५, ८ । २३५, १३ ।		उत्थन	२०३, ८	
	३२४, १४		उत्थिति	१८६, १५ । २०३, ८ ।	
उत्क्रम	२२८, १			२२८, ६ । ३२२, १२	
उत्क्रान्त	१३६, ८		उत्थितिष्ठा	११८, १५	
उत्क्रान्तिका	१७४, ११		उत्थनमात्र	१२६, १८	
उत्क्षेपण	११८, १२		उत्थल	३०२, ४ । ३०३, १८ ।	
उत्खात	१३६, १६			३२४, १४	
उत्खातकेलि	१०१, ७		उत्थलदण	२६३, ८	
उत्तरण	२६६, १		उत्थलपत्र	२६३, ८	
उत्तप्त	१३८, १७		उत्थली	३०२, ५	
उत्तप्त	१६५, १३ । २२८, ६ ।		उत्थाटित	१३६, १६	
	२३०, ६ । २६५, १६		उत्थात	३, ६ । १२६, १ । १४०, १ ।	
उत्तप्तर्ण	११८, १४			३२३, ६	
उत्तप्ता	२२८, ५		उत्थातभेद	१६१, २०	
उत्तार	२५६, १४		उत्थाद	३२०, १६	
उत्तरकाल	२४८, १३		उत्थाद्य	२३६, १	

शब्दः	पं०	पं०	शब्दः	पं०	पं०
उत्प्रेक्षा	३१६, ४ । ३२१, १६ ।		उदरापूर	१६१, ६	
	३४६, १०		उदरावर्त	१६१, १२	
उत्प्लवन	१२६, १६		उदकं	८, ६	
उत्प्लव	१३६, ६		उदर्पिष	७२, ११	
उत्प्लति	२६२, २०		उदात्त	१३८, १५	
उत्प्लक्ष	३०२, ७		उदात्तादि	२६१, १६	
उत्प्लक्	६३, १५		उदान	१६१, १२	
उत्प्लट	८७, १७		उदार	२१६, १० । २६५, १३ ।	
उत्प्लगं	६३, १०			३१०, १७	
उत्प्लव	३१६, ८		उदास्मिन्	१६०, ७	
उत्प्लवभेद	१७६, १		उदाहार	२८६, ४	
उत्प्लवान्त	३०१, ६ । ३४१, ८		उदाहति	१४४, ११	
उत्प्लादन	२०३, ७		उदित	१३८, १६ । १३६, ७ ; १०	
उत्प्लासक	३२, २०		उदीची	७२, १२	
उत्प्लाह	६२, १२ । ७६, २ ।		उदीच्य	२६५, १६	
१६५, ६ । १६३, १ । २०६, १६ ।			उदीर्ण	१६०, ८	
	३४२, ७		उदम्बर	२३, १७ । ४७, २० ।	
उत्प्लाहादि	१३३, १७			१६२, ६ । २१४, १ । २४४, २० ।	
उत्प्लृ	१२७, ४			२८५, २० । २८६, १	
उत्प्लिक	३१६, ८		उदृखल	३११, १२	
उत्प्लिध	१८३, ५ । २४८, १६ ।		उदृढ	१०२, १५	
	२६८, २		उदृत	१३८, १६ । १३६, ७ ।	
उदक	८, १७			१६१, १३	
उदग्दन्तिनाभ्यागमन	१६०, ५		उद्गम	२२८, ६	
उदन्म	१३२, १३ । १३८, १४ ।		उद्गमन	६३, ११	
	१४७, ६		उद्ग्राह	११०, १६	
उदघान	११, १४		उद्ग्राहित	१६०, ८	
उदय	१८१, १६ । २०३, १०		उद्गीत	१३६, १६	
उदयन	२०३, १०		उद्गीर्ण	१३२, १८ । १४२, १४	
उदर	१००, ३ । ११२, २० ।		उद्ग	६६, ३	
१७७, २ । १८३, ६ । २६६, १			उद्घाटक	३३, ५	
उदरधि	१७१, ६		उद्घात	१३६, ४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
उद्दण्डपाल	३१४,	११	उद्धर्तनभाल		१७, ५
उद्दन्तुर	२८६,	२	उद्धर्तनांशुक	१७, ५।	२६७, १०
उद्दंश	११४,	८	उद्दास		३२७, ५
उद्दाम	२२८,	८	उद्दासन		२०३, ७
उद्दाल	३०२,	६	उद्दाह		३२७, १६
उद्देशपादप	२३५,	१०	उद्दाहन		२०३, ११
उद्धत	१३६,	३	उद्दाहनी		२०३, ११
उद्धरण	११८,	१३	उद्दाहित		१६०, १३
उद्धरिष्णु	११८,	१५	उद्धत	१३६, ७।	१८०, १६
उद्धव	३१६,	७	उद्दम		६३, ११; १२
उद्धान	१६१, १३।	२६२, ६।	उद्धत		२६५, १७
		२६७, २	उद्धत		१३६, १२
उद्धार	२६५,	१७	उद्ग	१८८, २।	१८६, १६
उद्गाऊलक		६३, ११	उद्गत		१३६, १७
उद्गत	८७, १६; १७		उद्गुह		२६५, १६
उद्गत	१३६, १२		उद्ग		१८६, ४
उद्गन्त	१३६, १८		उद्गत ५६, १७।	६३, १४।	१३६, ३
उद्यम	६६, १।	११०, २०।	उद्गततरद		२७२, १२
	१६१, २०।	२१६, १५।	उद्गतानत		२७२, १२
		३४०, ७।	उद्गाम		४६, २०
उद्यमन	१११, २		उद्गीत		१३६, १४
उद्यान	१६१, ११		उद्गन्त ६१, ४।	१३३, १३।	१३८, २
उद्यानपाल	४७, १०		उद्गदस्त्री		१०६, ८
उद्योग	६३, १४।	२३१, ६	उद्गदिष्णु		११८, १४
उद्योगिन्		६३, १६	उद्गाथ		१७०, ३
उद्योत	३२७, १६		उद्गाद		३३०, १७
उद्गङ्ग	१३६, ६		उद्गादिन्		११८, १४
उद्गथ	१७०, ६		उद्गुह		५५, २
उद्गिह	१३६, ६		उद्गुलन		११८, १३
उद्गक	१०६, १३		उद्गकयुद्ध		३२७, १७
उद्गजन	६३, ११		उद्गकत्री		४७, ५
उद्गर्तन	२०३, ७; ८		उद्गकार		२८५, १८

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
उपकारिका	४७, ४		उपनिषत्	२२४, ६	२२६, ३
उपकारोचित	२४७, ८		उपनीत		१५३, ६
उपकार्या	२४७, ८		उपनेत्रक		२६, १२
उपकुञ्चिका	४७, ६		उपपति		२५४, १४
उपकूप	२१३, १४		उपपन्न	६७, ६ । ३२३, ६	
उपकृति	२८५, १८		उपमा	२२४, ६ । २२८, ७	
उपकृष्टा	२७४, १४		उपमाद		२५६, १
उपक्रम	२३०, १३		उपमादि		२८४, ५
उपगत	१६०, २		उपमिति		२२८, ७
उपगति	२४२, ८		उपयोग		३३४, २
उपगम	२३०, १४		उपगृह्य		१६०, ११
उपगृह	३४४, २		उपगृह्य		२०२, २
उपगृह्य	३०५, १०		उपगति	१७६, १६	१६७, १३
उपगित	१६०, ६		उपगता	६५, ३ । ६७, ७	
उपगित	१८३, ११			३०२, २० । ३४०, १०	
उपगित	२५१, १३		उपगि		२५०, ११
उपगन्ध	१७८, ५		उपल		३०२, ६
उपग्राप	१९३, १५		उपलभ्यार्थ		३२, १२
उपग्राप	२१३, १३		उपलब्धि	११०, १४ । १८५, ५ ।	
उपग्राप	३३, ३				१६४, ११
उपदेश	३२६, ३		उपलभ्य		२५२, १८
उपदेश	२८६, ३		उपल	१४४, १५	२८१, ६ ।
उपदेश	६६, ४ । ७७, १३ ।				३०२, ६
	२२३, १६ । २४२, ३		उपलदि		२८४, १०
उपदेश	१६, ४		उपलिस		१४२, १
उपदेश	२५६, २		उपवन		२२८, ४
उपदेश	१६०, ६		उपवर्जन		२०८, १
उपधा	२३०, १३		उपवर्जन		२५६, २
उपधान	३३, ५ । ३५, १३ । २०३, ६		उपवास		१६८, १०
उपधि	१८३, ७		उपविष		२५२, १५
उपधुपित	१६६, १० ; ११		उपवीत		१६०, ३
उपनाह	३४३, १५		उपश्रुत		१६०, ३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
उपश्रुति	२०४,	१४	उपासन	२०३,	१२ । ३३३, ७
उपसम्पन्न	१४६,	१४ । २०८, ६	उपासित	२०२,	७
उपसर्ग	६७,	८	उपास्ति	२०१, १६ । २०३, १२	
उपसर्ति	१६०,	१२	उपाहित	१६०,	५
उपसूर्यक	४७, ८ । १८३, १४		उपेत	१३८, १३	
उपस्कार	२८६,	३	उपेन्द्र	२६५,	१८
उपस्थ	१७०, ५ । २३४, १८		उपोढ	१०२, १५	
उपस्थेय	२४८, ८		उपोद्घात	५५, १२ । २८६, ४	
उपस्पर्श	३२८, २		उप्त	१२५, ३	
उपस्पर्शन	२०८, ५		उभयार्थप्रयोजक	२५४, २०	
उपहार	२८६, ३ । २८८, ४		उमा	३६, ६ । ५८, १७ ।	
उपहालक	४७, २			११४, ८ । १३४, ८ । १६५, १३ ।	
उपहार	२८५, १८			१७७, १४ । १८५, ५ । २०१, १८ ।	
उपांशु	३२७, १			२२२, ७ ; ८ । २३५, १५ ।	
उपांशुघातिन्	३२७, ६			२३८, २ । २६६, १२ । २८६, ४ ।	
उपाकरणा	१२३, २			३०८, ८ । ३२२, १०	
उपाकृत	१६०, ६		उमापति	१६०, २	
उपाप्त	१३८, १७		उरःकुट	८१, १	
उपात्थय	१५८, ४		उरःसन्धि	११५, १५	
उपादान	२८०, १६		उरःसूत्रिका	४७, २	
उपाधि	१८३, ६		उरग	६३, १३	
उपाध्याय	१६८, १७		उरगान्तर	२७६, १	
उपानह	३४४, १		उरग	१०८, ११	
उपान्त	१३८, १५		उरगोक्त	१६०, ४ । १६६, ८	
उपाय	५४, १ । ५८, २ । ६१, १३ ।		उरस्	२४६, ११ । ३३६, ३	
	१५८, १८ । १६८, १७ ।		उरस्त्र	२०७, ११	
	२३४, १ । २४२, ८		उरस्त्राण	२८८, १२	
उपायभेद	८७, १५		उरगोक्त	१६०, ४	
उपायवचन	२३३, १०		उह	८०, १० । २५१, १४	
उपायिन्	२३८, १		उहबूक	३३, ४ । १२१, ६ । २८०, ७	
उपालम्भ	१२३, ६		उरोज	७८, ८	
उपासक	३३, २		उर्यानाभ	१६, १६ । ४३, ५	

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
ऊर्जमास	११, २	ऋजुसूचक	१४६, १
ऊर्ध्व	२६५, १६	ऋण	१०३, १०
ऊर्ध्वक	८, १७	ऋणग्रहीट	११८, ५
ऊर्ध्वक्षिप्त	१३६, ८	ऋणनिर्गत	१०६, ३
ऊर्ध्वजानुक	४७, ३	ऋणमोक्ष	२०६, १०
ऊर्ध्वदेह	२४७, १६	ऋति	१२५, ४
ऊर्ध्वगोह	३३, २	ऋतु १२५, ६। १३१, १७। २८२, २	
ऊर्णायु	२४२, ६	ऋतुकर्मन्	८३, ६
ऊर्मि	७२, २। २२२, ६	ऋतुज	३१६, ४
ऊर्मित	१३६, १८	ऋतुभिद्	१५२, ६
ऊल्लवण	१०६, १३	ऋतुमति	१६७, ३
ऊह ४, १७। २८, ४। ३४०, ७		ऋतुमात्रक	८२, ३
ऊहण	१०६, १३	ऋत्विज १३५, १२। २२४, ६७।	
ऊहमून्य	३४२, १४		२६६, २
ऊह्य	२३३, ४। २३६, ४	ऋद्ध	१८०, ६
ऋ		ऋद्धि	१८०, ७। १८१, १६
ऋग्भेद	६३, १	ऋभुक्ष	३४६, ११
ऋक्छमूह	६२, ५	ऋभुक्षिन्	३४६, ११
ऋक्ष १७, १६। ६३, १०। ११४, १।		ऋभुमाट	१६०, १६
२३१, १६। ३३०, ५। ३४५, ४		ऋधम	२१६, १६
ऋक्षगन्धा	५६, १३	ऋधमध्वज	८१, १
ऋक्षगन्धिका	४७, ६	ऋधमाग्न्योर्धधि	२६१, १५
ऋक्षभेद ५५, १३। ११५, २; ५।		ऋधभी	२२०, २; ३
१३५, ५। २३६, ६। ३३६, ७		ऋधि	१६४, १२। ३३०, ४
ऋक्षर	२६६, २	ऋधिलुष्ट	१६८, १८
ऋग्भिद्	१६७, ८	ऋधिभेद	२६, ११
ऋग्विशेषक	२३७, ५	ऋधिसम्भव	३३०, १
ऋष्	१४२, १	ऋष्यप्रोक्ता	१६०, १५
ऋजु	७६, ३	श	
ऋजुदीर्घशरासन	१६०, १६	शक ३, ७। २००, १७। ३०४, १०	
ऋजुशक्रशरासन	१५१, ४	शकक	३०२, ६

शब्दः	पृ०	पं०
शककुलिका	३१४, १२	
शकतान	२६६, ३	
शकत्व	१६५, १३	
शकदेश	६०, १४ । ३२५, २	
शकपद	१७८, ६	
शकपदी	१७८, ६	
शकपिङ्ग	६७, १०	
शकयष्टिका	४७, ७	
शकल	३०२, ६	
शकसुत	१६०, १०	
शकाक्षमकुन्दम्	४७, ८ । १२५, २	
शकागारिका	१६५, १५	
शकाग्र	२६६, ३	
शकादशाष्टश्राद्ध	८८, १	
शकान्त	३८, ६ । २८५, १६ ।	

	३४१, ११	
शकार्यभाजिन	२४३, १०	
शकालीक	३११, १३	
शकीकृत	१४८, १६	
शजक	८, १६	
शजिक	१४०, २	
शङक	८, १८	
शङभुक्	३३, ६	
शगा	१०३, ११	
शत	१२५, ७	
शतदर्श	१७२, ६	
शध	१८०, ८	
शधक	८, १६	
शधतु	१४०, १	
शधम्	१८०, ८	
शनम्	१८६, ५	
शरका	८, १८	

शब्दः	पृ०	पं०
शरगद	२५, १५ । ३३, ४ । ६६, ५ ।	
	२०६, ४	
शरखपादप	५२, ६	
शरवानुक	२७, २० । ४७, ७ ।	
	२६०, ८	
शला	२२३, १२ । २२८, १८ ।	
	३०८, ६ । ३२८, ६	
शलानन्दा	३०६, १४	
शलापगी	११८, १६ । १८८, १८ ।	
	२७६, १२ । ३४३, ८	
शवम्	३१५, ६	
शधगिका	७३, १	
शधगी	१०६, १४	
शधत्काल	८, ६	

शे

शेक्षव	२६६, १५
शेक्ष	२५१, १५
शेक्षी	२५१, १६
शेक्षवग	६८, ४
शेक्षवत	१६०, १७
शेक्षय	६०, १३ । २४२, १०

ओ

ओक	३, ८
ओघ	६६, ४
ओकार	२६६, ४
ओजम्	७६, १
ओङ्ग	२५१, १७
ओमित	१४०, २
ओत	१२५, ८
ओतु	३०, ६ । १२५, ८
ओदश	१६१, १४

शब्दः	पं०
ओदनसम्भव	१६६, १५
ओदनौ	१६१, १४
ओल्ल	२६५, ६
ओषधि	२२८, १५
ओषधिभिद्	३११, १०
ओषधिभेद	३६६, ७
ओष्ठ	२६२, ८
ओष्ठप्रान्तभाग	३०, ५

औ

औष	१२६, १८
औचित्य	२४२, ११
औगुष्ठपुष्प	३१६, ४
औत्सुक्य	५१, २ । ३३८, १
औदरिक	२८५, १५ । २८७, ३
औदीच्य	७२, १२
औदुम्बर	२८६, ५
औपरोधिक	४७, ६
और्व	४३, १६
औशीर	२६६, ५
औषध	२८, ८ । ३७, ७ । ८४, १ । ११६, ३ । १२०, २० । २३७, १४ । २५४, १४ ; १६ । २५६, १ । २७६, १
औषधभिद्	२६, ३ । ७६, १० । ११६, १०
औषधभेद	६५, २० । ७०, ८ । ८५, १ । ६८, ६ । १२७, १३ । १३२, ५ । १३६, ८ । ३३१, ५
औषधान्तर	६, ६ । ६, २० । २३, २० । २६, १४ ; १८ । ३६, ६ । ५२, १५ । ५७, १५ । ६१, १७ ।

शब्दः	पं०
ईर, १० । ८५, १६ । १०७, ५ । ११३, २० । ११७, १६ । १२०, १२ ; १६ । १८१, १८ । २३३, ५ । २५६, ७	
औषधि	५६, ६ । १६४, ६
औषधिप्रभेद	१७६, ५
औषधिभिद्	३३, १५ । १२१, ३ । १६६, ३ । २०७, १६ । ३३३, २
औषधी	६६, ११
औषधीभिद्	२२, १८ । १६५, ८ । १८०, ७ । १८६, १५ । २४०, १३ । २६१, ११
औषधीभेद	६४, २० । ११५, ७ । १२१, १५
औषधीश	३६, २०
औत्सुक्य	५१, २

क

क	२, ११ । २१६, १ ; २
कंस	३३५, २ ; ३
कंसारि	२६७, ७
कक	२१६, ३
ककुद	१७५, ६
ककुदत	१७५, ६
ककुप्	२७, ४
ककुभ	१६६, ४ । १६०, ६ । २२०, ५
ककुभद्रम	२१६, १८ । ३४७, ८
ककुभ	३०४, ६
कक्ष	३४५, ८
कक्षा	३७६, १७ । ३४५, ६
कक्षाधर	३१७, १३
कक्षावेद्यक	४७, १०

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कक्षा	२३४.	११	कजोर	३२२.	१७
कङ्क	६, १ । ७५. ७ । ८७. ६		कज्जल	२६. १६ । १६०. २	
कङ्कटित	१५२.	६	कज्जलछत्र	८१. ३ । २५. ७	
कङ्कण	११०. २ । १८६. २०		कक्षी	६. १८	
कङ्कगभिद्	२८. १६		कक्षक	३४. १६ । ३८. ५ । ३११. ५	
कङ्कतिका	३४. २		कक्षकिन्	६. २० । १०. १ । १५५. ५	
कङ्कती	१४०. १० । २०५. ८		कक्षलिका	३३. १७	
कङ्कपत्तिन	६५. ५ । २६१. २०		कक्षकी	१६. २ । २०३. १३	
कङ्क	४. ८		कक्ष	७६. ४	
कङ्कोल	२६८. १८		कक्षार	२६६. १६	
कङ्कोलक	१२. ६ । ३४. १		कट	८३. १० । १८६. ६ । २८८. २०	
कङ्कोला	३३५. १२		कटक	६. ६ । ७ । २६२. १७	
कङ्क	५६. ६ । ३३५. १८		कटकान्त	२१. ३	
कङ्कमस्य	६५. ६		कटग्रादक	४७. ११	
कच	७१. २ । २५०. १४		कटभङ्ग	६७. १०	
कचा	७१. ३		कटभौ	२२०. ६	
कचाक	६. १७		कटम्भग	२८६. ११	
कचान्त	३२६. ३		कटहस्त	१६१. १	
कचर	१००. १२ । २६६. ६		कटाक्ष	६२. २	
कचौशाक	७४. ८		कटाक्षमहित	३४७. ११	
कच्छ	३४५. ७		कटाक्ष	२६६. १८ । ३४२. ७ । ८ । ६	
कच्छप	२३. ६ । ६६. १४ । ८७. १६ ।		कटि	१६३. १८	
	६४. ६ । १०५. १८ । २१२. ८ ।		कटिच	२६६. २०	
	२३१. ३ । २७५. १८		कटिभक्त	३३. ७ । ५५. १३	
कच्छपी	२१२. ७		कटिवास	२६६. २०	
कच्छनिर्वर्जित	१८७. १६		कटौ	८३. ११ । १६६. ६	
कक्षा	७४. १०		कटौवस्त्रबन्धन	३१७. ४	
कक्षारिका	२५४. ३		कटु	८३. १२ । २५५. ६	
कक्षयुक्त	२६७. २		कटुक	६. ६	
कक्षुर	२६७. २		कटुकन्द	१७८. ७	
कक्षुरा	२६७. १		कटुका	६. ८ । २०६. ७	
कक्ष	६. ७		कटुकी	२८६. १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कटुकाश	११८, १७		कणोषि	७२, १२	
कटुसुम्बी	८, ७		कणोस	२६६, १०	
कटुन्निक	३३, १४ । ६४, ६		कण्टक	६, १० । ३३७, १२	
कटुम्भरा	२८६, १६		कण्टकार	४८, ११	
कटुरोहिणी	६, १० । ६, ८ ।		कण्टकारिका	४७, १७	
६४, ४ । ८३, १२ । २५५, ८ ।			कण्टकारी	३६, १७ । २६०, ३ ।	
	३२०, ४			३४१, २०	
कट्टारिका	३३, १६		कण्टकार्यौषधि	२६६, ८	
कट्टिनी	६, १६		कण्टकावत	८८, १६	
कट्फल	४४, १६ । ८५, ५		कण्टकौफल	३३७, ११	
कट्फला	२५७, १८		कण्ट	६३, ३ । २६६, १५	
कट्फ	१७, ७		कण्टपरिष्कृति	२३३, ६	
कठ	६३, १		कण्टभूषणा	४, १७	
कठन (पटोल)	६, ६		कण्टमणि	३४, ६	
कठशाखीय	११, ७		कण्टरोग	११५, २ । २४४, ८	
कठिन्न	३५, ३		कण्टसूत्रक	१०, ३	
कठिन	६४, ८ । १८३, १३ ।		कण्टका	१०, ३	
१६१, १७ । २५२, १० । २६७, ५			कण्ठा	२३३, ६	
कठिनप्रसभ	७१, ५		कण्ड	६६, ४	
कठिना	१६१, १८		कण्डरा	२०, ३ । २६२, ६	
कठिनी	१६१, १८		कण्ड	७६, ६ । ६६, ४	
कठिनोद्यम	६२, १६		कण्डोल	३३, १५	
कठोर	२६७, ८		कण्व	३१३, ११	
कडङ्गर	२८६, ६ । ३२०, १०		कतक	१०, ४ । २२६, २०	
कडङ्गरीय	२४६, २		कत्तुगा	२३, १३ । ४५, १ ।	
कडार	२६६, ११			१०६, १७ । २५७, १०	
कगा	८८, १४ । १०४, २		कथं	१६८, ७	
कगा	६५, ८ । १०४, १ : ८ ।		कथन	३३३, ८	
१०६, १२ । १८३, १७ । ३०७, १६			कथनीय	२३३, ७	
कगिका	१०, २		कथा	३८, १७ । १०७, ७ । १६८, ७	
कगिध	२६४, १५		कथाप्रनङ्ग	६८, ५	
			कथाशास्त्र	१४४, १६	

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
कथित	१४०, ६। २३६, १७	कथा	१६८, ८
कथा	१६२, ३। २३३, ७	कन्द	१७२, ७। २६५, ६
कदन	२२, ६	कन्दभिद	२६७, २
कदम्ब	२११, १। २१६, १६। २५७, १५	कन्दभेद	११७, २
कदम्बक	३३, १४	कन्दर्ग	२६७, ६
कदम्बकेमर	२७५, ८	कन्दर्ग	२५५, १२
कदम्ब	२६६, ६। २६७, ६	कन्दर्गल	३१२, १
कद्	२५२, २	कन्दल	३०२, २०
कदल	३०३, २	कन्दली	३०३, १। ३३५, १०
कदला	३०३, २; ४	कन्दुक	७, १६। १०, ३। १३, ६। १४, ८
कदली	२४, १८। २६, १६। ७१, १६। ३०३, २; ३। ३१३, १३	कन्द्य	२६६, ८
कदलीपादप	१६१, १३	कन्द्या	२६६, ८। ३२६, १४
कदलीपत्र	२८२, ३	कन्द्यामध्य	४, ३
कदाचित्	१२६, १७	कन्द्याकाजत	१६२, ८
कद्व्या	१८६, १५	कन्या	१७७, ४। २३३, ५। २६८, ६
कद्व्याक	११४, १०	कन्यादित्रय	११५, १२
कदेवत	२३३, १२	कपट	८८, ५
कनक	४, १८। ८, २०। ६, १। १७७, १५। २६१, ४। ३३३, ५	कपटान्वित	११, ११
कनकपिङ्गल	२५२, २	कपर्द	१७५, १०
कनकवत्	१६०, २०	कपर्दक	३३, ८। ४१, २१
कनकाध्यक्ष	२३, १४	कपाट	८८, ६। १०३, १। २६४, ११। ३०१, १४
कनकाक्षयस्त	३१६, ११	कपाटोद्घाटन	११, १६
कनिष्ठ	७६, १६। ६४, ७	कपाल	७४, ११। २६६, १८। २६६, ४। ३०२, २०। ३०३, ५
कनिष्ठा	६४, ७	कपालशकल	१३४, २
कनिष्ठाकुलि	३३, ११	कपाली	३०३, ६
कनौनिका	१७, १६। ३३, ११	कपि	५७, ४; १६। २१०, ४। २६२, १०। २८०, ३। २६८, ५। ३४६, १२। ३६७, ५
कनौयस	२४३, ३	कपिक	३३६, ७
कन्व	१२५, १०		

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कपिञ्जल	३०५, १२		कमला	३०२, ११ । ३०४, १६	
कपित्थ	६५, ७		कमलाकर	२०७, ६	
कपिभिद्	१६६, ७		कमलाकान्त	१३६, ७ । ११६, २०	
कपिभेद	३३७, १२		कमलिनी	१६१, १६	
कपिल	१०८, १४ । २६६, ११ । ३०२, १२ ; १३ । ३२७, २		कम्प	१६३, ६ । २०४, १६ । २१४, ३ । २६६, १६	
कपिलधारा	२६३, ६		कम्पन	१२८, ८ । १६१, १६	
कपिवक्त्रा	१६६, ५		कम्पयुक्त	२६६, १६	
कपिश	३२७, २		कम्पाङ्ग	१०, ६	
कपीतन	२०३, १४		कम्पित	१२८, ७ । १४०, २ ; ६ । १४४, १७ । १५३, १८ । १५६, १६ । १६०, १३	
कपीश	३२७, ३		कम्पितार्थ	१५६, १७	
कपोत	६५, ११		कम्पिल	३२७, ५	
कपोतपालिका	२८, ३ । ५२, ६		कम्पिलिका	३३, १५	
कपोतौघ	१४, ४		कम्प	१६१, १६ । १६३, ६	
कपोल	६६, १७ । २६६, १३		कम्बल	२५, १० । २४२, ६ । ३०२, १५ । ३१६, ६	
कपोलावयव	१८६, १५		कम्बलधारिन्	३०२, १७	
कफ	८४, ७ ; ६		कम्बलिन्	२१६, ३ । ३०२, १७	
कफोगि	२६८, ५ । २६६, ६		कम्बि	५४, ७	
कफोग्	१६०, १८		कम्बु	२१६, १	
कबन्ध	१८३, ८		कम्	६, ३ । ७७, ३ । १०६, ११ । ११०, १४ । १४५, ४ । २५१, १८ । २६६, ३ । ३३०, १६	
कबर	२६६, ११		कम्क	६, २ । २२८, १८ । २६४, ६ । ३१२, २	
कबरी	२६६, १२ ; १३		कम्कपात्रिका	५२, ३	
कबोल	३०६, ३		करका	६, ३२	
कमठ	६५, १६ । ६४, ६ । १२०, ६ । १६३, १ । २३४, १६		करघर्षण	१२३, ३	
कमठो	२६८, ४		करञ्ज	६, १२	
कमण्डलु	६, २ । ११, २० । ६६, ६ । २२०, ६ । ३१२, २			७८, ५	
कमन	१०, २० । १६१, १५				
कमर्द	१०५, ५				
कमल	७८, १४ । ११३, ११ । ३०२, १०				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
करजक्षत	२८४, १६		करशाखा	३०१, १७	
करञ्ज	७८, ५। ६०, ५। २८६, १३		करघोकर	२६३, १०	
करञ्जक	१७१, १। २००, ११। २६०, २		करग्रुक	३३, १२	
करञ्जभेद	३१८, ३		करसूत्र	२६०, २	
करट	८७, १६। ८८, २		करहाट	६१, ३	
करण	१०६, १७। ११०, ७। २३४, ३। २५२, १६। ३०२, ७। ३३२, २		कराल	२८६, २। ३०२, १८	
करणान्तर	१५४, ५। २००, ४। २५७, १६। ३०६, २		करास्फाल	२६७, १५	
करणि	११०, ५		करिका	२३८, २	
करण्ड	६६, ७। ६		करिक	१३५, ४	
करण्डा	६६, ६		करिकुसुम्भ	२२१, १२	
करण्डी	६६, ६		करिघोष	२७०, १८	
करतल	२६७, १४		करिगो	१६, १०। ७१, ३। ११०, ५। १५२, १५। २६६, १०	
करट	१७५, १३		करिन्	७१८, ३। २५२, १। २६८, १८	
करदाढ	१७५, १३		करिभेद	६१, ६। २५७, १६	
करपत्र	२३, ५। ६६, १४। ७२, १५। १२३, १४		करिभेद	२६३, १०	
करभ	८, १४। ३७, १६। ६७, १४। २२०, ७। २२१, ६। २३८, ६		करिभूषण	२१८, ६	
करभयोधित्	२२६, ४		करिलाङ्गल	२२, ८	
करभूषण	२४४, ८		करिबिषाण	१६५, ११	
करमध्याङ्गलि	६, १५		करिघावक	४७, १४	
करमदेक	११६, २१		करिमज्जता	१६२, ४	
करम्ब	१०६, १४। ५३, ११		करिचस्ताय	६, १४। २७५, १६	
करमज्ज	७८, १६		करिचस्ताङ्गलि	३३२, ७	
करवाल	२५१, १। २७१, १		करौ	१३, ८। १६, १। २६६, ७। २४। ३०४, १३	
करवालिनौ	२५१, ११		करौ	२६६, १५	
करवीर	२८६, १६		करौध	१७०, ६	
करवीरी	१००, १३। २८६, १०		करौधामि	३०२, ४। ३३०, ८	
			करणा	१०६, १६	
			करेण	१६, १३। ११०, ३। २३३, २	
			करोटि	८८, ३	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कर्क	३, ११। २६१, १३		कर्कान्दु	१७५, ११	
कर्कट	२२, १६। ८७, १८।		कर्कामयध्वनि	६८, २२	
२५१, ६। २६८, १७। २७१, ३।			कर्किका	६, १४; १६। २२६, १३	
३२३, ६			कर्किकार	२६६, १०। २८६, १४	
कर्कटक	३३, १८। २६८, १५		कर्किन	१०३, १२	
कर्कटौ	८८, २। ३३४, ११		कर्किवंश	३२६, ४	
कर्कटोबीज	८६, २०		कर्कौरिध	५१, २	
कर्कराक्ष	३४७, ३		कर्तक	१०, ५	
कर्करौ	२५६, १८। २६७, ५		कर्तनकार्याधि	२६७, २	
कर्कश	६४, ८। १६८, ६।		कर्तगि	११०, १०	
३२७, ३; ४			कर्तरी	२६७, २	
कर्काश	३४, १८		कर्त्त	१०, ६। १२५, ६	
कर्काशक	६६, १०		कर्त्तिका	२५२, ३	
कर्कोट	२८४, १२		कर्त्तिसामान्य	१५३, १०	
कर्कोटक	३३, ६		कर्त्तेन	१६२, २	
कर्चूर	२२०, १४		कर्त्तौ	२५२, ३	
कर्चूरक	३७, १७		कर्दम	४, १६। १२५, १४। १४६, ७।	
कय	१०३, ११। ११६, ५। १६२, ८		१७४, ११। २२२, ३		
कर्कषाप	६५, ४		कर्पट	१६, १५। ८८, ३। ८६, २०	
कर्कजय	२६६, १२		कर्पर	२६६, ८। ३४२, ८	
कर्कधारा	१७, १५। ३८, २।		कर्परांश	२८३, ६	
२८६, ६			कर्पगिका	३३, १६	
कर्कपाली	१७५, ११		कर्पास	२६४, ७	
कर्कपूर	२६, १७। २८६, १५।		कर्पूर	१५, ६। २३, २३। ७६, ७।	
३३७, २। ३३८, २; १३			१८१, १४। २२७, ३। २५३, १४।		
कर्कभूषा	६, १६। २२, १६		२६७, ११। २८३, १०। २८७, ६।		
कर्कमल	२२४, २		३१३, १०। ३३८, १६		
कर्करन्ध	१२, २०। २२०, १		कर्परप्रियह	२८, १३	
कर्कलताय	२६८, ११		कर्पूर	१२५, ७। २६६, १६।	
कर्कविभूषण	३०४, ६		२६७, १६। ३३२, १४		
कर्कविभूषा	२५८, ६		कर्पूरा	२६६, १७	
कर्कान्त	३२६, ३		कर्मकर	८६, १३। २८६, ७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कर्मक्षम	१०, १६। १२२, १५		कलख	६५, १। १६३, १२	
कर्मठ	११०, ६। २८६, १६		कलली	२१६, ४	
कर्मन्	१०६, १७। १४२, ५; १०।		कलविज्ञ	१४, १६। ३३, १०।	
	२०२, ६। २२२, १२। २३४, २।			६५, २; ६। २८३, ११	
	२८४, १४। ३३२, २०		कलध	२६६, १४	
कर्मफल	३११, १५		कलह	४, १०। ३१६, ८। ३४२, १०	
कर्मभेद	३१, १		कलहम	३३८, १४। ३३६, १६	
कर्मरक्तक	६५, ७। ३१२, १५		कलहमक	३१६, १	
कर्मरक्तव	२३८, २		कला	२६५, १०; ११	
कर्मरक्तव	७६, १८		कलाचिका	३३, १७	
कर्मविपाक	३११, १५		कलाञ्ज	११, ७। ८२, १०	
कर्मशृङ्ग	२८६, १६		कलाटी	८८, ४	
कर्ममन्दोद्यय	१४८, २		कलाधिप	२८, १२	
कर्मादि	१०, ६		कलाम्नाह	१६, ११	
कर्माह	२६७, २		कलाप	२१२, ६	
कर्मिन्	२२२, १२। २२३, ४		कलापक	३४, १	
कथ	७१, १४। ३३०, ७। ३४५, १		कलाभेद	६१, १३	
कर्षक	३०, १४। ३२७, ६		कलामक	३३, १२	
कर्षण	११०, ४। ३३०, ७		कलाय	४३, १८। २०५, १६	
कर्ष	३३०, ८		कलाविद्	८२, १०	
कल	२६५, १२। ३१८, ३		कलाश्रुत्य	३०६, १०	
कलकगठ	६५, १		कलि	२३६, ६। २३७, १६।	
कलकल	३११, १४			२७१, ७। २६६, १	
कलङ्क	६, १३। १७८, १४। १६८, १२		कलिका	१०, ६। २६६, १	
कलत्र	२१०, १३। २६७, ७। ३४१, १		कलिकार	२८६, १३	
कलधौत	१६०, २०		कलिङ्ग	६३, १६। १७	
कलध्वनि	७६, ११। २०३, १६।		कलिङ्गक	३३, १०	
	३०३, १		कलित	१४०, ७	
कलन्दिका	३३, १३		कलिङ्ग	३६, १६। ३०६, १	
कलम	३३, १२। २२८, ६; १०		कलिमाहक	४७, १३	
कलम्बिका	२८६, १२		कलिल	१६२, २०	
कलम्बी	२१७, १		कल्लव	१६६, २०। ३३२, ५	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कलेवर	२५२, १६। २६०, १३।		कवि	६, ११। ४७, ११। १४६, ११।	
	३४१, ३			१८०, १५। ३१६, ६। ३२६, ११	
कलोक्ति	१४, ७		कविता	१४०, ६	
कल्ल	३, ६; १०। २१८, १२।		कवोष्ण	१०६, १५	
	२६६, १२		कव्य	२३३, ४	
कल्प	२१०, ३। २२२, ११		कषाई	२३३, ८	
कल्पग	१६२, ४। २१२, ५। २४२, ६		कषिप	२१२, १०	
कल्पना	१६२, ३		कशेरु	२४२, १७। २६७, २	
कल्पपादप	३१४, १०		कशेरुका	३३, १३	
कल्पलक्ष	२६३, ३। ३४७, ४		कश्य	२३३, ८	
कल्पान्त	२१६, १२। २४१, ४।		कश्यप	१६७, ४। २१२, ११	
	२४३, १४		कषाय	२४२, १२। २७२, ५	
कल्लध	१६६, २०। ३३२, १		कषायमय	३००, १३	
कल्लादि	३००, १४		कष्ट	८३, १५। २५२, ११	
कल्लाध	३३२, २; ३; ४		कष्टकागो	३२७, १३	
कल्य	८६, १४। २३३, ७; ८		कल्ला	३०३, ७	
कल्याण	११०, १। १२५, ४।		कमेरु	२६०, ६। ३३६, ६	
	१७३, १६। ३०८, ८। ३३६, ५।		कल्लुरी	३४, १६। १७४, १।	
	३४०, १			१८५, १५। २१०, १५। २६७, १०	
कल्याणवचन	२३३, ६		कल्लुरिका	१३१, २०	
कल्लोल	७३, ५। ३०१, १४।		कल्लुरिकामद	२१६, १	
	३०३, ८		कांस्थ	२३३, १८। ३३०, ११।	
कल्लार	४५, १			३३५, ३	
कवक	१०, ४। २८२, ३		कांस्थकार	२३१, १	
कवच	७२, १४। १६६, १५		कांस्थतालादिवाद्य	१८६, ६	
कवचावृत	१४४, ७		कांस्थवादन	१४, १३	
कवचिगण	३४, ६		कांस्थवाद्यभेद	२६७, १६	
कवल	३३५, ६		काक	३, १२; १६। ४, १; १४।	
कवाट	८८, ६			३०, ३। ८७, ६। १६६, ४।	
कवाटक	८६, ११			२०८, ८। २५१, १५। ३१६, १६।	
कवाटार्गल	२२०, १६			३४५, १३	
कवार	३२६, ७		काकचिष्टा	७६, १२	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
काकशिष्वाफल	११६.	ई	काचिघ	६६.	१५
काकजङ्घा	३२८.	ई	काचित	१४०.	१२
काकजङ्घातल	४७.	१६	काष्ठी	३७.	६
काकजङ्घौधधि	१६२.	४	काष्ठा	६६.	१५ । १११, १८ ।
काकतिन्दक	११, १७ ।	४७, १६	११७, १ ।	१२०, १६ ।	१६२. ५ ।
काकनामा	३. १८		२०७, २० ।	२२५, १५ ।	२५७, १७ ।
काकनामिका	४७. १६				३३६, ४
काकनीड	४१. १७		काष्ठा	३०४, ७	
काकपद्म	४७, १०		काष्ठा	६, १. १६२. ६	
काकपोलकट्टक	४७, १६		काष्ठा	१६२, ६	
काकयोषा	३, १७		काष्ठा	२७, ६	
काकलक	३४, ४		काष्ठा	११, ३	
काकलक	३४, ६		काष्ठा	७१, ४ २३३. ११ ।	३१०, १५
काकमंजुति	३, १६		काष्ठा	११, ३ ।	३७. ८ । ३३२, ६
काका	३. १७ । १८		काष्ठा	२८४, १८	
काकादनी	२६२. १४		काष्ठा	११, १	
काकिनी	१६२. १०		काष्ठा	१३१, ७	
काकी	३. १७ । १०, १२		काष्ठा	१०४, ३	
काकोटुम्बिका	५२. ४ । ५		काष्ठा	६६, ५ ।	१२३, १४ ।
काकोल	३६, १ । ६८, ६	३०३, १०		१२६, १० ।	२४०. १० । २७६, २ ।
काकोलिका	३, १७ । ३४५, १३				२६८, १५
काकोली	४, १ । १७०, १७		काष्ठा	३२, २	
काकोलीमय	४८, २०		काष्ठा	२६७, ११	
काष्ठी	३४५. १०		काष्ठा	२६७, ११	
काष्ठा	४, ११ । १८१. २०		काष्ठा	२६७, १५	
काष्ठा	३४५. ६		काष्ठा	२०३, १६	
काष्ठा	३३५. १४		काष्ठा	३३६, १	
काष्ठा	७१, ३		काष्ठा	७६, ५ ।	६४, १ ।
काष्ठा	१०, १४		१६१. १६ ।	२०३, १८ ।	२२७, ६ ।
काष्ठा	४७, १२	७०, ३			३१३, २
काष्ठा	११६, १८ ।	१६२. ११	काष्ठा	२१७. २ ।	३३८, १४ ।
काष्ठा	३, १८				३३६, १६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कादम्बर	२८६, १७		कामला	३०३, ६	
कामवेय	३३, ६		कामान्तक	३४, ५	
कानन	१८६, ३। १६२, ६। २५३, ६।		कामिन्	२२३, २	
	२५६, ११		कामित	१४०, ११	
कानोन	१६२, ८		कामिनौ	५३, ६। १७६, १३।	
कान्त	१२५, ११; १३। २२५, ११			१६०, ७। १६२, ७। १६८, ११।	
कान्ता	१२५, १२			३०३, ३	
काम्ताम	८४, २०। २६७, १२		कामिनीरत्न	२०८, १८	
कान्ति	१२५, ११। २२२, ८		कामुक	६, ११। १०, २०। १५, १४।	
कान्तिमात्र	२३०, ३			६८, ३। ७२, १६। ६०, २।	
कान्ती	२१६, ६			१६१, १५। २१८, ४। २२३, २।	
कान्दविक	३४, ७			६। २७६, १७। २७८, १७।	
कान्दशीक	३४, १०			२८७, १। ३०३, १०	
कान्यकुञ्ज	७६, १७। २४८, ६		कामुकस्त्री	१७, ८। १४४, ३	
कापटिक	३४, ११		कामुका	१०, १८	
कापोत	१४०, ४		कामुकी	१०, १८	
काम	२८, १७। ५८, ४। ७५, १०।		कामिल्य	६५, १७	
	७७, १७। २१६, १६। २२२, १४।		कामिल्ल	३५३, १४	
	२५२, १। २७८, १७। २६०, ११		काम्बोज	७८, ६; ८	
कामकूट	६१, ५		कम्बोजी	७८, ७	
कामगुण	११८, १८		काम्य	२२२, १। २३३, १६।	
कामचार	२८७, १			२५२, १	
कामपिन्ता	१७०, १३		काम्यदान	१२०, ११	
कामदा	१७५, १४		काय	१३१, ३। १८२, ७। १८३, ५।	
कामदाट	१७५, १४			१८७, ६। २३३, १२; १३। ३४३, ४	
कामदेव	२४५, १३। २६२, ७		कायशून्य	३४३, ५	
कामघेनु	१७५, १४		कायशोधन	२४८, ६	
कामनाभव	२३३, १६		कायन्तवेशन	१०६, १६	
कामन्दक	३४, १०		कायस्थ	१७०, ७; ८	
कामपाल	६६, ७		कायस्थसाधन	१०६, २०	
कामयुद्ध	१६७, १२		कायस्था	१७०, ८	
कामरूपिन्	२५०, ६				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कार	२५२, ४ ; ५		कार्तन्त्रा	१२०, १५ । १५४, ४ ।	
कारक १०, ६ । ११०, ६ । १२५, ६ ।				२५८, १० । ३४५, १४ ; १५	
	२५२, ८		कार्यण	२४२, १५	
कारण	७७, २ । ११०, ७ ।		कार्यणातिशय	२१६, ६	
	१३५, १२ । १६८, ३		कार्पास	६२, ३	
कारणिक	३४, ७		कार्पासगुलक	२५५, १८	
कारण्य	६६, ७ । १६५, ८		कार्पासास्थि	२७६, १३	
कारण्यव	३२७, ६		कार्पासि	२७६, १२	
कारण्यमिन्	२३१, १		कार्पासिका	६, ५	
कारवी	२७१, १७ । ३१६, ६		कार्पासी	१६४, २० । २८८, ६	
कारवेक्ष	३३, ७ । ३२७, १७		कार्पाय	८८, ५	
कारा	२५२, ३ ; ६		कार्मग	६१, १४ । ६५, ४ । ६८, २ ।	
कारागार	१२६, ८			११०, ६ । १६६, ८	
कारि	२५२, ७		कार्मिक	१०, १५	
कारिका	१०, ७ ; ८		कार्मुक	१०, १६ । ६६, १२ ।	
कारितमख	१५०, १३			३२०, १ । ३३६, १७	
कारि	२११, ६ । २५२, ८		कार्य	१५६, १२ । २०५, ३ ।	
कारुज	७८, ६ । ११			२३३, १७ । २३४, ८	
कारुणिक	३४, ८ । ३७, १५		कार्यनिश्चय	२८८, १६	
कारुण्ड	१७६, १६		कार्यपटक	६१, ४	
कारुण्डिका	११४, ३		कार्यसूत्रक	२७, ६	
कारुण्य	३३२, ४		कार्याक्षम	४१, १०	
कारोन्न	२८६, २०		कार्यावसान	६७, १	
कार्तिक	११, २ । ७६, २		कार्यिन्	८८, ५	
कार्तिकिक	३४, ६		कार्य	६६, ४ । २३३, १६	
कार्तिकी	११, २ । १६६, १४		कार्यापग	१०६, ६ । ११८, ६	
कार्तिकेय	१६५, १० । १७६, २ ।		कार्या	१०, ११	
	२०१, १४ । २८१, १३		काल	४, २० । १२, ३ । ८५, ६ ।	
कार्तिकेयक	३४, २०			६३, ४ । ६४, ५ । ६७, १४ ।	
कार्षवीर्य	१६०, ६			१०८, ६ । १३७, ४ । १८१, १५ ।	
कार्ष्ण	२८६, २०			१८२, १५ । २१८, २ । २२६, १५ ।	
कार्ष्णिक	३४, ३			२३७, १५ । २४६, ४ । २६६, २ ।	
				३००, ८ । ३२५, ८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कालक	१०, १४; १७। ११, १		काली	२६६, ४	
कालकर	६५, २		कालौय	२०८, १६। २४६, ३	
कालकरक	३४२, १०		कालौयक	३४, ८	
कालकरखग	३४२, ३		कालेय	२४२, १४	
कालक्षेप	१६७, १६		कावचिक	३४, ६	
कालखगक	२४२, १४		कावेरी	२६७, १३। ३२४, १६	
कालक्ष	८२, १०; ११		काव्य	२३३, १४। ३१६, १०	
कालज्ञानिन्	२३, १		काव्यकर्म	३१६, १०	
कालदेशिन्	३४, ११		काव्यशृंगान्तर	१८४, ७	
कालपृष्ठ	६५, ४; १५		काव्यपित्र	२६४, १६	
कालभेद	१३५, १६। १३६, ५। ३३२, १३; १६		काव्यजीव	१०६, ६	
कालमान	१४, १२। २०, ७। ८४, १३। ८५, ४। ६७, १४। २७५, १		काव्यप्राग	१७६, १६	
कालमिति	२६५, ११		काव्यादि	१४०, ६	
कालमेधिका	४७, १८		काव्यालङ्कारग	२६, १। १३८, १६	
कालयापन	११७, १०		काव्यालङ्कार	३४६, १०	
कालसर्प	६४, २		काव्यालङ्कृति	११२, ४	
कालस्कन्ध	१८५, ७		काश	१८५, ३। २१४, १४। ३१२, १६। ३२५, ५	
काला	२६६, ३		काशमर्द	११४, १६	
कालानुसार्य	२४६, ३		काशिका	१०, १६	
कालान्तर	१८१, १६		काशी	३२५, ५	
कालायस	६, १३। ८०, ३। १०४, ७		काशीम	३२८, ७	
कालिका	१०, १०। १२, ४। २६६, ५। ३३७, १६		काशीमौ	११६, १३। २६७, १३	
कालिक	६३, १६		काशीमौ	२६७, १४	
कालिङ्गी	६३, १६		काशीमौज	८०, १	
कालिङ्गर	२८६, १८		काशीयपी	२१२, ११	
कालिभेद	१६३, ८		काशीयवस्त्र	२०३, १७	
कालिमा	२२८, १०		काष्ठ	१८, ११। ६३, ५। १८०, ८। २५५, १६	
कालियक	२०८, १५		काष्ठकुहाल	२५०, ८	
			काष्ठतक्षक	२७, १	

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
काष्ठदारण	१८, १५	किन्नरा	३६, ६
काष्ठपट्टक	२२, ११	किन्नरीभेद	२७३, १०
काष्ठपाटला	१३४, ६	किम्	२२३, २
काष्ठभेद	१०६, १३	किम्पाक	११, ७। ३१३, ४
काष्ठाम्बुवाहिनी	१०६, ३	किम्पुत्र	३३४, ४
काष्ठोद्य	३२०, ८	कियन्	४८, ५
काम १७१, १६। ३२७, ५। ३३५, ४		कियदेतिका	४८, १
कामः	३४६, १७	किग्ग ५५, ६। ५८, २०। ११०, ८।	
कामाः	२६७, १५	१४१, ८। १७३, १०। १८८, ७।	
कामीम	२१, १६	१८६, १४ २५१, १३। २६२, ११	
कासू	३३५, ४ : ५		३२५, १
काहला	३०३, १२	किग्गमालिनी	१६५, १२
किंशाक	२६, ६। २६७, २०	किग्गाङ्ग	३४, १२
किंशुक ६, १। ११, ८ २०६, ३।		किगव	३१६, १०
३०७, २०। ३३४, ६		किगत	६०, १५। १४०, १३।
किंशुककुशुल	३१, १०		२६२, १३
किंशुकद्वम	१०६, ५	किगतसङ्ग	१४०, २०
किङ्गणी	६८, ७	किग्गि	८४, १४। २५२, ६
किङ्गः	२६८, १	किगीट	२६६, १८। ३३१, १६
किञ्चलक	२२०, १७	किमीः	१६७, १६
किञ्चलुक	३४, १३	किल	१०३, ८। १०८, ५
किञ्जल्क	११, ८। २२४, १३।	किलाट	८८, ७
२४३, १ २६८, १८		किलामिन्	३१०, २०
किटि	२५२, ६। २५५, १३	किलिञ्ज	८३, १०
किट्ट	३, १०। २६६, १२	किनिबध २८५, १२। ३३२, १ : ५	
किट्टाल	३०३, १५	किग्गोः	२६७, १७। ३३४, १
किग्ग	८४, ८	किष्क	४, २
किग्गीहि	२७६, १४	किष्कपर्वन्	१६, १। ३२३, ७
किगव	३१६, १२	किमल	३०३, १६
कितव ३०, १६। ३१६, १० : ११ : १३		किमलय	३०३, १६। ३२१, १
किन्नर २३८, ४। २६७, १६। ३३४, ४		कीकट	८८, ८
		कीकस	१२८, २। २३४, ७

शब्दः	पं०
कौचक	११, ५
कौट २२३, ६। २६६, १२। ३१४, ६	
कौटक	११, ६। २६७, ६
कौटभेद	१७७, १२
कौटमात्र	११६, ८
कौटविशेष	३२५, १८
कौटान्तर ६, ६। ७६, ६। १०५, १	
कौनाश २३१, ४। २७५, ७।	
२८६, ८। ३२७, ६	
कौर ५, १७। २५, ६। ७१, १८।	
२५२, ६	
कौर्ग १०४, ४	
कौर्ति ६०, १२। १२४, १।	
१२५, १४। २२२, ८	
कौर्तिसम्पन्न ६६, १३	
कौर्त्य २३४, १	
कौर्मिन् २२३, ६	
कौल ५, १४। ३६, ६। २२४, १२।	
२६६, ५। ३०१, २। ३३। ३१६, २०।	
३१८, १०	
कौलक ११, ४	
कौला २६६, ६	
कौलाल ३०३, १७	
कौश २६८, १०	
कौसलय ३०६, १८	
कु २६५, ४	
कुकर्मन् १६२, १५	
कुकुन्द ११, १३। १२६, २	
कुकुम्भ ३८, १३	
कुक्कूल ३०४, १६	
कुक्कुट ५४, १४। ८२, ११। ८८, २०।	
१००, १५। २७६, १३। ३०२, १२।	
३४५, ११	

शब्दः	पं०
कुक्कुटिका २७७, १०	
कुक्कुटी ८८, १०। ३०६, १६	
कुक्कुटीकन्द ३०६, ६	
कुक्कुम्भ ८८, ११	
कुक्कुर ७३, १४। ८२, १२। १०४, ५।	
२६८, ३। २७४, ६। ३०८, १०	
कुक्कुरस्त्री २७२, ६	
कुक्कुरी २३०, ७	
कुक्षि १८६, ६। २२८, ८।	
२७१, ३	
कुक्षिम्भ २८७, ३	
कुङ्कम ५६, ५। ७। ७३, ६।	
१३१, १२। १५१, १६। १६६, ५।	
६। २०६, १३। २५६, ५। २५६, ६।	
२६०, १३। २६७, १३। २७६, ३।	
२६४, ७	
कुच ७१, ६। १२४, ३। २६०, ८	
कुचक २६८, १७	
कुचाय १३३, ८	
कुचायक १५, १६	
कुचेल ३०४, ४	
कुचन्दन १५१, १६। १६८, ३।	
२०४, २	
कुज ७६, ५	
कुजम्भल ३१२, ३	
कुजा ७६, ५	
कुक्षित १४०, १६। २००, १६	
कुञ्ज ७६, ६। १२७, १३। २७६, ५	
कुञ्ज १०६, ११। २०७, १३।	
२६८, ४	
कुञ्जग २६८, १३	
कुञ्जराशन ३४५, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कुट	८४, १२		कुणि	१०४, ५	
कुटज	२६, १६। ४८, ६। ७८, ११।		कुण्ड	६३, ७	
	२६०, १८		कुण्ड	६६, ८। ३०२, ५	
कुटमट	६१, ६		कुण्डकर्मज	१२, १५	
कुटहारिका	४८, ३		कुण्डकोट	६१, ७	
कुटिल	६६, ४। १२८, १३।		कुण्डगोलक	४८, ३	
	१५३, १८। १८३, ३। १६६ २०।		कुण्डल	३०४, ६	
	२२३, १८। २५०, १३। ३०१, १६।		कुण्डलिन	३०४, ७	
	३०४, १		कुण्डिका	११, २०	
कुटिलागम	५५, ३		कुण्डो	६६, ६	
कुटिलाङ्गिक	७६, ७		कुण्डोभेद	१५, १६	
कुटी	८४, १। २६८, १०		कुतप	२१२, १३	
कुटीर	२६८, १७		कुतुक	११, १२	
कुटम्बपरिपोषण	२५४, १८		कुतुप	२१२, १२	
कुटम्बपोषणव्यय	४६, ४		कुतु	१२५, १७	
कुटम्बव्याप्त	१८३, ७		कुतुल	११, १२। १२, १६।	
कुट्टन	६७, २०			३१२, ५	
कुट्टनी	१४०, १४। १६०, १२		कुत्सा	१७३, ७	
कुट्टनी	४४, २; ४। १६३, १६।		कुत्साकु	११, ६	
	३२१, १४		कुत्सित	४, २। ६६, ६। १४०, १६।	
कुट्टिम	२२८, १७			१५८, १३। २१६, ६। २३६, ६	
कुठ	६३, ६			१५। २४५, ५। २६६, ६	
कुठम	२६८, १२; १३		कुथ	२५, १। ११३, ४। १६८, ११	
कुठाम	२६८, १		कुडाल	३०४, ३	
कुठार	२६८, १०		कुनटौ	२६६, १८	
कुठि	६३, ७		कुनटौवृषत्	२००, १७	
कुठेरक	३५, ३		कुल	१२५, १५	
कुलव	३०१, ११		कुलनयोधिन	१२, १६। २०, १७	
कुशल	११, ७; १८। १२, ६।		कुलन	६, १२। ३००, ४। ३०४, ८।	
	३०३, २०। ३२५, १२। ३३०, ६			३२५, ६	
कुश	१३०, ७। २३४, ३		कुलनप्रदेश	४७, ३	
कुशपी	२१२, १४		कुम्भायुध	६३, १६	

शब्दः	पृ०	पं०
कुन्ति	२६३, १३	
कुन्ती	१२५, १६	
कुन्द	१७२, ८ । २२४, २०	
कुन्दुव	१७७, ६	
कुन्दुवक	३५, १	
कुन्दुवको	३५, १	
कुमान	१८२, ११	
कुपय	१७०, २	
कुपित	१३८, ४	
कुपित्य	१७०, १३	
कुपुत्रव	४०, १५	
कुषल	३३२, १५	
कुवेर	५६, १३ । ८०, १४ । १६२, १ । १७६, ११ । २४४, ७ । २६८, ११ । २८८, २ । ३२४, १२	
कुवेरपुर	२८४, १०	
कुवेरस्थान	२१, १५	
कुका	७६, ७ ; १८ । ८६, १८	
कुकाक	२६८, १४	
कुकापुष्पक	१११, १३	
कुकाप्रसून	२३७, २०	
कुकावत्त	२६०, ६	
कुमार	१३०, १० । २६८, ६	
कुमारक	३४, २० । १२५, ३	
कुमारी	१८, १५ । १११, ११ । २३३, ५ । २६८, ८ । २८१, ८ । ३४१, १८	
कुमालक	३५, २	
कुमुद	१७५, १५ । ३१८, १४	
कुमुदप्रायदेश	१६१, ५	
कुमुदाकर	१६१, १७	
कुमुदिका	३४, १८	

शब्दः	पृ०	पं०
कुमुदिनी	१६१, ४ ; १२	
कुमुदिनीपति	१६६, १३	
कुमुदत	१६१, ५	
कुमुदती	१६१, ४	
कुम्भ	८४, १३ । २१८, ४	
कुम्भकर्णक	२४४, ७	
कुम्भकर्णसुत	२२०, १६	
कुम्भकार	१५, ८ । ३०४, ८	
कुम्भकारचक्र	२७२, १७	
कुम्भकारपाकस्थान	१८५, १०	
कुम्भकारी	२८७, २	
कुम्भदासी	८४, २ । १३६, ३ । ३२२, ३	
कुम्भयोनि	१३६, २ । २०३, १८ । २४१, ८	
कुम्भसम्भव	२३१, ४	
कुम्भा	१६२, ६ । २१८, ६	
कुम्भागडक	३५, २	
कुम्भिका	११, २०	
कुम्भिकाद्रुम	८५, १६	
कुम्भिकौषध	१७५, १५	
कुम्भिनरक	२६८, ४	
कुम्भिल	१६१, १७ । ३०४, २	
कुम्भी	३४, १८ । ३३, १३ । २१८, ७	
कुम्भीनस	३३८, १५	
कुम्भीर	१०४, २ । २६८, १६	
कुम्भीरक	२५६, ८	
कुरक	६१, ६ । ६४, २०	
कुरण्ट	३१, ८ । ३४, १५	
कुरख	८८, ८	
कुरवक	३४, १४	
कुररो	२६८, १०	

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
कुय	२५२, ६	कुलिक	११, १०; १७
कुबयटो	८८, ६	कुलिश	५८, १०। १७३, १७।
कुबल	५०, १५	२५६, १५। ३२७, ७	
कुबविन्द	१७८, ८	कुलिशम	२६३, १५
कुर्वाश	११०, ६	कुलो	२६६, ८
कुल ६, १३। १६५, ६। २५३, ५।		कुलोन	१५८, ६
२६६, ७। ३१०, २। ३२६, ७		कुलोनक	३४, १३
कुलक	११, १६। १२, २	कुलोनत्व	१६२, १५
कुलटा	४, १०। २१०, १४	कुलौर	३३, १८। ८७, १८।
कुलटो	८८, १२	२६८, १५	
कुलस्तिका	३४, १६। २४२, २०	कुलौरप्रसूती	२२६, १
कुलथी	२८७, २	कुल्लाघ	१७८, ८। ३३२, ६
कुलध्वज	२०२, २	कुल्य	२३४, ५; ७
कुलप	२१२, १५	कुल्या	२३४, ४। ३३०, ८
कुलपालक	१६, १६	कुवल	२६८, १२। ३०३, १६
कुलपालिका	४८, २	कुवासस्	३०४, ४
कुलबालिका	४८, २	कुश ११, ६। १६८, ११। २१२, १२।	
कुलयोषित्	११७, ४	२७४, १०। ३२५, ७; ८	
कुलश्रेष्ठ	११, १७	कुशपत्नी	१६१, ४
कुलमस्यस	११, १०	कुशपत्र	३०७, १७
कुलसम्भव	२३४, ५	कुशमुष्टि	२८०, ६
कुलस्त्री	४८, २। २२५, ६	कुशल	५६, १५। ३०३, १७
कुलाघोश	२१२, १६	कुशा	३२५, ८
कुलान्तर	१५, १६	कुशिक	११, १२
कुलाय	१६, १३। ६७, २१।	कुशी	३२५, ८
	२४२, १५	कुशीजव	६८, ६। १११, ७।
कुलाल	४८, १५। २५३, १७।	१४६, ६। ३२३, ८	
३०३, ११। ३०४, ६		कुशेप्रय	२१४, ४
कुलालदण्ड	२७७, १३। २७८, १२	कुष्ठ ७८, १५। ८०, १। ८४, १।	
कुलाजी	३४, १६	६३, ६। १८१, १३। २२५, १२	
कुलाजीपकरश्म	२५३, १६	कुष्ठभेद	४०, ४। ७१, १४।
कुलाहित	२३४, ६	१०८, १३। २८६, १	

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
कुलभैषज्य	३०७, ५	कूट	६२, १६। ८७, ३। १२३, १७।
कुलबगभेद	३०३, ५		३४१, ५
कुला	११५, १८	कूटयन्त्र	१७०, ४
कुलादि	६१, १७	कूटशास्त्रको	१८८, ८
कुलोद	१७५, १७	कूणित	१४, १७
कुलोदक	३४, १८	कूप	८४, ७। ८७, १२। २१७, ५।
कुलोदिक	१७५, १७		२६८, ८
कुसुम	७२, १६। १४६, १०।	कूपक	११, १३; १४; १५।
	२११, २। २२८, ११। २३८, ८।		१५, १६। ४२, १५। ४८, ८
	२८७, ५	कूपनिका	२२४, ११
कुसुमान्तर	३०८, ५	कूपनेमि	४, १२
कुसुमायुध	१७०, १३	कूपभव	२३४, १०
कुसुम्भ	५६, ५। ८७, १८। २०८, ३।	कूपिका	११, १६
	२२०, ८	कूबर	२६८, १४
कुसुम्भि	२७७, १८	कूर्च	७१, ५
कुसुल	८३, ८	कूर्चशीर्षक	६२, ८
कुसुलक	४६, १२	कूर्चिका	११, १८
कुसुति	१४०, १५	कूर्दित	१४०, १७
कुसुम्ब	२८७, १३	कूर्मर	२६८, ५
कुसुम्ब	२०५, १७। २५४, १०	कूर्पास	३३, १७। ३३७, ५
कुसुक	११, ११। १६, ५। २३, १६।	कूर्पासक	३४, १८
	२०६, ५	कूर्म	२१२, ८
कुसुकजीविन्	८७, १२	कूर्मकर्पर	३४२, ८
कुसुग	१८२, १२। ३०४, १०	कूर्मर	२६८, ५
कुसुना	१८२, १२	कूर्मराज	१६२, १७। २५५, १८।
कुसुर	२६८, २; १६		२८४, १०
कुसुरित	१६१, ३	कूल	२८६, ८
कुसु	३४०, ८	कूलक	१२, २
कुसुमुख	५६, १४	कूलिका	१२, १
कुकुद	१७५, १८	कूषाब्ज	८८, १०
कूपिका	१२, १	कूषाब्जक	३४, १७
कूपिका	१२, १	कूषाब्जो	८८, ११

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
शब्द	४, ३	शब्दाब्जाद	१५६, १०
शब्दगण	११०, ११	शक्ति	१२५, १६
शब्दलास	५०, ३। १८५, ८। २१६, ८। ३११, ७	शक्तिन्	१७०, १८
शब्दवाक्य	३५, ५; ६	शक्तोद्वाह	१६०, १३
शब्दाट	८८, १४	शक्त	१२५, २०। १८६, १३
शब्दाटिका	१४, १३। ३५, ५	शक्ति	१२५, १६। १२७, २०। २२३, १६
शब्द (गण)	६६, १५। ८३, १५। १०२, १६। १६६, १। २१०, १४। २४१, १३। २५२, ११। ३०२, २। ३०६, ७	शक्तिका	१२, ३। ३०८, ७
शब्दादि	१२२, ७	शक्त्य	१३८, १६। १७५, ८। १६२, १३
शत	१०५, ५। १२५, १८। २४०, ८	शक्त्या	२३४, ८
शतक्षय	१५७, १२	शक्तिम	३२, १७। १५५, ४। २२८, १२
शतत्र	८२, १२	शक्तिमघ्न	२१४, १०
शतनिर्माण	१४६, ४	शक्त्वा	१८६, ६। ३०४, १०। ३१८, ६
शतपातन	१४८, ८	शप	२१०, ६
शतमात्र	१५४, ३	शपण	५, ६। ११, ११। ८८, ८। ८१, ११। २६३, २। २७८, ८। २८८, ३। २८६, १२
शतमात्रक	११६, १६	शपा	६८, ४। १०५, २। १०६, १६। २१०, ७
शतमुख	५६, १५	शपाय	८१, ११। २८६, ८। ३२७, ४
शतमुखन	१५१, १४	शपाकक	३५, ४
शतवेध	१५४, ७। ३३०, ६। ३४५, ५	शपाशिका	३५, ४
शतसापत्रिका	५२, ७	शपाशी	११०, १०
शतसापत्रागारी	१०२, १०	शपायुक्त	३७, १४
शतादि	६१, ८	शपाशोल	३४, ८
शतान्न	३, ८। १४०, १८	शपो	२१०, ६
शतान्नगण	३४, ३	शपोट	८८, १३
शताञ्ज	१३४, ८	शपोटपाल	३१४, १३
शताभिषेकयोद्धा	३१६, १६	शपोपति	१०६, १
शताभिषेका	३३३, २	शमि	२५७, ६। ३०२, १६

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
कामिकगटक	४७, २०	कषाद्यन्ता	१६१, ६। २६६, १७।
कामिन्न	६६, ३		२६६, ३
कामिज	१७, १	कषासारथि	१८, १४
कामिभेद	२१, १२	कषासारा	२८७, ४
कामिवत्	२२३, ६	कषाहय	३२२, १५
कश ७, ३। ८६, २०। १३३, १६।		कषा	१०४, ८। २५७, १६
१८७, ६। २५५, १३। ३२५, १५		कषागुब	६६, १०। ११७, १
कशक	३६, २०	कषाक	६४, २
कशाक्री	६४, १	कषागुज	१७२, ६
कशानि	१०८, २	कषिका	१२, ४
कशालु	२५४, १७	कषादि	१३२, १३
कषक	१२, ३	कसर	२६५, ३
कषोदक	१०, १५	कृमि	१६२, ४
कष्ट	८४, ५	केकर	२७६, १७। ३६०, ५
कष्टि	८४, ५	केकराक्ष	२७१, १३
कषा ५७, ४। १०४, ६। १११, ६।		केका	४, ३
२२६, १०। २६६, २। ३२७, ११।		केकिन	६५, ६। १७७, ७।
३२२, ३			२७८, १०
कषाकाक	१०६, २	केकिमिष्ठा	१५, ६
कषाकुठेरक	३०२, १६	केकी	२०३, १५
कषाकुरगटक	१०६, १५	केकिका	१२, ६
कषाजीर	१६६, ५। ३१६, ६।	केत	१२५, २०
	३२२, १७	केतक	१२, ५
कषाजीरक	३११, १७	केतकङ्ग	३०१, १
कषात्रिदल	२८४, १७	केतकी	२०६, १८
कषादायाद	२५६, १४	केतकीपल	२४७, ११
कषापक्ष	३०८, ५	केतकीरजस्	१२, ७
कषापाम्बर	३३२, ३	केतकीरुद्ध	२४२, १६
कषामाढ	१६, ३	केतन	१६२, १३
कषापोषित्	२२५, १	केतु ७३, ८। १२६, १। १६२, १३	
कषावधू	५३, १०	केतुयय	५४, १३। २०८, १०
कषाविदारो	२५२, १२		

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
केदार	२५, १३। ८६, ११। २६६, ३।		केशवेष्ट	२६६, १२	
	२७५, १०		केशघौसा	४, २०	
केदार	२६६, ४		केशसम्पन्न	१२, ५	
केनियात	३१४, १३		केशसम्पन्न	१२, ८। २३४, १०	
केयूर	१७५, १		केशज्ञान	१४१, २	
केयूरकादि	२८४, ५		केशिक	१२, ५	
केरव	१६, ११		केशित	१४०, १६	
केलक	१६, १२		केशिन्	३२५, ११	
केलि	७३, ६। २६६, १८		केसर	११, ८। ८०, १। ८६, १८।	
केलिकलङ्क	२२१, १			२६८, ८। २६६, १	
केलिका	१२, ६		कैटभ	२२०, १०	
केलिकिल	३५, १४		कैटभसूदन	२६१, २	
केलिकुण्डिका	४८, ४		कैटभ्य	२२०, १०	
केलित	१४०, १६		कैतक	१२, ७	
केलिप्रकार	६६, ७		कैतव	७, ६। ७१, ५। ८८, ५।	
केलिविकास	३००, १			१५७, १०। २१८, १२। २२४, १२।	
केलिसचिव	१७६, १२			३१६, १३	
केवल	३, ७। १०६, १६। १८२, १।		कैरव	१६१, ११। १७५, १५।	
	२५६, १४। ३०४, १०			३०२, ५। ३१६, १३। १४	
केश	३५, ८। ७१, २। ७६, ४।		कैरवी	३१६, १४	
	७८, ३। १६६, २०। २६८, ४।		कैराटक	३५, ७	
	३०४, ८। ३२५, ६		कैरात	१४०, २०	
केशचक्र	२७६, ११		कैरर	२६६, ७	
केशट	८८, १४		कैवर्तौ	२७०, ५	
केशपाक	१४६, ७		कैवर्तौमुक्तक	६१, ६। १७६, ५।	
केशप्रसाधनद्रव्य	३४, २। १४०, १०			३१७, ८	
केशबन्ध	१०७, १५		कैय	२३४, १०	
केशमध्यगत	१३, १६		कोक	४, ४। १४। ६७, ६।	
केशव	२८८, १३। ३१६, १२			२५३, १५। १७	
केशवत्	३१६, १२। ३२५, ११		कोकनद	१७८, १०	
केशविन्दास	३६, ५। २७६, ६		कोकनदप्रहास	१०८, ३	
केशविषय	१४०, १६		कोकपक्षिन्	३६, ६	

शब्दः	पं०	पं०
कोकिल	३१, १२। १५२, १७	
कोकिला	२०४, ७	
कोकिलाक्ष	३१, ६। १८५, ३	
कोकिलाश्रम	३४०, ८	
कोटभट्ट	१६१, २	
कोटर	२६६, ६। २७५, १२	
कोटि	८४, ६	
कोटिर	२६६, ५; ६	
कोट्टार	२६६, ८	
कोठ	३०८, ११	
कोण	६७, १३। १०४, ६। १०७, ३। २५०, १४	
कोणक	१२, १०। १७, ८	
कोणम	२१२, १५	
कोणिका	१२, १०	
कोथ	१६८, ११	
कोदण्ड	६६, ११	
कोदण्डभाजक	६५, ४	
कोदण्डाभ्यासवस्तु	३३१, १४	
कोमव	३०२, ६	
कोमवक्षेत्र	११६, १	
कोम	४, ६। १६२, २०। २६०, १६। २७१, १६। ३१६, ८। ३२५, १०	
कोमनपूख	६१, २	
कोमनखौ	६७, ५	
कोमना	१५, ३	
कोमविशेष	२१६, १२	
कोमित	१४०, २०	
कोमिल	११७, १३	
कोमल	१७४, ४। २६३, १। ३०४, ११	
कोमल	८८, १५	
कोरक	१०, ६। १२, ६। १६, १३	

शब्दः	पं०	पं०
कोरदूषक	४८, ५	
कोल	५, ३। २६६, १०	
कोलका	१२, ११	
कोलदल	२५२, १५	
कोलदजौबधि	२११, ६	
कोलपुच्छ	७५, ७	
कोलफल	२६६, १०	
कोललक्ष	२७६, १५	
कोलाहल	३११, १४। ३३६, १	
कोलि	२७६, १३	
कोलिक	१२, ८	
कोलिफल	३०८, ४	
कोविदार	३६, ७। १३७, १८। २८७, ५	
कोविदारतख	५१, १	
कोश	७४, १३। २७७, १८। ३२५, ६; १२	
कोशकार	१६१, २। २६०, ८। ३३६, ६	
कोशकारान्तर	३६, ८	
कोशकौट	६४, ३	
कोशत्र	१२, १३	
कोशफल	३४, १	
कोशातकौ	३५, ८	
कोष	३३०, ६	
कोषकार	२८४, ११	
कोषजामुक	२२३, ७	
कोष्ठ	६३, ८	
कोष्ठल	३०४, ११; १२	
कौकुट्टिक	३५, १२	
कौकुल	२६४, ११	
कौल्लेयक	३५, ६	

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
कौटजपत्र	६३, १८	ककचच्छेद	३०५, ११
कौटिल्य	१४३, ६। १६८, १४	ककर	११०, ११। २६६, ७
कौटिल्यवाचिन्	७५, ४	ककु	१२५, १०। १८१, ७।
कौशिक	१२, १५		२२४, ६। २६३, ६
कौतुक	१२, १६; १८। २३४, ४।	ककुपावक	३१६, ७
	३१२, ५	ककुमात्र	६१, ८
कौत्तिक	१२, १५	कथ	१६८, ६
कौमदीया	११६, १	कथकौशिक	४७, १५
कौपीन	१६२, १५; १६	कन्दन	१६२, १। १६८, ६
कौप्य	२३४, १०	कन्दित	१४०, ३। १५०, २०
कौबर	२६६, १७	कम	२२२, १२। २२६, १०
कौमार	२६६, १०	कमल	११०, ४। १६८, १०।
कौमारी	२६६, १०		२३०, ४
कौमुद	१७६, २	कमदेय	१०, ११
कौमुदी	१७६, १	कमनिष्ठमञ्जीभाग	११३, १।
कौमुदीलक्ष	३४७, १२		३१७, ६
कौमुदकी	३५, ११	कमनिर्मित	१५०, १७
कौरव	२८६, ५। ३१६, १५	कमलमुद्रति	१८२, ३
कौरवदायाद	२२५, २	कमित	१४०, ८
कौरवमन्त्रिन्	२८०, ११	कमिह	१४०, ५
कौरवानुज	११६, १	कमुक	६, ४। ६०, ८
कौण्टेर	२८७, ५	कमुकफल	६०, ८
कौलीन	१६२, १४	कमुकभिद्	१०५, ६
कौलेयक	३५, १०	कमकादिच्छटांश	६, १५
कौशिक	३५, ६	कमेलक	१५२, १६। २५१, १५।
कौशिक	१२, ८; १२; १३। २२, ८		२७२, १८। २०३, ७
कौशिकी	१२, ७; १४	कयक	१०, ५
कौशिक्यादि	१३३, ६	कयविक्रयिक	५२, ४
कौशिकी	३५, ११	कयित	१४०, ८
कौसुमरेणु	६५, २	कय्यशाकादिक	१०६, ७
कौस्तुभ	११६, १५	कय	२३३, ६
ककच	४५, ६। ७२, १५। २६६, ७	कयाद	१४०, ६। १७५, १२

शब्दः	पृ०	पं०
क्रान्त	१३७, ८ । १४१, ७	
क्रामित	१४०, १२	
क्रिमि	२२३, ५	
क्रिमिजात	२७८, १८	
क्रिमिजाति	११, ६	
क्रिमिल	२२३, ६	
क्रिया	१०८, १ । १२५, १८ । २३४, १; ८ । २५२, ७ ।	
क्रियाकार	१५६, १ । २४६, ४ । २८२, १४	
क्रियाकेलि	६८, ३	
क्रियाभेद	१०८, १८	
क्रियामन्त्र	३३६, १३	
क्रियायुक्त	१८३, ८	
क्रियायोग	२११, १०	
क्रियारोह	८१, १२	
क्रोडक	१३१, १५	
क्रोडन	१८८, १३ । २८८, ४	
क्रोडनीय	१०, ३ । ३५, १७	
क्रोडा	१२, ६ । ८६, ७ । ११४, २ । २५२, १८	
क्रोडाभेद	३३६, २	
क्रोडायुत	१४१, ५	
क्रोडित	१४०, १८	
क्रोत	१४०, ८	
क्रोतवस्तु	१४७, १३	
क्रुद्ध	१५१, १	
क्रुष्ट	८३, १५	
क्रूर	६, ११ । ५८, ५ । १८४, १८ । १८६, ४ । २११, ६ । २२३, १७ । २४३, ११ । २५२, १० । २५८, १३ । २८६, १२ । ३३१, १७ । ३४६, १७	

शब्दः	पृ०	पं०
क्रूरकर्मन्	१३, १० । २६५, १२	
क्रूरकर्मरतम्	४६, ६	
क्रूरकर्माणा	६४, १	
क्रूरग	६४, १	
क्रूरचारिन्	६०, १	
क्रूरपुत्रश्च	३२७, ४	
क्रूरभाषण	२३६, १३	
क्रोड	८६, १०; ११ । १००, ८ । १७०, ५	
क्रोडा	८६, ११	
क्रोध	७०, ४ । २१०, ७ । २२५, १ । २३८, ८ । २७८, ८	
क्रोधन	११५, १	
क्रोधमूर्च्छित	३१, ६	
क्रोश	३२५, १४	
क्रोशताल	३१२, ४	
क्रोशध्वनि	३१२, ४	
क्रोष्टी	१८५, ३ । २५२, १२	
क्रौञ्च	७१, ६	
क्रौञ्चादन	२०४, ३	
क्राम	२२२, १३	
क्रातक	११, ४	
क्रात्र	१०७, २० । १८६, ४; ५ । २५१, ५	
क्रात्रनेत्र	२८८, १३	
क्रात्रलोचन	२८६, २०	
क्रात्राण	२८८, १३	
क्राष्टाक	६३, २०	
क्रोतक	२३, २०	
क्रोतकिका	३४, १२	
क्रोदसञ्च	२३४, ८	
क्रोद्य	२३४, ८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
लोष	३१८, ६। ३२५, १०।		लृप्, ४। ३८, ६। ७३, ८।		
	३३०, १६		११७, १०। १३६, १। १८७, १८।		
लोषणौय	२३४, ८		२७५, १७। २८८, १५; १७		
लोषादि	६१, १६		लपणक	४४, १८	
लोषित	१३८, ४		लपा	२११, १३	
लोषिता	१६३, ५		लपागाय	३२८, २३	
लोष्य	२३४, ८		लपित	१५७, १३	
लोमन्	१७, १८		लमण	११७, ११	
लगा	१०४, २। १०७, ३		लमा	१५८, १६। २२७, ६	
लगात	१४०, ५		लमापति	१६५, १४	
लघनयोग्य	२३३, १७		लमावत्	१६५, १४	
लघित	१४०, ७		लमाश्रय	१५७, १३	
लाग	१०४, ३		लमित	१५७, १३	
लाघ	१६८, १०		लमित	१५७, १२	
लाघघातु	२५, १०		लमिन्	१५७, १२	
लाघ्य	२३३, १७		लय	१३५, १८। १८८, १७।	
लग	१०८, ८। २६०, ५		१८५, ८। २२७, १२। २४१, ४		
लगभक्	२४२, ८		लग	२६२, १७	
लगिका	४३, ५		लरक	१७, ३	
लगिका	३१, २		लव	३१८, १८	
लगित	१५७, १२		लवय	१३५, १८। १७१, ५।	
लत	१०७, ६। १३५, १३		३३५, ४		
लतवत्	६६, १७		लवा	३१८, १८	
लतत्रत	११७, १५		लान्त	१३५, १७	
लताक	६६, १७		लाम	२२७, ७। २२८, ४	
लति	१३५, १४		लार	३७, ८। २६२, १७	
लत्रा	२५१, १२		लारक	३१, २। २८७, ७	
लत्रिय	७७, ७। ७८, ३। २४६, १२		लारभिव	७८, ६	
लत्रियमात्रक	२१८, १४		लारभिव	२८, ६। १०५, ६	
लन	५३, १। १३५, १५		लारम्भ	२६५, १८	
लन	१३५, १४		लारित	१५७, १४; १५	
लपय	१८, १४। २३, १०। २६, ११।		लालन	१८५, २	

शब्दः	पृ०	पं०
क्षिति	६४, ८। १३६, १५।	
	२५३, ५	
क्षिप्रणु	२४६, १३	
क्षिप्र	१२४, ६। १२८, १७।	
	१३५, १८। १३८, ४। १४५, १७।	
	१४६, १४	
क्षिप्रकारिन्	८, १२	
क्षिरोत्तरस्थिति	१८०, १२	
क्षीय	१०८, १०	
क्षीयान्न	६६, १७	
क्षीर	१८०, १४। १८४, ८।	
	२२६, १६। २४०, ११। २६२, १८	
क्षीरकण्ड	६५, १३	
क्षीरकाकोली	११५, १८। २४४, १।	
	२६०, ८	
क्षीरकोट	२६६, ५	
क्षीरप्रेम	२४६, ४	
क्षीरविक्षिति	११, १६	
क्षीरविदारो	२६०, १०	
क्षीरादिसार	४३, १७	
क्षीराब्धिज	८०, १६	
क्षीराब्धिजा	८०, १६	
क्षीरिका	२०६, ३	
क्षीरिन्	२६२, १८। २६३, १	
क्षीरोद	१७६, ८	
क्षुब्ध	१०८, १०। १४६, १२	
क्षुब्धार्ध	१७१, ५	
क्षुत्	१३५, १६। १७१, ५।	
	३१८, १६	
क्षुब्ध	२५१, १२। २६३, २। ३२७, ६	
क्षुब्धकूप	१०१, ११	
क्षुब्धगदानगर	२१२, ७	

शब्दः	पृ०	पं०
क्षुब्धघट	१४, १२	
क्षुब्धघटा	३६, ४	
क्षुब्धघण्टिका	४५, ७	
क्षुब्धजन्तु	१२५, १५। २२०, १२	
क्षुब्धतात	६४, ८	
क्षुब्धघान्य	४५, ७	
क्षुब्धनासिक	५१, १६	
क्षुब्धरुग्भेद	१५३, १६	
क्षुब्धरोग	२०, ५। २६७, ६	
क्षुब्धवार्ताको	१४६, ७	
क्षुब्धलक्ष	२११, १४	
क्षुब्धशब्द	४३, ७	
क्षुब्धशत्रु	६, १०	
क्षुब्धाराम	३८, १५	
क्षुब्धा	१८२, १४	
क्षुब्ध	२१०, १०। २११, १४	
क्षुब्धक	३१, ६	
क्षुब्धा	२२७, ८	
क्षुब्ध	२६३, १	
क्षुब्धक	३१, ५। ३१, ६	
क्षुब्धसंस्कृत	१५७, १५	
क्षुब्धित	१५७, १५	
क्षुब्धक	३१, ३; ४	
क्षुब्ध	५३, ६। ७८, १८। ७६, १।	
	८५, २। १०६, १६। १६८, १६।	
	२२६, १८। २४५, १५। २५६, १८।	
	२६३, ३। २६६, ३। २७५, २०।	
	२६६, १५	
क्षुब्ध	५८, ८। ८२, १	
क्षुब्धभेद	२७८, १४	
क्षुब्धसम्भव	२४६, १३	
क्षुब्धिय	२४६, १३	

ब्रह्मः	ब०	पं०
क्षेप	१४५, १२ । १८४, ६ ।	
	२११, १४ । २३३, २	
क्षेपक	३१, ७	
क्षेपण	११७, १२ । १८०, ६ ।	
	२७१, १३	
क्षेपणी	११७, ११	
क्षेपित	१३५, १८	
क्षेम	१३३, १२ । २१८, ८ ।	
	२२७, ८ । ३०३, १८ । ३१७, १८	
क्षोट	८७, ५	
क्षोणी	१०८, ११	
क्षोदक	३१, ८ । १७४, १८	
क्षोदित	१४१, १ । १५७, १६	
क्षोभ	८८, ११ । २१८, १२	
क्षोभयुक्त	१५७, १७	
क्षोभित	१५७, १७	
क्षौद्र	१८१, ४ । २६३, ४	
क्षौम	८३, ४ । २२१, १० ।	
	२२७, ११ । ३०६, ३	
क्षौर	२६३, ३	
क्ष्मा	१४२, १८	
क्ष्मादि	१३०, ८	
क्ष्माभृत्	५८, १	
क्ष्वेड	८८, २२ । ८८, २ । १०८, ४ ।	
	३३१, ४	
क्ष्वेडा	८८, ३	
क्ष्वेडित	१५७, १६	

ख

ख	५३, ८ । २१८, १३ । २७४, ६
खग	२२, ६ । ५८, ७ । ७८, १ ।
	८५, ५ । १४०, ८ । १४५, १५ ।
	१८८, ८ । २०४, ८ । २८६, २०

ब्रह्मः	ब०	पं०
खगद्युत	२४८, १४	
खगान्तर	१७८, ६ । २७०, १३ ।	
	३१८, ३	
खगित	१४१, ३	
खगेतर	२६८, १७	
खगेश्वर	२८७, ८	
खचित	१४१, १	
खजक	१३, ३	
खजा	७६, ८	
खजाका	१३, ४ । १६, १२ । २१६, ३	
खज्ज	७६, ७	
खज्जन	१७, ११ । ८५, २ । ८ ।	
	१२१, ४ । १८२, १८ । १८ ।	
	३४७, ३	
खज्जरीट	८१, ८ । ८५, ११ ।	
	२५७, १५	
खज्जरीटक	१८२, १८	
खज्जा	७६, ८	
खट	८४, ७	
खटक	१३, १	
खटिका	१२, २० । १८१, १८	
खट्टाश	२७८, १३	
खट्टाक	६४, २ । ७६, १५ । २६८, १४	
खट्टाभेद	१७५, ६	
खक्क	२०, ८ । २८, १८ । ३५, ८ ।	
	५८, ८ । ८६, ७; ८ । ११०, १० ।	
	१८०, १६ । २५४, १५ । २८८, ३ ।	
	३०५, १५; १८ । ३२०, १८ ।	
	३२७, १४ । ३३५, १	

खक्कधर	५८, ८
खक्कधेनु	२०४, ४
खक्कपिधान	३३०, ८

शब्दः	पं०	पं०
खङ्गपिधानक	३२५, १३	
खङ्गफल	२७६, २	
खङ्गबन्ध	३०८, १	
खङ्गभेद	५८, १४	
खङ्गमुष्टि	२६१, १८	
खङ्गादिनिश्चित	२५६, ४	
खङ्गिक	१२, १८। ४६, २	
खङ्गिन्	१३, १२। ५८, ८। ८६, १५	
खड्गुका	३२८, १३	
खड्ग	८६, १२। १८०, १। २८८, २। ३१०, ३	
खड्गन	१२७, १७। २०२, ८	
खड्गपरम्पु	८५, ३	
खड्गपरम्पु	३२८, ५	
खड्गलवण	१२८, ८	
खड्गाभ	२६८, १३	
खड्गिक	१३, १; ३	
खड्गित	१४१, २। १५०, ८	
खड्गिता	१४१, ३	
खड्गी	८६, १३	
खड्गेन्दु	२८४, १६	
खतमाल	३१२, ६	
खद	८६, १४	
खदिर	३७, २। ८६, ११। २०८, ८। २७०, ३	
खदिरौ	२६८, ११	
खद्योत	४८, १७। १२३, ५	
खनक	१३, २	
खनि	७६, १०	
खनित	१४१, १	
खनित्र	४, ८। १२२, ११। २६८, १५	
खनिजक	५८, १३। ३०८, १०	

शब्दः	पं०	पं०
खनिजी	५५, ११	
खनाघ्न	२१२, १६	
खर	८३, १४। ११४, १३। २२३, ५। २५२, १३। २५५, ११। २७३, १०	
खरगम्	११०, १२	
खरपर्णी	११८, २	
खरमच्छरी	२८३, ११	
खरस्पर्श	३२७, १३	
खरा	२५२, १६	
खरार	२६८, १६	
खरालिक	३५, १३	
खर	२५२, १४	
खर्जिद्वार	४४, १०	
खर्जू	७६, १८	
खर्जूर	८८, ३। २६८, १२। ३३८, ८	
खर्जूरी	४, ४	
खर्जूरीपादप	७६, ८। ११२, १३। ११८, ५	
खर्म	२२३, ७	
खर्व	६३, ६। ७१, १२। ८३, १६। १८८, ४। २१६, १६। ३१६, १२	
खर्वट	८८, १६; १७	
खल	२७, ४। १८३, १०। २६८, १२। २८६, ११; १२। ३००, ५। ३०३, १४। ३२०, ७। ३२८, १४	
खलति	८२, ४। १४१, २	
खलपू	२१२, १६	
खलभेलक	१८२, १६	
खलिंगी	१८२, १६; १८	
खलौग	१८२, १७। ३१६, ११	
खलूरिका	३५, १४	

शब्दः	पृ०	पं०
खक्षा	२८६, १३	
खल्लौ	२८६, १४	
खल्वाट	४६, १८ । ८८, १६	
खश	३२५, १५	
खष्प	२१०, ७	
खस	३३५, ५	
खाटि	८४, ८	
खात	१२६, २	
खातक	३७, १२	
खातादिक	१२८, १३	
खादक	४७, १२	
खादित	१४१, ४	
खाद्य	२३४, ११ । २५७, ८	
खाद्यभेद	२४, १७ । ८८, २०	
खाग्री	२५२, १४	
खिच्छिग	२६८, १४; १५	
खिङ्ग	२१३, ८	
खिज	८७, १२	
खुर	२५२, १५	
खुरगस्	११०, १२	
खुरनासिक	११०, १२	
खुरप्रक	२६८, १६	
खुल्लक	१३, ४	
खेचर	१७८, १५ । २६७, १७	
खेट	८४, ८	
खेटक	१३, ५	
खेड	८६, १४	
खेडा	८६, १३	
खेद	२७, २ । ११०, १ । १३५, ६	
खेदयुत	२३४, ११	
खेदसंयुत	१४१, ४	
खेदित	१४१, ४	

शब्दः	पृ०	पं०
खेद्य	२३४, ११	
खिला	८६, ७	
खिलित	१४१, ५	
खोटवत्	८६, १४	
खोड	२६८, ५	
खोलक	१३, ६	
ख्यात	१३२, १५ । १३३, १ । १८३, १५	
ख्याति	२०२, २	

ग

गगन	२३२, २ । २५१, २ । ३१६, १२
गगनध्वज	८१, २
गङ्गा	५८, १० । १८५, ५
गज	६२, १७ । ६३, १८ । ६५, ११ । ७८, १३ । १२७, १३ । १३३, ३ । १६४, १ । २१६, २ । २७०, ११ । २८२, १६ । २८८, १४ । ३१०, ४ । ३२१, ८
गजकर्णिका	३०१, १७
गजकुम्भाभ	२८, १७
गजगण्ड	८३, ११
गजगर्जित	२८५, १३
गजदन्तबन्ध	२२८, ८
गजदन्तान्तराल	२०५, ७
गजपिण्णली	३३८, ७
गजबन्धन	१८१, ६ । २६०, ४
गजमल्लन	११२, १६
गजमण्डन	२८२, ८
गजभद्र	१८७, ७
गजमध्यागत	२४८, १८
गजमस्तक	६५, १८
गजमुख	५६, १५ । २८१, ५

शब्दः	पृ०	पं०
गजयोबा	११०, ३।	२२७, १५
गजयोधित्	२०१, १६।	२८६, ११
गजरज्जु		३४५, ८
गजवर्जज		१४६, ५
गजशिक्षाविचक्षण		१७१, ६
गजशृङ्खला		३११, ५
गजसङ्घ		३४३, ११
गजसौकर		१७०, १५
गजाजीव		४६, १८
गजाङ्गि		३४१, ५
गजान्त्यजङ्गादेश		२६४, ६
गजाग्र		१८१, ११६
गजाग्रपिण्ड		२१, १३
गजारोह	२४७, ५।	३४२, ६
गजार्षक		७८, ६
गजालान		२८, ११
गङ्गा		७६, ११
गङ्गा		७६, १०
गङ्ग	६६, १५।	६६, १८
गङ्गु		६६, १८
गङ्गुक		१३, ६
गङ्गुची	१७०, १७।	१८६, १३
गङ्गा	१०४, ११।	२०३, ५
गङ्गक		८२, १३
गङ्गाकाख्या		१३, १४
गङ्गनायक		२१२, १७
गङ्गनीय		२३४, १५
गङ्गय		२१२, १७
गङ्गभेद		१२२, ६
गङ्गाधिप	२८१, १३।	२६२, ६
गङ्गाधिपति		१६६, १२
गङ्गाघोश		२८८, १६

शब्दः	पृ०	पं०
गङ्गान्तर		१११, १
गङ्गामर		५०, १८
गङ्गिका	१३, १५।	२६६, १६।
		२४४, १३
गङ्गिकाङ्गुका		४८, ७
गङ्गिकात्मज		२८७, १७
गङ्गिकारिका	४८, ८।	१२३, २
गङ्गित		१४१, १०
गङ्गिताङ्ग		१६, ६
गङ्गिताम्बर		१४४, २
गङ्गितार्थक		१४१, १७
गङ्गेश	५६, १२।	३२७, ८
गङ्गेश्वर		५६, १५
गङ्गेश्वरभिदु		१७४, ५
गङ्ग		६६, १५
गङ्गक	१३, ११; १२; १३।	
	५६, ८; ६।	३०६, २
गङ्गकयोधित्		२०४, ४
गङ्गकशैल		२५२, १६
गङ्गकी		१३, ११
गङ्गकूप		२१३, १४
गङ्गदूर्वा	८७, २०।	२५५, ८
गङ्गशैल	२४८, १८।	३१२, ८
गङ्गद्वीर		२७०, १
गङ्गक	१३, ६; १०	
गङ्गद्वी		२८२, ४
गङ्गद्व	१६, २।	२०३, ६।
		३३२, ७; ८
गङ्ग		२३४, १५
गत	१२४, ११।	१२६, ३। १३३, ७।
		१३५, ७
गतजम्बन्		६, १३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
गतवासिका	२६, ११		गन्धपिशाचिका	५२, ८	
गतस्पृह	१५४, १		गन्धफलो	३१२, ७	
गतातङ्ग	२८०, १		गन्धभिद्	२२०, १२	
गतासक्त	३३६, ६		गन्धमादन	२०८, ७	
गतासु	११२, १७		गन्धमार्जार	३००, १४ । ३०६, ८	
गति ६८, २१ ; २२ । ११२, १६ ।			गन्धमाल्योपहार	६३, ८	
१२६, ५ । १२६, २ । १३३, २ ।			गन्धमुखि	२८७, १८	
१३८, ११ । १६२, १६ । २०१, ११ ।			गन्धमृग	३६, ६	
२५३, २०			गन्धरस	२६६, ५ । ३३५, १६	
गतिगोचर	१७६, ४		गन्धर्व	२१, १३ । १२६, ६ ।	
गतिविशेष	५४, ६			३१६, १६	
गद ७८, ३ । १७२, ६ । १८६, १५ ।			गन्धर्वनगर	२०६, ५	
	२१३, ३		गन्धर्वहस्तक	५२, ६	
गदभेद	१३२, ३		गन्धर्वान्तर	१७१, ११	
गदान्तर	७२, ६ । १६८, १४ ।		गन्धवती	१६१, ७	
	२७५, ८		गन्धवह	१६५, १७ । ३४१, १३ ।	
गदाभेद	३५, ११			३४४, ३	
गदित	१४१, ११		गन्धवाह	३४४, ३	
गद्य ३०, १५ । २३४, १६			गन्धघोषार	२६३, ११	
गद्यबन्धगुणान्तर	३३१, १		गन्धमोम	२४१, २	
गन्त	१३१, ७		गन्धज्जित्	२०७, १	
गन्तिक	१३, १८		गन्धोत्पल	२२१, ८	
गन्धौल	३०४, १३		गन्धोली	६०, ८ । ३०४, १४ । ३१३, २	
गन्ध १७५, ८ । १८०, ६ । २०			गन्धौषधि	२५८, १४	
गन्धक १३, १८ । ४५, २ । १८०, ६ ।			गभस्ति ७३, ४ । ११०, ८ । १४१, ८ ।		
	२०८, ७			२१८, १	
गन्धकालिका	४८, ६		गभीर	२६७, २०	
गन्धकुटी	१६, १		गभ	२२३, ८	
गन्धदृश	२२४, ८ । ३१७, ७		गमन १२६, १६ । १३५, २ ।		
गन्धदोषन	१६६, १३		१५४, ६ । १८८, १४ । २५८, १६		
गन्धद्रव्य	५३, १२ । ५७, १५		गमनयोग्यक	२३४, १५	
गन्धग ३५, ३ । १६३, २ । २०१, १२			गमनान्तर	११४, ३ । १६६, ६	

शब्दः	पं.	पं.
गजयोषा	११०, ३। २२७, १५	
गजयोषित्	२०१, १६। २८६, ११	
गजरज्ज	३४५, ८	
गजवर्जन	१४८, ५	
गजशिक्षाविचक्षण	१७१, ६	
गजप्रहङ्गला	३११, ५	
गजसङ्ग	३४३, ११	
गजसौकर	१७०, १५	
गजाजीव	४६, १८	
गजाङ्गि	३४१, ५	
गजान्त्यजङ्गादेश	२६४, ६	
गजाग्र	१८१, ११६	
गजान्नधिष्ठ	२१, १३	
गजारोह	२४७, ५। ३४२, ६	
गजार्धक	७८, ८	
गजालान	२८, ११	
गङ्गा	७६, ११	
गङ्गा	७६, १०	
गङ्ग	८६, १५। ८६, १८	
गङ्गु	८६, १८	
गङ्गुक	१३, ८	
गङ्गुची	१७०, १७। १८६, १३	
गङ्गा	१०४, ११। २०३, ५	
गङ्गाक	८२, १३	
गङ्गाकाख्या	१३, १४	
गङ्गागायक	२१२, १७	
गङ्गागीय	२३४, १५	
गङ्गाप	२१२, १७	
गङ्गाभेद	१२२, ६	
गङ्गाधिप	२८१, १३। २८२, ६	
गङ्गाधिपति	१६६, १२	
गङ्गाघोष	२८८, १८	

शब्दः	पं.	पं.
गङ्गानार	१११, १	
गङ्गाभर	५०, १८	
गङ्गाका	१३, १५। २३८, १८।	
	२४४, १३	
गङ्गाकाञ्जुका	४८, ७	
गङ्गाकाभज	२८७, १७	
गङ्गाकारिका	४८, ८। १२३, २	
गङ्गात	१४१, १०	
गङ्गाताङ्ग	१८, ८	
गङ्गातानार	१४४, २	
गङ्गातार्धक	१४१, १७	
गङ्गाश	५६, १२। ३२७, ८	
गङ्गाश्वर	५६, १५	
गङ्गाश्वरभिद्	१७४, ५	
गङ्गाह	८६, १५	
गङ्गाक	१३, ११; १२; १३।	
	५८, ८; ८। ३०६, २	
गङ्गाकयोषित्	२०४, ४	
गङ्गाकशैल	२५२, १८	
गङ्गाको	१३, ११	
गङ्गाकूप	२१३, १४	
गङ्गादूर्वा	८७, २०। २५५, ८	
गङ्गाशैल	२४८, १८। ३१२, ८	
गङ्गाशोर	२७०, १	
गङ्गाक	१३, ८; १०	
गङ्गापदी	२८२, ४	
गङ्गाप	१६, २। २०३, ६।	
	३३२, ७; ८	
गङ्गा	२३४, १५	
गत	१२४, ११। १२६, ३। १३३, ७।	
	१३५, ७	
गतजन्मन्	६, १३	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
गतवासिका	२६, ११		गन्धपिशाचिका	५२, ८	
गतस्युह	१५४, १		गन्धपल्लो	३१२, ७	
गतातङ्ग	२८०, १		गन्धभिद्	२२०, १२	
गतांसक	३३६, ६		गन्धमादन	२०८, ७	
गतासु	११२, १७		गन्धमार्गार	३००, १४ । ३०६, ६	
गति	६८, २१ ; २२ । ११२, १६ । १२६, ५ । १२६, २ । १३३, २ । १३८, ११ । १६२, १६ । २०२, ११ । २५३, २०		गन्धमाल्योपहार	६३, ६	
गतिगोचर	१७६, ४		गन्धमुखि	२८७, १८	
गतिविशेष	५४, ६		गन्धमृग	३६, ६	
गद	७८, ३ । १७२, ६ । १८६, १५ । २१३, ३		गन्धरस	२६६, ५ । ३३५, १६	
गदभेद	१३२, ३		गन्धर्व	२१, १३ । १२६, ६ । ३१६, १६	
गदान्तर	७२, ६ । १६८, १४ । २७५, ८		गन्धर्वनगर	२०६, ५	
गदाभेद	३५, ११		गन्धर्वचक्रक	५२, ६	
गदित	१४१, ११		गन्धर्वान्तर	१७१, ११	
गद्य	३०, १५ । २३४, १६		गन्धवती	१६१, ७	
गद्यबन्धगुणान्तर	३३१, १		गन्धवह	१६५, १७ । ३४१, १३ । ३४४, ३	
गन्त	१३१, ७		गन्धवाह	३४४, ३	
गन्तिक	१३, १८		गन्धखेतर	२६३, ११	
गन्थील	३०४, १३		गन्धभोम	२३१, २	
गन्ध	१७५, ८ । १८०, ६ ; १०		गन्धचलित	२०७, १	
गन्धक	१३, १८ । ४५, २ । १८०, ६ । २०८, ७		गन्धोत्पल	२२१, ८	
गन्धकालिका	४८, ६		गन्धोलो	६०, ८ । ३०४, १४ । ३१३, २	
गन्धकुटी	१६, १		गन्धौषधि	२५८, १४	
गन्धलघु	२२४, ८ । ३१७, ७		गन्धस्ति	७३, ४ । ११०, ८ । १४१, ८ । २१८, १	
गन्धदीपन	१६६, १३		गन्धोर	२६७, २०	
गन्धद्रव्य	५३, १२ । ५७, १५		गन्ध	२२३, ८	
गन्धन	३५, ३ । १६३, २ । २०१, १२		गन्धन	१२६, १६ । १३५, २ । १५४, ६ । १८८, १४ । २५८, १६	
			गन्धनयोग्यक	२३४, १५	
			गन्धनान्तर	११४, ३ । १६६, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
गमित	१४०, ८	१४१, ६	गर्दभाभङ्गय	४४, १३	
गम्भादौ	२६७, २०	२६४, २०	गर्दभी	२२०, १२	
गम्भीर	२६७, २०		गर्भ	१०६, २० । १२४, २ । २१८, ८	
गम्य	२३४, १५		गर्भक	१३, १७	
गय	२३४, १२		गर्भगामिन्	६३, १५	
गया	२३४, १२		गर्भपाक्षी	३५, १५	
गर	२५२, १५		गर्भमोचन	३२०, १५	
गरया	११०, १६ । २७४, २		गर्भवत्	१४१, ११	
गरद	१७६, २		गर्भवती	११, १३	
गरल	६६, १ । ३०४, १५		गर्भसम्भव	११०, १६	
गरी	२५२, १६		गर्भागार	४६, २	
गखड	४२, ६ । ४६, १६ । ६६, १६ । ६६, १२ । ११६, १६ । १६०, १ । १७६, १४ । २३६, ७ । २५७, ११ । २८७, ८		गर्भागड	३०६, ७	
गखडध्वज	११६, १६ । ३२२, ११ । ३२४, ८		गर्भाशय	२४३, ४ । २५५, २०	
गखडाग्रज	२३६, ७		गर्भिणी	११०, १३; २०	
गखत्	१७२, ११		गर्भित	१४१, ११	
गर्ग	५६, ११		गर्भुत्	१४१, १०	
गर्गर	२६७, १८		गर्व	१७४, ११ । १८०, ६ । २१३, ११ । २४०, ११ । ३१६, १३	
गर्गरी	३२४, ४		गर्हणा	११०, १३	
गर्जन	१६२, २०		गर्हा	३४१, २	
गर्जित	१४१, ६		गर्हित	१०३, २ । १५६, ७ । १४१, ५ । २४३, २ । ३००, ११	
गर्त	८७, १२ । १२६, २ । २२४, १२ । २५५, ११ । २८०, १५		गर्ह्य	६१, १८ । १८८, २ । १८६, १६ । २३४, १६	
गर्तक	१३, १६; १६		गर्ह्यजन	२२७, १२	
गर्तिका	१३, १७		गल	६३, ३ । ११६, १७ । २६६, १५	
गर्दभ	२२०, ११ । २४४, ११ । २५२, १३		गलन्तिका	२६५, ६	
गर्दभाखड	७२, १४ । २०३, १४ । ३१२, १ । ३४५, १६		गलमुखिका	४८, ८ । १८६, १३	
			गलमुखी	१०१, २	
			गलहस्त	१७५, ४ । २८४, १७	
			गलितायुध	२३४, १४	
			गल्पक	१३, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
गवथ		२४२, २६	गाथा	१६८, २५	
गवाक्ष	२६७, ७।	३४६, १२	गाथाभेद	८६, ६	
गवाक्षी		३४६, १२	गाध	१८०, १०	
गवादनी		१०६, ३	गान	६१, १६। १२६, ७। १८६, ६; ७	
गवादिनी		२१७, ३	गानविषय	१४१, १४	
गवाध्यक्ष		१७६, १३	गान्धार	२७०, १; २	
गवेधुक		१२५, १५	गान्धिक	१३, २०। १४, १	
गवेधुका		३५, २५	गापित	१४१, १४	
गवेधण		११७, १८	गामित	१४१, १३	
गवेधणा		११८, ४	गाम्भारी	१२१, १। १७५, १६	
गवेधणी		११६, ७	गायक	३१६, १७	
गवेधित	१५०, ६	१५६, ११।	गायत्री	८२, ५। २७०, ३	
		१६१, ८	गायन	६०, ६। १०४, १७। १८६, ६।	
गवेध		२३८, १२		२३५, ३	
गव्य		२३६, १३	गायित	१४१, १४	
गहन	८३, १५। ११२, २०।		गारा	२५२, १८	
	२६६, १६। २७६, ७। १६		गारुड	६६, १२	
गह्वर	१३४, ११। १६३, १।		गार्ग्य	२३४, १७	
	२६८, २। २६६, १८। ३४०, १२		गार्भोगा	११०, १६	
गह्वरा		२६६, १६	गार्ह्य	२३४, १७	
गाङ्ग	५६, १०। १८२, १३		गालव	३१६, १८	
गाङ्गेय		२४२, १७	गालित	१४१, १२। १४२, ६।	
गाङ्गेयारि		१००, १५		१५५, १	
गाढ	१०१, ११। १८४, २		गाहित	१४१, १३	
गाढमुष्टि		६१, ११	गिर	२५२, १८	
गाढोव	२२०, १। ३१०, १।		गिरा	२५२, १८	
	३२०, २		गिरि	४, १६। ३६, १४। ४१, ६।	
गातव्य		२३५, ३		१४३, ६। २५२, १६; २०।	
गातु		१२६, ६		२५५, १७। २८६, १६। ३१६, ६	
गात्र	५६, १। २५२, १६		गिरिकर्णौ	११६, ३। १३८, १	
गात्रानुलेपनी		१३२, १२	गिरिका	१४, ३	
गात्रिकाबन्ध		२८६, १८	गिरिज	७८, १२	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मृदुभाग	१२, १०		मोक्षार्थ	१११, १	
मृदुभेद	२६, १३		मोक्षालन	२६७, ६	
मृदुभाषक	३२६, ११		मोक्षौल	३०४, १६	
मृदुसमन्वित	२३४, १७		मोक्षुलिक	३६, २	
मृदुस्थ	१६१, ८		मोक्षुर	३१, ५। ३७, ३। १८५, ३।	
मृदुस्थान	१२६, १६			२८१, ८। ३३४, ८	
मृदुका	८८, १। १६६, १२		मोक्षुरक	३५, २०। ३७, ४	
मृदुकायेकदेश	१०४, १०		मोक्षुर	३५, २०	
मृदुहान्तर	८३, ४		मोक्षुश्चि	१७०, ८	
मृदुहामन्	२२८, १३		मोक्षर	२४५, ११	
मृदुहासतमृगादि	२३५, १		मोक्षगमिक	४८, १०	
मृदुहो	११०, १७		मोक्षिजिका	३६, ३। १७०, ८	
मृदुहोत	१२८, १२। १३२, १		मोक्षिजिकौषधि	३१६, ११	
मृदुहेश	३२७, १०		मोक्षुम्ब	२१७, २; १२	
मृदुहोद्यान	८०, ११		मोक्षुम्बा	२५४, ५	
मृदुहोपरिमृदु	२५७, ३		मोक्ष	१०४, १७	
मृदु	१६२, १४। २३४, २०।		मोक्षिका	१४, ११	
	२३५, २		मोक्षी	१०४, १८	
मोक्षुक	१४, ८		मोक्ष	८७, ३	
मोक्ष	१६८, १५। २३५, ३		मोक्ष	१११, ५। १२६, १६।	
मोक्षु	१०४, १७			१५५, १४; १५। २००, १८।	
मोक्ष	१६२, ८। २३७, ६। २६८, १७।			२२६, ८। २५६, ५। २७४, ८।	
	३४५, १७			२६६, ७	
मोक्षभाष	२५७, ४		मोक्ष	२५६, ५	
मोक्षिक	१४, ८। ३७, १२। ३६, २०।		मोक्षन्त	१४१, १८	
	७८, ८। ३१३, १३		मोक्ष	१७२, ८; १०	
मोक्षिकादि	१२८, २		मोक्षारख	११६, ४। ३०८, ६	
मो	५८, १०। १३०, १७। १५२, ३।		मोक्षारखी	१७२, १०। २६६, १८	
	१५६, १८। १६४, १८। १८७, १८।		मोक्षु	३२१, ७	
	१६०, ११। २५६, ५। २६५, ८।		मोक्षन	१८७, १३	
	३०६, ३। ३०८, ५		मोक्ष	१८०, ११	
मोक्षुलक	३५, २०		मोक्षपदी	३४३, ८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
गोधिकात्मज	२७०,	५	गोमतो	१४२,	१
गोधूम	२१७, ६ । २२८, १५		गोमयच्छविका	३४४, २२	
गोवर्द	१७६, ५		गोमयमखण्ड	१००, ८	
गोवाढौष	७१, ११		गोमायु	२४४, १६	
गोवास	३३१, ६		गोमित	१४२, १	
गोप	१४१, २० । २१०, ८ । २६५, ४ । २७५, १७ । ३०४, २६		गोमुख	५५, ३	
गोपक	२१०, ८		गोमेदक	३६, १	
गोपगौति	१६३, २१		गोमेदकमणि	२६१, ३	
गोपति	१०२, ६ । १४१, २६ । ३३१, ६		गोरक्ष	३४६, १३	
गोपदम्ब	१७६, ४		गोरक्ष	१४, १०	
गोपन	१६३, ६		गोरोचना	६०, ६	
गोपनीय	२४५, १		गोल	६७, १ । १४८, ११	
गोपयोग	२६५, ६		गोलक	१४, ६	
गोपरिरक्षक	३४६, १३		गोला	२८६, १२ । २६६, १७	
गोपान्तर	१७३, ४		गोलाकुल	५८, ५	
गोपायित	१६१, १०		गोलोमी	२२८, १४	
गोपाक	२१३, ४ । ३०४, १६		गोविन्द	१७६, ३	
गोपालक	१८०, १५		गोविशेष	३०२, १४	
गोपालध्वनि	३३०, १२		गोशीर्ष	२०६, १३	
गोपालपुत्रिका	१४८, ५		गोष्ठ	३६, ३ । ७६, १० । ७७, ११ । ६३, ६ । १७०, ६	
गोपित	१४, ६ । १४१, १६ । १५०, १६		गोष्ठाध्यक्ष	२१०, ८	
गोपित	१६८, ७		गोष्ठी	८४, ११ । ६३, ६ । २१६, १० । ३३६, १५	
गोपी	१८१, ६		गोष्यद	१७६, ४	
गोपीश	३२७, ११		गोसमूह	२३४, १४	
गोपुर	७०, २ । ७६, १ । १२२, २ । २७०, ४		गोस्तन	१०६, १६ । १६३, ५ । २५४, २	
गोपेश	३२७, ११		गोस्थानक	३६, ३ । ६३, ६	
गोप्तृ	१२६, ६		गोष्ठित	२३४, १३	
गोष्य	२३५, ४		गौडवास्तुक	२३७, १	
			गौडा	१३०, ६	

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
गौणिक	१४, ११	ग्रन्थिपर्ण	६, १८ । १३, ८ ।
गौतम	२२८, १६		१६८, १४ । १७२, ११ । २६८, ३
गौतमबोधित्	२४१, ११	ग्रन्थिपर्णक	३३५, ६
गौघार	२७०, ६	ग्रन्थिपर्णी	११६, ३
गौघेर	२७०, ५	ग्रन्थिलाख्यतद	५२, १५
गौर १६, ७ । १५६, ६ । १२६, ६ ।		ग्रसित	१४१, १२
	२५३, ७ : ८	ग्रस्त	१२६, ४
गौरव	६४, ६ । १२६, १ ।	ग्रह १७, २ । ५६, ७ । १८८, ६ ।	
	१६३, ३ । ३४३, १२		३०८, ७ । ३४०, ६ ; १० ; ११ ।
गौरसर्षप	३०४, १७		३४३, ७
गौरिल	३०४, १७	ग्रहकक्षोल	६७, ८
गौरौ १०, ११ । १६, ३ । ७६, १५ ।		ग्रहगोघा	३०८, १६
६६, ११ । ११०, १ । ११६, १२ ;		ग्रहण	११०, १४ । १६१, ५
१६ । १३६, ६ । १४२, १६ ।			३४०, ६ । ३४२, ४
१६३, १७ । १७३, ४८ । १६७, ८ ।		ग्रहणी	११०, १७
२४१, ७ । २४६, ७ । २५३, ६ ।		ग्रहभिद्	१६६, ७
	२६८, ६	ग्रहराज	८०, २
गौरौकान्त	३२७, १२	ग्रहेश	३२०, १०
गौरौपिच्छा	१०१, ३	ग्रहोपराग	११०, १५
गौरौपति	१२१, ७	ग्रान्थिक	१३, २०
गौर्यादि	१३०, १७	ग्राम	२२३, ६
ग्रघन	१६८, १२	ग्रामकूट	१६, १६ । ३१३, १
ग्रघित	१४१, ७ : १६	ग्रामचटक	३३, १०
ग्रघ्य	१६८, १२ : १३	ग्रामजाल	२७७, १५
ग्रघ्यभेद	१६, ४ । २३४, २० ।	ग्रामजालिन्	२८७, १२
	३४७, १	ग्रामणी	२४, १२ । ३५, १३ ।
ग्रघ्यविशेष	२३३, १४		११०, १८
ग्रघ्याधीवर्णन	४, ६	ग्रामता	१४१, १४
ग्रघ्याकृति	२११, ४	ग्रामपाल	३०, १
ग्रघ्य	३२, ५ । १६८, १४ ।	ग्रामभेद	८४, ६ । ८८, १७
	३११, ११	ग्राममदुरिका	५२, १०
ग्रघ्यिक	१३, ७	ग्रामरक्षाधै	२६, २०

शब्दः	पृ०	पं०
ग्रामयुद्ध	५२, १०	
ग्रामसमूह	१४१, १५	
ग्रामसम्भूत	१८३, ३	
ग्रामाध्यक्ष	२१०, ८	
ग्रामीण	३५, १६ । १८३, ३	
ग्रामीणा	११०, १८	
ग्रामेयक	३५, १६	
ग्रामोद्भूत	११०, १८	
ग्राम्य	२३४, १८	
ग्रावन्	२७४, १६ । ३१६, १३	
ग्रावभेद	१८, १२ । ३१४, १४	
ग्रावान्तर	२५६, ४	
ग्राव्य	२३४, १८	
ग्रास	३५, १६ । ३३५, ६	
ग्राममात्र	१०, ४	
ग्रामोद्धत	१२६, ४	
ग्राह ८२, ७ । ३०८, १७ । ३४०, ११		
ग्राहक	१४, २	
ग्राहित	१६०, ८	
ग्रीवा २१६, २ । २६६, ८ । ३१६, १४		
ग्रीवालङ्कारादि	२४२, १८	
ग्रीवालङ्कृति	२४, ८	
ग्रीवाविभूषण	३५, १६	
ग्रीष्म	७२ ३ । १०८, ८ । २२३, १० । १३	
ग्रीष्मकाल	७०, २	
ग्रीवेय	२४२, १८	
ग्रीवेयक	३५, १६	
ग्लह	१०६, ६	
ग्लान	१२७, ८ । १८६, ७	
ग्लानित	१४१, ८	
ग्लानित	१४१, ८	
ग्लो	२८५, ४	

घ

शब्दः	पृ०	पं०
घ	६८, ७ ; ८	
घट ३, १२ । ६८, ८ । ७०, ३ । ८४, १२ । २१८, ४		
घटकारक	२८७, ४	
घटम	८४, ११	
घटा	८४, ११	
घटादिच्छिन्न	२५६, ३	
घटादिप्रकाश	३०४, ५	
घटिका	१४, १२	
घटित	१४२, २	
घटी ८४, १३ । १८८, १७		
घटीधारा	१३३, ८	
घटीयन्त्र	३३, ४	
घटोत्कच	७६, ५	
घटोर्ध्वावलम्बक	१५, १५	
घट्ट ८८, १७ । २०१, २		
घट्टना	१८३, ७	
घट्टभिद्	२२४, ११	
घट्टादिदेश	६, २०	
घगटा	६८, ७	
घगटाकर्णोपहार	२८७, १४	
घगटादि	४२, ५	
घगटापथ	१२१, १८	
घगटिका	१४, १३	
घन १०२, १६ । १८६, ८ ; ८ । २६२, १ । २८८, ८ । २८८, १०		
घनमोलक	४८, ११	
घनच्छद	१८४, १६	
घनत्व	१८८, ११	
घनरस	३३८, १६	

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
घनवल्लो	६१२, ६	घुक	४, ५। २३७, १५। २७०, ७
घनसार	५८, ७। २६७, ११।	घुणित	१४२, ४। १४३, १५
	२८७, ६	घृणा	१०५, २
घनाघन	२०४, ६	घृणात्मन्	३३७, १७
घनाम्न	१५४, ६	घृणिन्	१०५, २
घनोपल	६, ३। ४१, ६। २१५, ६।	घृत	७७, १२। १२६, १२। १३५, ७।
	२८६, ४		१३६, ४। १७६, ८। २२७, ५
घरग	१११, ३	घृतनिर्मित	२६, १६
घरग	११२, ८	घृतपूष	२१, ६
घर्घर	६८, ८। २७०, ६, ७	घृतादिक	३४२, १
घर्घरिका	३६, ४	घृष्ट	१५०, ३
घर्घरी	२७०, ६	घृष्टि	८४, १४। १११, ३। ३४२, १०
घर्म	१७४, १७। २५२, १३	घृष्टितार्थ	१४२, २
घर्मसमुद्भूत	२३५, ५	घोक्	१६, १२
घर्मित	१४२, ३	घोक्	२८, १७
घर्षण	८४, १४	घोटक	१४, १७। १६६, ११
घर्षित	१४२, २	घोटकौघ	३२२, ४
घल्लक	३०, १२	घोटगल	३२३, ७
घल्लर	२७०, ६	घोणौ	१०५, ३
घरच	२५३, १२	घोण्टा	८४, १५
घाण्टक	१४, १४	घोण्टाफल	२१७, १२
घात	७०, ४। १२६, १०। १५५, ८।	घोर	२२५, ३। २२७, २०।
	३३६, १२		२४७, १७। २५२, ११। २५३, १२
घातक	१७०, ४	घोरापमान्तर	४५, ७
घातिविहग	१४, २	घोल	१५०, ३
घातुक	१४, १५। १६, ६। २८१, १८	घोलक	१४, १६
घार्तिक	१४, १४	घोलिका	१४, १६
घु	६८, ६	घोलित	१४२, ४
घुग	१०५, १	घोष	५२, २। ६५, १५। ६८, ८।
घुष्टक	१४, १५		६७, १०। ११४, १। ३३०, ११
घुत	१२६, ११	घोषक	१४, १७। १८, १२।
घुर्धुरिका	१४४, ३		३५, ८। ३२३, १४

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
शोधन	१११, ४	चक्राट	८८, १६
शोधना	१११, ४	चक्रान्त	२२४, ११
शोधपुष्प	६६, २	चक्रिन्	२५३, १७
शोधयितु	२०४, ७	चक्रोपान्त	३१७, १४
शोभा	३३०, १२	चक्रविहीन	१८०, २
श्राव	४४, २। १०४, १८	चक्रःश्रवस्	५६, १८
श्राव्याधिकरण	३३५, ६	चक्राव्य	२४२, १६
श्राव	१०४, १८। १२६, ११	चक्रास्	२५६, १३
श्रापित	१४२, ३	चक्रा	२७०, १२
च		चक्र	५६, १२
च	७०, ११; १२; १३	चक्र	७१, १०
चकित	१४२, १	चक्रोक्त	३६, ७। २८५, १६
चकोर	२७०, १३। ३४६, १७	चक्षल	१५०, २०। २६७, १५।
चक्र १७२, ८। १८३, ७। २०२, १२।			३०५, २; १४
२५१, ४। २५३, १५		चक्षलदार	२७०, ७
चक्रक	३४५, १	चक्षलमति	२६३, १०
चक्रगण्ड	३६, ११	चक्षला	१६०, १६। ३०५, २
चक्रजीवक	४८, १५	चक्षा	७१, ६
चक्रजीविक	४८, १५	चक्षु	७१, १०। ८५, ५
चक्रधर	२८७, १२	चटक	१४, १६
चक्रमध्य	२१६, १	चटका	१४, १६
चक्रमर्दक	४८, १४	चटकापत्र	२८७, १५
चक्रवर्तिन्	१५, ६	चटिकापत्र	२७२, १८
चक्रवाक ४, ४। ३६, ६। २२३, ४		चटु	८४, १६
चक्रवाट	६१, १२	चरा	१०५, ४
चक्रवाह	१०१, ४	चराक	१३, ३। १५०, ५
चक्रवाज	४१, १४। ३१२, १०	चराड	३२, ८। ६७, ४। ५।
चक्रा	३६, ६		१०७, १३
चक्रा	६४, ३। २५०, १०।	चर्या ६७, ६। २२७, ६। ३३७, २०	
२६१, ६		चर्यातक	३६, १०
चक्राक्री	६४, ४। ६०, ४	चर्यारिका	३६, ८
		चर्याज	३१, १५। ३१७, ७

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
चञ्चलिका	४६, ६	१८१, १४। २०६, ८। २१२, ५।	
चञ्चलानुपारिपार्श्वक	६७, १४	२२२, १। २२७, २। २४०, १४।	
चण्डिका	१२, १४। १५, ३। ६०, ६। २७२, १५	२४४, १२। २५६, ७। १४। २६६, ११। २७६, ६। २८६, १६।	
चण्डी	६७, ५। २५६, ७	२६५, ४। ३४४, ५	
चण्डीश	३२६, १८	चन्द्रक	१५, ६
चण्डीबधि	२४७, ३	चन्द्रकला	५६, ११
चतुर	८५, ११। २७०, १३	चन्द्रकान्त	१६१, १०। ११
चतुरङ्ग	२८, १३	चन्द्रकान्ता	१६१, १२
चतुरक्षरपथ	६४, १०	चन्द्रखण्ड	१७५, ४
चतुर्थराशि	२५८, १३	चन्द्रगुप्त	३१०, १
चतुर्मास	१७१, १०	चन्द्रगोलिका	४८, १३
चतुर्मुख	५७, १	चन्द्रभागा	६७, ११
चतुर्मुखसुत	२६४, १४	चन्द्रभागो	६७, १२
चतुःशाल	२०७, ३। ३१२, ११	चन्द्रमल्ली	१७७, १६
चतुःषष्टि	६१, १३	चन्द्रमस्त	७०, १२
चतुष्क	२६, १३	चन्द्रमुखी	५६, १६
चतुष्की	१५, १। २	चन्द्रघोखर	२८१, ७। २६३, १३
चतुष्कोष्ठी	१६७, १७	चन्द्रबोद्धशाश	२६५, ११
चतुष्पथ	४३, १३। ८५, १५। ११२, २०। १७१, १०। २००, २०। २६०, १	चन्द्रहास	२२८, १८। ३३६, १
चतुष्पदी	१७८, ११	चन्द्रातप	१८७, २
चतुष्पत्नी	११६, ४	चन्द्रिका	४८, १३। १७६, १। ३१६, १४
चत्वर	२३६, ४। २७०, ११। २७४, १३	चन्द्रिल	३०५, १
चन्दन	२७, ८। ४६, ४। ६५, ३। १६३, ७। २३८, १८। २६१, ४	चपल	२६५, ४। ३०४, १८। ३०५, १। ३२३, १७
चन्दनद्रु	११५, ३	चपला	३०४, १६
चन्दना	१६३, ८	चपेट	८८, १८। २६७, ११
चन्दिर	२४०, ११	चपेटक	३६, ११
चन्द्र	१७, २। ५८, ७। ७५, ११। १०५, ७। १६१, १५। १६७, ४।	चमर	२७०, १०
		चमरिक	३६, ७
		चमस	३३७, ८

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
चमसा	३३७, ७		चर्मकषा	३१०, २०	
चमित	१४२, ६		चर्मकार	२८७, ११	
चमू	२२३, १४		चर्मकौबधि	२८७, ११	
चमूगति	१२१, १८		चर्मखली	१६१, १३	
चमूपृष्ठ	२६०, १		चर्मन्	८४, ६ । १२५, १६ ।	
चमूख	२७०, १२			१७०, १४ । २२३, १६ । २६६, २३	
चम्पक	८, २० । ५१, १५ । १६२, ५ ।		चर्मपात्र	५२, ३	
	२१३, १६ । २२१, ७ । २३६, ३ ।		चर्मपेशी	२५७, १३	
	२४३, १		चर्मप्रभेदिका	५२, ११	
चम्पककोरक	३१२, ७		चर्मप्रभेदिनी	२५१, ४	
चम्पकसज्ज	२२०, ४		चर्मप्रसेविका	५२, ११	
चम्पानगरी	१६७, ८		चर्मपात्र	१६०, १८	
चय	२३५, ७ । २५६, १८		चर्माङ्ग	२६६, २०	
चय	१६६, १२ । १८३, १५ ।		चर्मिन्	१२३, ६ । २२३, १५ ।	
	२१०, १२ । २५३, १३			२५३, १८ ; १६	
चरक	१५, ४		चर्या	६७, २०	
चरगा	१११, ५		चर्वटा	८६, १	
चरगान्यासभेद	१०३, ६		चर्वटी	८६, १	
चरगायुध	३५, ६ । ८८, १० ।		चर्वण	१११, ६	
	३०३, १३		चर्वित	१४२, ५	
चरम	२४३, २ । २६४, ५		चल	२५३, १३ । ३००, २ ।	
चरमगात्र	६३, १५			३०४, २० । ३०६, १० । ३२०, १८	
चराचर	२८७, १०		चलदल	३०७, १४	
चरित	१४२, ५		चलन	१६३, ६	
चर	४५, ४ । २५३, १८		चलनक	३६, १०	
चर्चनीका	३६, ५		चलना	१६३, ७	
चर्चा	६५, ६ । ७१, ७ । ८०		चलनी	१६३, १०	
	१२१, ११		चला	२६६, १६	
चर्चिक	१५, ५		चलित	१४२, ७ । १५५, २	
चर्चिका	७१, ६		चलुक	१४, २०	
चर्चित	१४२, ६		चविक	२३५, ६	
चर्षट	८८, १८		चव्य	२३५, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
चव्यक	३०६, ६		चार	२५३, १३; २०। ३२६, १६	
चव्या	२६६, ११		चारक	१५, ८	
चवक	१०, १६। १४, १८। १२२, १२। २६२, ६		चारप्रभु	२३०, २	
चवक	५१, १		चारटी	१६६, १६। २२४, १५	
चाक्रिक	१५, ६		चारण	१६, १२। २७, ८। १११, ७	
चाक्रिका	७, ७		चारिप्रवृत्ति	१३३, १०	
चाक्रेशी	२७०, १५		चाह	१८२, १। २३०, ८; ६। २५४, १। २६८, १४। ३१६, १	
चाटकर	२८७, १५		चाहता	१४२, ८	
चाटु	८४, १६		चाहत्व	२४६, ७	
चाटुकार	३६, १२। ८४, १६। २७०, १४		चाहमुखी	५७, १	
चाटुपटु	६१, १४		चाह्व	३१६, १	
चाटुशब्द	२४५, ३		चाह्वटीर	२८७, १७	
चाट्टाल	१७६, १७। ३३८, ११		चाह्विक	५१, ५। ६१, ४; ७	
चाट्टालिकौषधि	६३, १३		चाह्विकदर्शन	१६३, १	
चातक	४, १३। ६, ६। ६६, ११। ८६, १०। ३४२, ११		चाह्वी	३१६, २	
चातकपक्षिन्	२६६, १३		चाह्वक	१४०, ५	
चातुर	२७०, १३; १४		चाह्वनी	१६३, ११	
चातुरक	३६, ११		चाह्वित	१४२, ६	
चातुरी	२७०, १५		चाह्वितक	३६, ८	
चान्द्रायणादि	२१०, ११		चाह्वित्वा	२६०, १४। २३४, ७	
चाप	१०५, १७। २५२, १। ३१६, १६		चिकुर	२७०, १६	
चामर	३८, ११। २७०, १०		चिकुरा	१११, ८। १८२, १०	
चामरदण्ड	२६६, ५। २६६, ३		चिक्षा	६६, १६। १११, १४	
चामरपुष्प	२१४, १३		चिक्षोटक	२०४, ३	
चामरवती	१४०, १४		चित्	१२६, १३	
चामुण्डा	६६, १५		चित	१२६, १४	
चाम्यकपुष्प	१५, ७		चिता	११, १४। १२६, १३। २६७, २	
चाम्येय	२४३, १		चिति	१२६, १४	
			चित्त	६४, ११। १३४, ११। १७४, १८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
चिततत्त्वज्ञ	१३, २		चित्रराग	४०, ४	
चित्तपीडा	१८०, ४		चित्रलेखनी	१२, १	
चित्तविषय	१४२, १०		चित्रा	२५४, ५	
चित्तहारिन्	६५, १३ । २६१, १६		चित्राटिर	२८७, १६	
चित्ताभिसङ्गेष	१८१, ६		चित्राटीर	२८७, १३	
चित्ताभोग	२६१, २०		चित्रोक्ति	६२, १०	
चित्तैकविषय	१२८, ६		चिन्तन	१३७, १७	
चित्तोन्नति	१८८, ६		चिन्ता	७१, ७ । १२६, १५	
चित्य	२३५, ८		चिन्ताव्याप्त	१६४, १६	
चित्या	१२६, १३; १४ । २३५, ८		चिन्तित	१४२, १०	
चित्र	२५४, ४ । २५७, ६		चिन्त्य	२३५, ६	
चित्रक	१५, १० । २०, १८ । १८६, ७ । १८६, ३ । १६४, १७		चिपिट	२२, ६ । ८८, २०	
चित्रकण्ठ	१६७, ३		चिम्नोविन्	१५६, १३ । १६१, ८ । २०८, ८	
चित्रकतब	२०, ५		चिम्नगटो	८६, २	
चित्रकग	६०, ६ । २८७, १६		चिलिसौलिका	४८, १७	
चित्रकागक	१८७, ६		चिल्ल	२६६, २० । २६७, १	
चित्रकोल	१८५, ६		चिल्ली	२६७, १	
चित्रगु	६४, ४		चिक्क	६१, १८ । ६२, ८ । ७६, १५	
चित्रगुच्छक	८४, २			६६, १७ । ११५, ६ । १७१, ७ । १८६, १० । १६५, ११ । १६८, १७ । १६६	
चित्रगुप्त	१६१, १४		चिद्धकगशा	१६०, ८	
चित्रजीवक	४८, १६		चिद्धन	१६३, ११	
चित्रज्ञ	४८, १६		चिद्धनिर्मित	१६३, ११	
चित्रपट	८५, १०		चिद्धित	१४२, ६	
चित्रपदा	६६, ६		चीत्कार	२७०, १८	
चित्रपुष्प	५७, २		चीन	१८६, १०	
चित्रपुच्छ	६५, ६		चीनक	१५, ११	
चित्रभानु	१५८, ५ । २०४, ८ । ३२४, ६		चीनाक	१५, ११	
चित्रमेखलक	४६, १६		चीर	८५, ८ । १६२, १५ । २५४, २	
चित्रयुद्ध	३, ४		चीरक	१५, १२	
चित्ररथ	१७१, ११				

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
चौरिका	१५, १६ । ७४, १० ।	चूर्णित	१४२, ११
	२६६, १५	चूर्णी	१०५, ५
चोरी	२५४, ३ । २६७, १०	चूर्णिका	१५, १८
चौर्य	१०५, ४	चूर्मित	१४२, ११
चौर्यपर्य	११६, ५	चेतन	१०६, ११ । १६३, १२
चोवर	२७०, १८	चेतना	८२, ५
चुक्र	४८, ३ । २५४, ७	चेतस्	११७, ६ । १२६, १४ ।
चुचुक	१५, १६		२२२, ३ । २४२, ७
चुबुक	१५, १६ । ६४, ६	चैय	२७५, ६
चुम्बक	१५, १४	चेल	२६७, ३
चुम्बन	१५, १४	चैष्टा	१६०, १० । २३४, १ ।
चुलक	१५, २०		३१७, १६
चुलुक	१४, २० । १५, १७	चेष्टित	१२५, २० । १३८, १२ ।
चुलुकी	१५, १६		१४२, १०
चुल्लिरम्भ	३४६, १	चैथ	२०२, १३ । २७५, १०
चुल्लौ	७, ४ । १६१, १३ । २६७, २ ।	चैत्र	१८, ५
	३४६, १०	चैत्रक	१५, २०
चूड	१००, १३	चोच	४१, १६
चूडा	५४, ११ । ६७, ७ । २५४, २ ।	चोटिकादय	३०६, २
	२६६, १८	चोड	६७, ८
चूडामणि	११६, ६	चोदनार्च	२३५, ११
चूडाला	३०५, ३	चोदित	१४२, १२
चूडावत्	३०५, ३	चोद्य	२७५, ११
चूडिका	१५, १२	चोर	३०, १५ । ३२, ७ । ४७, ८ ।
चूत	१२६, १५ । १६७, १		५०, १ ; ८ । ५३, ५ । २०४, ७ ।
चूतक	१५, १६		२२८, ६ । २३६, १३ । २६८, १६ ।
चूतकोश	२१४, १३		२८५, १० । २६०, १६ । ३०४, २
चूतपादप	२५१, ८	चोरक	३०४, १८
चूर्ण	१०५, ५ ; ६	चोरकर्मन्	१६, २ । ११७, ३
चूर्णकुन्तल	३६, २०	चोरकाख्योषधि	३००, १३
चूर्णलेपिन्	३२६, ५	चोरकृति	१४२, १३
चूर्णसिन्दूर	२८२, १०	चोरता	१४२, १३

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
चोरपुष्पो	४२५, ११	कदि	१७३, १ । ३०६, १५
चोरमुखौ	५७, २	कद्वाक	१६, ४
चोरित	१४२, १२	कद्वादिज	३, ८
चोल	२६७, ३	कद्वाज्	२२३, १६
चोलक	६, १६	कन्द	७४, ३ । १३३, १०
चोलको	१६, १	कन्दःप्रभेद	७६, ८
चोलिका	१६, २	कन्दवर्तिन्	११२, १६
चोग ७०, १३ । ७३, १२ । २५४, ८ ।		कन्दस् १२६, ७ ; १६ । १३३, ५ ।	
	२६०, १८	१७२, १२ । २२६, १४	
चोगपुष्पोर्ध्व	२५४, ८	कन्दलोभेद	१५३, ४
चोगिका	१६, २	कन्दोभिद्	१४६, ७ । १८२, ७ ।
चोयं ११२, १२ । २८४, १३ ।		२७०, ३	
	२८५, १२	कन्दोभेद १४१, १८ । २८२, ४ ; १६	
चोर्यादि	३३६, १२	कन १०४, ४ । १२६, १४ । १३७, १३ ।	
चापित	१५७, १४	१८६, ११	
च्युत १२६, १५ । ३१२, ८		कमय्य ७०, १	
च्युति २०, ६		कदन १६३, १४ । १६८, १४ ; १६ ।	
		३३३, १४	
छ		कदि १७३, १	
क ७४, १ ; २ : ३		कदिन १४२, १४	
कगल १२१, ८ । ३०५, ४		कल २६७, ४ । ३१६, १३	
कटा ७४, १३		कलक १६, ५	
कच ई३, ८ । २५३, ६ । २५४, ६		कलित १४२, १३	
कचक १६, ३		कली २६७, ४	
कचभङ्ग ६७, १२		कली २६७, ५	
कचा २५४, ६ : १०		कवि ३१६, ३	
कचाक १६, ४ । ४०, २ । ४२, १५ ।		काग ५६, १२ । ७५, १० । २६४, ५ ।	
	८५, १२	३०५, ४	
कचादिकाष्टौ २८, १६		कागल ६२, ४ । १७७, ७	
कचिका १६, ३		कात १२६, १६	
कचिन् २५४, ११		काच ३४, ११ । २५४, १२	
कद १७२, ११ । २६४, ११		काचाद्यान् ३२६, ४	
कदम १६३, १३			

शब्दः	पृ०	पं०
शान्ति	१४२, १५	
शान्तीकृत	१४२, १५	
शाद	१७४, ११	
शादक	१६, ५	
शादन	१६३, १६ । १६८, १५	
शादित	१४२, १४ । १४८, १० ।	
	१८६, १२	
शाद्य	२३५, १४	
शाया	२३५, १२	
शायित	१४२, १५	
शिक्षिकौषधि	१८५, ६	
शित	१२५, १६	
शिव	१६३, १३	
शिविर	२७१, १	
शिवुर	२७१, २	
शिव	२५४, ११ । २५६, १ ।	
	२६८, २ । ३००, ६	
शिवनद्वेय	११, ५	
शिव	१०७, १४ । १२५, २० ।	
	१२६, १६ । १२७, १६ । १४१, २ ।	
	१८६, १३ । १८६, २	
शिवदेव	६६, १५	
शिववाक्य	७८, ४	
शिववस्तु	१४६, १४	
शिवहस्त	१०४, ५	
शिव	१८६, १३	
कुण्डन्वरी	२८७, १८	
कुप	२१०, १०	
कुरिका	२८, १४ । ४५, १० ।	
	७८, १६ । २६०, १७ । २८५, ७	
कुरित	१४२, १६	
कुरी	४६, १०	

शब्दः	पृ०	पं०
कुङ्कुमेर	१७८, ७	
कुंक	४, ६	
कुंद	१८७, ८ । १६२, २ । ३१८, २	
कुंदक	१६, ६	
कुंदन	७४, २ । १६३, १३	
कुंदनद्वय	२७१, २	
कुंदसाध्य	२७६, ४	
कुंदार्ह	२३५, १४	
कुंदिक	१६, ६	
कुंदित	१४२, १५ । १६	
कुंद	२३५, १४	
ज		
जकुट	८६, ३	
जगत्	१४२, १७	
जगती	१४२, १८	
जगत्कर	२८७, २०	
जगज्जनक	४८, २२	
जगन्मुखी	५७, ३	
जगन्नायक	४८, २१	
जगल	३०५, ५	
जग्नि	२११, ६	
जघन	१६३, १७ । १८	
जघन्य	२४३, २	
जघन्यज	८०, ४	
जङ्गम	७, ११ । ५६, ६ । १४२, २७ ।	
	२८७, १०	
जङ्गल	३०५, ८	
जङ्गा	४, १ ; ६ । ५६, १४ ।	
	१४६, ६	
जङ्गाकरिक	४८, २२	
जङ्गादिविभाग	२५२, १७	
जङ्गल	१६, १७ । ४८, २१ । ३०५, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
जटा	८६, १८	३३५, १२		२४५, १०	२६६, ७
जटाजूट		१७५, १०	जनभाषणा		१७६, २०
जटाघर		२८४, १	जनसङ्घ		१४३, २
जटामांसी		८४, १८	जनसङ्घा		३२६, १०
जटायु		२४३, ३	जनार्दन		२८८, २०
जटायुक्ता		३०५, ७	जनि	३०, ३। १८६, १७।	२०४, २०
जटिनी		१६३, १६	जनिता		१५३, ११
जटिल		३०५, ७	जनिताम		१४३, १७
जटो		८४, १८	जनिता		१५२, १
जटौषधि		२६७, १६	जनिष्ठ	१४३, ३।	२३६, १
जठर	८८, १४। १०२, १७।		जनी		१८६, १५
	२६६, १। १६६, २७१, ३		जनु		१८६, १७
जड	८२, १। ६७, ६	२८२, २।	जनेश्वर		२८८, २
	२६७, ६। ३०१, ६		जनीटाङ्गमा		१२४, १
जडत्व		२१६, ११	जन्तु	१२६, १६। १३०, ८।	
जडा		६७, ६		३१७, २०। ३१८, १३	
जन्तु	८८, ५। १२६, १६। २०८, १८		जन्तुफल		२८५, २०
जन्तुक		१६, ८	जन्तुस्त		१००, ४
जन्तुका		१६, ८	जन्मन्	१२६, १८। १६।	
जन	५, ११। ७६, १६। १४२, १८।			१८६, १७। १६३, १६।	
	१७८, १२। १८६, २४। १६६, १६।			३१७, १८। १६	
	१६६, १४		जन्मप्रभेद		२२४, ७
जनक	१६, ७। १२७, ६। १२६, ७।		जन्मभूमि		२०२, २
	१३२, ६। १४३, ३। २४५, १८		जन्महेतु		३२०, १३
जनकचित्त		६४, ८	जन्य	१६२, १४। २३५, १७। १८	
जनक्षय		२५८, ११	जन्यमात्र		१२६, १६
जनता		१४३, २	जन्या		२३५, १८
जनन	१८८, १५। १६३, १६		जन्य		२३६, २
जननी	१३०, १६। १६३, १६।		जङ्ग		१८६, १६
	३३५, १०		जपसिद्धि		७४, २
जनप		२१२, १८	जपापुष्प		६८, २
जनपद	६६, १६। १७८, १२।		जम्बाल	२८६, १३। ३०५, ५	

शब्दः	पृ०	पं०
जम्बीर	४५, ७। २१८, ६।	
	२७१, ५। ३०५, १०	
जम्बु	१६२, ४। २१६, ५	
जम्बुक	१६, १०। २३, ७। २७, ४।	
	४७, १२। ३२१, ६	
जम्बुद्वीप	२६८, ६। ३३१, ३	
जम्बुभिद	२१७, १०	
जम्बुविटप	३०५, ११	
जम्बुक	१६, ११। २५७, १२	
जम्बुपल	३६, १६। १४६, ४	
जम्बुल	३०५, ११	
जम्भ	२१८, ६	
जम्भल	२७१, ६। ३०५, १०	
जय	१३६, १५। २१६, ७। २४५, ६	
जयज्वालिन	३१२, १३	
जयदध	१७१, १२	
जयन्त	१४२, २०। २३५, १६	
जयन्तो	१४२, १६; २०। २३५, १५	
जयभाज	२७१, ७	
जयविपर्याप्त	६०, १०	
जयसख	५७, ४	
जया	२३५, १५। २४२, ७	
जरढ	६४, ८	
जरण	१११, ८; ६। २५४, १५	
जरा	२५४, १२	
जराजीर्ण	२७१, ४	
जराट	२७५, ८	
जराटक	२६१, १२	
जरातुर	३६, १३। २८७, २०	
जरायु	२४३, ४। २६३, १६।	
	२६६, २	
जरायुज	२८२, २०	

शब्दः	पृ०	पं०
जराव्याधिचरौषध	२०६, १	
जरागुन्य	२७३, १६	
जरासन्ध	२८८, १६	
जर्जर	२७१, ४	
जर्जरीक	३६, १३	
जर्ण	१०५, ७	
जल	२, १२। ७६, ३। १२५, ५।	
	१३७, १६। १३६, ३। १७६, १३।	
	१८३, ६। १६६, १। २१८, ३।	
	२४४, ५। ३०२, १०। ३२५, ८।	
	३३१, ४। ३३८, १६	
जलकराटक	४४, ४	
जलकराट	४८, १८	
जलकाक	३१७, ७	
जलकिराट	६२, ७	
जलकूप	२१३, १६	
जलकुलक	२७४, १५	
जलकुलम्भ	८८, १५	
जलकूपी	२१३, १६	
जलकेश	३२६, ७	
जलखातक	२८, १६	
जलगुल्म	२३१, ३	
जलचत्वर	२३१, ३। ३२३, ६	
जलचर	६१, २। २८७, १६	
जलज	३७, ४। ४०, ८। ७८, १४।	
	२३२, १२। ३१३, १६	
जलजन्तु	१७४, ६	
जलजाल	३४७, ३	
जलद्विम्ब	२१७, ६	
जलतापिक	४८, २०	
जलद	६६, ७। १७६, ६। २१७, ६	
जलदधनि	२५०, १। ३३४, ८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
जलदातृय	१७७, १०		जलाश्रित	१८६, ५	
जलदोषल	३१३, १८		जलागोक	३६, १४	
जलधरा	१७२, ७ । २८७, १६ ।		जलावट	४१, १७	
	२८६, ४		जलावर्त	१०१, ५ । २३१, ३	
जलधौम	३००, ६		जलाश्रय	१२०, १८ । १७४, १७ ।	
जलनिर्गम	२५४, १५			२४७, ६	
जलन्यस	२८८, १		जलेन्द्र	२७१, ६	
जलप	२१२, १८		जलेश्वर	२८८, २	
जलपथी	२२१, ४		जलोन्मास	३४४, ६	
जलबिम्ब	१७, ८		जलोका	३६, १४ । ७३, ११ ।	
जलबिम्ब	३२३, ६			२०४, ८ । २१३, ६	
जलबुद्बुद	२६, १८		जलोच	५७, ८	
जलभाजन	२७७, ७		जल्पक	१६, ६	
जलयन्त्रनिकेतन	३४४, १६		जल्पक	१६, ६	
जलरङ्ग	३०८, १२		जव	६२, ६ । १७४, १३ ।	
जलरसद	१०१, ५			२१६, १२ । ३१६, ३	
जललता	४८, १६		जवन	७५, ६ । १२७, १ ।	
जलवायस	३०८, १			१६३, १५ । २०३, ४ । २४१, २	
जलवागक	४८, २१		जवनिका	२६०, १५	
जलवेतल	२४३, ७		जवा	२१४, ४ । ३१६, ४	
जलमृत्ति	२८, १६		जवान्तर	२६०, १५	
जलमग्निधि	२१६, १३		जागदक	३६, १५	
जलमसूह	२५७, ८		जायन्	३६, १५	
जलमूषि	७३, ११		जाकुल	१६३, २० । ३०५, १२	
जलस्थान	२१४, १ । २४७, १४		जाकुली	३०५, १३ । १४	
जलहस्तिन	२०, १६		जाकुलिक	३६, १५	
जलाक्षल	३०८, १३ । ३१२, १२		जाकुल	३०५, १३	
जलाटन	२०४, ६		जाकुिक	१६, १७	
जलाटनी	२०४, ८		जात	१०२, ४ । १०३, २ ।	
जलाधार	२४७, ६			१२६, १८ । १६५, १६	
जलाधारभेद	२६७, १३		जातलक्ष	२५८, १६	
जलाधारविशेष	६४, ६		जातदंश	१४४, ७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
जातशगुण्यौ	१५१, १८		जालभिद्	११७, १२	
जातविश्वास	१५३, १२		जालिक	१६, १६ । ४२, ५	
जातवेदस्	११६, ७ । १६४, १८		जालिका	१६, १४ ; १५	
जातघ्न	१५४, १३		जालिगोषल	१६, १३ । ३०५, १३	
जातघ्नश्च	२६८, १२		जाली	२६७, ८	
जाति	३६, १३ । १२६, १६ । २७६, ८ । २८१, १		जाल्य	२२३, १७	
जातिकोश	३२५, १२ । ३३०, १०		जासित	१४३, ४	
जातिभेद	६५, १२ । ७४, १७ । ११०, ५ । १७०, ७ । १६७, १४ । २५१, ७ । २६७, ४ । २७३, १७		जाहक	१६, १२	
जातिमात्रक	२६१, १४		जाह्वी	१७६, ६	
जातीपुष्प	२२१, ८		जिगीषा	१६४, १७	
जातीयल	६५, १० । २६८, १८		जिगीषु	३३२, ८ ; ६	
जातु	१२६, १७		जितभूपाल	१७५, १३	
जात्यकाङ्क्ष	२६८, ७ । ३२८, १		जितेन्द्रिय	१५३, ६	
जात्यन्तर	६, १६ । १८, ३ । ३७, १७ । १६६, १७ । १८६, १७ । २६६, १५		जित्तर	१०५, ८ । १८७, १ । २७१, ७	
जानकौ	१६, १७ । ७६, ४		जिन	१५७, १ । १६६, १७ । १८१, २ । १८७, १ । १८८, ११ । ३४४, ५	
जानपद	१७८, १२		जिनक	१६, २०	
जानुदेश	२६८, ५		जिनभेद	४२, ६	
जाबाल	४५, १२		जिनशासन	६६, ६	
जामदग्न्यमाह	२६, २		जिष्णु	१०५, ७ । १६६, ४ । २६०, १६	
जामाह	१४३, ४ । २५७, ८		जिहानक	३६, १४	
जामिता	१४३, ५		जिह्वा	२२३, १८	
जायजीविन्	३२३, १०		जिह्वा	६४, ५	
जार	२५४, १४		जिह्वाता	१४३, ६	
जारी	२५४, १४		जिह्वा	१६८, १ ; ११	
जाल	२६७, ६ ; ७ ; ८		जिह्वाप	२१३, १	
जालक	१६, १३ । ३१, २ । ३४६, १२		जीमूत	१०१, ६ । १४३, ६ । २०७, ८	
जालजीविन्	१६, १५		जीर	२५४, १५	

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
जीरक	१६, २० । १०४, १ ।	जीवानु	१४३, ७
	१११, ८ । १८३, १७	जीवान्तक	३६, १६
जीर्ण	१०५, ८ । १८१, १७ ।	जीविका	१६, १८
	१८८, १४ । २४१, ८	जीवेष्टियानक	१५५, ६
जीर्णवस्त्र	२८०, १०	जीवित	१४३, ७ ; ८
जीव	१८३, १२ । ३१६, ४ ; ५	जीवितप्रद	३२८, ८
जीवक	१६, १८	जीवितेश	३२८, ८
जीवकतक	२०, १६ । १८०, ६	जुगुप्सा	१०५, २ । १२५, ५
जीवकद्रुम	१८५, ७	जुह	५८, १३
जीवकास्थघरनिबध	४०, १२	जुष्ट	८४, १८
जीवज्जीव	३२३, ११	जुष्टराज	११८, ७
जीवघ	२१३, १	जू	७५, ८
जीवजोक	३६, १८	जूक	४, ७
जीवसोका	३६, १८	जृति	१२७, १
जीवद	१७६, ६	जृगा	१०५, ८
जीवदत्ता	३६, १८	जूर्लक	१७, १ ; २
जीवग	८८, १ । १३३, ६ । १४३, ६ ।	जृति	१२७, १
	१७५, १७ । १८४, २ । १८८, २ ।	जृम्भ	१४३, ११ । २१८, १०
	३१६, ६	जृम्भगा	१११, १०
जीवमक	३६, १८	जृम्भा	१११, १० । २१८, १०
जीवनसाधन	१६, १८	जृम्भित	१४३, १०
जीवना	१८४, २	जमित	१४३, ११
जीवनिष्ठा	३६, १८	जैवाटक	३६, २०
जीवनी	१८४, १	जोक्तक	१७, १ । ३४, ८ ।
जीवजीवौषध	१४३, ७		२६४, १५ । २७४, १३ । ३४१, १२ ।
जीवन्तिका	३६, १७ । २४८, ७ ।		३४३, ३
	३१६, ६	जोक्तकद्रुम	२०३, १३
जीवन्तिकौषधि	२४४, ४	जोक्तित	१४३, ११
जीवन्ती	१६, १८ । ६५, १६ ।	ज	८२, १ । १८१, १ ; १७ ।
	१४३, ८ । १८१, ५ । १८४, १		१८३, १८ । २४०, १८
जीवा	३१६, ५ ; ६	जप्त	१२७, ३ । १४३, १३
जीवास्त्यशाक	३६, १७	जति	१५५, १७

शब्दः	पृ०	पं०
आत	१३०, १४। १३८, १८।	
	१४६, १६। १५३, ५। १५६, ४।	
	१८६, ७	
आतसम्भृत	१४७, १८	
आतसिद्धान्त	१७, १७	
आतार्थ	३४५, २	
आति	१२७, २; ४। २२१, ६।	
	२२६, १	
आल	१३३, ११	
आन	५६, ५। ६०, १२। ६६, ७।	
	१२६, ५। १२७, ३। १५५, २०।	
	१७४, ८। १८५, ५। १८७, ४।	
	१६६, ६; ८। २००, १।	
	२०२, ११। २४३, १५। २६१, ४	
आनयुक्त	१८७, ५	
आनिन्	५६, १०। १८७, ५	
आपक	३२, १५	
आपित	१३३, ११। १४३, १३	
आ	२३२, १। २३४, १३	
आघातवारण	२६७, ११	
आनि	१८७, १	
आल	३, १६। ७२, ४।	
	६३, १०; ११। २४४, ३	
आल	७, ६	
आलामूलौघ	२४६, ५	
आलिका	३१४, ८	
आतिरिक्त	१२३, ५	
आतिर्विदु	८२, ११	
आतिशुभास्त्रवेदिन्	५२, १३	
आतिष	१६४, १५	
आतिषाम्यति	१६६, १३	
आतिषिक	४०, १८। ७४, ४।	
	२६२, १८	

शब्दः	पृ०	पं०
आतिष्क	१७, २	
आतिष्कतो	१६१, १५। १३१, २०।	
	२००, १३। २२०, ६	
आत्मा	१८७, २; ३। २०६, १३।	
	३०६, १७। ३१६, २	
आत्मो	१८७, ४	
आर	१२७, १। २५४, १३	
आरान्वित	१४३, २	
आरित	१४३, २	
आलन	३०, ४। ६५, १५। ७२, ३।	
	७३, १२। २४४, १२	
आलित	१२७, १७। १४३, १	
आला	५४, ११। ५५, ६।	
	१३५, ११	
आलामुखी	५७, ३। ३२३, १३	
भा		
भा	८१, ८	
भाभावात	२१५, १	
भागि	१०५, ६	
भार	२५४, १५	
भारक	१७, ३	
भारयुज	१४३, १२	
भारित	१४३, १२	
भार्भर	२७१, ७	
भाला	२६७, ६	
भालागो	२७१, ८; ६	
भालिका	१७, ४; ५	
भाव	७८, १। १८८, १०	
भाव	३३०, १३	
भावान्तर	६०, ३। २८२, ३।	
	३२७, ७	

शब्दः	पृ०	पं०
भाट	८४, २० ।	२१३, ७
भाटामल		४२, ८
भाटामलौषधि		३१८, ११
भासी		२५४, १६
भावक		१७, ४
भिशटी	१७, ५ । ८५, १ ।	८८, ८ ।
		१०६, १७
भिक्षिका	१५, १३ । १७, ६ ।	
		२७७, ७
भिक्षी	२५४, ३ ।	२८७, १०
भिक्षीका		१७, २

ट

टग		२७१, १२
टङ्ग	४, ७ । ५२, १४ ।	८४, ७ ।
		२६७, १४
टङ्ग		३८, १८
टङ्गाला		२७१, १२
टङ्गा		२७१, ११
टङ्ग		५८, १३
टयटक		२८, ८
टिट्टिभ		११८, १७
टोका	४, ८ ।	३२६, १७
टुण्टक		१७, ७

ड

डक		४, १०
डङ्गर		२७१, १४
डसर		३१०, १४
डमव		२७१, १४
डयन		१११, १०
डाकिनो	८५, १४ ।	२१३, ६
डामर		२७१, १५

शब्दः	पृ०	पं०
डिङ्गर		२७१, १३
डिङ्गिर		२७१, १५
डिङ्गीर	१०६, १५ ।	१८८, ४
डिम्ब	१२४, ११ ।	२१६, ६
डिम्बभेद		२७१, १५
डिम्बिका	१७, ८ ।	३०३, ४
डिम्भ	१०६, २० ।	२१८, ११
डोलिका		१८, ५

ढ

ढका		४, १०

त

तक्र	८७, ७ ।	२६६, ८
तकाट		२८८, ८
तक्षक	१६, ६ । १७, ८ ।	१०
तक्षणीय		२४६, ३
तक्षन		२८२, ३
तक्षमात्र		८५, ३
तक्षित		१४३, १६
तक्षान्		१४४, १८
तक्ष्य		२३६, ३
तग	३८, ४ । ८६, ३ ।	१२८, १३ ।
		२२४, १८ । २७१, १८
तगङ्गम		१६२, २
तट	६०, १६ । ८५, २ ।	१४६, २० ।
		२५८, १८ । २८६, ८
तटिनी	१८७, १ ।	१८४, २
तटिनीभिः		२४१, १६
तडाग	६४, ६ । २८०, १५ ।	२८६, ८
तडित्	१४३, १३ ।	३०५, २
तडक		१७, ११
तडरील		११८, ८

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
तद्युल	३०५,	१७	तदात्व	१३७,	८
तद्युलादि	१३६,	११	तदायुध	२८,	२०
तद्युलौघ	२४७,	१०	तद्वृह	२३७,	१
तद्युलौघक	४८,	१	तद्वव	३५, १। ७२, १२। ३०८, १४	
तद्युलोदक	११८,	८	तद्वेद	१६०,	१८
तत	१६२,	१४	तद्युक्त	१०८,	१
ततस्	१२७,	६	तद्वाज	१८३,	१३
तताकुलिकार	३०६,	१६	तद्वत्	८३, १४। ८४, १३	
तत्कर्मन्	१३४, १। २३७, २		तद्विद्व	२१,	१
तत्काल	१७८,	६	तद्वेदिन्	८३,	१
तत्कियावत्	२८,	७	तनय	१४७, ४। १७६, १०।	
तत्किञ्च	१७३,	८		२०८, ११	
तद्दिन	१८४, ६		तनु	१८७, ६। २६४, ८। २८६, ८	
तत्पश्चिराज	२४३, ४		तनुजन्मन्	२१८, १६	
तत्पर	१२, ७		तनुरस	३३८, २	
तत्पुत्री	१५८, १०। १६४, ८		तनूनपाद	१६६, १४	
तत्पुत्र	७३, ३		तनूबद्ध	२२५, १६। ३४४, ४	
तत्फल	८, ८		तन्तु	१२७, ७। २६२, ७	
तत्र	२५५, ३		तन्तुवाय	२५४, १८	
तत्त्व	२२४, १७। ३४७, १		तन्तुवायोपकरण	२२६, ७	
तत्त्वभेद	१५०, १		तन्तुव्रीहिभेद	१८६, ११	
तत्त्वविज्ञान	३४६, १४		तन्तुशाला	१३, १७	
तत्त्वार्थनिश्चय	१८७, ४		तन्तुसन्तत	१२५, ३। १३४, २०	
तत्त्वस्थि	२३५, १५		तन्त्र	१८१, १०। २५४, १८	
तत्त्वज्ञ	१४, ११		तन्त्रक	१७, १३	
तत्त्वमन्त्रसंयुत	२७६, १६		तन्त्रभेद	४, ११	
तत्स्मिन्	३१६, १४		तन्त्रिका	१७, १३	
तत्स्थ	२८०, १०		तन्त्रित	१४३, १५	
तत्सुज्	२३८, ८		तन्त्रिन्	२५५, २	
तथा	१६८, १६		तन्त्री	२५५, १	
तथा	२३६, ४		तन्त्रीघात	२८७, १२	
तदध्योष्ट	८३, १		तन्त्रा	५७, ८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
तन्त्रि		१३४, १७	तरण्य		२६५, ८
तन्त्रित	१०२, २। १४२, ४। १४३, १५		तरुल	२७०, १७। ३०४, २०।	
तन्त्री		२५५, ३			३०५, १४
तन्त्रध		२३२, १२	तरदार		२८८, ३
तन्त्रक्री		२८२, २	तरस्त्रिन्		३२०, ४
तपःक्राशमह		१२७, १५	तरी		२५४, १७
तपन	१८४, ३। २४०, १३		तख	६, १७। ४१, ६। ५२, ४।	
तपस्	२१०, ११; १२। २२४, १७			८०, १०। १७२, २। २२४, ४।	
तपस्य	३८, १३। २४३, ५			२५०, २। २७५, २। २८६, ४।	
तपस्या		२४३, ५		२८२, १८। ३०७, ३	
तपस्त्रिन्		३२०, ३	तखगा	१११, १३। २७६, ३	
तपिष्क		७५, ५	तखगस्त्री		२८७, १३
तपोधन		२०४, १०	तखगादित्यरोचिष		८२, २
तपोधना		२०४, १०	तखगावस्य		२६७, १८
तप्त		१३८, १७	तखगी	७३, १५। ३०३, १४	
तमन	३२, ५। ३३७, ८		तखप्रकाश		१८२, ७
तमाल	११२, ११। १८५, ७।		तखभिदु	२८, १६। ३८, ११।	
		३०५, १८		४४, १५। ५०, १८। ६२, १।	
तमाकपत्रतिलक		२८३, १६		६६, ७। १०५, ७। ११६, १५।	
तमिस्त्र		२७१, १६		२१६, ६। २५१, १६। २८३, १२।	
तमोगुणयुत		३३७, ११			२८४, १
तमोन्न		१८४, ८	तखभेद	१८, ८। ३८, १२। ४४, ५।	
तमोन्नद		१७८, १३		११५, १०। १२१, १। १३७, ३।	
तमोऽपह		३४४, ५		१८७, १। २७१, १८। २२०, ६	
तमोमणि		३४४, ५	तखमूल	२१६, ६। २५६, १२	
तमोयुक्तनिष्ठ		२७१, १६	तखमूलप्राखानाह		१००, २
तह		२५४, १७	तखविशेष	७७, १७। २५१, ६	
तरङ्ग	८, १६। ६०, ११। ६४, ७		तखस्तन्य	१७, १२। ८६, ५।	
तरुण	११८, १८। २५४, १७				३००, १६
तरुणसाधन		४, १८	तर्क	४, १७। ५५, १३। ३१७, २।	
तरुणान्वित	१४३, १७। ७०, १२				३४१, ६; १६
		१११, ११	तर्कक		३४५, १४

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
तर्कारो	१३, १५।	२४३, ८	तस्मिन्नर्थ	२५५, ३	
तर्कित	१३६, १४		तत्	१२४, ५	
तर्कुक	१७, १०		ताटङ्ग	२८८, ४	
तर्कपिच्छ	१६६, २		ताड	६७, १०	
तर्क्य	२३६, ४		ताडन	६७, १०। ६७, १२।	
तर्जक	१७, ६			२०५, ६	
तर्ज	१०५, १०		ताडयन्	२८८, ४	
तर्जक	१७, १४। २५६, ८।		ताडयन्त्री	१६२, १८	
	३३६, ३		ताडसंस्कृत	२३६, ८	
तर्जकालो	३२, १८		ताडित	१३५, ५। १३७, १४	
तर्तरीक	३७, १		ताडो	६७, १२	
तर्द	४६, ६		ताड्य	२३६, ८	
तर्पण	१११, १४		ताड्यव	३२०, ६	
तर्पणयोग्यक	२३६, ३		तात	१६, ७। १२७, २। ६	
तर्प्य	२३६, ३		तातगु	६४, ८	
तर्वारि	२७१, १८		तातपिष्ठ	३४४, १०	
तर्ष	१०५, १६। ३५०, १४		तातल	३०५, २०	
तल	१८०, ११। २६७, ११		तान	१८७, ७	
तलगा	६४, ७		तानित	१४३, १८	
तलप्रदेश	१८०, ३		तानितपट	१४३, १८	
तलप्रहार	७१, ८		तान्त	१२७, ८	
तलाङ्गक	३२, १२		तान्त्रिक	१७, १७	
तलिन	१६४, ७		ताप	१४६, ७। २१०, १४। २१३, ४।	
तलिस	२२८, १७			३३०, २३	
तलुन	१६४, ४		तापस	५०, २। २०४, १०। ३२०, ३	
तलुनी	१६४, ४		तापसतक	२६३, १७	
तल्य	२१०, १३। २२८, १८		तापसी	१६३, ६	
तल्यन	१६४, ५		तापिच्छ	७५, ५। २६३, १६।	
तल्ल	२६७, १३			३०५, १८	
तल्लो	२६७, १३		तापित	१४३, १६	
तल्लेखक	१६१, १४		तापो	२१०, १५	
तल्लर	२८५, ६। ३१२, ३		ताप्य	२४७, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
तामलकौ	२६०.	८	तार्क्ष्यमाह	१५३.	८
तामन	३३७.	१०	तार्क्ष्यशैलक	३०१.	३
तामनी	३३७.	१०	तार्क्ष्य	१०५.	११
तामित	१४३.	१६	तार्क्ष्यत	१४४.	१
ताम्र	३. २। १८. ४। ६४. १५।		तार्क्ष्य	२३६.	८
१३१. १२। २१६. ११। २४४. २०।			ताल	२६७. १४	
२५५. ७। २७४. १०। २८५. २०।			तालम्	२६७. ११	
३३६. ४			तालपत्रौ	२८८. ४	
ताम्रकलश	११३. १०। ३०३. १५		तालपत्रौ	११६. १०। २४५. १७।	
ताम्रकुट्ट	४६. २			२७४. १	
ताम्रकुम्भ	३२४. ४		तालमूलौ	१६०. १४	
ताम्रपुट	१७०. ६		तालमूलौका	४६. २	
ताम्रमुख	५७. ४		तालवृन्तक	४६. ३	
ताम्रम	३३६. ३		तालास्थिखण्ड	२६८. १५	
ताम्रल	३०५. १६		तालिका	१७. १७	
ताम्रलो	३०५. १६		ताली	२६७. १६	
ताम्	१५. १५। २५५. ४; ५: ७		तालीम	२६४. ३	
ताम्क	१७. १५। २५५. ४		तालीमपत्र	२६४. ३	
ताम्का	१७. २		तिक्त	१२७. १०	
ताम्कान्तर	१२. ३		तिक्तक	१७. १८	
ताम्काभेद	३०२. ३		तिक्तपर्वन्	३२३. १२	
ताम्ग	१२०. १४		तिक्तशाक	३७. २। ११५. ११	
ताम्गि	१११. १२		तिक्तादि	३३५. १६	
ताम्गान्द	१७७. १		तिम्बदौघिति	११२. १	
ताम्ग	२०८. १४		तिम्बन्	१०५. १३	
ताम्गपति	१६१. १५		तिम्बमयुख	५८. ३	
ताम्गित	१४३. १७		तिष्ठ	१३७. १०	
ताम्गौघौ	३३२. १०		तितउ	१६३. ११। २७५. ६	
तार्क्षिक	२६. १२। ४६. ५		तितिक्षा	२२७. ६	
तार्क्ष्य	७६. १६। २३६. ५; ६।		तितिक्षासंयुत	१०२. ६	
२६१. १३। ३१०. ८। ३४७. ६			तितिष्ठिका	७. ७	
तार्क्ष्यपत्र	५५. १६		तिक्ष्ण	२७२. २	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
तित्तिरपक्षिन्	१६७, ३		तिलकमृम	३१, ५	
तित्तिरवध	२७२, ८		तिलकाक	२१, ५	
तित्तिरि	८४, १४ । २७२, २		तिलकलक्ष	१५४, १७	
तिथि	२४५, ६ । ३३८, ८		तिलकालक	११, १ । १७, १८ ।	
तिथिभिन्	२३५, १५			४८, ४	
तिथिभेद	१४२, १८ । २५७, १८		तिलचूर्ण	३०६, १३	
तिथिविशेष	१७३, ४		तिलपर्णिक	४८, ४	
तिथिसमुद्भव	२३६, १०		तिलपर्णौ	११८, १०	
तिथ्य	२३६, १०		तिथ्य	२३६, ८	
तिनिष्	१५८, ११ । २०१, १ ।		तीक्ष्ण	१०५, १३ ; १४ । २५०, १ ।	
	२१७, ११			२५२, १३ । ३४६, ६	
तिनिष्	२२४, ११		तीक्ष्णाम्ना	१८५, ८	
तिन्निष्ठ	८७, ४		तीक्ष्णामूक	३७, ८	
तिन्निष्ठो	८८, १६		तीक्ष्ण	८८, ७ । २५५, ८ । २८०, २०	
तिन्निष्ठोक	३७, ७		तीक्ष्णयान्तर	२५७, १	
तिन्निष्ठौ	१११, १४		तीक्ष्ण	१०५, १२	
तिन्दुक	१८, २ । ३०, ७ । १८५, ७		तीक्ष्ण	६४, १२ । १६८, १६ । २८४, ६	
तिमित	१४३, १८		तीक्ष्णभेद	६५, ७ । २३४, १२ ।	
तिमिर	१८०, २ । २७१, १६ ।			२४८, ५ । २८३, ८	
	२७२, २		तीर्थाह	२३६, १०	
तिरस्कार	३२३, १६		तीर्था	२३६, १०	
तिरस्कृत	१४८, १३		तीव्र	२७२, ४	
तिरस्कृति	८२, ८ । २०२, १७ ।		तीव्र	८७, १५ । ८७, ६	
	३२३, १५		तीव्रा	२५५, ८	
तिरिप	२१३, २		तुगा	३२१, ५	
तिरोधान	२०३, १		तुङ्ग	३०२, १८ । ३१६, १	
तिर्यक्प्रभृत्	१६८, ८		तुङ्गभङ्गा	२८८, ५	
तिर्यक्	७०, ७		तुङ्गिन्	५८, २६	
तिल	२३२, ११		तुङ्गौ	२६६, १३	
तिलक	१५, १० । १७, १८ ।		तुङ्गोष्ण	३२७, १२	
	४२, १० । ६३, ४ । २५४, ७ ।		तुङ्ग	८४, ४ । १८८, १३	
	२७८, ७ । ३०५, १८ । ३०६, १५		तुङ्गधान्य	२१, ११	

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
तुयङ्	६७, ११	तुमीयांश्च	१७३, ११
तुयङ्केरी	२८८, ६	तुयङ्क	१८, ३ : ४
तुयङ्का	१६, १२	तुय्यावर्त	३१४, १५
तुयङ्किका	४६, ५	तुवं	३४, १६
तुयङ्	२७२, ८	तुला	८५, ८ । २६७, १७
तुय्य	१६६, १ । ३४५, ३	तुलाकान्त	१४४, ४
तुय्या	४७, ६	तुलाधार	२८८, ७
तुय्याञ्जन	४०, ७	तुलाछत	१४४, ६
तुन्द	१७३, २	तुलाभिद्	१०६, १४
तुन्दकूपिका	४६, ५	तुलागशि	२८८, ७
तुन्दिर	२७२, ६	तुलामृच	२६२, ४ । ३४२, १५
तुन्दिलम्	२७२, ६	तुलित	१४४, ४
तुम्बकदम	७४, ८	तुल्य	२२१, ६ । २३७, १३ ।
तुम्बकलक्ष	१०४, ५		२७४, १७ । ३२७, १८
तुमुल	३०६, १	तुल्यार्थ	१६६, १०
तुम्बिकौषधि	२१६, १४	तुविका	३७, ६ । ३४५, १०
तुम्बरी	२७२, ६	तुवगी	७, १७ । ४५, ३ ।
तुम्ब	२७२, ६		१८८, १२ । २७२, ८
तुम्ग २७, १७ । ६४, ११ । ७८, ८ ।		तुष	३३०, १४
१३३, ३ । २६८, १८		तुषचपटौ	३०२, ५
तुम्गजक्षय्यार्थ	२४६, ११	तुषवर्जि	२७८, १८
तुम्गी	६४, ११	तुषानल	३०४, ५
तुम्ग	१७, १६ । ७६, १६ ।	तुषाग	२२७, ४ । २७२, ७
१०५, ३ । १७४, १५ । २३६, ६ ।		तुषाराशि	२५२, ५
२५४, १६		तुषित	१४४, ४
तुम्गगतिपञ्चक	२५६, २	तुषोदक	३७, ८
तुम्गपुजादि	२६३, १५	तुषोदकवाचक	७१, ३
तुम्गम	३८, ११ । २६२, ७ ।	तुष्ट	१६५, १५
३१६, १६		तुष्टिकर्त	१७६, ८
तुम्गमप्रभेद	३३६, १२	तुष्टि	१२८, ११
तुम्गादिसन्नाह	१६३, १७	तुगा	६४, १६
तुम्गायक	११६, ११	तुगी	१०५, १५

शब्दः	पृ०	पं०
तृषीर	२१२, ८।	२७२, ४
तृष्य		१०५, १५
तृष्य		२८५, १४
तृष्यवक्र		२७६, २
तृल ७१, १४। ७६, १८। २८८, १		
तृलनाला		१८८, १
तृलपिञ्जन		२०६, ११
तृलपिञ्जिका		७६, २०
तृलिका	११, १८। १८, ६; १८	
तृवर		२७२, ५
तृष्णीक		१८, ७
तृष्टिग		२४१, १२
तृष १०५, १६। १८०, ११।		
	३२५, ५। ३४५, ७; १४	
तृषकेतु		२०१, ५
तृषगोधा		१८५, ८
तृषाता		१४४, १; ५
तृषात्व		१४४, ५
तृषाधान्य		२८, २
तृषाभिर्मितपुष्ट		७१, ८
तृषापूल		३०४, १५
तृषाभिद्	८, १८। १०८, १७।	
	१८५, १७	
तृषाभेद	८७, १८। ११६, ३।	
	२१२, ६। ३२०, ६। ३४२, ६	
तृषाभय		१०५, ११
तृषाशाक		३०८, ६
तृषाशून्य	२४, ३। २४७, ११	
तृषासाग		३१२, १४
तृषान्तर	११४, ६। ३१६, १२	
तृषोल्का		८८, ११
तृतीयक		२१६, ३

शब्दः	पृ०	पं०
तृतीयप्रज्ञाति		१०२, ७
तृतीयंश		१०६, १२
तृतीयामम		१७१, १६
तृप्त	८८, ११। १२७, ११।	
	१५६, १८	
तृप्ति	१२७, ११। १४७, १।	
	३२४, १७	
तृषा		३२०, १५
तृषित		१८, ५
तृष्यात्र		१८, ५
तृष्या	४६, २०। १०५, १६।	
	१८४, १२। ३२५, ३। ३२०, १५।	
	३३३, १३	
तृष्यातिरेक		३३८, १
तृजन		२६०, १६
तृजनकद्वय		२५३, ३
तृजनका		३७, ८
तृजस् ७२, २। ७६, १। १३५, ११।		
	२१३, ४। २२६, १६; १८।	
	२३८, १८। २४५, ४। २८१, २०।	
	३२०, १७। ३३२, २०। ३४१, ८	
तृजस्विन्		१८८, ५
तृजित		१३८, ४
तृजन	१८४, ८। १८८, १५	
तृजलद्वय	३०१, ११। ३३५, ३	
तृजसागर		२३३, १८
तृजितल		३०६, २
तृजित		२७२, ८
तृजकल्ल		२७६, ४
तृजपार्श्व		४८, ६
तृजपार्श्व	११८, ११। २६७, १८	
तृजपात्र		११, ११

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
तैलपायिका	४६, ७	व्यक्त	१२७, ४। १२८, ७। १५३, १८
तैलपिष्ट	७८, १६	व्यक्तयोधा	१४४, १३
तैलकभिद्	२५३, १७	व्याग	६६, ५ ५६, १४। ६३, १०।
तैलित	१४३, १४	६७, १। १०४, १५। १३७, ७।	
तोक	४, १३	१८७, ८। २०८, २	
तोकन	११२, १६	व्यागशील	८१, ८
तोका	४, १३। २२४, १	व्यागिन्	५६, १५
तोटक	१८, ५	व्यापा	७७, ६। २१०, १४
तोडा	६७, १२	व्यापावत्	१२२, १५। १५१, ११
तोत्र	१६४, १०। २५५, १०	व्याप	६१, १५। २१०, १०।
तोद	१७३, २	२५५, १०। २५६, १७	
तोदक	१८, ७	व्याप्य	२१७, ६
तोदन	१७३, २। १६४, १०	व्यापी	२३६, ५
तोदित	१४४, ६	व्यापीमुख	५७, ५
तोमर	५५, १०। २३६, २०।	व्यास	२५३, १३
	२७२, १०	व्यास	२७२, १
तोय	८८, १३। २०१, ८। २१६, १।	व्यास्त	१२७, ८। २६७, १५
	३०३, १७। ३०४, ११	व्याग	१०५, १०; ११। १७३, ६।
तोयद	६०, १। २७२, १४। २८८, ८	१६७, ११	
तोयधर	२८८, ८	व्यात	१२७, ६। १२६, ५
तोयनिर्भर	१७, ४	व्याह	१७, १६
तोयपिण्णी	११७, ११। ३०७, १२।	व्यायमाण	२७, १६। ११६, ६
	३०६, ५	व्यायमाणा	१०५, ११। २४४, १७।
तोययन्त	४५, १५	२६१, ८	
तोयग	१११, १५	व्यायमाणावधि	३२४, ६
तोयित	१४४, ६	व्यास	६, १५
तोष	३३१, ११	व्यासित	१४३, १७
तोषग	१५६, १	व्या	२५०, ३
तोषद	१७६, ८	व्याकु	४, १२
तोषातिक	३७, १०	व्याकुटुक	३७, ३
तोषाचिक	३७, ११। २३६, ८; १०	व्याकटक	३७, ४
तौलिकिक	३७, १०	व्याका	४, १२

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
त्रिकूट	८६,	५	त्रिरुता	१०८, १५।	१८८, ६।
त्रिगर्त	१४४,	२			२४४, १५
त्रिगर्तभेद	१२६,	३	त्रिवेदी		२४६, ५
त्रिगर्ता	१४४,	३	त्रिग्रन्थ		१८, १
त्रितय	२२६,	५	त्रिग्रन्थ		५५, ५
त्रिदश	२६२, ७। २६३, १५।		त्रिग्रन्थक		४७, ५; ७
	२७३, १८		त्रिग्रन्थ		५५, ५
त्रिदशमहोदय	२०८, १२		त्रुटि	८५, ४। २८८, ८	
त्रिदशाचार्य	११२, ११		त्रेता		१२७, ११
त्रिदशालय	५३, ८		त्रैवर्णिक		७६, १२
त्रिदिव	४, १५। ३२०, ६		त्रोटि		८५, ५
त्रिदिवा	३२०, ६		त्रोटी		७१, १०
त्रिपताक	३७, ६		त्र्यक्षर		२२८, १४
त्रिपत्रक	३७, ५		त्र्यकूट		८८, ४
त्रिपथगा	५८, १०		त्र्यम्बक		१७, १४
त्रिपदा	२८२, ५		त्र्यम्बकस्तु		५८, ४
त्रिपदादेवी	२७०, ३		त्र्यादिसङ्ख्या		३४१, ७
त्रिपुट	८८, ७। २८२, ४		त्वक्क्षिरी		२८८, ३
त्रिपुटा	८८, ६। २४५, ८		त्वक्पत्र		२७१, १७
त्रिपुरात्मक	४८, ३		त्वक्पत्रौ	२७१, १७। ३१७, १७।	
त्रिपुला	६४, ८। २८८, १८				३१८, ८
त्रिमात्रक	१२८, १५		त्वक्पुष्प		२१३, २
त्रिमुख	५५, ६		त्वक्पुष्पाक्षौ		३१२, १४
त्रिलोकी	१८, २		त्वक्सार	१०७, १६। ३२२, २०	
त्रिलोचन	५०, १५		त्वक्सारक		१०७, १७
त्रिवर्ग	६४, ८		त्वक्सार		२१३, २
त्रिवर्गसम्पत्ति	२५०, ५		त्वग्भेद		३३१, १
त्रिवर्णक	३७, ३		त्वग्विहित		१६२, ७
त्रिविष्टप	३३, २। ४४, १५।		त्वग्	१२५, १८। १८७, ६।	
	६२, १३			२८५, ७। ३१०, ३	
त्रिरुत्	४४, १४। ४७, १८। ८८, ६।		त्वक्सार		२६७, ४
	१८८, १८। २१८, ६। २२६, १२		त्वरा	२१३, १३। २१८, १४	

शब्दः	पं.	पं.	शब्दः	पं.	पं.
त्वरायुक्त	२८२, १६		दक्षादि	१६३, २	
त्वरित	१०५, १५ । १४३, १४		दक्षिण	१११, १६ । २४७, २ ; ३ ।	
त्वष्टृ	४६, १२ । ८५, २			२५५, १४	
त्विन्	११५, ५		दक्षिणावर्तयारद	२८७, ६	
त्वक्	८६, ५ । २६१, १८ ।		दक्षिणावर्तशब्द	२७६, १८	
	२६७, १२ ; १६		दक्षिणोद्भूत	१११, १६	
द			दग्ध	१२७, १७ । १३८, १४ ।	
				१४३, १ । १५७, ६ । १५६, ६ ।	
दंष्ट्रा	१६४, १०			१८०, ११	
दंष्ट्रान	१६४, १०		दग्धा	१८०, १२	
दंष्ट्रभौष	६७, १५		दग्धिका	१८, १०	
दंष्ट्रित	१४४, ७		दग्ध	८४, ४ । ६७, १२ । १२०, ६ ।	
दंष्ट्रा	१०१, १३			१७०, १० । २१७, १ । २२४, ३ ।	
दंष्ट्रामुख	५७, ६			२४१, १३ । ३०१, १४	
दंष्ट्रिका	१८, १०		दग्धघ्न	३२, २० । २२५, ६ ।	
दंष्ट्रिन्	२५१, ६ । २५५, १३			२८८, १०	
दुःख	३, १ । ६, १ । ४४, ८ ।		दग्धनायक	४६, ७	
	१८१, १ । १८६, ५ । १६३, १ ।		दग्धनायिका	४६, ८	
	२००, १ । २१४, २ । ३२५, १०		दग्धभाव	१२५, १५	
दुःखसम्पन्न	१८७, १२		दग्धयात्रा	२८८, १२	
दुःशाद्र	१७२, २ । ३१६, १०		दग्धयाम	२३१, ४	
दुःशील	६, १८		दग्धविष्कम्भ	२६८, १३	
दुःश्रुत	१४४, १४		दग्धान	२७२, १६	
दुःसमय	२१७, ७		दग्धोत्पन्ना	३४१, १८	
दुःस्पर्श	२६७, १ । ३२७, १३		दत्त	१२७, १२ ; १४	
दुःस्थ	३७, १६ । ४७, ११ । ४६, ६		दत्तमांस	३००, १०	
दक	४, १४		दद्वन्	४८, १४	
दक्ष	५६, १२ । ६६, १४ । ८५, ११ ।		दद्वण	१११, १६	
	१०३, ६ । २३३, ६ । ३०८, ३ ।		दद्वोगार्त	१११, १६	
	३४५, ११ । ३४६, ५		दधि	१८०, १२ । २४४, १८	
दक्षमात्र	३३३, ४		दधिचाप	२८८, ६	
दक्षा	३४५, १२		दधिभव	२६१, १७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
दक्षिणार	२२३, ३		दन्दमूक	३७, १७ । २८८, १०	
दक्षिसर	२८८, १३		दम्भ	२५५, १३	
दक्षिसम्पन्न	१८, १४		दम	६७, १५ । १७०, १० । २२४, २ ।	
दध्यय	२६०, १६ । २८६, १७			३३८, १०	
दध्याज्यमधुसंयोग	४०, १४		दमक	१८, ११	
दध्यालो	१६, १२		दमघ	१७०, १० । २२४, २	
दध्योदक	२८८, १३		दमन	१६४, १२ । २२४, २ । ३१२, १५	
दनु	१८७, १०		दमनक	२१४, ६ । २२४, ८ ।	
दनुपुत्र	३२०, ८			२२६, ११	
दन्त	७६, १३ । १२७, १२ ।		दमनीय	२३६, १६	
१५०, १५ । १७४, ६ । २१८, ६			दमसम्पन्न	१४४, ६	
दन्तक	१८, ६ । २६, १६		दमित	१२७, १४ । १४४, ६	
दन्तक्षतान्तर	२६६, १३ । ३१३, ८		दम्भ	३, १० । ३४, ४ । ८५, १६ ।	
दन्तदण्ड	१७३, १२			२१८, १२ । २३४, १६ । २६६, १६ ।	
दन्तधावन	१२१, ६ । २०८, ६ ।			२६७, ७	
	२६६, ११		दम्भचर्या	१६२, १२	
दन्तमांस	८६, १७		दम्भभेद	१६, १४	
दन्तमूल	२६६, १५		दम्भान्तर	२५३, १६	
दन्तसर्गभिद्	१८, ६		दम्भोलि	३२७, ७	
दन्तशठ	६५, ७ । २७१, ५		दया	१६३, १६ । २१०, ७	
दन्तशठा	६५, ८		दयात्यागार्दिसंयुत	१३८, १५	
दन्तशुद्धि	२०८, ६		दयानुक	३७, १५ । ३०७, १४	
दन्तिन्	१२७, १३ । १५०, १५		दयाशून्य	८६, १२	
दन्तिकर्णमूल	१६, १८		दयित	१४४, ८	
दन्तिका	२५४, ५		दर	२५५, ११	
दन्तिदन्तमखण्ड	६, ७		दरत्र	२५५, ११	
दन्तिपश्चाद्वात्र	२६३, १		दरा	२५५, १२	
दन्तिपादबन्ध	२५६, १८		दरी	२५५, १२ । २७३, ११	
दन्तिप्रौर्वकर्मन्	२४६, ६		दरीद्र	२७२, १०	
दन्तो	१६८, ६ । २२०, १५ ।		दर्दुर	४, ४ । १२१, ३ । २६४, ६ ।	
	२४५, ८			२७२, १३ ; १४	
दन्तुर	२७२, १२ । ३०२, १८		दर्दुरा	३७२, १५	

शब्दः	पं०	पं०	शब्दः	पं०	पं०
दर्प	१५८, १५।	२०२, ११।	दशमीस्थ	१७१, १३	
	२१०, १६। २१६, १४। २२३, १८।		दशमुख	५७, ६	
		२५२, १४	दशमृत्यादि	१६६, २	
दर्पक		१८, ६	दशवर्षगत्र	१२६, २०	
दर्पण	३, ११। ४०, ५। १६४, ११।		दशसंख्या	१२६, ३	
	२७७, १२। ३२६, १७		दशा १२६, ५। १३२, १०। ३३६, १		
दर्पात्मप्रज्ञांसा		५२, १	दशाकर्षिन्	३३४, ५	
दर्भ		३२५, ८	दशाक्षर	१२६, ३	
दर्भमुष्टि		२७४, १६	दशाम्य	११४, १६	
दर्भान		१८६, ८	दशाम्यनय	१७६, ४	
दर्वी	१३, ४। ३१६, १०		दशोन्मन	२०४, ११	
दर्वीक		२८८, १०	दशोक्त	३७, १५	
दर्वीसंख्या		२३६, १५	दस्म	२२३, २	
दर्षा	२२२, ३। ३२५, १६। १७		दस्य	२३६, १३	
दर्षक		१८, ८	दहन	१६४, १३	
दर्षान	१०६, १०। १६४, ११; १२।		दहर	२७२, ११	
	२०४, १८। ३२५, १६		दाक्षायणी	११६, १२; १३	
दर्षापिठ		१८, ८	दाक्षायणीपति	१६७, ४	
दर्षांमुख		५७, ८	दाक्षिण्य	३१६, १६	
दर्षित		१५३, २	दाक्ष्य	२७०, १५	
दल	२६८, २। ३४१, ६		दाडिम	६, २। २२८, १८। २८४, २	
दल्लाटक		३७, १२। ६६, ७	दाडिमपुष्पक	५२, १२	
दलामल		३१२, १५	दात	१२७, १६	
दलिक		१८, ११	दाट	५२, १५। १०६, १। १८७, ६।	
दलित		१४४, ६		२६५, १३	
दव		३१६, ७	दायुध	२२, १६। ६५, २; ६।	
दशकोटी		१७५, ३		३४२, १०	
दशयोव		२४८, ७	दात्र	२५५, १५	
दशयोवखण्ड		३३६, २	दात्रक	१८, १५	
दशान		१६४, १४	दात्रिक	१८, ४	
दशानोष्णिख		६२, ८	दान	५६, १४। ६३, १०। ६६, ४।	
दशपर		२८८, १४		१२०, १३। १२७, १२। १३४, १०।	

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
१३६, १८। १८७, ७। २००, १६।		दाबक	१८, १४
२०४, १७। २०६, ६। २०८, १ ;		दाबगा	११४, ६। १११, २०।
२ ; १२। २३३, १। २३६, १४।			१६५, ६
२६५, ३। ३२६, १४		दाबगारण	१७५, ७
दानपात्र	३३५, ८	दाबनिष्ठा	६३, ४
दानव	६८, ६। २६, १२। २६४, १७।	दाबपुत्रो	८८, ६
	३२०, ८। ३२५, ११	दाबहरिजा	३१६, ११
दानवमात	१८७, १०	दाबहस्तक	४६, ६
दानवान्तर	१६, १०	दावट	८६, ८
दानवारि	२८८, १३	दावी	३१६, ११
दानविषय	१४४, १०। १४७, १६	दाव्य	२३६, १५
दानशौक्य	२४५, ३	दाव	३१६, ७ : १०
दानु	१८७, ६ ; १०	दास	२४४, १३। २६६, ११।
दान्त	१२७, १४ ; १५		३३५, ८
दापनीयक	२३६, १५	दासी	२४४, १३
दापित	१४४, १०	दासीपुत्र	४७, १६
दाप्य	२३६, १५	दासीगत	६१, ८
दामोदर	२१४, ११। २८८, १४	दासीसुत	२३५, ४
दाम्भिक	१८, १५। ३५, १२।	दासेर	२७२, १८
	३०६, १३	दासेरक	३७, १६
दाम्य	२३६, १६	दाष्ट	३४१, २
दाय	२३६, १३	दिकृचर	२७३, १ : २
दायद	१७६, १०	दिकृचरी	२७३, २
दायाद	१७६, १०	दिकृपति	२१०, ८
दारक	१८, १३	दिक्याल	१४१, २०। १४५, ६।
दारण	१११, १६		२७३, १
दारद	१७६, ६	दिगम्बर	३४, ५। २८८, १५।
दारव	३२०, ८		३२५, ६
दारा	२५५, १४ ; १५	दिग्गज	१६३, १४। १६०, ३
दारित	१०५, १७। ११८, ४।	दिग्ध	१८०, १३
	१४४, १०। १८८, ७	दिग्धर	२७३, १
दाव	१६१, ६। २५५, १६। २५६, ७	दिग्भिद	१६६, ३

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
दिग्वारण	१८६, ४	दिक्कमायक	४४२, २
दिग्विजय	२८८, १२	दिग्ग ५८, ११। ६३, ५। १११, १७।	
दिग्विभेद	७२, १२	१४७, १०। १५७, ६। २२०, ४।	
दिग्विज्ञेय	२६५, १५	३२५, ४	
दिग्नाम	१७५, १६। २३१, ६	दिष्ट	८५, ६
दिग्नामघोषा	२०७, १६	दिष्टि	८५, ६
दित	१२७, १६	दोदिवि	३२०, ७
दितो	१२७, १६	दोघिति	२२५, १०। ३३०, ४
दितिज	२२०, १३	दोम	१८७, ११। २६६, ७
दितितनय	२७३, १६	दोनमणि	१८८, ५
दितिसन्तति	२६५, ८	दोना	१८७, ६
दिन	१८७, ११। २८०, ५	दोनानाय	१७१, १७
दिननिर्वर्त्त	७, १८	दोनार	४, १७। ८८, १६। २७३, ३
दिनप्रखी	११६, १४	दोष	५१, १३। ८२, ३। १३२, १२।
दिनमणि	३३६, १८	२०४, ११। ३१२, १३। ३२८, १२।	
दिनरात्र	२८४, १८	३३४, ५	
दिनस्यादिभाग	१०६, १२	दोषक	१८, १६
दिनान्त	१४६, १। २४०, १०	दोषदद्या	१३२, १२
दिनेश्वर	२८८, १५	दोषवर्ति	३२६, १
दिप्त	२६१, १३	दोषलक्ष	३४७, १२
दिव् ६, १४। १६१, १२। ३१६, १२		दोषित	१२८, ५
दिवस	४१, ३। २३१, ४।	दोम	१८५, ६। १२७, १७। १४०, २।
२५३, १२। २५६, २०		१६३, ८। १८०, ५	
दिवस्पति	३, २	दोमजिज्ञा	३२३, १३
दिवाकर	३४, १२। ८०, २।	दोमि ६, ६। ७१, १७। १२७, १८।	
८५, २। ३२५, १		१३३, ३। २२५, १। २३५, १३	
दिवाकीर्ति	१६१, १६	दोमिकारक	१८, १६
दिवाभोत	१६१, १७	दोमिमत्	११५, १
दिवाभोतपतञ्चिन्	४, ६	दोष्य	२३, १३। ३१६, ६
दिविभव	२३६, १८	दोष्यक	१८, १७
दिक्क २११, ८। २३६, १७। १८।		दोष्य १३६, ३। १५२, १३। १८।	
३२५, १३। ३३०, ६		२१७, ४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
दीर्घकोशिका	४६, १०		दुर्गसम्भव	११२, ३	
दीर्घत्व	३४२, ६		दुर्गस्थान	२६७, ८	
दीर्घपञ्चक	४६, १०		दुर्गा	५६, १७। १०६, ३। १४८, ५।	
दीर्घसूत्रिन्	२६, ३			२०३, १८। २६६, १८। ३१४, ३।	
दीर्घादि	८८, ८			३३७, १०	
दीर्घाध्वग	६७, १४		दुर्जर	२५३, २	
दीर्घिका	१८, १८		दुर्दम	१०६, १	
दीर्गा	१०५, १७। १२७, १८		दुर्दिन	१६४, १६। ३०६, १४	
दुकुल	२२७, १०। ३०६, ३		दुर्दुष्ट	८८, १	
दुग्ध	१८०, १४। २६२, १८		दुर्दिज	३२४, ३	
दुग्धफेन	२८१, १४		दुर्नय	६७, ८	
दुग्धादि	२३४, १४		दुर्नामन्	४६, १०। १३४, ३	
दुग्धास	२४६, ४		दुर्बल	१३३, १७	
दुग्धिका	१६०, ८। २२८, ५।		दुर्बलाङ्गुलि	६४, ७	
	२४४, २। ३३६, १२		दुर्बुद्धि	१४४, १३	
दुग्धी	१८०, १४		दुर्भर	२७३, ४	
दुष्क	१६, १		दुर्मति	१४४, १३	
दुन्दभि	२२०, १३		दुर्मुख	५५, ७	
दुरति	२७३, ४		दुर्लभ	२२०, १४	
दुरधीत	१४४, १४		दुर्वर्ग	११२, १	
दुरन्ता	३२४, ४		दुर्वर्गक	३७, १८	
दुराधर्ष	६, १७		दुर्वच	१००, १	
दुरालभा	१६४, २०		दुर्वा	१४१, २०। ३२१, ११	
दुरालम्भौषधि	१६८, ६		दुर्वाकष	२४४, ४	
दुरासद	६६, २		दुर्विध	१८३, १०	
दुरित	६६, १। १४४, १२। ३४०, ५		दुर्बल	१६४, १४। २४७, ७	
दुरोदर	२८८, १६		दुर्वृत्ति	१४४, १३	
दुर्गत	१४०, १४। १६६, २।		दुल	३१२, ७	
	१८३, १०। १८७, ११		दुलि	२६८, ३	
दुर्मति	१४४, ११		दुष्कर्मन्	३७, १८। ६२, ४	
दुर्मम	५६, १७। २६७, १६		दुसगा	२५४, ११	
दुर्गसञ्चार	२२६, १७		दुष्कल	२२८, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
दुष्कृत		१०	दुष्मिका	१८, १८	
दुष्ट १५६, ७। १८१, १३। २६३, २			दुग्ध	१८७, १२	
दुष्टगज	३००, १६		दुग्धयोग	३०६, १५	
दुष्टवचन	१७२, २		दुग्धिशेष	८, १७	
दुष्टवधार्थिक	३०१, २		दुग्धिहत	१८७, १२	
दुष्पाक	१४४, १४		दृढ १०१, १४। १०२, ४। १६।		
दुष्पाप	२२०, १४		१३३, १०। १५०, ८। १५२,		
दुष्ट	२३७, १		१३। १८। १५५, ३। १८६, ८।		
दुष्पन्न	१४४, १५		२७४, १। ३२७, ३		
दुस्त	६८, ८		दृष्टबन्ध	१८३, ४	
दुस्त्य	१६६, २		दृष्टमन्त्राष्ट	१४५, ११	
दुष्टित १४७, ४। २६७, ६। ३२६, ६			दृति	१२७, २०	
दुष्टितपति	१४३, ४		दृप्त	१२७, २०	
दुत	५३, ६। २६४, १५		दृन्म	२१८, १२	
दुतमान	२३७, २		दृष्ट	१७, १५। ५८, ११	
दुतविशेष	६४, १८		दृष्टान	१६४, १५	
दृती	४४, १। २५२, ३		दृष्टय	२३६, १७	
दृत्य	२३७, ०		दृष्टद	११३, १२। १४४, १५	
दृन	१८७, १२		दृष्टदती	१६१, १६	
दृ २५५, १६। २५६, १४। २८६, ६			दृष्टमोनागी	२२६, १३	
दृष्टदेशग	२८०, १५		दृष्टान्त	१४४, ११। १६	
दृष्टवर्कन	३३१, १६		दृष्टि ५५, ७। १०६, १०। २०१, १२।		
दृष्टान्यभाग	२७५, १२		२०४, १६		
दृर्गा	३३६, १३		दृष्टेन्दुकलामा	३१४, ३	
दृर्वा ५१, १२। १३६, १४। १५७, ६।			देय	२६, ५	
२६३, १६। ३१४, ७। ३१६, १२			देव ५६, ४। ५६, ७। १३६, ५।		
दृर्वाक्षितभू	२६४, २		१५०, १। २४०, १२। २४२, २।		
दृर्वागल	११२, ४		२६६, १७। ३१६, १३। १४		
दूषक	१६, २		देवक	१६, ३	
दूषण २१३, ११। २५६, १।			देवक्री	१६, ३	
२८०, १५			देवकौमन्दन	१७६, ११	
दूषणीय	२३७, १		देवखात	१३७, २	

शब्दः	पृ०	पं०
देवजलाधार	८६.	८
देवता १४३.	८। २३४, ८। ३३६, १८	
देवताङ्ग	१०१, ६। १०७, १६	
देवताड	१४३, ६। २५२, १३	
देवतान्तर	८६, १५। १००, ६। १५७, ४	
देवताभिद्	६७, ६। १४३, १६। १५४, १५। २८३, १२। ३४६, १६	
देवताभेद	७३, ६। ८५, २०। २२१, ६। २६५, १	
देवतापतन	२५८, १८	
देवत्व	१५६, १६	
देवदाह	८५, १०। २०८, १६। २५५, १६	
देवद्रुम	१६३, १०	
देवद्युत्त	७०, ७	
देवन	१८४, १७ : १८	
देवन्तपतिगोष्ठ	१७७, ३	
देवभिद्	१४४, ४	
देवभेद १४, ६। ३६, ११। ३३६, ४		
देवमणि	११८, १५	
देवमातृ	१३७, १	
देवमातृक	४६, ११	
देवयु	२४३, ६	
देवयोनि	२६७, १६	
देवयोन्यन्तर	१३०, ६	
देवर	२४५, १४	
देवराज	८०, ६	
देवल	८०, १५	
देवलोक	२५७, २	
देववर्धकौ	४६, ११	
देववृक्ष	३४७, ५	

शब्दः	पृ०	पं०
देवशिल्पिन्	८५, ३। २३०, १०	
देवमुनी	२३०, ७	
देवसेना	२०४, १२	
देवसम्भवत्	२१६, १६	
देवादिसाधन	२५८, ६	
देवान्तर	१४६, २०	
देवारि	२७३, ६	
देवी ४६, ८। ५२, १८। ५६, १६। ५७, १; ३। २५८, ११। २८२, २। ३१६, १४। ३२१, ११		
देवीभिद्	२४, ६	
देवोद्यान	७८, १७	
देष्टा २६, ७। ३७, १७। ३६, १३। ४६, १७। ८६, ८। १७८, १२। १८२, ११। १८३, १३। १८६, १७। २३८, ७। २४४, १५। २५२, १७। २५६, ४। २७६, ८। २८२, २। २८३, १६। ३०४, ८। ३०८, ११। ३२५, १८		
देष्टान	३२५, १८	
देष्टाभिद्	८४, १७। २७०, १। ३०६, ११	
देष्टाभेद १५, ११। १८, ३। २७, १३ : १७। ३७, १५। ४२, १४। ६२, २। ७२, ११। ८८, ८। ८४, ३। १०२, ३। १३७, १६। १४४, २। १८३, १६। २१२, १। २५७, ७। २७८, ११। ३२१, १५		
देष्टाभेदक	३६७, ३	
देष्टामात्रक	३२७, १६	
देष्टाविशेष	४६, ११। ७८, ६। ८७, ८। १६८, ६	

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
देशान्तर	१०७, १५। १०८, ८।	देवविशेष	६६, २। १०६, १६।
	१८६, १०। २५२, १०। ३२५, ५।		२१६, ६
देशिक	१६, ४	देवा	२३७, ३
देशा	१०६, १	देवान्तर	२१८, ६
देश	६०, ३। ६८, २। २२४, ७।	देवार्ति	२७३, ६
	२२६, १। २२६, १०। २४६, १३।	देव्य	२३८, ६। २४२, १५
	३०८, २। ३३५, १७। ३४१, ३	देव्यप्रकाश	१०२, १
देहज	२८१, १७	देव्य	१३८, २। २२८, ३
देहजानिल	६६, ३	देव्यवत्	१४६, १
देहमागत	२४७, १२	देव	८५, ६। ८७, १०। १४०, १८।
देहयात्रा	२८८, १७		१४५, १५। १४६, ४। २४१, १२।
देहलक्षण	२८३, २		२६०, १३। ३१६, १६
देहली	२८६, १	देवज्ञ	१३, ७। १४। ३२, १६।
देहमिग	२५५, २		३४, ३ ४२, १६। ८२, १३।
देहसम्बद्ध	१६, ४		१८७, ५
देहसंश्रित	१७०, ८	देवप्रश्न	२०४, १४
देहावयव	६, ६। ३६, ५	देवादिव्यसन	१६४, ७
देहावयवभिद्	११५, ६	देवानिष्टफल	१६८, २०
देहावयवान्तर	२६३, १५	देहिक	१६, ४
देव	६, ६। ३६, १४। ५०, २०।	दोष	१८०, १५
	१७७, २। १७६, २। १८१, ५।	दोष	२५५, १६
	२१७, ४। २३७, ३। २५६, ३।	दोषक	१६, ६
	२८१, ३। ३०२, १०	दोर्मूल	१३, १। ३४५, ७
देवगुण	२६१, १०। २८८, २०	दोला	२६८, ४
देवदाग	२८८, २०	दोलिका	१६, ५। ३१, ५
देवमात	१२७, १६	दोलित	१४४, १७
देवभिद् १७, १५। २२०, १०। ३३५, २		दोष	२१६, ३। २४१, १३। ३२३, ४।
देवभेद ११, ६। ३७, ७। ७२, १६।			३३०, १६। ३४१, १। ३४२, १६
	६७, ४। ६८, ८। २१७, ७।	दोषज्ञ	८२, १३
	२४२, १४। २५७, ६। २८३, ८।	दोषविशेष	१२६, ८
	२८६, ६। २८८, १। २६६, ३।	दोषा	३३०, १५
	६। ३०२, ३। ३१०, १४	दोषोत्पाद	१८४, १३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
दोह	३४१, ३		माच्छा	१०४, ८। १६३, ६। ३३६, १२	
दोहदलक्ष्य	१२४, २		माड	६७, १७	
दोहदिनी	३१०, ६		माढा	१८, १०। १०२, १३	
दोहन	३४१, ३		मावक	१८, १२	
दौर्गोण	११२, ३		माविड	६६, १७	
दौर्वोण	११२, ४		माविडक	३७, १७	
दौवारिक	३७, १६		म	२५०, २; ६। २६६, १६	
दौष्ट्यन्ति	१४४, १७। १४६, १०		मघण	११२, २	
द्यु	२४२, २		मजीवक	१६१, ३	
द्युति	१२७, २०		मृग	२८, ८। १०५, १७; १८	
द्युमणि	११२, १। १६१, १		मृगौ	१०५, १८	
द्युम्न	१८२, १३		मृत	११७, १४। १२७, १६	
द्युत	१०३, ५। २६६, १०। ३१६, ३। ३३१, १३		मृतगति	२६१, ६	
द्युतकम्बल	१२, २		मृतोदित	१४५, ६	
द्युतकार	२६, १६। २८८, १६		मृभव	३२०, ६	
द्युतकृत	२८८, १७		मृभिक्ष	५०, ६	
द्युतभक्त	२६२, १२		मृभेद	११, १०। १७, २०। २०४, २। २६२, ६	
द्युतभेद	७, १३		मृम	६, ६। ५४, १३। १३६, ३। २१६, १२। २२४, ४। २५१, ३। २७१, ५। २७५, १७। ३४५, १२	
द्युतव्यवहार	१०६, ७		मृमभेद	२५, ४	
द्यो	२३२, ३		मृमाय	२८१, १६	
द्योतदोषि	१७, ४		मृमाक	६, ११	
द्रव	३१६, ६। ३३५, १७		मृमान्तर	११, ६। १२, २; ६। ६५, ६। ७८, ११। १६५, १८। २६७, १५। ३१६, ४। ३३६, १३	
द्रवनिष्पाक	१६८, १०		मृमोत्पल	१८५, १०। २८६, ४१	
द्रवप्रपात	२५६, ३		मृविकार	२३६, १२	
द्रवमन्थान	१६६, ७		मृशब्द	१७२, २	
द्रवमात्र	२६२, १७		मृशिण	११२, २; ३	
द्रवौघ	१११, १८		मृशोण	७८, १२। १०६, १; २। २०४, १	
द्रव्य	६१, १३। १८८, ५। २३६, ११। २४६, ६। ३१८, १२				
द्रव्यपान	१०४, १६				
द्रव्यलम्पट	११०, ११				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
शोभाकाक	२०७, ४।	३०३, ११	द्विजराज		८०, ५
शोभाक्षोरा		२८६, १	द्विजा		७६, १३
शोभाद्व		२८६, १	द्विजाष्टमासुत		३२३, १८
शोभापत्नी		२१०, ६	द्वितोयवयस्		८६, २
शोभामुख		५७, ७	द्विधाकृत		१४८, ७
शोभो		१०५, १८	द्विधाकृति		१४२, १६
शोभोप्रभेद		३०३, ७	द्विगमक		३७, १८
शोच		३४१, ४	द्विप	६५, १४।	३४७, ३
शोचाट		८६, ६	द्विपभिद्		२१६, ६
शोपदो		१०४, ८	द्विपभेद		३, १४
शन्द		३१६, ८	द्विपगट		१६२, ५
शान्तिप्रदग		१६८, १३	द्विपवत्		१६१, १८
शादशाभा		३०८, १६	द्विपारि		२७३, ३
शाप		२७२, १७	द्विपार्भक		४७, १४
शाम २६, ६। २५५, १७। २६०, १०।		३४२, १३	द्विदमद्व		२०४, १५
शामपालक		४६, ६	द्विदम्वान्ध		१६१, २
शामपिण्डो		२५, २०	द्विरेफ	२०६, २।	२१६, ८
शामबन्ध		१११, १५	द्विध		३२२, ६
शामबन्धन		११, ४	द्विष्ट		१६२, १५
शाममात्र		२७०, ४	द्विमीथ		२०३, ११
शामगोघ्नो		३०१, १५	द्वौप १३४, ५। २७६, १। ३२५, ७		
शामाधोदाह		३००, १७	द्वौपप्रभेद	७१, ७।	३४२, ६
शामावगोध		३२, २	द्वौपभिद्	३१०, ८।	३४५, १६
शामोर्ध्वदाह		३३५, ६	द्वौपभेद		६, १७
दिक		४, १४	द्वौपवती		१६१, १८
दिकर्षित		६१, १७	द्वौपान्तर		६६, ७
दिक्षिद्		३२, ७	द्वेष		२४६, १४
द्विज ७६, १२। १२७, १२। १३३, १८			द्वेष्य		१५८, ७
द्विजम्बन्		१८५, ११	द्वेगुणिक		३७, १६
द्विजभार्या		१०६, १६	द्विध		१७३, १५
द्विजयोधित्		३२२, २	द्विपायन		३३६, ८
			द्विपायनजननी		४८, ६

ध	शब्दः	पं०	ध०	पं०
धक्षित	१४४, १६		धनेष्टि	६, १२
घट	८५, ८		धनेश्वर	२८६, २
घटी	८५, ८		धन्य	२३७, ४
धत्तूर	६, ७। ६३, १७। १२८, ६। १३८, २। २७३, ७। ३०८, १६		धन्या	२३७, ४
धन	६०, १८। १०६, ७। १३३, २। १६८, १३। १८७, १३। २१६, १३। २२६, ५। २६०, १२। २६२, १। २६२, ६। ३१५, २। ३१७, ६। ३२२, ७		धन्याक	१६, ६। १८७, १६
धनस्रय	२०६, १। २४७, १२		धन्यन्	३१६, १६
धनद	५८, ४। ६७, १०। ८०, १३। १७६, ११। २०८, १४। ३२६, १६		धन्यकारि	७५, ११। १३६, ५
धनदभार्या	३१६, २		धन्यन्	३१६, १८। ३२१, ८
धनदाह	१७६, ११		धन्विष्वभेद	१८२, ६
धनप	२१२, ६। २६३, १२		धमन	१६४, १८। १६; २०
धनपति	१६२, १		धमनी	१६४, २०। १६५, १। २६१, ८
धनप्रद	११८, १४		धमित	१४४, १६
धनवत्	१६, ६। १६२, १। २३२, १३		धम्मिक्क	२६६, १८
धनहरी	६७, ६		धर	२५५, १७
धनाधिप	२२७, २। ३३६, ४		धरगा	११२, ५
धनाध्यक्ष	२६८, ११		धरणी	१०८, ११। ११२, ६। १३५, १८। २३२, २। २७३, ७; ८
धनिक	१६, ६। १५४, १७		धरणीधर	२७७, ८
धनिका	१६, ६		धरणीकोट	१६, ४
धनुरय	८४, ६		धरा	२५५, २०। २५६, १
धनुर्धर	१६, ८। २८६, २		धराधर	२८६, १
धनुर्मध्य	२६, ६		धरिणी	२७३, ७। ३०१, १३
धनुःशब्द	२८०, १४		धर्त	१२८, १
धनुस् १०, १६। १४४, ५। १८७, १४। २२५, ६। ३३५, २			धर्म	६०, १३। १६४, ११। २२३, १३। २२६, ६। २३७, १६। ३३१, ६
धनुष्कोटि	१२४, ८। १६१, १		धर्मकामार्थ	६४, ६
			धर्मचारिन्	१६, ७
			धर्मचिन्ता	१८३, ६
			धर्मशा	११२, ५
			धर्मराज	८०, ६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
धर्मशास्त्र	१४५,	२	धात्री	३२, १३। १७७, ५; १४।	
धर्मसूत्र	११७, १७		२५६, १४। २३६, ६। २३७, ४।		
धर्माध्यक्ष	१२०, ८		२५६, १। ३१०, ६। ३११, ११		
धर्मिणी	११२, ८		धात्रीकक्ष	३२, १३	
धर्म्य	२३५, ५		धातुन्तर	१७४, ४	
धर्मन्	११२, ६		धाता	१८७, १६	
धर्मण	११२, ७		धातुष्क	१६, ८। २८६, २	
धर्मक्षी	११२, ७		धान्य ५६, ६। १८७, १७। २३७, ५		
धर्मित	१४४, ८		धान्यक	१६, ७। २८७, ३	
धन ११४, १४। ११६, १७। १४३, ५।			धान्यात्मन्	३४०, १४	
२३७, १४			धान्यभेद १५, ५। १७, १। ४०, ६।		
धनतन्त्र	२८६, ७		६६, ६		
धनम्	३४७, ११		धान्यमात्र १६, ७। २६, १०।		
धनज	१६०, १०		३४१, १५		
धनजवर्ग	७२, ५		धान्यमूल १७२, ७		
धनला	३०६, ३		धान्यविशेष १०५, ६		
धनलार्क	७, ६		धान्यसंस्कार ११८, १२		
धनलक्ष्म	६०, १४		धान्याक ३२, ६। २३७, ५		
धाटा	३५, ५		धान्यागार ४६, १२		
धातकौ १६, ८। ४६, १२।			धान्यादिनिकर ३०५, १७		
२६८, ४; १३। २८३, ६			धान्याद्यंश १०४, २		
धातु १४, ८। १२८, २। ३३५, १७			धान्यास्त २३१, १०		
धातुपुष्पिका ४६, १२			धान्योत्प्रेषक २७४, ४		
धातुभिद ७७, ३			धामन् २२४, ७		
धातुभेद १३, १८। ३१४, ७			धामभेद २६४, १६		
धातुवाद १७६, ६			धामार्गव १४, १७। ३२३, १४		
धातुवादगत २३१, १			धाया २०७, १२। २३७, ५		
धातुवादिन् ६६, १			धारका १२८, ११		
धाट १२८, १; ४। १३०, २।			धारका ११२, ६		
१६४, १४। २३६, २। २८७, २०।			धारणी ११२, १०		
३४४, १०			धारा २५६, २; ४		
धाटका २४, ६			धाराङ्कुर २८६, ४		

शब्दः	पृ०	पं०
धाराङ्ग	६४, १२	
धाराट	८८, १०	
धाराघर	२७५, १० । २८१, ३	
धार्तराङ्ग	२८८, ५	
धार्मिक	१८, ७ । २४३, ६	
धार्य	२३३, ४	
धावक	२५, ६ । ७७, ४	
धावन	१३३, २ । १८५, २	
धावनी	१८५, २	
धिक्षार	२७३, ८	
धिक्षृत	११७, १५ । १४४, २० । १४५, ३ । २७३, १४	
धित	१२८, ६	
धिवश	११२, ११ । ३२०, ७	
धिवशा	३३३, ३	
धिवशाकृति	१०४, १५	
धिष्णा	२३७, ६	
धी	८७, २२ । १३०, १४ । २४६, ३ । ३२२, ७	
धीत	१२८, ७	
धीर	२७, १७ । ६५, १६ । १३४, ७ । १४७, १४ । १५३, २ । २५६, ५ । २८०, ११	
धीवर	१६, १६ । १७६, १७ । २७३, ८ । ३३५, ८	
धुत	१२८, ७	
धुनी	१८७, १७	
धुन्मर	२८८, ६	
धुरन्धर	२८८, ७	
धुरिण	११२, १२	
धूत	१२८, ७	
धूति	१२८, ८	

शब्दः	पृ०	पं०
धूनक	२१४, ६ । ३४०, २	
धूमन	१८८, ५ । २०८, ३	
धूमित	१४४, २०	
धूम	३१२, ६ । ३२२, २०	
धूमकेतन	२०८, १०	
धूमकेतु	१६१, २०	
धूमरी	१०, १०	
धूमायित	१४५, १	
धूमित	१४५, १	
धूम्याट	६०, १५ । ६३, १७ । २८६, १३	
धूर्गत	१४५, १	
धूर्जटीजटाजूट	३३, ८	
धूर्त	१५, १४ । २२, १ । २७, ४ । ८८, १८ । ८३, १७ । १००, १४ । १२८, ८ । १२८, १० । २७१, २ । २७७, १६ । ३०५, ६ । ३१६, १७ । १८ । ३१८, १०	
धूर्धर	२७३, ८	
धूर्वह	२८८, ७	
धूर्लि	१४, ७ । ६५, २ । १०५, ५ । १०७, ५	
धूर्लिगुच्छक	२८४, ४	
धूर्लोकदम्ब	२१७, १२	
धूमरी	२७३, २०	
धृत	१२८, ६ । १२	
धृतगाङ्ग	२८८, ८	
धृतराष्ट्रमाह	७, १०	
धृति	१२८, ११ । २२२, ४	
धृतिकर	१४३, ६	
धृष्ट	३, १४ । २८, १२ । १०६, ४ । १७६, ७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
धृष्णु		१०६, ४	ध्वनि	८३, ३। १८७, १५। १८७, १८।	
धेनु	११६, १४। १८७, १८। २०५, ८			२६१, १५। २७०, ७। ३१६, ८	
धेनुक	१८, १०; ११		ध्वनित		१४४, १८
धेनुका	१८, १०		ध्वनिनाला		३११, १६
धेनुज	३२०, ८		ध्वनिमात्र		२००, १६
धेनुप	२१३, ४		ध्वन्यन्तर		८१, ८
धेनुपयोधर	१८३, ५		ध्वस्त		१२८, १
धेनुसङ्घ	१८, ११		ध्वाङ्ग	२२५, ६। ३४५, १३; १४	
धेनुव	३२०, ८		ध्वाङ्गी		३४५, १३
धैर्य	१२८, ११। २३७, ७		ध्वान	१८७, १५। ३३६, १	
धैर्यान्वित	२५६, ५		ध्वान्त	७, ८। ५७, २। १२८, ५।	
धैवत	१४५, २			२६०, १२	
धोत्र	२५६, ६		ध्वान्तादि		२७३, ८
धौत	१२८, १२। १४५, १८		ध्वान्तोन्मेष		३३४, ५
धौतकौशेय	११३, ७		न		
धौताञ्जली	८८, ४				
धौतांशुकद्वय	२४८, ८		न		१८६, १
धौग्निक	३७, २०		नःक्षत्र		५१, १६
ध्यात	१२८, ५		नकुज	१२, १२। २५७, ११। २६०, ६	
ध्यात	१२८, ६		नकुली		३०६, ६
ध्यान	६१, ११। १८४, ७। १८६, १८		नक्षक		१८, १५
ध्याम	२२४, ८		नक्षकम्	१२८, १४। २०४, १३	
ध्याद	८७, १८		नक्षकमक्षिका		१०७, २
ध्रुव	१०८, ५। २३१, १३। ३१६, २०।		नक्ष	२५६, ७; ८। २६८, १६	
	३१७, २		नक्षत्र	१७, २। २११, १२। २१८, १।	
ध्रुवक	१८, ८			२५५, ५। ३३०, ६। ३४५, ५।	
ध्रुवमात्र	१५७, ३		नक्षत्रनेमि		२३१, १३
ध्रुवा	३१७, १		नक्षत्रभेद	६१, ६। ६८, ६।	
ध्वज	७६, १४। १६४, १२।			२५१, ५। २५४, ६	
	१८६, १०। २२८, १४		नक्षत्रसूचक		५२, १३; १६
ध्वजिन्	७६, १५		नख	३३, १२। ५३, ११। ५४, ७।	
ध्वजदम्बद	२४३, १७				७८, ५

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नखक्षत	५७, १६।	२७३, १४	नदी	१०४, ८।	१०७, १५। १२०, १८।
नखक्षताङ्गुर	५७, १८			१३१, १४। १६३, १८। १६४, १६।	
नखभेषज	३४१, ११			१७४, ३। १८७, १७। २०१, २०।	
नखर	५३, १२।	२७३, १४		२०५, ६। २११, २। २२६, १२।	
नखराघात	४६, १७			२३४, ६। २३८, १। २५६, १३।	
नखाङ्ग	१७५, ४			२८१, ४। २८८, ६। ३०४, १	
नखिन्	५३, ११। १३४, ३		नदीकान्त	१६२, ४	
नग	६६, १५; १८।	२०८, ८	नदीकान्ता	१६२, ४	
नगर	२७३, १५।	२७७, १७	नदीतट	२७४, १८	
नगरभेद	१७७, ५		नदीपात्र	६, १२	
नगरस्थित	२७३, १६		नदीभिद्	६७, ११। ११५, ११।	
नगरी	२७३, १५			१४२, १। १६३, ११। १६४, १६।	
नगरीभेद	२७७, ६			१६०, १५। १६३, ८। २४५, १।	
नगरोपकल्पक	२६४, १३			२। २६८, ८। २८२, ६	
नगान्तर	१८३, १३		नदीभेद	१२, १४। १३, ११।	
नगौकम्	१६, १८			४१, १७। ६०, ६। १०६, १८।	
नम	१६, १४। १७०, ११। १८७, १८;			११५, ५। १६१, १६। १६७, ८।	
	१६। २८८, १६			२२८, १७। २४२, ६। २५४, ६।	
नमक	१४, १०। १६, १४			२५६, १७। २८१, ६। २८८, ५।	
नमिका	१६, १५			३०८, १४। ३२७, २	
नट	१६, १२। ६०, २। १०४, १७।		नदीमाहक	४६, १७	
	३२३, ८; १०। ३३३, ६। ३३४, १६		नदीमात्र	६३, ७। ६४, १६	
नटयोषित्	१०, ८। २६४, २०		नदीमुख	५७, ८	
नटी	८५, ६		नदीवक्र	१७८, १७	
नढ	६७, १८		नड्ड	१८०, १६	
नत	१२८, १३		नद्यान्तर	५, ७। १०७, १४। २१०, १५।	
नतनासिक	४६, १७			२४०, ६। २६२, ३। ३४१, ८	
नति	१२३, ७। १२८, १४। २२४, ६		नद्यादि	१०५, १२	
नद	१०८, ३। १६१, १८। १६४, १८।		नद्यौ	२५६, ६	
	१८२, ११। १८७, १७		नक्तु	१२८, १५	
नद्यान्तर	१५१, १७। २७०, ६।		नन्द	१७३, ४	
	२७१, ८		नन्दक	१६, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नन्दगोपाल	३२७, ११		नरकान्तर	७२, १० । १५५, ८ ।	
नन्दन	१६५, ४		२१४, २ । ३०३, १० ; २० ।		
नन्दा	१७३, ३		३२२, १ । ३३२, १		
नन्दि	१७३, ५		नरकभेद	३३४, १	
नन्दिघोष	३३४, ६		नरक	६३, १२	
नन्दित	१४५, ३		नरपति	१६५, १४	
नन्दिन्	२, ८		नरमात्र	७६, ६	
नन्दिनी	१६५, ४		नरवाहक	२६, ५	
नन्दिवर्धन	२०८, १५		नरश्रेष्ठ	६५, १० । २२६, ६	
नन्दोमुखी	५७, ५		नरसंहति	२५६, ६	
नन्द्यावर्त	१६२, २		नराकारस्त्री	२२०, २	
नम	१२८, १४		नरेन्द्र	२७३, १३	
नमस ४३, ६ । १५४, २ । २१८, १३ ।			नरेन्द्र	२८६, ११	
	२२६, १६		नर्तक	१६, १२	
नमस्क २८६, १० । ३१६, १६			नर्तकी	१६, १३	
नमस्	२२४, ६		नर्तन	५४, ६ । १४७, १६	
नमस्कृतं	१२८, १५		नर्मठ	६४, ६	
नमस्कार	१४६, १५		नर्मद	१७६, १२	
नमस्कारिणी	२८६, ११		नर्मदानदी	५२, १६	
नमस्कृत	१५२, ८		नर्मन १२, १७ । १२६, १० । ३२६, ६		
नमस्कृति	१४८, ३		नर्मग २७३, ११ ; १२		
नमनीयक	२३६, १६		नम २६, १६ । २६८, ५ ; ७ ।		
नमित	१४६, २		३१२, १६		
नमुनि	७२, १६		नलकृप २६३, १७		
नमेरु	२७३, १२		नलद १७६, १३ । ३०८, २०		
नम्र १२८, १३ । २७६, ७३ । ३११, १०			नलवन् ६१, १६		
नय १२८, १५ । २३७, ८			नलादिनिर्माण	७१, १०	
नयन ११५, २ । १६४, १२			नलिका १६, १८ । ५५, ११		
नयनाञ्जन १३२, ११			नलिन ३२१, १६		
नर १८६, ७ । २५६, ६			नलिनी १६५, ६		
नरक १६, १७ । ७६, ५ । ७६, ३ ।			नलिनीपुर २६४, १०		
१४४, ११ । २२५, ४ । ३१०, ८ ।			नली २४०, ४		

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नव	३१०, ३।	३११, २	नागकेसरचूर्णक	२२१, १२	
नवजातरजःकान्ता	४६, १३		नागजिह्विका	४६, १८	
नवदल	४३, १६		नागदन्त	१६२, ५	
नवफल्लिका	४६, १३		नागदन्तक	६०, २। ३४२, १३	
नवमल्लिका	४६, १४		नागदन्ती	१६२, ६	
नवमाली	२६८, ८। ३०५, १२।		नागपाश	३२६, ६	
	३१०, १६		नागपुष्पी	१६३, १८	
नवमेघ	१०, १०		नागपुष्प	२१३, १६	
नवयोषित्	१०, ७		नागबला	३३०, १३	
नवरजःस्त्री	५, ६		नागभिद्रु	२४७, १२। २६८, २	
नववस्त्र	१३७, १६		नागभेद	५५, ७। १६०, १८।	
नववासर	३४२, ११			२८६, ६। ३०२, ५। ३०७, १८।	
नवाङ्गुर	३०२, २०			३३२, ११	
नवाङ्ग	३४२, ११		नागमाल	२५२, २	
नवोठा	१८१, १२। २३६, १		नागयष्टि	२०४, १५	
नवोठावस्त्र	६२, ६		नागर	२७, ३। २२६, ३। २६६, ८।	
नव्य	४६, १३। ३१७, ४			२७३, १६। १७। २८०, ११।	
नन्दर	२७३, १६			३१६, ६	
नष्ट	१३५, ५		नागरङ्ग	६५, ८। २२८, १५	
नष्टधर्म	१७१, ८			२४३, ७। २६७, १६। ३४५, १३	
नष्टबीज	१७१, १३। ३०६, ११		नागरङ्गक	१६०, १७	
नज्जघ	३३२, ११		नागलोक	३०७, ६	
नाक	४, ५। ५५, १६। २३२, २		नागलोकप्रभेद	३११, ४	
नाकु	४, १६		नागवल्ली	३०५, २६	
नाकुली	३०६, ६		नागवाशिक	४६, १५	
नाग	६०, १; ४। ६२, ११।		नागविशेष	३६, १४	
	१७६, १६। २२४, १६। २३१, ७।		नागाञ्जना	२०४, १५	
	२६०, १५। २८०, ५। ३१३, ६		नागान्तर	२६६, १६	
नागकेसर	८, २०। ३७, १३।		नागोदर	२८६, १२	
	६०, २। ७८, १०। १६२, ५।		नाटक	२६, १	
	२११, १२। २१३, १७। २४३, १।		नाटकभेद	१०६, १६	
	२६६, १। २६४, १		नाटकादि	२११, ४	

शब्दः	प्र०	पं०	शब्दः	प्र०	पं०
नाटकाङ्ग		१५, १८	नाटकौट		६१, १५
नाट्य	१५८, ६।	३०२, ५	नाटक	१६, १।	६४, १३
नाट्यरस		२८२, ६	नाट्यस्य		३५, १३
नाट्यशास्त्रप्रयोग		३०४, १२	नाट्यशी		७३, १
नाट्योक्ति	७७, १८।	१७८, १६।	नाट्यश्री		११६, १६
	२४३, १२।	३३३, ५	नाटिकल	११४, १०।	३१४, १
नाटो	६१, १६।	६६, २।	नाटिकलम्		३०६, ७
		२५६, १३	नाटिकलफल		६, १२
नाटिका		२०, १३	नाटो	१५२, १५।	२२६, ६।
नाटोत्तरङ्ग		६८, ६		२६६, १६	३०७, १०।
नाथ		१३०, २			३२६, ८
नाद		१७३, ६	नाटोभिद्	११७, ७।	२८३, १२
नादमय्यस		१४५, ४	नाटोश्चम		१६८, १७
नादित		१४५, ४	नाटोगल		१२१, १७
नादेयी		२४३, ७	नाटोविशेष		२००, ६
नाना		१८७, २०	नाटोमौत्कार		७३, १३
नान्दो		१७३, ६	नाटोमृत्तनिर्मित		१६२, २
नान्दोमुख		५७, ६	नाल	६६, ५।	६७, १६।
नापित	१०, ५।	११०, १८।			२६८, ७
	१६१, १६।	२४६, १।	नालिका		२०, २
		३०५, १	नालिकेश	२६१, ७।	२६०, ८
नाभि		४६, ५।	नालिकेशफल		४८, १८
नाभिमाखत		२००, १७	नाली		२६८, ७
नाभील		३०६, ७	नालीक		२०, १
नाभ्यधः		१३२, १०	नालिका		६०, ६
नामन्	८२, ५।	११५, ६।	नाविक		२८५, ६
	१६८, १२।	२२४, १०।	नाथ		२३७, ८
		२४७, ६।	नाथ	६३, १२।	१२४, ७।
		२५३, ५		१६६, १२।	१८३, १२।
नाम्य		२३६, १६		१६५, ६।	२३६, ८।
नायक	२०, ४।	१२८, १८।	नाथक		२०, २
नायकप्रिय		१७८, १६	नाथमून्य		२६३, ६
नाग		२५६, ८।	नाथित		१४५, ४
नागक	१६, १६।	२०।			२३८, १७

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नासा	४२, ८। १०५, ३। ३३५, ६।		निकषोपल	१२२, १५	
नासाय	२५६, ७		निकाय	२२२, १४। २४३, ६	
नासाच्छिप्ति	२१, १७		निकार	१३३, ६। २७४, ४	
नासानुगतवर्ण	४६, १५		निकुञ्ज	७६, ६। ८४, २०। २६६, १६।	
नासासमीरण	२६१, १५			३०८, १३	
नासिका	१०५, १		निकुम्भ	४०, १३। २२०, १६	
नासिकामल	११६, १८		निकुरम्भ	२१६, १६	
नासौर	२८६, ४। २८२, १२		निकृत	१४५, ७	
नास्तिक	१६, २०		निकृति	१४५, १२। ३२०, १२	
नाह	३४१, ४		निकृष्ट	३४५, १५	
निःशब्द	३१६, २		निकेत	१४५, १०	
निःशुक्लाक्ष	३८, ६		निकेतन	१५२, ६	
निःशोध्य	२६३, ७		निकोचक	३८, ५	
निःश्रीणी	२०१, १५		निगड	७, १५। १७२, ४	
निःश्रेयस	३३६, ४		निगम	२२८, २०। २४२, ३	
निःश्र्यन्द	१७६, १५		निगमा	२२६, १	
निःसङ्ग	६४, १५। १५८, ११		निगर	२७४, २	
निःसरण	५४, १। ११६, १८।		निगरण	११६, १७	
	१६१, ११		निगीर्ण	१४१, १५	
निःसार	६६, ६। १३२, १४।		निगूढक	३८, ५	
	२६४, १६। २७४, २		निगूढक	१६, ५	
निःस	३४, ४; १४। ८८, ८।		निगृह	३४२, १२	
	१७०, ११		निग्रक	१४, ६	
निःस्वन	७७, १३		निचित	१४६, ३	
निकट	७, ४। १०२, १५		निघुल	७८, २। ३०६, ८	
निकटस्थित	२६३, ७		निघुलतश्च	७५, ११	
निकटागम	२३०, ११		निघोल	३०६, ८	
निकार	२६५, ५। २७४, ३		निघोलक	३८, ५	
निकारार्थक	३२६, ३		निज	७६, १७	
निकष	३३२, १२		नितम्ब	२१७, ३। २४७, १४	
निकषा	३३२, १२		नितान्त	१०१, १४। १४५, २०।	
				२५५, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नित्य ७६, १७। १०६, १। ११३, २।			निन्दित १४१, ५। १५८, १२।		
		२३७, ६			२११, ६। २३४, १६
नित्यकर्मन् २२५, ७			नित्य १४०, १६। २३८, १७		
नित्यक्रिया ७, १६			नित्यजीविन् ८७, १६। ११६, ६		
नित्याग्नदाह २६१, १६			निरुव ३२०, १२		
निदर्शन ६५, ४। ११६, २०।			निरुति १४२, १२		
		१४४, १६	निषलक्ष ३१२, २०		
निदाघ ८, १३। ७०, १। ३४१, २			निषान २१३, १४		
निदाघमलिन २६३, ४			निषा ७, १। ११२, १२ : १८।		
निदान १६५, ८					११३, ४। ३४१, ६
निदेश ३२७, १७			निभ २१६, २		
निदा १८१, ६। २११, २०।			निभाजन ३४७, १		
		२५६, १०	निभृत १४६, ५। १५३, ७। २४३, ४		
निद्रा ११२, १७ : १८			निभ्रान्ति २१३, ६		
निद्राशोल ३१०, ४			निमग्न १८८, ६		
निद्रित १३४, १६			निमग्नता १६२, १३		
निघ्न १६५, ६			निमित्त १४५, ५। ४२८, १५		
निधि २२४, १४। २३१, ७। २७४, ३।			निमिष ३३२, १४		
		२७८, १। २६८, ८	निमेष ३३२, १३		
निघ्नभिद् १७७, ६			निष् ११६, ५। २६६, २०। २६६, १३		
निघ्नभेद १७७, ८			निष्ठा ६४, १६		
निघ्नवन १५६, १७ : २०४, १६			निष्ठता १११, १२		
निघ्नन्त ५४, ७। २१२, ८			निष् ८७, ६। १६३, १४। २६०, १६।		
निघ्नान १७७, २					२६४, २०। ३४०, ४
निगद १६२, २०			नियत १४५, २०		
निगाद १४४, १८। ३३४, ८			नियता १७७, १०		
निन्दक २०, ७। ३८, ७। ४२, १२			नियति १४६, ४। १८१, १५		
निन्दन ३३८, १२			नियन्त ३६, १२। ३८, १। ४६, ६।		
निन्दा ११०, १३। १७३, ७।					१४५, १८। २७०, १४
		१७८, १। २२३, ३। ३४१, २	नियन्तृ १५८, १७		
निन्दाकर ३२, ६			नियम १४५, १५। २२६, २		
निन्दार्थ ३२६, ४			नियमन ११४, १३		

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नियमस्थिति	२४३,	५	निरोकत्	२०,	७
नियमाज्ञान्त	१४७,	१५	निरोध	१८३, १२। १८४, ६	
नियमान्वित	१५, १२। १४५, २०		निरोधन	३०१, १५	
नियामक	३८, २		निर्गम	११६, १८। १२२, १। २२८, १६	
नियुक्त	१३५, १६। १५६, १२		निर्गमन	२५५, १७	
नियुत	१४५, १६		निर्गुण्यो	३२, १६। ४३, १६। ६६, १८	
नियोजक	२२, ७		निर्यञ्च	१७०, ११	
नियोजन	६७, ४		निर्यञ्चक	३८, ४	
नियोध्य	४६, २०। २६०, २		निघात	२६४, १२	
निरंशुक	३०७, १५		निघृण	२४३, ११	
निरक्षर	६५, १३		निर्जन	१६३, २०	
निरुत	१४५, १६		निर्जर	२७३, ६; १६	
निरन्तर	१४५, १६। १५४, १४		निर्जरगुण	१४१, १६	
	२८६, १५		निर्जरा	१७४, १	
निरम्भ	१७४, ६		निर्जल	१५०, ३	
निरय	१६, १७; १६। १६४, ३। २८४, ११		निर्जलस्थान	३०५, ८	
निरयोद्धत	१६, २०		निर्झर	१४७, १६; २५०, ६	
निरयस्थिति	१६, १६		निर्याय	२०६, २०। २८०, २	
निरर्गल	१४७, १६		निर्गयान्वित	१४५, २	
निरर्थक	३८, ८। १७६, ५		निर्गिप्त	१४६, १६	
निरवग्रह	२८७, १		निर्गीत	३०४, १०	
निरसन	१६७, १६। २०४, १६		निर्गोत	२४०, १५	
निरुक्त	१४५, ६		निर्दय	१०६, २। २४३, ११। ३२७, ३; १४। ३२८, १४	
निराकृति	१६२, ८; ११		निर्दोषिका	३८, ७	
निराधार	१५१, १३		निर्देश	१८५, ११। २४६, ४	
निरामय	२४७, १३		निर्दोष	१८२, २	
निरौन्धित	१४८, १६; २०। १६६, ५		निर्दोष	८६, १२	
निरूपण	११६, २०		निर्घृत	१४५, १८	
निरुद्ध	१४२, १०। १४२, १४		निर्वन्ध	३४०, ६	
निर्जति	१४५, ५		निर्बुद्धि	२६, १७। १३६, १८। २६६, ११	
निर्जतीश्वर	११२, १५				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
निर्भय	२४१, ७।	२७३, २०	निर्विकल्प	३२०, ११	
निर्भय		१४६, २०	निर्विवादोक्त	१६५, २	
निर्भयान		७४, १६	निर्विघातेभ	११४, ८	
निर्भयान		१४६, १	निर्द्वन्द्व	१४५, १५	
निर्भय		८६, २०	निर्द्वन्द्व	१४५, १४। ३२२, ७।	
निर्मल		१७६, १६		११२, १६। ३३६, १६	
निर्मल		१३८, १२	निर्वेद	१७६, १६	
निर्मल	६८, १२। ७४, १; ४।		निर्वेश	३२७, १८	
	१८०, १३। ३०६, ८; १५		निर्व्यक्त	१४५, ३	
निर्मलदाय		१०८, १२	निर्व्यय	१६८, १६। २४१, ५	
निर्माण	११२, १५। ३४१, १६		निर्द्वन्द्व	२११, १४	
निर्माण		३०६, ८	निर्द्वन्द्व	१२२, १४। २२३, १८	
निर्माणवस्तु		३३१, २०	निर्द्वन्द्वगुण	३३४, १५	
निर्मित	८६, १७। १४२, २।		निर्णय	२४३, ८	
	१४६, ४। ८७, १		निर्णय	२८६, ३	
निर्मिति	११२, १५। १४३, ३		निर्माणभूष	३३६, १०	
निर्मुक्त		१४५, ८	निर्वर्तक	२४७, १६	
निर्मुक्त		८८, १४	निर्वसन	३३६, १	
निर्मुक्त		२०, ६	निर्वह	२१४, ३। ३०८, १०	
निर्मुक्त		२४, १८	निर्वात	१४५, ११	
निर्माण		११२, १४	निर्वाप	८८, २	
निर्माण		१४५, १५	निर्वातप	१२०, १	
निर्माणन		२०४, १७	निर्वातक	३८, ७	
निर्माण	२४२, १२। ३४२, १३		निर्वागण	१४७, १। १६२, ८	
निर्माणभेद		६२, १५	निर्वागण	१६४, १७	
निर्व्यूह		३४२, १३	निर्वास	१४५, १८	
निर्व्यूह		१२०, १	निर्वीत	१४६, १	
निर्व्यूह		२७७, २०	निर्वृत्ति	१६८, ४। १४६, ६	
निर्व्यूह		८३, १२	निर्वेश	८०, २। ३२७, १५	
निर्वाण	११२, १६। २०८, २		निर्वाणस्थिति	१०८, ८	
निर्वाण	१५८, ७। १७६, १४		निर्वाणन	२०४, १८	
निर्वाण		१२०, १	निर्वाण	५८, १६। ३३१, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
निष्ठाकर	८०, ४।	१७८, १३।	निष्ठा	४, १७।	४, १८। २५, १६
	१८०, १४।	२८६, १३	निष्ठागिष्ठ		१८८, १७
निष्ठाकान्त		८०, १६	निष्ठाकल	३०६, १०।	३०६, ११
निष्ठाचर		२८६, १६	निष्ठाका		२७३, ११
निष्ठाचरी		२८६, १६	निष्ठाट		८६, ११
निष्ठान्त	१४५, १३।	१४६, ५।	निष्ठाकर		११, ६
निष्ठामन		२०४, १८	निष्ठाकृति	१५८, १५।	२३४, २
निष्ठित		१३३, १८	निष्ठाकृप		३२८, १४
निष्ठोद्य		१७०, १०	निष्ठाकृम		२२८, १६
निष्ठय	६२, १२।	१५६, ६।	निष्ठिक्य		१८, ७
	१८०, ३।	२५२, ४। ३२३, २।	निष्ठा		६३, १२
		३२७, १८	निष्ठोव		२०४, २०
निष्ठयार्थ	१८८, १।	२२४, १०	निष्ठुर	१३४, ४।	१६१, १७।
निष्ठयार्थक		१०८, १०		२६७, ८।	२७४, १
निष्ठल	८४, ३।	१५६, १४	निष्ठुरोक्ति		३२२, १४
निष्ठारक		३८, २	निष्ठृत	१४५, ४।	१४५, ११
निष्ठित	८६, १७।	८७, १।	निष्ठात		१४५, २
	३११, २।	३४२, १४	निष्ठाति	६३, १२।	१८२, १२
निष्ठितार्थ		१५६, १४	निष्ठाप्त	१४५, १५।	१८२, ६
निष्ठेणि		११२, १३	निष्ठ्याव	१६५, ११।	३२०, १०। ११
निष्ठेणी		१२२, ६	निष्ठ्योत	१४५, १७।	१६२, ६
निष्ठ्यास	६२, ८।	१५४, १२	निष्ठ्यभ		१५३, १३
निःश्रम्य		११४, ६	निष्ठ्ययोजन	३१, १४।	८६, १२
निष्कृ	६४, १६।	१०५, १६	निष्ठ्ययोजनपुञ्ज		१२३, १३
निष्ठा		१०६, ५	निष्ठ्याग		११२, १७
निष्ठर		२८६, १३	निष्ठ्यज	३८, ४।	६६, ८
निष्ठघ		१८३, १३	निष्ठ्यका		२७३, १२
निष्ठाद	८८, ११।	१७६, १७	निष्ठ्यलोद्यम		१६८, १६
निष्ठेकादिकार		२५३, १	निष्ठ्यन्द		१७६, १५
निष्ठेघ	१२०, ११।	१८१, १।	निष्ठ्यगं		७६, ११
	१८६, १।	२२२, २	निष्ठ्यरगा	११६, १६।	२७३, १८
निष्ठेधक		२७, १४	निष्ठ्यल		३०६, १०

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
निकारा	११६, १६।	२७३, १८	नीलवस्त्र	२६, १६।	३०५, ४
निस्तुषित		१६२, ७	नीलशेफाली		६६, १८
निस्त्रिंश		३२७, १४	नीलाञ्जसा		३३६, ५
निस्त्रिंशायुध		३८, ६	नीलाम्बर		२८६, १४
निस्त्रन		१७३, ६	नीलि		३४, १२
निहत	१४६, १।	२०८, ६	नीलिका	२०, ६।	११०, १६।
निहन्तु		१३५, ६		१६५, ७।	२२६, १४। २२७, ८।
निहत्ता		१८०, ११		३०८, ६।	३१०, ६। ३२८, २।
निहित		१४६, २			३४२, ३। ३४३, ६
नीकाश		३२७, १८	नीलिकौषधि		२६, ११
नीच	५, ८। १३, ४।	१६, १०।	नीलिनी	२०, ५।	२६८, ६
	३१, ३। ७१, १२।	१६६, ४।	नीली	५६, ११।	८५, ६। १०४, ८।
	२१६, १६। २७५, १३।	३००, ११		१०५, १६।	२२१, १। १६६, १५।
नीलजन		२०५, १३		१६८, ३।	२६८, ४। ६।
नीड	६७, २१।	२४२, ५		३६८, १।	३३७, १५
नीत		१२८, १५	नीलीगन्त		२६८, ८
नीलक्षय		१५७, १३	नीलोत्पल	२८५, १६।	२८६, १५
नीति	१२८, १५।	२३७, ८	नील्यादि		२७, ६
नीध		२५६, ११	नील्यादिगञ्जित		१३१, ११
नीप	५, ६। २११, १।	२१६, १६।	नीवर		२७४, ५
	२१७, ११।	२४७, १८	नीवी		३११, ४
नीपक्रम		२६७, ८	नीवत्	५६, २।	२५१, ७
नीग	६६, ५। ११२, ६।	१८६, ३।	नीवदन्त	६३, १६।	७६, १७।
	१६४, १। २०१, १।	२५६, ८। १०।		६८, ११। २७६, ११।	३२५, १५।
		२२७, ३। २६७, ६			३३२, ४
नीगज		७८, १५	नीवद्धेद		३०६, २०
नीगज्	६६, १४।	१३२, १४	नीशाग		२७४, ६
नीयोग	८५, ११।	२४७, १३	नीशाग		२४६, १५
नील	२११, १।	२६८, ८	नुति		१२८, १६
नीलकण्ठ		६६, ६	नुत्त		१२८, १७
नीलकपित्थ		४, ८	नुगम्		१८८, १
नीलकु		६४, १७	नुम		१८८, १

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नुत	१२८, १६		१०७, १३; १६। २५२, ६।		
नूतन	१७७, ६		३३३, १६		
नूतनफल	८६, १८		नृपालय	४७, ५	
नूपुर	२७४, ७		नृपोत्तम	३३६, १६	
नृ १८६, १। ३२१, १५। ३२६, १२।			नृमान	३३३, १	
३३२, १६			नृलिङ्ग	६६, २	
नृग	६०, ५		नृशंस	२५२, ११	
नृत्त	१२८, १७		नेह २०, ४। ४२, ११। १०६, ४		
नृत्ति	१२८, १७		नेत्र १२८, १८। २५६, १२।		
नृत्य २६, ८। ३५, १७। ५३, १५।			२६०, १३		
६१, १४। ६६, ४। १२८, १७।			नेत्रच्छद	२२६, २	
२३६, १०			नेत्रपिण्ड	३०६, २०	
नृत्यगीतवाद्यत्रिक	३७, ११		नेत्ररोग २१, ६; १४। ७१, ४।		
नृत्यप्रभेद	१०६, १८		६०, १। १६८, १२। १६०, ११।		
नृत्यस्थान	१३७, १६		२२८, ११। २७२, ३		
नृत्येक्षण	३४६, २		नेत्रभोगन्द	२२४, १३	
नृप ५, १५। ८, ११। २५, १६।			नेत्रसार	२२, १८	
३६, १७। ५७, ३। १४१, २०।			नेत्रान्त	६३, ४	
१८६, ३। २१०, ८। २१२, १८।			नेत्रामय	१६६, ७	
३००, १५। ३०४, १६। ३१६, १३			नेत्रामयविशेष	२५२, २०	
नृपति ७७, ७। ६१, २२। १६६, १५।			नेत्री	२५६, १३	
१८२, ६। २४५, १३। ३२१, ३			नेपथ्य २४३, ११; १२। ३२६, १२		
नृपतिभेद	२६१, १२		नेपाल	३०६, ११	
नृपनाश	६७, १३		नेपालकम्बल	२१२, १२	
नृपभिद् १४४, १७। ३०६, १७			नेम	२२४, १२	
नृपभेद १६, ७। १८, १। ६०, ५।			नेमि २२४, ११। २५६, ११		
१६६, १७। ३४३, ५			नेष्ट	१२८, ११	
नृपरिधानीय	२५६, ६		नेष्ठा	१०६, ४	
नृपविशेष	३२२, १६		नेगम	२२६, ३	
नृपस्त्री	८२, २		नेपाली ८८, १२। ३०६, १२		
नृपाख्य	६७, १०		नेषायिक	३८, ६	
नृपाक्षर १८, ११। २३, ६; ११।			नेषायिकादिदोषोक्ति	६, ११	

शब्दः	पं०	पं०	शब्दः	पं०	पं०
नेरन्तर्य	१५६, ४।	१६६, ८	नृत्त	४४५, १५	
नेष्ठीक	२०, ८		न्यून	१८८, १२	
नेःस	१४४, ११		न्यूनोक्त	१३६, १७	
नेस्त्रिंशिक	३८, ६		प		
नी	१८६, १		प	२१०, १	
नीदक	२०, ८		पक्षि	१२६, १	
नीदित	१४६, ६		पक्ष	१०७, १७। ३१७, ६	
नीका ४, १८। ६६, १५। १११, ११।			पक्षग	११३, ११	
	१२। ३०६, १०		पक्षोद्गम	२४८, १७	
नीकाङ्ग	७४, ८		पक्ष ७७, १३। १०६, ५। १६३, १३।		
नीकाद्वय	११७, १२		२२४, १३। २३५, १। २५६, १५।		
नीकादिनाध्य	२३६, १८		२७५, १। ३४५, १७		
नीकासिकभाजन	२०१, १३		पक्षक	२०, ११	
नीतार्य	२२७, ८		पक्षचक्र	२८६, १६	
न्यक्त	१४५, ३। १६५, १६		पक्षति	१४७, ३	
न्यक्ता	२७३, १४		पक्षदा	२०, ११	
न्यक्ताति	२७४, ८		पक्षदि	३३५, ११	
न्यक्ष	३४५, १५		पक्षमूल	१४७, ३	
न्यगर्थ	३१६, १२		पक्षान्त	२०८, ११। ३२५, १७	
न्यग्रोध	१८३, ११		पक्षिभाति	१४, १०	
न्यङ्ग	४, १५		पक्षिणी	११३, ५	
न्यस्त	१३८, १८। १५६, ६।		पक्षिन् ४, ६। २४, ८। ५६, ७।		
	१६२, १३		६२, ४। ६२, १७। ६५, ५।		
न्याय	६३, १०। १३१, ६।		६६, २। ७१, ६। २५६, १५।		
२१०, ३। २२४, ६। २६१, २०।			२७५, २। ३२३, ११		
	२६०, ६		पक्षिप्रभेद	२८६, ८। ३०७, १६	
न्यायदेयघन	२७४, ३		पक्षिभिद्	२७२, २	
न्याय्य १५८, ८। २३२, ५। २३८, ८			पक्षिभेद	२६, १०। २६, १। ८०, ११।	
न्यासापक	२०४, १७		६१, ६। १४६, १४। १५७, १०।		
न्यासित	१४५, ५		२६८, १०। २५३, ४। २८२, २०।		
न्युद्ध	५३, १३				
न्युक्त	७६, ७। १८		पक्षिमात्र	१२, १८। १५४, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पक्षियुध्य	१६२,	१४	पक्ष्मी	२२६,	७
पक्षिविशेष	६, ३। ३३५,	११	पक्षमुख	५७, १०। ३२४,	७
पक्षिराज	८०, १०। २०६,	२	पक्षराज	२६,	७२
पक्षान्	२२४,	१३	पक्षलक्षण	११३,	१२
पक्ष	२२५,	१०	पक्षविशेष	५८,	४
पक्षादिबन्धन	३२६,	२	पक्षशर	२६०,	११
पक्षः	४, १६। ३०५,	५	पक्षसायक	६३, १। ७३, १४।	
पक्षज	२७५, १६। ३३८,	५		७६, ५। १२५, १०। १३०,	१
पक्षजकेसर	२५३,	८	पक्षाङ्ग	३२३,	६
पक्षवस्त्राग	१४७,	१२	पक्षाङ्गुल	४१, १६। ७१, ११। ६८,	७
पक्षगन्धुपेक्षक	३६,	२	पक्षानन	२०५,	३
पक्षार	२७४,	१५	पक्षास्य	८०,	१२
पक्षित	१४७,	१२	पक्षर	१०३,	१
पक्षि	७४, १२। ७७, ८। १०८, १।		पक्षसायकसङ्कर	२०४,	१६
	११६, १६। १२६, ३। १५५,	१४।	पक्षिका	४६,	१६
	१६६, १२। २३५, २३। २६५,	७।	पट	८५,	१०
	२६८, ११। २६६, १४।		पटकुटी	१२,	६
पक्षु	६०, ५। १०८,	४	पटच्चर	२६०, १०। १८	
पक्षन	२८,	२	पटभेद	८५,	१६
पक्ष	७२, १२		पटगञ्जक	१२१,	६
पक्षक	१६२, १६		पटल	३०६, १४	
पक्षगुप्त	१६३, १		पटवास	२५६, ५	
पक्षता	१४७, २		पटवासक	४६, २०	
पक्षत्व	३२१, २		पटह	८, १। ३६, ६। ६५, १५।	
पक्षदशी	३२६, १०			७२, १४। ७६, १२। ३४२, १६	
पक्षन्	७१, १३		पटागम्भकसूत्र	११३, १५	
पक्षनख	५७, ११		पटु	४२, १६। ८५, ११। २२६, ३।	
पक्षबाण	२०५, १६			३४५, ११	
पक्षभद्र	२६०, ७		पटोल	११, १६। १७, १८। ८५, १२	
पक्षभाव	१४७, २			११४, १४। २७५, ४। ३०६, १७	
पक्षम	२९६, ६		पटोला	३०६, १७	
पक्षमराग	१६७, १		पटोलिका	३८, १४। १८७, ३	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०	
पटोली	३५, ८।	२६७, ८	पतद्रुह	३४४, ६		
पटोलप्राखा		१०, १२	पतत्र २७५, १।	३४४, ४।	३४६, १	
पट्ट		८५, १४	पतत्रिन्	६०, ११।	२६६, १७।	
पट्टमहिषी		१६६, २०		२७५, २।	२८०, १६	
पट्टघाटक		१२०, ६	पतन १२६, ५।	१३७, ८।	१३८, ७	
पट्टसूत्र		२६२, ४	पतनेष्क		१४८, १२	
पट्टि		८५, १६	पतयान्		२०, २०	
पट्टिका		६, ६	पताका २०, १२।	७६, १४।	१२६, १।	
पट्टी		८५, १३		१४२, १६।	१८६, १०।	३०३, ३
पठन		६३, १४	पताकिनी		५१, १२	
पठवाम		१६७, २	पति ११०, १८।	१२६, ४।	१८६, ३।	
पठित		१४७, १२			३१६, १७	
पण	१०६, ६।	११३, १३	पति	३८, १६।	१२६, १	
पणक		३१०, १६	पतित		१४६, १२।	१४८, ६
पणपाद	१६२, १०।	२६०, १५	पतिनब्राह्मणीपत्र		६१, ८	
पण्ड		६७, २२	पतिपञ्चवती		२६, ८	
पण्डक		२१६, ४	पतिम्वता	२३६, १२।	२६०, १४	
पण्डा		६७, २२	पतिमाह		२६०, २०	
पण्डित	५५, १६।	८२, २ : ६।	पत्तन		२८८, १४	
	१३२, ७।	१४६, ११।	१५८, ६।	पत्तना		१७८, १७
	१६५, ५।	१७४, ६।	१८१, १	पत्नी	११०, १७।	३४४, ७
पण्डितजन		१३, २०	पनावगजाता		४८, ४	
पण्डितमात्र		८२, ७	पण्डितगिता		१४१, ३	
पण्डितम्न्य		१८५, १४	पत्र २५६, १५।	२७५, १।	२६८, ३।	
पण्य		११५, २०			३२८, १	
पण्यनामी		२६७, १३	पत्रक ३६, १।	७६, ६।	२६३, १६	
पण्ययोधा	३०१, २।	२७६, ७	पत्रकाह्निका		३०७, २०	
पण्ययोधित्		८६, १	पत्रगा		११३, ६	
पण्यवीथी	१०६, ५।	११५, २०	पत्रद्रुम		६७, ११	
पण्यवीथिका		४६, १६	पत्रभक्ति		१०२, १	
पतक		६५, ५	पत्ररचन		११३, ६	
पतत्		१४५, १५	पत्रकता		२६६, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पञ्चशिरा	१०७,	१	पद्मरागमणि	४१,	१५
पञ्चसुन्दर	३७,	२	पद्मलाब्धन	२०८,	१३
पञ्चाङ्ग	६४, १६ । २०४,	२	पद्मसङ्ग	१६५,	१४
पञ्चाङ्गन	२६६,	१७	पद्माकर	१६५, ६ । २६०,	१५
पञ्चाग	११३,	८	पद्मादिसंज्ञति	६८,	१८
पञ्चोर्ण	११३,	७	पद्माक्ष	३४६,	१५
पथिक	६१, ४ । १२२, ३ । १५२, ४ ।		पद्मिनी	१६५, ६ ; १४ । २०७, ६	
	२६२, १३ । २६५, १२		पथा	६, १ । २३७, ११ । १७८, ११	
पथिन्	६१, ३ । १६०, ४ । ३१६, १		पथति	१४७, २	
पथा	१३५, ६ । २३७, १०		पथा	२३७, ११	
पथ्या	६६, १३ । १३६, ६ । १६६, १६ ।		पद्धति	११६, १६	
	२३५, १५ । २३७, १०		पनस	३३७, ११	
पद	१११, ५ । १७३, ८ । १७५, ८		पनसकण्टक	२१८, ८	
पदग	१२६, १		पनस	६०, १ । ६४, २० । २३०, १ ।	
पदप्राप्ति	१६३, ४			३०४, ७	
पदभञ्जिका	४६, १६		पन्नगी	२२४, १५	
पदवी	१७८, ६		पन्नघ्नी	८२, ५	
पदार	२७५, ६		पन्नगान्तर	११, १० । १७, ६ ।	
पदार्थ	३३७, २०			२३०, ६ । २८४, १२	
पद्म	७६, १ ; ४ । ७८, १५ ।		पयस्	२३७, १८ । २६२, १८ ।	
	२२४, १४ । ३३६, ३			२७४, १०	
पद्मक	२०, १० । ६४, १६ । २२४, १४		पयःप्रणाली	२३४, ५	
पद्मकन्द	२८१, १४		पयस्या	२४४, १ ; २	
पद्मकन्दक	२८, १६		पयस्विनी	२०५, ६	
पद्मकाष्ठ	२०, १०		पयोधर	७१, ६ । २२६, ६ । २६०, ८	
पद्मकेसर	३१, १२		पयोरेणु	१०१, ५	
पद्मचारिणी	१२३, ७		पयोद्धितभव	२४४, १	
पद्मतट	२८५, ८		पर	२२६, ४ । २५६, १४	
पद्मदण्ड	२६८, ७		परग	६४, १८	
पद्मबीज	३४६, १५		परङ्ग	७८, १६	
पद्मबीजकोश	४१, २१		परतट	२५६, १६	
पद्मराग	४५, १ । १७८, ६		परतन्त्र	४३, ५	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
परपुष्ट	८१, १६।	२८१, १२	पराक्रमयुत	२६०, ३	
परपुष्टविहङ्गम	५६, १४		पराग	६५, २। ७७, ५।	२५७, २
परपुष्टा	८१, १७		पराङ्मुख	५५, १२	
परभाषा	१५०, १०		पराजय	२४७, ७	
परभृत	५, १। ८५, १२		पराजित	१८८, ६	
परभृता	२८६, १८		पराप्रवादरक्त	८८, १३	
परम	२२८, ४		पराभव	६७, ३। ३२३, १६	
परमाक्ष	२८८, १४		पराभुत	१५८, २	
परमात्मक	१०३, ७		परायण	१२०, ५; ७	
परमात्मन्	१७०, ७। १८५, १२।		पराह	२७५, ४	
	१८७, १८। २४३, १०। २४८, ५।		पराहृत	१६२, १०	
	३३६, ८। ३४०, १		पराहृति	२०२, १४	
परमाक्ष	३३७, १४		पराहृत	१८३, ३	
परमेष्ठिन्	७३, ७। ११२, ८।		परि	७०, १३	
	१२५, ८। १८१, १५। २४४, १८।		परिकर	३८, १२। ४५, १०।	
	२५८, ३। २१८, ७			२८८, १७	
परमेष्ठिमुख	१८२, ८		परिकल्प	२१४, २	
परम्पर	२८०, ३		परिक्रम	२८०, १३	
परम्परा	६८, ५। २८०, ४		परिक्षेप	२२३, ४	
परम्परापात	७२, १७		परिक्षेप	२१२, २	
परबद्ध	१५८, १०		परिष्ठा	५५, ८	
परवाणि	१२०, ८		परिगत	१६२, १२	
परशु	२६८, १		परिगीत	१६२, १०	
परशुराम	३२१, ८। ३४५, १५		परिग्रह	३४४, ७	
परश्वध	११२, २। २७१, १		परिपोष	३३४, ८	
परश्वधुषधारिन्	५०, ७		परिषय	३२२, ८	
परस्त्रीतमय	३२४, १		परिचर	२८०, १७	
पराक	२०, ८		परिचर्या	६८, ११। ८८, १८	
पराकृत	१६२, ११		परिचारक	४८, २०	
पराक्रम	६०, १२। १११, १८।		परिचारक	३१८, १६	
	१८७, १६। २०२, १०। २३१, ६।		परिच्छद	२१८, १। २५४, १८।	
	३२०, १७			२५८, ८। २८०, १२। ३४४, ८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
परिच्छेद	२०७, ६।	२४७, १४।	परिभाषणा	१२३, ६।	३२७, १७
	३३६, १६		परिभूत	१६५, १६	
परिजन	२६०, १२।	३४४, ७	परिक्लम	१३६, १८	
परिणत	१५७, ३।	३१७, ६	परिमल	३१२, १७	
परिणति	४, १६		परिमात्र	८५, ६	
परित	१४७, १०		परिमार्जक	२६, १३	
परिताप	२१४, २।	२५४, १३	परिमार्जन	७४, १६।	८५, १७
परित्यक्त	१३६, ८।	१४६, २।	परिरक्षित	१३१, १५	
	१५२, ११।	१५८, १२	परिवर्त	१६२, १७	
परित्याग	२०६, ६।	३२८, १२	परिवाद	१७८, १४	
परिज्ञाण	१०५, १०		परिवाप	२१४, २	
परिदग्ध	१६०, ६		परिवार	२८६, १७।	२६०, १२।
परिधान	७४, ६			२६६, ४	
परिघाय	२४७, १४		परिवृत्त	२१६, ३	
परिधि	१८३, १४।	३०८, ११।	परिवेश	३२६, १२	
	३२६, १२।	३३४, ७	परिवेष	३३४, ७	
परिधिस्त	२६०, १७		परिवेषण	३३४, ७	
परिघृपित	१६६, १०		परिषाध	१८५, १०	
परिध्वस्त	१६२, ११		परिज्ञाजक	५०, २	
परिनिष्ठित	१७६, १४		परिशोधित	१५७, १६	
परिपक्व	१०५, ८।	१४८, ६	परिश्रय	२४७, १५	
परिपण	३१७, ६		परिश्रित	१६२, ६	
परिपन्थिन्	५०, १		परिष्कार	२६०, ११	
परिप्रश्न	२२३, ३		परिष्कृतभूतल	१७४, १०	
परिप्राप्त	१४०, ७		परिष्कृताथ	१६६, ६	
परिपाटी	२६०, ४		परिसर	२६०, १३	
परिपोत	१६२, ६		परिसङ्ख्या	२०३, ३।	२४७, १६
परिपुष्ट	१८८, ३		परिसर्ग	२६०, १६	
परिप्लुत	१३८, १७		परिसार	२६०, १६	
परिषर्ज	३४४, ८		परिस्त्रीर्ण	१६२, ६	
परिभव	२७४, ४		परिस्तुत	१५२, ७	
परिभाव	३२३, १५		परिस्तुता	१६२, १६	

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
परिहास	२८६, १० । ३३६, १४	पर्यस्त	१४६, १२
परीक्षक	३४, ७	पर्यस्तिका	३८, १२
परीक्षण	१२०, ६	पर्यविभाग	५, १२
परीक्षा	३४६, १४	पर्याप्त	१४७, १
परीक्षार्थ	६५, ६	पर्याप्ति	१४७, ७ । २१४, १ । ३०३, १८
परीत	१४७, १० ; १२	पर्यालोच	१६६, १८
परीधान	२६४, ३	पर्याहार	१८४, १
परीग्म	१२०, ६	पर्यत	४१, १४ । ७१, ६ । १२१, १५ । १४६, १६ । १७५, ३ । २३६, १६ ।
परीग्म	३११, ११		२४१, १५ । २७२, १३ । ३११, ३
परीवाह	२३५, १७	पर्यतभेद	३३०, ५
परीवाह	३४४, ६	पर्यतान्तर	२४४, १४
परीष्टि	८६, १६	पर्यतोर्ध्व	३२, ३
परुष	३३२, १३ : १५	पर्यन्	१२०, ३ । १६८, १४ । ३१७, ११ । ३२२, २० । ३४१, ५
परुषत्व	२४४, ४	पर्यशील	१२०, २ ; ३
परेत	१४६, १८	पर्यास्त्रव	१८, ६
परीक्षापनकर्तृ	११, २	पर्यु	३२६, ५
परीष्ठी	४६, ७	पर्युक्त	२०, १६
पर्कटी	६२, ७ । ६६, १८	पर्युक्ता	२०, १६
पर्कटीपादप	३१२, २	पर्युग्म	३१७, १२
पर्जन्य	२४३, १७	पर्युगम	३२६, ५
पर्ण	१०६, ५ । २५६, १५	पल	२६६, ६
पर्णमूलक	२४, १२	पलङ्क	३३४, १०
पर्णगणि	८०, १०	पलपट्टिमात्र	२५०, ११
पर्णलक्षण	१२०, ३	पर्णपिच्छी	३२६, ६
पर्णशिरा	१२०, २	पल्ल	२३३, ६ । ३०६, १३ । ३३७, ३
पर्णायत	२५३, १६	पल्लितलक्षणक	२५७, २०
पर्णाम	३३, ७	पल्लित	२६६, १
पर्णित	१४८, ४	पलाश	२६, ६
पर्णट	८८, १८ । ८६, १६ । १०७, ४	पलाश	८६, ४
पर्णक	२०, १३ । ७१, १५ । २८६, १७	पलायन	८३, १५ । १६२, १७ । ३२६, २
पर्णटन	५३, १४ । २३६, १३		
पर्णल	६१, १२		

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पलायित	१५४, ३		पशुपति	१६३, ८	
पलायुतद्वय	१३७, १२		पशुपत्तद्धिदैवत	१६३, ८	
पलाश	१०६, ५ । १२२, ६ ।		पशुभेद	२४२, १६ । ३१०, ७ ।	
१७२, ११ । २२३, ६ । ३२७, २०				३२६, १२	
पलाशकलिकोदूम	१५८, ८		पशुवध	११३, १६	
पलाशम्	११, ८		पशुविशेष	२२५, १४	
पल्लिघ	७०, २		पशुवन्द	७८, १२	
पल्लव	२०, १२		पशुवृद्ध	११५, १८	
पल्ल्याग	११२, १८		पशुस्यमन्त्रिका	६५, १७	
पल्ल	२८८, १०		पश्चात्ताप	२४६, १४	
पल्लव	२१३, ८ । ३२०, १८		पश्चादक्षलपल्लव	३४५, ६	
पल्लवक	३८, १२		पश्चिमाचल	१२४, ६	
पल्लवित	१६२, १४		पश्चिमाशाधिप	११५, १०	
पल्लित	१४६, ७		पश्चिमाशाधिपति	१६, १० । १६६, १८	
पल्लोश	३२८, २		पश्ववधव	१००, ३	
पल्लल	१५४, ६		पाक	४, १२ । १३, ६ । ११६, ८ ।	
पवन	१०, ६ । ३०, ४ । ६५, १३ ।			१२८, १ । ३०५, २०	
१२२, ३ । १८१, १६ । १८४, ४ ।			पाकभेद	१८६, १७	
१८५, १० ; १७ । २००, १८ ।			पाकल	३०७, ५	
२४६, ५ । २६७, १७ । २८२, १८ ।			पाकागार	३३८, १०	
३४४, ३			पाक्य	२३७, १२	
पवनव्याधि	१३७, १०		पाखण्डिन्	१०७, १३	
पवनाशन	६४, २०		पाचक	२८२, २०	
पवि	१८१, १३		पाचन	१८६, २ । ३०७, ६	
पवित्र	१२८, १२ । १५०, २ ।		पाचनक	३८, १८	
१८२, २ । २७७, १०			पाचयित	१८६, ३	
पशु	२८, १८ । ६१, ६ । ६३, ५ ।		पाचल	३०७, ४ ; ६	
११३, १६ । १६०, ६ । १७८, ११ ।			पाचित	१४८, ८	
२११, २ । २३४, १२ । २७६, ३ ।			पाक्षजन्त	२४७, १७	
३०६, ५ । ३२६, ४ । ३३१, २			पाक्षाली	३०६, १८	
पशुखर	२१६, ६		पाक्षालिका	३८, २०	
पशुस्यत	२४८, १४		पाटक	२१, २ ; ३ । २६८, ८	

शब्दः	पं.	पं.
पाटव्य	२५७, ८ । २८०, १८	
पाटल	३०७, २ ; ३	
पाटला	६८, ८ । १५२, १६ । २१८, ७ । ३०१, ५ । ३०७, ३ ; ७ । ३१०, १८	
पाटलि	२६८, ४ । ३०७, ७	
पाटलिपुत्र	२५७, ४	
पाटलिपुत्र्य	३०७, ७	
पाटली	१६१, ६ । १६७, २	
पाटित	१४८, ७ ; १४	
पाटोग	२७५, ८	
पाठ	८३, १४	
पाठक	१८५, १८	
पाठनिष्पद्य	३५, १८	
पाठविच्छेद	१३१, ५	
पाठसंस्कृत	१४७, १२	
पाठा	८४, ४ । ३३५, १८ । ३३८, ७	
पाठोन	१८५, १८	
पाठोलन	२०४, ८	
पाठोभधि	२०१, ८	
पाणि	१०६, ११ । २४०, ३ । २५१, १८	
पाण्डव	३०६, ५ । ३२४, १५	
पाण्डवयोधित्	२२८, ७ । ३०६, ११	
पाण्डवाचार्य	८०, ८ । २१०, ६	
पाण्डु	८४, ८ । ८७, २२	
पाण्डुकमल	३१४, १४	
पाण्डुनाग	६५, १०	
पाण्डुक्रिया	१२५, १६	
पाण्डुर	१७७, ८ । १८८, ८ । २७३, १० २७५, ११	
पाण्डुयोधित्	२५८, ८	
पात	१२६, १५ । १२८, ५	
पातश्च	२३७, १८ । २४४, ५	

शब्दः	पं.	पं.
पाताल	२८३, १४ । ३०६, १६ । ३०७, ८ । ३२२, ५	
पातिली	३०७, १०	
पातुक	२०, १८ ; २० । १४५, १५	
पातृ	१२८, ७	
पात्र	८८, ५ । १६८, १७ । १८६, १७ । २६४, १४ । २८८, १३ । ३२५, १३ । ३३०, ८	
पात्रट	८८, २०	
पात्रटोग	२८१, १	
पात्रप्रभेद	३०७, ४	
पात्रभेद	१३, ८ । २७०, ८	
पाथ	१६८, ३	
पाथ्य	३८०, २	
पाद	१७३, ८ ; ११ । २५०, ७	
पादकटक	३०, ११ । २७४, ७	
पादराज्य	१२३, ७	
पादगामिन्	१४७, २०	
पादगामिन्	४, १६	
पादचत्वर	२८४, ५	
पादत्राण	११३, ८	
पादधुलि	२७५, ६	
पादप	५४, ८ । ५८, १ । ६२, १५ । ६४, १४ । १०८, १६ । २१३, ६ । २८०, ८ । २८२, १	
पादप्रभेद	२८८, १५	
पादपा	२१३, ६	
पादपाङ्ग	५४, १०	
पादपान्तर	११०, ५ । १११, १५	
पादपाथो	३२८, १३	
पादपीठ	२१३, ६	
पादपूरक	७०, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पादरक्षिणी	२१, १		१८६, १४। २२३, १७। २६५, ६।		
पादरोग	३३६, १३		२७५, १३। २७६, ६। २७८, १०		
पादविन्यासविशेष	१०२, १४		पामरजाति	६७, ३	
पादविरजस्	८१, ५		पामरभेद	७५, १	
पादविवर्जित	६०, ५		पामा	४२, १६	
पादस्वजन	१३६, ४		पायस	३३७, १३; १४	
पादस्फोट	४२, १४		पायिक	१२१, १४	
पादङ्गति	१३२, १		पाह	२५६, १६	
पादात	१४८, ७		पाहग	३७, १	
पादातिक	३८, १६		पाहकृत	३२४, २	
पादादिपरिकर	४६, १४		पाहकृति	१२०, १५	
पादालिन्द	२७५, ६		पाहद ई, १०। ३०, ३। ११४, २०।		
पादावयव	१०६, ८		१७६, ६। ३०४, १८। ३३४, १८।		
पादावर्त	४५, १५		३३५, १३। ३४०, ३		
पादुका २१, १। २१३, ६। ३४४, १			पाहदृशन्	३२४, २	
पादूकत्	२८७, ११		पाहस्पय	१५५, १४	
पान	१२६, १०। १८८, २		पाहशव	३२२, १८। ३२४, १	
पानगृह	६८, १४		पाहश्वधिक	५०, ७	
पानपात्र	२३३, १८		पाहावत	६५, १। १६३, १२।	
पानभाजन	२४, २		२०३, १५। २२३, ४। ३४६, १७		
पानीय ५८, ६। २४४, ५। २६४, ८			पाहावती	१६३, ११	
पानीयविकृति	३००, ६		पाहावार	२६०, १६; २०	
पाप ३, १; १०। ४, १६। ११६, १८।			पाहिजात	१६३, १०। २२४, ४	
१४४, १२। १८६, ५। १६२, ३।			पाहिजातक	५०, ६	
२६६, १३; १६। २८६, १२।			पाहित	१४८, ८	
३१६, १२; २१। ३३०, १६।			पाहिपञ्चक	५०, ८	
३३२, ५			पाहिपार्श्वक	५०, ५	
पापरक्त	७५, १		पाहिज्ञव	३२३, १७	
पापशोधन	६२, ५		पाहिभद्र	१६३, १०। २७७, १६।	
पापाशय	३, ६		२६०, १६		
पापिष्ठ	३२५, ७		पाहिभद्रक	५०, ५	
पामर ७१, १२। ८६, १। ११६, १।			पाहियाञ्चक	५०, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पारिवायिक	५०, ३		पांशुचामर	२६४, २	
पारिरक्षक	५०, ४		पांशुला	६८, १२	
पारिहार्थ	२७, १६		पांशुवर्ष	३१३, १	
पागी	२५६, १७		पाषाणह	११६, १२	
पाशव्य	२४४, ४		पाषाण	११३, १२	
पार्थ १६६, ४ । १६०, ६ । २४५, ६			पाषाणदारक	५२, १४	
पार्थिव	३२१, ३		पाषाणनिर्मित	२३४, १८	
पार्थिव	३२१, ४		पाषाणभेदक	५२, १५	
पार्थिवी	३२१, ४ : ५		पांसुल	३०६, २०	
पार्थर	२७५, ७		पांसुला	२८६, १६	
पार्थग	५७, ८		पिक ६५, १ । १२६, ६ । १६७, १ ।		
पार्थी ७, १० । १४८, ५ । ३२१, ६			२२६, १० । २७०, १६		
पार्थ ३१७, १३ : १४ । ३४५, १७			पिकालाप	१६३, ३	
पार्थक	२०, १६		पिकु	२६२, ११	
पार्थकौकल	२०, १६		पिकुल	२५७, १२ । ३०७, १८	
पार्थमात्र	२०, ११		पिकुला	३०७, १८ : १६	
पार्थस्य	५०, ५		पिकुवर्ष	३०२, १३	
पार्थि	१०६, ६		पिक्रा	६०, ६ । २५३, १०	
पालक	१२८, ४		पिक्राश	३२८, १	
पालक	२१, २		पिक्राश्री	३२८, २	
पालन ६१, १ । १८७, ८ । २३५, १३			पिक्री	६०, ७	
पालयित्री	२१, १		पिचगड	८४, १७	
पालाशकुसुम	१२१, ५		पिचगिडका	३६, ५	
पालि	२६८, ११ ; १२		पिचिगड	१००, ३	
पालिका	२१, १		पिचु	७१, १४ : २६८, २	
पावक २, ११ । २०, १८ । ६४, ४ ।			पिचुल	१७, ४ । ३०८, १	
१६६, १ । २२५, १८ । २२७, ५ ।			पिचट	६०, १	
२७१, १ । ३३६, १८			पिच ७४, १५ । ६८, ७ । ३४१, ६		
पाश ३०४, ६ । ३२६, २ : ३४५, १			पिचलसोटिका	१०१, ६	
पाशक	२०, १७		पिच्छा	७४, १२	
पाशभट्	१६३, १३		पिच्छिल	३०७, १२	
पाशुपत	१६३, ६		पिछर	२७५, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पिङ्गल	३०७, १७		पिङ्गला	३०७, १२	
पिङ्गा	७६, १६; २०		पिङ्गवत्	३०७, ११	
पिङ्गोला	३०७, २०		पिङ्गादि	२५३, १	
पिटक २१, ७। ३३, १५। ६६, १६			पिङ्ग	२३३, ४	
पिटिकाभेद	१५३, ६		पिङ्गन्तर	२०७, ७	
पिट्टिकविस्तृत	८८, २०		पित्तत्	१४८, १२	
पिटर	२७५, १४		पिघान	१७३, १। १६३, १३	
पिङ्ग	६८, १		पिनाक	२१, ६	
पिङ्गक	१८, ४। २१, ८		पिनाकघृज्	५०, ६	
पिङ्गखर्जूरक	२१७, १०		पिपासा	३३०, १४	
पिङ्गजोविन्	३२४, ३		पिपीलिका	२६२, १५। ३३२, २४	
पिङ्गपुष्प	२१४, ४		पिप्पल	२६४, ५। ३०७, १४	
पिङ्गभेद	२८०, १६		पिप्पलक	३६, ३	
पिङ्गाम्ब	२१३, ७		पिप्पलतण्ड	१७०, १	
पिङ्गार	२७५, १७		पिप्पलभूतह	१८१, ३	
पिङ्गिका	२१, ८। ३६, ५		पिप्पली	८३, ११। ६८, १८।	
पिङ्गित	१४८, ११			१०४, १। १६३, १४। १६६, १३।	
पिङ्गी	६८, ३			२०६, ७। २६६, ११। ३०४, १६।	
पिण्याक	२१, ५			३०५, ७। ३०७, १६। ३४३, ६	
पितामह	३४४, १०		पिप्पलीमूल	१३, ७। ३६१, ८	
पिट ५७, ६। १२६, ७। १५५, ११			पिप्पलीरस	६४, १३	
पिटकानन	२४७, १		पिप्पु	१०, १४। ४६, ४	
पिटदेव	२३७, ३। ३२४, ३		पियाल	३४७, ७	
पिटपति	१६३, १४		पियाजकण्ट	८५, १०। २५३, २०	
पिटपितामह	३४४, १५		पियालु	३४७, ७	
पिटभ्रातृ	३, १६		पिङ्ग	२६८, १३	
पिटवग	४३, ११		पिङ्गक	६०, ७	
पिटवर्ग	१२०, १६		पिङ्गारक	१३०, ८	
पिटप्रसू	२४०, ६		पिङ्गाचादि	३१८, १३	
पित्त	१२६, ८		पिङ्गाची	७५, ६	
पित्तज ४४, १४। १३१, १७। २६६, ११।			पिङ्गित	१४८, १०	
२५५, १६। २६४, ७। ३०७, ११			पिङ्गित	३०५, ८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पिञ्जिताग्निन्	३१०, १६		पीतमाल	२१, १०	
पिमुन	३०, २। ५६, १०। ६५, १८।		पीता	१२६, ६	
	१६६, ४। २६२, १०		पीताम्बर	२३८, १०। २६१, २	
पिष्टक	२७, ६। ३३७, ८		पीति	१२६, १०	
पिष्टकचमसौ	३२६, १४		पीतिभाजन	१८८, २	
पिष्टभेद	४७, ५। ११३, १४		पीन	१८८, ३। २५१, १४। ३०१, ६	
पिष्टमद्य	३०५, ६		पीनस	३३७, १५	
पिष्टवर्ती	३३७, ७		पीनोदर	२६१, ५	
पिष्टात	४६, २०		पीण्णली	२०४, ३	
पिष्टित	१४२, १४। १४८, १०		पीयू	२४७, १५	
पीक	२०३, १५		पीयूष	७६, ४। १३६, ४। १६७, ५।	
पीठ	८५, १५। १६१, १			२५६, ५। ३३२, १८	
पीठमर्द	१७८, १६		पीलु	२८६, १५	
पीठमर्पिन्	३, १३		पीलुपर्णी	१२०, ११। ३३६, १	
पीठिका	२६७, १८		पीवः	२७५, १८	
पीडा	६८, ४। १२४, ८। २२२, ६		पीवरी	२७५, १८	
पीडित	१४८, ११		पक्रम	३३७, १६	
पीड्योतक	३६, ४		पक्ष्मली	३३७, १६	
पीत	३६, १। १२८, ७: ८: ६।		पक्ष्म	५३, १४	
	२५३, ७		पक्षव	३२१, ५	
पीतक	२१, ६। २७५, १६		पक्ष्म	७४, १५। ३०६, ४	
पीतकावेग	२६४, ७		पक्ष्मकण्टक	५०, १०	
पीतचन्दन	२०८, १५		पञ्च	३२६, ७	
पीतटाक	१६६, ६। २७८, ६।		पञ्जातिभेद	३१५, ६	
	२६१, ४		पञ्जित	१०३, ४	
पीतन	१६६, ६		पटकीनी	२०५, १२	
पीतपुष्प	३४, १५		पटयीव	३२४, ४	
पीतमात्रक	१४५, १७		पटभेद	१७८, १७। २५७, १२	
पीतमुल्लक	२८६, १३		पटसंस्कृत	१४८, १३	
पीतप्राण	२२, १४		पटित	१४८, १३; १४	
पीतसार	२६१, ३; ४		पुहङ्गीक	३६, ७। २४२, १६।	
पीतसारक	१६, १२। ५०, ६। ६५, ३			२५७, ७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पुण्डरीककरिणी	३०२, १४		पुरतटी	८७, ४	
पुण्डरीकद्रुम	३१८, ११		पुरदार	२७०, ४	
पुण्डरीकाक्ष	१७७, १२		पुरनिर्गम	१२२, २	
पुण्ड्र	२२६, १६ । २५७, ६		पुरन्दर	२६१, ५	
पुण्ड्रक	२२, ३		पुरस्तात्	२५०, ११	
पुण्ड्राभिधानेक्षु	२६३, २		पुरसंस्कार	८६, १५	
पुण्य	१५६, १७ । २२४, ६ । २३७, १५		पुरस्कृत	१६३, १५	
पुण्यक	२२, २		पुराण	१०५, ८ । ११३, १२	
पुण्यजन	२०५, ११		पुरातनवस्त्र	१३७, १६	
पुण्यजनेश्वर	१७४, १२		पुरावक्त	१६८, ७	
पुण्यवत्	२३७, ४		पुरौ	६, १२ । २२८, २० । २७३, १५	
पुत्र	४, १३ । ७७, १५ । ७८, ३ । ८८, ११ । १३४, १५ । २०७, २० । १८६, १४		पुरौभिद्	१६१, ७	
पुत्रक	२१, २०		पुरौभेद	१०, १६	
पुत्रवती	२८६, १०		पुरीष	२६, १४ । २७, १ । २६६, १२	
पुत्रादि	३३६, ३		पुरीषक्षय	३८, ३	
पुत्रिका	२१, १६ । १३४, १५ । ३०६, १६		पुत्र	२५७, १	
पुत्री	४, १३ । १८६, १३		पुत्रध	१४०, १ । २६४, ११ । ३३२, १६	
पुत्रोपस्कार	२६३, १३		पुत्रधपदान्तर	२४८, १	
पुद्गल	३०८, २		पुत्रधलक्षणस्त्री	८५, १८	
पुनरागत	१६२, १०		पुत्रधविकार	२४७, २०	
पुनर्नवा	२२०, १७		पुत्रधश्रेष्ठ	२३, ६	
पुनर्वसु	३३६, ७		पुत्रधान्तर	६१, ५	
पुष्पाग	५६, १६ । ६०, २ । ६५, ६ । २१३, १७ । २६६, २ । ३१६, १२		पुत्रधोत्तम	१५४, १६	
पुष्पागपादप	७८, ८		पुरोग	२८५, ६	
पुष्पपत्र	२१, २०		पुरोटि	८६, १५	
पुर	७१, ४ । २५७, ४		पुरोटु	२६४, ४	
पुर	५३, ८ । ६६, १० । २०२, १२ । २५७, ३ ; ४		पुरोडाश	३२६, १४	
			पुरोद्वृत	२५७, १०	
			पुरोधस्	४५, ४ । १४८, १६	
			पुरोहित	११८, ३ । १४८, १६ । २४०, १५	
			पुल	२६८, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पुलक	२१, १२। २२, २। २६८, १६		पुष्पादि	२७४, १२	
पुलकाद्य	२८१, १६		पुष्पादिदलावृत्ति	२५७, ५	
पुलकस	२३२, ७		पुष्पादिदामन्	२६६, १४	
पुलक्य	२४४, ६		पुष्पिका	२२, ३	
पुलाक	२१, ११		पुष्पित	१४८, १३। २६०, ७	
पुष्कम्	६३, ६। २७५, १६		पुष्पितलता	७२, १३	
पुष्कम्भूल	२६७, १४		पुष्प	२३७, १६। १७। २३६, २	
पुष्कम्गात्र	३६, १०		पुष्प	१२६, १४	
पुष्कम्गिणी	१८, १८। १२०, १८। २१३, १६		पुष्पक	२२, ४। १२६, १४। १६१, १०	
पुष्कम्गिण्यन्तम्	१६, २		पुष्प	६, ४। ६०, ८	७४, १३।
पुष्कम्गिण्यादि	२८४, ५		पुष्प	२१४, १४	२८२, ११
पुष्कल	२८५, २		पुष्पकोश	१३, ६	
पुष्पकलक	३६, ६		पुष्पचर्वित	३०१, १२	
पुष्टि	८५, १७		पुष्पफल	६३, १२	
पुष्टिकर्मण	११४, १		पुष्पक्षत्त	८४, १५	
पुष्य	२६, ४। ६१, ३। १८६, १२। १६५, १६। २११, २। २२८, ११। २७६, ६। ३०७, ३। ३२०, १५		पुष्पित	१४८, १६	
पुष्यक	२१, १२। १४		पुष्पा	७१, १। १०८, ११। २३४, २	
पुष्यकामीत	३१०, १०। ३३६, ११		पुष्पाविधि	६६, २	
पुष्यदन्त	१६३, १४		पुष्पित	१३६, १६। १६३, १५	
पुष्यदन्तयोषित्	१६४, १५		पुष्पितजन	१३७, ६	
पुष्यधन्वन्	३२४, ५		पुष्य	१६३, १७। २३७, १७। २४४, ३। २५२, २०। २८१, ८	
पुष्यपराग	१०७, ५		पुष्यतम	८३, ८। २३०, ६। ३४०, ६	
पुष्यप्रभेद	१६६, ६		पुत	१२६, १२। १३४, ४। १५३, १	
पुष्यभिद्	४०, ३। २७६, १२		पुतना	१६६, ७। २३३, १५	
पुष्यमाजिका	२४, ६		पुतिकरज	६३, १७। २४३, १६	
पुष्यरस	१७६, १३। १७६, १। १८१, ४		पुतिका	४७, १३	
पुष्यवती	२१३, १४। २४२, ६		पुतिकाष्ठ	६५, १०। ३१०, १७	
पुष्यशकटौ	६२, १०		पुतिकोट	१००, ४	
			पुतौगन्ध	२१२, १४	
			पुत्यष्ट	१००, ४	
			पुपभेद	२५७, २	

शब्दः	पृ०	पं०
पृथक्	१४८, १५	
पूयिका	२१, १८	
पूयित	१४८, १५	
पूर	२५६, १७। २५७, ८	
पूरक	११३, १३	
पूरण	११३, १३; १४	
पूरणार्थ	१४८, १५	
पूरणी	११३, १४	
पूरित	१०६, १०; १३०, १२६, १३। १४८, १५। १५२, ३; १०	
पूरव	११४, ६	
पूर्य	१०६, १३। १४६, ११	
पूर्यक	२१, १७	
पूर्यता	६३, ८	
पूर्यपात्र	२६१, ६	
पूर्यमासी	१६६, १४। ३२६, २०	
पूर्या	११, २	
पूर्यनक	३६, ६	
पूर्यिका	२१, १७	
पूर्यिमा	११३, ५	
पूर्यिमातिथि	१७०, १	
पूर्योत्तर	१०६, ५	
पूर्य	१२६, १३	
पूर्यति	१२६, ६	
पूर्यर्थ	२६५, ५	
पूर्यरि	७८, १८	
पूर्यिद्व	३३६, १७	
पूर्य	३१७, १६	
पूर्यकाय	२४७, १६	
पूर्यज	३१७, २६	
पूर्यभाग	६३, १५	
पूर्यवत्	१३६, १०	

शब्दः	पृ०	पं०
पूयिका	२१, १८	
पूयिपूयिका	५०, ११	
पूयिका	१६४, २०। १८१, ११। ३१६, १५	
पूयिगामौषधि	६६, १०	
पूयि	१२६, १६	
पूयि	७४, १५	
पूयिना	१६६, ८	
पूयिभूति	२८, ४	
पूयिभूतिगज	२८६, १६	
पूयिभूति	१२०, १६	
पूयिगामा	१३२, ६	
पूयिगमन	२०५, १३	
पूयिगत	१०३, ११	
पूयिवी	२५५, २०। ३२१, ४। ३४१, १८	
पूयिवीधर	७६, १५	
पूयिवीपति	१६६, १५	
पूयिव्यादि	२३६, ११	
पूय	१६६, ५। २७७, १६; २०	
पूयक	२२, ६	
पूयल	१०२, ५। ३०६, १७; १६	
पूयदर	६७, १५	
पूयि	२६६, १३। ३१७, १७	
पूयकु	२२, ४; ६	
पूयिपणी	१२०, १६। १६५, ३	
पूयत्	१४८, १७	
पूयत	१४८, १७	
पूयता	२२, ६	
पूयदन्त	३२४, ५	
पूयदन्त	३६, १०	
पूयतक	३६, १०; ११	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
एष्टि	८५,	१७	पोत्री	४८,	८
एष्ट	८३,	१५	पोलिका	२१, १८ । २२, १०	
एष्टगुह	८६, १८		पोषण	८५, १७	
एष्टवंश	२५, १४		पोष्य	२३८, ४	
एष्टवंशमांस	१८४, ५		पोष्ट	१३०, ८	
एष्टप्रक्षिन्	६७, १५		पोगयह	१००, ५	
एष्टस्यापिबल	२४६, २		पौत्र	१२८, १४	
एष्टाधर	४, १२		पौनःपुन्य	१४२, ५ । २८४, १७	
एष्टास्थि	३३, १३		पौग	२५७, १०	
एष्टास्थ्यवयव	३२६, ८		पौरक	२२, १०	
पेचक	२२, ८ । २८८, १५ । ३१८, ११		पौरवर्ग	१४७, ८	
पेटक	२२, ८ । २५४, १७		पौरध	१८१, १० । २२३, ७ ।	
पेय	२३७, १८			२२८, १६ । ३३२, २०	
पेया	२३७, १८		पौरधेय	२४७, २०	
पेशल	३०८, ३		पौर्यमास	३३८, ८	
पेशि	८६, १		पौर्यमाली	३३८, ८	
पेशी	३२६, ५ । ३३०, १०		पौलक्य	२४४, ६ ; ७	
पेबल	१८८, १		पौलोमी	१०८, ८	
पेबलपाषाण	८५, १४		पौष	३३०, १७	
पेठर	२७६, ३		प्रकर	२७४, १२	
पोगयह	१००, ५		प्रकट	२१६, २	
पोटगल	१८, १२ । २८८, ५ ।		प्रकटीकृत	१३८, १२	
	३१२, १८		प्रकर	२७४, १३	
पोटा	८५, १८		प्रकरण	१५४, २	
पोत	२५, १६ । १०५, १० ।		प्रकरणाकृन्	७, १८	
	१२८, १८ ; २०		प्रकरो	२७४, १३	
पोतवक्षिन्	४४, ८ । ६२, १		प्रकर्ष	८४, ६ । ३३२, ८	
पोतवाह	३८, १		प्रकायह	८७, १३ । १००, २	
पोतिका	३०७, १३		प्रकाम	१४७, ७	
पोत्र	२५७, ८		प्रकार	१६८, ३ । १८१, १६ ।	
पोत्रिन्	१०५, ३ । २८८, १५ ।			२७४, १७	
	२८६, १०		प्रकारार्थ	३१६, ८	

शब्दः	पृ०	पं०
प्रकाश	८, ६। २८, ६। ७१, १। २१२, ३। २२२, ६। २२७, १८। ३२८, ६	
प्रकाशान	१६३, १	
प्रकीर्णक	३८, ११	
प्रकीर्ण	२४३, १६	
प्रकृति	६१, १६। १४७, ८। १८४, ५। १६५, १२। ३३२, १४	
प्रकृतिव्यवस्था	१५३, ४	
प्रकृत्यवचन	२०५, ४	
प्रकोष्ठ	३३, १७। ८८, ४। ६४, ११। २३३, १२। ३४५, ८	
प्रक्रम	२२६, ६	
प्रखर	२७४, ६	
प्रख्यात	१४६, १६। १४७, २०	
प्रख्यातवस्तु	५२, १४	
प्रगल्भत्व	१६३, ३	
प्रगल्भ	२४१, १६	
प्रगाढ	१०१, १४। १०२, १६	
प्रगृह	२२५, १०। ३३१, १३। ३४२, १५	
प्रग्रीव	१२३, १०	
प्रचण	११३, १०	
प्रचारा	११३, १०	
प्रचलाक	३८, १०	
प्रचलायित	१४२, ७	
प्रचार	१३१, १६	
प्रचारण	१२०, १३	
प्रचालित	१४२, ४	
प्रचुर	१४६, ११। २७५, २	
प्रचेतस्	७५, ८। १४८, ३। २०१, १०। २२८, ८। ३१६, १। ३२८, ११	

शब्दः	पृ०	पं०
प्रचेतःपुरी	५४, १६	
प्रच्छादित	३८, १६	
प्रजन	१३३, २	
प्रजनन	२०४, २०	
प्रजव	१४३, १४	
प्रजा	७६, १६	
प्रजापति	१६३, २। ३४५, ११	
प्रज	८२, २	
प्रज्ञा	८२, २। ११२, ११। १६५, १३	
प्रज्ञान	१६५, ११। १६६, ८	
प्रज्वलित	१६३, ८	
प्रगत	१४६, १५। १५३, ८। ३११, ३। ३१७, १४। २०	
प्रगति	१२८, १४। १४६, १५। २४५, ६	
प्रगद	१७७, २	
प्रगाय	२०२, ११। २०३, ६। २४३, १३। २२१, १। २८०, १०	
प्रगव	२६६, ४	
प्रगाम	१३८, ८	
प्रगाय्य	२४३, २०	
प्रगित	१४७, १३। १५०, २	
प्रगिधान	२०५, २	
प्रगिधि	१८३, १५। ३२६, १५	
प्रगिहित	१५८, १३। १६२, १३	
प्रगीत	१४६, १३	
प्रगीता	१४६, १३	
प्रगुत	१४८, ३	
प्रतत	१४७, १५	
प्रतति	१४७, ५	
प्रतक	३०६, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
प्रताप	१८७, ७		प्रतिबन्ध	२२०, १८ । २२१, २	
प्रताप	२१४, ४		प्रतिबिम्ब	२१६, ७ । २३५, १२	
प्रतापिन्	१००, १		प्रतिभय	२३७, २० । २४७, १७ ।	
प्रतापका	७३, २ । १२०, १४			२६१, ६	
प्रतापित	१४२, १३		प्रतिभाहानि	२११, ८	
प्रतिकार	१६३, ७ । २६०, १४		प्रतिभू	२६, ८	
प्रतिकूल	१०, १४ । २२, १७ ।		प्रतिमा	७१, १ । २२६, ८	
	२४३, १८ । २४७, २		प्रतिमान	२०५, ७	
प्रतिकृति	१६३, ७		प्रतियोग	२८२, १२	
प्रतिकृत	६१, १७		प्रतिगोध	१२२, ७	
प्रतिक्रम	१६२, १६		प्रतिगोधक	५०, १	
प्रतिक्षेप	२०४, २०		प्रतिवाक्य	२६५, १७	
प्रतिग्रह	३४४, ६		प्रतिवादिन्	१७०, १२	
प्रतिग्रहविवर्जित	३२, १		प्रतिवासक	१६४, ६	
प्रतिघ	७०, ४		प्रतिषेध	११५, १७	
प्रतिघात	७०, ५		प्रतिष्काश	३२६, ११	
प्रतिष्काया	२०५, ७		प्रतिष्ठा	६४, ६	
प्रतिजन्यासमक्षक	२८४, ७		प्रतिश्रय	२४७, १५	
प्रतिजागर	२६४, १		प्रतिश्रव	३२३, १५	
प्रतिज्ञा	१०२, ४ । १५५, २० ।		प्रतिमङ्ग	२८६, २०	
	१८२, २		प्रतिमौग	२६०, १५	
प्रतिज्ञात	१३८, ८ । १५५, १७		प्रतिमूर्त्यक	३०, ४ । ५०, ३	
प्रतिज्ञानिच्छय	२२६, २		प्रतिमृष्ट	६१, १८	
प्रतिदण्ड	१०२, ११		प्रतिस्खलित	१६२, १५	
प्रतिध्यान	१८६, ११		प्रतिहत	१४५, १० । १६२, १५	
प्रतिनिधि	१६३, ७		प्रतीकाम	२६०, ६	
प्रतिपत्ति	१५५, ६ । १६३, ३ ।		प्रतीहार	१८, ८ । २६०, १०	
	२०८, १२		प्रतीक	२०, १४ । ५६, २	
प्रतिपत्तिधि	१४७, ३		प्रतीक्षा	३४६, १४	
प्रतिपन्न	२०५, ५ । १०		प्रतीक्ष्य	२४४, ३	
प्रतिपादन	२०८, १२		प्रतीची	७२, ६	
प्रतिपुष्पक	३२६, १७		प्रतीत	१४६, १६ । १५३, ५	

शब्दः	पं०	पं०	शब्दः	पं०	पं०
प्रतीप	२२६, ६। २४०, १। २४०, १०		प्रघन	१६५, ६	
प्रतीर	८५, २। २७४, १८		प्रघर्षण	१४४, १८	
प्रतीवाप	२०३, ४		प्रघर्षिणी	१२०, ६	
प्रतीहार	१३५, १५। १६०, ७		प्रधान	८३, २। ११०, १८।	
प्रल	११२, १३			१६५, १२; १३। २१६, १।	
प्रत्यक्षणी	१२०, २			२२६, ५; १५। २३८, ११।	
प्रत्यक्षेत्री	१२०, १२			२५०, १३। २५४, १८	
प्रत्यक्ष	३४६, ८		प्रधानधातु	२३७, १६	
प्रत्यय	२७४, १८		प्रघृषिता	१६३, ५	
प्रत्यर्थिन्	१७०, १२		प्रध्वति	१४८, २	
प्रत्यनीक	३८, १४		प्रवृत्त	१४७, १६	
प्रत्यय	२४३, १५। २४८, ३		प्रपक्ष	७३, २	
प्रत्यवसित	१६६, १५		प्रपात	२०, २०। १४६, २०।	
प्रत्याख्यात	६१, १८			१४७, १६	
प्रत्याय	२५१, १८		प्रपितामह	३४४, १५	
प्रत्यालीढ	१०३, ६		प्रपौहित	१४८, ११	
प्रत्याशा	१८०, ४। १६६, ६		प्रपूरित	१८०, १४	
प्रत्यासार	२६०, १६; १७		प्रपौचादि	२६०, ३	
प्रत्यद्रुमनीय	२४६, ८		प्रफुल्लित	१४८, १३। १६१, १३	
प्रत्यय	३३२, १७		प्रबल	३११, १०	
प्रथम	५५, ८। २२६, ५। ३३२, ११।		प्रबोध	१६३, ४	
	२५०, १३। ३१७, १६। ३७२, १५		प्रबोधन	२०८, १२	
प्रथमान्तर	३१३, ४		प्रभञ्जन	३३३, ६	
प्रथित	१४७, १३		प्रभव	३२०, १३	
प्रथितत्व	२४३, १६		प्रभाकर	२७७, ३। २६०, ६	
प्रदत्त	१४७, १६		प्रभात	५६, ३। १४८, १। २३३, ७	
प्रदर	२७४, ११		प्रभाव	१३८, २। २०२, १२।	
प्रदान	२०२, १३			२२६, १५। २३६, १८।	
प्रदीप्त	१२६, १२			३२०, १३; १७। ३२३, २	
प्रदेश	१२६, ६। १३०, ७। ३२७, १६		प्रभिन्नकटकुञ्जर	१२३, ६	
प्रदोष	५८, ६। ३३२, १६		प्रभु	७७, ७। २१६, ३; ६	
प्रभाव	२१६, ६		प्रभुत्व	६२, ८। ३२६, १०	

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
प्रसुभावदर्शिनं	४१, ८	प्रलम्ब	२१७, ४
प्रभृत	१४६, ११	प्रलम्बा	२१७, ४
प्रभृष्य	११३, ३	प्रलय	३६, १४। ४३, २०। २४३, १४
प्रभृत	१४७, १७	प्रलाप	२१४, ३
प्रभेद	४२, १२	प्रलेप	२११, ६
प्रमत्त	१४४, २०	प्रलोपित	१३२, ३
प्रमथ	१०४, ११	प्रलोभित	१५२, ८
प्रमदा	१७६, १८	प्रवचन	२०५, ४
प्रमाणा	११३, १। १८८, १०। २२६, १	प्रवचनीय	२४८, ६
प्रमाद	११३, २	प्रवक्ष्य	११२, २०
प्रमाद	७५, २। १७६, २०। १७७, १	प्रवर्तक	३१, ७
प्रमादक	१२०, ५	प्रवृत्त	८४, १४। २७४, ८
प्रमार्जन	१३६, १७	प्रवृत्त	३४३, १
प्रमित	१४६, १७	प्रवृत्त	१२०, ५। १३४, ३
प्रमिति	१४७, ११	प्रवृत्त	२४८, ६
प्रमोद	१०२, १६	प्रवाच्य	२४८, ६
प्रमोला	२५५, ३	प्रवाद	१७६, २०
प्रमुख	५५, ८	प्रवारण	१२०, ११
प्रमोद	१७४, ५	प्रवाल	२५, ८। २२८, १८। ३०६, १८
प्रमोदित	१८८, ८	प्रवालक	६७, १८
प्रयत	१४७, १४। १५	प्रवालिका	३८, १७
प्रयत्न	२०५, २	प्रवालिन	२७३, १। २
प्रयाग	६५, ७	प्रवाहक	२८, ६
प्रयागखण्ड	२२६, ८	प्रवाह	६२, ६। १४७, ६। ३४३, २
प्रयाग	११२, १८	प्रवाहिका	३८, १६
प्रयागक	३८, १५	प्रविदारण	१२३, ८
प्रयुक्ति	६५, ४	प्रविश्रित	२७६, ६। २८०, १८
प्रयोग	६१, १२। ६५, ४	प्रवीक	१८, ८। ११३, ४। २३८, १
प्रयोजन	६८, १। १६८, ४। १८१, ११। २०५, ३। २२३, १७	प्रवीर	२७५, ५
प्रकट	१०२, १७	प्रवृत्तामुवर्तन	१८४, १४
प्ररोहक	११८, ११	प्रवृत्ति	१४७, ६। १६३, ३। ३४३, २

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
प्रसृज्ज	१३६, १।	१८१, १७	प्रसथ	२४३, १८	
प्रवेग		६५, ५	प्रसाद	१२५, १४। १७६, १६	
प्रवेणि		११३, ४	प्रसाधन	२०५, ८। २४३, ११	
प्रवेणी	१६८, ११।	२२०, ४	प्रसाधनी	२०५, ८	
प्रवेश		२०२, १६	प्रसार	२७५, ५	
प्रवेशन		२०५, २	प्रसारण	१२१, ११	
प्रवेशित		१४६, १४	प्रसारिणी	११६, १५; १७।	
प्रवेष्ट		८६, १७		१२०, १०। २५७, १८। २८६, ११	
प्रवजिता		१६३, ६	प्रसित	१४८, १	
प्रवक्षा		२३६, १३	प्रसिद्ध	१०२, ४। १४७, १३; २०।	
प्रवक्ष्यावसित		१६०, ७		१८३, १४। २७१, ११। ३२७, १६	
प्रव्याक्त		१४७, ६	प्रसौदिका	३८, १५	
प्रव्यासा		६६, ११	प्रसू	३३५, १०	
प्रव्यास	१३३, १२। १४७, १७; १८।		प्रसूत	१३४, १८। १४६, १०	
		३१२, ५	प्रसूता	१५३, ११	
प्रव्र	७४, १५। २३५, ११		प्रसूति	१४७, ४	
प्रव्रभेद		२०६, ४	प्रसूतिका	३८, १३	
प्रव्राथ		१६८, ७	प्रसूतन	१६५, १६। २२७, १	
प्रव्री	३७, १२। ६४, २। १०६, १७।		प्रसूत १४६, ८। १५२, ३। १६४, ११		
		३०३, २	प्रसूता	१४६, ६	
प्रसृ		६३, १३	प्रसूति	१६, १७	
प्रसक्ति		१७६, १६	प्रसूतिमित	३३२, ८	
प्रसक्त		६५, ६। ७०, १०	प्रसेक	२०, ६	
प्रसक्त	१७७, ४। १६५, १५		प्रसेव	३२०, १६	
प्रसक्ता		१६५, १५	प्रसेवक	३८, १३। १३५, १। २५२, ३	
प्रसभ		६३, २। ६४, २	प्रसार	२७४, १६। २८२, १३।	
प्रसव	१८६, १२। ३२०, १५।			३०२, ६। ३१६, १३	
		३२२, १६	प्रसारभेद	२७७, ३	
प्रसवबन्धन		१३३, ७	प्रसारान्तर	३०४, १८	
प्रसार	२४३, १३। २६४, १८।		प्रसा १६६, ३। १८६, ६। २६८, १३		
	२७५, ३। २८०, १४		प्रसापुष्प	२७१, ५	
प्रसारण		१२१, १०	प्रसवण	१२०, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
प्रस्ताव	१५४, ५	२८४, ६	प्राचीनामलक	१३१, १२	
	३१७, ११		प्राजन	२५५, १०	
प्रस्थादि	१८८, १०		प्राजित	१४८, ८	
प्रस्थान	३८, १५		प्राज्य	८६, १७ । ८७, १ ।	
प्रस्फोटन	२०५, ६			२५७, १ । २५८, ४	
प्रस्तेद	७७, १५		प्राक्ष	७१, १३	
प्रहत	१४६, १२ । १४७, १६ ।		प्राक्षलोह	६१, ५	
	१५७, ११		प्राक्षिका	३८, १८	
प्रहस	२२५, ८ । २७५, १		प्राण	१०६, ६ । १०६, १० ।	
प्रहस्य	१२०, ४ । १८६, १६ ।			३१८, १३ । ३२५, २	
	२५१, १		प्राणक	१६, १६ । २०, १६	
प्रहसन	२०५, १		प्राणन	३३६, १८	
प्रहसित	८७, ३		प्राणनायक	२१३, १	
प्रहस्त	१७, १७ । ७६, ६ ।		प्राणवर्जित	३१८, ७	
	१४७, १८ । ३३३, १४		प्राणमंथन	२६, ३	
प्रहार	१२०, ४ । १२६, १० ।		प्राणहित	११३, ८	
	१५२, १४ । २७५, ३		प्राणाख्य	३२१, २	
प्रहारान्तर	८४, ७		प्राणि	२३६, ७	
प्रहेलिका	३८, १७		प्राणिद्युत	१६३, १३	
प्रकाद	१७७, २		प्राणिन्	६४, १४ । १०६, ११ ।	
प्रकादतनय	२०६, ८			१६३, १२ । ३१६, ६	
प्रक्ष	११२, २० । ३१७, २०		प्रातःप्रा	३४७, ४	
प्रकाश	७०, ३ । २२४, १२ ।		प्रातिहासिक	५०, ८	
	२३५, ७ । २७५, १३ । ३०१, ४		प्रान्त	२५०, १२ । २५६, १७	
प्रकाशय	८६, १६		प्रान्तभूमि	२६०, १३	
प्राग्भव	७१, १३		प्रान्तर	२७५, १२	
प्राधन	३२, १७ । ११३, ११		प्रापक	११७, ६ । १२८, १५ । १३८, ७	
प्राधुनिक	३२, ८ । ३६, १		प्रापित	१५१, १३	
प्राकृत	१६०, ७ । २६४, ६		प्रापितार्थ	१४१, १३	
प्राची	३१७, १६		प्राप्त	१२६, ४ ; ७ । १३०, ६ ।	
प्राचीदिग्	२५१, १६			१४६, १६ । १६२, २३ ।	
प्राचीन	७१, १३			१८१, ११ । १६१, ४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
प्राप्तमात्रक	१३८, १३		प्राप्तव	३१७, १७	
प्राप्तमोक्ष	१३१, १		प्राक्	१०६, १२	
प्राप्तकथ	२१३, १० । २१४, ६		प्रिय १४४, ८ । १५७, २ । २३७, १४		
प्राप्तविपद्	१८१, ४		प्रियक	२१, १० । २७, १०	
प्राप्ति १२८, ५ ; ६ । १४७, ७ ।			प्रियकु ६५, ८ । १२५, १२ ।		
१६२, १२ । १८५, ५ । १८८, ५ ।			१४१, १८ । २२६, १२ । २५३, १०		
२०४, २ । २१३, ६			प्रियतम ८३, ८		
प्रामाणिक	३८, १		प्रियंवद १७८, १५		
प्रायश्चित्त	१८६, २		प्रियवाक्य ८४, १६		
प्रायत्न	२३७, १३		प्रियवादिन् १७८, १५		
प्रारम्भ ५४, १ । २२१, १०			प्रियाक २०६, ३		
प्राचीना १५८, ३ । १७८, ५			प्रियाकम् १८७, १४		
प्राक्षित १४८, ६			प्रोक्षण १११, १४ । ११८, १०		
प्राकम्बिका ३८, २			प्रोत १२८, १० । १४७, ११		
प्राण्य २७२, ७			प्रोति १२८, ११ । १८०, १		
प्रावट २८, ७			प्रेक्षा ३४६, २		
प्रावरण १२०, १३			प्रेक्षित १४८, १८		
प्रावरणान्तर ८७, ८ । १०७, १८ ।			प्रेक्षा ५३, १४		
१६८, ८			प्रेक्षित १४८, २०		
प्रावार २७५, १४ । ३०२, १५			प्रेत १२८, १७		
प्रावृत्तकाल ३३१, ४			प्रेतवदौ १२१, १३		
प्रावृत्तभव २४७, १८			प्रेतनाथ २८८, ११		
प्रावृत्त १४८, ३			प्रेतनाथपुरोयान २८८, १८		
प्रावृत्तयुग्म २४७, १८			प्रेतादिष्टव्रीत ८७, १४		
प्रावृत्तिक १४४, १८			प्रेमन् १२८, ११ । १८३, ४ ।		
प्रास १२५, १५ । २६३, १३			२१३, १२ । २४३, १३ । ३४२, १		
प्रासक २०, १७			प्रेरक १८, ७ । २०, ८ । २२, ७		
प्रासङ्गिक ८, ४			प्रेरण ११७, १२		
प्रासादकुक्कुट ८२, ८			प्रेरणास्पद १४८, २०		
प्रासाद १६४, १३ । १७७, ३ ।			प्रेरित १३४, १८ । १४२, १२ ।		
२०७, १७			१४४, ६ । १४६, ६ । १४८, २०		
प्रासिक २०, १७			प्रेषक २२, ७		

अक्षः	पं०	पं०
प्रेषक	८६, १४। ११२, १५। १२०, १७	
प्रेषित	८१, १८। १४८, १८	
प्रेषितेषु	१४५, ८	
प्रेष	१२०, १६	
प्रेषण	१०८, १२। ११२, १६	
प्रेषित	१२८, १२। १४६, १७।	
	१४८, १	
प्रेषित	१४८, २	
प्रेषण	११४, १८	
प्रेष	१२८, १८	
प्रेष	१६८, ६	
प्रेषत	१४७, १	
प्रेषित	१४८, ३	
प्रेषित	१६२, १६	
प्रेषित	१४८, २	
प्रेष	१०३, ३	
प्रेषधनुष्क	३२२, १८	
प्रेषिमात्र	६३, १४	
प्रेष	३४१, ५	
प्रेष	३४५, १६। ३१७, ६	
प्रेषत	३१२, १	
प्रेष	१४०, १७। २१२, ६। २२०, १७।	
	२८८, ११। ३१७, ६। ७	
प्रेष	६५, १। २८८, ८	
प्रेषगोम्वर	३२२, १५	
प्रेष	६५, १	
प्रेषक्रम	२३१, ५। ३०२, ८	
प्रेष	१८८, १०	
प्रेषविज्ञ	२१६, ६	
प्रेष	१२८, १५। १६	
प्रेष	१२८, १६। ३१७, ६	
प्रेष	१८०, ११	

अक्षः	पं०	पं०
प्रेषिष्क	१२२, ३। २५१, १०	
प्रेषिका	२२, ११। २२४, १६। १८।	
	२७६, १०। २७८, १२	
प्रेषी	७७, २	
प्रेष	१०६, १४	
प्रेषा	८५, १८	
प्रेषा	८५, १८	
प्रेषिन्	१०६, १४	
प्रेषिकश्चक	२०, ६	
प्रेषिनिर्माक	८, २०	
प्रेषिभेद	५५, १६	
प्रेषिभ	२१६, ६	
प्रेषिभौक	३८, ११। १२	
प्रेष	८, ६। ३४, १७। ८६, १५।	
	१२६, १०। १८५, १६। २२८, ११।	
	२७६, १८। २७७, १८। २८८, १४।	
	१७। ३२०, १५	
प्रेषक	२२, ११। ८१, १०। २२३, १६।	
	३८८, १७	
प्रेषकपाणि	१२३, ८	
प्रेषकश्चक	२२३, १६। २५२, १८	
प्रेषकान्वित	२२, १२	
प्रेषको	२२, १२	
प्रेषजिक	३७, ३। २५८, १०	
प्रेषपूर	२८१, ७	
प्रेषभेद	२७१, १४	
प्रेषान्तर	८८, २	
प्रेषित	१८६, ८	
प्रेषिगी	६५, ८। १८६, ८। २०६, १४।	
	२०८, १७। २२५, १८। २८८, १८।	
	३०८, १५	

वर्गः	पं०	वर्गः	पं०
मल्लो	१८६, ८। १८७, ८। १८८, १८	वटु	४०, १५। ८५, २०
मल्लोदय	२४८, २	वठर	२७६, १०
मल्लु	६०, ८	वत	१३०, १
मायि	१०६, १४	वदर	८४, १०
मायित	१४८, ३	वदरा	२७६, १२; १४
मायट	८५, १८	वदरी	८४, १५। २७६, १३; १५
माल	२८८, २०	वदरीफल	१२, १७। ३०३, १८
मायिन्	२८८, १	वधिर	२७६, ५; १५
मायगुन	१८६, १०। २४३, ५	वड	१३१, २; ७। १३४, १४। १४०, १२। १६०, ८। १८०, १६
मायगुनपूर्णिमा	१८६, ११	वडमान	१८४, २
मायगुनिक	३८, २३	वडमुलिकर	१८८, १७
मायगुनी	१८६, ११	वडमूल	१०२, १७
फुल्ल	१८८, ८	वडमूल	५७, ११
फेज	१०६, १५	वडमूलि	५७, १२
फेन	१२, १८। १७, ११। ३७, १३। ७८, १०। १८८, ४। २०४, ४। २८४, २	वडमूलिकर	८६, ४
फेनिन्	१८८, ४	वन्त	१३०, १
फेनिल	८६, ७। ८७, ८। ३०८, ३; ४	वन्दिन्	१४, १०। ११०, १५। १३४, १८। १८४, १७। १८७, १८
फेनी	१८८, ३	वन्दिचोर	३०८, १७
फेरव	२६८, १५। ३२१, ६	वन्दिजनचोष	३३४, ६
फेव	२५७, १२। २८८, १५	वन्दिभाषण	८, ६
फेला	२८८, २	वन्त	१६, ८। ७३, ८। ११२, ६। ११४, १३। १८०, १६। १८६, १२। १८७, १३। २०७, १०। २५३, २०
फेलि	२८८, २	वन्तक	२२, १४; १५। ४७, १। १८०, ४
व		वन्तकी	२२, १६
वक	३४५, १३	वन्तन	१४८, १। १८०, १६। १८६, १२। २५२, ६। ३१०, १५। ३१७, १६। ३४१, ४। ३४२, १२
वकपल्लिन्	३२३, १०	वन्तनागर	२५२, ६
वकपुत्र	५, २। १६३, ८		
वका	८८, ८		
वकुल	२६८, २		
वकुलम	२७७, १२		

ग्रन्थः	पृ०	पं०	ग्रन्थः	पृ०	पं०
बन्धनोपाय	३३८,	४	बलजा	७८, १८। ७८, २	
बन्धभेद	२४, १		बलदेव	३२४, ६	
बन्धयुक्त	१५०, ११		बलभद्र	३१४, १२	
बन्धरहित	२२८, ८		बलभद्रा	२८१, ८	
बन्धु	३२१, ८		बलयुक्त	२८८, ६	
बन्धुक	२२, १३; १४। २५, ८।		बलरामायुध	४२, १८	
	१६५, ८। २११, १। २७६, ५		बलवत्	१०१, १४	
बन्धुजीव	२२, १३		बलविन्यास	३४१, १६	
बन्धुजीवक	५०, ११		बला	१८१, १४। २४५, ८।	
बन्धुजीवतन्त्र	५०, ११			२८८, ७। ३१३, ६	
बन्धुग	२७६, ४; ६		बलाङ्कक	३८, १५	
बन्धुरा	२७६, ७		बलात्कार	२८१, ७	
बन्ध	२५७, ११		बलात्कारक्षतकार्य	३३८, १०	
बर्कर	५८, १२। २७६, ३		बलात्कृति	२१०, ७	
बर्बर	३८, १३। ५८, १६।		बलादब्ध	३२४, १४	
	२७६, ८: ८		बलाद्रुत	१५१, १५	
बर्बरा	२७६, १०		बलान्तक	३८, १५	
बर्बरी	४६, १६		बलाहक	३८, १४। १०७, १०	
बर्ह	१००, १३। २१२, ८। ३४१, ६		बलि	२५२, ४। २८८, ३	
बर्हपुष्प	६, १८		बलिपुष्ट	४७, १२	
बर्हिषूहा	१८, १७। ७४, १४		बलिवाङ्मक	५०, ११	
बर्हिज	११३, १७		बलिदैत्य	२०६, १६	
बर्हिन्	७८, १६		बलीयस्	२८८, १३	
बर्हिर्बर्ह	३४, १		बलीवर्द	५४, १३। ५८, १०।	
बल	७०, ११। ७६, २। ७७, १।			२८१, १६। ३२१, ६। ३४४, १४	
	८८, १। १०६, ८। १३३, १३।		बलोत्पट	३१३, ७	
	१३८, ३। १४८, ७। २४०, १७।		बल्य	२३७, १८	
	२६१, २०। २८८, ४; ५।		बल्लव	३२१, ७	
	३१८, १३। ३२४, ६। ३४१, १७।		बल्लभेद	३४२, १४	
	३४५, १८		बल्लज	२७७, १५	
बलकर	२३७, १८		बल्लिर	२६४, ४	
बलज	७८, १८। ७८, १		बल्लिमुख	५७, १२	

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
बहिर्वाजा	३४३, १	बाढ्याय	२६८, १८
बज्र	३४१, ७	बादर	२७६, १६
बज्रक	२२, १६	बाघ	२७७, १८
बज्रकर	२१२, १७	बाघक	२२, १७
बज्रगर्जवाष्	५२, १६	बाघवत्	१४६, ४
बज्रयज्ञिकदेशाब्ज	१६, १५	बाघा	६४, २ । १८१, १
बज्रच्छिद्र	३६, १३	बाघित	१४६, ४
बज्रघेनु	१००, ११	बान्धव	३२१, ८
बज्रपला	३१२, २०	बावैर	२७६, १६
बज्रभक्षक	२७०, ६	बाह्वित	१४६, ४
बज्रमानुषकण्ठौघ	८६, १४	बाह्वितक	३६, १६
बज्ररूप	२१४, ६	बाल ७, ३ । १६, १४ । ३४, २० ।	
बज्रल ७, ४ । २६३, ७ । २७५, २ ।		४०, १५ । १०२, २ । १२६, १८	
२८२, १६ । ३०८, ५		बालक १८, १३ । २२, १६ ।	
बज्रला	३०८, ५	२६, ६ । २६, ६ । ६०, ७ ।	
बज्रलौकित	१२६, १२	६५, १३ । २१४, १४ । २१६, १ ।	
बज्रवार	१३३, २०	२१८, ११ । २६८, ६ । २७२, ११	
बज्रसङ्ग	२४, १६	बालकल्पक	६४, १२
बज्रसुता	१६४, ५	बालचक्र	२७१, ८
बज्रच	६१, १३	बालहृण १२०, २० । २११, ७	
बज्रचादि	१११, ५	बालधि	१६४, ५
बाढ	१०२, ४	बालप	२१३, ७
बाण ६, ३ । २०, १ ।		बालमान	२६७, १७
२२, ६ । ५६, ८ । ५७, २ ; १७ ।		बालमूषा	१४, ३
५८, ११ । ६३, ७ । ६६, २ ।		बालवादी	१०६, १८
६६, ५ । १०६, १५ ; १६ ।		बालवायज	८१, ६
१३२, २ । १८०, १३ । २११, ६ ।		बालहृण	१६४, ५
२१७, १ । २६०, १६ । २६६, ६		बालहित	२४४, ११
बाणकन्या	३३०, २	बाका	२२, १६ । २६६, ८
बाणभेद	२८४, १७	बाजिका	२२, १६
बाणमूल	१०६, १८	बाजिग्र	१३०, ११ । ३२८, ३
बाणा	१०६, १७ ; १८	बाजिग्रसेवित	२१८, ११

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
बाबो	२६६, ८		बिम्ब	२४४, १७। ३१८, ७। ३३३, ६	
बाबेय	२४४, ११		बिम्बछोत्र	२७६, ६	
बाबोपवीत	६१, १		बिस	३०८, २०	
बाबोपवीतिक	६१, १६		बिसिनी	१६५, १४	
बालिक	२१, ५		बीज	७७, २	
बाध्यक	२२, १८		बीजक	२८, ७	
बाध्यिका	२२, १८		बीजपुष्प	२१४, ६	
बाज	७७, ३		बीजपुष्पिका	५०, १२	
बाजज	७६, ३। २४६, १२		बीजपूर	६७, १७	
बाजदामदी	१६०, १२		बीजपूरम्	२६, १६	
बाजलेय	२०५, १५		बीजभेद	३५, १५	
बाजल्ल	२३७, १३		बीजमात्र	१८७, १७	
बाजवारक	५०, १२		बीजवाप	१६८, १३	
बाजविभूषण	६७, ७		बीजल्लत	१५२, १२	
बाज्वाराम	२२, १०		बीजवाप	१२५, ३	
बिहान	७२, १०। १२५, ८। २४८, ६। ३०६, २०		बीभत्स	१५३, ३	
बिहानक	३२, ११। २७८, १३		बुक्कपुष्प	३११, १३	
बिहोजस्	१६४, १४। ३६६, ५		बुक्क	१७४, १८। २४६, ११	
बिन्दु	५४, ६। १४८, १७। १७४, १२		बुद्ध	६६, १७। २६२, २	
बिभत्स	३३७, १७		बुध	८२, १। ८४, ५। १८१, १। २१३, १०। २१४, ६। २३२, ५। २४८, १०। २५६, ५। ३१७, २०। ३३३, ३	
बिभीतक	३६, १६। १२३, १२		बुधयोषा	३००, ७	
बिभीतकतद	२४१, १		बुधयोषित्	६६, २	
बिम्ब	४०, ५। २१६, ७। ३०८, १०		बुधान	१६६, १२	
बिम्बजीविन्	२२, २०		बुधित	१४६, ५। १८१, २	
बिम्बा	१२०, १७		बुद्ध	८०, ७। ८३, १। १४६, ५। १५०, ४। १५३, १५। १६५, ६। १४। १८१, १। १८७, २। १६४, ८। २७६, १	
बिम्बिका	२८६, ८। २८८, ६		बुद्धदेवताकार	३०५, १०	
बिम्बिकापल	२१६, ७				
बिम्बो	४६, ५				
बिज	६, ६। १८२, १५। २६७, १२। ३३१, ६				
बिलेपय	६, १८। २४८, ११				

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
वक्षिर्वाजा	३४३, १	वाखाय	२६८, १८
वज्र	३४१, ७	वावर	२७६, १६
वज्रक	२२, १६	वाघ	२७७, १८
वज्रकर	२१२, १७	वाघक	२२, १७
वज्रगर्जवाष्	५२, १६	वाघवत्	१४६, ४
वज्रयत्निकदेश	१६, १५	वाघा	६४, २ । १८१, १
वज्रच्छिद्र	३६, १३	वाघित	१४६, ४
वज्रघेतु	१००, ११	वान्धव	३२१, ८
वज्रपला	३१२, २०	वावर्	२७६, १६
वज्रभक्षक	२७०, ६	वावर्त	१४६, ४
वज्रमानुषसङ्गीर्षा	८६, १४	वावर्तक	३६, १६
वज्रलय	२१४, ६	वाल ७, ३ । १६, १४ । ३४, २० ।	
वज्रल ७, ४ । २६३, ७ । २७५, २ ।		४०, १५ । १०२, २ । १२६, १८	
२८२, १६ । ३०८, ५		वालक १८, १३ । २२, १६ ।	
वज्रला	३०८, ५	२६, ६ । २६, ६ । ६०, ७ ।	
वज्रलोकात	१२६, १२	६५, १३ । २१४, १४ । २१६, १ ।	
वज्रवार	१३३, २०	२१८, ११ । २६८, ६ । २७२, ११	
वज्रसङ्घ	२४, १६	वालकल्पक	६४, १२
वज्रसुता	१६४, ५	वालपला	२७१, ८
वज्रप	६१, १३	वालहय १२०, २० । २११, ७	
वज्रपादि	१११, ५	वालधि	१६४, ५
वाड	१०२, ४	वालप	२१३, ७
वाक	६, ३ । २०, १ ।	वालमात्र	२६७, १७
२२, ६ । ५६, ८ । ५७, २ । १७ ।		वालमूवा	१४, ३
५८, ११ । ६३, ७ । ६६, २ ।		वालवादी	१०६, १८
६६, ५ । १०६, १५ । १६ ।		वालवायज	८१, ६
१३२, २ । १८०, १३ । २११, ६ ।		वालहस्त	१६४, ५
२१७, १ । २६०, १६ । २६६, ६		वालहित	२४४, ११
वागच्छा	३३०, २	वाला	२२, १६ । २६६, ८
वागभेद	२८४, १७	वाजिका	२२, १६
वागमूक	१०६, १८	वाजिग्र	१७०, ११ । ३२८, ३
वाजा	१०६, १७ । १८	वाजिग्रसेहित	२१८, ११

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
बाळो	२६६, ८	बिम्ब	२४४, १७। ३१८, ७। ३३३, ६
बालोव	२४४, ११	बिम्बछोत्र	२७६, ६
बालोपवोत	६१, १	बिस	३०८, २०
बालोपवोतिक्	६१, १६	बिसिनी	१६५, १४
बाष्पिक	२१, ५	बीज	७७, २
बाष्पिक	२२, १८	बीजक	२८, ७
बाष्पिका	२२, १८	बीजपुष्प	२१४, ६
बाऊ	७७, ३	बीजपुष्पिका	५०, १२
बाऊज	७६, ३। २४६, १२	बीजपुर	६७, १७
बाऊदानदो	१६०, १२	बीजपुष्प	२६, १६
बाऊलेय	२०५, १५	बीजभेद	३५, २५
बाऊल्य	२३७, १३	बीजभाज	१८७, १७
बाऊवारक	५०, १२	बीजवाप	१६८, १३
बाऊविभूषण	६७, ७	बीजास्त	१५२, १२
बाह्यावास	३२, १०	बीजावाप	१२५, ३
बिडाज	७२, १०। १२५, ८। २४८, ६। ३०६, २०	बीभत्स	१५३, ३
बिडाजक	३२, ११। २७८, १३	बुकपुष्प	३११, १३
बिडौजस्	१६४, १४। ३६६, ५	बुक्क	१७४, १८। २४६, ११
बिन्द्	५४, ६। १४८, १७। १७३, १२	बुद्द	६६, १७। २६२, २
बिभत्स	३३७, १७	बुध	८२, १। ८४, ५। १८१, १। २१३, १०। २१४, ६। २३२, ५। २४८, १०। २५६, ५। ३१७, २०। ३३३, ३
बिभीतक	३६, १६। १२३, १२	बुधयोषा	३००, ७
बिभीतकतश्	२४१, १	बुधयोषित्	६६, २
बिम्ब	४०, ५। २१६, ७। ३०८, १०	बुधान	१६६, १२
बिम्बजीविन्	२२, २०	बुधित	१४६, ५। १८१, २
बिम्बा	१२०, १७	बुज	८०, ७। ८३, १। १४६, ५। १५०, ४। १५३, १५। १६५, ६। १४। १८१, १। १८७, २। १६४, ८। २७६, १
बिम्बिका	२८६, ८। २८८, ६	बुजदेवताकार	३०५, १०
बिम्बिकाफल	२१६, ७		
बिम्बी	४६, ५		
बिज	६, ६। १८२, १५। २६७, १२। ३३१, ६		
बिलेग्रव	६, १८। २४८, ११		

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
बुद्धदेवताभेद	२५५,	६	बैदालव्रतिक	८६,	१०
बुद्धविम्ब	२३५,	१०	बैम्बिक	२२,	२०
बुद्धभेद	३०,	१६	बौद्ध	११७,	१०
बुद्धमन्त्र	११२,	१०	बौध्य	३७, १० । ५०, २ । ५३, ३	
बुद्धि	८५, ७ । १६४, ११ ।		ब्रह्म	१८८, ५	
१६५, ११ । २३८, १० । ३१६, २ ।			ब्रह्मचर्यक	२४६, ११	
३४६, २ । ३४७, १			ब्रह्मचर्यादि	२२८, २	
बुद्धिभेद	५६, ८		ब्रह्मचारिन्	८५, २० । १०७, ६	
बुद्धिसत्	१५७, १		ब्रह्मण्य	२४४, ६	
बुद्धिसम्पत्ति	२२८, १६		ब्रह्मदाह	६, ६ । २४४, ६ । २६८, १	
बुध	१७३, ११ । १८८, ६		ब्रह्मदिन	२१०, ३	
बुधक्षा	१८२, १४		ब्रह्मन्	२, ११ । ४८, २२ । ५८, ८ ।	
बुध	२८६, ६		८२, १ । २०६, ७ । २०७, १३ ।		
बृहत्	१४६, ६ । ३४३, ७		२०८, १३ । २१७, ६ । २१६, ११ ।		
बृहत्तिका	३६, १७ । २३३, ११		२२४, १६ ; १७ । २६३, ५		
बृहतो	४७, १७ । १४६, ६		ब्रह्मपुरुष	२६५, ७	
बृहद्भाषु	१६६, १४		ब्रह्मबन्धु	१८५, ११	
बृहन्नला	३१३, २०		ब्रह्मयोषित्	२८३, ४	
बृहस्पति	३१६, ६		ब्रह्मसक्ति	२२४, १८	
बृंहित	१४६, ५		ब्रह्मसर्प	३१४, ८	
बोध	१६६, १३		ब्रह्मसङ्घात	११३, १८	
बोधक	२३, १ । ३०, २		ब्रह्मसाधु	२४४, ६	
बोधकर	१४, १४ । ४२, १६		ब्रह्मसुत	२८०, २०	
बोधन	१४६, १३		ब्रह्माणो	११३, १७	
बोधनो	१६६, १३		ब्राह्मण	७६, १६ । ११३, १८ ।	
बोधवत्	१४६, ८		१७१, १० । ३२२, २		
बोधि	१८१, ४		ब्राह्मणत्व	२४४, १०	
बोधित	१४६, ८		ब्राह्मणयोषा	११३, २०	
बोधिनी	१४६, १४		ब्राह्मणसंज्ञति	२४४, १०	
बोल	६८, १ । १०६, ६		ब्राह्मणी	११३, १६ । १२३, ११ ।	
बैजिक	२२, २०		१३०, १७		
बैदालिक	१८, १६		ब्राह्मण्य	२४४, १०	

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
ब्राह्मी	१७०, १७। २२४, १८।	भञ्जक	१३०, ३
	३२१, १८	भट	८६, १
भ		भटिञ	२७६, १८
भ २१८, १। २६२, २। ३३४, १३		भट्टारक	३६, १७
भक्त १३०, ४। १४३, ७। १८६, ३।		भट्टिनी	१६६, १६
१६१, १४। २१२, १०। २५२, ६		भक्ति	१४६, ११
भक्तिसम्भूत	७४, १३	भगटाको २३, ३। ६६, १। ३११, ६	
भक्तिसिक्थ २७५, ७। ३०७, १४		भगद	६१, १४। ६८, ६
भक्तिसिक्थक	२१, १७	भगदक	२३, ३
भक्ति	१३०, ३	भगहन	१६६, १५
भक्तिमत्	१५६, १६	भगिह	३५, १३
भक्तकार	२६७, १०	भगिहो	२७७, १
भक्त्याग	१११, ६। २१८, ६	भग	१७३, १६। २१८, ६।
भक्त्यागिह	१४२, ११		२५७, १४। १५
भक्त्यान्तर	१८८, ७	भद्रकाली	३१३, २
भक्षित	१४४, १६। १४६, १२	भद्रदास	२६१, ६
भक्ष्य	५०, १०	भद्रपणी	१२०, २०
भक्ष्यकार	३४, ७। ४४, १६	भद्रमुक्त	६, ४
भक्ष्यभेद २६, २०। ३६, ८। ८६, १६।		भद्रा	३०४, १४
२००, ३। २६१, १६		भद्राकरणा	८६, १३
भक्ष्यविधेय	२३४, ११	भद्रादि	१८२, ७
भग ६०, ११। ६५, २०। १८४, ३		भम्भराणी	६४, १८। ३१३, ३
भगवत्	१६३, १७	भय २१४, ३। २३०, ७। २३७, २०।	
भगवती	१६३, १७	२४७, १७। २५०, २	
भगिनी	७, ६	भयङ्कर	३६, १८। २६१, ६
भगिनीपति	२३, ४	भयदर्शक	२३, १७
भग १०७, ४। १५३, ८। १८८, ६		भयध्वनि	२१६, ६
भङ्ग	१३०, ३	भयरक्तक	१६७, ७
भङ्ग ६०, १०। ७७, ८। २२२, ६।		भयवर्जित	६, ११
२७४, ११		भयानक	३६, १८। १००, ७।
भङ्गा	२०५, १६	२२५, २। २५३, १२। ३०२, २	
भङ्गर	५, १२	भर	२५७, १३

शब्दः	पृ०	पं०
भरुण	१३०, १० ; १२	
भरुणागर्भ	२७४, ४	
भरुणी	११४, १ । २४८, १८	
भरुत	१४६, ६	
भरुतपुत्रक	५२, १७	
भरित	१४६, ११	
भरु	२५७, १४	
भरु	५०, २० । ११६, १५	
भरुर्षा	७४, १६	
भरुर्षित	१४६, १३	
भरुर्ग	८६, २ । १६६, १७	
भरुर्जित	२७६, १८	
भरुर् १२५, ११ । १३०, २ । १४४, ८		
भरुर्दारक	५०, १४	
भरुर्दारिका	५०, १४	
भरुर्न ६८, ४ । १४५, १२ । २१२, ४ । ३४२, १२		
भरुर्षित	१२८, ८ । १५८, १३	
भरु	२६६, ६	
भरुत	३४७, ८	
भरुतक २०, १६ । २८, ६ । ३६, १६ । ५६, ४ । १६४, १४ । २८४, ३ । २६६, १०		
भरु	२६६, १६	
भरु ७४, ४ । २६६, ६ । ३३०, ५ । ३४५, ४		
भरु	२१७, १८	
भरु १४५, १३ । १६६, १५ । २६६, ८		
भरुनी	२६४, ५	
भरु	२३, ४	
भरु १०६, १६ । ११४, ४		
भरु	२७६, १७	

शब्दः	पृ०	पं०
भरु	११४, ४	
भरु २३, ४ । २३६, १२ । २३८, १		
भरुत	२३, २ । १४६, ११	
भरु	५२, ११ । १६४, २० । २५७, १३ । २७४, ११	
भरुध्यापक	१६४, १६	
भरु	२३, २	
भरुत	३१३, १	
भरु १३०, ११ । १४६, १२ । १५४, २		
भरुट	६०, ३	
भरु	१३०, ६	
भरु ६०, १४ । २१२, १३ । २४८, ३		
भरुघेय	६०, १४ । २४८, ३	
भरुसङ्कटन	१८२, ४	
भरुनेय	२१२, १३	
भरु	२३८, ३ । २४२, १० । २४८, ३ । ३१६, १६	
भरुवर्जित	२७२, १०	
भरु	१६६, १७	
भरुनान्तर	११४, १५	
भरु	१०६, १६	
भरु ६८, ५ । १७४, ५ । २६८, १		
भरुभेद १४, २० । ७६, १७ । ६४, ६ । २६७, ५		
भरुवपन	२१२, २	
भरुविशेष	८, १६	
भरुगार	७६, १०	
भरु	२७७, १ ; २	
भरु १२७, १७ । १३०, ६		
भरु	२५८, १	
भरुभव	२५८, १	
भरुमात्र	३३६, १७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
भानु	१६६, ७।	१८८, ७।	भावदर्शन	२४७, ५	
	१८०, ५।	२४४, १२	भावन	१८६, १८	
भानुज		७६, ४	भावसूचन	३२३, २	
भानुसुत	१६६, १४		भावाट	६०, २	
भाम	२२५, १		भावित	१४६, १६। १५२, १५।	
भामा	२२५, १			१५६, १४	
भार	१८४, १। २५०, १३; २०		भाविन्	२३८, १	
भारत	१४६, १०		भाविवस्तु	२७६, १८	
भारतादि	३३१, ३		भावुक	२३, ४	
भारती	७२, १। १०७, ११।		भावक	१८८, ५	
	१४६, १४। २२४, १८।		भाषणाच्च	२३४, १	
	२५०, ४। २८६, १८		भाषा	२४६, ४	
भारद्वाज	८०, ७		भाषाभेद	३२८, १६	
भारद्वाजी	८०, ८		भाषाभट्टशुलक	३३६, १	
भार्यकृ	४२, ३		भाषित	१२५, २। १३७, १०।	
भारवह	१०२, ६			१४६, ११; १७; १८	
भारह्वारिन्	२३, ८		भास्	१२५, ७। १२७, १८	
भारिक	२३, ८		भास	३३५, ११	
भार्गव	२३३, १४। ३२१, ८		भासन्त	१४६, १५	
भार्गवी	३२१, ६		भासपक्षिन्	१४६, १५। १५४, १०	
भार्गी	८६, ६		भासित	१४६, १८	
भार्गी	७०, ८। ७६, १३		भास्कर	७३, १०। १४१, २०।	
भार्या	१८१, ११। २४०, १३।			१६४, ३। २१०, ६। २१२, १३।	
	२५५, १४। २६७, ७			२२७, १५। २६४, १०। २७७, ३	
भार्याटिक	४०, १		भास्करव्यक्तदिष्ट	११८, २	
भार्यानिर्जित	४०, १		भास्करार्थगात्रय	२००, ३	
भार्याव	२७७, ४		भास्कर	३०५, १५	
भाज	२६६, १०		भिक्षटा	१८, १०	
भाजात्र	२३, ६		भिक्षा	३४६, २; ३	
भाव	१८६, १५। ३३२, २०।		भिक्षित	१४६, १६	
	३५७, १६		भिक्षितवस्तु	३४६, ३	
भावक	६०, २		भिक्षुक	२२, १०। ३४५, १४	

शब्दः	पृ०	पं०
भिक्षुको	१७४, ७	
भिक्षुमात्र	२०, ७	
भित्ति	१३०, ७ । २३४, ३ । ३२७, २०	
भिदि	१७३, १४	
भित्तितपत्र	२६, १२	
भिन्न	१५२, ३ । १८८, ६ ; ७	
भिधि	३२१, १२	
भीत	३४, १० । १०५, १७ । १२७, ८ ; १८ । १३०, ८ । १८७, ११	
भीति	१३०, ८	
भीम	१४३, १ । २२५, २ ; ३ । २५३, १२	
भीमक	२३, ६	
भीमज	७६, ५	
भीमसेन	३२१, ७	
भीमाशुज	१०४, ६	
भीरु	२३, ६ । ८७, ११ । १६२, ७ । २४६, १० । २५८, २	
भीरुक	२३, ६ । ३४, ५ । २६६, ११	
भीलुक	२३, ६	
भीषक	२३, ११	
भीषकनर	१७, ६	
भीषण	१११, २० । ११४, ५ । ३०२, १८ । ३२१, ११	
भीषका	११४, ५	
भीष्म	५६, १२ । २२५, २ । २४२, १७	
भीष्मक	२३, ११	
भुक्त	१८६, ३	
भुक्ति	३२५, २	
भुक्तोक्ति	१३६, ७ । २३१, ८	

शब्दः	पृ०	पं०
भुम्भ	१०३, ४ । १०८, ८ । ३०८, १	
भुज	३४१, १४	
भुजग	२४८, ११ । ३३७, १०	
भुजङ्ग	६५, ११	
भुजङ्गम	३८, १० । ७६, १६ । १०१, ५ । १६१, १२ । १६६, १५ । २६२, १६	
भुजङ्गाक्षी	१६, ३ । १८८, १८	
भुजङ्गच्छ	१००, ८	
भुजङ्गक	८६, ५	
भुजा	७७, ३	
भुजिष्ठा	२४४, १४	
भुजिष्ठा	२६, ७ । ४८, ३ । २४४, १३	
भुजिष्ठातनय	१३५, १६	
भुवन	६, ११ । १४२, १८ । १६६, १६ । २१८, ५	
भुवन्यु	२४४, १२	
भू	५८, ११ । ११२, ६ । १६१, ७ ; १८ ; १६ । २१८, २ । २२५, ४ ; २५१, १० । २६२, ४ । २६६, १२ । ३०७, १ । ३४५, १२	
भूक	६, ३	
भूकेश	३२८, ३	
भूकेशी	३२८, ४	
भूजम्बू	२१७, ६	
भूत	१३०, ८ । १८७, २०	
भूतगायक	५०, १५	
भूतनिर्मित	२३, १४	
भूतपूर्वक	५०, १६	
भूतलक्ष	३४७, ६	
भूतात्मन्	२२६, १०	
भूतादिग्रह	१२२, १३	

शब्दः	पृ०	पं०
भूतान्तर	१२६, १७।	१४६, १८
भूति	१३०, ११।	१५४, २।
		१५५, १६
भूतौक		२३, १३
भूदार		२७७, ६
भूमिम्ब	२३, १३।	१४०, १३
भूप	६१, १५।	१६६, ५। १६४, १२।
		२४०, १
भूपकक्षान्तर		६४, १२
भुमति		१३४, १६
भूपभेद	१६, ३।	१७१, १२।
	२००, १०।	३२४, ८; ११
भूपमात्र		१५६, १८
भुपयोग्य		३४४, ६
भूपान्तर		१७६, १०
भूपाल		१६३, २
भूभृत्		१४६, १६
भूभेद	२६६, ३।	३०६, १५
भूमन्	३०८, ७।	३१८, ६
भूमान		३०५, १४
भूमि	१३०, १७।	२१२, ११।
	२२५, ४।	२२७, ६। २५०, २।
	२६४, ३।	२६५, ८। ३१६, ६।
	३१७, १७।	३३५, १८। ३४१, ८
भूमिका		२३, १२
भूमिज	७६, ३।	३०८, ७
भूमिजग्रह		२६३, १२
भूमिजम्बू		२४३, ८
भूमिजा		७६, ४
भूमिनिष्पन्न		१३, १६
भूमिपति	२४६, १२।	३१३, १६
भूमिपुत्र		६७, १८

शब्दः	पृ०	पं०
भूमिभव		२२५, ५
भूमिमात्रक		२६५, १४
भूमिविकार		३२१, ३
भूमिविहारक		३०४, ३
भूमिश्रव्या		२४७, १
भूमिनाथ		१५६, ५
भूमि		२५८, ३
भूकटक		४०, २
भूर्ज	६४, १६।	१२५, १६। १६३, १८।
	१६८, १४।	२२३, १६
भूर्जतश्च		२५३, १८
भूर्जपत्र		२१६, १०
भूलता		३४, १३
भूधरा	३. ४।	११४, ७। १६७, ४
भूधराध्वनि		१५६, १५
भूधराभेद		१७२, ४
भूधरान्तर	२८, १।	१००, १४
भूधा		२२६, १५
भूधामात्र		६८, ५
भूधित	१५०, ४।	१५५, ४।
		१८३, १५
भूष्ण		१०६, १६
भूस्तया		११४, ६
भूस्त्रोट	१०, ४।	२७७, ६
भृगु		६०, १६
भृगुनन्दन		२१८, १
भृङ्ग	३६, १६।	६०, १५; १६।
	१२६, ६।	२०८, ७। २१६, ८।
		२७६, १७
भृङ्गराज	६०, १५।	८०, ११।
	३१३, ६।	३२१, १६
भृङ्गरोट		२०६, ६

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
भङ्गार	२७७, ७	भेद्यगामिन्	८६, ३
भङ्गारक	२५४, १६	भेदी	८, १। २२०, १३। २५८, ५
भङ्गारका	१७, ६	भेद्यहा	१००, ६
भङ्गारी	२७७, ७	भेल	२६६, ११
भङ्गिगण	३००, १२	भेलक	२६५, ६। ३१७, ६
भङ्गिन्	६०, १७	भेयज	३६, ७। ६१, १२। २३६, १२।
भट	१३०, १२		२५८, १२। ३२१, ५
भटि १०६, ७। ११४, २। १३०, १०।		भेयजनिर्माण	१३२, १०
१२। १४३, ६। २३८, ४।		भेयजान्तर	८६, १६। २६२, १७।
	३४६, २		२६६, १२
भटिजीविन्	६३, ६	भैक्षहारिन्	२३, १०
भटिमुज्	२६८, १	भैरव	२८६, १६। ३२१, १०
भट् ४३, १। ६३, ३। ११०, ६।		भैरवभिदु	२८८, ११
१३०, ४। २३६, १। २३८, ४।		भैरवी	३२१, ११
२८६, ७। २६३, ६। ३३५, ८		भोग	६०, १८। ६६, ६। ३२७, १५
भट्चर्च	२४, १०	भोगवती	१६३, १८
भट्चा	२३८, ४	भोगवत्	६०, १८
भट्श १०६, १। २६४, १८। ३०३, १४		भोगशाजिन्	६६, १२
भट्शखी	१००, ६	भोगिन्	६०, १८
भट्शान्य	७७, १०	भोगिनी	१६६, २०
भट्टामिष	४०, २	भोग्यवस्तु	३३१, १५
भट्टि	८६, २	भोजन	७, १६। ११६, १७।
भेज ६, ३। ३१, १२। ६२, १।			२६४, २०। २८८, १७
६५, १। २६२, १०। २७२, १४।		भोजनपात्र	३०१, ५
	३१७, ६	भोजित	१४२, ६। १४३, ११
भेकी	३००, ३८	भौगिक	११०, १८
भेद ६०, ११। १०७, ८। १२१, ६।		भौतिक	२३, १४
१७३, १५। १८२, ४। २६४, ३।		भौम	७६, ५। १५१, १७। २२५, ४।
	२७४, १७		५। २५१, ३। २५३, १३
भेदक	१८, १३	भौरिक	२३, १४
भेदि	१७३, १४	भञ्जुरी	२७२, १
भेदित	१४६, १६	भञ्जवत्	१५५, २

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
अम	१७२, ८ । २२४, २०	मकरन्द	१७६, १
अमग	१११, ६ । ११४, ४ । १३०, ६ । १५६, ६ । १८३, ८ । २०२, १ । २२४, २० । २८०, १३	मकरालय	२७७, १७
अमगो	११४, २	मकुर	२७७, १२ ; १३
अमर	२७६, १७ । २७८, १६ । २८१, १० । २८५, ५	मकुष्ठ	८४, १५
अमरक	३८, १८ ; २०	मकुष्ठक	४०, ११
अमरालक	५०, १५	मकुलक	४०, १३
अमवत्	१४८, १३	मक्षिका	१०४, १ । २७८, ८ । ३१३, ३
अमित	१४८, १२	मख ५४, ३ । ५७, ५ । १२५, १० । १६५, ४ । २२८, ८	
अष्ट	१३४, ८	मखज्जताशन	२८७, १३
अष्टयव	१८७, १६	मखान्तर	११६, २२
आजित	१४८, १७	मगध	१८३, १६
आह	१७५, ७ । २७२, ११	मगधोद्भव	१८३, १६
आना	१३०, ५ । १४८, १७	मम	१८८, ८
आन्ति	१३०, ४ । २२४, २० । २२८, १७	मङ्गि	१३०, १५
आन्तिहोन	१४६, १	मङ्ग	१३०, १५
आमक	२३, ७ ; ८	मघ	६८, ७
आमर	२७७, २	मघा	६८, ६
आमित	१४८, १७	मघी	६८, ६
आह्व	३३३, १६	मकुल १२, १७ । ४१, ४ । ४८, ११ । ११०, १ । १३३, १४ । १५७, २ । १६७, ६ । २५७, १६ । ३०८, ७ ; ८	
अ	८८, १२	मकुलकर्मन्	४०, १०
अगा ८८, १० । १०६, २० । २७८, ८		मकुलकारिन्	२४४, १८
अमध्य	७१, ५ । १७३, १३	मकुलद्वय	२८, १३
अमध्यगतं	१०३, १०	मकुलपाठक	५२, १८
अक्षयचर्मन्	२६, १७	मकुलश्लोक	१७३, ६
म		मकुलसूच	४४, १७
		मकुला	३०८, ८
म	२२२, १ ; २	मकुलाई	१६८, १
मकर	२७८, १		

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मधुहव	१२१, २।	२८७, ७	मध्यग	२२८, ११	
मधुह्रम	२३, १८।	४०, ८। १८१, ४	मध्यदेश	२२८, १२	
मधुप	२४५, १८		मध्यप्राप्त	१५८, ८	
मधुपर्क	४०, १४		मध्यम	२२८, ११	
मधुपर्णिका	५०, १८		मध्यमन्त्र	१८६, ८	
मधुपर्णी	२३, १८। १२१, १।		मध्यमादि	२६१, १५	
	२६७, १६		मध्यवर्तिन्	११३, १	
मधुभिद्	२७७, २		मध्यस्थपूज्य	८३, १७	
मधुमक्षिका	२६३, २		मध्यान्तर	२३८, ७	
मधुमात्र	२६३, ४		मध्यभनन्धन	२३३, ११	
मधुमास	१५, २०		मध्वासव	४०, १६	
मधुयष्टि	११, ४		मनप्रज्ञा	४८, १८। ५१, ३।	
मधुर	२७८, ११। ३३६, ५			८८, १२। ३०६, १२	
मधुरक	४०, १२		मनस्कार	२८१, २०	
मधुरसा	३३८, १२		मनस्तुष्टि	१४६, ६	
मधुरा २७७, ८। ३१८, ८। ३३५, १३			मनागर्भ	२५५, १२	
मधुरिका	२५४, ८		मनागिष्ट	२५८, ११	
मधुरिकौषधि	३३०, १२		मनित	१५०, ४	
मधुलिङ्	५०, १७		मनोधा	१७४, ८। ३३३, २	
मधुली	२७७, १०		मनोधिन्	१३२, ८। ३३२, ३	
मधुविशेष	२६३, ४		मनुज	७८, ६। २५६, ६	
मधुव्रत ६०, १५। ८०, ११। ११४, ४			मनुपत्नी	१६५, ३	
मधुशर्करा	३२१, १४		मनुवंश	३२१, १६	
मधुश्रियु	२८१, १८		मनुष्य	१३०, १३	
मधुश्रेणी	४०, ८		मनुष्यतीर्थ	२३३, १३	
मधुष्टोक	१७१, १६		मनोग	६५, १३	
मधुसूदन	१८६, १६। २०८, २		मनोज	७८, ५	
मधुष्मिष्ट	१६८, १५		मनोजव	३०५, २०	
मधुलक	४०, ८		मनोज्ञ ५३, १३। ६८, ८। १२।		
मधूलिका	४०, ८। ४०, ११		१५०, ७। १५४, १७। १७४, १४।		
मध्य ८३, ८। २०३, ८। २३८, ८।			२१५, १। २२१, ८। २४८, ३।		
	२६४, ४		२४०, १८। २४१, २। ३४६, ६		

शब्दः	पृ०	पं०
मनोवृत्ति	२४७, ६	
मनोहर	२७६, ४ । २८४, १० ।	
	२६१, १६	
मनोहरगन्ध	३१२, १७	
मन्त्र	१३०, १३	
मन्त्र	२५८, ६	
मन्त्राणा	२२६, २	
मन्त्रतन्त्रादि	११०, ६	
मन्त्रबीजाक्षर	५६, १	
मन्त्रभेद	२८४, ६ । २८६, २० ।	
	३३६, ११	
मन्त्रवेष्टनम्	८६, ८	
मन्त्रसंयुक्त	१५०, ५	
मन्त्रित	१५०, ५	
मन्त्रिन्	१६६, १७ । १६८, १७ ।	
	२४२, १ । २५८, ७	
मन्त्र	७६, ८ । १६६, ७	
मन्त्राग	१६७, ५	
मन्त्रागद्वय	१६७, ५	
मन्त्रागसाधन	२१, २०	
मन्त्राग्री	१६७, ५ । २६७, १८	
मन्त्रार	६४, १५ । २७७, १८ ; २०	
मन्त्राग्रेल	२७७, १४	
मन्त्राग	१३, ३ । ५५, १४ ।	
	६७, १३ । २७७, १८	
मन्त्रागद्वय	२७५, १५	
मन्त्र	५, ६ । ७६, ४ । ६६, १० ।	
	१७४, २ । १६६, १३ । २२३, १८ ।	
	२६१, ६ । २७७, १५ ; २०	
मन्त्रागमिन्	६३, १३	
मन्त्र	२७७, १४	
मन्त्रादि	३४७, ५	

शब्दः	पृ०	पं०
मन्त्रार	२७७, १५ ; १६	
मन्त्रारपादप	२७७, १४	
मन्त्रार्क	२४, ५	
मन्त्रिर	११७, १८ । २०१, ८ ।	
	२१६, १० । २६०, १ । २६४, १२ ।	
	२७७, १७	
मन्त्ररा	२७८, २	
मन्त्रोष्ण	११४, १०	
मन्त्र	२५८, ८	
मन्त्रवत्	१५०, ५	
मन्त्रित	१५०, ५	
मन्त्रय	१७०, १३ । २६५, १० ।	
	२७८, १८	
मन्त्रा	२३८, ५	
मन्त्र	२३८, ८	
मन्त्र	२३८, ६	
मन्त्र	२३८, ४	
मन्त्रक	४०, ६	
मन्त्र	५५, ६ । ३३६, ४	
मन्त्र	२, १२ । ५४, १४ । ६५, ३ ।	
	१००, १५ । १६०, ६ । २७८, १०	
मन्त्रक	२६, ६ । ३५, ५ । ४०, ७ ।	
	४२, ६	
मन्त्रसमूहक	२७८, १४	
मन्त्रक	२३, १६	
मन्त्रकत	६६, १३	
मन्त्रा	१३७, ३ । १४४, १२ ।	
	१४७, २ । २३८, १३ । ३१६, १	
मन्त्रागमन	२३७, १३	
मन्त्रागमन	१६६, १०	
मन्त्रवत्	१७६, १	
मन्त्रा	३३६, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मरिच	६४,	१३	मलन	१६७,	२
मरीच १२, ११। ७३, ३। १०४, ७।			मलपू ४, ७। ५२, ५। २६०, १०।		
१०६, ११। २२६, १३			३१२, २०		
मरौचादि	३३, १४		मलभेद	२५८, १४	
मरौधि	७३, ४		मलमोचन	६६, ५	
मरौणिका	४०, १३। १२१, ४		मलय	८६, ३। १०२, ११।	
मख	३०३, ६		२४४, १४		
मखत्	१५०, १। १६५, ११		मलयज	११६, १२। २६१, ३	
मखदन्तर	३६६, ११		मलयपर्वत	२८७, ६	
मखदेश	३१६, १६		मलयोद्भव	१६३, ७। २२१, १३।	
मखवक	४०, ३। २१४, ६।		३१०, १०		
२७५, ११। ३१२, १५			मलयोद्भूत	२२७, ४	
मखला	३०८, १४		मलविस्मर्जन	२६५, २०	
मर्कट	१७७, १६		मलहोन	१५७, १५। ३०६, ६	
मर्कटक	४०, ६		मलिन	१४, ७। ३३६, ११	
मर्कटजाल	४३, १७		मलिनमुख	५८, ५	
मर्कटतिन्दुक	१६३, १२		मलिनो	१६७, ३	
मर्कटयोधित्	६०, ४		मलिन्युष	७३, १२	
मर्कटवासक	१८५, २		मल्लो	२७६, २	
मर्कटो	६०, ४। २६५, १		मल्लोमन	३३६, ११	
मर्जु	७७, ४		मल्ल	२७७, १६। २६६, १३	
मर्ह	३२७, ५		मल्लनाग	६७, १६	
मर्हन १६२, ३। १६७, २। २०६, ६।			मल्लभेद	२१२, ८	
३३०, १६			मल्लरक्तबन्धन	८०, १३	
मर्मन्	२५०, ६		मल्लिक	२४, ३	
मर्मर	२७८, ५		मल्लिका	२४, २; ३। ८६, ६।	
मर्मरी	२७८, ६		१२१, १७। २००, १३। २४७, ११		
मर्यादा	५४, ५। ११३, १।		मल्लिकाच्छदन	३१०, १३	
१३४, १३। ३४२, १२			मल्लिकाभिद्	१५७, ८	
मर्यादिन्	८२, १२		मल्लिकाभेद	३७८, १६	
मल	२६६, १२		मल्लो	२०६, १८	
मलदूषित	१५१, १। २६६, ६		मल्लो	३१३, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मशक	२३, १७ ; १८		महाकुल	३५, १०	
मशकाचरो	१५, १		महाघोषा	३३४, ११	
मशकौ	२३, १७		महादेव	२१६, ७ । २५६, ४ ।	
मश्री	३२४, १३			३१३, ४ । ३२४, ७	
मसि	२६६, १७		महादेवी	३२४, ७	
मसिमणि	१७६, ३		महाधन	२०५, १४	
मसुर	२७८, ४		महानत	३३६, १०	
मसुरा	२७८, ३		महानाद	१७८, १८	
मसुर ४०, १० । २०६, १ । २७८, ४			महानील	३१३, ८	
मसुरक	२४४, १७		महापद्म	२३१, ७	
मसुरा	२७८, ३		महापोटगल	३१४, २०	
मसृण	१११, ८ । ११४, ७		महाबला	३१३, ६	
मसृरिन्	५०, २		महाबुद्ध	१२४, ४	
मस्तक	६८, १० । २६१, ७		महामात्र	१६५, १२ । २६१, १४	
मस्तकलङ्घ	५०, १७		महामारी	२३, १६	
मस्तिष्क	२४, ४		महामीन	३२२, १	
मस्तु	६८, ६		महामुनि	२०५, १७	
मस्तुलङ्क	२४, ४ । ५०, १७		महामृत्य	६६, १४ । ७०, ५ ।	
मह	३१७, ११ । ३१६, ७ : ८			२०५, १४ । २४८, ७	
महन्	१६६, ५ । २५३, २ । २६५, १३		महामेदा	३२८, ६	
महतो	१४६, ८ ; २० । ३१७, १७		महारजन	२०७, ३ । २२०, ६	
महत्तर	३७, १३		महागल	१२१, २ । ३३६, ६	
महदादिक	१३६, १२		महागज	८०, १२	
महल्लिका	२८३, १७		महाराजिक	५०, १८	
महल	३४१, ६		महार्घ	७०, ५ । २४८, ७	
महाकण्ठ	७१, ८		महालय	२४८, ४ ; ५	
महाकण्ठ	१६५, ११		महावीर	२६१, ११ ; १२	
महाकाल	११, ७ । ३६, ५ ।		महाशङ्ख	५७, १३	
	२६६, २ । ३१३, ३		महाशालु	४४, १२	
महाकालगण	३०, १६		महाशूनी	२६१, १६	
महाकालपण	६२, ६ । ३१३, ११		महालङ्का	१६०, १३ । ३४४, ११	
महाकिष्क	२७, ३		महासेन	२०५, १५	

शब्दः	पं.	पं.
महासैन्यपति	२०५, १५	
महासैन्य	१७८, १८	
महिषा	२३, १५	
महिषा	६३, १८ । ३०८, १५	
महिष	२१२, १ । २१७, ८	
महिषी	३३३, २	
महिषीक्षीर	१२, १८	
महिषीरक्षक	२७५, १७	
महिषीशिशु	३४२, ७	
मही	३४१, ८	
महीधर	३१६, १३ । ३४५, ४	
महीध्र	२७७, ८ । ३०१, ३	
महीप	२८८, ६	
महीपति	८०, १२ । १४८, १६ । २५४, ११	
महीपतिविशेष	१५८, १८	
महीपाल	१३३, १७ । २७३, १३	
महीबह	५८, १८ । १७८, ४ । ३०६, ८	
महीष	२८८, ११	
महीसुत	३१, ८ । ६५, १७	
महेन्द्र	३८, १५ । १५४, १० । २५८, १६ । २६०, १८ । २८१, ५ । ३१३, १५ । ३२२, ६	
महेन्द्रपताका	१६४, १३	
महेश	१६०, २	
महेशगणभेद	५५, ४	
महेश्वर	१७, १४ । ४२, १७ । २१४, ६ । २५७, ११ । २८८, १६ । २८१, १७ । ३४४, १	
महीक्ष	२८, ८	
महीत्यक्ष	१६१, १० । १७८, ४	

शब्दः	पं.	पं.
महीत्यात	१६४, ३	
महीत्यव	१२, १६	
महीदधि	२७१, ६ । २८४, १०	
महीदध	१२८, ५ । २४८, ६	
महीदर	२८१, १० । ११	
महीर्मि	३०३, ८	
महीमध	१८५, १२	
मा	२२२, १	
माङ्गल्यमय	२५, १८	
मांस	३२६, ५	
मांस	१४८, १० । २७८, ८ । २८८, ८ । ३०६, १३ । ३३५, १२	
मांसकील	१७५, ३	
मांसपिच्छ	२६, १५	
मांसरस	३३६, ५	
मांसवर्जित	३०२, ४	
मांसासिन्	१७५, १२	
मांसिका	१६३, ६ । २१६, ७ । ३२०, ४	
मांसो	१०, १२ । ११६, ७ । १७६, १३ । १८३, १८ । २६२, १४ । ३०५, ७ । ३०६, ५ । ३१३, १२ । ३३५, १३	
माकन्द	१७७, ५	
माक्षिक	२४, १७	
मागधी	१८३, १७	
माघ	२१०, १२	
माघ्य	१७२, ८	
माघक	३०८, १७	
माठर	२७८, १२	
माठि	१०२, १	
माणवक	४०, १५	
मानि	१०७, १	

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
माखिन्ध	४९, १६	माजी	२५८, ८
माखिमय	३२२, २१ । ३२४, १२	माघव	३२१, १२
मातङ्ग	६०, १ । ६५, १४ । १७४, १५	माघवक	४०, १६
मातङ्गवेदी	४१, २२	माघवी	१३१, १६ । १५२, १६ ।
मातङ्गी	६५, १४ । ६६, ११		३२१, १३ ; १४
मातङ्गिभेद	३४३, १	माधुरी	२७८, ११
मातङ्गिपुत्रक	५५, ४	मान	६, ६ । ११८, १६ । १३०, १६ ।
मातामङ्गल	३२६, १५		१८८, ६ । २५८, ६ । २६७, १७ ।
मातुल	२४, ७ । २०५, १६ ।		२६८, ६ । ३०४, १५ । ३३१, १ ।
	३०८, १५		३३५, ३
मातुलम	१६२, ५ । २७३, ७	मानकट	१३०, १६
मातुलानी	२०५, १६	मानपादवराटक	१६२, १०
मातुलाष्टि	२०५, १८	मानप्रभेद	६३, ४
मातुलिक	६७, १७	मानप्रभेदक	२५२, १४
मातुलुङ्ग	६७, १७	मानभेद	४, ८ । ७, १७ । ६६, ८ ।
मातुलुङ्गी	७८, १४		१०६, २ । ११२, ६ । १६६, ३ ।
माट	७, १० । २४, ६ । १३०, १६ ; १७ । १६३, १६ । २१५, ७ ।		२४६, ६ । ३३०, ७ । ३४१, १४
	२३२, १ । २५६, १	मानव	३२१, १५ ; १६
माटका	२४, ६ । १६७, ७	मानवती	१६७, ६
माटकाभेद	२६७, १०	मानविशेष	३, १४ । ४, १७ ।
माटप्रभेद	१५१, ३		३२७, २०
माटभाट	३०८, १६	मानसंस्तुत	१५०, ६
माटभिद्	२६६, ४	मानस	२४६, ११ । ३३१, १८
माटभेद	२२१, ७	मानसौकस्	३०, ११ । ६४, ३
माटबाचा	४४, १७	मानजीन	१६६, ६
माटवंश	३२६, १५	मानान्तर	६६, १३
माटवपस्या	२३५, १८	मानार्थक	६७, १६
माचा	२५८, ६	मानिनी	१६७, ६
मात्सर्य	६१, १५ । २७८, ८ ।	मानुषाक्षि	५७, १३
	३४१, ४	मान्य	१३४, ७ । २३४, ६
माचुर	२७८, ११	मापति	१५०, ६
		मापित	१५०, ६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
भामक	२४, ७		मार्गिन्	६१, ४	
भाय	२३८, १०		मार्जन	१८७, ६	
भाया	८४, ४ । २३८, १० ।		मार्जार	१६, १२ । १७७, ७ ।	
	२५४, ६			२१३, १ । २७८, १३	
भायाञ्च	५०, ८		मार्जारकिर्णिका	५२, १८	
भायावज्जलक	१७, १२		मार्जारसङ्गत	२४८, ८	
भायूर	२७८, १४ ; १५		मार्जारीय	२४८, ८ ; ८	
भायूरवाच्	४, ३		मार्त	१३०, १८	
मार	२५८, ११		मार्तण्ड	१००, ८ । १७८, १६	
मारक	१४, १५		मार्तव	३२१, १७	
मारण	२५८, १२		मार्दव	३८, १२ । ३२१, १७	
भारतखणी	२६८, ८		मार्ध	३३०, १८	
भारि	२५८, १२		मार्ष्टि	१८७, ६	
भारिष	३३०, १८ । ३३३, ४ ; ५		माल	२८८, १४ ; १५	
भारिषा	३३३, ४		मालक	२४, ११	
भारो	२५८, ११		मालती	१२६, २०	
भारोच	७३, ५		मालव	३२१, १५	
भारोचो	७३, ६		माला	६, ४ । २४, ८ । २८८, १४	
भाखड	१००, ८		मालाकार	२८१, २०	
भाखत	६२, १४ । ६३, ७		मालाभेद	४१, ७	
भाखतसङ्घ	३०८, १२		मालिक	२४, ८ । २८१, २०	
भाखल	३०८, १४		मालिकयोधित्	१८७, ७	
मार्कव	८०, ११ । ३२१, १६		मालिनी	१८७, ७	
मार्ग	६१, ३ ; ४ । ८६, १० ।		मालु	२८८, १६	
	१००, ८ । १२६, ५ । १३५, २ ।		मालुघान	२०५, ८	
	१४८, २		मालुघानी	२०५, ८	
मार्गक	२५, २ । ५८, ७ । ११४, ११		मालूर	३३, ८ । ३७, ५ । २०८, ४ ।	
मार्गदूषक	५०, १			२४५, १४ । ३१०, ८	
मार्गघेनु	२०५, २०		माल्य	१३, १८ । २५, १७ ।	
मार्गलक्षण	३४६, १४			२३८, ८ । २८८, २०	
मार्गशीर्ष	३३४, १३		माष	३३१, १	
मार्गनुसारिणी	१०८, १४		माषपर्णी	७८, ७ । १२१, ३ ।	
				१६१, ६ । ३४४, ११	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मास	६१, ३। १०२, ११।		मिसौ	२४४, १६	
११६, १२। १८२, ८। १८६, १०।			मिहिका	२३, १५। २१२, १६	
२२६, १५। २६१, १०।			मिहित	१५०, ७	
३३४, १३। ३३५, ११			मिहिर	२७८, १५	
मासचतुष्टय	१०७, १८		मौन	२४, ४। ८६, १८। १५१, ५।	
मासभेद	५५, १४। २३७, १७।		१८८, १०। २३८, ७। २८१, ५।		
	२५८, १		३०४, १८। ३१२, १६। ३२१, २०		
मासविशेष	८३, ११		मौनप्रभेद	६२, १०	
मासान्तर	३३०, १७		मौनभेद	७३, ८। ८१, २।	
मासार्द्धक	३४५, १७		१८५, १८। २१२, ११। २६८, १८		
मासिक	२४, १०		मौनविशेष	८५, ५	
माहात्म्य	६०, १३		मौनात्तो	३४६, १६	
माहिक	२३, १६		मौनादि	२८७, १८	
माहेन्द्रतुरग	३००, ६		मौनाम्नीगा	१२१, ३	
माहेश्वर	२८२, १		मुकुट	२००, २। २७६, ४	
माहेश्वरी	२८२, १		मुकुन्द	१७७, ६	
मित	१३०, १८; २०। १३८, १८		मुकुश	१७८, ८। २७७, १३	
मिति	१३०, १८		मुकुल	३०३, २०	
मितोदरी	२८२, २		मुक्त	१३१, १। ३३८, ६	
मित्र	५४, १५। १२४, १०।		मुक्तकवच	१४५, ८	
१३५, ७। १७५, ७। २५८, १२			मुक्तवसनमण्डित	२८१, १	
मित्रसम्बन्ध	२५८, १६		मुक्तसङ्ग	१४५, ८	
मिथुन	१८७, १०। ३१६, ८		मुक्ता	१०६, २०	
मिथ्याभिभाषण	१२०, १४		मुक्ताफल	३०३, १८। ३१३, १०	
मिथ्यामति	१३०, ५		मुक्तामाला	४७, २	
मिथ्यावाद	१७८, ५		मुक्ताविशुद्धि	२५५, ४	
मिद्ध	१८१, ६		मुक्तासर	२६२, १३	
मिश्रित	१४२, १६		मुक्तास्फोट	४६, ८। १३४, ३	
मिश्रया	२७७, ८		मुक्ति	१३०, २०, ३४६, ४	
मिथ	३३१, २		मुख	५४, १। ८७, ११। २३२, १२।	
मिथु	१७४, १४		२४७, ३। २५८, १८		
मिति	२५४, १०। ३३५, १४		मुखग	१८२, १७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मुखपूति	३३२, ७		२६६, ११ । ३०२, १२ । ३१६, ११ ;		
मुखम्यट	६१, २०		२० । ३३२, ४		
मुखर	५५, ७ । ५८, ३		मुनिभिद् १८५, १३ । २४५, १४ ।		
मुखरोग	१००, १०		२५०, ८ । २८३, १३ । ३२०, १४		
मुखाग्र	२५७, ६		मुनिभेद ८, ३ । ३४, १० । ७३, ४ ।		
मुखाद्यङ्ग	१८२, ५		६३, २ । ६४, १३ । १२७, १४ ।		
मुख्य	२३२, ११ । २३८, ११		१५७, १० । १७६, ११ । २०६, ८ ।		
मुख्यतप	२१८, १६		२३४, १७ । २४४, ६ । २४६, १ ।		
मुख्यानुयायिन्	१८४, १४		३११, ८ । ३१६, १८ । ३४५, १२		
मुग्ध	१८१, ७		मुनिभेषज ८१, ३		
मुचकुब्ज	१३६, २		मुनिविशेष ३२८, ५		
मुचि	७१, १६		मुनिवृत्ति ७४, ७		
मुचुकुब्ज	१७६, २		मुनिसिंह १७१, ४		
मुष्क	६८, ८		मुनीन्द्र २७६, १		
मुष्कक	२४, १२		मुन्यन्तर ५६, ११ । २४६, २०		
मुष्कन	१६७, ११ । २६३, ३		मुमुक्षु २८०, १		
मुष्का	८८, ६ । १८१, १५		मुरजध्वनि ७, २०		
मुष्कित	८८, ८ । १५२, १२		मुरजादिक १८३, २		
मुष्की	१६३, ६		मुरा २५८, १४		
मुष्कीरौ	११६, ७ । २०४, १० ।		मुर्मुर् २७८, १८		
	३३३, १५ । ३३४, १०		मुचित १५०, ८		
मुत्	८५, ६		मुष्क ६, ४ । ६६, १		
मुद् ३२, ५ । १२६, ११ । १३१, २			मुष्कक १०५, १४		
मुदिह २७८, १७			मुष्कवृत्ति ३४६, ४		
मुद्ग ४०, ११ । ६१, ५			मुष्टि ८६, ४		
मुद्गपर्णी ७६, ८ । ३४१, १८			मुष्टिमेघटणादि ६७, १०		
मुद्गर ११२, २ । २६६, ७ ।			मुसल ५६, ८ । २६३, १२ ।		
	२७८, १६		३०४, १६ । ३०८, १८		
मुनि ४, १५ । ४३, ६ । ६०, १७ ।			मुसलाग्र २१६, ८		
६५, १२ । ८०, ८ । १२५, १० ।			मुसली ४८, १० । ४६, २		
१४६, ६ । १७६, २ । १८८, ११ ।			मुस २५७, १६ । २७०, ५		
२२८, १६ । २४२, ६ । २६६, १६ ।			मुसक ६०, २ । ७६, ७ ; ८ ।		
			१७२, ३ । १७६, ६ ; ७ । २७३, १६		

शब्दः	पृ०	पं०
मुक्ता	६६, ७। १७८, ८। २३२, ७।	
	२५३, ३। २७५, १५। २८८, ८	
मुष्टिर	२७८, १७	
मुञ्जस्	३४१, १	
मूक	५, ५। ५५, १	
मूठ	५४, ३। १०२, २। १५०, ७।	
	१८१, ७	
मूत	१३१, २	
मूत्र	१६७, ११। २५८, १४	
मूषित	१०२, १६	
मूर्ख	७, ३। २२, १७। ३०, १४।	
	३२, १५। ५४, ३। ८२, १।	
	८७, ११। ८३, १८। ८७, ८।	
	१६६, २। १७४, २। १८६, ७।	
	२०५, १३। २१८, ११। २७५, १३।	
	२७८, १७। ३२८, ३। ३३१, १	
मूर्च्छन	३२७, १४	
मूर्च्छना	३४१, १०	
मूर्च्छा	२२२, १३। २४३, १४	
मूर्च्छाल	१३१, ४	
मूर्द्धित	१५०, ७; ६	
मूर्त	२६, १। १३१, ३; ४	
मूर्ति	१३१, ३। २३३, १३	
मूर्तिभेद	१०६, १७	
मूर्तिमत्	१३१, ३	
मूर्त्यन्तरप्रसिद्ध	२२, १२	
मूर्धज	२७०, १६	
मूर्धन्	२६६, १८	
मूर्धाभिषिक्त	१६६, १६	
मूर्धावसिक्त	१६६, १८	
मूर्धा	१२०, १७। १८२, १३।	
	२८६, ८; १२। ३१७, १।	
	३१८, १६	

शब्दः	पृ०	पं०
मूर्धिका	१११, २। ३३६, १२	
मूर्धौ	४०, ११। ६०, ७	
मूल	४१, ८। १११, ५। १८८, ६।	
	२६६, १६; १७। ३४४, ७	
मूलक	२४, १२। २७५, ६	
मूलद्वय	३१७, ६	
मूलद्वयवृद्धि	२६५, १०	
मूलद्वयापचय	२१, ४	
मूलद्वय	२३५, ७	
मूलोपान्त	२२, ८	
मूल्य	६६, ३। १०६, ६। १०७, १०।	
	१३०, १०। १८६, ५। २३८, १३	
मूषक	१३, २। ३२, ७। ५३, १०।	
	७०, १। २४८, ११। २६५, १६।	
	३१६, ६। ३३१, ७	
मूषकयोषित्	१८७, ६	
मूषपणी	६८, १०	
मूषिक	८६, १२। १७१, १४	
मूषिका	२७२, ११	
मृग	४, १५। २१, १०। ६१, ५; ६।	
	११२, १। १४८, १७। १५१, ५।	
	२२३, १५। २३८, ४। २५६, ३।	
	२७०, १०। २८१, ३। ३०२, १०	
मृगजालिका	५०, १६	
मृगद्वया	४०, १३। १२१, ४	
मृगधूर्तक	५०, १६	
मृगनाभि	७८, १। २६३, ११	
मृगनायक	८७, १७	
मृगवन्धिनी	२८०, ३	
मृगभेद	२१२, ११। २६७, १०।	
	२७७, ४। २८३, १। २६०, ३।	
	३०२, १७। ३०३, ३	

शब्दः	पं०	पं०	शब्दः	पं०	पं०
मृगसद	६१, ४		मृत्पात्रभेद	२४, ४	
मृगधु	१८१, १३। २४४, १६		मृत्पु	११६, १८। १८६, १६।	
मृगराज	८०, १२			२००, २०। २३७, १३। २३८, १३।	
मृगलुब्ध	८६, ६			२४३, १४। २६६, २। ३०१, १।	
मृगविशेष	१०३, ११। ३०३, १।			३२६, २	
	३२६, १३		मृत्पुच्छ	८७, ८	
मृगशिरस्	२६२, २		मृत्पुष्पा	३१३, ११	
मृगशीर्ष	३३४, १३		मृत्पुष्पक	३६, १६	
मृगादि	३२६, ४		मृत्पुष्पन	२०६, ४	
मृगान्तर	२६, १८। ४०, १।		मृत्पु	३३५, १४	
	६३, २०। १८६, ११। २२०, ७।		मृत्पु	१८८, १२	
	२७०, १२। २८७, ४। ३१८, ८		मृद	२८२, ४। ३३५, १४	
मृगारि	२७६, १		मृदक	६५, १५।	
मृगित	१५०, ६		मृदकारप्रकटी	२१, १६	
मृगौ	६१, ७। १५१, ६		मृदन्तर	७१, ४	
मृगेन्द्र	२७३, ३। ३४१, १६		मृदु	१७४, ४। २४४, ११। २६२, १	
मृग्य	२३८, १२		मृदुल	३०४, ११	
मृग्हा	७४, १६		मृदुल	३२१, १७	
मृड	३२७, ८		मृद्वाजनान्तर	१६२, ११	
मृडानौ	६७, ५		मृद्विकार	३२१, १७	
मृद्याज	१२, ६। २०४, ३। ३०८, २०		मृद्वीका	२४, १३	
मृद्यालिनी	२०५, १२		मृन्मयभित्ति	१६८, ८	
मृत्	१२६, १७। १३१, ४। १३३, ६।		मृन्मान	२१०, ६	
	१४६, १७; १८। १५०, ७		मृषार्थ	१३७, १४	
मृत्कक्षेत्	२३५, ८		मृषावाद	२७०, १०	
मृत्पिति	२३५, ८		मृष्टपगा	११२, ४	
मृत्पयोषित्	२८०, १८		मृष्टाश्विन्	४०, १७	
मृत्संस्कार	२०१, ११		मृष्टेवक	४०, १७	
मृत्सम्बद्ध	१३०, १८		मेकलकन्यका	५२, १६	
मृत्स्नात	१५८, १		मेखला	१६८, २। २०७, ११।	
मृत्ति	२४७, १। २५८, ११।			२८१, ४। ३०८, १	
	२६०, १३। ३४६, ४				

शब्दः	पं०	पं०
मेघ	ई, इ । ३०, ई । ३६, १४ । ई६, ७ । ८१, २ । १४३, ई । १७ई, ई ; ७ । १८ई, ८ । २५१, २ । २७८, १७ । २८७, १६ । २६०, ६ । ३१२, ई	
मेघकण	२१ई, ६	
मेघनाद	४६, १ । १७६, ४	
मेघनिखन	१५५, १२	
मेघपङ्क्ति	१०, ११	
मेघपुष्प	२१४, ७	
मेघशब्द	२००, १ई । २४३, १७	
मेघक	२४, १३ । १०४, ७ । ३१०, ५	
मेह	१३१, ई	
मेढि	१०२, २	
मेढ	७ई, १४ । १०६, ११ । २४२, ६ । २५८, १५	
मेढरोग	३२६, ३	
मेद	१७४, ४	
मेदक	३०५, ५	
मेदस्	२११, ई । २५५, २०	
मेदा	१६४, २ । २७७, १० । २६१, १५	
मेदित	१५०, ६	
मेदुर	२२८, ४ । २७७, ८ । २७६, २	
मेघा	१८१, ७	
मेघान्वित	३२१, १८	
मेघाविक	४०, १८	
मेघाविन्	३२१, १८	
मेघा	२३८, १४ । २७४, १० । २६६, ८	
मेगका	२४, १ई	
मेना	१८८, १२	
मेनाह	१७७, ७	

शब्दः	पं०	पं०
मेह	८०, इ । २५८, १५	
मेहनज्जुम	२०७, १५	
मेहनपश्चिमभूधर	३०६, ११	
मेहनक	२४, १ई । २६, १२ । २८ई, १६ । २६६, १७ । ३२२, १२	
मेहन	६०, १ई । १२ई, १०	
मेना	२६६, १७	
मेनानन्द	१७६, १३	
मेघ	२४२, ६ । ३१ई, ५ । ३२८, ५ । ३३१, २	
मेघग	ई५, १५	
मेघजलोमन्	१०३, १०	
मेघादि	३२ई, ७	
मेह	२४१, १०	
मेहन	ई१, २८ । ई४, २३ । १६७, ११ । २४३, २	
मैत्र	२५८, १ई	
मैत्री	२४०, ८	
मैघिल	२ई८, १२	
मैघुन	१६७, १२ ; १४ । ३३१, ७	
मैघनार्थ	११८, ७	
मैनाक	७६, १५	
मोक्ष	ई०, १३ । ई७, १ । ११२, १४ ; १ई । ११६, १८ । १३०, २० । १३ई, ५ । २ई२, ४ । ३१८, ६ । ३३६, ५ । ३४ई, ४	
मोक्षित	१५०, ११	
मोगर	२७६, २	
मोघा	ई६, ८	
मोच	७१, १५	
मोचक	२४, १८	
मोचन	२०, ई । ७१, १ई । १३०, २०	

शब्दः	पृ०	पं०
मोचनीय	२४८, १५	
मोचा	७१, १६ । ७४, १३	
मोचित	१३१, १ । १५०, ११	
मोच्य	२४८, १५	
मोटित	१५०, १२	
मोग	१०७, २	
मोद	१७४, ५	
मोदक	२४, १७	
मोरट	६०, ६ ; ७ । ३३६, १	
मोरटा	६०, ७	
मोह	३२, ५ । ६२, १२ । २०६, १६ । ३४१, १०	
मोहना	१८३, १२	
मौक्तिक	१३१, २ । ३१२, १०	
मौग	११७, १७ । १८८, १३	
मौर्वी	२६, १७ । १०४, १३ । २३२, २ । ३१६, ६	
मौलि	२६६, १८	
मौलिक	४०, १८	
स्नान	८६, ३ । १३०, १८ । १८६, ७	
स्निष्ट	८६, २	
स्नेह	८४, १७	
स्नेहदेश	२८१, १	
स्नेहभेद	१४०, १३	
स्नेहास्थ	२४४, २०	
स्नेहित	१५०, १०	

य

यक्षात्	१०, १७
यक्ष	२०५, ११ । ३४६, ५
यक्षराज	८०, १३
यक्षान्	३३१, ११

शब्दः	पृ०	पं०
यक्षिणीभेद	१००, ७	
यजन	१६७, १५ । २००, १५	
यजमान	२०१, १० । २२४, ३ । २७४, १७	
यज्ञ	५४, ३ । ६५, ७ । ७७, १२ । ८२, ३ । १६६, १२ । २६४, १३ । २८२, १३ । ३१८, १४ । ३२३, ३	
यज्ञकर्मन्	२१६, ११	
यज्ञकर्मान्त	२०१, १०	
यज्ञकौलिक	५०, २०	
यज्ञदूषक	५०, २०	
यज्ञपात्र	६६, २ । १४६, १३ । ३१६, १०	
यज्ञपात्रभेद	३१७, ८	
यज्ञपात्रविशेष	६, ६	
यज्ञमुख	११७, १६	
यज्ञभूमिद्	२६५, १८	
यज्ञभेद	३३६, ८	
यज्ञवाट	६२, १	
यज्ञशेष	१३६, ४	
यज्ञसाधन	२१६, ७	
यज्ञसूत्र	१६६, २०	
यज्ञस्थान	६२, १	
यज्ञाङ्ग	२२२, ६	
यज्ञादिविधि	१११, १७	
यज्ञार्थवाजिन्	२४८, १६	
यक्षियतवाखा	१८३, १४	
यज्ञोपवीत	१६६, २०	
यजन्	२४, २० । ३१४, २०	
यत्	२३२, १ । २३७, ७	
यतः	१३१, ७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
यति	२३, १० । ३०, १२ । ५०, ४ ।		यमल्लह	३३६, १३	
	१३१, ५ । २५२, ४		यमित	१५०, १२	
यतिन्	१३१, ५		यमुना	२२६, १४ । ३३६, १३	
यत्त	१३१, ६		ययु	२३८, १६	
यत्न	६०, १३ । ६३, ८ । १६८, ५ ।		यव	३७, ८ । ३०४, ८	
	१८८, १३ । २२२, ३ । २५२, ४		यवक्षार	२३७, १२	
यत्नवत्	१३१, ६		यवज	७६, ६	
यत्न	२५८, १७		यवन	१६७, १४	
यथा	१६६, १०		यवफल	३१३, १२	
यथातथ	१७१, १५		यवस	१०५, १६ । १५७, ७	
यथार्थ	१७१, १५		यवागु	२०६, १५ । ३०५, १६	
यथार्थवत्त	२३६, ४		यवागु	८, १३ । १०७, १८	
यथेष्ट	१४७, १		यवाग्रज	१०५, १४	
यन्तृ	४५, ६ । १३१, ६ । १४८, ८		यवानिका	४१, १	
यन्त्र	८४, ३ । २५८, १७		यवानौ	१८, १७	
यन्त्रकृच्छक	६४, ६		यवाम्र	२५, २	
यभन	१६७, १४		यवास	३३५, १५	
यभनार्थक	२३८, १५		यवासक	३२७, १३	
यभ्य	२३८, १५		यघ्रास्	६, १ । १०७, ७ । २४१, ६	
यम	३, ५ । ७६, ४ । ६७, १५ ।		यष्टि	८६, ५ । ३२३, १२	
	१४०, १८ । १६५, २ । १६७, १३ ।		यष्टिका	२७७, १०	
	२००, ६ । २२२, १ । २२४, ६ ।		यष्टिकान्तर	१५, १	
	२२५, ६ । २३८, १३ । २६२, १० ।		यष्टिघर	२५, ३	
	२८३, ४ । २८६, ५ । २८६, २ ।		यस्मिन्नर्थ	२५८, १७	
	२८८, ५ । ३२४, ३ । ३२७, ६		याग	६१, ८ । ८३, ७ ; ६ ।	
यमक	२४, १६			१६७, १५ । ३१६, २० । ३१६, ३	
यमकिङ्कर	६७, ४		यागकारिन्	१६७, १५	
यमज	२४, १६ । ६४, १४ । २२५, ६		यागनिष्पत्ति	६४, १०	
यमन	१६७, १३		यागविशेष	२६१, १६	
यमपूरी	२०७, १०		याचक	२५, २ । ६१, २० ।	
यमल	३०६, २			१६८, २ । ३२३, ८	
यमली	३०६, २		याचनक	४१, १८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
याचित	१३१, ४ । १३६, १० ।		यामान्तर	२६८, ४	
१४८, ६ । १४९, १६ । १५१, १८ ।			यापन	२५८, १६	
	१५२, २		यापनीय	२३८, १७	
याचितक	४१, २		यापित	१४१, ६ । १५०, १३	
यान्त्रा	६१, ७ । ६३, १२ ।		याप्य	२२८, १७	
२४३, १३ । ३३८, १ । ३४६, ३			याम	२२५, ८	
यान्त्राप्त	४१, २		यामि	२२५, ६	
याजक	२४, २० । २५, १ । ४१, १		यामिनी	१५२, ६ । २२६, १४ ।	
याजकद्विध	७३, ५		२५६, ३ । २८१, ५		
याजन	१६७, १५		यामिनीमुख	५८, ६	
याजित	१५०, १३		याम्य	२३८, १७	
याजिक	२४, २०		याम्यदिग्दन्तिघोषा	१७५, २	
यात	१३१, ७		याम्या	२३८, १८	
यातना	१०, ७ । ११०, ८ । १५३, १४		यायजूक	४१, १	
यातयाम	२३१, ८		यावक	२५, १ । ३३२, ६	
यातु	१३१, ८		याष्टीक	२५, ३	
यातुघान	३३७, १६		यास	३३५, १५	
यातुमाह	३३२, १२		यासपुष्प	३३५, १५	
याह	१३२, ७		युक्त	२५, ५ । ८७, १ । १३१, ६ ।	
यात्रा	२५८, १६		२२७, ६ । २३६, १०		
यात्रानिवर्तन	१६१, २		युक्ति	६१, ११ । १३१, ६	
यात्रामङ्गल	१७२, १		युग	२५, ३ । ६१, ८ ; ६ ; १० ।	
यात्रामात्र	२५६, १६		२७१, ७ । २७२, १२ । २६६, १		
यात्रार्थ	१४८, १६		युगम्बर	२६८, १४	
यात्रोत्सव	२५८, १६		युगपत्र	३०४, ३	
यादव	३२१, १६		युगपत्रक	५१, १	
यादवभिद	३१६, ७		युगल	४४, २ । ३०६, २	
यादवयोधित्	३२१, १३		युगसन्धि	२४०, ६	
यादस्	१७४, ६ । २७८, १		युग्म	४४, ४ । ६१, १० । ३१६, ८	
यादसांपति	१६६, १६		युष्म	७५, २	
यान	१८८, १४ । १६०, ७		युष्मान	१६७, १७	
यानपात्र	४१, १८ । १६६, ११		युत	१३१, ८ ; ६	

शब्दः	पृ०	पं०
सुतक	२५, ३	
सुथी	१५२, १६	
सुद्ध	२६, १७। १६५, ५। २०२, १५।	
	२८४, ४। ३१६, ३। ३४२, १०	
सुद्धभेद	३०६, १०	
सुद्धरात्रि	३०, ६	
सुद्धसाधनचर्मन्	१३, ६	
सुद्धादिसाधन	२५८, १८	
सुद्धार्थमजपर्याण	२६१, २	
सुध्	२६२, १३। २८२, १३	
सुध्छिदिर	८०, ६। २३५, १६	
सुध्म	२२५, ६	
सुवतिसंज्ञति	४१, २	
सुवती	१६४, ४। २७५, १८	
सुवन्	६०, १२। ६४, ७। १११, १३।	
	१७०, १६। १६४, ४	
सुवराज	५०, १४। २६८, ६	
सूका	२६८, १२	
सूथ	१६६, ६	
सूयिका	१३, १५। २५, ४।	
	६४, ४। २०६, १७	
सूयिन्	१६६, ६	
सूथी	५१, १५। १८३, १७	
सूप	५०, २०	
सूपकटक	५१, १	
सूपप्रकल	२६, २०	
सूपावयव	२६१, १८	
सूक्त	२५८, २०	
सूक्तृ	१३१, २०। ३२५, ७	
योग	६१, ११। ६५, ६। १८२, ६;	
	१२। १६७, १८। २१०, १२	
योगकल	१३१, १०	

शब्दः	पृ०	पं०
योगप्रभेद	६६, १६	
योगभिद्	७०, ३। ११२, ६।	
	१५२, १४	
योगभेद	१५६, १३। १६४, ३।	
	१६१, ८। २००, १४। २२०, १८।	
	२२४, १६। २३०, १०। २५१, ६।	
	३३६, ११	
योगविशेष	१८२, १८। २१८, ४।	
	२१६, ८। २७५, २०	
योगान्तर	२६, ५। १२६, ११।	
	२४०, १२। २५६, १३। ३००, १६।	
	३०१, १। ३१८, १०	
योगार्ह	२३६, १	
योगिचक्र	२८६, १६	
योगिन्	१७०, १८	
योगिनौभिद्	१६३, १६	
योगिनौभेद	१०, १०	
योगिबन्धभेद	२२०, २०	
योगोन्मादितकुक्कुर	७, ६	
योग्य	१६६, १७। २३२, ८। २३३, ६।	
	२३८, १। २३६, १। २५७, १	
योग्यता	२४६, ६	
योजन	१६७, १७। २०५, २०	
योजनगन्धा	१८५, १५	
योद्ध	२७७, १	
योनि	१४७, ६। १८८, १४।	
	२०५, १	
योषा	१५७, २। १७६, १८।	
	२०८, १७। २२५, १२	
योषानखक्षत	२६३, ८	
योषित्	१३१, ६। १५०, १४।	
	१७२, १०	

शब्दः	पृ०	पं०
योधिता	१५०, १४	२६३, १०
योधिद्वेद		१६८, ११
यौतक		२५, ५
यौवनक		४१, ३
यौवनकण्टक		४१, १२

र

र		२५०, १
रंघ		३४१, ११
रक्ता ७७, १६ १०१, ११ १३१, १२		१५१, ४ ; ६ २२५, ११
		२४४, २० २५०, १४ २७६, ३
रक्तक		२६, ६
रक्तकल्लार		१६८, ७
रक्तकुमुद		१७८, १०
रक्तगोश्रीर्ष		१५१, १६
रक्तचन्दन		६४, १६ २०४, २
रक्तचूर्णक		२८३, ८
रक्तचेलिका		२८३, ६
रक्तपञ्चज		१७८, १०
रक्तपद्म		१७५, २५
रक्तपा		२१३, ६
रक्तपाद		१७६, ६
रक्तपारद		१७६, १५
रक्तप्रियङ्गु		२६, ८
रक्तरेशु		१२१, ५
रक्तवल्ल		२६, ६
रक्तप्रासन		२०६, ५
रक्तप्रिय		२६१, १८
रक्तसन्ध्यक		३०, १२
रक्ताक्ष		३४६, १७
रक्ताङ्ग		२६, ८

शब्दः	पृ०	पं०
रक्ताङ्गी		६५, १६
रक्तामलक		२६४, ६
रक्तिका		४, १ २६, ८
रक्तोरण्ड		२६०, २
रक्तोत्पल		३१३, १३
रक्तःपुर		५, ६
रक्तक		१२६, ६
रक्तग ११४, १२ ; १५१, ११६, ४		१२५, ४ १२६, ८ १४७, ७
		१६७, ६ १८८, २ १६०, १
		२०१, १३ ३४६, ७
रक्तगोष		२३५, ७ ३४६, ६
रक्तस्		६६, १० २६६, १३
		२६२, ५ २६३, १४ ३१०, ६
रक्ता		३४६, ७
रक्षित		१०५, १० १२६, ६
		१२७, ६ १५०, १६ १६१, १०
रक्षित		११६, ४ १२६, ७
रक्षोभिद्		११५, ४ ३०६, १७
रक्षोभेद		२६१, १०
रक्षोविशेष		१८६, ६
रक्ष्यमाण		११६, ६
रघुवंशज		३२१, २०
रघुसुत		७५, १०
रङ्ग ६०, ४ ६१, १४ ६२, २		६०, १ २१०, १०
रङ्गभूमि		२४३, १२
रङ्गमाता		१६३, १६
रङ्गसंयुक्त		१५०, १६
रङ्गाजीव		३७, १० ४७, ११
		२८७, १६
रङ्गाजीविन्		५२, २०

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
रक्षावतारक	५२, २०		रखडा	४२, ७। ८८, १०।	
रक्षभा	२३, १२			२८८, ४। ३२२, ८	
रक्षित	१५०, १७। २२८, १२		रत	११२, ७। १३१, १०; १४।	
रक्षक	२६, ६। १८५, ३			२६८, १२	
रक्षत	१५०, १५। १६०, २०।		रतध्वनि	१६१, ३	
	२३६, ६। ३००, १६		रतनामौष	७३, १३	
रक्षनी	८८, ४। २५३, १०। २६४, १७		रतर्जिक	४१, ३	
रक्षनीचर	२६५, २। २६३, १४		रतहिगणक	६८, ६	
रक्षनीपति	७७, ७		रति	२६, १२। ६७, ५। १३१, १३	
रक्षनीमुख	५८, ६		रतिकूजित	१५०, २	
रक्षनीयुग	१३, १७		रतिपति	१६३, २०। ३२४, ५	
रक्षनीश	१६७, ५		रतु	१३१, १४	
रक्षस्	७७, ५। १७४, १८		रत्न	१८८, १६। २४८, ७।	
रक्षस्त्र	३१३, १४			३०२, ६। ३३६, ५	
रक्षस्त्रा	३१३, १४		रत्नकङ्कण	२१, १४	
रक्षु	४१, २०। ७७, ६। १०४, १५।		रत्नभेद	१५४, ६। १७७, ६	
	१८८, २। २७१, १		रत्नदत्त	२२६, १८	
रक्षुभेद	२५८, २०		रत्नसानु	२८३, १३	
रक्षग	१८८, २		रत्नस्थान	२६५, ५	
रक्षित	१५०, १६। २८४, १		रत्नि	१८८, १७	
रक्षा	७, १। ५३, १। ७६, १।		रत्नी	२२३, २	
	१०७, ३। १२१, ६। १३७, १६।		रत्नादि	३१६, १	
	१४०, १७। १८१, १०। १८५, ६।		रथ	४३, ४। ६१, ६। ७६, १६।	
	१८६, १५। २०२, १७। २१६, २।			१११, १०। १२०, ५। १६६, १०।	
	३३३, १६। ३४३, ४			२०१, १२। २३६, ६। २५६, १३।	
रक्षाक्षिति	२५, २०। ६१, १४			२७०, १२। २८५, १३	
रथगत	१७१, ६		रथकार	२६२, ३	
रथरथक	५१, १		रथकोल	१७०, ६	
रथसङ्कल	३०६, १		रथकुटुम्बिक	५३, १	
रथारम्भ	१२२, २		रथगर्भक	५१, २	
रथित	१५०, १७		रथगुति	१६३, २०। १७०, १४	
रथोद्यम	१८६, ४। ३४०, ६		रथचक्रक	६५, १७	

शब्दः	पृ०	पं०
रघु	४६, ८	
रघुभाग	३४५, ६	
रघुभेद	६०, १३	
रघुवोद	६०, १३ । २३६, ५	
रघुसादिन्	१६६, ११	
रघाङ्ग	६५, १७	
रघारोह	१७४, १५	
रघिन्	१६६, ११	
रघौघ	२३६, ४	
रघ्य	२३६, ५	
रघ्या	५५, ११ । २३६, ४	
रद	१७४, ६ । १६४, १४	
रन्तिदेव	३२४, ८	
रन्तृ	१३१, १६	
रन्त्र	२४३, १५ । २५४, ११ । २५६, १ । २६४, ३	
रन्त्रग	६५, १८	
रन्त्रान्वित	२८२, ८ । ३३७, १६	
रभस	३३७, १६	
रभ	२२५, ११	
रभण	११४, १४ । ३०६, ८	
रभणी	११४, १४	
रभा	१२३, ७ । २२५, ११	
रभापति	३३८, ५	
रम्भा	२१६, ४ । २६०, ८ । ३१२, १४	
रम्भाज	७६, ७	
रम्भाहस्त	३०३, ३	
रम्य	२१३, १० । २१४, ६ । २७६, ५	
रम्या	२३६, ३	
रय	२३६, ७	
रसक	२५, १०	
रव	१०४, २	

शब्दः	पृ०	पं०
रवण	११४, १३	
रवि	५२, ७ । ६०, १३ । ६४, ४ । १६६, ७ । १७८, १३ । २१२, १२ । २२५, १ । २३७, १५ । २४२, २ । २६०, १७ । ३३४, १ । ३४४, ५	
रविवाजिन्	२७८, १८	
रविसङ्क्रान्तिभेद	१७६, ६	
रविस्त्री	८२, ५	
रघना	२६, १६ । १६८, १	
रघ्नि	१०५, २ । १२७, २० । २२४, ७ । २२५, १० । २५१, १८ । ३३१, १३	
रस	२६, ७ । ३६, १८ । १०६, १६ । ११५, ४ । १२७, १० । १३३, १५ । २४५, ७ । २७७, ११ । ३१६, ६ । ३३५, १६	
रसक	२६, १०	
रसन	१६७, १८	
रसना	२५, ७ । ४४, १० । १६८, १ । २६६, २० । ३००, २ । ३०६, १ । ३३५, १८	
रसनेत्रिका	५०, ३	
रसभेद	१७, १८ । ११४, ५ । २४२, १२	
रसमात्र	८३, १३	
रसवत्	२६, ६	
रसवाद	१७६, ६	
रसविशेष	२६०, ७	
रसशून्य	३३६, १५	
रससिद्धिबलि	३३६, १५	
रसा	३३५, १८	
रसाञ्जन	२१, १५ । १६०, २ । २६६, ५ । २४२, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
रसादि	१२८	३	१२१, १३। २७६, १। ३००, ८।		
रसान्तर	८, ८। १११, २०। २५८, २		३३५, १६		
रसायन	२०६, १		रागचूषा	१२१, ६	
रसारोह	३४४, १२		रागद्वय	२३४, १३	
रमाल	२५, ७। २४७, ४। ३०८, ३		रागप्रभेद	२७०, २	
रसाक्षा	२६, ७। १२१, १६		रागभेद	२२०, ६। २२८, ६।	
रसिक	२५, ६। १६४, १८			३१८, १६	
रसित	१५०, १८		रागरञ्जन	१८८, २	
रसेन्द्र	१०, १		रागवस्तु	३१०, ३	
रसोन	१७८, ७		रागसूत्र	२८२, ४	
रसोनक	८२, १। १८३, ४		राघव	२२५, १२। ३२१, २०	
रहःकक्षान्तर	१५४, १८		राजक	२५, १२	
रहस्य	८६, ६। १०१, १२। १५३, १।		राजकन्यका	५०, १४	
	१८६, १२। २३४, १८। २४५, १।		राजकर्कटी	६३, १८	
	३४१, ११		राजकुञ्जर	४८, १५। ३४६, १	
रहस्य	३१६, ८		राजगज	२४, १	
रहस्या	२४५, १		राजजम्बू	२१७, १०	
रहस्यार्थ	१४१, १८		राजतिनिष्ठा	३२८, ११	
रहित	१५०, १६		राजदत्तोर्वी	२००, १२	
राका	२२८, १३		राजदेय	२८८, ४	
राक्षस	५५, ५। ७३, ५। १३१, ८।		राजधानी	८, ६	
	१४०, ८। १७५, १२। २०५, ११।		राजन्	४८, १६। ७७, ७। १५३, २	
	२१३, ६। २१८, ६। २६६, १६।			१६८, ८। २१६, २। २४४, ३।	
	२८८, १४; १५। ३०६, १४।			२५६, १६। २८८, २। २८८, ११	
	३३४, १०। ३३७, १८		राजन्यक	४१, ४	
राक्षसभिदु	१४७, १८		राजपटोलक	१६०, १४	
राक्षसान्तर	५५, ६। ११६, १६।		राजप्रभेद	२८८, ८	
	२६४, १०। २६७, १८। ३३२, २।		राजबदर	२८४, ८	
	३३३, १४		राजभिदु	२८२, १५	
राक्षसी	२५४, १२। ३३७, २०		राजभेद	११, १२। ४३, ६।	
राक्षसीभिदु	२३०, ७			१४४, १५। २८८, ५। ३१८, १६।	
राग	६१, १४; १५। ११८, १८।			३२१, १८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
राजमात्र	२८६, ८		रात	१३१, १५	
राजमाध	३२०, १०		रात्रक	२५, ११	
राजयज्मान्	२७५, ७		रात्रि	१२८, १४ । १६१, १५ ।	
राजयोग्य	३४३, ३			१६८, ४ । २११, १६ । २३६, ३ ।	
राजयोषित्	१६६, १६ ; २०			२५६, ३ । २८०, ५ । ३३०, २ ; १५	
राजरक्षित्	१७१, ७		रात्रिचर	२६२, ५	
राजराज	८०, १४		रात्रिचर	२६, ५२	
राजर्षि	२३४, १२		रात्रिमात्रक	१७०, १०	
राजर्षिभेद	४७, १६ । १८६, १६		रात्रिशेष	३३०, ३	
राजयज्मान्	१७५, ६		रात्रिसम्बद्ध	२८१, १८	
राजविशेष	३३६, ५		राट्	१८१, १०	
राजवेष्टान्	१८४, ६ । २८५, ४		राट्टान्त	१५०, १६	
राजवृक्ष	३४७, ७		राध	४०, १६ । ३२१, १२	
राजशफरमत्स्य	४८, २०		राधन	१६८, ५	
राजसङ्घ	२५, १२ । ४१, ५		राधरङ्ग	४१, ५	
राजसद्मान्	२४७, ८		राधनप्रत्य	३०७, ४ ; ६	
राजसर्षप	२५, १३		राधना	१६८, ५	
राजहंस	३३८, १४ । ३३६, १६		राधा	१८१, ८	
राजहस्तिन्	१६४, १		राम	२२५, १३	
राजाधिपात्मक	२३६, ७		रामकर्पूर	२५६, ७	
राजादन	२०६, ३		रामज	३१८, २	
राजादिशासनान्तर	८५, १५		रामठ	१८५, १६	
राजान्तर	३२२, ३		रामण	११४, १६	
राजार्ह	३४३, ३		रामानुज	१४६, ६	
राजि	७७, ८		रामभार्ग	१६, १७	
राजिक	८३, १२		रामभ्रातृ	११५, ८	
राजिका	२५, १६ । ५४, ५ । ६५, ८ ।		रामसुत	३२५, ७	
	१८५, ८ । २५५, ८ । ३१८, १६		रामाश्रय	६१, १६	
राजीव	३२१, १६ ; २०		रामिल	३०६, ४	
राज्ञी	८२, २		राव	८३, १५	
राव्य	१४६, २० । २३६, ७		रावण	५७, ६ । ११४, १६ ।	
राठ	१०२, ३		रावणमन्त्रिन्	५, १८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
रावणसुत	१६०, १		रिपु	२६०, १२ । ३१६, १३	
राशि	८४, ३ । २६४, १७ । २६८, १ ।		रिपुपक्ष	१२२, ११	
	३२६, ७		रिष्ट	८७, ७ । १४०, १	
राशिप्रभेद	४, ७		रिष्टि	८६, ८	
राशिभेद	८७, १८ । १८७, १४ ।		रौ	२५०, २	
१६७, १० । २६८, १५ । २७८, १ ।			रौढक	२५, १४	
	३४१, १६		रौडा	७६, ११	
राशिविशेष	३, ११		रौठा	१०७, ४	
राशि	२८, ८		रौति	१३१, १६	
राश्यान्तर	३३, १८ । १८८, १० ।		रौतिका	२१, १४	
	३३१, २ ; ५		रौतिभिद्	२२१, ३	
राश्यार्ध	२६२, १६		रू	२५०, २	
राश्यादय	१८६, १		रुक्म	१४, ८ । २२५, १५	
राष्ट्र	२५३, १५ । २५६, २ ।		रुक्ता	१५१, ३ । ३२२, १४	
राष्ट्री	२५६, १		रुग्ण	१०७, ४	
रास	३३६, १ । ३३६, १४		रुग्मिद्	६६, ४ । २२३, ११	
रासभ	२२०, १०		रुग्मेद	१०१, २ । ११६, १७ ।	
रासभस्त्री	२२६, ३		२०१, ७ । २२०, १२ । २५४, १३ ।		
रासेरस	३३६, १४			२६८, ६	
रास्त्रा	१८८, १८ । १६८, १ ।		रुक्मिषेयक	६, ८ । २२२, ४	
२५७, १६ । ३०६, ६ । ३३४, ६ ।			रुक्मक	२५, १५ ; १६ । १४०, ४	
	३४३, ६		रुक्मि	७१, १७ । ३१६, ३	
राज	८, १ । ३१, १८ । ५६, ४ ।		रुक्मिक	२५, १६	
	१८३, ६		रुक्मिभाजिन्	१५१, ८	
राज्यस्तस्यै	१६०, ११		रुक्मिर	२७६, ४ । ३०८, ३	
राज्यस्तेन्दु	१६०, ११		रुक्मि	१२६, १ । २८०, ८ । ३०५, २० ।	
राज्यास	६७, ७		३२६, १४ । ३४१, १०		
राज्यस्थि	६२, १		रुक्मा	७७, ८ । ६६, १३	
रिक्त	१३१, १६		रुक्माविधि	६८, १५	
रिक्त्य	११४, १७		रुक्मिका	२५, २०	
रिक्त	६१, १७		रुक्मि	१२५, ५ । १३१, १७ । १५२, १५	
रिक्त्या	६१, १७ । ११४, १७		रुक्मि	१५०, २०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
बदित	१४०, ३। १५०, २०		कृष्याध्यक्ष	२०, ८	
बद्ध	१५४, ५। १५६, ४। १६२, १५		कृषित	१५१, १	
बद्धाङ्ग	६५, १६		रेखा	२५, १३। ७७, ८। २५४, ३	
बद्ध	७७, १५। २५१, ११। २५६, ४। ३२५, ४		रेखाभिद्	२६२, १६	
बद्धधन्वन्	२१, ६		रेखाचयान्वितभाण	३७, ६	
बद्धवाद्यवीणा	२७०, ८		रेचक	२६, ३	
बद्धाक्ष	२४५, १		रेचनी	१६८, ६	
बद्धोद्भव	२५६, ६		रेणु	७७, ६। १०७, ४। २५६, १८	
बधिर	७८, ३। २६४, ८। २७६, ३। ३०३, १७		रेणुका	२६, २। ११७, ४। ३०२, १२	
बभ्रुक	१११, १३		रेतस्	१३१, १८। १७३, १६। २२२, १४। २४६, ६। २५६, ४। २६१, ११	
बभा	२२५, १५। १६		रेत्र	२५६, ४	
बब	२५६, ३		रेप	२११, ६	
बभ्रती	१५१, २		रेफ	२१६, ६	
बल्लण	११४, १८		रेदिज्ञाण	१२७, ७	
बभ्	७०, ४		रेवती	१५१, ३। २२१, १३	
बभान्वित	१४०, २०		रेवतीभ	२५६, ११	
बधित	१५१, १		रेवतीरमण	३०६, ७	
कठ	१०२, ४		रेवा	३१८, १	
कप	६४, १५। १०७, ८। १३८, ६। २११, ३। २६६, ५		रेवण	११४, १६	
कपक	३, ४। २६, १। २०५, १		रेवणलक्ष	२६३, १४	
कपकभेद	६७, ६		रे	२५०, १	
कपकाङ्गभेद	२२०, २०		रेणुकेय	२२५, १३	
कपकान्तर	१६६, १२		रेवतक	४१, ६	
कपकाद्यज्ञाति	१७३, १३		रोक	५, ६	
कपक	११४, १८		रोकित	१५१, ८	
कपादि	१०४, १३		रोग	७, १४। २०। १७, २०। २०, २। ६०, ११। ६१, १७। ७७, ८। ६३, ६। १३७, ७। १७२, ६। १८२, १३। २३३, ६। ३००, २०। ३०८, १७। ३२६, ११। ३३२, ५	
कपार्थक	६०, १४				
कप्य	३७, १८। १३४, ७। २३६, ५। ३५५, ५। २६६, १२				

शब्दः	पृ०	पं०
रोगप्रभेद	३३७, १३	
रोगभिद्	२६६, १६	
रोगभेद	८, १२। १०, १४। २३, २;	
	१८। २६, २। ६७, ६। १६६, ७।	
	२७४, ११। २८०, १२। २८६, ५।	
	३०३, ६। ३२५, ५। ३३७, १५	
रोगविच्छिन्न	६३, २०	
रोगविशेष	८४, १। ३३०, १	
रोगान्तर	१६३, १६। २४१, ४	
रोगित	१५३, ३	
रोगिन्	८७, ११। १७४, २	
रोचन	१६८, ८	
रोचना	१०१, ३। १७७, १४।	
	१६८, ७। २३८, १४। २४४, १८।	
	२८३, ६। ३४३, ६	
रोचनिका	१६८, ३	
रोचनी	१६८, ६। २२८, १६।	
	२५३, १०	
रोचित	१५१, ८	
रोचिष्ठा	११५, १	
रोष्ठ	६८, ११	
रोदन	८३, १५। १७५, ७।	
	१६२, १। १६८, ६	
रोध	१८३, १२	
रोधन	१८४, ६	
रोधस्	२१, ४। ६३, ६। २१७, ३।	
	२५५, ६	
रोधित	१५१, ७	
रोध्र	३२६, १२	
रोप	२११, ६	
रोपण	२०१, ६। २११, ६	

शब्दः	पृ०	पं०
रोपित	१५१, ६	
रोम	२२५, १६	
रोमसंयुत	१५१, ६	
रोमहर्षण	१२३, १२	
रोमाक्ष	६, ११। २१, १३।	
	१२३, १२	
रोमाक्षित	८७, २	
रोमाक्षी	१०, १२	
रोमावली	२१, १७	
रोमित	१५१, ६	
रोमोद्गम	२२, २	
रोलित	१५१, ७	
रोषणा	११४, २०, १२६, ६	
रोष	३४१, १२	
रोषिणा	११५, ३	
रोषिणी	११५, २। १६१, १२।	
	२८६, ११	
रोषित्	१५१, ६	
रोषित	२३, ५। १५१, ४; ६	
रोषितक	४१, ६	
रोषितकतश्च	५२, १२	
रोषितकाद्रम	१५१, ५	
रोषिताम्ब	३२४, ६	
रौक्ष	३४६, ६	
रौक्ष	२५६, ६	
रौक्षी	२५६, ७	
रौष्य	११२, १	
रौमक	२७, ७	
रौख	३२२, १	
रौहिण्य	२४८, १०। २८६, १४	
रौहिण्य	३३३, ६	

शब्दः	पं.	पं.
ल	२८५, ३	
लकुप	१६०, १७। २७८, १५	
लक्ष	३४६, ७	
लक्षक	२६, ४	
लक्ष्यान्तर	३१७, ११। ३३१, १५	
लक्षणीय	२३८, ८	
लक्ष्योपेत	१५५, ५	
लक्षित	१५१, १२	
लक्ष्म	३, ४। १४५, ५	
लक्ष्मी	८०, १६। २०८, १४। २१५, १७। २४८, ८। २५०, ५। २६२, १५। २८६, १८। ३००, २। ३०२, १। ३११। ३०५, २	
लक्ष्मीपति	१६४, २	
लक्ष्मीपुत्र	२८२, ७	
लक्ष्मयज्ञा	८३, १०	
लक्ष्य	२३८, ८। २४३, ८। २४४, ३। ३२८, १५	
लगुड	८७, १२। १०४, ८	
लग्न	१८८, १। २६२, १६	
लग्नक	२६, ८	
लग्नकच	८४, १८	
लग्नमात्र	१८८, १७। २०२, ८	
लघिष्ठ	८४, १२। ६८, ८। २६४, १५	
लघुखट्वा	१७०, ३	
लघुग्राम	१३, ५	
लघुस्त	१६२, ७	
लघ्वी	३१८, ४	
लङ्गा	५, ८; १०	
लङ्ग	६१, १८। २५४, १६	
लङ्गण	८१, ३। १८८, १०	

शब्दः	पं.	पं.
लङ्घित	१५१, १२	
लङ्घ	७५, ३	
लङ्गा	७५, ४। ७७, ८। २११, १३। २५०, ३	
लङ्गावत्	१०८, ७	
लङ्गासम्बन्ध	१३५, ८	
लङ्घित	१५१, ११। १८८, १	
लङ्गा	७७, ८	
लङ्घिका	२६, ७	
लङ्गा	८६, ८	
लङ्गा	३१८, ३	
लङ्गा	७७, २। ८३, १२। १३१, १८। १४१, १०। १६१, १५। १८०, १३। २२७, २	
लङ्गार्क	२६, ६	
लङ्गाङ्ग	२१७, ६	
लङ्गान्तर	१७४, ७। २०५, १८। २६८, २०	
लङ्गाभेद	३८, १४। ४२, ३। १५१, ८। २६७, १०। २८०, ६। २८८, ११। ३४६, ११	
लङ्घिका	२६, ६	
लङ्गोद्गम	३४३, १३	
लङ्गा	१३२, १	
लङ्घित	१५१, ११। २८०, ४	
लङ्घ	१२८, ४; ७। १८१, ११। १८८, ७	
लङ्घक	२६, ११	
लङ्घरक्षक	२२७, ८	
लङ्घवर्ण	१८१, २	
लङ्घय	२३८, १०	
लङ्घ	२३८, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कम्पट	२६, ७		कवशाकर्त	२६, १०	
कम्पाक	२६, ७		कवशासाधन	२५५, १५	
कम्पक	२६, ४		कवली	२३६, १६	
कम्पनाक	२१३, १६		कवलौफल	१६३, ११ । २१३, १०	
कम्पमान	२६, ४		कवलौडन	१६७, ५	
कम्पिका	२६, ५ । ४८, ८		कवित्र	२७६, ४	
कम्पित	१५१, १३ । १६४, १०		कमुन	४६, १० । ८७, ६ । १८५, १२	
कम्पोदर	२६२, ६		कसक	२६, ६	
कम्भ	१३२, १५		कसम्मख	५७, १४	
कम्भित	१५१, १३		कस्तक	२६, ५	
कथ	२३६, ८		का	२६५, ३	
कलना	१६८, ११		काक्षगिक	४१, १०	
कलमिका	४१, ७		काक्षा	१६८, ४ । २२३, ६ । ३३४, १० । ३४६, ७	
कलाट	८५, १६ । २६६, १० । ३१२, ८		काक्षाप्रसादन	८५, १३	
कलाटभूषा	८५, १३		काक्षारक्त	१६२, १४	
कलटास्थि	५४, ७		काक्षारस	२२८, ६	
कलटिका	४१, ७		काङ्गल	३०४, ८	
कलाम	२२६, १४ ; १५		काङ्गलपञ्चति	१३४, १२	
कलामक	४१, ८		काङ्गलिकी	४१, ११ । ५४, १२ । ५६, ६	
कलित	१५१, १०		काङ्गलिन	३०६, ७	
कव	२१८, २		काङ्गली	२५२, १२ । ३०६, ५	
कवक्क	२३६, १८		काकुल	७४, १४ । ३०६, ४	
कवक्ककुसुम	२८२, १०		काकुली	१३६, १४	
कवशा	६, ६ । २५, १५ । ७६, १४ । ८५, १२ । ८६, १२ । १०१, ११ । २६६, ११ । २८०, ८ । २८३, १६ । २६४, ६ । २६५, ३		काष्ण	७५, ३	
कवशाभेद	२३७, १२		काज	७७, १० ; ११ । १३६, ११	
कवशासंस्कृत	४१, १२		काजा	७७, १०	
कवशाकर	२२५, १५		काङ्कन	१६८, १२ । १६६, ८ । २२६, १४	
कवशान्तर	२१४, ६ । २२८, १२		काट	८६, ८	
कवशासुरमाह	३३८, १५		कात	१३२, १	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
साधन	१८८, १३		लीला	३००, १ । ३१७, २० ।	
सापित	१५१, १४			३३८, ३	
साम	१२६, ६ । १३३, १ । १३८, ६ ।		लुङ्ग	६२, १	
	२१६, ६ । २४८, २ । २६८, १७		लुङ्घ	७१, १८	
सामञ्जस	४१, ८		लुङ्घक	२६, ११	
साजन	१८८, १३		लुङ्घन	७१, १८	
सालस	३३७, २०		लुङ्घित	१५१, १४	
सालाप	३१३, १७		लुटित	१५१, १५	
सालामुख	५७, १४		लुगठन	२०६, १२	
सावक	२६, १० । ७०, ५		लुगिठन	१५१, १५	
सावणिक	४१, १२		लुप्त	१३२, ३	
सालाटिक	४१, ६		लुब्ध	४५, १२ । १८१, १०	
सास	३३५, २		लुब्धक	२५३, ४	
सासक	२६, ६ । १५४, ५ । २३६, १७		लूचक	२६, १२	
सासिका	१६, १३		लूणाक	२६, १२	
सास्य	२०२, १४ । २३६, १० ।		लूता	४०, ६ । ६०, ५ । १३२, ३ ; ४	
	३३६, २		लूति	१३२, ५	
सास्यक	२६, ८		लून	१८६, २	
सास्यकारिन्	२६, ६		लेख	५४, ३ ; ४ । २००, १२	
लिङ्ग	६१, १८ । १४७, ६ ।		लेखक	१३, २० । २६, १३ ।	
	२०८, ११ । १३५, १२			४८, १६ । ५१, १७ । २६२, ८	
लिङ्गधारिन्	६१, २०		लेखन	१०७, ६ । १६८, १४	
लिङ्गमल	२२, ३		लेखनक	२६, १३	
लिङ्गिन्	६१, २०		लेखनप्रव्य	१२, २०	
लिपि	५४, ५		लेखनभेद	२५४, ३	
लिपिकार	२६२, ८		लेखनिक	४१, १३	
लिपिन्यास	१६८, १४		लेखपत्र	३२, ४	
लिप्त	१३२, १ ; २		लेखवृद्ध	६७, १४	
लिप्ता	१०५, १६		लेखसाधन	१८, ६	
लिप्ता	२०५, १० । ३३०, १४ ; १५		लेखहार	४१, १३	
ली	२६५, ४		लेखा	५४, ५ । १३२, ११	
लीन	१८६, २		लेखिनी	५१, ८ । २८८, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
लोख्य	५४, ३।	२६, १४	लोभ्रवृत्त	१६७, ६।	३१६, १८
लोप	१८२, १३।	२०३, ५।	२११, ६	लोपक	१३२, ६
लोपक	२६, १३।	१३२, ५	लोपामुद्रा	३५, ११	
लोपन	५५, ३।	२१३, ११	लोम	१३२, ६	
लोम	१३२, ५		लोभ	२११, ६	
लोप्यनारी	१६०, ४		लोमन्	२६४, ८।	३४४, ४
लोप्य	१०३, ७।	१८०, ६।	२१८, २	लोमवत्	३२८, ४
लोक	५, ११।	१८६, १४	लोमश	३२८, ४	
लोकनाथ	१६६, ५		लोमशा	३२८, ५	
लोकपाल	३१३, १५		लोम	३००, २	
लोकभेद	३३४, ४		लोष्टादिभेदन	२७८, १६	
लोकयात्रा	५७, ७		लोह	२६, १७।	७८, १३।
लोकयात्रिक	२४३, ६		१०५, १४।	२२५, १५।	२३२, ४।
लोकवाद	१७६, १४		२८५, ११।	२८७, ६।	३३६, ११।
लोकान्तर	१८४, १४।	२६२, ११	३४१, १२	लोहक	२६, १८
लोकायतिक	५१, ५		लोहकार	५१, ६	
लोकालोक	४१, १५		लोहकाश्य	२१, १६	
लोकेश्वर	२०८, १३		लोहकिट्ट	१३१, १७	
लोचक	२६, १५		लोहकुट्टक	५१, ५	
लोचन	८५, ७		लोहकूट	३०५, २०	
लोचनगोचर	३६, १२		लोहगय	३०३, १५	
लोचनमल	१६, १		लोहचूर्ण	३०४, १७	
लोचमल्लक	५१, ४		लोहनिर्मित	१६२, १७	
लोटती	१५१, १५		लोहपृष्ठ	३, ६।	२०४, ६
लोटनी	२०६, १२		लोहबाण	७३, १	
लोथिका	२६, १४		लोहमण्डलक	२१६, ६	
लोथी	१०५, ५		लोहमुद्गर	१८६, ८	
लोट	१३२, ७		लोहमूर्ति	१०८, ६	
लोति	१३२, ६		लोहयन्त्र	४४, ६	
लोतितान्त्र	१०८, ३		लोहरज्जु	३१०, १५	
लोभ	६, ४।	२५४, ७।	२८१, १३	लोहक	२६, १८
लोभक	२६, १८				

शब्दः	पृ०	पं०
लोहादिनिक्षेप	१०७, १६	
लोहाभिसार	२६३, १५	
लोहित	६६, १४। १५१, ४; १६।	
	२४२, १३	
लोहितक	४१, १५	
लोहिताङ्ग	६७, १८	
लोहितार्कपल	६६, १	
लोहमुद्र	८४, ४	
लोहित	१३१, ११	
लोहित्य	२४५, २	
लोहित्यकादि	६१, १६	

व

व	३१५, १; ३	
वंश	१६३, १६। ३२६, ७	
वंशकर्णिका	२३६, २०	
वंशपत्रक	५१, १०	
वंशलोचना	२८८, ३	
वंशशलाका	६६, ३	
वंशशल्य	६६, ४	
वंशाङ्कुर	२६६, १४	
वंशादिवाद्य	२८२, ७	
वंशांश	२१६, ३	
वक्रोट	२७६, ११	
वक्रथ	२४५, ५	
वक्र	१३२, ७	
वक्र	५४, १। २५६, १६	
वक्र	७०, ७। २५६, १२। २७७, १६	
वक्रगामिन्	६४, ५	
वक्रानक्र	२६२, १०	
वक्रोष्ठिका	४१, १६	
वक्षस्	६६, ११	

शब्दः	पृ०	पं०
वक्षोज	७६, ६	
वक्षोजवृत्तक	३६, ३	
वक्ष	५, १२	
वक्ष्ण	११५, ६; १५। ३०६, ७	
वक्ष	६२, २। २७५, ६। २८७, ६	
वक्षसेमतव	१३६, २। १८८, ११।	
	२४१, ८	
वक्ष	७१, १८	
वक्ष्णु	१६६, ३	
वक्षन	६६, ३। १४६, १४। १६७, ११	
वक्षनस्थित	३१६, ६	
वक्षनाभिज्जधूसव	६१, ७	
वक्षनार्ह	२३६, १५। २४५, ५	
वक्षस्	१५१, ११। २३४, १६।	
	३३६, ६	
वक्षा	५१, १२। १७१, २। १८५, ६;	
	८। २३५, ६। २४८, १४।	
	२५१, १२। ३१५, १६	
वक्षौषधि	७१, १८	
वक्ष	३०, ४; १६। २०१, २०।	
	२१६, ६। २१८, १२। २५३, १५।	
	२५७, ६। २५६, ७; १३; १४।	
	२६०, १६। २६२, १५। ३४६, ११	
वक्षकोश	२६०, १२	
वक्षमणि	४१, २०	
वक्षवाराही	६०, १०	
वक्षा	२५६, १५	
वक्षिन्	२५६, १६	
वक्षी	२५६, १७	
वक्षक	२७, ४। १२८, १०। ३०६, ६।	
	३१०, १४	
वक्षित	१५२, ८	

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
वज्रुक	६, ६। ३०६, ११	वत्सर	२५, ११। २७६, १५। ३२०, १३
वट	६२, ७। ८४, १८। १८३, ११। ३१६, २०। ३२८, ३	वत्सराज	२०७, १७
वटक	२६, २०	वत्सेश	२०३, १०
वटप्रम	१७३, ५	वत्सोपजीविन्	१८०, १५
वटपा	२१३, ७	वदान्य	४०, १७। २४५, ३
वटभिदु	२७७, १	वघ	७७, १। ११०, ७। ११६, ४। १२६, १०। १६५, ५। १६६, १२। २००, ६। २०१, ११। २०२, १५। २०४, १६। २०७, ६। २१६, १४। २२१, १। २४८, १। २५२, ४। २८४, ४। २६०, ४। ३३१, १०
वटयस्त्रिणी	२१३, ७	वघभूमिग	३०, १०
वटाशुर	२६२, १२	वघस्थान	१८६, १३
वटादिब्रह्म	२६३, १	वघृ	१५२, १। १८२, ११। १८६, १५
वटी	८६, १०	वघ्न	२५६, १७
वडवा	१३६, ३। २२६, ४	वघ्नौ	२५६, २०
वडवाप्ति	४२, २	वम	१३१, १६। १८६, ३; ६। १६२, २०। २६२, १। २६७, १२। २८८, २। ३१६, ७; १०। ३१६, २
वडवानल	३०७, ६। ३२२, ५	वनकार्पासी	८०, ८
वणिक्प्रथ	८७, ४। २२८, २०	वनक्षेत्र	२७६, ७
वणिकुसमूह	१६६, १४	वनज	७६, ७
वणिकुस्त्री	३४३, ६	वनजा	७६, ८
वणिग्धन	६८, ५	वनतिक्ष्णोषधि	३११, १३
वणिज्	४२, २। ७७, १४। १५३, ७। २२६, ३	वनभेद	१६१, ११। २७७, २
वण्टाक	३०६, १०	वनमल्ली	१३८, १
वण्ट	६३, १६	वनमालिन्	२०६, २। ३१३, १६
वण्टर	२७६, ११	वनमालिनी	२०६, ६
वण्ड	६८, १३	वनमुक्त	२६, १६। ३४, १३। ३८, ६
वण्डा	६८, १२	वनज	३०६, ६
वतंस	३३७, २	वनविशेष	८६, ११
वत्स	१७, १४। १८०, १५। २४८, १०। २६२, १३। ३३६, ३		
वत्सक	२६, १६		
वत्सतर	२६२, १३		
वत्सतरी	२६२, १४		
वत्सदामन्	१६५, ८		

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वनसमूह	१८८, ४	२३६, २४	वमघु	१७०, १५	१८२, ११
वनस्पति		१६४, ४	वमन	११३, १	१७०, १५
वनाग्नि		३१६, ७		१८३, १४	१८८, २६
वनान्तर		३३७, १२	वमनप्रण		३१, ५
वनायुज		८०, १५	वमनादिविमुक्त		८०, १७
वनिका		२२३, १२	वमि	३८, १६	५६, ३
वनित		१५२, २	वमित		१५२, ७
वनिता	१४१, १८	१५२, १	वयःसन्धि		१२४, २
वनितान्तर		६१, ७	वयस्थ		१७०, १६
वनितावैद्य		६१, १३	वयस्या	५४, १५	१७०, १६
वनी		१८६, ४			२६५, ७
वनीपत्र		४१, १८	वयोभिद्		२६६, १०
वनेचर		२६२, १३	वयोभेद		१००, ५
वनोद्भूत		२३६, १४	वर	८३, १८	८६, १६
वन्दन		२७६, १६			२५६, ८
वन्दा	३६, १७	१४३, ८	११	३३१, ६	
	१७४, ७	१६२, ७	वरक		२६, १६
वन्दाह	४५, ६	२७६, ६	वरचन्दन		२०८, १६
वन्दित		१५२, ८	वरटा		३०४, १४
वन्दिर		२७६, ६	वरटी		६०, ८
वन्ध		२३७, १७	वरण	३४, २०	११५, ११
वन्ध		२३६, ११		१३३, ७	२७५, १३
वन्धगवी		३२६, ६	वरणा		११५, ११
वन्ध		२३६, १४	वरणक		४१, २२
वन्धा		१८६, ४	वरण	१००, १०	२४८, १६
वधनसाधन		२६२, १	वरणक	४२, १	६४, १२
वपा		२११, ६	वरणा		१००, १०
वपुष्		१३८, ५	वरद		४४, ३
वपुष्कीर्ण		६१, १२	वरदा		१७७, ३
वपु		१३२, ६	वरसाक्षा		२८८, १२
वपुकीडा		१०१, ७	वरयोबा	७६, २	३०२, ११
वभर		२७६, १६	वरयोषित्	१८८, ७	२५८, २
			वरयोषित्वाटि		३४२, ५

शब्दः	प्र०	पं०	शब्दः	प्र०	पं०
वरहन्ति	२०३, १६		वरेण्य	२१२, १२ । २३६, १२	
वरवर्णिनी	२०८, १७		वर्कर	२७६, १०	
वरस्त्री	३४७, ६		वर्कराट	६२, २	
वरस्त्रिगु	२३६, २		वर्ग	६२, ५ । ३२६, ८	
वरा	२५६, १०		वर्गच्छर	३२६, १४	
वराक	२७, ५		वर्षस्	७२, २	
वराक	६५, १६ ; २०		वर्षस्त्र	२७, १ । २८४, ८	
वराकक	४१, १६ । २७१, १७		वर्षिष्ठा	११५, १४	
वराककूपोपेत	२०६, १५		वर्षीयुक्त	११५, १४	
वराट	११७, ६ । २४६, १०		वर्जन	५६, १४ । ३१६, १८	
वराटक	३३, ८ । ४१, २० ; २१ ।		वर्जित	१५२, ११	
	१७५, १०		वर्ण	१०७, ६ ; ७ । १५१, १७ ।	
वराटमान	१०६, ६			२६३, ५ । २७५, ११	
वराटिका	१३४, ६		वर्णक	२७, ८	
वराटक	४१, २०		वर्णकद्रव्य	३११, ६	
वरासाम	१२२, १		वर्णकारक	२७, १२	
वराधेयह	५, २०		वर्णसूक्तिका	५१, ८	
वराधिनी	२६०, १४		वर्णभेद	२१, ६	
वराहकाकी	३१४, ११		वर्णमात्रक	२०८, ३	
वराहपुष्क	२२०, १		वर्णमाका	२४, ६	
वराहाकृतिविष्णु	२६२, २०		वर्णविणोदक	५३, ४	
वरिष्ठ	६४, १३ ; १४		वर्णसङ्गरसम्भूतस्त्री	२८३, १७	
वरी	२४६, ७ । २५६, १०		वर्षाट	६०, ६	
वरुण	३७, २ । ११५, १० ; १३ ।		वर्षित	१५२, ७	
	१४८, ३ । १६३, १३ । २१२, १८ ।		वर्षिन्	१०७, ६	
	२३०, १ । २७१, ६ । २८८, २ ।		वर्तक	२७, १०	
	३२५, ६		वर्तन	११५, १४ । १३२, १३ ।	
वरुणद्रु	२६८, ७			१३३, ५ । १६४, १ । १६७, १६ ।	
वरुणद्रुम	२१७, ११ । ३०५, १८			१६८, २०	
वरुणयोधित्	२५३, ११		वर्तनी	२३६, ४	
वरुणायुध	३२६, ६		वर्तक	४१, १७	
वरुण	१६३, २० । १७०, १४		वर्ति	१००, ११ । १३२, ११	

शब्दः	पृ०	पं०
वर्तिका	२७, १०	
वर्तिष्ठा	११५, १४ । १६६, २	
वर्ती	२६७, १०	
वर्तुल	४२, १ । १३३, ६ । ३०६, १०	
वर्त्मन्	१२५, ४ । १३१, १४ । १६६, १२ । २२६, २ । २३७, ११ । २५३, ६	
वर्द्धिनी	१६८, १८	
वर्धक	८, १६ । ११५, १५	
वर्धकि	१७, १० । २७, १	
वर्धन	१८१, १८ । १६८, १७	
वर्धमान	२०६, ४	
वर्धापक	६, १६ । २६१, ६	
वर्धापन	३६, ६	
वर्धापकप्रशंसा	२६४, ४	
वर्धित	१५२, ३ ; १०	
वर्धिष्ठा	११५, १५	
वर्धिष्ठाच्छेद	१६८, ७	
वर्मन्	१६४, १० । ३२५, १८	
वर्मित	१५२, ६ । १८४, ३	
वर्षा	२३६, १२	
वर्षर	११६, ८ । २७६, १० ; ११	
वर्षाग्न	२८१, १०	
वर्ष	२०१, १६ । २५८, १२ । ३३१, ३ । ३३६, ३	
वर्षाघ	११५, १६ । २७४, १० । २८४, ६	
वर्षाघर	१०, १ । २६२, १४	
वर्षापाकौ	४१, १६	
वर्षाभेद	१४६, १०	
वर्षावर	१०२, ७	
वर्षाकाल	२४, ५	
वर्षाकालभव	२७, १६	

शब्दः	पृ०	पं०
वर्षाभू	३३, ७ । २२०, १७ । २८६, १२	
वर्षाकलोचद	२०४, ६	
वर्षाकाम्द	१७८, १८	
वर्षापल	२५१, १८	
वर्षाग्न	२२६, १	
वर्षाभि	६७, ७	
वर्षाघ	६, ७ । २१६, २ । २४४, ८ । ३०४, ६	
वर्षा	२७७, १	
वर्षार	३६, २ । २७६, १७	
वर्षा	३२५, ८	
वर्षाक	२५६, ११	
वर्षामुख	४३, ८ । ५७, १६	
वर्षा	५, ११ ; १६	
वर्षाक	५, ११ । २७०, १८ । २६७, ५ । ३१०, ३	
वर्षाकजांशुक	२२७, १०	
वर्षागत	१५२, ५	
वर्षा	६२, ४ । २२६, ६ । २३६, १८	
वर्षादर्शना	७८, १८	
वर्षाक	११, १७	
वर्षाक	१३, ६ । ७८, ६	
वर्षाकौ	१०७, १२	
वर्षाकौभेद	१४६, २० । २१२, ७	
वर्षाभ	२२०, १४ ; १६	
वर्षार	२७६, ५	
वर्षारि	२७८, ७	
वर्षारी	२६, ६ । २७६, ६	
वर्षा	१४७, ५ । १५२, १० । ३००, ३	
वर्षार	२७६, ७	
वर्षार	२७६, ८	
वर्षा	१७२, १२ । ३२६, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वशज्जवेदमग्न	२४१,	३	वस्त्रक्षानपुत्रिका	३८,	२०
वशा	३२६,	८	वस्त्रच्छेद	३०७,	१५
वशित्व	१३८,	३	वस्त्रधर्षण	१६३,	१०
वशिर	२१६, १३१	२७६, १३ : १५	वस्त्रपान्त	३२६,	१
वशीकृति	२०७,	२	वस्त्रभङ्ग	८,	१६
वसति	१५२,	६	वस्त्रमिद	३०६,	१७
वसन	१८६, ५। १६८, १५। २६८, २०		वस्त्रभेद	१६, १४। ४४, १२।	
वसनान्तर	१४६,	६		२५६, १२। २७८, ५। २६६, १३	
वसन्त	१५२, ६। १८१, ५। १६७, १।		वस्त्रमात्र	७, १२	
	२२१, ८। ३०३, ६		वस्त्रसङ्कोचरेखा	२२२, १०	
वसन्तदूत	१६७, १		वस्त्राच्छल	१०३, १। १२२, १३	
वसन्तदूतौ	१६७, २		वस्त्राधार	२२, ६	
वसन्तर्तु	३६, ५१		वस्त्रान्तर	२७०, ८	
वसन्तादि	१२५, ६। १३१, १८		वस्त्र	१८६, ५। २३८, १३	
वसा	३३६, ६		वस्त्रान्तर	२५५, १८	
वसित	१५२, ५		वस्त्रौकसार	२६४, १०	
वसिष्ठ	६४, १३। २०४, १		वस्त्र	३४१, १३	
वसिष्ठादि	१८८, ११। ३३०, ४		वस्त्रतु	१५२, ४	
वस्तु	२२७, ३। २८२, ३। ३०१, १०।		वस्त्रन	२७२, १६	
	३१८, ६। ३३२, १७। ३३६, ४		वस्त्रित	१५२, ११	
वस्तुक्त	२७, ७		वस्त्रित्र	३७, १	
वस्तुकीटवत्	६१, २०		वस्त्रित्रक	४१, १८	
वस्तुधा	१३७, १। २५४, १०		वस्त्रि	११, ६। ५४, १३। ५७, १७।	
वस्तुन्धरा	२६२, ८			५८, ५। ७३, १०। १६१, ८।	
वस्तुभेद	२६३, ६			१७८, १३। १८६, २। १८६, ३।	
वस्तुमतौ	७६, २। ६६, ३			१६४, ८। २०४, ८। २०८, १०।	
वस्त्रि	१३२, १०			२५०, १। २५७, ११। २६५, २।	
वस्तु	१०, ११। १६८, ३। १७३, ६			२८२, ८	
वस्तुपूर्णपात्र	२६१, ६		वस्त्रित्रय	१२७, ११	
वस्तुभेद	२०२, ७		वस्त्रिभेद	३३४, ३	
वस्त्र	१६८, १५। १६६, ६।		वस्त्रिमय	२०, १८। १०८, १२	
	२३७, १। २५४, २। २५६, १७।		वाक्कुदेवता	२०८, १४	
	२७६, १०। २७६, १३। २६७, ३				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वाक्पति	१५२, १८।	३२७, ६	वाजि	६४, ११	
वाक्पटु	१५, ५		वाजिन्	२३६, १७।	३१०, १
वाक्पमण	२८०, १०		वाजिशाला	२७८, २	
वाक्प	१७३, ८।	२६५, २।	वाञ्छा	३३६, ६।	३४०, ७
		२६७, २	वाट	८६, १०	
वाक्पवज्जाल	२२१, ४		वाटौ	८६, ११	
वाक्पविस्तार	७०, १०		वाड	६८, १३	
वाक्पुत्रितवर्जित	३३, ६।	४५, ८।	वाडव	६५, ११।	३२२, २; ४; ५
		२३२, ८	वाडवा	३२२, २	
वागकल्याणी	१५१, २		वाडवामि	६५, १४	
वागर	२८०, १		वाणि	१०७, १०	
वागलङ्कार	१८, १६		वाणिज	२२८, २०	
वागुरा	५०, १६।	२८०, ३।	वाणिजक	४२, २।	२७४, ५।
		३०७, १०			२८८, ७
वागुरिक	३६, १६।	४२, ५।	वाणी	१०७, ११।	१५१, २।
वागुलि	२२६, ८				१६४, १६
वाग्देवता	२५२, १८		वात	१३२, १६।	१६४, १७।
वाग्देवी	७२, १।	१६४, १६		२६४, ६।	२८२, ५।
वाग्मिन्	४२, ४।	१३२, ७।			३०७, ६
	१५२, १८।	२२६, ३	वातक	२७, ११	
वाङ्मनियम	१८८, १३		वातकेलि	३१३, १७	
वाङ्मण	५५, १२		वातगुह	१०१, ८	
वाप्	५८, ११।	१४६, ७; १४; १७।	वातफल	३१३, १८	
	२५१, १०।	२६५, ८	वातदञ्जलप्रदेश	१६३, २०	
वाचस्पति	१६४, ६		वातभूमिकुदेश	३०५, १२	
वाचाट	५२, १६		वातरायण	१२३, १३	
वाचिक	२७, २०		वातरुध	३३४, १४	
वाचिकहारक	५४, ४		वातवेष्टक	२८०, १	
वाचिकहारिन्	५८, १		वातव्याधि	१३६, १०	
वाचिताई	१४१, ११		वातशून्य	१४५, ११	
वाच्य	२३६, १५		वातशोणित	१०१, ८	
वाज	७७, १२		वातसङ्घ	३४४, १३	

शब्दः	पं०	पं०	शब्दः	पं०	पं०
वातादि	२८०, ७		वागीर	१३३, २०। २८०, ४	
वातासह	३४४, १३		वान्त	१३२, १८	
वातिग	६६, १		वान्ताम	११८, १३	
वातिष्ठा	१३१, १३		वान्ति	२२५, १८	
वातुल	१६४, २०। ३०६, १२।		वापित	१५२, १२	
	३४४, १३		वापी	१६६, ५। १६५, १४	
वातूल	६८, ५। ३३४, १४		वाम	६४, ५। २२६, ५। २४०, १०।	
वातोत्पल	६, ३			३०६, १३	
वात्या	१०१, ८। ३०६, १२		वामन	१६८, २०। १६६, ४	
वात्स्यायनमुनि	६७, १६		वामलूर	४, १६	
वादिचदण्ड	३६, ४		वामा	१०१, ६	
वाद्य	२१२, १२। २७२, १०।		वामाचार	२६२, १५	
	३१८, ३		वामिल	३०६, १३	
वाद्यभाष्य	२७१, ८। २७२, १४।		वामी	२२६, ३	
	३४०, २		वामोद	२८०, ७	
वाद्यभेद	२५८, ५		वायस	३, १२। ८८, १। १०४, ६।	
वाद्यभिद्व	२१, २			१६३, ३। २६६, ६	
वाद्यभेद	३०, १७। ५५, ३। ८८, २।		वायसाराति	८, ११	
	१०४, १०। २७१, ६। ३०३, १२।		वायु	२, ११। १४२, १७। २१०, १।	
	३०४, १२			२६२, १। ६। ३२४, ६।	
वाद्यान्तर	२३३, १८			३४१, १४	
वाद्यालक	४२, ५		वायुभेद	१६१, १२	
वान	१८६, ६		वायुसख	५७, १७	
वानप्रस्था	१७१, १६। २२८, २		वार	२६०, ५; ६। ३०१, १४	
वानर	४०, ६। ५५, ७। ६५, १।		वारक	२७, १४। २८०, २	
	६०, ५। २०७, २०। २२७, २।		वारण	११५, ७। १७८, १८।	
	२८०, ३। ३२५, ६			२६६, १६	
वानरभिद्व	२२१, ६। २४२, १६		वारणसी	३३६, १७	
वानरयोषित्व	२८०, ६		वारणापाङ्ग	११२, १४	
वानरान्तर	२१६, ४		वारणासी	३३६, १७	
वानरी	२८०, ६		वारणी	१६२, १८	
वानरीभेद	१६, ३		वारणासी	६१, १७। २१८, ४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वारनाशोपति	२१८, ६		वाक्छ	१०२, १७	
वारवाणक	६, १८		वार्षिक	२७, १२	
वारयोषित्	७७, ६ । २२८, १४		वार्त	१२२, १७	
वाराणसी	३३६, १७		वार्ता १२२, १३ । १३४, १ । १३८, १४		
वाराणसीपुर	३२५, ५		वार्ताक	६२, ३	
वाराही ७४, ६ । २०६, ६ । २४६, ६			वार्ताकी	२३, ३	
वारिवाहादिध्वनि	१४१, ६		वार्ताकु	२६०, १२	
वारि ४, १४ । ७७, १२ । १०३, ७ ।			वार्ताकुपुष्प	८६, ३	
२५३, १४ । २६१, ४			वार्ताकुपुष्प	२८४, २	
वारिकण्टक	४३, १४		वार्ताप्रभेद	१५४, ४	
वारिज ७८, २ । २४७, ४ । २५३, १६ ।			वार्तावह	४२, २०	
३०२, १०			वार्ताहर	३२६, ११	
वारिण	१३३, १५		वार्तिक	२७५, ६	
वारित	१६२, १६		वार्दल	३०६, १३ ; १४	
वारिघर	२२६, ५		वार्दर	२७६, १८	
वारिघानी १४६, ७ । १६८, १८ ।			वार्जक	२७, १५ । २८३, २	
१६६, ६			वार्धि	१६४, १८	
वारिघारा २६३, ५ । २६६, २			वार्धुषिक	४२, ४ । १८२, ८	
वारिधि १८०, १			वार्धिक	२७, १६ । ११६, ६	
वारिनिर्गम २२४, २० । ३१२, १२			वाल	३००, ४	
वारिपणी ६३, २ । २१८, ७			वालक	२७, १६ । २८, १ ।	
वारिबालक २६६, १४			२५६, १६ । ३२५, ६		
वारिभेद ४७, ६ । १६३, १०			वालखेलन	२६६, १७	
वारिभ्रम १३७, १७			वालघि २२६, १६ । ३००, ४		
वारिवाट १५६, १२			वालितनय १७५, १		
वारिवाह ४८, १६ । १७२, ३ ।			वाल्लिभार्या २५५, ६		
२४६, ५ । २६६, ८			वालुक	३७, २० । ४७, ७ ।	
वारिखोतस् ३४३, २			१८५, ४ । ३१८, १०		
वारो २६०, ४			वालुका २८, १ । १५६, १३		
वाख	६३, ८		वाख्यौकि ३१६, १० । ३२३, ८		
वाख्यि २७५, १६			वाख्यौक २७, १७ ; १८		
वाख्यो ११५, १६ । २८६, १८			वावदूक १६, ६ । ४२, ४ । १६६, ३		

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
वावटुकक	५५, १५	वाहिक	२७, १३
वाग्रि	२८०, ८	विक्रान्ततब	३०४, १३
वास	१५२, ६ । १८०, १३	विक्रान्तपल	२१७, ६
वासकाख्यौबधभिद्	४६, १	विकच	७३, ८
वासा	३३६, ७ । ३४२, १	विकट	२६२, २
वासक	२७, १३ । ३३१, ६	विकटा	६०, १०
वासग	१६६, ५	विकम्पन	८, १६
वासम्	१५२, १७	विकम्पित	१५४, ७
वासन्तिका	४२, २	विकराल	६०, १० । ३०२, ८
वासन्ती	५१, १४ । १५२, १६ । १५८, ११ । ३२१, १४	विकर्य	११६, १
वासर	१३८, ३ । २२५, ५ । २८०, ५ । ३४०, ६	विकर्णिक	४२, १४
वासव	३२१, १२ । ३२२, ६	विकल	२७६, ६ । २८०, १८
वासवोद्यग	१६५, ४	विकलवाच्	३३५, ४
वासस्	८८, ३ । १२६, १८ । १६ । २६४, ७ । ३३६, ७	विकलाङ्ग	१०१, १
वासित	१४६, १६ । १८ । १५२, १५	विकल्प	१२४, ४ । २१३, ६ । ३१५, ४
वासिता	१५२, १५ । २८०, ५	विकसन	२०५, ६
वासु	३१५, २०	विकस्तर	८६, १८ । १६४, ८ । ३०२, ७
वासुकि	२७, १२	विकार	२८०, ८
वासुदेव	१४४, १ । १६४, २ । १७५, ६ । १७६, ३ । १७६, १० । २५८, ४ । ३०२, १२	विकाश	३२८, ८
वासुरा	२८०, ५	विकास	२१८, १०
वाक्य	२७४, ५	विकासिन्	२११, २
वास्तुक	२२५, १२	विकिर	२८०, १६
वास्तूक	३०५, १	विकिरण	११०, ६ । १२१, ११
वाख	२५६, २० । २६०, १	विकीरण	१२१, १०
वाह	३४१, १४	विकीर्णकुसुमादि	२८५, १८
वाहन	१५२, ११ । १८८, १३ । २०७, ५ । २५६, १५	विक्रीणिका	४२, ८
		विक्रीणिका	४२, ८
		विक्षत	१५३, ३ ; ११ । ३३७, १७
		विक्षताक्ष	१०४, ३
		विक्षति	१५३, ४ । २८०, ८

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
विक्रम	२३०, ३ ; १३१, ६ ।		विच्छिन्न	१५३, १७	
	२४७, २०		विच्छिन्न	१६६, १६	
विक्रमान्वित	१४०, १२		विच्छेद	१५३, १७	
विक्रान्त	१५४, १ । १८७, ६		विजन	३२७, १ । ३२८, ८	
विक्रान्तयोधिन्	२६, १२		विजय	१६४, १७ । २३५, १६ ।	
विक्रिया	२२२, १२			२४५, ६	
विक्रियाश्लेष	१५, १२		विजयदुन्दुभि	४, १०	
विक्षिप्त	१६६, १४		विजया	२४५, ६	
विक्षिप्त	१०४, ४		विजाता	१५३, ११	
विगाहन	२०६, १०		विजिल	३०७, १२	
विगत	१५४, १		विजृम्भित	१६४, ८	
विगतत्रय	२७३, २०		विज्ञ	५२, १४ । ८२, ३ । १६६, १३ ।	
विगुह्यित	१५५, ७			२७०, १३	
विगुह्यित	१५४, ८		विज्ञात	१२६, ३ । २०५, ५	
विगूढ	१०४, २		विज्ञान	१८६, ६ । १६६, ८	
विग्र	३२, ३ । २६०, ११		विज्ञानभेद	३०, १६	
विग्रह	१२६, १ । ३४३, ४		विज्ञानमातृक	५३, ३	
विग्र	२०६, ११ । २५८, ११		विट्	३, १०	
विग्रराज	२१७, ८ । ३२७, ८		विट्	३८, १२ । ६४, १४ । ८६, ११ ।	
विष्णु	५४, ६			१२८, ६ ; १० । १५२, १७ ।	
विषकिल	३१३, १६			२२३, १६	
विषयग	१२२, ४		विटङ्क	२८, ३ । ५२, ६	
विषर्चिका	४२, १६		विटप	१००, २ । २१३, ८ ।	
विचार	२८, ५ । ११६, २० ।			३२०, १८	
	२८०, १६		विट्प्रारिका	२१२, १४	
विचारण	१३२, १८		विडङ्ग	२०, १६ । ६६, ३ । ६६, १३ ।	
विचारणा	१२१, ११			२७६, ४ । ३०५, १७	
विचारणीय	२३५, ६		विडङ्गतङ्क	२४७, १०	
विचारित	१३३, १		विडङ्गाख्यौषध	२०६, २	
विचार्य	२३३, ४		विडम्ब	१२१, ६	
विचेष्टा	१६४, ८		विडम्बन	२०६, ६	
विच्छन्दक	४२, १२		विडालक	४२, १३	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वित्	४०,	१८	विदित	१५४, १५५।	१६०, ३
वितयद्वा	१००,	१२	विदुर	२८०,	११
वितथ	१७०,	१८	विदुल	३०६,	१८
वितर्क ४, ११। ५, १५। २८, ४।			विदूर	२८०,	१५
१२५, १। २०२, १०। २२३, २			विदूरित	१५६, ११	
वितर्कक	३४०,	७	विदूषक १६, २। ४२, १२। २८५, १४		
वितर्कण	२८५,	३	विदेह	३४३, ५	
वितर्दी	२८, १०		विद्वक्त्रिणी	६३, १४। ३०४, ४	
वितस्ति	४, २		विद्यमान	१३४, ८	
वितान	१६६, १२। २२८, १७		विद्या	३२, १४	
वितुम्	१६६, ७		विद्यादि	१०४, १४	
वितुम्क	४२, ६; १०		विद्याधर	२८६, १०	
वित्त १११, १८। १३३, १। १६८, ३।			विद्याधरविशेष	१६३, १५	
१८७, १३। २३६, ११। २५०, १।			विद्याप्रभेद	१३, १२	
२५८, ६। २६६, १७। ३१६, १२			विद्याविख्यातविभव	६१, १४	
वित्त १३२, १८। १३३, १। १७४, ६			विद्युत् ३, ६। १६, १८। ३१, २।		
विद् १४७, १०			३२, ११। ७७, १४। १०७, १२।		
विदग्ध	३२६, ३		१४३, १३। १५३, १३। १८१, ६।		
विदग्ध ४, ६। १८, १२। २७३, १७			२०१, २०। २०७, १६। २६३, ११।		
विदथ	१७०, १८		३०४, १६। ३३६, ६		
विदर्भ	४७, १५		विद्व	३१६, ६। ३२२, ७	
विदलीकृत	१४४, ६		विद्वागा	१२७, १६	
विदा	१७४, ८		विद्वत्	१५४, ३	
विदार	२७४, ११		विद्वति	३२२, ७	
विदारक ११, १४। ४२, १५।			विद्वम	६५, १६। २२६, १८।	
२१०, ६			३०६, १८		
विदारण १११, १६। १२१, ६।			विद्वमलता	२८२, १५	
१२३, ८। १७३, १५			विद्वर	२८०, १७	
विदारि	४७, ६		विद्वस् ८२, १; ३। २७३, ६		
विदारित	१४४, १०		विदिध् १७६, ६		
विदारौ २६०, ८। २८०, १२			विदिष्ट २३४, ८		
विदारौकन्दक २०६, १५			विधवा १६, १५। ३२, ४।		
			२२०, ३। ३१६, १। ३२२, ८		

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
विधवापुत्र	१४, ६	विनिमय	२२, १५ । १६२, १७
विधवास्त्री	६८, ६ । १५३, १२	विनियुक्तविशेष	१५४, २०
विधा	१८१, १६	विनिर्मित	८६, २०
विधाट	१३०, १३ । १५३, १० । १६३, २	विनीत	१४६, १८ । १५३, ६ ; ७ । १५४, १५
विधान	१८१, १५	विनेत्र	१५३, २
विधि	७५, १० । ७७, १५ । १८१, १४ ; १६ । २०२, १५ । २१०, ३ । २१६, १५ । २२४, १६ । २४७, १६ । ३००, १२	विन्ध्य	२३६, १६
विधु	१८१, १४ । २८७, १३ ; १६	विन्ध्या	२३६, १६
विधुत	१४०, ६ । १५४, ६	विम	१८६, ७
विधुर	६२, १६ । २८०, १८ । ३३३, ७	विन्यस्त	१०२, ५ । १४५, ५
विधूत	१५१, १८	विन्यास	३२७, १६
विगत	१५३, ८	विपक्षी	७३, ६
विनता	१५३, ८ ; ६	विपणि	४६, १६ । ११५, २० । १६१, ३
विमय	२०१, १२ । २४३, १४	विपत्ति	१५३, १४ । १६८, १६
विमया	२४५, ६	विप्रद	२४१, १२ । २४८, १३
विमयान्वित	२०२, ४	विपदाकान्त	१६६, १५
विमयर	१८४, १३	विप्रस	१६६, १५
विगा	२६४, ४	विप्रसीत	१६४, ११
विगामित	१४५, २	विपर्यय	६, १७ । ३२२, ६
विनायक	४२, ६ ; ८ । १६६, १२ । ३१४, ६	विपर्यस्त	२०२, ५
विनायिका	४२, ७	विपाक	२८, २
विनाय	२४१, १३ । ३२३, १६	विपाट	६०, ११
विनायन	१७४, १३	विपादिका	४२, १४
विनायाभिमुख	३१७, १०	विपिन	७६, १२ । १६२, ६ । २७५, १२
विनाशित	१४५, ४	विपुज	२६८, १६ । ३०६, १६ । ३४१, ७
विनिश्चित	१४६, २	विप्र	५६, ४ । ५७, ५ । ५८, १ । १६७, १७ । १६६, ३ । २०४, ७ । २२४, १७
विनिपात	१६४, ७	विप्रकीर्ण	२४३, १६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
विप्रकृत	१४५,	७	विप्रमग्नि	१७१,	६
विप्रजन	५४,	६	विरक्त	१८७, ६ । १६४,	७
विप्रतीसार	२६४,	११	विरलजालुक	५४,	३
विप्रबन्ध	१८५,	१३	विरह	१५०,	१६
विप्रकम्ब	१४५,	७	विरागाह	४३,	२
विप्रलाप	२१४,	८	विरागिन्	२४,	१८
विप्रश्रक्त	४२,	१६	विराटतनुज	२६५,	१६
विप्रादि	१०७,	६	विरिञ्च	७३,	७
विप्राद्वैश्यामुत	६४,	३	विरिञ्चन	२०६,	७
विप्रुष	१७३,	१२	विरिञ्चि	७३, ७ । २६६,	१६
विप्रव	३२२, ६ । ३२२,	६	विरत्	३४५,	७
विबन्ध	२०३,	३	विरूढ	१०३,	२
विलुध	१८३,	१८	विरूढक	४२,	१५
विभक्त	१६६,	१६	विरोक	२८, ६ । ८५,	८
विभक्त्यपिटप्रत्य	२३६,	१४	विरोक	२८, ६	
विभव	१८३, ६ । ३२२,	७	विरोचन	१६४, १५ । २०६,	८
विभाग	६८, १३ । १३०, ३ ।		विरोध	२३०, ११ । २४८, १६ ।	
	३४३, ४			२६०, १६ । ३४५, १७	
विभाव	३२२,	८	विरोधाचरण	१६६, १६	
विभावरी	२०५,	६	विरोधोक्ति	२१४, ८	
विभावस्त	३३६, १८		विल	३००, ६	
विभीषण	२४४, ६		विलम	१६६, १७ । २३८, ८	
विभु	६६, ८ । २१६, ६		विलम्बित	१६४, १०	
विभूति	१५४, २ । ३१७, २०		विलयन	१८६, २	
विभूषा	४१, ८		विलास	३०१, ७ । ३१८, १ । ३३८, ३	
विभ्रम	६१, ५ । २२६, १७		विलिप्तक	१३२, २	
विमर्द	३१२, १७		विलीन	१२७, १६	
विमल	२६०, ११ । ३०२, १		विलुप्यनी	२०६, १२	
विमला	३०६, १५		विलोखन	१७४, ६	
विमान	१६६, ६		विलोपन	२७, ८ । १०७, ८ । २०३, ८ ।	
विमुख	५५, १२			२३४, ४ । २३६, ११ । २४२, १२	
विषत्	१५४, २		विलोपनी	२०६, १५	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
विलेपित	१४२.	६	विश्राखा	१८१,	८
विलेपिनी	२०६, १४		विश्राख	२८०,	२
विलोकिता	१५१,	८	विश्राखद	१७६, ७। २८०,	२; २०
विलोचन	७, ११		विश्राका	३०६, १६	
विलोम	२३०, १; २		विश्राकाक्ष	३४७, ६	
विलोमी	२३०, २		विश्राकाक्षी	३४७, ६	
विवध	१८४, १		विशिख	५५, ६। २६७, २०	
विवर	२११, ६। २८०, १५।		विशिखा	५५, १०। २३६, ४	
	२८२, ७। २८२, १४। ३०७, ६		विशुद्ध	१५६, ६	
विवरखण्डोक्त	१०, ८		विशेष	१७३, १५। २००, ८। २०३, ६	
विवर्ण	११६, १		विशेषक	४२, १०	
विवश	३२८, ७		विशेषण	१८३, ६	
विवस्वत्	१६४, ६। २०६, १४।		विश्लोक	६, ६	
	२६२, ८		विश्लोषण	११६, १४	
विवस्वती	१६४, ६		विश्रम्भ	१३४, १७	
विवाद	१७७, ८		विश्रुत	६८, १७। १५३, ५	
विवादिन्	१६८, २		विश्लेष	६२, १६। ३३३, ७	
विवास	७४, ७		विश्व	३१८, ५; ६	
विवासस्	१८७, १६		विश्वकर्मन्	२५२, ८। ३२२, १८	
विवाहस्तथ	१२, १८		विश्वक्सेन	२०६, १३	
विविक्त	१५३, १		विश्वक्सेना	२०६, १४	
विवेक	२८, ४; ५। २८६, १८		विश्वामित्र	१६४, १२	
विवेकिन्	१५३, १		विश्वामित्र	७०, ८	
विवेचित	१५१, ७		विश्वस्त	१५३, १२। १८४, २	
विहता	१५३, १६		विश्वस्तमग	४, ६	
विज्योक्त	२८, ७		विश्वस्ता	१५३, १२	
विशद	११७, ६। १५०, १५। १७७, ८		विश्वामित्र	१२, १३	
विशदाश्रय	२६५, ७		विश्वामित्र	२२१, १। २४३, १६	
विशदख	६७, १७; १८		विश्वदेव	३१८, ६	
विशल्या	५६, ६। १३६, १४।		विश्व	२३, ८। ३६, १६। १०५, १४।	
	२४५, ८			२०६, १। २२२, १। २५२, १५।	
विश्राख	५५, १३; १५			२७७, ११। २८२, १४। ३०४, १५।	
				३१४, ८; ६। ३३१, ४। ३३५, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
विषयज्ञ	१६६, १८		विकृर	२८०, ६	
विषयज्ञा	१७६, २		विच्छि	८६, १३	
विषयधर	६३, १३		विष्णु	८२, ४। ६४, १६। १०४, ६।	
विषयभेद	४५, ३। १७४, ११।			१०७, ११। ११६, २१। १३६, १३।	
	१७६, ६। ३०३, ११			१७७, ६। १८१, १४। २०६, ४।	
विषयम	२२६, १७			१३। २१०, ४। २१४, ६। २४१, ५।	
विषयमख्यून	१३६, १८			२५७, २०। २६५, १८। २६७, ७।	
विषयय	११८, १८। १६८, ३।			३२२, १६। ३३६, १०	
	२४५, १०। २६४, ६		विष्णुबान्ता	८४, १४। १६४, ६।	
विषययासक्त	२४५, १२			१८१, ८। २७६, १४	
विषययिन्	२४५, १२		विष्णुखण्ड	१६, १६	
विषययोज्य	३०, १८		विष्णुगण	२०६, १३	
विषयविद्या	३०५, १३		विष्णुपद	१७६, ८	
विषयवैद्य	३६, १५। ६८, ५।		विष्णुयायिन्	६३, ३	
	८८, १६। २७३, १३		विष्णुयथ	२४८, १२	
विषयसम्पत्ता	१६३, ४		विष्णुलोक	६४, १६	
विषा	१८५, १२। ३३१, ५		विष्णुक्तेनप्रिय	२४६, ६	
विषाक्त	१३२, २		विसर	२८०, १४	
विषाण	६२, ६		विसर्ग	६६, ४	
विषाणी	११५, १८		विसर्जन	२०६, ६	
विषान्तक	४२, १३		विसर्जनीय	६६, ५। २०८, ४	
विषान्तर	३५, ७		विसर्पण	१२१, १०	
विषान्वित	१८०, १३		विसार	२७५, ५	
विषयवप्रेभ्यति	३१७, १२		विस्तार	२८०, १०। ३२०, १८	
विष्कम्भ	२२०, १८; १६		विस्तार	३८, ११। ७३, २। १२५, ८;	
विष्कम्भादि	६१, १२			१४। १४७, ५। १५२, १०।	
विष्किर	२८०, १६			१८६, ८। १६६, १३। २१३, ८।	
विकृप	१४२, १७। १६६, १६।			२२०, १८। २८०, १०; १७।	
	२८७, १०			३४३, ४	
विकृपचय	१८, २		विस्तारवाच	७१, १२	
विकृपूरक	१४, १४		विकृत	१२७, ५। १४७, १५।	
विकृम्भ	२२१, २			१५३, १६	

शब्दः	पृ०	पं०
विस्तृति	७५, ३। २४६, १। ३३६, ८	
विस्तार	२८०, १४	
विस्तोट	२१, ७। ३१०, ११	
विस्तय	१५७, ११। २३६, १७। २४५, ७। २७१, ११	
विस्तयवृक्ष	३४५, ६	
विस्तारपत्र	२०६, ५	
विस्मित	८७, ३	
विस्मृत	१५६, ८	
विस्मृतज्ञातचेष्टित	१६२, १२	
विस्त्रम्ब	१८४, २	
विस्त्रम्बधातुक	६१, १३	
विस्त्रम्ब	१७८, १। २२१, १। २४२, १३	
विह्वग	६६, २। २७६, १। २६७, ४	
विह्वगभेद	३०८, १	
विह्वगान्तर	२३, १८। २७, १०। ८३, ५। १८	
विह्वगौ	११३, ५	
विह्वगौभेद	२८२, ४	
विह्वक्त्रम्	८०, ७। १४८, १२। २८६, १०	
विह्वक्त्रम्प्रभेद	६५, १८	
विह्वक्त्रिका	४२, ३	
विह्वत	१४६, १२	
विह्वनन	२०६, ११	
विह्वसित	५७, १४	
विह्वस्त	१५३, १४	
विह्वयस्	३०८, ६	
विह्वार	२४८, ४। २८०, १३	
विह्वाराखवकाश	१६, २	
विह्वित	१२५, १८। १२६, १६। १४६, १४। १५४, ३	

शब्दः	पृ०	पं०
विह्वेठ	६४, २	
विह्वेठन	२०६, ६	
विह्वल	१५३, १४	
वीक्ष्य	११६, २	
वीक्ष्य	२३६, १७। ३४५, ६	
वीक्षि	७२, २	
वीणा	२६, २०। ७३, ६। १०७, १२। २२०, ६। ३१२, १६। ३३४, १२	
वीणागुण	२५५, १	
वीणाङ्ग	१२, १०। ३२०, १६	
वीणादण्ड	३०६, १८	
वीणादिवादन	१०४, ६। १२७, ५	
वीणादिवाद्य	१३२, १६	
वीणागिबन्धन	३४३, १५	
वीणावादनवस्तु	१७८, १४	
वीत	१३३, ३ ; ४	
वीतंस	३३८, ४	
वीति	१३३, २	
वीतिज्ञोत्र	१६५, १२। २६६, १०	
वीथी	१६६, १२	
वीथ्यङ्ग	६६, १६	
वीथ्र	२६०, ११	
वीष्ठा	७४, ६	
वीर	८६, १। ६६, १७। १६४, १३। २६०, ७	
वीरगा	६६, ६	
वीरजयन्तिका	५३, १	
वीरज	११६, ३	
वीरपाशक	५१, ६	
वीरमर्दनक	१७१, ७	
वीरयाग	१२१, १२	
वीरविभाव	५३, २	

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
वीरहृद्य	३४७, ८	वृक्षमात्रक	६३, ६
वीरवत्	१३१, १६	वृक्षमूल	८४, १८
वीरदेव	३२४, १०	वृक्षविशेष	३, १३ / ५, २।
वीरहृद	१२२, १		८६, १०। २१६, १६
वीरघ	१२२, ५। २६७, ४।	वृक्षान्तर	१६, ११। ८७, ५।
	३३५, १०		३१६, १७
वीरघान्तर	८७, १६	वृक्षाक्षक	६६, १६। २५४, ७
वीर्य	२३६, १८। ३३५, १७	वृजिन	१६६, २०
वीरघ	१८४, १। २५७, २०	वृणान्तर	६७, १६
वृक्ष	४, ४। ५, १३	वृत्त	१३३, ६
वृक्षधूप	२१४, १०। ३३८, ५	वृत्ति	११८, ६। २००, २; १५
वृक्षोदर	१०४, १३	वृत्तिस्थल	८६, १०
वृक्ष	५, १३	वृत्त	३६, १। १२६, ३। १३०, ६।
वृक्षग	१०७, १४		१३३, ५; ८; ६। १६८, १५।
वृक्ष	५, ४। २८, १८। ४८, १४।		१७२, १२। २५८, ८। ३००, १८
	११२, ५। १६३, १६। १७६, १४।	वृक्षभिद	१८, ५। १६७, ७
	२६६, १२। २७०, १२। २८२, २०।	वृक्षभेद	१२, ७। ११७, ७। १२१, १६।
	२६४, १७। २६८, १४। ३४५, १६		१५५, १५। २५६, १६
वृक्षगच्छर	२६७, ६	वृक्षविशेष	८३, ६। १६६, १३
वृक्षज	३२०, ६	वृक्षान्त	१५४, ४
वृक्षप्रभेद	२२, १। ६१, ३	वृत्ति	३६, १८। १३३, ५; ६; ७।
वृक्षभिद	६६, ६। १४२, १६।		१६६, १
	२६४, १६। २६५, ११। २७०, १६।	वृत्तिभेद	१४६, १४
	२७६, ८। ३१०, ८	वृत्तिमत्	१३२, १४
वृक्षभेद	११, २०। १८, २। २४, ५।	वृक्ष	२६०, १२
	२६, ११। ३१, १४। ५६, ६।	वृक्षासुर	३४०, ५
	७६, ७। १००, १६। १०२, १२।	वृक्षाक्षेख	५६, ६
	११८, १६। १७६, २। २६१, ६।	वृद्ध	४३, ६। ५७, १६। ६३, ११।
	२६६, १४। २६८, ११। २७२, ८।		१८१, १७। २७१, ३। २७८, १५।
	२८०, ४। २८७, ५। २६१, ७।		२८७, २०
	३२३, ११	वृद्धकर्मन्	२७, १५
वृक्षमात्र	१६४, ४। ३०१, ४	वृद्धत्व	२७, १५

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
हृद्ददारक	३०५, ४	हृषवाहिनी	१०४, १८
हृद्दराश	२२६, ८	हृषवाह्य	१४, ११
हृद्दगाभि	८७, ३	हृषयेष्ट	३०६, ४
हृद्दभवस्	३२४, १०	हृषस्त्वदेश	३४१, १३
हृद्दसङ्गात	२७, १५	हृषस्यन्ती	१०, १८
हृद्दि	८५, १७ । १३४, ३ । १८१, १८ । १८८, १७ । २३७, १४	हृषा	३३१, ७ ; ८
हृद्दिमत्	१३८, ६	हृषाकपायी	२४८, ७
हृद्दिस्थानक्षय	६४, १०	हृषाकपि	२१४, ११
हृद्द्याजीव	३४, १८ । ३७, १८ । ४२, ४	हृषाङ्ग	२८, ८
हृन्त	१३३, ७	हृषाङ्ग	१७५, ८
हृन्द्	६०, ८ । ६८, ५ । १२६, १४ । २६०, ५ । २८७, ७ । ३०६, १४ । ३४१, १६	हृषादि	२४८, २
हृन्दारक	४२, १७	हृषायणा	१०१, २
हृन्धिक	२२, ४ । २८, ८	हृषी	३३१, ८
हृन्धिकपत्र	१०, १३	हृष्टि	११५, १६
हृन्धिकाली	२००, ११	हृष्टिरोध	३४३, ११
हृष	१४, ११ । २२१, ३ । २५१, १३ । २८१, १७ । ३३१, ५ । ३४१, १४ । ३६४, २	हृष्टि	१०७, १३
हृषण	५, ४ । ११६, ३	वेकट	८०, १२
हृषदंशक	१८, १ । ३०८, २०	वेग	६२, ६ । ७७, १३ । १८३, १५ । २२२, ८ । २३०, ५ । २३८, ७ । २६४, १८ । २७५, ३ । ३१६, ३ । ३३७, १८ । ३४१, ११
हृषनाशक	५१, १०	वेगवत्	१८३, १५ । ३१६, ३
हृषभ	२१८, १६ । २२०, ३ । २५७, १८	वेगसर	२८४, १२
हृषभभञ्ज	८१, १	वेगित	१४६, ८
हृषभाक्रान्ता	२०१, ७	वेगिन्	३२०, ४
हृषभाङ्ग	४२, १७	वेगि	१०७, १४
हृषक	८०, ४ । १५२, ४ । ३१०, १	वेगित	१५४, ८
		वेगी	७७, ६ । १०७, १५ । ११३, १४
		वेगु	१०, १८ । १०७, १६ । २०१, ५ । २१८, ४ । ३१३, १२ । ३२३, ७ । ३२६, ७
		वेगुष	२५५, १०

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वेङ्गुका	३१२, १६		वेर	२६०, १३	
वेङ्गुवायक	२८, ११		वेका	३००, ७; ८; ९; १०; ११	
वेङ्गुसार	२७५, १०		वेक्षित	३१, १६। १५४, ६	
वेतन	८६, १४। ११४, २। १८१, १६। १८६, ५। २३८, १३। ३२७, १५		वेद्य	२०५, ८। ३३६, ११	
वेतनाजीविन्	२८६, ७		वेद्यन्त	१५४, ८	
वेतस	१६६, १०। १८५, १०। ३०६, ११; १८		वेद्यन्	१७०, १४। २४१, ४	
वेत्त	१३३, १६		वेद्यभेद	१६२, २	
वेद	१७२, १२। १७४, ६। २०५, ४। २२४, ७। २२८, २०। ३१८, १०। ३३०, ४		वेद्य	२३६, १६	
वेदना	२००, १		वेद्या	१३, १५। ६८, १५। २३६, १६। २६६, १०	
वेदनिन्दक	१६, २०		वेद्याग्रज	२३६, १६। ३२६, ११	
वेदभाग	११३, १८		वेद्याप्रभेद	२७८, ३	
वेदमार्गविशेष	२५८, ७		वेद्याप्रिय	६१, ५	
वेदवादिन्	८, ३		वेद्याभेद	३०७, १८	
वेदवाच्य	३१, १६		वेद्य	२१२, ५	
वेदविभाग	५४, १०		वेद्यरचना	२५०, ४	
वेदवेत्त	२८, १०		वेद्यवार	२८६, ३	
वेदि	१७४, ६; १०		वेद्योपकरण	२५०, ५	
वेदिका	२८, १०। ३११, ११		वेद्यन	११५, १२। २००, १। ३२६, १२	
वेदित	१३३, ११		वेद्यित	१५४, ५	
वेदिह	१७३, १२		वेद्यवार	३, १५	
वेधनिका	४३, ३		वेकटिक	४३, १। ६०, १२	
वेधमुख	६६, १७		वेकुण्ड	७३, ७। ६४, १६	
वेधस्	५७, १। ६६, १६। १३५, १६। १५३, १०		वेकान्त	१५४, ६	
वेधित	१५४, ७		वेजयन्त	१६४, १३	
वेधित	१५४, ७		वेजयन्ती	२०, १२	
वेम	२२६, ७		वेजयान्तिक	५१, ११	
वेमन्	२२६, ७		वेजान्तिक	४२, १६	
			वेहूयमणि	८१, ६	
			वैयिक	२८, ११; १२। ४२, ८	
			वैयविक	२८, १२	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वैद्यक	२८, ११		वैवर्धिक	४२, २०	
वैतसका	४३, ३		वैवर्ध	१०, १३	
वैतरणी	१२१, १३		वैवस्वत	१६३, १४	
वैतानिक	४३, १		वैशाख	५५, १४	
वैतानिक	२३, १ । ४२, १६		वैशेषिक	४३, २	
वैदर्भ	२२१, ४		वैश्व	१०, ५ । ३२, ६ । ५२, ४ ।	
वैदर्भी	२२१, ३			२३२, १०	
वैदिक	२८, १०		वैश्यात्मविद्या	१८३, १८	
वैदिकविधि	३२५, १७		वैश्वोत्पन्नसन्तति	४२, १८	
वैदेहक	४२, १८		वैश्वानर	१६१, २० । २६१, १०	
वैदेही	१३४, १२ । ३४३, ६		वैश्वव्या	६३, १८	
वैद्य	८२, १३ । १७६, ६ । २६३, ६		वैश्वयिक	२४५, १३	
वैधान	२८०, २०		वैहासिक	४३, ४	
वैनतेय	८०, ५ ; १० । २४८, १२		वोद्री	२६०, १५	
वैनतेयजननी	११६, २०		वोदृ	१०२, ६	
वैनायिक	४३, ४		वोल	३२६, १२	
वैनायिक	४३, ५		व्यंस	३३६, ६	
वैपरीत्य	१७०, २		व्यक्त	८६, १८ । १२६, १८ ।	
वैभव	१५५, १८			१३२, ८ । १७७, ८	
वैभ्राज	७८, १७		व्यक्ति	१३२, ६ । १६६, १३ ।	
वैमानिक	४२, २०			३२८, ६	
वैवर्ध	१७०, १८		व्यक्तिभूयिष्ठ	१४६, ३	
वैर	२६०, १४		व्यङ्ग	६२, १	
वैरङ्गिक	४३, २		व्यङ्गुल	२४३, ८	
वैरनियम	१८४, ७		व्यजन	४६, ३ । ११८, १२	
वैरमुद्रि	२०४, १७ । २६०, १४		व्यञ्जक	२७, ६	
वैराग्य	६०, १२		व्यञ्जन	१७४, १६ । १६४, ६ ।	
वैराग्यबन्ध	३४३, १०			१६८, १५ । २११, ११	
वैदिन्	२३२, ६ । २६०, १४ ।		व्यङ्ग्यक	४१, १६ । ७१, ११	
	२६४, १४ । २७१, २		व्यतिकार	२६२, ११	
वैद्योचनि	२०६, १६		व्यतिपात	३, ५	
वैजय	२७, २		व्यतिषङ्ग	२६२, ११	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अतीपात	१६४, २		रटप, ३। २६७, ४। ३२८, १५।		
अयन	१६४, १०		३३१, २। ३४६, ७		
अधन	२०१, १२		आढ	६८, १४	
अभिचारिणी	६६, ६। ११७, ३		आदेश	११३, १५	
अयहानि	१५८, १६		आघ	२६, ११। ३२, ६।	
अर्थवाद	१००, १२		१८१, १०; १३। २४४, १६।		
अलोक	२७, २; ३		२७२, ४। २७३, ६		
अवसाय	१७३, ८। ३१८, १२।		आधरुहोढ	१४, २	
	३२५, १०। ३३२, ६		आधि	१८१, १३। २६५, ७	
अवसित	१२४, ६		आधिभिद्	२६६, ६	
अवस्था	१२३, १०। २६२, ७		आधिभेद	२७, ११। २६१, ११	
अवहार	१६४, १७। २६२, ६।		आधिसमुद्रम	२०६, २०	
	३४५, २		आपक	१०७, ११	
अवहारदृष्टु	४५, ११		आधन	१३२, १५	
अवहाराधिकृत	३८, १६		आपार	१८८, १३	
अवहारान्तर	२६१, २		आपित	१४१, १३	
अवहारिका	५१, ७		आप्त	१५२, १३	
अवाय	२४५, ४		आप्ति	६३, ६	
असन	६७, ८। ६६, १। १८०, ५।		आप्त	८६, १६। १२७, ५।	
	१६८, १६। २४१, १२। २६२, ११		१३२, ८; १५; १६। ३१०, १८		
असनार्त	१६०, ११		आप्ति	१३१, १५। १४१, १	
अस्त	११७, १३। १३२, ८		आप्तिवाचक	१४७, ११	
आकुल	५५, २। ७७, १। १३२, ८।		आम	१८३, ११	
	१५२, ५। ३२३, १७		आयत	१५२, १३	
आसात	१५२, १४		आयाम	२२६, १६	
आन्न	२२, ५। ३६, ८; १८।		आल	१०, १। २११, १२। ३००, ५	
	२५५, १३। २६०, २; ३; ४।		आलगाह	१२, १२	
	२७६, १। ३०६, ६। ३१०, ६		आस	१०४, ६। १६२, ८।	
आन्नख	५७, १५। ७८, ५। २६०, ४		१६६, १। २७८, १३। २८०, १७।		
आग्नी	३८, ७		३३६, ६		
आज	१६, ४। ७७, १३।		आसकृति	१४६, १०	
	१८३, ७। २१६, २। २२३, १६।		आसक्त	२५६, १६	

ग्रन्थः	पृ०	पं०
व्यासमाह	१६१, ७। १६५, ३।	
	१८५, १५	
व्याससुत	५, १७	
व्यासादि	१८२, ६	
व्याचक्षर	२८०, ४	
व्युत्थान	१६६, १६	
व्युधित	१३८, १४	
व्युष्ट	८६, १४	
व्युष्टि	८६, १५। २६८, १७	
व्यूढ	१०२, ५। १८४, ३	
व्युति	१०७, १०	
व्यूह	२२४, १४। २४३, १०।	
	३४१, १६	
व्यूहपाणिं	२६०, १७	
व्यूहभेद	६७, १३; १७	
व्योमकेशाव्युत	१६४, ८	
व्योमगङ्गा	१६५, ६	
व्योमचारिन्	२००, २	
व्योमन्	४, १५। २०, ६। ५३, ८।	
	१३६, १६। १७६, ८। १६६, १६।	
	२००, २। २३२, ३। २६४, ७।	
	२७५, १६	
व्योमगदौ	२५७, १६	
व्योममार्गं	२८०, १६	
व्योममुद्गर	२६४, १२	
व्योमयान	१६६, १०	
व्योध	६, ८	
व्रज	७७, ११। २८०, १४	
व्रज्या	२३६, १३	
व्रज्य	१०७, ६। १३५, १२। २२२, ६	
व्रजज्ञात्	२८४, ३	
व्रजवत्	१३५, १३	

ग्रन्थः	पृ०	पं०
व्रज्यमुद्रि	६०, १	
व्रज्यसंमुद्रि	२५७, ८	
व्रज्यादिपरिभारज	८४, २०	
व्रज्यादिबन्धन	८५, १४	
व्रज्यालेप	३४३, १५	
व्रत	२०, ६। २०७, १०। २२६, २	
व्रतति	३४४, २	
व्रतती	१५३, १०। ३००, ३	
व्रतान्तर	२२, २	
व्रत्यासन	८४, १७	
व्रात	१३२, १७	
व्रीडा	२१०, १४	
व्रीहि	१०३, ७। २३७, ५।	
	३२५, ३। ३४१, १५	
व्रीहिकाश्चम	२०६, १	
व्रीहिभेद	८६, १६। ६४, १५।	
	१७८, ८। २०१, १६। २२८, १५।	
	३०७, ३। ३०८, १६	
व्रीहिविभेद	८६, १६	
व्रीहिविशेष	२०६, ११	
व्रीह्यन्तर	३३१, १	

श

शंसा	३३६, ६
शक	६, १६
शकट	१३, १८। ५०, ११।
	७२, १३। ६०, १३। ३४५, २
शकटमाह	१८६, २
शकटाक्ष	३४७, ११
शकटोन्मेष	१३७, १२
शकल	६, १६। ६६, १२।
	२८१, ७। ३१०, ३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
शकुन	२००, ८		शङ्करयोषित्	२२२, ७। २५३, ६	
शकुनि	२००, ४		शङ्करायुध	६४, २	
शकुनिकान्तर	२६१, १		शङ्करौ	२८१, ४	
शकुल	१५४, २०		शङ्का	६, ८; १६। ७, २०	
शकुलादिनी	२०६, ७		शङ्कावती	२००, १०	
शकुलार्भक	१३, ११		शङ्कित	१५४, १३	
शक्त	१०२, ८। १०६, १३।		शङ्किनी	२००, ६	
१४७, १। १६१, ३। २२७, ७।			शङ्कु	५, १४। २३६, २०। २४०, ३।	
२३६, १। २६४, ११				२६६, ६	
शक्ति	१३३, १३। २२२, १२।		शङ्कुमङ्गीर्ग	३०४, ५	
२४०, ५। २४६, ६। ३२०, १७			शङ्कु	२८, १४। ४८, १६। ५३, ११।	
शक्तिभेद	६५, १४। ११३, १७।		५४, ७। ७५, १२। ७८, २।		
२६०, १			६; १५। ८६, १२। १३४, २।		
शक्तिमत्	११३, ३		२१६, १। २४७, १७		
शक्तिसम्पद्	२३०, ३		शङ्कु	२८, १५	
शक्तिप्रका	२२६, ८		शङ्कुनक	४३, ७	
शक्त्यायुध	३३५, ५		शङ्कुनख	१३४, २	
शक्त	१२, १२। १०५, ७।		शङ्कुनाग	३२४, ६	
१६४, १४। २०४, ७। २४३, १७।			शङ्कुपुष्पी	६७, ६	
२४८, १६। २५१, ६। २६०, १८।			शङ्कुवत्	५४, ८	
२६२, ११			शङ्कुन्	५४, ८	
शक्त्याप	२१३, १८		शङ्किनी	१३४, ६। २००, ६	
शक्तध्वन्	३३४, १४		शङ्को	७२, ६। ७६, १५	
शक्तध्वज	२७१, ४		शङ्कोकान्त	२६३, ५	
शक्तनगर	२०७, १६		शङ्कोपति	२६३, ३	
शक्तस्त्री	७२, ६		शङ्कोश	२०६, १४	
शङ्कर	२७, ५। २८, ६। ६६, ७।		शङ्को	१८१, १२। २६७, १	
६६, १। १३६, १२। १६६, १२।			शङ्क	३३, ६। ४५, ८। ६३, १७।	
२१६, ६। २२२, २। २२५, ३।			१४५, ७; १२। २७६, १०।		
२६२, १५। २६३, ६। २८१, ७।			२७६, १३		
२८३, ३। २६८, २०। ३२१, १०।			शङ्की	३२८, १	
३२६, ५। ३४०, १२			शङ्का	६८, १७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
शब्द	१०७, १७		शब्द	२१६, ६। २५२, १५	
शब्दपर्वी	२७, ११		शब्दरी	२८१, ५	
शब्दीर	२८१, ११		शब्दर	१२, ८। २८१, १	
शब्द	६८, १५		शब्दरावास	११३, ११	
शब्द	१३३, १२		शब्दरी	२८१, २	
शब्दकृत	६४, १६		शब्दरीभिद्	११६, १	
शब्दगी	२००, ११		शब्दल	२५४, ४। २६१, ३। २६६, १७	
शब्दतन्त्र	१६४, १४		शब्द	५४, २। १२८, ५। १३७, १७।	
शब्द	२८१, ६			१५०, १७। १७३, ८। १८७, १५।	
शब्दवृत्ति	१६४, १४			२११, ३। ३१७, ६। ३१६, ६।	
शब्दपरिक्ता	५१, १२			३२२, १४	
शब्दपुष्पा	२४५, १५। २७७, ६।		शब्दग	११४, १३	
	३३५, १३; १४		शब्दभिद्	२४१, ५	
शब्दमय	६५, ७		शब्दमात्र	३०३, १३। ३३१, १२	
शब्दकदा	१७६, १२		शब्दवत्	१५४, १२। १५५, १२	
शब्तामन्द	१७६, ११		शब्दविषय	१४०, ५	
शब्तामीक	४३, ६		शब्दवृन्द	२२३, ६	
शब्तावरी	१६०, १५। १६४, ५।		शब्दवेदिन्	२६, ७	
	२५६, १०। २६४, १८। २८५, १७		शब्दशास्त्रपरिष्ठात	५१, १८	
शब्द	२२, १७। १७०, १२। २५०, ६		शब्दादिसङ्ग	३३०, १०	
शब्दभाव	३२२, ६		शब्दालङ्कार	२४, १६	
शब्दसंज्ञ	१४८, ६		शब्दित	१२६, ७; ११। १५४, १३	
शब्दसंज्ञति	३२२, ६		शम	१३३, १४; १६	
शभि	२६०, १६		शमय	१७१, १	
शभि	१७४, ३। २६२, ४		शमन	२, ११। ७, १४। २००, ६	
शभिखर	३, ५। ३७, १०। ८१, ७।		शमी	६०, ७। १४३, ८। १८३, ११।	
	२४४, ६। २५१, ३। २५६, १२।			२२६, ८। २४४, १७	
	२८३, ४। २८६, १४		शमीफल	२८२, १४	
शब्तागु	२००, १०		शमीर	२८१, ११	
शब्दय	६७, २। २४०, ८।		शब्ददीर्घ	१२१, १५	
	२४३, १५। २४६, ३		शम्बर	२६१, २०। २८१, २; ३	
शब्द	१३३, १४		शम्बरी	२८१, ३	

शब्दः	पं०	पं०	शब्दः	पं०	पं०
शब्दज	१०३, १। ३१०, २		शरक	२८२, ५	
शब्दक	२८, १६। २१६, २		शरलक्ष्य	४३, ७	
शब्दक	२१७, ६		शरवाणि	१२१, १४	
शब्दकशब्दभाज	२८, १४		शरव्य	२३६, ६। ३४६, ७	
शब्दका	२८, १६		शरव्यक	४३, ७	
शब्दु	६६, ८। २०६, ४। २१४, ११।		शरसङ्क्रम	१२३, १४	
	२१६, ७। २५२, १४। २६५, २०।		शरसम्पुट	२७२, ४	
	२६३, १३। ३१६, २०		शराक	२०६, ४	
शब्दाक	२८, १३। २८६, १४		शराचात	४८, १०	
शब्द	२४०, ३		शराजिकलक्ष	२६६, १	
शब्दन	२००, ५। २११, १०।		शराभ्यास	२०३, १२	
	२६६, ५		शरावि	२८१, १०	
शब्दगीय	२१०, १३। २४०, २		शरासन	१८७, १४	
शब्दगीयाद्यवस्तु	२७८, २		शरीर	२५७, २। २८१, १०	
शब्दगीयोपकरण	१८, ६		शरीरश्रीध	२३३, १६	
शब्दालु	३१०, ४		शरीरसाधनापेक्ष	२२५, ७	
शब्दित	११२, १७; १८। १५४, ११		शरु	२६०, १६; २०	
शब्दा	२००, ५। २४०, २; ३		शर्करा	१३४, १४। २८१, ६।	
शर	२८, १६। २६, १८। ३७, ६।			३०२, ६	
	५४, १३। ६२, १७। ८३, १०।		शर्करान्वितदेश	२८६, १५	
	२३६, २०। २५६, १५। २६०, १६।		शर्कराभिद	१६१, १८	
	२७४, ११। ३२०, ४। ३२२, १६		शर्मेन्	५३, ८। ५४, १६।	
शरज्जात	१७७, ६			१७३, १६। ३४०, १	
शरजीविन्	१२१, १४		शर्वरी	७, ६। २६१, ५	
शरक	११६, ४		शल	३००, १२	
शरक	१००, १४		शलभ	१८, १। ६५, ६। ६६, १२	
शरत्	१५४, ६		शलभकु	४०, ३	
शरदत्	१७७, १०		शलकाका	२८, १७	
शरभ	२२, १। २२०, ७। २२१, ६		शलक	६, ११; १६	
शरमुल	१२१, १४		शल्य	२०, १। २८, १७। २३६, २०।	
शरमूल	५३, १४			२४०, १; ३	
शरसनक	२७२, १६		शलानि	२३३, २	

शब्दः	पं०	पं०	शब्दः	पं०	पं०
शक्तकौ	२८, १६; १८। ११४, ५।		शाकट	६०, १३; १४	
१२५, १६। ३१०, १६। ३३५, १८।			शाकप्रभेद	२२४, १६	
३४३, ८			शाकभिद्	१४, १६	
शक्तकौलोमन्	३००, १२		शाकभेद	२०, २। २२, ११। २३, ६।	
शव	२१२, १४। २१६, ८। ३१८, ७		२७, २। ३६, ३। ६८, ६।		
शवगा	६६, ६		१२२, ५। १४६, १६। १५७, ५।		
शवरघ	८३, १०। ८४, ८		२१७, १। २४७, १०। २६६, ११।		
शवाशौच	३१८, ८		२७६, १२। ३०५, १। ३३३, ४		
शश	३२६, १२; १३		शाकभाज	२६१, ६	
शशभिन्दु	१७६, १०		शाकविशेष	३३०, १८	
शशलोमन्	११६, ८		शाकान्तर	८६, ६	
शशाङ्ग	२८, १२		शाकिनी	६, १०	
शशादि	५७, १०		शाकिनीभिद्	११३, ५। १५७, ८	
शशोर्ग	११६, ८		शाकिनीभेद	३२८, ७	
शष्य	१२०, २०। १७४, ११।		शाकुनिक	४३, ६	
२११, ७			शाकुन्त	१५४, १४	
शष्यित	१५४, १२		शास्तिक	२८, २०	
शस्त	६६, ४। १००, ३। १३३, १२।		शाक्य	२२८, १६	
१३४, ७। १३८, १३। १५५, ४			शाक्यविशेष	८१, २	
शस्तकर्मन्	१४७, १७		शाक	३२३, ५	
शस्त	२६०, १७। ३२३, १८।		शाखा	५४, १०; १२। १३१, २०।	
३४१, १२			२१७, ४। ३००, १६। ३१३, ८		
शस्तभिद्	१००, ११। १५६, ५।		शाखानगर	२६४, १३	
२६६, १८			शाखापुर	२३४, २०	
शस्तभेद	८६, ६		शाखान्तर	२१०, ४। २३१, ५	
शस्तसम्भारजंकर	४६, १३		शाखान्तरान्तर	१७५, १६	
शस्तान्धासभूमि	३५, १४		शाखिन्	५४, ६	
शस्त्रिका	२८, १४		शाखोट	३४७, ६	
शस्त्रीष्टेद	२६८, ३		शाङ्कर	२८१, १६	
शाक	५, १६; १७। २०८, ७।		शाङ्करी	२८१, १३	
२७६, ६			शाक्य	७७, १३। १४०, १५।	
शाककदम्बक	२६८, ७		१४५, १२		

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
शाङ्खा	६८,	१६	शाखिवौषधि	२२६, १७ । ३२४, १४	
शाखा	१०७, १८		शाखीर	२८२, १७	
शाखज	२२७, ११		शाखीर	२८२, १४	
शाखफलक	३३२, १२		शाखी	७०, ६ । १४४, १	
शाखी	१०७, १६		शाखीन	१०७, ११ । ३१३, १६	
शातकुम्भ	२०६, ३ । २२१, ११ ।		शाखील	२६०, २ । ३१०, ६; ७	
	२४६, १०		शाखीर	२८२, १७; १८	
शातला	३०६, १५		शाख	३००, १५	
शातलौषधि	७, ४		शाखायन	२०६, ८	
शाखव	३२२, ६		शाखपणी	२६२, ४	
शाद	१७४, १२		शाखभञ्जिका	२७, १६	
शादल	२०६, ५		शाखा	२२३, ६ । ३००, १६	
शादलवत्	१५४, १२		शाखालक	६, १३ । ४३, ८	
शान्त	१३३, ४; १५, १६ ।		शालि	२२८, ६ । ३००, १४	
	१४५, १३ । ३११, ३		शालिका	२८, २०	
शान्तम	३३८, १२		शालिपणी	१२२, १५ । २१७, १	
शान्तम्	१३३, १५		शालिभेद	६५, ६ । २१३, ३	
शान्ति	१३३, १४ । १७१, १ ।		शालिवाहनभुभुज	३०१, ६	
	२००, ६		शानु	३००, १३	
शान्तिमापन्न	१४६, ५		शानूक	२८, १६	
शाप	२१२, ८ । ३४४, ८		शानूर	२८२, १४	
शापरी	२८२, १२		शालेय	२४५, १५	
शाब्दिक	२६, १		शाल्मली	७१, १६ । ११३, १४ ।	
शाम्बरी	२३८, १०			३०७, १७ । ३१०, ८	
शाम्भव	३२२, १०		शाल्मलीदुम	१७०, १६	
शाम्भवी	३२२, १०		शाल्मलीभूतव	३०३, ४	
शार	२६१, ३		शाल्मलीवेष्ट	७४, १२	
शारद	१७७, ६		शाल्यद्वय	२४५, १५	
शारदा	१७७, ६; १०; ११		शाव	३१८, ८	
शारि	२६१, १		शान्वत	१५४, १४ । २०७, ७ ।	
शारिका	२८, १८ । २६, १			२३७, ६ । ३१७, २	
शारिफलक	३३१, १४		शासक	१३३, १७	

ग्रन्थः	पृ०	पं०
ग्रासन	११६, १०। २००, १२।	
	३२७, १७	
ग्रास्त्रि	२००, १२	
ग्रास्तृ	१३३, १६। १४५, १८	
ग्रास्त्र	४३, २। १००, २। ११३, १।	
	१३४, ५। १४४, १२। १६४, ११।	
	२००, १२। २१०, ३। २२०, ४।	
	२२८, १। २६१, ५	
ग्रास्त्रभिद	२६२, १६	
ग्रास्त्रभेद	२५४, १६। ३२६, १८	
ग्रास्त्रविद	११७, १४	
ग्रास्त्रवेद	१७१, ५	
ग्रास्त्रवेदिन्	२५५, २	
ग्रास्त्रसम्मत	१४३, १५	
ग्रास्त्रादिसूचनाग्रन्थ	२६२, ८	
ग्रिक्य	७१, ३	
ग्रिक्यभेद	८६, ४	
ग्रिक्तक	१५३, २	
ग्रिक्त्य	११६, १०	
ग्रिक्ता	२३४, ३। २४५, ६	
ग्रिक्लि	१५३, ६। १५४, १५।	
	३०३, १७	
ग्रिक्त्य	१४६, ५	
ग्रिक्ख	३८, १०। १००, १३	
ग्रिक्खक	४३, १०	
ग्रिक्खिन्	५४, १२	
ग्रिक्खिन्	१००, १५। ११३, १७	
ग्रिक्खिन्नी	२०६, १७	
ग्रिक्खर	५५, ५। ६२, ८। १६४, १४।	
	२८१, १६; २०। ३४२, १३	
ग्रिक्खरिणी	१३१, १६। २६३, ११	
ग्रिक्खरिन्	६२, ११	

ग्रन्थः	पृ०	पं०
ग्रिक्खरी	२८२, १	
ग्रिक्खा	१५, १२। ५४, ११। ६७, ७	
ग्रिक्खातक	६१, १२	
ग्रिक्खावत्	५४, १४	
ग्रिक्खिन्	२४, १३	
ग्रिक्खिन्	५४, १३	
ग्रिक्खि	२४, १८। १७८, ७। १८५, ८।	
	२१६, १३। २६१, ७	
ग्रिक्खितैज	२२, २०	
ग्रिक्खित	१३७, ६	
ग्रित	१३३, १७	
ग्रितम्	२८२, ६	
ग्रिति	१३३, १८। ३०८, ५	
ग्रिपिविष्ट	६२, ४	
ग्रिप्ता	२१६, ७। २६६, १६	
ग्रिपि	२१६, १०	
ग्रिपिका	२६, ६	
ग्रिपिर	२८२, ६। ३२७, १६।	
	३२६, १६	
ग्रिप्मिका	२२६, ८। ३२०, ११	
ग्रिप्मीधान्यभेद	६१, ५	
ग्रिप्स्त्रन्	३१४, १६	
ग्रिप्स्	२६१, ७; ८। २६६, ४	
ग्रिप्स्त्र	२६, ४	
ग्रिप्स्त्राण	२६, ४	
ग्रिप्रा	६७, २०। १६५, १। २३८, ५	
ग्रिप्राणा	२२०, ३	
ग्रिप्रीष	६, १७। १६६, १८।	
	२०३, १४। २८६, १५	
ग्रिप्रीषक	५१, ११	
ग्रिप्रीषव्याख्यान	३, १३	
ग्रिप्रीषि	८८, ३। ३०३, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
शिरोमणि	११८, ६		शिवकौतन	२०८, ८	
शिरोमाणा	८८, ४		शिवधन्वन्	३२३, ५	
शिरोवेष्ट	३३१, १६		शिवमहो	२७, ७	
शिल	३००, १७; १८		शिवमूर्तिविशेष	६१, २०	
शिलमुष्क	७५, ७		शिवा	१०, १२। ४३, १५।	
शिला	३००, १७			३१८, ८; ११	
शिलान	७८, ८		शिवानक	४३, ११	
शिलानतु	७८, १३। ७८, १०।		शिवामेद	२६८, १४	
	२३२, ५		शिंशपा	२६८, १५। २८७, ४।	
शिलानुख्य	२४५, १८			३०२, १४। ३०७, १३	
शिलान्नय	१००, १२		शिंशपाद्रुम	२४८, ३	
शिलिन्ध्र	३३७, ६		शिश्निर	२१०, १२। २३०, ८।	
शिली	३००, १८			२८२, २। ३१०, १२	
शिलीन्ध्र	२५४, १०। २८२, ३		शिशु ४, १८। २२, १६। ५७, ११।		
शिलीमुख	५५, १०। ५७, १८।			१८४, १४। ३२८, ३	
	११४, ११		शिशुक	२८, ४। १०१, १	
शिलोक्तय	१६७, ७		शिशुमार	१६, १८	
शिलोष्क	७५, ६		शिशुमारक	२८, ४। ७३, ११	
शिलोष्कक	७५, ७		शिश्र	१८७, ११	
शिल्प	२११, १०		शिष्य	१२७, १०। २५४, १२।	
शिल्पकर्मन्	१२८, १४			३३८, ११	
शिल्पादि	२७५, १०		शीकर ४१, ५। २८२, ५। ३८८, ४		
शिल्पिनिच	७८, ११		शीघ्र	६८, १०। १४३, १४।	
शिल्पिन्	१०, १६। २११, ८।			२५०, १०। २६१, ८। ३०४, २०।	
	२३८, ६। २५२, ७: ८			३२५, ३	
शिल्पिप्रभेद	२८३, ४		शीघ्रकर्मन्	६३, १६	
शिल्पिभेद	१५५, ६		शीघ्रग	६५, १३। २५०, १०	
शिल्पिमन्दिर	२०२, १६		शीघ्रगति	६५, ५	
शिल्पिसंज्ञति	१०७, २०		शीघ्रगमन	१८५, २। ३०५, ८	
शिव	६, १४। ८३, १। ८५, ८।		शीत	१३३, १८	
	१४१, १८। १६३, ८। २०५, ३।		शीतक	२८, ३	
	२५७, १४। २६२, १२। २६८, ३।		शीतकाल	२८, ३	
	२८१, १। ३१८, ८। ३३८, ४				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
श्रीतचम्पक	५१, १३		मुक्तपक्षनिष्	१८७, ४	
श्रीतमयूख	५८, ७		मुक्तावपा	२४४, १६	
श्रीतल	१३३, १६ । २२७, ४ ।		मुक्ताविभावरो	१८७, ३	
	३१०, १० ; ११ ; १२		मुक्तादि	१०७, ७	
श्रीतला	१५४, १५ । ३१०, ११		मुक्तान्य	३, ११	
श्रीतलाख्या	३१०, १३		मुक्त	५, १६ । ६२, ७	
श्रीतश्रव	३२४, १३		मुचि	६६, १५ । ७२, ३ ; ६ ।	
श्रीतश्रिव	३२४, ११ ; १२			२३८, १४ । ३४६, ६	
श्रीतांमु	२३१, १३		मुचिपूर्णा	१०२, १३	
श्रीतिक	२६, २		मुण्डी	१०१, ११ । १८६, १२ ।	
श्रीन	१८६, ७			२७२, १६	
श्रीर्ण	१०७, २० । १६६, १४		मुण्ड	२५१, १८	
श्रीर्णवृत्तक	२१७, २		मुण्डा	६८, १४	
श्रीर्ष	२, १२ । १६, १६		मुण्ड	७२, ५ । १८२, १ । २५३, ७	
श्रीर्षक	२४५, १६		मुण्डमन्त्रिन्	७२, ४	
श्रीर्षन्	६, १२		मुण्डमौक्तिक	२५५, ४	
श्रीर्षण्य	२४५, १६		मुञ्जान्त	१५४, १८ ; १६ । १८४, ६	
श्रील	६, १३		मुञ्जान्तःकरण	१५४, १६	
मुक्त	६, १७ ; १६ । २५२, ६ ।		मुञ्जान्तपाल	४७, १०	
	२६२, १० । २६८, ६ । ३२१, १८		मुञ्जंश	३२८, १३	
मुक्तगण	६, २		मुज्जि	७७, ४ । १८७, ८	
मुक्तपक्षिन्	२६२, १०		मुनासीह	२६३, ५ । ३४६, २१	
मुक्ता	१२४, ४		मुनीक्षान्य	२८३, ११	
मुक्ति	५३, ११ । १३४, २		मुभ	१५६, १७ । २१६, ८ । २२७, ६ ।	
मुक्त	६०, १७ । १३१, १८ ।			२३८, १ । ३२२, १६ । ३३८, ६	
	२३६, १८ । २६१, १० ; ११ ।		मुभकर्मन्	२३८, ३	
	२८८, २० । २६५, १२ । ३२१, ६ ।		मुभंवाद	२००, ८	
	३३१, ६ । ३३६, ५		मुभाक्	६२, १४	
मुक्ताल	३३१, ६		मुभान्वित	२१६, ६	
मुक्ता	२६१, १३ । ३००, १६ ; २० ।		मुभावहविधि	२३२, ४	
	३०६, ४		मुभ	२६१, १३	
मुक्तकाय	६०, १५		मुभदन्ती	१६४, १५	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सुम्भ	२१६, ६		शेखर	३३७, २ । ३३८, २; १३	
सुला	३०१, २		शेखस्	१७०, ५ । २५८, १५	
सुल्ल	६६, १०		शेफा	३०६, ४	
सुल्ल	२१६, ११ । २५५, ७		शेफालिका	४३, १६	
सुल्लभा	३३३, ७		शेलु	४३, १६	
सुधि	३३१, ६		शेष	७०, ११ । १२४, ७ । १३६, १३ ।	
सुधिर	३८२, ६; ७			१६५, १४ । ३३१, ६	
सुल्ल	८३, ४ । १८६, ६ । ३०३, १४		शेषयुत	१४०, १५	
सुल्ल	३३१, ११		शेषित	१५४, २०	
सुल्लपर्याध्वनि	२७८, ५		शैल	२२, १ । १४६, २० । २५१, ३ ।	
सुल्लफल	१०४, १७ । १०७, २ ।			२५३, ५ । २८२, १ । २८६, १ ।	
	१८६, ६			३०१, ३; १३	
शृङ्गलाकटक	३२६, १३		शैलज	७६, १० । १४६, ७ ।	
शृङ्गलाधार्य	३०६, ८			१८१, १७ । २४५, १७ । ३१०, १०	
शृङ्ग	५६, ८ । ६२, ८; ६ । ३२६, १५		शैलप्रत्यन्तपर्वत	१७३, ११	
शृङ्गयुत	६२, ११		शैलभेद	८६, ५ । ६०, ३ ।	
शृङ्गवन्ध	८, १८			२६०, १२ । २७७, ४	
शृङ्गवेर	८, २		शैलाट	६०, १५	
शृङ्गाट	७३, ११		शैलान्तर	२४०, ५	
शृङ्गाटका	४३, १३; १४		शैलांश	२४४, १५	
शृङ्गार	७२, ३ । २८२, ६; १० ।		शैलुष	८५, ६	
	३२१, १ । ३३६, १४		शैलूष	५२, १६ । २६१, २ ।	
शृङ्गारभावक्रिया	३०१, ८			३३३, ६	
शृङ्गारभावजक्रिया	३००, १		शैलेय	२४५, १७ । २४६, ३ ।	
शृङ्गारादि	३३५, १७			३०१, २ । ३१०, १३ । ३२४, १२	
शृङ्गारी	२८२, १०		शैव	२६२, १ । ३२२, १०	
शृङ्गिभ	५२, १०		शैवल	२७१, ४ । २७४, १५ ।	
शृङ्गिणी	११६, १४			३०५, ५ । ३१२, १२ । ३२८, ३ ।	
शृङ्गिन्	६२, ११			३२६, ७	
शृङ्गी	६२, १० । २६०, १० ।		शैवाल	७८, १३ । १६६, ७ । ३१०, १३	
	३३१, ८ । ३३४, ११		शोक	३, १ । ६, ७ । ३६, ५ ।	
शृङ्गि	१०८, ६			२३८, ६	

शब्दः	पं.
शोढ	६३, १८
शोढ	८५, ६। १०८, २
शोषक	१७, ७। २६, ७। ११३, ७। १२३, ११। ३३०, ५। ३४५, ७
शोषा	३४, १४
शोषादि	१७३, ३
शोषक	३१, ८
शोषन	१२०, ६
शोषिका	२६, ८
शोषित	१२८, १२। १२६, १२। १४५, १६। १५५, १
शोषितार्थक	१४१, १२
शोभन	५६, ११। १२५, ११। २००, १४। २३७, १५। २५४, १
शोभनद्योव	३२२, १६
शोभननय	१५७, ४
शोभनव्रता	१५६, १८
शोभना	३१६, २
शोभनाङ्ग	४४, ११
शोभनार्थ	३२६, ३
शोभनाश्र	३२८, ११
शोभा	५५, ६। ७१, १७। १०२, ३। १२५, ११। १२७, २०। २१८, ३। २१६, ६। २२०, ४। २२५, १७। २४१, ६। २५०, ४। ३१६, ३
शोभित	१४६, १७। १५५, १
शोष	३३१, ६; ११
शोषण	११६, १४
शोषित	१५४, २०
शोषितक्षीरमिश्र	८८, ७
शौक	६, २
शौक	६८, १७। १३०, १५। १३८, २

शब्दः	पं.
शौक्षिक	२६, ६। ७६, १४
शौखी	६८, १८
शौम्निक	४६, २
शौर्य	१३३, १३। २४०, ५
शौर्यगर्वित	२१७, ८
शौर्यादि	१०४, १५
शौक्लक	३१०, १६
शमशान	१२०, १६
शमश्रु	१६८, १६
शमन्त	१५४, ११
श्याम	२२६, ६; ११
श्यामल	२४, १४। १३७, ६। २२४, ८। ३१०, ५
श्यामा	१०८, १५
श्यामाक	२६, २
श्यामिका	२२८, १०
श्याल	२४५, १४
श्यालक	२८५, १४। ३०४, २
श्लेन	१८६, ८
श्लोनक	१०८, २
श्लोनाकपादप	३४७, ६
अज्ञा	१८१, २०
अज्ञान्वित	१८१, २०
अज्ञायुत	३१०, ५
अज्ञालु	३१०, ५; ६
अपण	११६, ६
अम	२२६, १६
अमरा	११६, ६
अयखी	११६, ८
अवण	११६, ५
अवणामय	१७७, १
अव्यवाच	१५६, २०

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
आगा		१०७, १७	अतश्चोऽनुज		८१, ७
आगा	१०७, १८ । २३७, १८		अति	१०३, १२ । १०७, ११ ।	
आङ्ग		१८१, २०		११६, ५ । १२४, १ । १७४, ६ ।	
आङ्गदेव	१६१, १४ । ३२६, ८			२०४, १८	
आङ्गभेद		२४, १०	अतिकूटं		६२, ५
आग्नि		१३३, १६	अतिभेदक		३१७, १६
आम		२२६, १५	अतिप्राखान्तर		२५४, २०
आवगा	११६, १० ; १२ । २१८, १३		अव		२११, १०
आवगा		११६, १२	अग्नि		१०७, २०
आवगिक		४३, ६	अयम्		३३८, ६
अित		१३३, २०	अयसो		३३८, ७
अौ	६०, १२ । ६२, ११ । २२२, १ ।		असु	३, ७ । ५५, ८ । ६०, ३ ।	
	२२५, ११ । २२६, १६ । २३२, १ ।			६३, ११ ; १३ ; १८ । १५०, १ ।	
	२४६, ७ । २५०, ४ । ३२१, ६			१७५, ६ । २२१, ३ । २५६, १४ ।	
आकराठ		६४, १७		२५७, १६ । २५६, ६ । २६५, ५ ।	
आद		१७४, १२		२७४, ८ । २७५, ५ । २८४, ७ ।	
आधव		३२२, ११		३०२, ८ । ३२१, ६	
आपति		१५४, १६	असुगवी		२८६, १०
आपर्ण		११६, ११	असुार्ध		२२०, १
आपर्णतन्त्र		१२३, ४	असुभागिन्		२२८, ६
आपर्णिका		४३, १३	आसा		१०८, ४
आपर्णी		११६, १३	आशि	८३, १० । २६७, ७	
आफल		३१८, ७	आशी		१०८, ४
आफला		३१०, ६	आश		१३४, १
आभव		३२२, ११	आशरहित		३१६, ३
आमञ्जनभोजन		३००, ७	आश्वर्जित		२७६, १५
आमत्	१५४, १७ । १७४, १२		आश्वविषय		११६, १०
आवास	११६, १२ । १८०, १३ ।		आश्ववस्त्र		३०६, ३
	३३७, १४ । ३३८, ५		आशवा		६६, ११
आवृत्तक		४३, १२	आशवावचस्		६८, १६
अत	१३४, ५ । १५३, १५		आश्व		१८०, १०
अतबन्ध		१८६, १३	आश्व		२६५, ४

शब्दः	पृ०	पं०
श्लोकाध्यायना	२०६, १८	
श्लोकाध्यायौ	२००, १३	
श्लोकात	५०, १२	
श्लोकातक	४३, १६	
श्लोकादि	१२८, २	
श्लोक	६, १। १६८, १५। २११, ४। २३७, ११	
श्लोकच्छायाहर	३०४, २	
श्लोकत्रय	४२, ११	
श्लोकपाद	१७३, १०	
श्लोकस्तेन	५३, ५	
श्लोकसम्बद्धगुच्छक	११, १६	
श्वःश्वेयस	३४०, १	
श्वदंष्ट्रा	२८१, ६	
श्वन् ३०, २। ३५, १०। ५७, ११। ७३, १३। ८६, ३। १६३, ३। २१३, १। २३०, १		
श्वपच	६५, ११। २४६, १। ३३७, १६	
श्वस्व	६, ३। १८३, १	
श्वसुर	२८१, ८	
श्वसूर्य	२४५, १४	
श्वश्रू	२६०, २०	
श्वसग	२००, ७	
श्वसित	१५४, १२। २००, ७	
श्वापद	३००, ५	
श्वविघ्न	२४०, १	
श्वेत १३४, ५; ७; १४। २५३, ७		
श्वेतकरवीर	१००, १	
श्वेतकुसुद	२२०, ११	
श्वेतखदिर	४४, २०। २६७, ६	
श्वेतदूर्वा	२२८, १४	

शब्दः	पृ०	पं०
श्वेतप्रावारभेद	३१४, १४	
श्वेतबिन्दुयुक्त	१४८, १८	
श्वेतरत्न	३०७, २	
श्वेतरत्नवर्ण	३०७, ८	
श्वेतवत्ता	१६५, १३	
श्वेतवाहन	२०६, १०	
श्वेता	१३४, ६	
श्वेताङ्ग	६६, ७	
घ		
घटक्षयाकाल	७, २१	
घटपद	३६, ७	
घटपूरण	६४, १	
घटप्रकार	१०२, ८	
घटप्रणव	५३, १३	
घटभिन्न	८३, ३	
घङ्गुश्र	१७१, १	
घङ्गुश्रा	१७१, २। २२८, १४	
घण्ड	६८, १८। २६२, १४	
घण्डक	२८६, १	
घण्ट	३८, १। ६७, २२। १०२, ६। १४१, १६। १५३, १४	
घण्टाख	५५, १५। ५६, ११	
घटि	८६, १५	
घटिहायन	२०६, ११	
घटिक	३५, १५	
घटौ	६४, १	
घटौजागरक	३३६, १५	
घाण्डातुर	३४०, ११	
घिङ्ग ४७, ११। ६०, १५। ६१, १८। ६४, ६। २०३, १३। २५६, ६		
घिङ्गदन्ताक्षत	३१३, १७	
घोडा	१०२, ८	

स	शब्दः	पं.	पं.
शब्दः	शब्दः	३०	४०
संयम	२४, १६ । २२५, ६ ; ८	संग्रह	८, ६ । २५, ३ । २८, ४ । ८५, ४ । २७२, १७
संयमन	२०७, १०	संग्रहोक्ति	१७७, ८
संयान	२८८, १२	संग्रहोषण	२०२, १७
संयुक्त	१५६, ७	संग्रह	१५५, १७
संयुग	१६३, १३ । २२५, ६ । २८८, १७	संग्रहोष	२३६, ८
संयोग	६६, १० । ६८, १	संसक्त	१६५, १५ । २६३, ७
संरम्भ	२८५, १३	संस्मरण	१२१, १८ । १२२, २
संरव	३२२, १४	संसर्ग	६२, १३
संरुद्ध	१०३, ३	संसार	१२२, १ । १५५, १६ । ३१७, १८
संगोष्ठ	१८४, ६	संमिद्धि	१८४, ५
संवत्सर	१७२, ३ । २२६, १६	संमृति	१५५, १६
संवदन	२०७, २	संमृष्ट	६०, १६
संवर	२८३, १	संस्कार	२०५, १० । २८२, १२
संवर्त	२१०, ३ । २८२, २०	संस्कारकर्मन्	१२३, २
संवर्तक	४३, १६	संस्कारयोग	८३, ६
संवर्तिका	४३, १६	संस्कृत	१४७, १४ । १५५, ४ । १५८, ८
संवसथ	२२३, ६	संस्कृतानल	१४६, १३
संवाहक	४४, १	संस्कृतान्यभाषा	१६८, १५
संवाहन	२०७, ५	संस्तव्य	१५६, ५
संविच्छिन्न	१२२, ४	संस्तर	२८३, १३
संवित्	१५५, १७ ; २०	संस्तुत	१६२, १०
संविद्धि	१५५, ६	संस्तुति	१३८, १३
संविद्	१२६, १३ । १६३, १२	संस्तुति	१३८, १३
संवीतत	१५६, ७	संस्तुति	२४५, १८ । २४६, १
संस्त	१०१, १२	संस्था	१६६, १३
संवेग	६६, १०	संस्थान	२००, २० । २४६, १ । ३१६, ७
संवेष्ट	२५६, १० । ३२८, १०	संस्त	१५५, ३
संवेष्टनान्तर	५३, १५	संस्तजानुक	८२, ४
संव्याग	२०१, ८	संस्तसमुच्चय	२४३, ६
संग्रह	१२०, ५		

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
संज्ञति	१०२, ५। १२६, १३।	संज्ञा	२४०, ७
१५५, ८। १५६, २। २१२, ६।		संज्ञा	१३, १२। १०४, ११।
	२७४, १४		२४०, ७
संज्ञन	१८३, ५	संज्ञात	१४१, १०
संज्ञर्ष	३३३, ६	संज्ञान	२२८, १०। २४०, ७।
संज्ञार	२८२, २०		२४७, १६
संज्ञिता	१५६, ८	संज्ञान्तर	३, ७। ७१, १३।
संज्ञय	१५३, ५		८६, १५। १३३, १२।
संज्ञासुता	८४, १०		२२४, १४। २३१, ७
संज्ञ	१८६, १	संज्ञाप्रभेद	६१, १३
संज्ञि	१६८, १६	संज्ञाभित्	६६, १७
संज्ञ	२६६, ७	संज्ञाभेद	५, १४। ५७, १३।
संज्ञि	५४, १५। २५८, १२।		८४, ६। १४५, १६। १५६, २
	३४५, १८	संज्ञायुक्त	१६५, ६
संज्ञी	५४, १५। २६६, १८	संज्ञायुत	३२६, १०
संज्ञ	२४०, ८	संज्ञावत्	१६५, ५
संज्ञर	२८२, १५	संज्ञाविद्	१३, १४
संज्ञोत्र	१२७, २	संज्ञाविशेष	८३, ५। २५०, ३
संज्ञयि	३०४, १४	संज्ञ ई१, १८। ई२, १३। ई४, १६।	
संज्ञट	१८४, ३		२३३, १
संज्ञर	२८२, १६	संज्ञत	६०, १६। १५५, ३।
संज्ञर्षणा	३३१, ६		१५६, ४। १८८, ८। १६७, १२
संज्ञल्य	२८२, १२	संज्ञति	६१, ११। १५५, १८
संज्ञीर्ष	२८२, १६	संज्ञम	६६, १०। १३८, ६।
संज्ञ ८७, ६। १०६, ६। ३१०, १८			१५५, १३। १७१, १०
संज्ञसुक	४३, १८	संज्ञमात्र	१६०, १२
संज्ञति	१५५, १५	संज्ञर २७, ५। ७६, १। १५५, २०।	
संज्ञेत	१५६, १। २४६, ४		२४८, १४। १५। २८२, १३
संज्ञोत्र	७३, ६। १४०, १६	संज्ञरहित	६४, १५
संज्ञम	२४०, ४	संज्ञहीन	१३७, १३
संज्ञान्ति	१५६, ३	संज्ञह	३४७, ७
संज्ञप २१, ११। ३३८, ८। ३४३, ७		संज्ञहणी	३८, १६

शब्दः	पं०	शब्दः	पं०
सङ्कषण्णोक्त	८३, ७	सटा	८६, १८। १२४, ५
सङ्काम	२३५, १७	सटित	१६८, १२
सङ्ग	१३२, १७। २२३, १३। २४८, १; १५। २७४, १२। २८२, १५। २८६, १७	सत्	२००, १७। ३३४, ७
सङ्गट्ट	२०१, ३	सतत	२३७, ६
सङ्गट्टक	४४, ५	सती	११९, ८। १३४, ८। २६३, १
सङ्गर्ष	३३३, २०	सतीन	११७, ४। २०१, ५
सङ्गर्षण	१८२, ३	सतीनक	४३, १७
सङ्गाटिका	४४, ४	सतीलक	८६, ८
सङ्गात	५, ४। ६८, १६; २०। १५५, ८	सतुष	७७, १०
सङ्गातमात्रक	१६६, २४	सट्टण	३००, २
सचिव	१५२, ४। १७२, १	सत्तम	१५५, ६। २३०, ६। ३१०, ७। ३४१, १६
सचुल्ल	२६६, २०	सत्ता	३१७, १८; १६
सच्छोभा	२३५, १३	सत्थ	१२४, ६। १२५, ६। १३०, ६। १३४, ८। २३८, १। २४०, ८। २४२, ११
सजातीयगण	२६६, ७	सत्थपरीक्षा	२३६, १७
सज्ज	७७, १६	सत्थवचस्	१६६, ४
सज्जन	१८२, ८। २०१, २। २०५, ११	सत्थवत्पत्तौ	२८३, ५
सज्जनी	२३३, ६	सत्थवती	१६५, ३
सच्चय	७३, २	सत्र	२६१, १६
सञ्चार	१५, ८	सत्तिन्	२६१, १६
सञ्चारिका	४४, १; २	सत्त	३१८, १२
सञ्चाररहित	१३४, १२	सत्तर	१२७, १६। २८२, १६
सञ्च	७५, १५	सत्तरजस्तमस्	६४, १०
सञ्चवन	२०७, ३	सत्तहीन	२६३, १४
सञ्जात	१३६, १। १४६, १०	सत्तादि	१०४, १४
सञ्जित	१५६, ६	सदग	३, ८। १४५, १०। २०१, ८
सञ्ज्वर	२८२, १७	सदागति	१२७, ६। १६४, १७
सञ्ज	८२, ४	सदाचार	२०, १८
सञ्जा	८२, ५	सदादान	२०७, १
		सदाफल	३१४, १

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सदाशिव	३०, १२		सन्धि १५३, १३। १८२, ४। २१८, ८।		
सदीश्वर	१६४, १७		२६६, ४। २६०, ६। ३१७, १२		
सदृश	२१६, २		सन्धिकार	४४, ५	
सदृश	३२८, ६		सन्धिचौर	१३, २	
सद्गन्	१२५, २०। ३४१, १		सन्धिजीविन्	२०, १६	
सद्योजात	१०३, ४		सन्धिनी	२०१, ७	
सध्याच्	७०, ६		सन्धिला	३११, २	
सगत्कुमार	२६४, १४		सन्ध्यान्तर	५४, २	
सनातन	२०७, ७		सन्ध्या	२४०, ६	
सनाभि	२२१, ६		सन्ध्यादि	१०४, १४	
सनिष्ठौव	१५८, १४		सन्ध्यारात्र	१०८, १३	
सन्तत	१५६, ४		सन्ध्यावलि	३१४, २	
सन्तति	१३४, २०। १५५, १४।		सन्नद्ध	७७, १६। १८४, ३	
२००, १८। २४२, १। २५६, ३।			सन्नहन	६१, १३। २८४, १३	
२७४, ८			सन्नादि	२४३, १५	
सन्तान	७६, १६। २००, १८।		सन्नाय	२४६, २	
२६२, १२। २६०, ४। ३१६, ३			सन्नाह	७२, १४	
सन्तानिका	४३, १७		सन्निकर्षण	१२३, १५	
सन्ताप	७, १४; २०। २१०, १४।		सन्निधान	६३, ३। १८४, ४	
२८२, १७। ३४२, २			सन्निधि	१८४, ४	
सन्तोषनिर्मित	२०३, २		सन्निवेश	१८६, १०। २००, २०	
सन्ध्या	१४५, १०		सन्निवेशन	२४५, १८	
सन्दर्भ	१६८, १३		सन्निहित	१०६, ४	
सन्दंशक	४४, ६		सन्नास्त	४४, १८	
सन्दंशिका	४४, ६		सपत्न्यव	१६२, १४	
सन्देष्टवाच्	२७, २०		सपिण्ड	१७६, १०	
सन्देष्टहर	२६४, १५		सप्तकौ	२६, १६	
सन्देष्टहारक	५३, ६		सप्तच्छद	१७६, १४	
सन्देष्टजीविन्	४४, १८		सप्तति	१५६, २	
सन्दोष्ट	८, २		सप्तदिनावधिपयस्	३३२, १८	
सन्धा	१८२, २		सप्तपर्ण	१७७, ११। ३४७, ५	
सन्धान	२०१, ३		सप्तरात्रोर्ध्वक्षौर	६०, ७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सप्ततन्त्र	४६, १४		समर्घ	१७१, २। २१६, २	
सप्तला	२४, ६। ३१०, १६		समर्घन	१२३, १६। १५५, १०।	
सप्तार्चिष	७३, १०			१८४, ६। ३३८, ८	
सप्तार्च्य	११६, १५		समर्घक	४४, ३। १७७, ४	
सप्रकोष्ठ	४, २		समर्घित	१३७, ६	
सप्रकोष्ठकर	१३५, ४		समर्घाद	१७६, १३	
सप्रकोष्ठतत्त्वज्ञिकर	१६०, १७		समल	१६७, ३	
सप्रतिभ	२८०, २०		समवर्तिन्	८०, ७। १६५, २	
सप्रयोजन	६८, ३		समवाय	६८, १। २४६, २	
सफल	६६, १३		समष्टि	६०, १६	
सभा	१५५, १३। २१६, १०।		समष्टिका	४४, ५	
	२४७, १५		समष्टिला	२७०, १	
सभागेष्ट	३१२, ११		समा	२२६, १६	
सभामध्य	३२६, १५		समाप्ता	१८०, १	
सभासंलाप	६३, ६		समाकर्षिन्	३३४, १५	
सभिक	२६, १६		समाक्रान्त	१३२, १५	
सम्भ	४४, ७		समाप्राप्त	१६५, ५	
सम	१३०, ६। १८२, १६।		समादान	२०७, ४	
	२००, १७। २२६, १७।		समाधि	१८४, ६। २०५, २	
	२३०, ८। ३२८, ६		समाधिभेद	८४, १२। १८१, ३	
समग्र	१०६, १३। २८२, १६।		समाधिस्थ	१६५, १	
	३१८, १४		समान	२००, १७। २२६, १७	
समज	७६, १२		समानार्थ	१०८, २	
समञ्जस	११२, १५। १२६, ४।		समापन	२०७, ६	
	१३८, १८		समापित	१४८, ८	
समधिक	१५८, ४		समाप्ति	१२५, १। १५५, १०।	
समभिव्याहर	२६५, २			२०७, ६	
समभिहार	२६४, १८		समायोग	६८, १	
समय	८३, ११। १६६, ११।		समारम्भ	२८६, १८। ३४२, १६	
	२२२, १। २४६, ३। २६६, २		समारूढ	१०३, ५	
समयान	७०, ११		समारोह	११८, ११	
समर	७०, १३। १०७, ३। २८२, १७		समालम्ब	१६६, १६	

शब्दः	पं.	शब्दः	पं.
समावृत	२६, २०	समुद्रक	४४, ३
समाश्रय	१८५, २	समुद्रत	१३६, १० । १६४, १६
समास	४३८, ८	समुद्रम	२४८, १५
समासक	१२०, १५	समुद्रोर्ण	१५२, ७ । १६४, १६
समासप्रायवाच	१७, ११	समुद्रत	१८५, १४
समाहित	१६२, १३ । १६५, १	समुद्योग	४८, १ । २२८, ७
समाहित	२३५, ७	समुद्र	३१, ८ । ५४, ८ । ७५, ८ । १६२, ३ । १७१, ६ । २८२, १८ । ३१४, १३
समाह्वय	२४८, १४	समुद्रग्रह	३४४, १६
समित्	२४०, ७	समुद्रग	२८३, ३
समिति	१५५, १३	समुद्रनवनीत	१६७, ५
समिध्	२०७, १२	समुद्रान्ता	१६४, २०
समीक	२६, १७ । २४८, १३	समुद्रार	११८, १३
समीक्षा	३४७, १	समुद्रत	१३६, १
समीचीनग्रहण	२०७, ४	समुद्रज	१८५, १४
समीप	२८५, १६	समुपक्रम	१३६, ४
समीपग	१७६, १३	समुल्लेख	२०३, ७
समीर	२००, ७ । २८२, १८	समूढ	१०३, ४
समीरण	३८, ३ । १२२, ३ । १३२, १६ । १५०, १ । २२७, ३ । २६१, ३ । ३२४, ५	समूह	१४, १६ । ३३, १४ । ७७, १२ । १०४, ११ । १५६, २ । १८२, ६ । २३५, ७ । २५०, १२
समीक्षा	७४, ६	समूहित	१४६, ३
समुच्चय	३१६, ४	समृद्ध	१६०, ६ । १८१, १० । १८५, १ । २६१, १४
समुच्छ्रय	२४८, १६ । ३४२, ६	समृद्धि	८६, १५ । १८०, ७ । १८१, १६
समुत्तोर्य	१०५, १२	सम्पत्ति	१३०, ११ । १५५, १० ; १८ । २२५, १७
समुत्थान	१३६, १० । २०६, २०	सम्पत्तिसहित	२०१, ४
समुत्पत्ति	१४७, ४	सम्पद्	१५५, १६
समुत्पुल्ल	१६०, १०	सम्पन्न	२०१, ४
समुदाय	२४८, १५		
समुदोरित	१३८, ११		
समुदोर्ण	१६५, ४		
समुवृत	१६५, ४		

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सम्यक्प्रधान्य	१८०, ६		सम्भ्रम	६६, १० । २३०, ५	
सम्यक्प्रशोध	१५५, २		सम्भ्रान्त	१५६, ६	
सम्यक्साय	१२४, ८ । १५५, १३ ।		सम्मत	१३०, १४ । १५५, १५ ।	
	१७८, ३ । १८२, ६ । २४८, १३ ।			१५८, ६	
	३२६, १५		सम्प्रति	१२०, १६	
सम्प्रर्क	२६, १२		सम्भद	१७६, १८	
सम्प्राक	२६, १२		सम्प्रार्जनी	५१, ७ । १६८, १८	
सम्प्रात	२४३, ३		सम्मुख	५५, १	
सम्पुटक	४४, ३		सम्मुखन	१५८, ३ । २०६, १६	
सम्पूर्णोद्दिष्टि	६, ७		सम्यग्वाक्सिद्धाख्यनवक	२३०, ४	
सम्प्रधारण	१२३, १६ । २३४, २		सम्भ्राज	१५५, ७	
सम्प्रयोग	६८, २		सम्भ	२६१, १७	
सम्प्रयोगिन्	६८, ३		सम्भक	२६, १४ । १५	
सम्प्रसार	१४६, ८		सम्भजस्	२०७, २	
सम्प्राप्त	१५८, ६ । १५६, १२ । १४		सम्भट	३५, ६ । ७८, १ । १००, १४ ।	
सम्प्राप्ति	१२४, ६ । १६३, ४ ।			२१४, ६	
	३१७, १८		सम्भण	१५५, १६	
सम्प्रेषित	१८८, १		सम्भणि	११६, १६	
सम्प्रेषण	२०६, ६		सम्भणिम्य	७४, १	
सम्प्रेक्षार्थ	१७१, ३		सम्भण्य	२४६, ५	
सम्प्रेक्षिन्	२२, १३ । १८०, ६		सम्भभ	१७७, १६	
सम्प्राध	१८४, ३		सम्भमा	२३०, ७	
सम्प्रद्वि	५६, ४		सम्भल	६५, १० । १११, १६ ।	
सम्भव	३२२, १२			३१०, १७	
सम्भार	२८२, १५		सम्भलद्वय	२१४, १०	
सम्भावनीयबोध	२५३, ६		सम्भलम्	६८, ४	
सम्भाषण	१५६, १ । २०३, ५		सम्भलम्भ	२५०, ४	
सम्भुत	७७, १६ । १४७, १७ ।		सम्भला	२७३, ११	
	१५६, ६		सम्भस्	१८०, १ । २६१, १७	
सम्भति	२८२, १५		सम्भसीवह	१६५, ८ । ३३८, ६	
सम्भेद	१७७, १३		सम्भस्वत्	१६४, १८	
सम्भोग	६६, ६		सम्भस्वतो	७५, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सरित्	१७३, ३।	१८२, ११।	सर्पारि	६६, १२	
		२१६, ७	सर्पिष्	२३२, ११	
सरित्यति	१८८, ४।	२८२, १८।	सर्व	१८६, ६।	२१८, १८।
	२८३, १।	२६०, १८; २०		२२६, १७।	३१८, १४
सरिदन्तर	२४, ८।	१७६, १२	सर्वग	६६, ८	
सरिद्वेद	१६१, १३।	२६७, १४।	सर्वगत	२१६, ६	
		३३६, ६	सर्वज्ञ	८३, १	
सरोरूप	३७, १४।	२७०, १५	सर्वतोभद्र	२६४, १८	
सरोजिनौ	१२०, १८।	२०७, ६	सर्वतोभद्रा	२६४, २०	
सरोभेद		३३७, १८	सर्वतोमुख	५८, ८	
सरोवर		२६७, १५	सर्वनामन्	२, १२।	२३२, १
सर्ग	६२, १२।	६४, १५।	सर्वरस	३४०, २	
सर्ज	५०, ६।	७७, १७	सर्वविद्या	३३, १३	
सर्जच्छार		३१४, ५	सर्वत्रेभिन्	३३४, १६	
सर्जतरु		३०१, ४	सर्वसमूहान	७०, ६	
सर्जपादप		३००, १५	सर्वसंस्थाप्यभूमि	२६५, १४	
सर्जरस	२६६, १५।	३०१, १६।	सर्वार्थरक्षिणा	३०८, ६	
		३११, १४	सर्वार्थे	७०, ६	
सर्जिकाच्छार		२५, १७	सर्षप	२१६, १६।	२५३, ७
सर्ज		७७, १४	सर्षपी	१६२, १६	
सर्ष	६३, १६।	६८, १३।	सलिल	८, १७।	६६, ८।
	१०६, १४।	१११, १।		१३६, ४।	१६६, १६।
	१६६, १६।	२११, १२।		२८१, १।	२।
	२८६, ५।	१५।		३०२, १६।	
	३२०, ७।	३४०, ५।		३७७, १५।	३१८, ६
सर्षण		२११, १२	सलिलक्षोशी	२८, ५	
सर्षणभेद		३१४, ११	सलिलवोधि	३३, १	
सर्षभेद	२५४, ६।	३३७, ६।	सलिलवेग	६६, ५	
		३३८, १५	सल्लको	३५, १।	१४८, ५।
सर्षमग्न		६६, १३	सल्लक्षणागुरक्कम	२२०, १६	
सर्षराज		२७, १२	सव	३१८, १४	
सर्षाक्षि		३२४, १५	सवन	२००, १५	
			सविता	१५५, ११	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सवित	२८८, १५।	३२७, १०	सहाय्य	६, ४; ७	
सविप्रतिष्ठाताकुल	८७, १६		सहिष्णु	११६, १३	
सवेदन	५३, ६		सहोत्थ	७६, ११	
सव्य	१२६, ६।	२४०, १०	सङ्घ	२४, ५	
सघाट	२७६, १५		सांघाविक	४४, ८	
सप्रदङ्गा	२८२, ११		सांयुगौन	२०७, ४	
सश्रीक	११५, ८		सांवत्सर	२६२, १८	
ससर्जसतैल	३०२, १६		सांसारिक	४४, ८	
सखेहपात्र	१२५, १७		साकम्	६, ४	
सम्य	६, १२। ७७, २। ७६, १।		साकल्य	११६, ११	
	२६८, १८		साकार	२८३, ७	
सम्यक	२६, १०		साकित	१५६, १२	
सम्यभेद	४०, ६। ४८, ५		साक्षिन्	२२, १४	
सम्यमञ्जरी	२६४, १५		सागर	१११, ११। २८३, १	
सम्यभूक	२६७, २०		साक्ष्य	३३२, १६	
सम्यसंवर,	२६४, १७		साङ्ग	२८६, १६	
सम्यान्तर	६०, १०		साङ्गवेदविज्ञ	२०२, ४	
सह	५२, २। ३४१, १७		साति	१३४, १०	
सहकार	१७७, ५। ३०६, ३		सावित	१५६, १०	
सहज	४४, ७। ७६, ११		साद	१७४, १३	
सहदेव	३२४, १५		सादर	१३७, ११। १४४, १६।	
सहदेवा	३२४, १४			२८३, ६	
सहदेवाख्यपाण्डव	१३, ८		सादरार्थवत्	१३८, ६	
सहदेवी	३२४, १५		सादित	१५६, ११	
सहन	११६, १३। ११७, ११।		सादिन्	१७४, १५	
	१३५, १४		सादृश्य	१६६, १३। १८६, १०।	
महर्ष	८७, ३			२६७, १७	
सहस्रकिरण	२८७, ८		साधन	१६८, ५। २०१, १०; ११	
सहस्रपाद	१७६, १६		साधनीय	२४०, १२	
सहस्रवेधि	१८५, १६		साधित	१५६, ६। २०१, ४	
सहाय	५४, १५। २८५, ११।		साधित	६४, १७	
	३२६, ११। ३४५, १८		साधीयस्	२३०, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
साधु	२८, ६। ६०, २। १३४, ७।		सामुद्र	२८३, २	
	१२८, १४। १८२, ८। २२६, १७।		सामुद्रलवण	१०५, १३	
	२५७, १६		सामुद्रिकज्ञ	४१, ११	
साधुधर्म	२१०, ११		सामोत्थ	७६, १७। २०७, १३	
साध्य	२४०, १२। ३४५, ११		साम्प्रत	१६०, ८	
साध्यस्	२८४, ४		साम्बन्धिक	४४, ६	
साध्यस	१३०, ७। १६७, ६।		साम्य	१८२, ३। २३६, ८। २७४, १	
	२४०, ५। २५५, ११		साय	२४०, १०	
साध्वी	१३४, ८। २०८, १७		सायक	२६, १८। १०६, १७।	
साधु	१८६, ६। २५६, १६			२१७, २	
सान्तर	२८३, ६		सार	६८, ७। ११२, १५।	
सान्तरास्थि	१६, १८			२६१, २०। २७३, २०। २७४, ३	
सान्त्व	३१८, १६		सारङ्ग	६८, ११। ११७, ८	
सान्त्र	६८, १। १८६, ८। २६२, १।		सारङ्गविशेष	६५, ५	
	३३८, १६		सारण	११६, १६	
सामिध	१२३, १५		सारथि	१३४, १६। १३५, १५।	
सापक्षिका	४४, ६			१७०, ४। १६७, १७	
साफल्य	६७, २		सारथिन्	१४५, १	
सामगायन	१३६, १६		सारमेय	४३, ८। २६८, ३	
सामज	७६, १३		सारश्रुत्य	२७४, २	
सामन्	१७२, १। ३१८, १६		सारस	३६, १०। १७६, ५। ३३८, ६	
सामन्त	१५६, ८; १२		सारसक	३१७, ८	
सामन्तभूमिप	२६४, ८		सारसन	७१, ४। २०७, ११	
सामभेद	१४६, ६		सारसिक	४४, १०	
सामयोनि	२०७, १३		सारसौ	११५, ६; ७	
सामर्थ्य	२३१, ६। २३६, १८।		सारिका	७२, १। ८६, ६। ६६, ६।	
	२४६, ६			१००, ११। २८६, १८	
सामाजिक	४४, ७। २१६, १०		सारिणी	११६, १७	
सामादि	२४२, ८		सारित	१५६, ११	
सामान्य	६३, १०। १२६, १६।		सारिवा	१३६, १४। १८१, १२	
	१३८, ६। २०२, ३		सारिवाख्यौषध	२१०, ६	
सामिधेनी	२०७, १२		सारौफलक	१७७, १५	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सार्ध	१६६, १४		सिञ्जिनोरव	२७१, ११	
सार्धिष्ठा	२६, १६		सित	६७, २२। १३३, १८।	
सार्वभौम	८०, १४। २३१, ६			१३४, १३। १५६, ६। २२५, १४।	
सार्वभौमऋष	१६६, १०			३००, २०	
साल	११५, १३। ३०१, ४		सितच्छत्र	३६, ७	
सालपर्णी	१५८, १५		सितदूर्वा	३०८, ८	
सालवेष्टन	५५, ८		सितसर्षप	१७१, ४	
सावधान	१५६, २। २६३, ६		सिताम्ब	२८३, १०	
सावित्र	२८३, ३		सिताम्भोज	३६, ७	
सावित्री	२८३, ४; ५		सितात्मल	६५, १०। २३१, २	
साश	३२६, १३		सिद्ध	७, ६। १८२, ६	
साक्षा	३०२, १५		सिद्धस	३३८, १६। ३४०, ३	
साहस	३३८, १०		सिद्धवास	३४०, ३	
साहसिक	३२७, ५		सिद्धादिसंस्थान	२६३, ३	
सिंह	५७, १०। ६२, १७।		सिद्धान्त	१४०, १८। १५६, १४।	
	६०, १५। २०५, ३। २६२, १०।			२४६, ३। २५४, १८	
	२६८, १८। २७६, २। २६१, १३।		सिद्धार्थ	१७१, ४। २६५, १	
	३०५, ५। ३४१, १६		सिद्धार्था	१७१, ४	
सिंहच्छटा	२६६, २		सिद्धि	१८२, १२। १८४, ५।	
सिंहनाद	६६, ३। १५७, १६			२०१, १३। २०५, ८	
सिंहपुष्पौ	३४०, १२		सिधूल	३१०, २०	
सिंहसमूह	२०६, १५		सिधूला	३११, १	
सिंहिकातनय	३२६, ६		सिनीवालौ	३१४, ३	
सिंही	३४१, २०		सिन्दुवार	१०६, ८। २६२, १८	
सिकता	२८, १। १५६, १३		सिन्दूर	१२१, ५। २०६, ५।	
सिकतिल	१५६, १३			२७०, २। २८३, ८	
सिक्थक	१६७, १		सिन्दूरतिलक	५३, ५	
सिक्थ	१६६, १५		सिन्दूरी	२८३, ६	
सिक्ता	१४७, १		सिन्धु	११५, ४। १६१, १८।	
सिक्ताय	११६, १८			१८२, ११। ३२५, १६	
सिञ्चति	६, ७		सिन्धुज	७६, १४	
सिञ्चित	१५६, १५। ३१६, ६		सिन्धुदेशज	७६, १४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सिन्धुदेशोद्भव	३२२, २१		सौवर्णक	३०, २। ७२, ७	
सिन्धुफेन	२१७, १५		सौवर्णसाधन	३६, ७	
सिन्धुभेद	३०७, १३		सौख्यक	६०, ४। ६२, २। ६०, १।	
सिन्धुयोषित्	१६४, २			२१०, १०। २५४, २। ३१३, ६	
सिन्धुलवण	२२६, १३। २४५, १७		सुकुमार	१३६, ६। २०१, १५।	
सिन्धुवारक	१६२, ३			२६३, १; २	
सिन्धुवारद्रुम	६६, १८		सुकुमारौगणान्तर	३३३, १५	
सिन्धुसङ्क्रम	१७७, १३		सुकुमालवत्	२८५, १०	
सिप्र	२६२, ३		सुज्ञत	१५६, १७। २३७, १६।	
सिप्रा	२६२, ३			३०३, १८	
सिर	२६२, ६		सुकेश	२४५, १६	
सिलान्तर	३११, ७		सुकर्मन्	२३०, १०	
सिलहक	१८, ४। २१, ५; ८।		सुक्षिति	१५७, ४	
	६८, २। ११६, ११। १४६, ११।		सुख	२, १२। ५४, १६। ६०, १८।	
	२०५, १४। २१०, ४। २२८, १२।			७२, २। १४५, १४। ३१६, ६।	
	३०६, ३। ३२७, २			३२०, ६	
सिञ्जख	१००, १६		सुखवाह्य	२४३, ६	
सौता	१३४, ११। १८५, १५।		सुखकान	४१, ४	
	३४३, ६		सुखा	५४, १६	
सौघुपात्र	२६, १४		सुखाश	३२८, ११	
सौघुपान	२६, १४		सुखोदय	२४८, १७	
सोमन्	१३४, १३। १८२, १५।		सुगत	१६, २०। १३६, १।	
	२२६, १७। ३००, ८			१५७, १। २०६, १६	
सोमन्त	१५६, १५		सुगतालय	२८०, १३	
सौमन्तिगौ	१८६, १५		सुगन्ध	१२७, १०। २२१, ६	
सौमा	१०३, ८		सुगन्धक	२६४, ७	
सौर	४१, ५। २६२, ५		सुगन्धक्यहारिन्	१४, १	
सौरायलोद्भव	२६६, ६		सुगन्धव्यवहारश्च	४५, २	
सौरावश्य	८४, ३		सुगन्धि	८३, १४। १८४, ८।	
सौरिन्	२६१, ८। २६६, १			१८५, ४	
सौवन्	२०१, १६		सुगन्धिक	४४, १२	
सौवर्णक	३०, १०		सुग्रीव	३२२, १५; १६। ३२७, ३	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
समीवदारा	२२५, १६		सपर्वन्	३२२, १६; २०	
समीववैद्य	११६, २१		सपार्थक	४४, १५	
सचागित्रा	२६३, १		सपुत्रक	२६३, २	
सुचेलक	४४, १२		सपूजित	१२५, ६	
सुच	८२, ७। १३४, १६		सप्त	१३४, १६। १५४, ११	
सुत	१६६, १८। १६५, ४		सप्ति	१३४, १७	
सुतल	३११, ४		सप्रतीक	४४, ११	
सुतश्रेणी	१२२, ५		सप्रतीकयोषा	२३०, १२	
सुता	१३४, १५		सप्रतीकयोषित्व	१६६, ६	
सुदती	१५७, २। १६४, १५		सुभग	५८, २। ६६, १३	
सुदर्शन	२०७, १५		सुभगा	२४२, २०	
सुदर्शना	११६, ७		सुभक्षा	२५४, ५	
सुदृढ	१३६, १७		सुभाषित	१६५, ६; ७	
सुधन्वन्	३२२, १८		सुभिन्नक	२८१, ११	
सुधा	१८२, १३		सुभृत	१५७, ३	
सुधाधामन्	२०७, १०		सुभोग	६६, १२	
सुधांशु	२५३, १४। २८६, १३।		सुम	२२७, १	
	३२८, १३		सुभति	१५७, १	
सुनन्दा	१७७, १४		सुमुख	५५, १५; १६	
सुनार	२८३, ११		सुमेकसरित्	२१६, ६	
सुनासीर	८०, ६। २६३, ५		सुमेरु	२८३, १३	
सुनिषस	१२२, ५। १६६, ७		सुयामुन	२०७, १७	
सुनिषसक	२८८, ८		सुयोधा	२०६, १४	
सुनीति	१५७, ३		सुर	५४, ३। ५७, १२। १६४, ६।	
सुल्लत	१५७, २			१८३, १८। २३७, १७। २६२, ७।	
सुन्दर	६२, ४। १८१, ७।			३१६, १३। ३२१, २०। ३३३, ११	
	२००, १४। २३०, १२। २३६, ५।		सुरक्षा	१८२, ४	
	२८३, १०। ३०६, ४		सुरज्येष्ठ	६६, ८	
सुन्दराकार	१४६, १५। ३०८, २		सुरत	६६, ६। ६८, २।	
सुन्दरी	२८३, १२			१३१, १३; १४। १५६, १६; १७।	
सुपककणिक	३२६, ६			१८६, ४। २००, ५। २४५, ४।	
सुपर्णा	११६, १६			२८२, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सुरतताली	३१४,	१६	सुवर्ग	८, २०। ३०, १३।	
सुरतबन्ध	३, १६			११६, २२। २२१, १०। २५८, ४	
सुरतह	२६३, ३		सुवर्गक	४४, १३	
सुरता	१५६, १६		सुवर्गप्रतिमा	११७, ८	
सुरद्रुम	२७७, १५		सुवर्गकृष्णमिश्रीभाव	४८, १२	
सुरद्विम्ब	१७२, ८		सुवर्गालि	१०३, १२	
सुरपादप	३४७, ४		सुवर्गालु	३४७, ७	
सुरभि	२२१, ७; ६। २४२, १३।		सुवसन्तक	५१, १४	
	२४६, १३		सुवहा	३०६, १२। ३४३, ८	
सुरधि	२७२, ६		सुवहाश्र	१५३, ७	
सुरलोक	४४, १५		सुवासयुक्ति	१०५, ६	
सुरवर्त्मन्	५८, ६		सुवासस्	२०५, १४	
सुरश्रेष्ठ	२४८, २०		सुवातिनी	८६, २	
सुरा	८४, २। ६८, १४। १६१, ७।		सुवेल	३११, ३	
	१६५, १५। २०८, ८। २३७, ३।		सुवेष	२८२, ११	
	२५१, १०। २६०, ८। २६२, ६।		सुप्रता	१५६, १८	
	२६५, ५। ३०१, ७। ३०५, १६		सुप्रमा	२३०, ८	
सुरागेह	७६, १०		सुप्रवी	३२२, १७	
सुराचार्य	१६४, ६। २२६, ३		सुधिर	२८३, १४	
सुराद्रि	२५८, १५		सुधिरा	२८३, १५	
सुरापात्र	१४, १८		सुधिम	२३०, ६	
सुरानीज	३१६, १२		सुधेग	११६, २१	
सुरापानपात्र	३३३, १३		सुधेगिका	४४, १४	
सुराभण्ड	२८६, २०		सुसन्धान	३१८, १४	
सुरालय	२८४, १		सुसंस्कृत	२०८, ६	
सुराज्ञा	३११, २		सुसम्बद्ध	१८०, ६	
सुरत	१५६, २०		सुसव	३२२, १६	
सुरूपक	६५, २०		सुस्थित	२६, ३	
सुरुहक	४४, १३		सुस्थिति	१४५, १४	
सुलोहक	४४, १४		सुसुप्रष्टक	५३, ७	
सुवर्णिका	४४, १०		सुहित	१५६, १६	
			सुजित	१५६, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सुज्ञत	१५६, २०		सुज्ञतन्तु	१६५, ६	
सुहृद्	३२१, ८		सुज्ञघार	२६३, ३	
सुहृद्गल	२६४, १६		सुज्ञभेद	२३५, २	
सुहोत्र	२८३, १३		सुज्ञमात्रक	१६, ६	
सुकर	३२, ७ । ६६, ११ ।		सुज्ञवेष्ट	२७२, १	
२७७, ६ । २८०, १७ । २८३, १५			सुज्ञहस्तक	२४४, १३	
सुकरक्रिया	२४६, ८		सुज्ञादिसुष्मांश	३२५, १	
सुक्ता	१६५, ७		सुज्ञालि	३११, ५	
सुक्ताभेद	१५४, १४		सुज्ञांश	२२४, १३	
सुष्मा	१०२, ३ । २२६, १६ ; २०		सुद	१०४, १३ । १७४, १६ ।	
सुष्मान्तु	२३, १७			२११, ११	
सुष्मादृष्ट	२६, ४		सुन	१८६, १३	
सुष्मावस्त्र	७, १२		सुना	१८६, १३	
सुष्मौला	८५, ४ । ८६, ६ । १६६, १ ।		सुनु	१२७, १० । १८६, १४	
	१७०, १७		सुप	२११, ११	
सुचक	३०, २ । १६६, ४ ।		सुपकार	२६१, १० । २६२, २० ।	
२५३, १७ । २७७, २०				३२१, ७	
सुचन	७२, ७ । १६३, २		सुपकारक	१७४, १६	
सुचना	२०१, १२		सुर	२६२, ८	
सुचा	७२, ७		सुरग	११७, २ । १७२, ७ ।	
सुचिका	११, १८			१६०, १४ । २६५, ६	
सुची	७२, ७		सुरि	३१६, १०	
सुत	५२, १८ । ६५, ८ । १०२, ६ ।		सुर्मौ	२२७, १	
१२३, १२ । १३१, ६ । १३४, १६ ;			सुर्य	३, २ । ५८, ३ । ५६, ७ ; १८ ।	
१८ । १४६, १०				६५, ५ । ८७, १६ । १११, ११ ।	
सुतक	३०, ३ । २५६, ५			११६, १४ । १३५, ११ । १४१, ८ ।	
सुता	३८, १३			१५१, ११ । १७१, ११ । १८८, ७ ।	
सुतिकागार	८७, ७			१८६, १४, २०५, ६ । २२६, १६ ।	
सुत्र	३६, ३ । १०४, १४ । ११०, २ ।			२४०, १३ ; १४ । २५०, २ ।	
१२७, ७ । २५५, १६ । २६२, ७ ।				२६६, १६ । २६७, १८ । २७३, ८ ।	
३४२, ७				२७८, १५ । २६०, ६ । ३०१, ६ ।	
सुत्रकरा	६५, ११			३१६, ६	

शब्दः	पृ०	पं०
सूर्यगन्तव्यदिग्	१६६, ५	
सूर्यभक्ता	१६५, ७	
सूर्यभक्ता	१६५, ८	
सूर्यवंप्रमृष्ट	८, ७	
सूर्यसारधि	६५, १ । २६४, १३	
सूर्या	२४०, १३	
सूर्यादि	३४०, १०	
सूर्यादिदिवस	२६०, ५	
सूर्यावर्त	१४३, ५	
सूर्यावर्तार्धभेद	२३, ७	
सूर्येन्दुसङ्क्रम	३२५, १६	
सृक्किणौ	११७, २	
सृगाज	५०, १६	
सृणिका	३०, ५	
सृताम्बुकाज	२८२, ५	
सृति	१३६, २	
सृदाकु	३०, ४	
सृष्ट	८६, १७ ; २०	
सृष्टि	८६, १६ । ८७, १	
सैक	६, ७ । २०१, १३	
सैकपात्र	१०८, १	
सैकृ	३०, ६	
सैक्य	३०, ६	
सैचन	२०, ६ । ६६, १५ । ११३, १६ । २०१, १३	
सैतु	४८, २१ । ११५, १३ । १२६, ३ । २७४, १५ । २६५, ७	
सैना	२०४, १२	
सैनाचट्टभिद्	२२३, ११	
सैनाविशेष	३२६, १६	
सैनागौ	४६, ७ । २०१, १४	
सैनापति	१६५, १० । २०१, ४	

शब्दः	पृ०	पं०
सैनामात्र	२२३, १४	
सैनाविशेष	१६६, ८ । २०२, ३ । २२३, १४	
सैनासमवाय	२४०, १७	
सैपालिका	१२०, ५	
सैमूची	३३३, ८	
सैव	३०, ७	
सैवक	३०, ७ । ३३, २ । १३०, १२ । १६८, २	
सैवन	२०१, ५ । २०३, २	
सैवनकर्मन्	१८६, ६	
सैवा	१३०, ३ । १६०, १२ । ३४६, २	
सैवाहं	२४०, १६	
सैवित	८४, १६ । १५२, २	
सैव्य	२४०, १६	
सैज्य	१००, १६	
सैहिकेय	६४, ५ । १०१, ६ । ३२३, ६ । ३४०, १०	
सैहिकेयक	६६, १५	
सैक	६, ८	
सैकत	२६४, ५	
सैकतिक	४४, १७	
सैद्धान्तिक	४४, १६	
सैगिक	१२, १६ । ३०, ८	
सैन्य	७, १ । ६७, १४ । २०१, ११ । २४०, १७ । २५३, १५ । २६६, ४	
सैन्यक	३०, ८	
सैन्यपृष्ठ	१०६, ८ । २६६, ६ । ३४४, ६	
सैन्यप्रभेद	१०४, ११	
सैन्यमात्रक	१६६, ८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सैन्यमान	११७, १६		सौधाय	३२, ४	
सैन्यरक्ष	३०, ८		सौमिक	३०, १०	
सैन्यरक्षण	२२३, १०		सौन्दर्य	१४२, ८ । २१२, ३	
सैन्यवसति	२८२, ६		सौमिक	३०, ८	
सैन्याग्रदेश	२५६, २		सौवज	२००, ४	
सैन्यव	३२२, २१ । ३२४, १२		सौभाग्य	२०, १२	
सैन्यवादि	११५, ४		सौभाग्यन	७१, १५	
सैरन्ध्री	२८३, १६		सौमिच्छ	३४७, २	
सैरिभी	३३२, २		सौमिक	३०, ८	
सोच्छ्रय	१५०, ८		सौम्य	२४०, १८	
सोढ्य	२४०, ६		सौम्यशेषा	२६५, ८	
सोढ	१०२, ८; ८		सौरभ	३१३, १४	
सोत्तराष्ट	८, १०		सौरभेयी	५८, ११ । ६६, ३ ।	
सोपान	११८, ११ । २०१, १५ ।			१६५, ५ । २२१, ८	
	२७४, १५		सौरभ्य	२४६, ७	
सोम	२२७, ३ । २६४, १२ । २७०, ११		सौराष्ट्रभट्ट	३४५, १०	
सोमदैवत	२४०, १८		सौराष्ट्रिका	४५, ३	
सोमनिर्दलन	२००, १५		सौवर्णज	१७, २० । २५, १८ ।	
सोमजता	२६४, १६			१११, ८ । ३१४, ५	
सोमवंशीकृत	३३२, ११		सौवस्तिक	४५, ४	
सोमवल्का	४४, १६; २० । ७८, ८		सौवौर	१६०, २ । २८३, १८; १६	
सोमवल्करी	२२४, १८ । २६४, १६		सौवौरदेश	३५, २	
सोमवल्ली	५६, ११		सौहित्य	१२७, ११	
सोमाङ्ग	३०, ८		स्नान्द	५५, १३ । २६८, ७	
सौकर्य	२४६, ८		स्नान्दफल	३१४, १	
सौख्यशायनिक	५३, ७		स्नान्दावार	२६२, १७	
सौगताङ्गिक	२०७, ४		स्नान्य	१८२, ६ । २१७, ३ ।	
सौगन्धिक	३२, १६ । ४५, १			३२५, १	
सौगन्ध	२४६, ७		स्नान	१२८, १	
सौचित्त	३०, १०		स्नानन	११४, १७	
सौदामिनी	४८, १७ । १५३, १३ ।		स्नानित	१५५, २ । २६७, ३	
	१७६, १२ । २०७, १८ । ३१२, ८		स्नानन	२००, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
स्तनपिङ्गु	२०७, ८		स्त्रीजित	३४, ४	
स्तनसम्भव	२४०, ११		स्त्रीनृत्य	४५, ६	
स्तनित	१५०, १८ । १५५, १२ ।		स्त्रीपिष्ट	२८१, ८	
	२०७, ८		स्त्रीपुंसयुग्म	१६७, १०	
स्तन्य	२४०, ११		स्त्रीभगिनो	२८, २०	
स्तनक	१४, ४ । ७४, ११ । ३३५, ७		स्त्रीमध्य	१६६, १७	
स्तब्ध	१६१, १७		स्त्रीरजस्	१३१, १८ । २११, २ ।	
स्तमित	१५६, ५			२२८, ११ । ३१६, ४	
स्तम्भ	७४, ११ । २१३, ८ ।		स्त्रीरतबन्धन	३२८, १०	
	२१६, १२ । २२३, ११ ।		स्त्रीरत्न	१६४, १६	
	३३५, ७		स्त्रीललाटाभरण	२६, १६	
स्तम्भेरमाय	२५२, १७		स्त्रीवस्त्राञ्चल	२५, ५	
स्तम्भ	१०८, ६ । २१४, ११ ।		स्त्रीविलास	२८, ७	
	२२१, १० । २६६, ६		स्त्रीवेशधारिपुरुष	४८, ७	
स्तम्भन	२०१, ६		स्त्रीश्रीणिपुरोभाग	१६३, १८	
स्तिमिश्रा	३०६, ११		स्त्रगपद्य	१४, १६ । २१, १६	
स्तिमित	१५६, १४		स्त्रगभ्यास	२३६, २	
स्तिमितार्थक	१४३, १८		स्त्रगिकारज्जु	२७६, ११	
स्तुति	६६, २ । १०७, ८ । २१७, ४		स्त्रगित	१५५, ७	
स्तुतिपाठक	१११, ७		स्त्रगिडल	२७०, ११	
स्तूप	१२, २ । २६६, ६		स्त्रगपति	१५५, ५; ७	
स्तोक	६, ६; ७ । १६४, ७		स्त्रगपित	१४१, ३	
स्थान	१८६, ११		स्त्रगपुट	३५, २०	
स्त्री	१३१, १६ । १५१, १८ ।		स्त्रगल	३१६, १६	
	२८१, ५		स्त्रगलान्तर	१०६, २	
स्त्रीकरण	६, २ । १६, ११ ।		स्त्रगलौकौडन	३२, १८	
	१०६, ८ । १४३, १० । २३४, १८ ।		स्त्रगविर	१७१, १४ । २८२, २०	
	३२२, ८ । ३२६, ६		स्त्रगण	१६, ६ । १०८, ५	
स्त्रीकरणान्तर	१७८, ११		स्त्रगान	३, ४; ८ । ६४, १० ।	
स्त्रीक्षतजीवन	६०, ६			६७, २१ । १७३, ६ । १८६, १० ।	
स्त्रीकेशवेश	१५६, १५			२२४, ७ । २३७, ६ । २४२, १५ ।	
स्त्रीजातिभेद	२०१, १७			२६६, १२ । ३२०, १४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
स्थानभाज	८३, ५।	२१८, २।	स्थानमुक्ता	२७८, ७	
	२२५, ४।	२४२, ५	स्थानोपय	२४८, १८	
स्थानिक	२८, १८		स्थानोपल	३१२, ८	
स्थापन	२०१, ४		स्थेय	२४०, १५	
स्थापित	१५६, ८		स्थेयस्	२८२, १८	
स्थामन्	२८८, ५		स्थैर्यकारिन्	२०१, ६	
स्थायिक	२८, २०		स्थौल्य	२८८, ४	
स्थायिन्	२८, १८		स्नात	१३४, ८। १३७, ११	
स्थायुक	३०, १		स्नातक	२८, २०। १३४, ८।	
स्थाल	३०१, ५			१३७, ११	
स्थानी	१८१, १७। ३०१, ५		स्नान	१८८, १२। २००, १५।	
स्थावशान्तर	३७, ४			२०८, ५। ३१८, ६। ३२३, ३।	
स्थावरेतर	१५, ४			३२८, २	
स्थाविर	२८३, २		स्नानीय	६५, २। १८८, १२	
स्थाया	१०८, ५		स्निग्ध	११४, ८। १८२, १०।	
स्थासक्त	२८, १८। ७१, ७			१८८, ११। २७७, ८	
स्थित	१३४, १२। १८८, ७		स्त्र	२०३, ११	
स्थितार्कदिष्ट	१८०, १२		स्त्रया	१८१, ११	
स्थिति	१३४, १३। १६८, १३।		स्त्रो	८७, २। १८२, १३।	
	१८२, २। १८८, १०। १८१, ३।			२५८, १६। २८७, ४। २८६, १६	
	२२६, १८		जेह	१३८, ३। ३२३, १।	
स्थिर	१०८, ५। १३६, ८। २६२, ४			३४२, १	
स्थिरतर	२८२, १८		जेहपाचित	१४३, १४	
स्थिरदंष्ट्र	२८२, १८		जेहपात्र	१४, ७	
स्थिरा	२६२, ४		जेहनस्ति	२०८, ३	
स्थिरांश	२६१, २०		जेहयुत	१८२, १०	
स्थूणा	१०२, २। १०८, ६।		जेहशेष	३, १०	
	२१८, ११। २६३, १६		जेहार्थिन्	३२८, १२	
स्थूल	१०१, १४। १०२, १५।		जेहाश	३२८, १२	
	२१६, १। २७५, १८। ३०१, ६		स्थान्द	१४२, ७	
स्थूलकाष्ठानि	२०१, ६		स्थाज्जा	१८२, ३। ३३३, १०	
स्थूलकुसूल	२८८, १०		स्थानं	३३१, २	

शब्दः	पृ०	पं०
स्यर्धा	८४, १४	१२५, ५
स्यर्धापव		३४५, ७
स्यर्ध	२००, १६	२०८, ५। ३२६, १४; १५
स्यर्धक		३२६, १४
स्यर्धन	२००, १६	२१०, १०। ३२६, १४
स्यर्धमात्र		३२६, २
स्यर्धाजिता	१३४, १७	२१२, ११
स्यध		३२६, १६
स्युक्ता	६, ६। १३१, १६	२६६, १५
स्युक्तौघधि		१६६, ५
स्युष्टि		१२६, १६
स्युष्टिक	३, २। २६, १७	७४, ४
स्युष्टीक		२६, १७
स्यार		२६२, २; ५।
स्यारविफल		८८, १८
स्यिध		६, ५
स्यिर		२६२, ५
स्यीति		१३४, १०
स्युट	८६, १८	१३२, ८। ३२७, १८
स्युटन		१७७, १३
स्युटि		८६, १६
स्युटित	७३, ८	१३४, १०
स्युटित		१३०, ६
स्युर्ध्वा		७५, ३
स्युर्जक		३०, १
स्युलिङ्ग	६६, १३	११८, १
स्योटविषय		१५४, १६
स्योटित		१४६, १६
स्यय	२४०, ११	२५०, १

शब्दः	पृ०	पं०
स्यर	१२१, ६	१५३, १०। १६३, २०। १६७, १। २०२, १५। २०६, ५। २१४, ६। २२२, १४। २२५, ११। २२६, ५। २३६, १२। २५८, ११
स्यरणा		१३६, २
स्यरपत्नी		१२६, ११
स्यरमन्दिर		१८८, १५
स्यरस्त्री		३१८, १
स्यरद्वर	२३, ६। ४२, १३।	२८८, १
स्यरामक		५०, ६
स्यित		७३, १३
स्युत		१२४, ११
स्युति	१०, ८	१३६, १
स्युद	१७४, १३	१६३, १५
स्युन्द	१३१, १६	१६२, १८
स्युन्दन	१०३, १२	१६६, १०। २०१, १
स्युन्दनप्रभेद		३१८, ४
स्युन्दवर्जित		१३६, १५
स्युन्वामि		२०१, ६
स्युमीक		२६, ११
स्युमीका		२६, ११
स्युत	१३४, २०	१३५, १। १४८, १४। ३२०, १६
स्युतवस्त्र		१८७, १६
स्युति		१३४, २०
स्योन		१८६, १४
स्योनाक		६१, ६
स्यज्	६, ४	२६६, १५
स्यव		२५०, ६

शब्दः	पं०	पं०
सप्त	१३४, ६	
सु	२५०, ६	
सुभेद	३१७, १	
सुव	६, ६। २८४, १५	
सुचि	७२, ८	
सुत	१०७, ४। १२०, १०	
सुति	२०१, १	
सुव	२१८, १६	
सुवादिक	२५६, १८	
सोतस्	१३६, ३	
सोतोऽङ्गन	२४, १४	
स	१२४, ६। २१६, २	
सक	६, ३	
सक्रीय	७६, १७	
सगत	१५६, ७	
सकन्द	२६२, ६। २८७, १	
सकन्दपारिन्	१४, ६	
सकपत्र	७, ६	
सकवस्तु	१६४, ७	
सज	७७, १५	
सजातिश्रेष्ठ	१८८, १६	
सतन्त्र	१५६, १०। २२८, ८। २४४, १४	
सदत्ताग्राविहन्तृ	६१, १५	
सदग	१६७, १८	
सधवह	३४४, १८	
सधासूति	१६५, ४	
सधिति	१५६, ५	
सजित	१५५, १२	
सनियोजित	६०, १७	
सपक्ष	६२, ५	
सप्र	१८६, ८। १६४, १३	

शब्दः	पं०	पं०
सखल	२८४, ४	
सभाव	८७, २। १४७, ८। २११, ३। २२२, ४। २२४, ६। २३२, १३। २६७, १२। ३००, १८। ३१७, १६। ३१८, १२। ३२२, १४	
सम्भू	२१६, ११	
सयज्ञाततिल	३७, १२। ७८, १०	
सयम्भ	७६, ४	
सर	६३, १। १२६, १५। २२३, ६। २६१, १५	
सरभेद	१३८, १५। १४५, २। १५५, ११। १७६, १७। २२६, ७; ११। ३२७, १	
सरप्रभेद	२७०, २	
सरविशेष	२५८, ८	
सरान्नर	२१६, १६। ३१८, १८	
सरित	१५५, ११	
सरह	२६१, १८	
सरूप	१२४, ७	
सर्ग	५८, १०। ६२, १३; १४। ११०, १। २३२, ३। २४८, २। ३१६, १२। ३२०, ६। ३३२, १०। ३४६, ११	
सर्गङ्गा	१३४, १२	
सर्ग	११७, ६। १४१, १०। २२१, ७। २४२, १७। २४३, १। २५०, १; ६। २५१, २। २५३, १४। २५७, १४। २७५, १६	
सर्गकर्म	११६, २२	
सर्गकार	५१, ६। २५२, ५। ३११, ७	
सर्गशीरो	१६५, १३। २४४, २	

शब्दः	पृ०	पं०
सर्वार्थबुद्ध	२१, १७।	२१६, १६
सर्वार्थबुद्ध		१७६, १४
सर्वार्थदी	२६३, ६।	३२०, ६
सर्वार्थप्रभेद		६२, ६
सर्वार्थमानक		२५, ८
सर्वार्थादिखचित		१५०, १८
सर्वार्थशुभाह		३४१, २०
सर्वार्थोक्त		११२, ८
सर्वार्थ	६, ६। १३, ४।	८५, ४।
	२१०, २।	२५८, १०
सर्वार्थगदी		११६, १७
सर्वार्थ		२२५, ६
सर्वार्थिक		२६, १३
सर्वार्थमुख		५८, १
सर्वार्थ		६३, ५
सर्वार्थ		६२, १४
सर्वार्थगन्ध		६७, १३
सर्वार्थगन्धकृत		१६६, १६
सर्वार्थगन्धकृत		१५६, ७
सर्वार्थ		३३५, १६
सर्वार्थित		१५६, १०
सर्वार्थित	६०, १७; १८	
सर्वार्थ		१७४, १४
सर्वार्थप्रिय		२७७, १८
सर्वार्थसाधित		६०, १८
सर्वार्थ	१३४, ११। ३३७, १८	
सर्वार्थ	१३४, १७। १८६, ८।	
	२००, ५। २११, १०। २५६, १०।	
	२७२, ११। ३२८, १०	
सर्वार्थविक		४४, ७
सर्वार्थिन्	२३२, १०। २६५, १०।	
	३२५, ४	

शब्दः	पृ०	पं०
सर्वार्थ		१५६, ६
सर्वार्थ		१७६, १६
सर्वार्थ		१४१, ८
सर्वार्थ	११०, १५। २३०, १४।	
	२३१, ११। ३४४, ६; ७	
सर्वार्थ		१३६, १७
सर्वार्थ		६०, ३
सर्वार्थ	१७४, १७। ३३६, २	
सर्वार्थ		१७६, १५
सर्वार्थ		१७४, १७
सर्वार्थ		४४, १६
सर्वार्थ		७०, १
सर्वार्थ		४४, १६
सर्वार्थ		१४२, ३
सर्वार्थ		३२६, १६
सर्वार्थ	३८, ३। १७४, २। २५६, ५।	
	२६२, १८	
सर्वार्थ	६, ८। ८८, १३। ११७, ३	
सर्वार्थ	६५, १। २१७, २। २७६, ५।	
	२८६, ५। ३१७, ८। ३३६, ८	
सर्वार्थ		३०, ११
सर्वार्थ		२८६, ६
सर्वार्थ		३३६, १४
सर्वार्थ		२४, ३
सर्वार्थ		६०, ८
सर्वार्थ		७७, १८
सर्वार्थ		८७, ४
सर्वार्थ	८७, ४। २३५, १७।	
	३३४, ११	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
चटुरी	२७१, १०		हरण	८८, २१ । ११७, ३; १६ ।	
चटुविलासिनी	८५, ६ । १८६, १५ ।			१२०, ४ । २२६, १४	
	१६५, १		हरपार्श्व	६०, १७	
चटुध्यक्ष	४६, ११		हरप्रतीहार	१७३, ५	
हठ	६४, २		हरयोधित्	१३६, ७	
हठात्मति	२६१, ७		हरवृक्ष	३४५, ११	
हव्या	६८, १६		हरि	४८, २१ । ५४, ८ । ५७, ३ ।	
हत	१३५, ५ । १३८, ४ । १४६, १२			७५, १० । ८८, १४ । ६२, ४ ।	
हताक्ष	६६, १५			१३६, ६; १२ । १६६, ४ ।	
हतच्छागाखिन्द	२८७, १४			२१८, ६ । २१६, ११ । २६२, १० ।	
हताग्र	३२८, १४			३१६, २० । ३४६, १५	
हनन	१३८, ८		हरिचक्र	२०७, १५	
हनु	७६, ६ । १८६, १५; १६		हरिचन्दन	११७, १ । २०६, १२	
हन्त	१३५, ६		हरिया	६६, ११ । ११७, ८ ।	
हन्तृ	१३५, ६			३२१, २०	
हव्यपाक	४५, ४		हरिणान्तर	३३३, ६	
हेमन्	२२०, ६ । २२४, ११		हरिणहृदय	२४६, १०	
हय	१६३, १५ । २२५, १४ ।		हरिणी	११७, ७	
	२५२, १४ । ३२३, ५ । ३४७, ३		हरित्	१५७, ६; ७ । २२६, १०	
हयघोणा	१६६, ६		हरित	१५७, ५ । २२४, १ ।	
हयादिप्रग्रह	३४२, १५			३२८, १	
हयवर्णविशेष	१५७, ७		हरिता	११७, ७ । १५७, ६	
हयभूषण	६६, १७		हरितादि	१०४, १४	
हयवत्तत्प्रातर्व	४३, १२		हरिताल	२१, १३ । ४२, १३ ।	
हयकाला	३१४, ६			५१, १० । १४१, १८ । १६६, ६ ।	
हयोरग	३१४, ६			२६७, १७ । ३१४, ७	
हर	४६, ३ । ५७, १० । ६०, १७ ।		हरिद्वर्णयुत	१५७, ५	
	७५, १० । ८१, १ । १०८, ५ ।		हरिद्यव	२२४, १	
	१४३, १ । २०७, ७ । २२६, ५ ।		हरिद्रा	७६, १६ । १२६, ६ ।	
	२५७, १४ । २५८, ३ । २६०, ६ ।			१६२, ६ । १६८, ४ । २०८, १५; १८ ।	
	२६२, १२ । ३४७, ६			२२२, ८ । २५६, ३ ।	
हरखट्वाक्ष	३०७, १			२६७, १३ । २८४, १	

शब्दः	पृ०	पं०
हरिद्राभ	३०७, १७	
हरिघन्यन्	७०, ६	
हरिभूषण	२१२, ६	
हरिमण्ड	१०१, १०	
हरिमय	१०५, ४	
हरिवाहन	२०६, १४	
हरिखण्ड	२६२, ६ । ३२४, ११	
हरिखण्डपात्मज	३२४, ६	
हरिहय	२१४, ७ । २४८, १६	
हरीतक	६, १६	
हरीतकी	४५, ५ । ८१, ४ । १७०, ८ । १६६, ३ ; ७ । २३७, १० । २४१, ६	
हरेणु	२६, २ । ११७, ४	
हरेणुक	७६, १३	
हविर्मद	३२६, १४	
हर्तव्य	२४१, १	
हर्तुमयोग्य	२४१, १५	
हर्मणि	११७, ६	
हर्म १२, १७ । १३१, २ । १७४, १ । १७५, ८ । २१८, १० । ३०३, ८ । ३३१, ११ । ३३७, १६		
हर्मक	१६, १६ । १६५, ४	
हर्मकारिन्	३२, १६	
हर्मजनक	२४, १७	
हर्मग	११७, ५	
हर्मयिन्	२०७, २०	
हर्मयुक्त	१५७, ६	
हर्मसम्पत्	१४५, ३	
हर्मित	१५७, ६	
हस्त ५६, ८ । १२१, ६ । २६२, ४ । २६३, १३ । ३०४, १६		

शब्दः	पृ०	पं०
हणदण्डक	३२५, ४	
हणा	३१२, १६	
हणाक	६६, १४	
हणाद्यक	६१, ६	
हणायुध	२२५, १३ । २४८, १० । २६६, ५	
हणाहन	३१४, ८	
हणिपत्नी	१५१, ३	
हक्षीसक	४५, ६	
हव	३१८, १७	
हवन	१३५, ६ । २२७, ५	
हविष्	२८४, १४	
हव्य	२५३, १८	
हव्यकव्यविधि	१८२, १	
हव्यवह	३४४, ५	
हसन	४१, १६ । २०१, १७ ; १८ । २०५, १	
हसन्ति	१५७, ८	
हसन्तिका	४५, ५	
हसन्ती	४५, १३ । ११८, २	
हसन्मुख	५८, २	
हस्त	४, २ । ५६, ७ । १३५, ४ ६१, ८ । १३१, ८	
हस्तचतुष्टय	६१, ८ । १३१, ८	
हस्तच्छेद	६७, ११	
हस्तपुट	६६, ४ । १४८, १४	
हस्तलेप	१०६, १८	
हस्तवलय	११०, २	
हस्तसम्पुटक	३०६, ११	
हस्तादिवर्जित	६८, १२	
हस्तानुसार	२१५, ४	
हस्तिकर्ण	१२२, ६	
हस्तिजात्यन्तर	१७४, ३	

ग्रन्थः	पृ०	पं०
हस्तिदन्त	१६५, ११	
हस्तिन्	२७७, १६	
हस्तिगो	६८, १५ । १६२, ६ । २०१, १६ । ३२६, ८	
हस्तिप	४६, १५	
हस्तिपक	४५, ६ । ११८, ८	
हस्तिपकाधिप	२६१, १४	
हस्तिपिप्ली	२७६, १४	
हस्तिभेद	७८, ६	
हस्तिमल्ल	३१४, ६	
हस्तिभट्टकृत्	१३०, ११	
हस्तिमङ्ग	३०, १३	
हस्तिमन्नाह	६७, १	
हस्तिहन्त	६८, १४	
हारक	३०, १३	
हानि	१५८, १६ । १८७, १ । १८६, १७	
हायन	२०१, १६ । २७६, १५	
हार	४७, ७ । १५०, १५ । २५४, १६ । २६२, १३ । २६४, २० । २८४, ५ । ३१३, ८	
हारक	२६, ६ । ३०, १५	
हारभिद्	१५३, १७	
हारभेद	३६, २ । ४०, १५ । ७४, ११ । १५१, १० । १५५, १६ । १६३, ५ । २१७, ६ । ३३५, ७ । ३३८, ३ । ३३६, १८	
हारमध्यमणि	२०, ४ । ३०५, १६	
हारलता	८६, ६	
हारहारा	२४, १३	
हारान्वितगण	६५, १२	
हारि	२६२, १२ ; १३	

ग्रन्थः	पृ०	पं०
हारिकण्ठ	६५, १२	
हारिद्र	२८३, २०	
हारोत	१५७, १०	
हार्य	२४१, १	
हाल	३०१, ६	
हाला	३०१, ७	
हालामुख	५८, २	
हालाहल	३१४, ६	
हालिक	३०, १४	
हाव	२२६, १७ । ३१८, १८	
हास	४६, १७ । २०१, १८	
हासिका	३०, १४	
हास्तिक	३०, १३	
हास्य	३०, १४ । ३२७, १८	
हास्यकारिन्	२३, ३ । २०१, १७	
हास्यजीव	४३, ४	
हाहा	३४२, २	
हिंसा	१८०, १० । १६३, २ । २०२, ११ । २०६, ६ ; ११ । ३३६, १२	
हिंसित	१०४, ४ । १२५, १८ । १३०, २० । १३६, १० । १४१, ७ । १४३, ४ ; १२	
हिंस्र	६८, १३ । २५३, १२	
हिंसा	२६२, १४	
हिक्का	६, ८ । १७०, १५ । १८४, १२	
हिक्कु	२१, ५ । २७, १७ । ६०, ६ । ६२, १५ । १११, ८ । २२५, १२ । २६६, १	
हिक्कुनिर्वास	३४०, ४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
हिक्कुपयोर्		७८, ७	हीरक	३०, १६।	२५६, १७
हिक्कुस्त		३४०, ४	हीरा		२६५, १५
हिक्कुल	१६, ८। १७६, ६। १७८, ६।		ऊढाळ्ड		६८, २१
	१७६, १५। ३११, ६		ऊढका		३०, १७
हिक्कुली		३११, ६	ऊढक		६८, २०
हिक्कुल	१६२, ३। ३०६, ८		ऊत		१३५, ८
हिक्कुव		६८, ६	ऊतवज		३२६, १
हिक्कुन		२०२, १	ऊतानल		२५६, १६
हिडिम्ब		२१७, ७	ऊताशन	३, १२। ७२, ११।	
हिडिम्बा		२१७, ७		१०१, ६। २२४, ३	
हिडिडीर		२८४, २	ऊति		१३५, ६
हित	१३५, ७। १५०, ६।		ऊण		१०८, ८
	१७१, २। २२७, ७। २३७, १०		ऊण		१८६, १७
हिताशंसन		३३६, १६	ऊर्क्षा		७५, ४
हिम	२३, १५। २१३, १। २२७, ४		हलोख		५६, १; २
हिमगिरिस्त्री		१८८, १२	हल्का		७५, ४
हिमगुण		१३३, १६	हल्ल		७७, १७
हिमयस्त		६७, ६	हत	१०४, १२। १३५, १०	
हिमज		७६, १५	हताङ्ग		६६, १५
हिमजा		७६, १५	हद		१७४, १८
हिमदोषिति		३२७, १२	हदय		२४६, ११
हिमात्रि		२८४, १	हदयक्रम	१५५, ३। १५६, ४	
हिमाशति		१६५, १२	हङ्गव		२४१, २
हिमवत्पत्नी		२४, १५	हद्य	२३७, १४। २४१, २	
हिरण्य		२४८, २०	हद्या		२४१, ३
हिरण्य		२४६, ६	हन्मन्त		१०६, ६
हिरण्यगर्भ	११२, ३। १२८, ४		हृषि		३३१, ११
हिरण्यविक्रति		२४८, २०	हृषित	१२६, १०। १५७, ११	
हीन	६६, ८। १२७, ४। १८६, ४।		हृषीक	३०, १८। २४२, ७	
	१८६, १६। २३६, १५। २४५, ५		हृषीकेष्ट	१५०, ६। १६४, १२	
हीनाङ्ग		६२, १	हृष्ट	८७, २। १४६, १६।	
हीर		२६२, १५			३३७, १३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
हृद्यलोमन्	१५७,	११	हैयका	३०,	१६
हैड	६८,	२१	हैयन	२०२,	१
हैडा	६८,	२२	हैजा	३३, १ । २०२,	१ ।
हैठ	६४,	२		३०१, ७ ;	८
हेति	१३५,	७	हेलि	३०१,	६
हेतिभेद	२००,	११	हैमवती	१३६, १६ । १६५,	१३
हेतु	१०६, १७ । ११०,	७ ।	होडा	६८,	२२
११३, ३ । १३५, ११ । १४५,	५ ।		होठ	१३५,	११
२०५, ३ । २३३, १७ । २४३,	१६ ।		होम	१३५,	८ । २२७, ५
२५४, २० । ३२२,	१२		होमपान	३१८,	१६
हेतुसमुत्थ	२६८,	१७	होमि	२२७,	५
हेत्वर्थ	१२४,	८	होरा	२६२,	१६
हेमप्रबंध	११४,	२०	होलौ	३०१,	६
हेमतार	४२,	१०	होलिक	३१, १	
हेमन्	४४, १३ । ७५, ५ । १६२,	७ ।	क्रद	१७४, १७	
२६६, १६ । २८३, २० । २८६,	२० ।		क्रल	३१६, १२ । ३१८,	१८
२८७,	१८		क्रस्रविवक्षा	३१८,	४
हेमपुत्री	२२३,	६	क्रादिनी	२०१,	२०
हेमपुष्प	२१४,	१२	क्रौ	२५०,	३
हेमपुष्पक	५१, १५		क्रौया	१०८, ७ ;	८
हेमपुष्पिका	५१, १५		क्रौत	१०८, ८ । १३५,	८
हेममान	२७३, ३		क्रौवेर	२७, १६ । २६७, ६	
हेमल	३११, ७		क्रौविधायक	३०, २०	
हेरम्ब	४२, ७ । २०७, १ ।		क्रेप	२११, १३	
	२१७, ८		क्रिषक	३०, २०	
हेरिक	३०, २०		क्रिषा	३३१, १२	

शब्दरत्नसमन्वयस्य शुद्धिपत्रम् ।

शब्दे	पङ्क्तौ	अशुद्धम्	शुद्धम्
४३,	५	काणिक	काणिके
६१,	१	ऽहे	ऽहेः
६३,	५	उम्बरे	उम्बरे
७३,	५	द्विजे	द्विजे
७३,	१०	सप्ता	सप्ता
७४,	१२	पिच्छा	पिच्छा
७८,	१५	कुष्ठयोः	कुष्ठयोः
८१,	८	उज्झ	उज्झ
८०,	१२	मत्स्य	मत्स्य
८३,	८	संज्ञाप	संज्ञाप
१२८,	११	नेष्टौ	नेष्टौ
१६६,	१५	मघू	मघू
१७७,	१६	मल्लां	मल्लां
१८२,	१२	निष्पत्त्यो	निष्पत्त्यो
१८४,	१२	मनुबन्धौ	मनुबन्धौ
१८५,	१३	बन्धु	बन्धु
१८६,	६	क्षत्त्रं	क्षत्त्रं
२०३,	११	रज्ज्वा	रज्ज्वा
२०६,	१६	वैरोचनि	वैरोचनि
२०६,	१८	मल्लां	मल्लां
२१४,	१३	पूगकाशा	पूगकाशा
२१५,	१	भञ्जना	भञ्जना
२२४,	६	अहिंसोऽप	अहिंसोऽप
२३०,	११	नान्तरे	नान्तरे

शब्दे	पङ्क्तौ	अशुद्धम्	शुद्धम्
२६३,	१२	जगहे	जगहे
२६८,	६	वाहने	वाहने
२७५,	१०	केदारे	केदारे
२८४,	३	पङ्क्तिस्थाने चतुर्थपङ्क्तिर्वाच्या	पङ्क्तिस्थाने चतुर्थपङ्क्तिर्वाच्या
२८४,	४	पङ्क्तिस्थाने तृतीयपङ्क्तिर्वाच्या	पङ्क्तिस्थाने तृतीयपङ्क्तिर्वाच्या
२८४,	४	पुरोटो	पुरोटु
२८६,	६	स्तम्भ	स्तम्भ
२८८,	७	दम्बयोः	दम्बके
३००,	८	सिद्धि	सौद्धि
३०५,	१६	वल्यां	वल्यां
३०८,	१५	मातुलो	मातुलो
३०८,	२	युगले	युगले
३२१,	१७	मृदुत्वे	मृदुत्वे
३२३,	१३	जिह्वाति	जिह्वेति
३२६,	८	स्थिरवयवे	स्थिरवयवे
३२७,	११	शम्भ	शम्भ
३३१,	१	मान	माने
३३१,	१३	प्रगहे	प्रगहे
३३५,	१४	काङ्क्षां	काङ्क्षां
३३६,	१०	चुल्यां	चुल्यां
३४१,	५	प्रोह	प्रोह
३४१,	५	गजाङ्घ्रि	गजाङ्घ्रि
३४२,	१५	सत्ता	सत्ता

Gaekwad's Oriental Series

**CATALOGUE OF BOOKS ((
1932**

ORIENTAL INSTITUTE, BARODA

SELECT OPINIONS

Sylvain Levi: The Gaekwad's Series is standing at the head of the many collections now published in India.

Asiatic Review : It is one of the best series issued in the East as regards the get up of the individual volumes as well as the able editorship of the series and separate works.

Presidential Address, Patna Session of the Oriental Conference: Work of the same class is being done in Mysore, Travancore, Kashmir, Benares, and elsewhere, but the organisation at Baroda appears to lead.

Indian Art and Letters, London : The scientific publications known as the *Oriental Series* of the Maharaja Gaekwar are known to and highly valued by scholars in all parts of the world.

Journal of the Royal Asiatic Society, London: Thanks to enlightened patronage and vigorous management the *Gaekwad's Oriental Series* is going from strength to strength.

GAEKWAD'S ORIENTAL SERIES

Critical editions of unprinted and original works of Oriental Literature, edited by competent scholars, and published by the Oriental Institute, Baroda

I. BOOKS PUBLISHED.

Rs. A.

1. **Kavyamimamsa** : a work on poetics, by Rajasekhara (880 920 A.D.): edited by O. D. Dalai and R. Anantakrishna Sastry, **1916**, Reissued, 1924 2-4

This book has been set as a text-book by several Universities including Benares, Bombay, and Patna.

2. **Naranārāyaṇānanda** : a poem on the Paurāṇic story of Arjuna and Kṛṣṇa's rambles on Mount Girnar, by Vastupala, Minister of King Viradhavala of Dholka, composed between Samvat 1277 and 1287, i.e., A D. 1221 and 1231 : edited by O. D. Dalai and R. Anantakrishna Sastry, 1916 *Out of print.*
3. **Tarkasarigraha** : a work on Philosophy (refutation of Vaiśeṣika theory of atomic creation) by Ānandajñāna or Ānandagiri, the famous commentators on Śaṅkarācārya's Bhāṣyas, who flourished in the latter half of the 13th century: edited by T. M. Tripathi, 1917. *Out of print.*
4. **Pārthaparākrama** : a drama describing Arjuna's recovery of the cows of King Viṣṇu, by Prahlaṇadeva, the founder of Pāṇpur and the younger brother of the Paramāra king of Chandravati (a state in Mārwar), and a feudatory of the kings of Gujrat, who was a Yuvaraja in Samvat 1220 or A.D. 1164: edited by C. D. Dalai, 1917 *Out of print.*
5. **Rāstradharmasā**: an historical poem (Mahākāvya) describing the history of the Bagulas of Mayuragiri, from Rāstradharmasā, king of Kanauj and the originator of the dynasty, to Narayana Shah of Mayuragiri, by Rudra Kavi, composed in Śaka 1518 or A.D. 1590: edited by Pandit Embar Krishnamacharya with Introduction by C. D. Dalai, 1917 1-12
6. **Liṅgānuśāsana**: on Grammar, by Vamana, who lived between the last quarter of the 8th century and the first quarter of the 9th century: edited by C. D. Dalai, 1918 0-8
7. **Vasantavilāsa**: an historical poem (Mahākāvya) describing the life of Vastupāla and the history of

- Guzerat, by Bālachandrasūri (from Moḍheraka or Moḍhera in Kaḍi Prant, Baroda State), contemporary of Vastupāla, composed after his death for his son in Śamvat 1296 (A.D. 1240): edited by C. D. Dalai, 1917 1-8
8. **Rūpakaṣaṭkam** : six dramas by Vatsarāja, minister of Paramardideva of Kalinjara, who lived between the 2nd half of the 12th and the 1st quarter of 13th century : edited by C. D. Dalai, 1918 .. 2-4
9. **Mohaparājaya** : an allegorical drama describing the overcoming of King Moha (Temptation), or the conversion of Kumārapāla, the Chalukya King of Guzerat, to Jainism, by Yaśahpāla, an officer of King Ajayadeva, son of Kumārapāla, who reigned from A.D. 1229 to 1232 : edited by Muni Chaturvijayaji with Introduction and Appendices by C. D. Dalai, 1918 .. 2-0
10. **Hammīramadamardana** : a drama glorifying the two brothers, Vastupāla and Tejahpāla, and their King Viradhavala of Dholka, by Jayasimhasuri, pupil of Virasūri, and an Ācārya of the temple of Munisuvrata at Broach, composed between Samvat 1270 and 1286 or A.D. 1220 and 1239 : edited by C. D. Dalai, 1920 2 0
11. **Udayasundarikatha** : a romance (Campu, in prose and poetry) by Soḍḍhala, a contemporary of and patronised by the three brothers, Chchittarāja, Nāgārjuna, and Mummuṇirāja, successive rulers of Konkan, composed between A.D. 102G and 1050: edited by C. D. Dalai and Pandit Embar Krishnamacharya, 1920 .. 2 4
12. **Mahāvīdyāvidambana** : a work on Nyāya Philosophy, by Bhaṭṭa Vāḍindra who lived about A.D. 1210 to 1274 : edited by M. R. Telang, 1920 .. 2 8
13. **Prācīnagurjarakāvyaśaṅgraha** : a collection of old Guzerati poems dating from 12th to 15th centuries A.D. : edited by C. D. Dalai, 1920 .. 2-4
14. **Kumārapālapratiḍodha** : a biographical work in Prākṛta, by Somaprabhāchārya, composed in Śamvat 1241 or A.D. 1195 : edited by Muni Jinavijayaji, 1920 7-8
15. **Gaṇakārikā** : a work on Philosophy (Pāsupata School), by Bhāsarvajña who lived in the 2nd half of the 10th century : edited by C. D. Dalai, 1921 .. 1-4
16. **Śaṅgītamakaranda** : a work on Music, by Nārada: edited by M. R. Telang, 1920 .. 2-0
17. **Kavindrācārya List** : list of Sanskrit works in the collection of Kavindrācārya, a Benares Pandit (1656 A.D.): edited by R. Anantakrishna Shastri, with a foreword by Dr. Ganganatha Jha, 1921 .. 0-12
18. **Vārāhagṛhyasūtra** : Vedic ritual (domestic) of the Yajurveda : edited by Dr. R. Shamasastri, 1920 .. 0-10
19. **Lekhapaddhati** : a collection of models of state and private documents, dating from 8th to 15th centuries A.D.:

- Rs. A.
- edited by C. D. Dalai and G. K. Shrigondekar,
1925 2 - 0
20. **Bhaviṣayattakahā or Pañcamīkahā** : a romance in Apabhramśa language, by Dhanapaḷa (circa 12th century) : edited by O. D. Dalai and Dr. P. I). Gune, 1923 0-0
21. **A Descriptive Catalogue of the Palm-leaf and Important Paper MSS. in the Bhandars at Jessalmere**, compiled by C. D. Dalai and edited by Pandit L. B. Gandhi, 1923 3-4
22. **Paraśurāmakalpasūtra** : a work on Tantra, with commentary by Rāmeśvara : edited by A. Mahadeva Sastry, B.A., 1923 *Out of print.*
23. **Nityotsava** : a supplement to the Paraśurāmakalpasūtra by Umānandanātha : edited by A. Mahadeva Sastry, B.A., 1923. Second revised edition by Swami Tirvikarāa Tirtha, 1930 5 0
24. **Tantrarahasya** : a work on the Pmbhākara School of Pūrvamīmāṃsā. by Rāmānujācārya : edited by Dr. R. Shamasastri, 1923 18
25. 32. **Samarāṅgaṇa** : a work on architecture, town-planning, and engineering, by king Bhoja of Dhara (11th century) : edited by Mahamahopadhyaya T. Gaṇapati Nhasri, Ph.D. Illustrated. 2 vols., 1924-1925 10-0
- 20, 41. **Siidhanamala** : a Buddhist Tantric text of rituals, dated 1105 A.D., consisting of 312 small works, composed by distinguished writers : edited by Benoytosh Bhattacharyya, M.A., Ph.D. Illustrated. 2 vols., 1925-1928 14-0
27. **A Descriptive Catalogue of MSS. in the Central Library, Baroda**: vol. I (Veda, Vedalakṣaṇa, and Upaniṣads), compiled by G. K. Shrigondekar, M.A., and K. S. Ramaswāmi Shastri, with a Preface by B. Bhattacharyya, Ph.D., 1925 0-0
28. **Mānasollāsa or Abhilaṣitārthacintāmaṇi** : an encyclopaedic work treating of one hundred different topics connected with the Royal household and the Royal court, by Somcśvaradeva, a Chalukya king of the 12th century : edited by G. K. Shrigondekar, M.A., 3 vols., vol. 1, 1925 2-12
29. **Nalavilāsa**: a drama by Rāmachandrasūri, pupil of Hemachandrasūri, describing the Paurāṇika story of Nala and Damayantī: edited by G. K. Shrigondekar, M.A., and L. B. Gandhi, 1926 2-4
30. 31. **Tattvasaṅgraha** : a Buddhist philosophical work of the 8th century, by Santarakṣita, a Professor at Nālandā with Pañjikā (commentary) by his disciple Kamalaśīla, also a Professor at Nālandā : edited by Pandit Embar Krishnamāchārya with a Foreword in English by B. Bhattacharyya, M.A., Ph.D., 2 vols., 1926 24-0

- 33,34. Mirat-i-Ahmadi: by Ali Mahammad Khan, the last Moghul Dewan of Gujarat: edited in the original Persian by Syed Nawab Ali, M.A., Professor of Persian, Baroda College, 2 vols., illustrated, 1926-1928 .. 19-8
35. Mānavagrhyasūtra: a work on Vedic ritual (domestic) of the Yajurveda with the Bhāṣya of Aṣṭavakra: edited with an introduction in Sanskrit by Pandit Ramakrishna Harshaji Śastri, with a Preface by Prof. B. C. Lele, 1926 .. 5 - 0
30. Nāṭyaśāstra: of Bharata with the commentary of Abhinavagupta of Kashmir: edited by M. Ramakrishna Kavi, M.A., 4 vols., vol. I, illustrated, 1926 .. 6-0
37. Apabhrarhṣakāvyatrayī: consisting of three works, the Carcari, Upadesarasayana, and Kalasvarilpakulaka, by Jinadatta Śuri (12th century) with commentaries: edited with an elaborate introduction in Sanskrit by L. B. Gandhi, 1927 .. 4 0
38. Nyāyapraveśa, Part I (Sanskrit Text): on Buddhist Logic of Dirimnga, with commentaries of Haribhadra Śūri and Paṛśvadeva: edited by Principal A.B. Dhruva, M.A., LL.B., Pro-Vice-Chancellor, Hindu University, Benares, 1930 .. 4-0
39. Nyāyapraveśa, Part II (Tibetan Text): edited with introduction, notes, appendices, etc., by Pandit Vidhusekhara Bhattacharyya, Principal, Vidyabhavana, Visvabharati, 1927 .. 1 - 8
40. Advayavajrasaṅgraha: consisting of twenty short works on Buddhist philosophy by Advayavajra, a Buddhist savant belonging to the 11th century A.D., edited by Mahamahopādhyāya Dr. Haraprasad Sastri, M.A., C.I.E., Hon. D.Litt., 1927 .. 2-0
42. 60. Kalpadrukośa: standard work on Sanskrit Lexicography, by Kesava: edited with an elaborate introduction by the late Pandit Pamavatara Sharma, Sahityacharya, M.A., of Patna and index by Pandit Shrikant Sharma, 2 vols., vol. I (text), vol. II (index), 1928-1932 .. 14-0
43. Mirat-i-Ahmadi Supplement: by Ali Muhammad Khan. Translated into English from the original Persian by Mr. C. N. Seddon, I.C.S. (retired), and Prof. Syed Nawab Ali, M.A. Illustrated. Corrected reissue, 1928 .. 6 - 8
44. Two Vajrayāna Works: comprising Prajñopāyavinīcayasiddhi of Anāṅgavajra and Jñānasiddhi of Indrabhūti—two important works belonging to the little known Tantra school of Buddhism (8th century A.D.): edited by B. Bhattacharyya, Ph.D., 1929 .. 3-0
45. Bhāvapraakāśana: of Śaradatanaya, a comprehensive work on Dramaturgy and Rasa, belonging to A.D. 1175-1250; edited by His Holiness Yadugiri Yatiraja Swami, Melkot, and K. S. Ramaswami Sastri, Oriental Institute, Baroda, 1929 .. 7-0

46. **Rāmacarita** : of Abhinanda, Court poet of Hāvararṣa probably the same as Devapāla of the Pala Dynasty of Bengal (cir. 9th century A.D.): edited by K. S. Ramaswami Sastri, 1929 7-8
47. **Nanjarajayasobhusana** ; by Nrsimhakavi *alias* Abhinava Kalidāsa, a work on Sanskrit Poetics and relates to the glorification of Nanjaraja, son of Yirabhupa of Mysore: edited by Pandit E. Krishnaraaeharya, 1930 5-0
48. **Nāṭyadarpaṇa** : on dramaturgy, by Ramacandra Sūni with his own commentary : edited by Pandit L. B. Gandhi and G. K. Shrigondekar, M.A. 2 vols., vol. I, 1929 4-8
49. **Pre-Dirināga Buddhist Texts on Logic from Chinese Sources** : containing the English translation of *Satdsāstra* of Āryadeva, Tibetan text and English translation of *V igrāha-eyararfani* of Xagarjuna and the re-translation into Sanskrit from Ghinese of Upayahrdaya and *Tarkamsra* : edited by Prof. Giuseppe Tucci, 1930 9-0
50. **Mirat-i-Ahmadi Supplement** : Persian text giving an account of Guzerat, by Ali Muhammad Khan: edited by Syed Xawab Ali, M.A., Principal, Bahaud-diji College, Junagadh, 1930 6-0
51. **Triṣaṣṭiśālākāpuruṣacaritra**: of Hemacandra, translated into English with copious notes by Dr. Helen M. Johnson of Osceola, Missouri, U.S.A. 4 vols., vol. I (Ādiśvaracaritra), illustrated, 1931 15-0
52. **Daṇḍaviveka**: a comprehensive Penal Code of the ancient Hindus by Yardhamana of the 15th century A.D. : edited by Mahamahopadhvava Kaniaala Krsna Smṛtitirtha, 1931 8-8
53. **Tathāgataguhyaka or Guhyasamaṇa** : the earliest and the most authoritative work of the Tantra School of the Buddhists (3rd century A.D.) : edited by B. Bhattacharyya, Ph.D., 1931 4-4
54. **Jayākhyasarihitā** : an authoritative Pāñcarātra work of the 5th century A.D., highly respected by the South Indian Vaisnavas: edited by Pandit E. Krishnama-charyya of Vadtal, with one illustration in nine colours and a Foreword in English by B. Bhattacharvva, Ph.D., 1931 12-0
55. **kāvyaṇāṅkārasārasarhgraha**: of Udbhata with the commentary, probably the same as Udbhataviveka of Rājānaka filaka (11th century A.D.): edited by K. S. Ramaswami Sastri, 1931 2-0
56. **Pārānanda Sūtra**: an ancient Tāntric work of the Hindus in Sūtra form giving details of many practices and rites of a new School of Tantra: edited by Swami Trivikrama Tirtha with a Foreword by B. Bhattacharyya, Ph.D., 1931 3-8

Rs. A.

57. **Ahsan-ut-Tawarikh** : history of the Safawi Period of Persian History, 15th and 16th centuries, by Hasan-i-Rumlu: edited by C. N. Seddon, I.C.S. (*retired*), Reader in Persian and Marathi, University of Oxford. 2 vols., vol. I (text), 1932 11-0
58. **Padmānanda Mahākāvya**: giving the life history of Ṛṣabhadeva, the first Tirtharikara of the Jainas, by Āmarachandra Kavi of the 13th century: edited by H. R. Kapadia, M.A., 1932 14—0
59. **Sabdaratnasamanvaya** : an interesting lexicon of the Nānārtha class in Sanskrit compiled by the Maratha King Sahaji of Tanjore: edited by Pandit Viṭṭhala Śastri, Sanskrit Pathasala, Baroda, with a Foreword by B. Bhattacharyya, Ph.D., 1932 11-0
61. **Saktisangama Tantra**: a voluminous compendium of the Hindu Tantra comprising four books on Kali, Tara, Sundari and Chhinnamasta: edited by B. Bhattacharyya, M.A., Ph.D., 4 vols., vol. 1, Kalikhandā, 1932 2 S
02. **Prajñāpāramitās**: commentaries on the *Prajñāpāramitā*, a Buddhist philosophical work: edited by Giuseppe Tucci, 2 vols., vol. I, 1932 12-0
03. **Tarikh-i-Mubarakshahi**: an authentic and contemporary account of the kings of the Saiyyid Dynasty of Delhi: translated into English from original Persian by Kamal Krishna Basu, M.A., Professor, T.N.J. College, Bhagalpur, with a Foreword by Sir Jadunath Sarkar, Kt., C.I.E. Shortly.

II. BOOKS IN THE PRESS.

1. **Natyasastra**: edited by M. Ramakrishna Kavi, 4 vols., vol. II.
2. **Mānasollāsa** or *Abhilaṣitārthacintāmaṇi*, edited by G. K. Shrigondekar, M.A., 3 vols., vol. II.
3. **A Descriptive Catalogue of MSS. in the Oriental Institute, Baroda** (Śrauta, Dharma, and Gṛhya Sūtras) : compiled by the Library staff, 12 vols., vol. II.
4. **A Descriptive Catalogue of MSS. in the Jain Bhandars at Pattan** : edited from the notes of the late Mr. C. D. Dalai, M.A., by L. B. Gandhi, 2 vols.
5. **Siddhantabindu** : on Vedānta philosophy, by Madhusūdana Sarasvatī with commentary of Puruṣottama: edited by P. C. Divanji, M.A., LL.M.
6. **Portuguese Vocables in Asiatic Languages**: translated into English from Portuguese by Prof. A. X. Soares, M.A., LL.B., Baroda College, Baroda.
7. **Prajñāpāramifas**: commentaries on the *Prajñāpāramitā*, a Buddhist philosophical work: edited by Prof. Giuseppe Tucci, 2 vols., vol. II.
8. **Saktiṣaṅgama Tantra** : comprising four books on Kālī, Tārā, Sundari, and Chhinnamastā: edited by B. Bhattacharyya, Ph.D., 4 vols., vol. II.

9. **Nātyadarpana**: introduction in Sanskrit giving an account of the antiquity and usefulness of the Indian drama, the different theories of Rasa, and an examination of the problems raised by the text, by L. B. Gandhi, 2 vols., vol. I I.
10. **Iṣṭasiddhi**: on Vedānta philosophy, by Vimuktātma, disciple of Avyayātma, with the author's own commentary: edited by M. Hiriyanna, M.A., Retired Professor of Sanskrit, Maharaja's College, Mysore.
11. **Alaṅkāramahodadhi**: a famous work on Sanskrit Poetics composed by Narendraprabha Sūri at the request of Minister Vastupāla in 122G A.D.: edited by Lalchandra B. Gandhi of the Oriental Institute, Baroda.
12. **Sanskrit Texts from Bali**: comprising a large number of Hindu and Buddhist ritualistic, religious and other texts recovered from the islands of Java and Bali with comparisons: edited by Professor Sylvain Levi.
13. **Sūktinuikāval**: a well-known Sanskrit work on Anthology, of Jalhana, a contemporary of King Kṛṣṇai of the Hoysāla Yādava Dynasty (A.D. 1247): edited by Pandit E. Krishnamacharya. Sanskrit Pathasalu, Vadtal.
14. **Ahsan-ut-Tawarikh**: history of the Safawi period of Persian History: edited by C. N. Seddon, I.C.S. (retired), University of Oxford, 2 vols., vol. II (English translation).
15. **Kāvya-mīmāṃsā**: A Sanskrit work on Poetics of Hajaṣe-kluira: third revised edition by K. S. Ramaswami Shastri of the Oriental Institute, Baroda.
16. **Sabara-Bhasya**: on the Mimamsa Sutras of Jaimini: Translated into English by Mahaniahopadhyaya Dr. Ganganath Jha, M.A., D.Litt., etc., Vice-Chancellor, University of Allahabad.
17. **Gandavyūha**: a Buddhist work describing the history of Sudhana in search of perfect knowledge, and the exploits of Mañjuśrī (3rd century A.D.): edited by B. Bhattacharyya, Ph.D., 2 vols.
18. **Gaṇitatilakayrtti**: of Śrīpati with the commentary of Simhatilaka, a non-Jain work on Arithmetic and Algebra with a Jain commentary: edited by H. R. Kapadia, M.A.
19. **Narāyaṇa Sataka**: a devotional poem of high literary merit by Vidyakara with the commentary of Pitāmbara: edited by Pandit Shrikant Sharma.
20. **Dvādaśāranayacakra**: an ancient polemical treatise giving a resume of the different philosophical systems with a refutation of the same from the Jain standpoint by Mallavadi Suri with a commentary by Siinhasuri Ciani: edited by Muni Caturvijayaji.

21. **Gurjaraṛaṣavali**: a collection of several old Gujarati Rāsas: edited by Messrs. B. K. Thakore, M. D. Desai, and M. C. Modj.
22. **Nāyakarātna**: a commentary on the Nyāyaratnamālā of Parthasarathi Misra by Ramanuja of the Prabhakara School: edited by K. S. Ramaswami Sastri of the Oriental Institute, Baroda.
23. **Mādhavānala-Kāmakandaḥ**: a romance in old Western Rajasthani by Gaṇapati, a Kāyastha from Amod: edited by M. R. Majumdar, M.A., LL.B.
24. **Rājadharmā-Kaustubha**: an elaborate Smṛti work on Rājadharmā, Rājarriti and the requirements of kings, by Anantadeva: edited by Mahamahopadhyaya Kamala Krishna Smṛtitirtha.
25. **Paraśurāma-Kalpasūtra**: an important work on Tantra with the commentary of Rāmosvara: second revised edition by Swami Trivikrama Tirtha.
26. **Tarkabhāṣā**: a work on Buddhist Logic, by Mokṣākara Gupta of the Jagaddala monastery: edited with a Sanskrit commentary by Pandit Ēmbar Krishnama-charya of Vadtal.
27. **Triṣaṣṭiśālākāpuruṣacaritra**: of Hemacandra: translated into English by Dr. Helen M. Johnson, 4 vols., vol. II.

For further particulars please communicate
with—

THE DIRECTOR,
Oriental Institute, Baroda.

THE GAEKWAD'S STUDIES IN RELIGION AND
PHILOSOPHY.

Rs. A.

1. **The Comparative Study of Religions:** [Contents: I, the sources and nature of religious truth. II, super-natural beings, good and bad. III, the soul, its nature, origin, and destiny. IV, sin and suffering, salvation and redemption. V, religious practices. VI, the emotional attitude and religious ideals]: by Alban A. Widgery, M.A., 1922 15-0
 2. **The Philosophy and Theology of Averroes:** [Contents : I, a decisive discourse on the delineation of the relation between religion and philosophy, *la*, on the problem of eternal knowledge which Averroes has mentioned in his decisive discourse. II, an exposition of the methods of arguments concerning the doctrines of the faith]: by Mohammad Jamil-ur-Rahman, M.A., 1021. (Cloth Rs. 5) 3-0
 3. **Religious and Moral Teachings of Al Ghazzali:** [Contents: I, the nature of man. II, human freedom and responsibility. III, pride and vanity. IV, friendship and sincerity. V, the nature of love and man's highest happiness. VI, the unity of God. VII, the love of God and its signs. VIII, *riza* or joyous submission to His will]: translated by Syed Nawab Ali, M.A., 1921 2-0
 4. **Goods and Bads :** being the substance of a series of talks and discussions with H.H. the Maharaja Gaekwad of Baroda. [Contents: introduction. I, physical values. II, intellectual values. III, aesthetic values. IV, moral value. V, religious value. VI, the good life, its unity and attainment]: by Alban C Widgery, M.A., 1020. (Library edition Rs, .5) 3-0
 5. **Immortality and other Essays:** [Contents: I, philosophy and life. II, immortality. III, morality and religion. IV, Jesus and modern culture. V, the psychology of Christian motive. VI, free Catholicism and non-Christian Religions. VII, Nietzsche and Tolstoi on Morality and Religion. VIII, Sir Oliver Lodge on science and religion. IX, the value of confessions of faith. X, the idea of resurrection. XI, religion and beauty. XII, religion and history. XIII, principles of reform in religion]: by Alban G. Widgery, M.A., 1919. (Cloth Rs. 3) . . . 2-0
 6. **Confutation of Atheism :** a translation of the *Hadis-i-Halila* or the tradition of the Myrobalan Fruit: translated by Vali Mohammad Chhanganbhai Mom in, 1918 .. 0-14
- Conduct of Royal Servants :** being a collection of verses from the *Vīramitrodaya* with their translations in English, Gujarati, and Marathi: by B. Bhattacharyya, M.A., Ph.D. 0-0

SELLING AGENTS OF THE GAEKWAD'S ORIENTAL SERIES

England

Messrs. Luzac & Co., 46, Great Russell Street, London,
W.C. 1.

Messrs. Arthur Probsthain, 41, Great Russell Street,
London, W.C. 1.

Messrs. Deighton Bell & Co., 13 & 30, Trinity Street,
Cambridge.

Germany

Messrs. Otto Harrassowitz, Buchhandlung und Anti-
quariat, Querstrasse 14, Leipzig, C. 1.

Austria

Messrs. Gerold & Co., Stefansplatz 8, Vienne.

Calcutta

Messrs. The Book Co., Ltd., 4/3, College Square.

Messrs. Thacker Spink & Co., 3, Esplanade East.

Benares City

Messrs. Braj Bhusan Das & Co., 40/5, Thathari Bazar.

Lahore

Messrs. Mehrchand Lachmandass, Sanskrit Book Depôt,
Said Mitha Street.

Messrs. Motilal Banarsidass, Punjab Sanskrit Book
Depôt, Said Mitha Street.

Bombay

Messrs. Taraporevala & Sons, Kitab Mahal, Hornby
Road.

Messrs. Gopal Narayan & Co., Kalbadevi Road.

Messrs. N. M. Tripathi & Co., Kalbadevi Road.

Poona

Oriental Book Supply Agency, 15, Shukrawar Peth.

